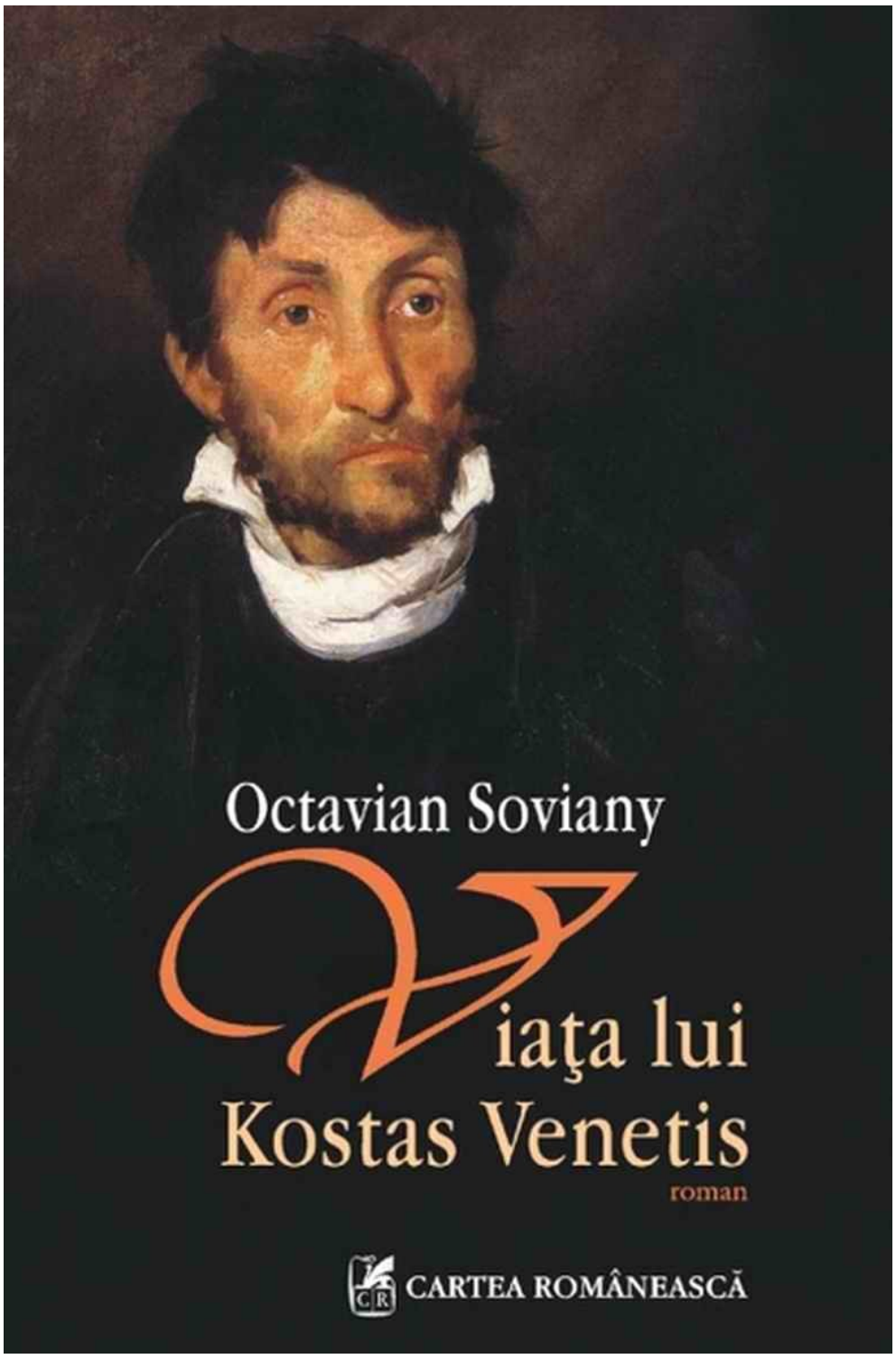

Octavian Soviany

Viaţa lui Kostas Venetis

roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ 2011

Foto: Andrei Simonov

Octavian Soviany s-a născut la 23 aprilie 1954 în Braşov, a absolvit Facultatea de Filologie din Cluj şi a făcut parte din redacţia revistei Echinox. Debutează în 1983 la Editura Dacia cu volumul de versuri Ucenicia bătrânului alchimist.

A colaborat de-a lungul anilor la principalele reviste literare din România cu poezie, proză şi critică literară. Este membru ai Uniunii Scriitorilor din România din 1995. Printre volumele sale de versuri se numără: Cartea lui Benedict (Ed. Vinea, 2002), Alte poeme de modă veche (Ed. Pontica, 2004), Scrisori din arcadia (Ed. Paralela 45, 2005), Dilecta (Ed. Cartea Românească, 2006) şi Marii oameni ai revoluţiilor (ediţie samizdat, seria no name, 2009). A mai publicat romanul Textele de la Monte Negro (Ed. Pontica, 2003), teatru (Cinci poeme dramatice, Ed. Palimpsest, 2005) şi critică (Textualism, postmodernism, apocaliptic, vol. I, 2000, vol. II, 2001, Ed. Pontica; Apocaliptică textului, Ed. Palimpsest, 2008). A obţinut trei premii ale Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti pentru poezie şi critică (1994, 2001, 2008). A fost tradus în franceză, spaniolă, engleză, germană, maghiară, polonă, italiană, slovenă. Mai multe informaţii pe blogul personal al autorului: www. Octaviansoviany. Wordpress.com

Viaţa lui Kostas Venetis
www.cartearomaneasca.ro

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ
2011, by Editura Polirom

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SOVIANY, OCTAVIAN
Viaţa lui Kostas Venetis
Bucureşti: Cartea Românească, 2011
ISBN 978-973-23-2899-6
821.135.1-31

Norei, care mi l-a dăruit pe Kostas Venetis. Mirunei, care mi-a dat forţa să termin această poveste.

Dacă povestaşul nu devine amantul propriei sale mame din clipa în care aceasta l-a adus pe lume, atunci să nu mai istorisească niciodată.

(Marchizul de Sade)

Câteva cuvinte de lămurire ale autorului

Am dat pentru prima dată peste numele lui Kostas Venetis într-o scrisoare a prietenei mele, N. I., care îl descoperise printre crucile unui cimitir vienez.

Câţiva ani mai târziu, răscolind prin rafturile unui anticariat din Bruxelles, am găsit o carte ciudată, intitulată La vie de Kostas Venetis. Pe copertă nu figura nici numele autorului, nici anul de apariţie.

Cartea, scrisă într-o franceză destul de rudimentară, cu erori de stil impardonabile pentru un meşteşugar al condeiului, părea mai degrabă un volum de memorii decât o operă de ficţiune.

Cu vremea, numele lui Kostas Venetis a început să mă urmărească stăruitor, iar întâmplarea mi l-a scos în cale de mai multe ori, la licitaţiile de manuscrise vechi unde m-a mânat dragostea mea neostoită pentru tot felul de vechituri.

Kostas Venetis era pomenit deopotrivă în agendele unui ofiţer austriac, probabil bolnav de schizofrenie, ca şi în manuscrisul voluminos al unui călugăr, mort de curând în mănăstirile de la Meteora.

După multe ezitări, m-am decis să tălmăcesc şi să public o parte din mica mea arhivă Kostas Venetis.

Strădania mea a fost să traduc cât mai exact, lăsând necorectate atât erorile de stil cele mai grosolane, cât şi repetiţiile cele mai evidente.

Iar singurul merit al păgânilor care urmează este acela de a fi, întrucâtva, o operă arhivistică.

I. Picioarele

Kostas a duhnit toată noaptea a moarte.

S-a trezit de câteva ori şi m-a rugat să-i potrivesc pătura, jelindu-se de frig cu o voce chelălăită, deşi afară era, după zăpuşeala din timpul zilei, o noapte molcuţă, cu iz de mlaştină şi de mucigai.

I-am privit, înăbuşindu-mi un suspin de durere, picioarele reci, unghiile care dobândiseră un galben nesănătos, falca de jos, ce-i tremura uşor în timp ce rostea cu greutate cuvintele, gura negricioasă şi ştirbă ce începuse să semene cu gaura unui poponar. Obişnuia să doarmă cu gura deschisă şi, din fundul gâtlejului, îi ieşea un horcăit greu, care mă făcea să cred că se poate înăbuşi dintr-o clipă într-alta.

Kostas îmbătrânise teribil numai în câteva săptămâni. Acum ieşea rareori la cerşit şi nu mai era în stare să ducă la bun sfârşit niciuna din faimoasele sale scamatorii, cu care, pe vremuri, reuşea să-şi umple pălăria de mărunţiş.

Trăiam de azi pe mâine, din micile mele furtişaguri, care erau şi ele ca vai de capul lor, căci n-aş fi avut niciodată curajul să-mi strecor degetele în buzunarele vreunui barosan. Din punga săracă a unui gondolier beat ne ţineam zilele, doar cu pâine şi peşte, rareori cu o înghiţitură de vin sau cu o costiţă de miel, cumpărată din cea mai ieftină măcelărie, unde carnea era mereu pe jumătate stricată.

Nu mă culcam niciodată sătul, deşi Kostas abia dacă mai molfăia între gingiile sale, din care ieşeau cioturile unor dinţi înnegriţi, câte o bucăţică de calcan perpelit pe cărbuni.

Mă dorea tot mai rar, iar împreunările noastre erau scurte şi tot mai anevoioase. Înainte să adoarmă, îmi cerea uneori să-i prind între degete mădularul mare şi negru, de armăsar, acum pe jumătate neputincios. Era o bucată călâie de carne care răspândea un miros înţepător de urină, provocându-mi o senzaţie de nod în stomac.

Atunci îmi aminteam de Kostas cel de odinioară, care mă posedă cu sălbăticie prin cine ştie ce culcuş plin de ploşniţe.

Trecuseră aproape trei ani de când eram femeia lui Kostas Venetis.

M-a cules, într-o seară ploioasă, de pe unul din cheiurile Genovei, plătindu-i cu un cocoloş de bancnote, pe care nici măcar nu s-a ostenit: să le numere, proxenetului napolitan, în ale cărui mâini nimerisem după luni

nesfârşite de foame şi de mizerie.

Kostas locuia într-un subsol, nu departe de ospătăria unde m-a îndopat cu peşte prăjit şi cu un vin acrişor, despre care spunea că pune sângele în mişcare. Eram pe vremea aceea un băieţandru slab şi pipernicit, cu cearcăne violete sub ochi şi gene aurii de nemţoaică. Poponarii din Genova mă porecliseră de altfel Nemţoaica.

Când a văzut că faţa mea gălbejită prinde o rumeneală uşoară, Kostas mi-a trântit un ghiont între coaste şi a bombănit o înjurătură grecească. Apoi m-a tras după el în vizuina de la subsol, unde mi-a cerut să-i încălzesc oasele pătrunse de umezeală. Degetele lui au început să mi se plimbe de-a lungul coapselor, pe urmă le-am simţit mângâindu-mi fesele cu foarte multă blândeţe.

Kostas Venetis are nişte mâini neobişnuit de frumoase, cu degete lungi şi agile, a căror atingere m-a făcut de atâtea ori să izbucnesc în hohote dezlănţuite de plâns.

Mai multe maghernițe din Italia au fost martorele destrăbălărilor noastre. Câteodată luau parte şi alţi băieţi, adunaţi de Kostas de prin tavernele rău famate ale oraşelor unde poposeam, ba chiar şi femei de stradă cu buzele vopsite strident, cărora mădularul lui Kostas le pătrundea nemilos în gaura dinapoi, sfâşiindu-le şi despicându-le fără milă părţile încă virgine, cu o încrâncenare de măcelar.

Le priveam zvârcolirile, le ascultăm gemetele şi aşteptam cu nerăbdare momentul când Kostas va apuca mica mea bărbăţie sculată cu degetele sale prelungi.

Misterele corpului omenesc îl fascinau pe tovarăşul meu, pe care l-am surprins nu o dată răsfoind tratate groase de medicină şi aruncându-şi privirea inteligentă pe planşele anatomice.

Era nelipsit de la execuţiile care aveau loc în oraşele pe unde treceam şi nu voi uita niciodată cu ce ochi dilataţi de curiozitate se uita la ultimele zvârcoliri ale bietelor trupuri decapitate, silindu-mă şi pe mine să nu-mi dezlipesc ochii de eşafod.

După o săptămână de câştig mai bogat, începea să cotrobăiască prin dughenele anticarilor, căutând manuale de tortură medievale, pe care reuşea să le obţină, tocmindu-se îndelung şi fără ruşine, pe preţuri de mai nimic, şi le căra apoi în bârlogurile sale slinoase, unde le citea cu un fel de înfrigurare bolnăvicioasă.

Când era apucat de damblaua cititului, Kostas uita cu desăvârşire de mine. Îmi amintesc că la început mă tot foiam în jurul lui, încercând să-mi găsesc ceva de făcut şi mirându-mă că Venetis ştia să citească din cărţi latineşti, vechi de câteva sute de ani, ale căror pagini erau parcă gata să se destrame sub freamătul degetelor sale nervoasă.

Un timp am privit peste umărul lui gravurile ce înfăţişau orori de neînchipuit: mădulare zdrobite cu roata, tigve scalpate, trupuri retezate cu fierăstrăul sau cu intestinele scoase.

Deranjat de agitaţia mea, Kostas mi-a aruncat un ban de argint şi m-a trimis să mănânc un pateu de iepure şi să beau un sfert de vin dulce.

Aşa am început să hoinăresc de unul singur, cunoscând toată pegra oraşelor din Italia, legând prieteşuguri cu hoţii şi prostituatele, ascultând poveştile fioroase ale asasinilor, prin taverne întunecoase, unde un om cinstit n-ar fi pus piciorul cu niciun preţ.

Câteodată şterpeleam şi eu bănuţii vreunui hamal sau ai unei putane abrutizate de băutură.

Odată m-am strecurat într-un bordel ieftin şi am încercat să mă culc cu o muiere negricioasă, care mirosea tare a transpiraţie şi s-a uitat cu dispreţ la mădularul meu pe care încercase zadarnic să-l aducă la viaţă, folosindu-şi limba şi buzele.

Aceste desfrânări solitare luau sfârşit când Venetis, sătul de citit, se năpustea asupra mea, îmi smulgea pantalonii şi mă pătrundea cu cruzime.

Reîncepeau nesfârşitele marşuri pe drumurile prăfoase ale Italiei, numerele de magie improvizate într-o piaţetă din Quattrocento sau pe colţul unei mese de brad, într-una din acele trattoria care vând vin prost şi salam bolognez, reîncepeau nopţile noastre de voluptate.

Cel mai ades poposeam la Veneţia.

De fiecare dată, Kostas tocmea o gondolă, poruncind să fie purtat pe canaletto-uri lăturalnice, străjuite de pereţi coşcoviţi, plini de alge, viermănoşi aproape de umezeală. Adora asemenea locuri, scăldate mereu într-o penumbră posomorâtă, unde mirosul de mâl clocit al Veneţiei bântuia cu atâta putere încât îmi simţeam stomacul cuprins de o contracţie dureroasă.

Venetis îi cerea adesea gondolierului să poposească la umbra unui perete râios şi îşi lăsa gândurile să rătăcească în voie, pufăind alene dintr-o ţigară de foi.

În timpul acestor plimbări era mereu mohorât şi tăcut. Clădirea închisorii părea că îl atrage în mod deosebit şi i-am ocolit nu o dată zidurile întunecate, forfecate sus de creneluri prin care puteai desluşi siluetele descărnate ale santinelelor.

Hardughia în care Kostas Venetis trage să moară e şi ea la doi paşi de clădirea crenelată a închisorii.

Odată, când l-am rugat să mă ducă să văd porumbeii din piaţa San Marco (cred că era cu prilejul primului nostru popas la Veneţia) Kostas mi-a aruncat o privire dispreţuitoare. Mi-a făcut totuşi pe plac, bombănind tot timpul sudalme greceşti printre dinţi, apoi m-a târât într-o cârciumă mărginaşă, unde a trebuit să beau cot la cot cu el până a doua zi dimineaţă. Atunci am fost azvârliţi în stradă de birtaşul mustăcios şi tăcut, în faţa căruia Kostas începuse să mă pipăie fără ruşine. Şi apoi să-mi muşte buzele până la sânge, stârnind un cor de înjurături la mesele din vecinătate.

Mi-am dat seama destul de curând că scârba oamenilor de treabă îl face să juiseze pe Kostas Venetis.

Chiar şi numerele lui de magie se deosebeau de ale altor iluzionişti: broaştele râioase şi scorpionii, şobolanii şi crabii cât un cap de copil, fluturii negri de noapte şi viperele cu corn erau nelipsite din aceste spectacole, în timpul cărora Kostas Venetis avea o figură mohorâtă şi dispreţuitoare, mijindu-şi ochii, de sub pălăria dată cu bronz auriu, cu o sămânţă de ură la spectatori.

Nu se înclina niciodată în faţa mulţimii de curioşi, care privea cu ochi dilataţi de oroare la ciudatele sale vrăjitorii, pe care le înfăptuia în tăcere, iară a se folosi de obişnuitele linguşeli cu care cei din tagma lui încearcă de obicei să câştige generozitatea celor de faţă.

Şi totuşi pălăria pe care o plimbam printre numeroşii gură-cască adunaţi de faima lui Kostas Venetis se umplea aproape totdeauna de mărunţiş. Prin atitudinea sa distantă şi dispreţuitoare, prietenul meu ştia să se facă respectat şi poate chiar temut de publicul nostru, alcătuit din meşteşugari şi mici negustori, din gospodine cu ţâţele lăbărţate, din prostituate şi din pungaşi.

Acum Kostas isprăvise pentru totdeauna cu numerele lui de magie, transformându-se, doar în câteva luni, parcă devorat de un vierme lăuntric, într-o jalnică rămăşiţă a celui care fusese odinioară.

Aşa că am rămas destul de mirat când, trezindu-se din somnul lui agitat şi părând mult mai vioi decât fusese în ultima vreme, m-a trimis să cumpăr

cerneală şi hârtie de scris.

La întoarcere, l-am găsit aşezat pe marginea patului, sorbind dintr-o sticlă ce stătuse multă vreme nedesfăcută, un vin uşor, de culoarea porfirului.

Figura lui scofâlcită căpătase o roşeaţă nesănătoasă: culoarea bolnavilor de bojoc.

M-a privit mult timp printre gene, (unde erau privirile pline de ură pe care le surprinsesem ţâşnind de atâtea ori din pupilele sale negre ca păcura?), răsucindu-şi mustăţile groase, care îi dădeau aerul unui ţigan.

Apoi mi-a spus că nu trebuie să mă las înşelat de părelnicele semne de sănătate. Peste câteva zile urma să ne despărţim pentru totdeauna.

Priveam ca hipnotizat buzele sale decolorate, dintre care izbucneau cuvinte tot mai ciudate, cuvinte pe care nu le mai auzisem niciodată din gura lui Kostas Venetis.

Nemţoaico, tu crezi pesemne că înainte să dau ortul popii vii iiii să mă pocăiesc pentru faptele mele bicisnice.

Dacă socoteşti aşa, te înşeli, fiule.

Dar vreau să ştii că eu, Kostas Venetis, aflându-mă cu puţin înainte de sfârşitul zilelor mele, vreau să-i dau cinste şi mulţumită lui Dumnezeu, care, prin marea Lui milă, a făcut din mine unul dintre acele suflete blestemate, chemate şi ele să dea mărturie, după ştiinţa şi puterile lor, de slavă şi gloria celui Atoatefăcător.

Ştiu că te miri nespus auzind asemenea vorbe din gura mea deprinsă mai mult cu înjurătura.

Dar află că în cărţile cele vechi de înţelepciune scris este că există un nesfârşit al începutului şi un nesfârşit al sfârşitului, un nesfârşit al binelui şi un nesfârşit al răului, un nesfârşit al înaltului şi un nesfârşit al adâncului, un nesfârşit al răsăritului şi un nesfârşit al apusului, un nesfârşit al sudului şi un altul al nordului.

Toţi am ieşit din spiritul şi din suflarea lui Dumnezeu şi toţi suntem spirit.

Cercul care le cuprinde pe toate se mişcă înainte şi înapoi. Aşa se nasc viaţa şi moartea, pacea şi tulburarea, înţelepciunea şi prostia, bogăţia şi sărăcia, grădinile şi deserturile, frumuseţea şi urâţenia, domnia şi servitutea, vederea şi orbirea, auzul şi surzenia, mirosul şi lipsa mirosului, gustul şi lipsa gustului, graiul şi muţenia, îndestularea şi foamea, împreunarea şi neputinţa, lucrul şi lenea, mersul şi şchiopătatul, odihna şi lâncezeala.

Pentru mine cercul s-a învârtit înapoi, dar prin răul pe care l-am făptuit am mărturisit despre bine şi călcând mereu legea am mărturisit despre lege.

Dumnezeu ne alcătuieşte pe unii drepţi, iar pe alţii strâmbi şi schimonosiţi. Dar cum ar ieşi la lumină dreptatea dacă n-ar exista nedreptatea şi cum s-ar putea recunoaşte cele frumoase altminteri decât prin felul în care se deosebesc de cele schimonosite?

De mic copil, eu, Kostas Venetis, m-am cunoscut strâmb şi strâmb am rămas până la bătrâneţe.

Oamenii n-au putut să mă îndrepte nici cu binele nici cu răul. Şi cum ar fi putut să o facă dacă – aşa cum scrie în Cartea Eccleziastului – numai Dumnezeu poate să îndrepte cele strâmbate de Dumnezeu?

De ce îi îndreaptă pe unii şi îi strâmbă pe alţii – asta-i o taină pe care numai Dumnezeu Unul o ştie şi o cunoaşte.

Te-am trimis să cumperi cerneală şi hârtie de scris fiindcă îţi voi istorisi viaţa mea, iar tu o vei însemna pe hârtie întocmai după cuvântul meu, fără să pui nimic de la tine.

În loc să mă mărturisesc popilor, mă voi mărturisi ţie, care eşti un suflet nevinovat, căci în Cartea Sfântă scris este să ne mărturisim păcatele unii altora.

Nu mă căiesc pentru niciuna din faptele pe care ţi le voi povesti. Dacă binele se face din voia lui Dumnezeu şi răul se face tot din voia lui Dumnezeu.

Trandafirul este un gând al lui Dumnezeu. Dar şi şarpele cu clopoţei este tot un gând al lui Dumnezeu.

Dacă şarpele cu clopoţei are un rost şi un tâlc, atunci şi Kostas Venetis a avut un rost şi un tâlc, iar restul, fiule, nu-i decât pălăvrăgeală popească.

Nu poţi primi din mâinile popilor îndurarea lui Dumnezeu, îndurarea Lui o dă numai El, care a făcut trandafirul şi şarpele, care îi îndreaptă pe unii şi îi strâmbă pe alţii.

Ia, fiule, condeiul şi scrie:

Eu, Kostas Venetis, sunt grec după tată şi după mamă, născut într-un sat aşezat nu departe de Salonic. Acolo domnea încă puterea turcului, dar prin satul nostru rareori rătăcea câte un soldat măsliniu, cu fes roşu şi mustăţi lăsate în jos.

La naşterea mea, tata avea patruzeci şi patru de ani şi stăpânea o mică livadă de măslini, ale cărei venituri, schimbătoare de la an la an, nu l-au ajutat

nicidecum să se chivernisească.

Tatăl meu era un bărbat care plângea foarte uşor, motiv pentru care nu l-am putut respecta niciodată. Era socotit cam sărac cu duhul, fiindcă nu fuma, nu bea nici ouzo nici vin şi nu avea, ca ceilalţi bărbaţi, ibovnică în satele din apropiere. În schimb o visă – cam o dată pe an – pe Maica Domnului şi îşi povestea visurile oamenilor din sat care petreceau pe seama lui, împungându-l cu zeflemele subţiri, (căci grecul e om subţire de felul lui) şi părintelui Mulcarios care îl ascultă în tăcere, clătinând cu gravitate din cap.

Dacă e adevărat că părinţii mănâncă aguridă, iar copiilor li se strepezesc dinţii, nu ştiu ce aguridă mâncase tatăl meu, dar ştiu că intră şi el în rândul oamenilor însemnaţi cu beteşuguri ciudate, despre care se spune că sunt oglinda unor păcate, săvârşite în viaţa asta sau într-una din vieţile noastre de dinainte. Căci trebuie să ştii, fiule, orice om are şiruri nenumărate de vieţi, iar de câte oriinima noastră dă greş ni se îngăduie să o luăm de la capăt, aşa că există un timp al plecării, dar şi un timp al întoarcerii, un timp al morţii, dar şi un timp al reînvierii, un timp al semănatului şi un timp al culesului.

Ciudăţenia tatălui meu fusese aceea că până la treizeci de ani vorbise cu glas de femeie. Aşa îl apucaseră oamenii când a venit de la Salonic pentru a pune orânduială în moştenirea unei rude îndepărtate: o livadă de măslini, o casă frumoasă de piatră şi câteva oi. Felul său ciudat de-a vorbi le făcea să chicotească pe femeile satului care îl porecliseră Fătălăul, în timp ce bărbaţii, la rându-le, îi aruncau, de sub sprâncenele lor frumos arcuite (căci aşa sunt grecii de felul lor) priviri pline de înţeles şi se fereau din calea lui, temându-se că e purtătorul unui blestem ce le-ar putea lega bărbăţia pentru totdeauna.

Ciudăţenia şi mai mare a fost însă că, la exact treizeci de ani, tatălui meu i s-a îngroşat pe neaşteptate vocea şi, brusc, a început să vorbească la fel ca toţi bărbaţii din sat, şi-a luat o nevastă şi s-a împrietenit cu părintele Makarios, considerat omul cel mai învăţat de prin părţile locului.

De la dânsul am învăţat şi eu – aşa cum îţi voi povesti ceva mai târziu – latineşte şi evreieşte.

Poate şi din pricină că până la treizeci de ani vorbise cu glas de femeie, tatăl meu se simţea mai bine în tovărăşia nevestelor decât a bărbaţilor. De câte ori i se ivea prilejul să se amestece într-o adunare de muieri, faţa i se lumina de un zâmbet sfios, şi atunci când mama (femeie aprigă de felul ei şi straşnică băutoare de ouzo) făcea glume neruşinate pe seama acestei

slăbiciuni nedemne de un bărbat tare în fudulii, tata (care socotesc că nu era prea tare în fudulii) roşea până-n albul ochilor şi începea să se bâlbâie.

Eu l-am dispreţuit totdeauna şi nu cred că maică-mea (despre care cumetrele din sat trăncăneau verzi şi uscate) m-a plămădit din sămânţa lui.

Rudele sale de la oraş îi semănau întru totul: unchi slăbănogi, cu feţele făinoase şi fără vlagă în şolduri, mătuşi bolnave de piept care tuşeau tot timpul şi scuipau sânge, verişori numai piele şi os, cărora le puteam sfărâma fălcile dintr-o singură izbitură de pumn.

La aceste rude mergeam în vizită de câteva ori pe an, cărându-le plocon ba niscaiva ulcioare cu ulei de măsline, ba vreun curcan îndopat, ba vreo câteva duzini de ouă proaspete legate într-o basma.

Locuiau în case nearătoase, pline de praf, unde îţi venea greu să răsufli, aliniate de-a lungul unor uliţe mărginaşe, cu ogrăzi prin care cotcodăceau găini parcă rebegite de frig, cu creasta decolorată, şi în care creşteau straturi pipernicite de şofran şi de busuioc.

Mătuşile (pe care nu mă pricepeam să le deosebesc nici după nume, nici după chip) îmi făceau zâmbre mieroase, mă mângâiau pe creştetul capului cu degetele lor ascuţite, îmbiindu-mă cu vreo dulceaţă zaharisită sau cu cine ştie ce acadea lipicioasă, uitată pe marginea poliţei de vreunul din verişorii aceia plini de limbrici, pe care mă obişnuisem să-i călăfătuiesc în bătaie.

În faţa maică-mii era aşezată o carafă cu ouzo şi un păhăruţ de argint cât un degetar, în timp ce sărmanul tata se ghemuia undeva pe o laviţă mai îndepărtată, bucuros că poate ciuli urechea, cât mai nebăgat în seamă, la trăncănelile muiereşti însufleţite de rachiul dulceag, de la care nu se dădeau înapoi nici mătuşile mele.

De obicei, maică-mea întrecea măsura la băutură. Când o auzeam vorbind cu limba împleticită, izbucnind în lălăituri deşucheate sau ocărându-l pe tata, care se făcuse pe laviţa lui mic cât un şoricel, îmi simţeam obrajii aprinzându-se de ruşine. Câteodată se întâmpla ca până la urmă tată să-şi iasă şi el din fire, şi atunci se spurcau unul pe altul cu vorbele cele mai murdare, fără să se ruşineze de femeile acelea bolnave de piept, care alunecau ca nişte umbre pe lângă pereţi şi uneori tuşeau mustrător din adâncul bojocilor lor betegiţi, ştergându-şi pe urmă buzele spălăcite cu un colţ de broboadă.

Vezi tu, Nemţoaico, Dumnezeu ne porunceşte să dăm cinstire părinţilor noştri, dar puţini părinţi sunt cu adevărat vrednici de cinste. Trebuie să ştii că

nu doar părinţii mei, ci şi părinţii mai tuturor băieţilor cu care băteam coclaurii satului şi pe care îi umpleam adesea de sânge, căci eram mai tare că ei, erau nişte lepădături. Asemenea părinţi îţi schilodesc sufletul şi asta se face, fiule, după voia lui Dumnezeu, care îi îndreaptă pe unii şi îi strâmbă pe alţii. Pe mine m-a strâmbat mai mult, dar eu n-am avut niciodată trufia să mă socotesc drept, iar acum, când sunt pe patul de moarte, am ajuns în sfârşit să le dau cinstire părinţilor mei, tocmai din pricină că strâmbătatea mea s-a născut dintr-a lor şi e după voia lui Dumnezeu.

Când era apucat de mânie, tata îşi dădea pumni în cap şi zbiera că o să-şi facă de petrecanie.

Mătuşile mele, care-i ştiau de multă vreme apucăturile, culegeau atunci toate cuţitele de pe masă şi le doseau cât puteau ele de bine, cu toate că tatăl meu nu tăiase în viaţa lui nici măcar un pui de găină. Verişorii îşi iţeau şi ei, la uşă sau la fereastră, venind într-un suflet de prin cotloanele pe unde îşi depănau jocurile lor de fetiţe, mutrişoarele strâmbate de spaimă. Aveau nişte ochi albaştri de viţeluş, ce clipeau spre noi cu frică şi cu mirare. De mine le era teamă, nu mă pofteau niciodată să mă joc cu ei, iar până la plecarea noastră stăteau de obicei pitiţi prin acareturi şi magazii, de unde le puteai auzi glasurile sfioase, îngânând tot soiul de cântecele nătânge.

Iată, fiule, din ce fel de neamuri se trage Kostas Venetis.

Dintre toţi aceşti verişori, singurul cu care mă împrietenisem oarecum era Iannis, un băieţaş rotofei şi trandafiriu, ceva mai mic decât mine.

Iannis mânca orice: frunze, flori, pământ, coji de var răzuite de pe pereţi, până şi murdărie de câine. Cel mai mult îi plăcea însă să mozolească între gingii o tulpină de busuioc.

Vorbea puţin, ba aproape că nici nu vorbea şi, cum nici eu nu sunt de soiul meu prea vorbăreţ, ne înţelegeam mai mult prin semne şi prin ghionturile pe care ni le trăgeam între coaste ori de câte ne minunam de ceva.

Îşi încropise ascunzătoarea într-o ladă mare din magazie, pe care o căptuşise cu paie şi zdrenţe. Câteodată mă vâram alături de Iannis în lădoiul acela încăpător, ce se putea acoperi cu o perdea veche de catifea, mâncată de molii şi aproape mucegăită. Stăteam lipiţi unul de celălalt, răsuflând rar, ca după o trudă îndelungată. Apoi deodată Iannis îşi băga mâna în prohabul meu, prinzându-mi mădularul ce începea să se întărească între degetele lui bondoace, care miroseau totdeauna a busuioc. Îi plăcea să se joace cu bucata

aceea de carne, care putea să crească şi să se facă tare ca piatra şi pe care o pipăia şi o frământa între mâinile lui de copil, scoţând un fel de horcăit înfundat, care semăna cu torsul unei pisici. Socotesc că pentru Iannis mădularul meu era o jucărie de un soi mai neobişnuit, în timp ce pe mine atingerile sale mă tulburau până la turbare, şi, fiindcă eram încă prea mic ca să-mi deşert sămânţa, în cele din urmă îl muşcam de urechi sau de nas, îi ciupeam cu ură braţele grăsulii sau, pur şi simplu, îl băteam până la sânge.

Desfrânările mele cu Iannis au fost primele desfrânări din viaţa lui Kostas Venetis.

Cred că aveam pe vremea aceea şase sau şapte ani şi eram un băiat bătăuş şi cam şui, pe care bătăile cu nuiaua de sălcie, împărţite aproape zilnic cu dărnicie de maică-mea (tata nu m-a bătut niciodată) nu izbuteau câtuşi de puţin să-l îndrepte.

Viaţa fiecărui om e o mare taină, Nemţoaico, şi toate câte le săvârşeşte le săvârşeşte după un plan ascuns prin care Dumnezeu împarte dreptatea şi strâmbătatea.

Avea cu siguranţă şi Iannis taina lui, pe care a dus-o cu el în mormânt, căci s-a prăpădit de meningită înainte să facă opt ani, ca şi cum ar fi venit pe lume doar pentru a se ascunde cu mine în lădoiul din magazie şi pentru a strecura în mădularele mele dulceaţa desfrâului. Avea obraji ca petală de trandafir şi genele aurii ca ale tale, Nemţoaico. Mi se întâmplă să-l văd câteodată în vis, cu braţele lui grăsulii acoperite de vânătăi făcute de ciupiturile mele şi degeaba încerc să ghicesc în privirile lui vreun semn de mustrare. Cred că era un suflet curat, aşa cum şi tu eşti un suflet curat, fiule. Şi am în/ îi că înainte să moară, mi-a murmurat de zeci de ori numele, i îi buzele sale spuzite de fierbinţeală.

Iannis avea fire de floare sau fluture, aşa cum alţi oameni au fire de fiare sălbatice.

În lada din magazie păstra ascunsă o cutiuţă în care adunase o cruciuliţă de argint, câţiva bănuţi de aramă, două sau trei scoici, un capac vechi de ceasornic, mai multe pietricele strălucitoare. Acestea erau comorile lui, pe care s-a îndurat să mi le arate şi mie, găsindu-mă vrednic să le privesc, cu toate că eu am fost croit strâmb din născare. Şi îmi amintesc cum îşi lustruia în fiecare dimineaţă bănuţii cu mâneca de la cămaşă, până când îi făcea să strălucească în soare ca aurul.

După moartea lui Iannis n-am mai pus niciodată piciorul în casa rudelor noastre de la oraş. Iar pe pământ grecesc n-am mai pus piciorul de mai bine de treizeci de ani. Habar n-am ce s-a ales din livada de măslini a părinţilor mei, cărora nu le-am văzut niciodată mormintele. Am bătut Europa în lung şi în lat, am prădat şi am omorât, am stat la temniţă şi la balamuc. Învăţătura pe care mi-a dat-o părintele Makarios m-a făcut să pricep câte ceva din rostul lucrurilor şi ştiu că nu trebuie să mă căiesc pentru păcatele mele.

Buni sau răi, suntem cu toţii fiii lui Dumnezeu.

Kostas mai sorbi o înghiţitură de vin, rămase o vreme pe gânduri, cu bărbia coborâtă în piept, apoi începu din nou să istorisească:

Nu departe de satul nostru se ridica o mănăstire de fraţi care purta hramul Sfintei Treimi. Clădită pe un pinten pietros de colină, mănăstirea era o clădire posomorâtă, mai mult o îngrămădeală de hardughii, în mijlocul căreia rotunjea cupola linsă de ploi a bisericii.

O biserică veche de câteva sute de ani, cu picturile afumate şi jupuite, în care până şi în toiul verii era frig ca-ntr-o gheţărie.

Aici veneam la liturghie în zilele de sărbătoare şi tot aici mă împărtăşeam de patru ori pe an, după rânduielile bisericii mele.

În ajunul zilei de mers la biserică eram îmbăiat, curăţat de lindeni şi primenit cu rufe curate. Dimineaţa îmi puneam hainele de sărbătoare, aduse de tata de la oraş, care îi făceau pe băieţii vecinilor să se uite cu pizmă la mine şi care răspândeau o mireasmă plăcută de levănţică. Trebuia să am mare grijă să nu le pătez cu ceară de lumânare sau să nu le agăţ în cuiele ruginite care ieşeau din lemnăria hodorogită a stranelor. Tata se îmbrăca şi el de oraş, punându-şi un surtuc arătos şi un fes fercheş, care nu se potriveau deloc cu trăsăturile lui din topor şi cu buzele groase şi lăbărţate. El mergea la biserică duminică de duminică, poposind îndelung după slujbă în chilia părintelui Makarios, care era duhovnicul mănăstirii. Maică-mea în schimb dădea rar pe acolo, numai cu prilejul sărbătorilor mari, căci nu era câtuşi de puţin evlavioasă, pricină pentru care cumetrele satului îi scoseseră vorbe că e în legătură cu necuratul, pe care îl pupă în fiecare noapte de sâmbătă în părţile lui ruşinoase, ca să-i dea putere de ademenire asupra bărbaţilor. Se mai spunea despre dânsa că-i meşteră în legatul brăcinarului, care îi văduveşte pe bărbaţi de vârtute, că se pricepe să ia laptele vacilor şi al oilor şi că, rostind anume descântece, îşi poate aduce flăcăii la aşternut călare pe cozi de mătură

sau pe linguri de lemn.

Habar n-am dacă maică-mea se pricepea cu adevărat la meşteşugul vrăjitoriei, dar de împăcat nu se împăca nici cu preoţii nici cu biserica şi nu-i săruta niciodată părintelui Makarios nici mâna, nici epitrahilul. Tata se înroşea la faţă de ruşine şi de obidă ori de câte ori părintele venea la noi cu crucea sau cu icoana (căci satul nostru n-avea altă biserică decât biserica mănăstirii), iar mama, dacă nu apucă să se pitească în vreun cotlon, abia dacă-şi făcea semnul crucii în grabă, prefăcându-se că nu vede mâna albă şi uscăţivă, ce-i fusese întinsă la sărutat.

Şi asta e cu atât mai ciudat, fiule, cu cât muierile de la mine din sat roiau ca muştele în jurul părintelui Makarios.

Era părintele bărbat tânăr şi în putere, cu pielea albă ca laptele şi cu ochi de culoarea castanei. Avea un glas ca de cherubim, pe care de multe ori l-am auzit în biserica friguroasă a mănăstirii răsunând ca o trâmbiţă, în timp ce din ochii părintelui scăpărau fulgere de mânie, căci îşi păstorea turma cu mare asprime, chemând-o tot timpul la pocăinţă.

Pe vremea aceea nu pricepeam mare lucru din predicile părintelui Makarios, iar la biserică mă apuca mereu somnul. În timpul liturghiei tata stătea în genunchi şi mă îndemna şi pe mine să fac la fel. Pardoseala de piatră a bisericii îmi rodea genunchii, şira spinării mi se înţepenea, îmi era tot mai greu să ţin spatele drept, dar mă sileam, după puterile mele, să-l imit pe tata, nu din evlavie (căci pe atunci n-aveam credinţă nici cât negru sub unghie), ci din trufie. Luptăm cu somnul din răsputeri şi încercam să nu-mi dezlipesc ochii de la chipul sever al părintelui, care semăna cu faţa subţiată de posturi a sfinţilor din icoanele noastre. Babele din sat mă credeau foarte cucernic, mă mângâiau pe creştetul capului, iar la sfârşitul slujbei îmi burduşeau buzunarele cu mere zbârcite, covrigi tari ca piatra, stafide şi roşcove. Primeam totdeauna şi câteva păhăruţe din vinul molcuţ, adus la biserică pentru sufletul morţilor.

Într-o zi părintele Makarios i-a poruncit unui frate bătrân şi blajin, Fratele Mânaş, să mă înveţe să bat toaca mare de lemn, ale cărei ropote înfundate cheamă lumea la slujbă în bisericile greceşti. Fratele Mânaş s-a dovedit dascăl vrednic, iar eu am izbutit să-i prind destul de repede meşteşugul. Ba chiar am dobândit, în scurt timp, o îndemânare neobişnuită, care i-a smuls un zâmbet firav până şi părintelui Makarios. Atunci m-a mângâiat pentru prima dată şi mi-a dăruit un ciorchine de struguri.

Mâna descărnată a părintelui mirosea a busuioc, ca şi degetele bondoace ale lui Iannis.

Acum, ori de câte ori poposeam împreună cu tata în chilia lui plină de cărţi prăfuite, părintele Makarios părea să mă privească cu înţeles pe sub sprâncenele lui frumos arcuite.

N-a trecut mult şi am ajuns să bat toaca mai bine decât Fratele Mânaş.

Babele bisericoase se uitau la mine ca la o minune. Ele îi spuneau tatălui meu că-s făcut pentru calea bisericii, iar tata începuse să se fudulească cu mine, mi-a luat chiar şi un surtuc nou, de catifea albastră, pe care aveam voie să-l port doar atunci când mergeam la biserică. Numai maică-mea se uita la mine chiorâş şi spunea că, îmbrăcat în fustă popească, o să arăt ca un diavol.

Ajunsesem foarte mândru de mine, iar, când o bătrână sfrijită mi-a sărutat într-un rând mâna în tinda bisericii, am văzut în asta un semn de la Dumnezeu. Am început să ţin posturi aspre, doar cu pâine şi apă. Nu mai ieşeam niciodată la joacă şi îl rugăm adesea pe tata să-mi citească din Vieţile Sfinţilor.

Văzându-mi râvna, tata m-a învăţat slovele alfavitului nostru grecesc. Iar după ce am pătruns taina cititului am devenit încă şi mai trufaş, fiind încredinţat în sinea mea că sunt un ales al lui Dumnezeu. Mă arătam rece şi dispreţuitor până şi faţă de tata, care pe vremea aceea nu ştia cum să-mi mai intre în voie: îmi aducea de la oraş cărticele de rugăciuni şi iconiţe viu colorate, se silea să mai strunească nuieluşa de salcie cu care maică-mea nu se sfia nici acum să mă altoiască şi începuse să mă poarte pe la daraverele sale negustoreşti, fudulindu-se că are un fecior cucernic ca un călugăr.

Dar toată cucernicia mea era doar o spoială, Nemţoaico.

Puţin mă sinchiseam de dragostea celorlalţi, nu iubeam pe nimeni şi nimeni nu mă iubea, poate doar tată ţinea puţin la mine. Nu doream decât să fiu socotit o făptură neobişnuită, cu o menire mult mai înaltă decât a oamenilor de rând. Dacă până atunci nu-mi cunoscusem decât tăria pumnilor şi a braţelor, de data aceasta simţeam în mine o putere lăuntrică, o putere pe care o citisem şi pe faţa severă a părintelui Makarios. Iar această putere mă ajuta să îndur cu uşurinţă caznele la care mă supuneam de unul singur sau la care mă supuneau alţii. Puteam trăi zile la rând doar cu o bucată de pâine şi un pumn de măsline, fără să poftesc la mâncarea de frupt care clocotea în oalele maică-mii. Puteam să îndur nuieluşa de salcie fără să clipesc din ochi, fără să scot nici

cel mai mic geamăt, lucru care o făcea pe maică-mea să turbeze de furie şi să spună că-s îndrăcit.

Dobândisem, fiule, o stăpânire de sine neobişnuită la un copil, iar răutatea mea se călise şi se subţiase.

Umblăm mereu cu ochii în pământ, furişându-mă încetişor pe lângă pereţi, aşa cum văzusem că umblă călugării, dar sufletul meu clocotea de trufie.

Ceea ce m-a smuls pentru o vreme din cucerniciile mele drăceşti.1 fost taina trupului femeiesc.

Trebuie să ştii, fiule, că eu, Kostas Venetis, n-am simţit totdeauna pentru partea muierească numai dezgust.

Dumnezeu a vrut să nu mă pot împreuna niciodată cu o muiere şi să trăiesc după legea bărbaţilor celor vechi din Sodoma. Chiar şi atunci când mi s-a întâmplat să pătrund în gaura dinapoi a vreunei muieri tot sodomie se cheamă c-am săvârşit. Şi, pe cât de nărăvaş m-am dovedit în dragostea cu bărbaţii, pe atât de neputincios m-am arătat cu femeile.

Cu mult înainte să aflu cum anume se săvârşeşte împreunarea dintre bărbat şi femeie, am băgat de seamă că la vederea anumitor părţi ale trupului de muiere mădularul meu micuţ se umflă şi se întăreşte şi că lucrul ăsta îmi face foarte multă plăcere.

Am început să trag cu coada ochiului pe sub fustele maică-mii, înfiorându-mă la vederea picioarelor ei albe şi groase care semănau cu aluatul de cozonac. Când zăcea, toropită de ouzo, pe crivatul din dormitor, poalele i se ridicau până sus şi odată am îndrăznit chiar să-i ating piciorul mult dezgolit deasupra genunchiului.

Visele mele erau doldora de picioare albe şi groase, de care îmi lipeam palmele, le cercetăm cu buzele şi cu limba, le sugeam şi le muşcam ca un câine turbat.

5

Aceste vise nu m-au părăsit nici după ce am început să-mi căznesc trupul prin post. Mă ruşinam de această slăbiciune, căci aflasem din predicile părintelui Makarios că femeia e o făptură bicisnică şi vrednică de dispreţ. Dar în carnea meu ispita se strecurase adânc, iar chipul ademenitor al goliciunii îmi apărea adesea în minte, făcându-mă să-mi simt mădularul ca pe un cui înroşit.

La biserică, în timpul slujbelor, ochii mei începuseră să tragă spre strana

femeilor, pândind ridicarea întâmplătoare a unei catrinţe, care lăsa slobodă, ca într-o străfulgerare, o gleznă sau o jumătate de pulpă. Şi acolo, în stranã femeilor, s-a întâmplat s-o descopăr, într-o dimineaţă, pe Kiva.

Kiva (aşa o chema şi pe maică-mea) era o fată de vreo treisprezece ani, care îngrijea de oile lui Kir Apostolis (un chiabur gras ca o mangaliţă şi grozav de zgârcit, care mai îmi era şi naş pe deasupra). Pe sub rochia neagră şi aspră, ca de călugăriţă, i se puteau ghici ţâţele tari şi şoldurile puternice. Crescuse înaltă, mai înaltă decât celelalte fete de seamă ei, şi îşi purta capul cu semeţie, ca o făptură menită să poruncească. Obrajii ei, ca şi cei ai lui Iannis, aveau culoarea petalei de trandafir. Privirile mele o mistuiau lacom, încercând să se furişeze sub hainele ei de biserică. Îi văzui în închipuire pulpele tari şi rotunde, iar mădularul meu începu să se zbată şi să se întărească.

Multă vreme de atunci înainte trupul falnic al Kivei mi-a bântuit toate visele de copil. Visam că îi săpunesc picioarele de jos până sus cu săpunul parfumat al maică-mii, adus de tata de la oraş şi folosit doar cu prilejul unor zile de sărbătoare. Pe urmă lingeam clăbucul argintiu care-i acoperea pulpele şi care era dulce ca zahărul şi mirosea că floarea de liliac, în timp ce mâinile Kivei mi se furişau în prohab şi-mi cercetau mădularul. Cuprins de turbare, îi săltăm poalele şi mai sus, dezgolindu-i pântecul neted. Degetele mele iscodeau înfrigurate după crăpătura pe care ştiam că trebuie s-o aibă muierea între picioare.

După asemenea vise mă trezeam stors de vlagă şi scăldat în sudori, cu buzele crăpate de fierbinţeală. Vedeniile din vis rămâneau multă vreme săpate pe fundul ochilor mei, căznindu-mi închipuirea. Mă strecuram în tindă şi îmi clăteam cu apă rece obrajii roşii ca focul. Mă milogeam cu glas tare de Dumnezeu să ţină departe de mine ispita trupului de muiere. Dar eram şi mândru de mine, Nemţoaico, asemănându-mă în mintea mea cu sfinţii încercaţi de ispitele trupului, despre care aflasem din predicile părintelui Makarios. Încercările prin care treceam mi se păreau semne de sus şi îmi spuneam că trebuie să biruiesc cu orice preţ carnea.

Mă înverşunam împotriva trupului meu pe care socoteam că nu l-am chinuit îndeajuns.

Atunci am început să mă flagelez.

Tata avea o curea groasă de piele, cu ţinte mari de aramă, pe care am izbutit s-o dosesc într-o zi şi cu care, în mare taină, m-am apucat să-mi

biciuiesc pieptul, braţele şi picioarele până la sânge.

Durerea isca în mine un soi de beţie. Aşteptam cu nerăbdare să văd izbucnind, din sfârtecăturile pe care singur mi le făceam, sângele a cărui vedere îmi dădea o desfătare drăcească, făcându-mă să-mi biciuiesc mădularele cu şi mai multă cruzime. Câteodată mi se întâmpla să-mi pierd cunoştinţa şi să zac câte o jumătate de noapte într-o băltoacă de sânge.

Aşa m-a găsit într-o dimineaţă tată, care a răspândit în tot satul povestea caznelor la care îmi supuneam carnea. Nimeni nu s-a mai îndoit de atunci că sunt un ales al lui Dumnezeu. Când apăream pe uliţele satului cu umbletul meu spăşit de călugăr şi cu ochii lăsaţi făţarnic jos în ţărână, muierile mă pricopseau cu priviri galeşe şi evlavioase, iar bărbaţii se holbau la mine ca la cine ştie ce ciudăţenie. Se întâmpla chiar ca vreo nevastă mai îndrăzneaţă să mă mângâie sfios pe obraz sau să mă apuce cu două degete de bărbie, trezindu-mi mădularul din somn, căci flagelările nu-mi potoliseră câtuşi de puţin năbădăile desfrânate.

De-a lungul leşinurilor mele nocturne, mirosul sângelui se amesteca cu vedenia picioarelor ţări ale Kivei.

Luptăm împotriva ispitei trupeşti, dar nu izbuteam s-o stârpesc, cu toate că ajunsesem doar piele şi os, iar carnea mea purta urmele sângerii ale ţintelor de aramă.

Apoi, într-o zi, părintele Makarios m-a chemat la el în chilie şi m-a certat cu asprime, poruncindu-mi să pun capăt încercărilor la care îmi supuneam trupul. Îi simţeam privirea pătrunzându-mi parcă prin piele şi scrutându-mă până-n adâncul rărunchilor. Mustrările sale mă umileau, căci îmi dădeam seama că părintele cunoaşte prea bine ce se ascunde sub spoiala mea de cucernicie. Am lăsat ochii în pământ şi am zbughit-o cât am putut de repede, cu obrajii aprinşi de ruşine.

În momentul acela l-am urât de moarte pe părintele Makarios, fiule, iar, când am ajuns acasă, am aruncat în latrină cureaua de piele a tatălui meu.

Astăzi înţeleg că pornirea mea timpurie spre desfrânare era de la Dumnezeu.

Călugării spun că în viaţa lui pe pământ omul poate săvârşi două sute patruzeci de păcate şi are patru sfârşituri: moartea, judecata, raiul şi iadul.

Dar, oricât ar fi ea de bicisnică, nicio făptură omenească nu se poate întina cu toată mulţimea păcatelor. Unii se nasc mai porniţi spre mânie, alţii

spre desfrânare. Există zgârciţi şi risipitori, oameni pizmăreţi şi oameni trândavi, oameni mândri şi oameni lacomi, hoţi şi ucigaşi, beţivi şi curvari, fiecare născându-se cu mai multă aplecare spre un anume păcat, şi numai Dumnezeu ştie de ce se întâmplă aşa. Iar atunci când ne strâmbă nu ne strâmbă la fel, menindu-ne feluri deosebite de strâmbătate, chiar dacă unii sunt mai strâmbi decât alţii.

Eu, Kostas Venetis, sunt mai strâmb la alcătuire decât tine, Nemţoaico, dar nu mă găsesc vinovat pentru strâmbătatea mea, căci cu ea m-am născut, aşa după cum alţii se nasc orbi, muţi sau ologi, tot după voia lui Dumnezeu.

Astăzi am ajuns să mă socotesc asemenea cu un orb din născare, iar dacă orbul nu e vinovat pentru lipsa lui de vedere, nici Kostas Venetis nu e vinovat pentru lipsa lui de dragoste şi smerenie.

Pentru că trebuie să ştii, fiule: aplecarea spre desfrâu dovedeşte neputinţă în dragoste. Desfrânarea se lecuieşte prin dragoste, iar dragostea poate fi biruită prin desfrânare.

Eu, Kostas Venetis, n-am avut parte de dragostea nimănui şi nimeni n-a avut parte de dragostea mea, căci aşa a fost voia lui Dumnezeu.

Mai deşartă-mi o înghiţitură de vin, fiindcă puterile au început să mă lase şi simt să sângele mi se îngroaşă şi mi se răceşte. Dacă o să te uiţi la unghiile mele, o să bagi de seamă că s-au făcut vinete, semn că ceasul despărţirii noastre e foarte aproape. Dar n-aş vrea să plec de aici înainte să-ţi istorisesc ce am de istorisit şi să-ţi las o brumă de învăţătură.

Kostas bău îndelung şi cu lăcomie, apoi povesti mai departe:

Pe maică-mea tata o luase din casa lui Kir Apostolis, unde fusese copil de pripas.

Crescută din mila Stăpânei, femeie cuminte şi evlavioasă, despre care până şi limbile ascuţite ale băbătiilor grăiau totdeauna de bine, se pricopsise cu timpul starostea slujnicelor şi a argaţilor, care se temeau mai tare de gura ei slobodă decât de biciuşca lui Kir Apostolis.

Se mai spunea şi că, înainte de-a ajunge în culcuşul Stăpânului, simţitor la pulpele ei rotunde şi la ţâţele-i vârtoase, şerpoaica de maică-mea (blestemat să-i fie mormântul!) se tăvălise cu mai bine de jumătate din flăcăimea satului nostru, ba şi cu copilandrii cu caş la gură, pe care-i deda la tot soiul de blestemăţii, fiind o matracucă fără nicio frică de Dumnezeu.

Când tata şi-a luat în stăpânire moştenirea: o livadă de măslini şi o casă

frumoasă de piatră, maică-mea făcuse treizeci de ani şi ajunsese mâna dreaptă a lui Kir Apostolis. Acum se ţinea mândră, purta haine aduse de la oraş şi când trecea ţanţoşă pe uliţa mare a satului, bărbaţii se descopereau în faţa ei ca şi cum ar fi fost chiaburoaică în toată legea.

Nu ştiu cu ce farmece l-a îmbrobododit pe hăbăucul de tata, dar ştiu că farmece avea din belşug şi că, dacă aşa i-ar fi fost voia, ar fi putut să-l scoată din minţi până şi pe părintele Makarios, cinstit pentru sfinţenia lui cale de zece sate.

Fapt e că tata a început să aibă daravere negustoreşti cu Kir Apostolis – omul cel mai bogat de prin părţile locului – căruia i se cam urâse pesemne de maică-mea şi dorea să o pripăşească la casa ei, poate şi de gura Stăpânei, poate şi pentru că pusese ochii pe ceva prospătură. Făgădui zestre bună: cincizeci de oi, iar tata – cam cărpănos la fire, dacă e să spun adevărul-adevărat – s-a grăbit să bată palma cu chiaburul cel burdihos, ca un prostovan ce era, zor-nevoie să facă pe ginerica, fără să-şi bată prea tare capul ce casă o să ducă cu farmazoanca de maică-mea, dedată la trăi pe vătrai în gospodăria lui Kir Apostolis.

Că târgul acesta n-a fost pe placul maică-mii am aflat-o de timpuriu. Adeseori, după ce-şi lua păhăruţul de ouzo, o auzeam blestemându-l amarnic pe Kir Apostolis, în a cărui ogradă n-a mai călcat niciodată, chiar dacă tata (în prostia lui de scapete) îl socotea binefăcătorul familiei noastre.

Eu am ajuns să cred, fiule, că şi căsnicia părinţilor mei şi naşterea mea au fost de la bun început afurisite de Dumnezeu.

La Taina Botezului, pe care am primit-o din mâinile părintelui Makarios, Kir Apostolis a binevoit să spună Crezul în numele meu. Nici nu se putea un naş mai potrivit pentru mine, pe care Dumnezeu m-a alcătuit strâmb din născare şi a vrut să intru în rândul acelor suflete blestemate care nu pot mărturisi binele decât făptuind răul.

Nu l-am putut suferi niciodată, iar – o dată pe an, de ziua numelui meu, când tata mă ducea în casa lui Kir Apostolis să sărut mâna binefăcătorului nostru care îmi azvârlea cu dispreţ un bănuţ de argint – blestemam în gând ceasul naşterii şi al botezului meu.

Kostas răsufla greu.

Părea că povestirea îl istovise peste măsură, continuă totuşi să istorisească, încercând să se împotrivească din răsputeri slăbiciunii ce-i

copleşea:

N-am văzut în viaţa mea, fiule, chip de om mai greţos ca al lui Kir Apostolis.

Avea nişte ochi mici şi vicleni, de culoarea alunei, adânc înfundaţi într-o pătură de slănină, un nas cârn, cu nările lăbărţate, din care ieşeau smocuri groase de păr, obraji umflaţi ca nişte cimpoaie, spuziţi de o grămadă de bubuliţe, gură mare şi pofticiosă, ce-i lăsa dezgolite gingiile din care creşteau nişte dinţi de mistreţ.

Cele mai înalte garduri din sat erau gardurile lui Kir Apostolis.

Casa lui era plină de sofale adânci, pe care îi plăcea să huzurească zile întregi, îmbrăcat în nişte cămăşi lungi de mătase, în timp ce una din numeroasele fetişcane care îl slugăreau îi freca uşurel tălpile uriaşe. Aşa ne întâmpina totdeauna de ziua numelui meu, când prididea să asculte, cu o strâmbătură de scârbă, vorbele mieroase de mulţumire pe care tata se simţea dator să le spună în vreme ce-i săruta mâinile grăsulii, încărcate cu inele de mare preţ.

Pesemne că lui Kir Apostolis îi plăceau peste poate podoabele muiereşti, căci purta tot soiul de lănţuguri şi de brăţări, care nu fac niciodată cinste unui bărbat, iar la urechile lui clăpăuge atârna o pereche de cercei mari de aur, cu pietre roşii de cornalină.

Când îmi venea rândul să-i sărut mâna, împins de la spate de braţul şovăielnic al tatii, izul dulceag al parfumurilor de la oraş care se amesteca cu o duhoare stătută de capră, mă ducea până în pragul leşinului.

Stăpânul nu-mi vorbea niciodată, dar îl iscodea pe tata despre creşterea mea, amintindu-i că părintele care îşi cruţă ciomagul nu-şi iubeşte odraslele. Iar când a aflat că aş fi înzestrat cu darul sfinţeniei s-a holbat la mine ca la o arătare, mi-a tras câteva bobârnace în creştetul capului şi a bombănit că poate ar trebui să fiu trimis la învăţătură.

Gândul că va trebui să plec la oraş, unde turcul îngăduise puţină şcoală grecească, mi-a îngheţat sângele.

Kir Apostolis porunci să i se aducă o besactea pântecoasă, din care scoase o mână zornăitoare de mărunţiş, spunându-i tatălui meu că ia asupra lui toată cheltuiala învăţăturii.

Nu-l ştiam aşa darnic pe mangaliţa de Kir Apostolis.

Am început să urlu că din gură de şarpe că n-am trebuinţă de nicio

scoală şi de nicio învăţătură, dar tata s-a arătat de neînduplecat. N-ar fi ieşit pentru nimic în lume din vorbă şi din porunca Stăpânului.

Nu mi-a fost dat însă să fac prea mulţi purici în şcoala din Salonic, unde, vreme de câteva săptămâni, am fost capul tuturor răutăţilor.

Dascălul, un moşneguţ ştirb şi pleşuv, care duhnea a rachiu şi a bătrâneţe, începuse să-mi ştie de frică. Îmi lepădasem pospaiul de smerenie, şi ca un răsad rău ce eram, mă ţineam doar de şotii şi coţcării.

Socoteam că tata mă părăsise şi mă sileam acum, după puterile mele, să-i fac numele de ocară.

Îmi găsise loc ieftin de găzduire, într-o casă plină de pisici jigărite, la o scofâlcită de băbătie, pe care trebuia să o slugăresc.

Mă părăsise şi Dumnezeu, aşa că i-am blestemat numele.

Carte nu învăţam mai deloc, fiindcă dascălul nostru căzuse atât de rău în patima suptului încât nu mai era în stare să ne dea nicio învăţătură. Nu-şi începea niciodată lecţiile fără clondirul de rachiu la picior şi, după câteva înghiţituri, i se împăienjeneau ochii şi încurca slovele. Altminteri avea o fire blajină, nu ne pedepsea niciodată şi ne lăsă să zburdăm după pofta inimii prin ograda prăfoasă a şcolii, ba chiar şi pe uliţele din apropiere.

Aşa am învăţat să bat mahalalele Salonicului şi să leg prieteşug cu tot felul de haimanale. I-am cunoscut pe cerşetorii din tinda bisericilor, am luat aminte la vicleşugurile coţcarilor, am tras cu ochiul la meşteşugul hoţilor, care erau în stare să fure până şi puiul de sub aripa cloştii, şi toate astea mi-au ţinut loc de gramatică şi de aritmetică. Fiindcă trebuie să ştii, fiule: grecii noştri sunt neîntrecuţi în pehlivanii şi înşelăciuni, iar dacă am ajuns să arăt iscusinţă în meseria de scamator, asta se trage şi de la sângele meu grecesc, pe care l-am moştenit de la părinţii mei, odată cu strâmbătatea lor din născare.

Nu putea să se afle şcoală mai bună pentru unul ca mine decât casele de petrecere ale lotrilor, în care mă strecuram cu sfială, încercând să dobândesc cât mai multă învăţătură. Şi o dobândeam lesne, fiindcă aveam minte ageră şi degete iscusite, iar cu vremea măsluiam zarurile la fel de bine ca un coţcar învechit în răutăţi, spre mirarea dascălilor mei de virtute, care îmi proroceau zestre mare de bani şi funie de cânepă la sfârşit.

La şcoală mergeam doar ca să-mi încerc dibăcia degetelor. Furăm ca o coţofană: bucăţile de pastramă din trăistuţele tovarăşilor mei de învăţătură dispăreau fără urmă, ca şi bănuţii din chimirul de piele al dascălului, prin care

ajunsesem să cotrobăiesc de parcă m-aş fi îndeletnicit de când lumea cu meşteşugul buzunăritului. Toţi mă bănuiau, dar nimeni nu îndrăznea să mă învinuiască făţiş, după ce pumnii mei stâlciseră zdravăn câteva mutrişoare nevinovate.

Numai de la bătrâna care mă găzduia nu aveam ce să fur: era săracă lipită pământului.

Îmi înnodasem agoniseala într-o batistă şi cheltuiam cu multă zgârcenie. După râvna sfinţeniei, sufeream acum de râvna agonisitului, iar pe cinste nu mai dădeam para chioară.

Ca să-mi sporesc grămăjoara de mărunţiş, am început să cerşesc. Nu îndrăzneam încă să mă înfig la pungile pântecoase ale negustorilor, care mă ispiteau parcă şi mai abitir decât pulpele ţări ale maică-mii. Iar bănuţii se adunau greu, căci grecul e din fire avar şi ţine strâns de fiecare jumătate de gologan.

Oamenii Agiei din Salonic mă alungau câteodată cu picioare în cur din locurile mele de cerşetorie.

Singurul meu prieten era una dintre pisicile gazdei: un cotoi galben şi costeliv care venea să se încolăcească noaptea la picioarele mele.

Cred că ţinea puţin la mine şi Mamulos, un cerşetor falnic, despre care se şoptea că tâlhărise aprig în tinereţe Egeea, iar tigva lui cheală fusese preţuită de stăpânirea de la Stambul la o mie de lire turceşti. Acum îşi făcea veacul în tinda de la Hagi Dimitrios, cea mai mândră biserică din Salonicul nostru plin de biserici frumoase, unde piciorul său de lemn se bucura de mare cinste printre milogii care şi l-au pus staroste.

Mamulos mi-a îndrumat primii paşi în meşteşugul cerşetoriei. De la el am învăţat cum să-mi răsucesc mâinile şi picioarele, cum să-mi dau ochii peste cap şi să fac spume la gură cu ajutorul unei bucăţi de săpun, ca să par apucat de boala copiilor.

Tot de la dânsul am deprins câteva scamatorii mai uşoare, care m-au ajutat să-mi sporesc zestrea de bănişori.

M-a pus de câteva ori să-i aduc la viaţă mădularul neputincios, şi, pipăindu-i sculă care se întărâta greu, am simţit iarăşi fiorii pidosniciei. Îl ajutam să se slobozească prin tufişurile ţepoase de la marginea Salonicului şi eram răsplătit pentru asta cu povestea isprăvilor lui cocoşeşti: Mamulos se lăuda că futuse toată Mediterana, de la copilandrele încă necoapte până la

babornițele de optzeci de ani.

Pretindea chiar că, odată, la Smirna, după ce deșertase mai multe ulcioare de ouzo vârtos, își vărsase lapții în gaura unei maimuțe.

Fusese cât pe ce să fie scopit de stăpânul acesteia – un hoț de mare de la Alger – și scăpase doar punându-și crăpătura dinapoi la bătaie.

De la Mamulos am aflat despre obiceiurile bărbaților celor vechi din Sodomă, cărora le-am moștenit strâmbătatea.

Nu-l lăsam niciodată să mă mozolească, fiindcă gura lui putea mai abitir decât o latrină. Iar când mi-a dat poruncă să-l sug, l-am părăsit pentru totdeauna.

Pe unul din maidanele de la marginea Salonicului se înălța spânzurătoarea orașului.

Una din distracțiile mele era să casc ochii la execuții.

Mamulos îmi povestise despre ultima bucurie a spânzuratului, iar ochii mei (care îndrăgeau tot ce-i pocit și scălâmb) nu se mai dezlipeau de pe prohabul acestuia, încercând să deslușească pata de malahie.

Când osânditul începea să se zbată în aer izbucneam într-un râs răutăcios, închipuindu-mi în știreangul furcii burdihanul mătăhălos al lui Kir Apostolis și-i uram în gând ușurare plăcută.

Inima mea împietrită (deși eram încă un puiandru de om) nu mai găsea desfătare decât în fărădelegi.

Într-o noapte am încercat să spânzur una dintre pisicile gazdei, care mi-a umplut fața de zgârieturi.

În starea asta m-a găsit tata înștiințat pe furiș de dascălul de la școală despre isprăvile mele. N-am apucat nici măcar să-mi iau comoara agonisită din furtișag și cerșetorie, care i-a rămas moștenire baborniței, eu isprăvisem pentru totdeauna cu învățătura și cu statul la Salonic.

Tatăl meu își lucra livada de măslini cu ajutorul unui argat pe nume Vanghelis. Vanghelis era un bărbat negricios, cu mustață mare de palicar, căruia îi râdeau mereu ochii. Pe lângă casa noastră nu se pripășise de multă vreme. Venise auzind că tata are nevoie de un argat și bătuseră repede palma: tatăl meu nu s-a arătat zgârcit la simbrie, fiindcă-i plăcuse privirea ageră a lui Vanghelis și-i prețuise mușchii puternici, ce-i jucau pe sub cămașa de cânepă.

Vanghelis locuia la marginea livezii, într-o baracă dărăpănată, pe care o tiesise de colivii prin care zburătăceau tot felul de păsărele: grauri, pițigoi,

sticleţi, cinteze, scatii, ciocârlii şi privighetori, pe care argatul tatălui meu izbutea să le prindă cu ajutorul unor i ipcane iscusite, al căror meşteşugii ştia numai dânsul. Se pricepea de minune să le imite trilurile şi fluierăturile şi, înainte să cad în boală cucerniciei, una din puţinele mele plăceri era să-l aud pe Vanghelis ciripind laolaltă cu zburătoarele sale, ca un păsăroi mare şi negricios, cu faţa mereu încreţită de zâmbet.

Spre seară, când Vanghelis isprăvea cu treburile lui de argat, băieţii din sat se adunau, cu îngăduinţa tatălui meu, sub bătrânii noştri măslini. Aşezat pe pragul cocioabei sale de scânduri, palicarul cel oacheş se făcea că nu ne bagă în seamă, rupând alene dintr-un caş mare de oaie şi sorbind la răstimpuri dintr-un ulcior cu rachiu. Apoi îşi scotea luleaua din buzunar şi pufăia îndelung, în timp ce băieţii începeau să se foiască nerăbdător. Trecea multă vreme până ce Vanghelis se ridica în sfârşit în picioare, îşi scutura cioarecii de firimituii şi îşi dezvelea la noi dinţii puternici şi albi, ca de fiară sălbatică. Fără să se grăbească îşi aducea pe urmă coliviile de sârmă, pe care se apuca să le stivuiască pe prispă de lut, făcându-ne prieteneşte cu ochiul.

Era un actor înnăscut şi pesemne că ar fi scos bani buni în bâlciurile italiene, mai mulţi decât am adunat tu şi cu mine în vremurile din urmă.

Câteva fluierături ascuţite dădeau semnalul de început al reprezentaţiei. Se auzea mai întâi cântecul piţigoiului, apoi glasul cintezei şi ciripitul sticleţilor pe care Vanghelis le făcea să se armonizeze că instrumentele unei orchestre, fluierând ba mai tare, ba mai încet şi trecând de la o tonalitate la alta şi de la un timbru la celălalt. Trilurile privighetorii răsunau spre sfârşit, limpede, amestecându-se cu fluierăturile pline de dulceaţă ale lui Vanghelis într-o potrivire desăvârşită.

Şi nu-ţi ascund că, în vreme ce băieţii îl aplaudau fermecaţi pe argatul tatălui meu, pe obrajii mei şiroiau lacrimi amare de pizmă, căci pe vremea aceea îi pizmuiam pe toţi oamenii care dovedeau vreo putere neobişnuită.

Câteodată, când tata era plecat, maică-mea îl poftea pe Vanghelis în bucătărie. Pe masă apăreau costiţele rumenite de oaie şi carafa de ouzo.

Vanghelis ospăta în tăcere, ştergându-şi din vreme în vreme degetele murdare de seu în laţele lui întunecate de păr.

Mă uitam la ei cu ochi răi dintr-un ungher al bucătăriei.

Beau amândoi temeinic, golindu-şi paharele dintr-o înghiţitură. Apoi, la un semn al maică-mii, din buzunarul lui Vanghelis apărea muzicuţa. Începea

totdeauna cu nişte cântece tânguire, care o făceau pe maică-mea să se prăbuşească cu fruntea de marginea mesei, scoţând din fundul gâtlejului suspine prelungi. Uneori îi vedeam umerii mari şi ososi scuturându-se sub cămaşă, în vreme ce muzicuţa lui Vanghelis slobozea un soi de plâns gâtuit, care îţi dădea fiori pe şira spinării.

Adesea vocea răguşită a maică-mii însoţea cântecul muzicuţei. Erau cântece care povesteau despre cimitire pline de chiparoşi, morminte părăsite, marinari înecaţi şi fete îmbrăcate în negru, care aşteptau în zadar, pe cheiurile de la Pireu, revenirea unei corăbii.

Din când în când, maică-mea se oprea din cântat, îşi deşerta păhăruţul de ouzo şi arunca spre mine căutături pline de ură.

Când o vedea pe maică-mea doborâtă de lingoare, Vanghelis îşi strunea muzicuţa, îşi încreţea fruntea şi îşi holbă ochii în gol a nedumerire, apoi pe neaşteptate îi dădea drumul unui cântec de joc, iar piciorul său desculţ începea să frământe duşumeaua de lut a bucătăriei.

Maică-mea asculta o vreme în linişte, pe urmă se ridica de pe scaun, apropiindu-se de Vanghelis cu mişcări de lunatică. Degetele ei apucau năframa roşie de la gâtul argatului şi începeau s-o desfacă. Flutură de câteva ori năframa prin aer, apoi o apuca de două capete, cu amândouă mâinile, ca şi cum ar fi ţinut de umerii unui bărbat.

Vanghelis îi făcea ştrengăreşte cu ochiul şi de sub mustăţile-i groase se arătau şirurile albe de dinţi.

Deodată picioarele maică-mii prindeau să zvâcnească în tactul cântecului de muzicuţă. Pe urmă, cu capul dat tare pe spate, slobozea o chiuitură ascuţită, care îmi îngheţa sângele.

Vanghelis îi răspundea printr-o altă chiuitură prelungă.

Şi, ca zvârlită de-un arc, maică-mea se năpustea atunci să joace, ţinând năframa roşie a lui Vanghelis şi chiuind din vreme în vreme, ca pişcată de un tăune. Corpul ei mare se sălta de pe un picior pe iliul şi se răsucea greoi, făcând să zăngănească străchinile şi paharele ilc pe masă, fustele i se ridicau dezgolindu-i picioarele albe, iar faţa o se acoperea cu broboane de transpiraţie.

Mă uitam la picioarele sale strângând din fălci şi muşcându-mi uneori limba până la sânge.

În visurile mele înfierbântate de pe vremea aceea, picioarele maică-mii şi picioarele Kivei se amestecau şi se învălmăşeau. Noapte de noapte, visam

picioare fără de trup ce se iţeau pe neaşteptate din dosul unei perdele sau dintre ramurile vreunui tufiş, arcuindu-se către mine şi ispitindu-mă cu neruşinare.

După ce am încetat să mă mai flagelez şi am pus capăt posturilor mele cu pâine şi apă, aceste vise m-au năpădit cu şi mai multă cruzime.

M-am gândit nu o dată să mă mărturisesc părintelui Makarios, dar ruşinea îmi lega limba.

Oamenii din sat începuseră să trăncănească pe seama privirii mele pierdute, care băga femeile în sperieţi. Acum acestea mă ocoleau de la depărtare, iar zvonul că eram posedat de duh rău s-a lăţit peste tot, înstrăinându-mă până şi de tata, care se uita la mine cu ciudă şi mormăia că i-am înşelat aşteptările.

Molitvele Sfântului Vasile cel Mare – citite de părintele Makarios la rugămintea tatălui meu – nu mi-au fost de niciun folos. Atunci părintele l-a sfătuit pe tata să mă arate bătrânilor de la Athos, aşa că, sub privirea batjocoritoare a maică-mii, care pasămite ghicise pricina tulburării mele, am început să ne pregătim de călătorie.

După spusa părintelui – locul potrivit pentru un îndrăcit ca mine era lavra Sfântului Dionisie, cea mai aspră din cele douăzeci de sihăstrii ale Muntelui.

Doi măgari bătrâni, închiriaţi de la Kir Apostolis, urmau să poarte prinoasele rânduite de tata: zece ulcioare de untdelemn, câteva măsuri de ceară, trei saci de făină şi trei saci de fasole.

Am pornit-o la drum într-o dimineaţă de luni, după ce am ascultat slujba utreniei şi am primit binecuvântarea părintelui Makarios.

Era pentru prima dată când străbăteam drumurile pietroase ale Greciei pe o arşiţă de cuptor, care îi moleşi cât ai bate din palme pe măgarii lui Kir Apostolis.

Când soarele s-a apropiat de amiază eram aproape înăbuşit de zăduf, căci tata nu m-a lăsat să-mi scot surtucul de sărbătoare, mormăind printre dinţi că nişte adevăraţi pelerini trebuie să îndure şi frigul şi arşiţa şi foamea şi oboseala, îndemnându-mă să mă gândesc la chinurile Mântuitorului.

Mergeam pe un drum de ţară, acoperit cu o pulbere cretoasă, pe care copitele măgarilor o ridicau în nori groşi. Praful ne pătrundea în nări, ne înţepa gâtlejurile uscate de sete, ni se depunea pe hainele leoarcă de transpiraţie, ca un strat subţire de promoroacă.

După câteva ceasuri de drum puterile m-au părăsit şi am căzut într-un leşin greu.

M-am trezit cu o durere năpraznică în moalele capului şi cu ceafa înţepenită. Aplecată peste mine, o femeie necunoscută mă stropea cu apă şi-l suduia straşnic pe tata, care îmi aruncă nişte priviri vinovate.

Ne găseam într-o mică livadă, la umbra unui piersic pipernicit.

Tata punea pe seama diavolului slăbiciunea care mă doborâse şi era încredinţat că doar rugăciunile bătrânilor de pe Munte mi-ar putea reda sănătatea.

L-am auzit spunându-i femeii necunoscute că fusesem hărăzit cu darul sfinţeniei şi că dracii încercau să-mi ia minţile, supunându-mă celor mai grele ispite.

Femeia clătina din cap neîncrezătoare. Îmi amintesc de faţa ei prelungă şi măslinie, cu un puf negricios deasupra buzei de sus.

O toropeală greoaie îmi amorţea mădularele cuprinse de fierbinţeală. Îl vedeam pe tata ca printr-un geam gros agitându-se-n jurul măgarilor lui Kir Apolonis, aşezându-mi o cârpă udă pe frunte, apoi sfătuind în şoaptă cu un ţăran bătrân, căruia încerca să-i strecoare-n chimir câteva drahme.

Mă uitam la frunzele de deasupra mea, acoperite de o pulbere albicioasă, pe care nu le clătina nicio boare de vânt.

Femeia mă mângâia pe frunte cu degete moi şi fierbinţi. Era aplecată peste mine şi îi simţeam căldura corpului prin cămaşa subţire de în. Sfârcurile ţâţelor ei grele îmi înţepau pieptul.

Picioarele albe ale maică-mii îmi jucară pe dinaintea ochilor şi – fără să-mi dau prea bine seama ce fac – mi-am strecurat mâna sub cămaşa ţărăncii. Degetele mele începură să-i frământe ţâţele spasmodic.

Eram pe atunci o sălbăticiune de copilandru care nu ştia încă desluşit taina împreunării dintre bărbat şi femeie.

Auzeam, ca printr-un strat gros de bumbac, vocea chelălăită a tatii, în vreme ce mâinile mele cotrobăiau pe sub cămaşa de în a necunoscutei care începuse să geamă încetişor.

Am surprins-o trăgând cu coada ochiului către tata, care şuşotea cu ţăranul, fără să ne mai bage în seamă. Apoi îşi săltă cămaşa în sus, iar sfârcurile ei de un roşu aprins îmi pârjoliră privirea.

El e Stavru şi ea Antigoni, murmură femeia şi – aplecându-se mult peste

mine – mă muşcă uşor de sfârcul urechii.

Tremuram din toate încheieturile. O mulţime de steluţe îmi jucau pe fundul ochilor, pe care îi simţeam arzând ca nişte tăciuni.

Hai, sărut-o pe Antigoni – şopti iarăşi femeia şi vârful limbii sale fierbinţi îmi trecu din nou peste sfârcul urechii.

Ţâţele ei miroseau tare a busuioc.

Nici astăzi nu ştiu dacă întâmplarea asta s-a petrecut alevea sau o fost o vedenie pricinuită de fierbinţeală. Amintirile mele se învălmăşesc, amestecându-se cu crâmpeie de visuri neruşinate şi cu leşinuri din care mă trezeau zdruncinăturile unui drum cu hârtoape şi o voce aspră de surugiu. Zăceam pe o mână de paie, pe fundul unei căruţe hodorogite, iar tata îmi vâra pe gât cu de-a sila o băutură amară şi îmi pipăia din când în când fruntea îngrijorat.

Îmi amintesc parcă şi de mirosul de baligă proaspătă din ogrăzile unor hanuri, de supele grase, drese cu măghiran şi cu busuioc din care abia puteam înghiţi câteva linguri la rugămintea stăruitoare a tatii. Şi îmi amintesc ca prin vis de pânza albă a unui barcaz, apoi de forfotă unui chei plin de rase călugăreşti, de o cărare stâncoasă de munte pe care voi fi străbătut-o pesemne culcat pe o targă încropită din vreascuri.

Când mi-am redobândit cât de cât sănătatea, zăceam în bolniţa unei mănăstiri, sub icoana Sfinţilor Medici Fără Arginţi Cosma şi Damian.

Multă vreme n-am reuşit să mă ridic de pe salteaua umplută cu paie. Eram vegheat de un călugăr ai cărui ochi mă cercetau cu asprime în timp ce-mi vorbea de caznele Judecăţii.

Trebuie să ştii, fiule, că mănăstirea unde mă aflam semăna cu o temniţă. Iar când am izbutit să mă scol şi să fac câţiva paşi prin curtea strâmtă ca un stomac şi împrejmuită de coloane smolite m-a cuprins pentru prima dată în viaţă frica de iad. Se puteau vedea pretutindeni picturi înfricoşătoare, cu draci roşii şi galbeni, balauri cu coarne şi aripi ascuţite de liliac, păcătoşi cu burţile spintecate şi mădularele frânte, din care se scurgeau pârâiaşe de sânge, flăcări vopsite într-un portocaliu ţipător în care se perpeleau desfrânate cu ţâţele tăiate sau cu ţepuşe de fier înfipte în crăpătura dintre picioare.

Din spatele stâlpilor se iveau călugări bătrâni, numai piele şi os, care mă cercetau aspru şi aveau chipuri severe de temniceri. Unul dintre ei s-a apropiat de mine şi şi-a aşezat degetele osoase, cu unghia lungă ca o gheară de pasăre,

pe creştetul meu. Pe faţa lui smochinită mi se păru că văd aşternându-se un rânjet plin de cruzime. Iar apoi l-am auzit spunându-mi, cu o voce hârâită şi rea, care venea parcă din adâncul pământului, că vede pe chipul meu pecetea sodomiei şi a desfrânării.

Ceilalţi călugări m-au împrejmuit în tăcere, ca un stol mare de corbi, făcându-şi semnul crucii fără încetare şi scuipând în direcţia mea. Mă îndemnau să privesc picturile de pe pereţi, şuierând că trupul omului a fost făcut de diavol din desfrânări şi din murdării. Atunci gândul la picioarele maică-mii zvâcni în mintea mea istovită de fierbinţeală şi am început să simt o duhoare de smoală încinsă în fundul gâtlejului. Călugării mi-au ghicit tulburarea. Cel care îşi pusese ghearele pe creştetul meu m-a apucat de ureche şi a început să mi-o răsucească până când am simţit că ochii mi se umplu de lacrimi şi fără voia mea am scos un suspin de durere.

Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci îndreptarea lui, răcni el, dezvelindu-şi gingiile ştirbe, în care se mai zăreau încă nişte cioturi negre de dinţi.

Apoi mă smuci din nou de ureche, în timp ce tovarăşii săi îşi acoperiră feţele cu poala sutanei, îngăimând cuvintele unei rugăciuni cic exorcizare.

Nu m-am mai putut stăpâni şi m-am prăbuşit în genunchi, îl, pindu-mă tare cu fruntea de lespedea grosolană şi urlând printre lacrimi nişte vorbe de pocăinţă.

Vedem o frunză şi spunem: uite o frunză. Nu-L vedem pe Dumnezeu şi spunem: uite-L pe Dumnezeu.

Toate căile noastre spre Dumnezeu sunt cumplite.

Degetele, reci ca gheaţa, ale unui călugăr mi-au încleştat braţul molâu. Ochii lui frigeau ca jăraticul.

Fui tras prin curtea posomorâtă a mănăstirii, printre stâlpii cerniţi, în direcţia unei hrube ce se căsca la rădăcina unui perete. Ne înfundarăm pe o scară cu trepte alunecoase şi umede, ce cobora în adâncul pământului. Tovarăşul meu scăpără din amnar şi aprinse o lumânare.

De sub picioarele noastre venea o duhoare greţoasă de hoit.

Urlam ca din gură de şarpe, în timp ce călugărul mă trăgea după dânsul pe scara alunecoasă, iar vocea lui, seacă şi rea, blestema carnea şi malahia din care fuseserăm zămisliţi.

Am ajuns în cele din urmă într-o pivniţă scundă, străjuită de poliţe negre,

de pe care îşi rânjeau dinţii la noi sute şi sute de tigve. De pe unele încă mai atârnau şomoioage murdare de păr cenuşiu sau fuioare de barbă. Orbitele lor goale se căscau fioros în lumina tremurătoare a lumânării.

În tăcerea sinistră din subterană se auzea limpede clănţănitul dinţilor mei.

Era mai mult decât putea să îndure un puiandru de om.

Am urlat ca un epileptic şi am simţit că mă prăbuşesc pe lespedea rece.

După ce m-am înzdrăvenit cât de cât, am fost pus să slujesc în bolniţa mănăstirii, sub oblăduirea părintelui Loukas, ale cărui sprâncene negre şi groase, ca două lipitori îmbuibate cu sânge, îmi stârneau o spaimă cumplită.

Vorbea scurt şi răstit, însoţindu-şi cuvintele de mişcări repezite şi îşi îndeplinea datoria cu o strâmbătură de scârbă pe chip, fiindcă socotea că beteşugurile corpului omenesc sunt plata păcatului.

Treaba mea era ca, împreună cu doi novici coşuroşi, care se aflau şi ei sub ascultarea părintelui Loukas, să am grijă de cei câţiva călugări slăbănogiţi de boală şi bătrâneţe, care hogeau pe saltelele îngălate, ce puţeau a pişat şi a scârnă, Doi dintre ei se slobozeau pe dânşii şi, dimineaţă de dimineaţă, Fratele Loukas ne poruncea să-i spălăm de căcat. Într-un colţ al camerei cu pereţi albi şi ursuzi te împiedicai de o albie mare cu apă, în care erau puse mereu la muiat câteva rânduri de izmene căcate.

Crede-mă, Nemţoaico, uneori aveam căcat până şi sub unghii, până şi printre laţele slinoase de păr, în care foarfeca nu mai intrase de multă vreme.

Gurile lor, în care trebuia să deşert cu lingura un terci gros de urzici sau o fiertură călugărească, puţeau ca nişte haznale.

Unii dintre ei se împotriveau din răsputeri când încercam să-i hrănim, izbindu-ne cu pumnii şi cu picioarele.

În culcuşul de lângă uşă zăcea un beteag ce avea gamba unui picior înfăşurată în fese sub care mustea galbenul veninos al puroiului.

Era o muşcătură de scorpion.

Primeam, în fiecare dimineaţă, poruncă să schimbăm, sub privegherea părintelui Loukas, bandajele scorţoşate şi să spălăm rana, care nu dădea semn să se vindece, cu o fiertură de ierburi.

Iată carnea omenească – puroi şi pământ viermănos!

— Detună în bolniţa cu pereţi albi glasul părintelui-medic.

Dar clismele, dar ţucalurile pline de murdărie, dar horcăitul muribunzilor

care mă făcea să tremur de frică!

Arareori mi se dădea voie să-l văd pe tata. Dânsul primise o slujbă la cuhnia mănăstirii şi purta acum un şorţ care-i ajungea până-n călcâie şi o scufie albă de bucătar. Îmi aruncă priviri rătăcite, îmi pipăia braţele slăbănogite de post, apoi îmi întindea câţiva cartofi fierţi sau o strachină de legume şi spunea că nădăjduieşte că O să mă fac în curând bine. Vocea i se subţia parcă de la o săptămână la alta şi la urmă vorbea din nou cu glas de femeie, iar coastele lui erau zguduite de o tuse uscată de ofticos.

Părintele Loukas îl sfătuise să-şi pună pe piept nişte prişniţe calde şi să scuipe într-o căldăruşă de tuci. Apoi privea la flegmele vârtoase, prin care pluteau uneori firişoare de sânge şi se apuca să blesteme – cu vocea lui tunătoare – carnea din care suntem alcătuiţi.

L-am zărit pe Kostas încreţindu-şi fruntea, ca şi când ar fi vrut să-şi aducă aminte, apoi bâigui nişte vorbe anevoie de înţeles, pe care le scriu întocmai cum le-am auzit de la dânsul.

Despre taina trupului omenesc am aflat din învăţătura părintelui Makarios ceva mai târziu.

Adama se zice evreieşte pământului.

Adam se naşte din Adama prin separaţio, fiule.

Eva se naşte din Adam aşijderea printr-o separaţio.

Femeia zămisleşte şi e zămislită.

Bărbatul zămisleşte şi e zămislit.

Apa se naşte din foc, focul se naşte din apă.

Scris este în cărţile de înţelepciune ale evreilor:

Prima Sephira, Unu, este Spiritul lui Dumnezeu cel Viu, este numele de-a pururi binecuvântat al lui Dumnezeu cel veşnic viu. Glasul, mintea şi cuvântul, iată Duhul Sfânt.

Doi este răsuflarea Spiritului şi cu el sunt gravate cele douăzeci şi două de litere şi fiecare din ele e spirit.

Trei este Apa care vine din Răsuflare.

Patru e Focul care vine din Apă.

Adam în desăvârşirea lui de la început care se cheamă Adam Kadmon este Focul născut din Apă, Foc-Apă şi Apă-Foc.

Adam Kadmon însemnează pământ roşu sau pământ ars.

După Cartea Talmudului Dumnezeu a fost cavalerul de onoare al lui

Adam şi a pieptănat-o pe Eva ca s-o facă frumoasă.

Iar după spusa lui Rabi Simlai în Cartea Bereşiturilor Domnul zice despre facerea omului după chipul nostru, după asemănarea noastră întrucât bărbatul nu poate ajunge la fiinţă fără femeie, nici femeia fără bărbat şi niciunul din dânşii fără Şehina, care e partea femeiească din Dumnezeu.

Cea pe care părinţii bisericii noastre greceşti au numit-o Sofia.

Iată de ce Dumnezeu a sfinţit împreunarea dintre bărbat şi femeie, de care eu, Kostas Venetis, nu m-am putut bucura niciodată, iar dacă mi s-a întâmplat să pătrund o femeie am pătruns-o doar prin gaura dinapoi, taman ca pe-un băieţandru.

Istoria părintelui Loukas

Părintele Loukas obişnuia să ne întărească în credinţa, pe care o socotea nevolnică şi doar de spoială, cu numeroase pilde din Limonar şi din Pateric. Iar cele mai multe dintre pildele sale vorbeau despre slăbiciunile cărnii, unde sălăşluieşte duhul de desfrânare, pricina multor ticăloşii şi nenorociri, de care nu e scutit nici călugărul, nici mireanul, căci duhul acesta, mai viclean decât altele, se strecoară adesea, până şi în chiliile bătrânilor de la Munte, luând chipul ispitor al trupului muieresc.

Muierea – ne spunea părintele Loukas, încruntându-şi sprâncenele groase – e cimotie cu dracul, maldăr de pofte şi măruntaie, maică a vicleniei şi vas împuţit. Cine se împreunează cu dânsa – blestemate fie-i numele şi sămânţa – e hărăzit iadului, pe care ea îl poartă sub pântece, sub chip de poartă a desfrânărilor, lac de smoală fierbinte şi mormânt puturos. Eu însumi am avut multe de pătimit din pricina acestei unelte de ticăloşie şi dacă mă auziţi astăzi afurisind-o şi blestemând-o e fiindcă, în tinereţele mele, mi-a pus cărnurile ades pe jăratec şi m-a ispitit cu goliciunea ei viermănoasă, care e galben calp, vândut de zarafii iadului, întru pierzanie şi osândă. Păţaniile pe care le-am avut eu cu muierile vreau să vă fie spre pilduire, ca să ştiţi ce venin de năpârcă se ascunde în făptură asta bicisnică şi – după spusele unor Părinţi – lipsită întru totul de suflet. Căci suflet are numai bărbatul, peste care Domnul-Dumnezeu a suflat duh de viaţă în Ziua a Şasea, pe când muierea s-a alcătuit doar din coasta părintelui nostru Adam, fiind, prin urmare, numai carne, os şi deşertăciune.

Am să vă istorisesc aşadar câteva frânturi din viaţa pe care am dus-o eu înainte să dobândesc sfânta isihie, pe care Duhul o dă celor ce stăruie în rugăciunea Domnului Nostru Îisus Hristos, după ce s-au curăţit de tot ce e patimă pământească.

Fireşte că n-am fost dintotdeauna călugăr, nici mai mare peste bolniţa unei mănăstiri.

În tinereţe m-am îndeletnicit cu negoţul, iar mărfurile mele, scrumbia sărată, brânzeturile alese şi măslinele mari de la Chios, aveau căutare în toată Mediterana. Aşa am adunat destulă avere ca să fiu socotit în rândul celor cu dâre de mână, dar n-aveam şi destulă înţelepciune ca să deosebesc faptele pe placul lui Dumnezeu de faptele rele şi cumpătarea de nebunie: îmi plăceau vinurile dulci şi muierile.

Bună parte din ceea ce izbuteam să agonisesc lua calea gâtlejului, iar câteva văduvioare ochioase îmi dibuiseră slăbiciunea pentru târtiţa de muiere, pe care o plăteam în rochii scumpe şi în podoabe, ba câteodată chiar şi în bani peşin. Eram muşteriul negustorilor de carne vie de la Pireu, iar târfele de prin porturi se înghesuiau să mă mulţumească, ştiindu-mă petrecăreţ şi pus pe risipă.

Tatăl meu, om aspru şi cam strâns la pungă de felul lui, se silea în zadar să mă aducă pe calea cea bună, căci rămâneam surd la toate mustrările sale. Nici bolile ruşinoase cu care mă pricopseam uneori (căci muierea pe dinăuntru e putregai şi pământ viermănos) nu mi-au fost spre învăţătură: patima mea era fără leac. După fiecare aliş-veriş urmau săptămâni de desfrâu, iar galbenii din chimir se topeau ca nişte turte de ceară prin casele de petrecere.

Îngrijat peste poate, tata s-a gândit atunci să mă însoare.

Fără ştirea mea, peţitoarele începură să forfotească prin casele negustorilor cu fete de măritat. Nu era o treabă tocmai uşoară, căci aveam nume prost, iar faima mea de petrecăreţ se răspândise prin toate oraşele unde avusesem afaceri de învârtit. Peţitoarele cele y y mai bune de gură au trebuit să trudească din răsputeri pentru a duce la bun sfârşit planul tatălui meu, care se înverşuna să mă ducă în faţa altarului. Şi s-a găsit în cele din urmă, după multe tocmeli, o fată de negustor cam trecută; palma s-a bătut peste capul meu şi, tot fără ştirea mea, tata a pus la cale logodna.

În zadar am încercat să mă împotrivesc, tatăl meu nu-şi luă vorbă înapoi

niciodată: sau mă însuram sau urma să fiu dezmoştenit şi trimis la o mănăstire.

Pe logodnica mea o chema Caliopy.

Mi s-a părut o făptură molâie şi lipsită de viaţă. Nu-mi plăceau nici pieptul ei neted, nici şoldurile înguste, nici creţurile care începuseră să-i apară sub ochi, cu atât mai puţin vocea aspră şi răguşită, care semăna mai curând cu un glas de bărbat. Zestrea – pentru care tata se tocmise vârtos – nu era nici dânsa cine ştie ce pricopseală.

După ce s-au făcut strigările la biserică, m-am pus şi mai tare pe chefuit; lăsasem deoparte toate socotelile mele negustoreşti, nu mai voiam să ştiu nimic despre butoaiele cu scrumbii şi măsline care mucezeau în docurile de la Pireu, iar buzunarul încăpător al cârciumarilor şi codoşilor îmi înghiţi ultimele agoniseli.

În faţa altarului, m-am arătat negru la faţă de supărare, aruncându-i priviri piezişe prăpăditei de Caliopy, pe care nici rochia de mireasă, luată din cea mai scumpă dugheană a oraşului nostru pe un toptan de bănet, nu izbutea s-o facă mai arătoasă.

La ospăţul de nuntă m-am umflat de vinuri şi de rachiuri ca un ţârcovnic, spre supărarea rudelor mele şi mai cu seamă a tatii, care mă privea mustrător ori de câte ori duceam paharul la gură. Clătinându-mă pe picioare, abia izbutii să mă strecor în camera de culcare, blestemând printre dinţi fericirea care tocmai mă podidise. Corpul costeliv şi stătut al proaspetei mele neveste nu-mi stârnea nici cea mai mică dorinţă trupească. N-aveam de unde să ştiu că făptură asta bicisnică poartă sub pântece şapte împieliţaţi şi e mai meşteră în curvii decât târfele cele mai dedate la rele.

Cu toate că nu mai fusese atinsă de niciun bărbat, Caliopy avea desfrânarea în sânge. Se pricepea să-mi stârnească poftele prin dezmierdările cele mai neruşinate, care le-ar fi făcut să roşească până şi pe matracucele caselor de pierzanie. Gaura ei era un hău fără fund, ce îmi sorbea toată vlaga şi bărbăţia, iar dimineaţa m-a găsit istovit, cu mădularele frânte şi mintea împleticită.

Sub chipul ei de mironosiţă, nevestica mea ascundea toate cele şapte păcate de moarte.

Era desfrânată ca o maimuţă, leneşă şi delăsătoare, lacomă la mâncare şi băutură, pizmaşă şi cârtitoare, mai vicleană decât toate lemeile pe care le cunoscusem până atunci. În curând izbuti să se folosească de poftele mele

trupeşti, pentru a se face stăpână şi peste mine şi peste gospodăria tatălui meu, căruia îi câştigase încrederea, niăgulindu-l şi linguşindu-l.

Traiul din casa noastră îi pria, fără doar şi poate, căci a început t rotunjească şi să pună carne pe dânsa, iar sulimanurile scumpe, în mie şi pudrele, vopseaua de ochi şi vopseaua de buze îi îndreptau 11’.1 ic firea rânduise pocit pe faţa ei gălbejită.

După ce m-am învăţat într-atât cu mângâierile sale pidosnice, încât nu m-aş mai fi lipsit de ele cu niciun preţ, Caliopy a prins să se târguiască: găsea mereu câte-o pricină, ba un beteşug muieresc, ba un junghi, ba o durere de cap, ba vreo sărbătoare a sfintei noastre biserici, ca să nu-mi plătească ce-mi datora şi-mi plătise până atunci la soroc.

Când mă întorceam de la treburile mele negustoreşti, o găseam acum mereu îmbufnată, boscorodindu-mă fără pricină cu glasul său gros şi împotrivindu-se ori de câte ori încercam să mă bucur de gaura ei.

Ca s-o îmbunez, m-am apucat să-i fac daruri costisitoare, am îngropat-o în mătăsuri şi catifele. Avea un dar nemaipomenit de a se tocmi şi – bizuindu-se pe poftele mele, ce deveneau parcă şi mai năpraznice pe măsură ce mi le astâmpăra – rândui câte-un preţ pentru fiecare din dezmierdările sale măscăricoase.

Din porunca ei, o dată pe săptămână, în casa noastră se ţineau nişte petreceri, la care izbutea să adune tot ce era mai pus pe blestemăţii prin părţile locului: negustori muieratici, văduve rele de muscă, fete despre care ştia că lepădaseră de mai multe ori, edecuri de cârciumă, ba chiar şi ofiţeri turci care beau mai vârtos decât grecii, călcând porunca lui Mohamed.

Tata era atât de bine dus de nas încât îngăduia din toată inima zaiafeturile astea necuviincioase. Cât despre mine, eu mă simţeam ca peştele-n apă la petrecerile rânduite de Caliopy unde aveam prilejul să-i întâlnesc pe vechii mei ortaci de pahar şi pe muşteriii codoşilor, cu care împărţisem pe vremuri acelaşi vin dulce şi acelaşi cur de femeie. Puţin îmi păsa că vecinii începuseră să ne privească chiorâş, că datornicii nu mai voiau să aştepte, că mărfurile mele nu mai aveau aceeaşi căutare ca mai-nainte.

Duhul de desfrânare mă făcea să fiu la cheremul blestematei de Caliopy.

Nişte cercei cu rubine au fost pricina primei mele răbufniri mai avane de gelozie. Nevastă-mea se jura pe toţi sfinţii din ceruri că-i primise de la naşa ei, o başoaldă cu ţâţa pân-la buric, unsă cu toate unsorile, în a cărei uitătură

crucişă puteai să citeşti dracul de viclenie.

Ţipete ascuţite şi sughiţuri de plâns au fost răsplata bănuielilor mele, iar traiul cu Caliopy fu înveninat, zile la rând, de uităturile sale pline de ură, care îmi stârneau încă şi mai abitir poftele.

N-am reuşit s-o îmbunez decât cu mari cheltuieli, dându-mă şi mai mult în ghearele creditorilor. O salbă de aur şi câteva perechi de cercei au pecetluit împăcarea. Dar viermele îndoielii începu de atunci să mă roadă, împingându-mă să iau seama mai bine la purtarea nevesti-mii. Încercam să zăbovesc tot mai mult pe acasă, neglijându-mi afacerile, care şi aşa, erau înecate pe jumătate. Găseam prilejul să cotrobăiesc printre gătelile ei, căutând o dovadă de necredinţă. Câteva iscoade plătite de mine îi urmăreau drumurile şi plecările de acasă.

Am băgat de seamă că argaţii de prin ogradă trăgeau cu coada ochiului la curul ei, pe care traiul bun şi mâncărurile alese, îl făcuseră rotund ca un pepene.

Bănuielile mele erau întărite şi de drăgălăşeniile cu care nevastă-mea mă potopea acum din senin, după ce, luni la rând, a trebuit să plătesc din gros pentru fiecare din dezmierdările sale. Niciodată nu mai fusese Caliopy aşa iubitoare: noapte de noapte încingeam jocuri care îmi pârjoleau măduva şi mă făceau să urlu de voluptate. Acum îi frământam carnea fierbinte cu ură, iar suspinele ei, pe care le găseam mincinoase, mă duceau până-n pragul turbării.

Apoi, într-o dimineaţă, tata m-a chemat în camera lui şi m-a certat cu asprime: afacerile mergeau prost, în loc să-mi văd de brânzeturi şi de măsline păzeam zi şi noapte ruşinea lui Caliopy, treabă nevrednică de un bărbat în toată puterea cuvântului. Porunca părintească era să plec degrabă la Salonic, unde daraverele noastre se încurcaseră din pricina unor părtaşi care ne datorau preţul mai multor încărcături de corabie.

N-am avut încotro şi am purces în călătorie.

Pe drum mi-am redobândit mintea limpede şi judecata negustorească, iar viermele geloziei şi-a mai ogoit muşcăturile. Am izbutit iară prea multă trudă să descurc pricina cu părtaşii din Salonic şi la întoarcere aveam chimirul umflat de bănet. N-am uitat nici de e asele de petrecere, dar târfele Salonicului erau nişte biete neştiutoare pe lângă blestemata de Caliopy. Dorinţa de-a-i stăpâni trupul şi de-a-i sorbi suspinele mincinoase m-a ciupit atunci din nou pe sub pântece. Muream de pofta mângâierilor sale pidosnice – aşa că am izbutit să scurtez cu

câteva zile călătoria.

Am ajuns acasă, nesimţit de nimeni, noaptea târziu, şi m-am grăbit spre culcuşul nevesti-mii. Am deschis uşa încetişor şi, dintr-odată, ceva m-a fulgerat drept în moalele capului, făcându-mă să scot un urlet cumplit: din patul lui Caliopy se auzeau suspinele ei scălâmbe de voluptate. Atunci o perdea de fum negricios mi-a întunecat judecata, cuţitul a ţâşnit parcă singur din teacă, iar necredinţa nevesti-mii a fost înecată în sânge.

N-aveam de unde să ştiu că bărbatul de lângă ea era tata.

Într-o zi, cu faţa strâmbată de scârbă, părintele Loukas a scos din buba călugărului rănit la picior ceva ca o muşiţă. Piciorul cu pricina trebuia retezat din genunchi fără întârziere.

Când am auzit cuvântul picior, se treziră în mintea mea vechile gânduri pidosnice, iar vedeniile deşucheate de odinioară, pe care le mărturisisem bătrânului stareţ al mănăstirii, îmi jucară iarăşi pe dinainte.

Mi-am amintit de ziua când am văzut, dezgolite de sus până jos, picioarele maică-mii încolăcite după grumajii puternici ai lui Vanghelis, care mişca năbădăios din şezut. Maică-mea urlă ca din gură de şarpe şi am crezut că argatul cu musteaţă de palicar are de gând s-o omoare.

Încercasem să mă strecor în baraca dărăpănată a lui Vanghelis, râvnind să-i cercetez coliviile cu păsările, dar uşa era zăvorâtă. Dinăuntru se auzeau nişte gâfâituri înfundate, suspine şi gemete. Apoi o voce femeiască izbucni într-un urlet răguşit şi prelung.

M-am lăsat în genunchi şi, printr-o crăpătură a uşii, mi-a fost dat să privesc cea mai ciudată privelişte ce i se poate înfăţişa unui puiandru de om, care nu ştie boabă despre taina împreunării.

Cea care urla era maică-mea.

Zăcea, cu fustele ridicate, în culcuşul argatului nostru, iar picioarele ei despuiate se priponiseră pe umerii lui Vanghelis.

Cioarecii albi ai acestuia fuseseră azvârliţi la picioarele patului, pe duşumeaua de lut. Prins între braţele şi picioarele muierii culcate sub el, sluga tatălui meu se zbătea strivind-o sub pântece şi făcând-o să scoată urletul acela care mă pătrunsese până-n şira spinării.

Am început să urlu, la rându-mi, ca un smintit şi să izbesc în uşă cu pumnii şi cu picioarele.

N-am să uit niciodată bătaia pe care am luat-o atunci. La urletele mele,

Vanghelis s-a săltat dintre picioarele maică-mii şi a început să-şi pună izmenele. Apoi a tras zăvorul, m-a înhăţat de grumaz şi m-a azvârlit până la picioarele patului, în care maică-mea, ridicată în capul oaselor şi cu fusta trasă peste genunchi, mă fulgeră cu o privire de fiară. A început să mă izbească în cap cu pumnii săi mari şi puternici, până când prin faţa ochilor mei jucară steluţe roşii şi verzi, iar pe cerul gurii mă fripse miroazna dulceag-sărată a sângelui. Undeva între coaste, simţii izbitura piciorului lui Vanghelis.

Am căzut într-un soi de leşin. Auzeam că prin somn şoaptele şuierate ale maică-mii şi mârâiturile de încuviinţare ale lui Vanghelis. Pe urmă ceva rece şi umed se prăvăli peste mine, udându-mă de sus până jos: argatul tatălui meu deşertase peste sărmana mea carne sfâşiată-n bătaie o căldare cu apă.

Am deschis ochii, m-am ridicat în genunchi anevoie şi l-am întrebat pe Vanghelis unde e maică-mea.

Acesta îşi rânji către mine, pe sub mustăţile groase de palicar, dinţii lungi de sălbăticiune şi îmi porunci să dau peste cap cana borţoasă de tablă, plină cu ouzo, pe care o apropiase de buzele mele. N-am putut să fac niciun gest de împotrivire. Degetele groase ale lui Vanghelis mi-au descleştat fălcile şi am simţit cum ceva tare ca focul îmi alunecă pe gâtlej.

Am fost silit să înghit din rachiul greţos de anason până am căzut iarăşi în nesimţire.

Când m-am trezit, zăceam la picioarele unui trunchi noduros de măslin, într-o băltoacă de borâtură. Era o noapte senină şi liip, uroasă.

Mi-am adunat ultimele puteri şi m-am târât până la uşa bucătăriei noastre, în care am început să zgârii ca o potaie.

A trecut mult timp până am fost auzit. În cele din urmă mi-a deschis tata, care se holba cu groază la faţa mea plină de sânge. N-am putut să rostesc niciun cuvânt, am scos doar, din fundul rărunchilor, câteva suspine prelungi, înainte de a mă prăbuşi pe podeaua de pământ din bucătărie.

Mă gândeam la toate astea, Nemţoaico, în timp ce părintele Loukas, cu faţa strâmbată de scârbă, cerceta rana de la piciorul bolnavului. Împărţi apoi câteva porunci scurte şi ajutoarele sale începură să forfotească pe coridoarele mănăstirii. O masă lungă fu aşezată în faţa ferestrei. Între degetele părintelui sclipi mai întâi oţelul unui cuţit, apoi o pânză de fierăstrău. Ridicat în capul oaselor, bolnavul privea cu ochi curioşi, scoţând din coşul pieptului nişte gemete înfundate.

Pe coridoare se stârnise o larmă neobişnuită. Auzeam uşile chiliilor închizându-se şi deschizându-se, în timp ce câteva chipuri bărboase şi supte de ajunare s-au ivit la fereastră, iscodind de afară mişcările părintelui Loukas. Mi s-a părut chiar că desluşesc, pentru o clipă, printre sutanele negre şi potcapurile trase pe ochi, privirea buimacă a tatălui meu.

Bolnavul fu dezbrăcat de hanţele lui îngălate, iar ajutoarele părintelui Loukas îi turnară pe gât un ulcior de rachiu.

Capete bărboase apărură şi-n uşa bolniţei. Se murmurau rugăciuni, se băteau metanii, erau invocaţi Sfinţii Medici Cosma şi Damian.

Purtat pe braţe de doi călugări vânjoşi, bolnavul fu întins pe masă, iar în jurul trupului său costeliv, pe care puteai citi semnele morţii, se încolăci o funie groasă. Părintele Loukas făcu cu mâna lui nodul marinăresc, pe care se pricep să-l facă toţi grecii, fiindcă grecul e din fire frate cu marea şi cu corabia.

Un călugăr se aşeză la căpătâiul bolnavului şi începu să citească Psaltirea:

Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor nu a stat şi pe scaunul hulitorilor n-a şezut.

Bolnavul căzuse într-un somn greu. Horcăia, iţindu-şi dintre buzele albe ca varul gingiile ştirbe. Când cuţitaşul părintelui Loukas îi crestă pielea deasupra genunchiului, tresări din tot corpul şi scuipă din fundul gâtlejului o înjurătură de Dumnezeu.

Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi, spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi citea călugărul aşezat la căpătâiul bolnavului.

Vedeam limpede funiile roşii de muşchi, vinele albăstrii printre care degetele părintelui-medic se strecurau cu îndemânare, legându-le strâns cu fire de rafie, în timp ce din gâtlejul bolnavului plescăiau înjurături, urlete şi blesteme.

În auzul meu începură să zăngăne nişte bile de toate culorile.

Dumnezeule, călcătorii de lege s-au sculat asupra mea şi adunarea celor tari a căutat sufletul meu.

Osul străluci albicios, iar scrâşnetul fierăstrăului se amesteca acum cu suspinele şi horcăiturile bolnavului care nu mai avea puterea să urle. Ochii stăteau să-i iasă din găvanele lor, cu albul întors în afară.

Tata se strecură sfios pe uşa bolniţei, în hainele sale albe de bucătar, aducând o oală mare de tuci. Gamba putredă a bolnavului rămase între mâinile

părintelui Loukas, care o azvârli cu scârbă într-un lighean ruginit. Apoi smulse din mâinile tatălui meu oală de tuci şi deşertă untdelemn clocotit peste tăietură.

Se auzi o sfârâitură oribilă.

Iar o duhoare grea, de grăsime încinsă şi de prăjeală, mă aduse până în pragul leşinului.

Istoria părintelui Loukas continuă

Vărsasem sângele tatălui meu, mă lăsasem înnebunit de patima geloziei, iar duhul de desfrânare făcuse din mine un ucigaş – îşi continuă, nu la mult timp după aceea, părintele Loukas istorisirea.

Cu cuţitul leoarcă încă de sânge, am trecut printre şirurile tăcute ale argaţilor, care se holbau îngroziţi la cele două leşuri însângerate. Nimeni nu s-a gândit să mă oprească, porţile erau vraişte, gospodăria tatălui meu – răvăşită de groază.

Am luat calea munţilor, m-am hrănit multă vreme doar cu î ierburi şi rădăcini, am blestemat sămânţa neamului muieresc şi vâlvorile cărnii şi i-am cerut, printre gemete şi suspine, iertăciune lui Dumnezeu, căruia îi călcasem legile şi îi nesocotisem poruncile.

Nu ştiu cât timp am rătăcit prin sălbăticiile munţilor, plângându-mi păcatele.

Lipsa hranei şi lipsa somnului, care se îndepărtase aproape cu totul de genele mele, mă aduseseră într-o stare cumplită de slăbiciune, aşa că, într-un ceas de amurg, m-am hotărât să mă opresc în marginea unei văioage şi să-mi aştept moartea. Deasupra mea roteau stoluri negre de vulturi, care presimţiseră izul de mortăciune. Coborau din ce în ce mai jos şi puteam să le desluşesc limpede clonţurile hulpave, ce se pregăteau să-mi sfâşie carnea.

Aşa m-a găsit unul din pustnicii muntelui, care m-a cărat cu greu până la peştera lui şi s-a apucat să mă îngrijească. Ierburile de leac, cărora bătrânul le ştia toate tainele, au izbutit – după săptămâni lungi, în care m-am zbătut între viaţă şi moarte – să-mi redea sănătatea trupească. Minţile îmi erau însă tot rătăcite şi aveam vedenii înfricoşate: chipul însângerat al tatălui meu nu se dezlipea nicio clipă de privirile mele buimace. Ochii lui mă priveau mustrător, iar între sprâncenele sale cărunte erau două brazde adânci şi întunecate.

Zi şi noapte, pustnicul se rugă pentru mine şi vărsa în locul meu lacrimi de pocăinţă.

Rugăciunile sale au făcut în cele din urmă minuni: în mintea mea începu să mijească o geană de lumină subţire şi, adunându-mi toate puterile, am izbutit să mă mărturisesc. Bătrânul m-a ascultat în tăcere, apoi m-a îndemnat cu blândeţe să mă rog alături de dânsul. Şi pe măsură ce rosteam, cu o voce nesigură, rugăciunile începătoare, ceva mi se rupse parcă în coşul pieptului, lacrimile mi-au umezit ochii uscaţi şi un fel de boare domoală şi căldicică mi-a atins tâmplele.

Îmi găsisem alinarea în rugăciune şi, în adâncul inimii mele, începu să încolţească, firavă, nădejdea. Vorba molcomă a bătrânului, care depăna pilde din Evanghelie, mă întărea în credinţă, iar catismele din Psaltire mi-au servit de mâncare şi băutură.

Eram hotărât să rămân pentru totdeauna în peştera pustnicului, departe de toate patimile lumeşti, căci numai aşa mai puteam să nădăjduiesc în iertarea lui Dumnezeu.

Bătrânul s-a învoit să-i fiu ucenic, m-a învăţat tâlcul Scripturilor şi mi-a dezvăluit taina cea minunată a isihiei. Aşa am început să rostesc Rugăciunea Domnului Nostru Îisus Hristos, ale cărei cuvinte trebuie legate – după învăţătura Părinţilor din pustie – de mişcarea aerului care ne pătrunde şi ne iese din trup.

Douăzeci au fost numărul anilor pe care i-am petrecut sub ascultarea bătrânului, în locurile acelea necercetate de pas omenesc, pe unde hălăduiesc numai vulturii. Apoi pustnicul, care se apropia de o sută de ani, începu să se stingă încetişor. Şi, cu puţin înainte de ceasul trecerii sale la Dumnezeu, m-a chemat la căpătâiul său, făcându-mi următoarea mărturisire:

Istorisirea pustnicului înainte de a da socoteală înaintea slavei cereşti de mulţimea păcatelor mele, vreau ca tu, care mi-ai fost ucenic, să afli şi să cunoşti o întâmplare înfricoşată, care m-a adus în locurile astea sălbatice, întru rugăciune şi pocăinţă. Căci, dacă asupra ta apasă păcatul cumplit al vărsării de sânge, la care te-au adus pofta pântecelui şi gelozia, tot pofta pântecelui m-a împins şi pe mine la o faptă nesăbuită pentru care am plătit pe lumea asta şi o să plătesc îndesat şi în lumea de dincolo.

Nu ţi-am spus niciodată că sunt odrasla din flori a unui bărbat înstărit de prin părţile Macedoniei. După ce mama, care era o văduvă ochioasă şi arzoaie

de preot, m-a adus pe lume în mare taină, am fost dat în grija tatălui meu, care, până la opt ani, m-a lăsat pe seama unei dădace. Apoi, pentru a răscumpăra păcatul naşterii mele, tata m-a încredinţat unei mănăstiri, unde am învăţat toate rânduielile noastre bisericeşti şi am dobândit mare dragoste pentru rugăciune. Pentru că m-am dovedit ager la minte şi dornic să primesc cât mai multă învăţătură, am fost trimis la cele mai bune şcoli de teologie, iar, la douăzeci de ani, primeam taina preoţiei în biserica mănăstirii unde ucenicisem.

Multă vreme am dus o viaţă curată şi fără păcat. Dumnezeu îmi dăduse o fire blândă, nu eram nici trufaş, nici pus pe intrigi şi pe zavistie, doar duhul curviei, cel mai viclean dintre toate, mă cerceta uneori. Izbuteam însă să-mi tai toată pofta scârnavă prin post şi prin rugăciune. Şi mă ţineam departe de muierile care roiesc prin curţile mănăstirilor, semănând ispita de desfrânare.

Călugării mă lăudau pentru aşa-zisele mele virtuţi, credincioşii din satele apropiate îmi cereau adesea sfat şi învăţătură, iar, peste un număr de ani, am fost înălţat la treapta duhovniciei.

Începusem să fac fire albe în barbă când duhovnicul unei mănăstiri de maici din apropiere a fost chemat la Scaunul Judecăţii.

Mai-marii bisericii noastre, care mă socoteau un suflet curat şi o pildă de înfrânare, au chibzuit atunci că sunt cel mai potrivit ca să-i iau locul.

Aşa m-am pomenit păstor peste vreo cincizeci de suflete muiereşti, pe care trebuia să le port pe calea spre mântuire. Nu ştiam pe vremea aceea nimic despre făţărnicia femeilor, care, sub obrăzarul cucerniciei, ascund mârşăvie şi spurcăciune, căci eram cu totul lipsit de cunoaşterea celor lumeşti, vieţuind, încă de copil, după rânduiala călugărească.

Printre maicile de la mănăstire, destule erau muieri tinere şi chipoase, aduse acolo nu de chemarea lui Dumnezeu, ci de cine cine ştie ce pricină pământească. Veneau la scaunul meu de duhovnic cu privirile în pământ, dar cu mintea doldora de deşertăciuni şi cu inima podidită de pofte, pe dinaţară oiţe, iar pe dinlăuntru căţele turbate, puse pe răutăţi şi pe desfrânări.

M-am hotărât să păstoresc peste ele cu străşnicie: canoanele grele, prosternările şi metăniile, posturile cu pâine şi apă trebuiau să le istovească pornirile spre păcat, aducându-le cu încetul la adevărata cucernicie, dar adevărul e că eram neştiutor ca un prunc, iar viclenia lor m-a dovedit în cele din urmă.

Maica Agapia era aproape o fetişcană. Nimeni nu-i cunoştea părinţii sau rudele, fusese găsită cerşind în tinda unei biserici, adunată de pe drumuri de nişte oameni cu frica lui Dumnezeu şi încredinţată de mică, spre creştere, maicilor de la mănăstire. Avea un chip ca de înger, pe care chiar şi un necunoscător de suflete putea desluşi curăţia şi buna-cuviinţă. Iar glasul ei era cu adevărat o minunăţie: când începea să cânte din strană, în biserică se făcea o tăcere adâncă şi toată suflarea mănăstirească se simţea copleşită de frumuseţea acelui glas, dulce ca o boare de vânt, în care se vădeau parcă lucrările tainice ale Duhului.

Cine ar fi putut bănui că maica Agapia avea duh de curvie, că era bântuită de pofte şi vedenii neruşinate, pe care venea să le mărturisească la scaunul spovedaniei? Îmi povestea pe larg toate visurile sale necuviincioase, cu o mulţime de amănunte ce îmi furnicau carnea şi îmi învârtoşau mădularul.

Atunci am început să trag cu coada ochiului la trupul maicii Agapia, căruia rasa călugărească nu izbutea să-i ascundă în întregime ispitele. Poftele mă cercetau tot mai iabraş, iar postul şi rugăciunea fură zadarnice: gândurile mele erau pline de goliciuni muiereşti care îmi supuneau carnea la cazne înfricoşătoare, făcându-mă să mă perpelesc de dorinţă. Somnul venea greu şi era bântuit de vedenii cu maica Agapia. Trupul meu, care se păstrase curat până la căruntеţe, devenise acum un viespar de pidosnicii şi am început să curvesc în închipuire.

Atunci le-am trimis o scrisoare mai-marilor mei, mărturisindu-le că sunt cercetat de ispite şi cerându-le dezlegare de la scaunul meu de duhovnic. Răspunsul – care veni nu peste mult – n-a fost însă cel aşteptat: mi se poruncea să stăruiesc în post şi în rugăciune, dând piept bărbăteşte cu diavolul, căci împărăţia cerurilor se dobândeşte prin luptă şi război necurmat.

Eu eram însă mult prea nevolnic pentru o asemenea încercare şi pojarul cărnii în cele din urmă m-a biruit. Aveam mai departe vise neruşinate, din care mă trezeam cu poala cămăşii leoarcă de malahie, iar trupul alunecos al maicii Agapia (care avea şi dânsa pe mai departe vedenii) îmi tulbura până şi ceasurile de rugăciune.

Venea des să se spovedească, iar într-o zi, când ne aflam singuri, într-un cotlon întunecat al bisericii, i-am cuprins în podul palmei ţâţa pietroasă, pe care am început s-o frământ ca un descreierat. Maica Agapia se lăsă în voia mâinilor mele. Iar dintre buzele sale trandafirii se auzi un suspin greu, care mi-a răpit şi

ultima fărâmă de judecată.

La puţin timp după aceea am început să curvesc cu maica Agapia.

Chilia mea, în care s-a strecurat într-o noapte, purtând pe dânsa doar o cămăşuţă subţire, deveni o casă de desfrânare. Patima y y cărnii, pe care o ţinusem în frâu vreme de aproape cincizeci de ani, mi-a vădit atunci firea adevărată: moştenisem pesemne de la părinţii mei, care mă odrăsliseră într-un chip nelegiuit, aplecarea către desfrâu, iar sub rasă călugărească se ascundea un sturlubatic şi un curvar.

Îmi petreceam nopţile în tovărăşia maicii Agapia, iar ziua eram măcinat de căinţă şi vărsăm lacrimi amare de deznădejde. Spurcasem Casa lui Dumnezeu şi păcătuisem împotriva Sfântului Duh, pierzându-mi şi trupul şi sufletul. Îmi era teamă să mai intru în biserică, unde chipurile severe ale sfinţilor mi se părea că mă privesc mustrător, aşa că m-am prefăcut bolnav, iar stareţa mănăstirii a rânduit-o ca să-mi poarte de grijă pe maica Agapia.

Stă scris în pravila noastră călugărească: toate păcatele se iartă, prin rugăciune şi pocăinţă, în afară de cele împotriva Sfântului Duh.

Comorile duhovniceşti, pe care izbutisem să le agonisesc prin trude şi nevoinţe vreme de cincizeci de ani se risipiseră ca un abur amăgitor, iar porţile iadului se deschideau acum ameninţător către mine de sub pântecele maicii Agapia, din pricina căruia mă lepădasem de Dumnezeu.

O lăsam să vină să-mi astâmpere poftele, dar în sufletul meu o uram şi o blestemam.

În ziua când maica Agapia mi-a mărturisit că a rămas grea, am hotărât să fugim de la mănăstire. Cu bănuţii furaţi din cutia milelor urma să ne chivernisim până vom găsi mijlocul de a ne câştiga pâinea.

Tremurând de spaimă, ne-am strecurat într-o noapte pe sub poarta de sub clopotniţă, să dăm piept cu lumea, pe care n-o cunoşteam şi în care nu vieţuiserăm din copilărie.

Am plecat cu sufletul greu, mocnind de presimţirile cele mai întunecate, căci mă temeam de mânia lui Dumnezeu. Şi am mers toată noaptea, coborând o costişă pieptişă, care ne scotea la drumul mare, de unde începea lumea.

A doua zi dimineaţă, cu o parte din bănuţii furaţi, ne-am cumpărat veşminte lumeşti, pe care le-am îmbrăcat într-o pădurice, încercând să dobândim o înfăţişare cât mai puţin bătătoare la ochi. Cu toate astea, mi-am dat în curând seama că alcătuiam o pereche nespus de ciudată, pe care

trecătorii cu care ne încrucişam, o cercetau cu ochi curioşi, scuipând uneori printre dinţi cuvinte de mascara. Eram arătaţi cu degetul prin cârciumile unde ne opream pentru mas, iar hangiul căruia i-am cerut găzduire pe noapte ne-a alungat cu o înjurătură, aşa că ne-am hotărât să dormim ziua, printre tufişurile pipernicite de la marginea drumului şi să călătorim noaptea. Până la urmă, ne-am pomenit pe uliţele unui oraş, pline de mulţimea gălăgioasă a târgoveţilor, şi ne-am găsit adăpost într-un tractir păduchios, unde privirea birtaşului s-a oprit îndelung pe şoldurile frumoase ale maicii Agapia.

Nu muncisem niciodată cu braţele şi nu cunoşteam niciun y y y meşteşug, aşa că am început să dau târcoale bisericilor şi să intru în vorbă cu preoţii, întrebându-i dacă n-au trebuinţă de un om bun la toate, deprins cu rânduiala bisericească. Unii nici nu mă ascultau, alţii îmi puneau tot soiul de întrebări cârcotaşe, socotind cinstea mea îndoielnică, dar în cele din urmă, când bănuţii furaţi ajunseseră tocmai pe isprăvite, am bătut palma cu un părinte vesel şi rotofei, care mi-a încredinţat slujba de cântăreţ.

Larg la inimă şi larg deopotrivă la burdihan, părintele mânca bine şi, mai ales, bea bine, fiind cam tot timpul ba ameţit, ba mahmur. Obişnuia să spună că o inimă voioasă este darul cel mai de preţ pe care ţi-l poate da Dumnezeu şi mă certa adeseori cu asprime, uitându-se mânios la chipul meu mohorât şi blestemându-l pe diavolul de tristeţe, care m-ar fi avut, pasămite, în stăpânire. De teamă să nu-mi pierd slujba, am învăţat să zâmbesc strâmb şi să-mi schimonosesc faţa într-o amăgeală de veselie. La asta mă ajută şi vinul, pe care părintele îl socotea o licoare binecuvântată, întrucât slujeşte la taina împărtăşaniei şi curăţa inima de tristeţe.

În timpul acesta, pântecele maicii Agapia se rotunjea tot mai mult, iar poftele ei nu mai erau aşa aprige ca odinioară. Acum mi se supunea parcă în silă şi pe faţa ei trandafirie de înger mi se părea că desluşesc uneori lehamitea de împreunarea trupească. Mădularul meu se arăta în schimb tot mai nesătul, aţâţat şi de vinurile părintelui, iar când maica Agapia mi-a cerut să punem capăt pentru o vreme desfătărilor noastre, care i-ar putea strica pruncului, ura mea, mocnită până atunci, a izbucnit cu toată tăria. Am învinuit-o pentru că m-a împins pe calea păcatului, i-am spus vorbele de ocară cele mai grele, iar pumnul meu n-a şovăit să-i podidească gura de sânge, într-o clipă de nebunie.

Locul împreunărilor noastre hulpave l-au luat din ziua aceea bătăile. Maica Agapia nu făcea niciun gest de împotrivire, încerca doar să-şi apere

pântecele, care mi se părea acum un maldăr neruşinat de pofte şi scârnăvii. Vecinii, cu care împărţeam adăpostul nostru sărăcăcios, au smuls-o de mai multe ori din mâinile mele, altfel poate aş fi omorât-o. Faţa ei, care îşi pierduse pentru mine orice urmă de farmec, o socoteam un chip diavolesc, croit din smoală şi din pucioasă, silindu-mă din răsputeri s-o strâmb şi s-o schilodesc, pentru a-i vădi arama adevărată, iar curvarul din mine se prefăcuse într-o fiară dezlănţuită, pusă pe răzbunări şi pe silnicii.

Vestea despre isprăvile mele ajunse curând şi la urechea părintelui, care m-a certat ca pe-un om de nimic şi m-a alungat din strana bisericii.

Cât i-am fost slujnic, izbutisem să pun deoparte oarecare agoniseală şi, de atunci, am ajuns muşteriul cârciumilor şi al caselor de desfrâu. Mă întovărăşisem cu toată scursoarea oraşului, iar noii mei ortaci de pahar nu pridideau să mă laude pentru toate chinurile şi nevoinţele la care o supuneam pe maica Agapia. Viaţa mea de călugăr mi se ştergea de la o zi la alta din amintire, ajunsesesm un beţivan şi un zurbagiu, iar din starea aceasta nu m-a smuls nici moartea maicii Agapia, care, după ce a adus pe lume un copil mort, s-a stins între braţele câtorva vecini milostivi, ce s-au îngrijit şi de datoria înmormântării.

Urmând înainte cu desfrânările, am cheltuit în scurt timp tot ce agonisisem în slujba părintelui. Ca să-mi pot ţine zilele, m-am adunat cu un haitlâc de tâlhari, am prădat şi am jughinit şi, în mai multe rânduri, a fost cât pe ce să dau ochi cu spânzurătoarea. Iar dacă în cele din urmă am scăpat de laţul călăului, n-am scăpat şi de temniţa unde mi-a fost rânduit să petrec zece ani şi unde mi-am redobândit judecata. La ieşirea din închisoare, i-am dat mulţumită mare lui Dumnezeu pentru că îmi dăduse prilej pentru pocăinţă şi m-am hotărât să părăsesc drumul păcatului.

Am luat aşadar, cu inima frântă, calea mănăstirii unde ucenicisem şi în am mărturisit. Vreme de zece ani, am avut canon greu, apoi, cu inima uşurată pe jumătate, am început să rostesc, sub ascultarea unui bătrân, rugăciunea Domnului Nostru. Şi astfel am primit dezlegare ca să-mi petrec ultima parte a vieţii în sihăstrie, unde, din voia lui Dumnezeu, mi-ai ajuns ucenic, dovedindu-te spornic în pocăinţă şi dornic de îndreptare. Iar acum, la aproape o sută de ani, mă îndrept către scaunul Judecăţii, cu multă spaimă şi puţină nădejde, căci Dumnezeu e milostiv, dar şi drept, iar fărădelegile mele trag mult mai vârtos la cântar decât cele câteva fapte, poate, de laudă.

La puţin timp după ce mi-a făcut această mărturisire – continuă să ne povestească părintele Loukas – bătrânul îşi dete sufletul în mâinile Ziditorului. După ce i-am citit slujbele adormiţilor şi l-am înmormântat după pravila sfintei noastre biserici, urmându-i cele din urmă porunci şi poveţe, am părăsit peştera şi mi-am căutat liniştea într-o mănăstire. Cum învăţasem multe despre puterea ierburilor de leac de la dascălul meu, am ajuns ajutorul părintelui medic şi i-am deprins, în câţiva ani de ucenicie, toată ştiinţa şi tot meşteşugul. Iar în lavra Sfântului Dionisie mă găsesc doar de o jumătate de an, dar o socotesc locul cel mai potrivit pentru pocăinţă.

Istorisirile părintelui Loukas m-au întărit în credinţa că siluisem porunca lui Dumnezeu prin aplecarea mea timpurie pentru curvit. În gândurile mele de taină, o învinuiam amarnic pe maică-mea pentru că trezise în mine ispita trupului muieresc. Slujba pe care o îndeplineam în bolniţa mănăstirii mi se părea un prilej minunat pentru ca să iau aminte la toate beteşugurile şi suferinţele cărnii, fiindu-mi astfel imbold pentru îndreptare, şi îndeplineam fără crâcnire toate poruncile părintelui medic.

Tata a căzut la pat puţină vreme după aceea.

Părintele Loukas îmi porunci să-l veghez zi şi noapte.

Avea fierbinţeală şi tuşea aproape tot timpul, apoi, într-o noapte, avu prima hemoptizie. Ligheanul pe care îl ţineam cu degete tremurânde sub bărbia lui ascuţită se umplu pe jumătate de sânge.

Părintele-medic i-a smuls pantalonii, dezgolindu-i picioarele slăbănoage, pântecele căzut şi bărbăţia stătută, şi i-a vârât o pungă cu gheaţă între picioare. Apoi m-a pus să afum cu tămâie aşternuturile slinoase, dintre care, cu ochii afundaţi în orbite, tata mi s-a părut că-mi aruncă o privire plină de recunoştinţă.

Adeseori, în timpul acceselor sale violente de tuse, îmi strângea mâna cu o putere nebănuită şi îmi era cu neputinţă, Nemţoaico, să mă liberez de strânsoarea degetelor sale ce dobândiseră culoarea bojocului fiert.

Aveam la încheieturile mâinilor o mulţime de vânătăi.

Somnul mă dobora uneori, pecetluindu-mi pleoapele înroşite de oboseală. Când mă găsea dormind, părintele Loukas mă trăgea de păr şi de urechi, pe urmă, cu vocea lui certăreaţă, îmi amintea că datoria creştinului e să vegheze necontenit, ferindu-se de moliciunea pe care somnul ne-o strecoară în mădulare, făcându-ne neputincioşi în faţa ispitelor.

Într-unul din puţinele mele ceasuri de somn am avut un vis curios, fiule.

Se făcea că mă aflu într-o cameră văruită în alb, în mijlocul căreia se ridica o maşinărie ciudată. Era o tăietoare de capete, alcătuită din doi bulumaci între care spânzura oţelul strălucitor al satârului, iar în jurul ei trebăluia un călugăr cu nasul tăiat. Eu stăteam pe o laviţă, într-un colţ al camerei, alături de o muiere mică şi îndesată, care mă strângea tare de mână. Faţa ei era acoperită cu un voal alb de mireasă, prin care nu i se desluşeau decât buzele, boite tare cu roşu. Am încercat de mai multe ori să-i dau voalul la o parte şi să-i privesc chipul, dar ea se împotrivea, scoţând chicote înfundate de râs. În timpul înghiontelilor noastre, poala rochiei i se ridicase mult deasupra genunchilor şi am văzut cu mirare că avea nişte coapse tuciurii de bărbat, acoperite cu peri negri şi deşi. Apoi, dintr-odată, călugărul de lângă maşină se apropie de noi, smulse femeia de lângă mine şi îi ridică voalul.

Atunci din pieptul meu izbucni un ţipăt de groază.

Femeia, care păşea acum cu spatele spre tăietoarea de capete, zâmbindu-mi neruşinat şi făcându-mi nişte plecăciuni caraghioase, sivea 1 Ţesăturile tatălui meu.

Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi, spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi.

Am vrut să mă ridic de pe laviţă şi să fug, dar picioarele nu-mi mai dădeau ascultare.

Peretele din faţa mea dispăruse.

În locul lui se întindea acum un maidan plin de brusturi şi de scaieţi. Aici se adunase o mare mulţime de oameni care urlau, ameninţau cu pumnul şi o arătau cu degetul pe femeia căreia tocmai i se legau mâinile.

Câteva pietre zburară prin aer şi una din ele îmi trecu la un deget de tâmplă.

Femeia fu trântită cu faţa în jos pe o scândură, apoi chipul ei (care era aidoma cu cel al tatălui meu) apăru sub satâr, prins între două lemne ce se îmbucau, ca-ntr-o menghină.

Cuţitul se prăvăli cu un zgomot asurzitor. Capul femeii căzu într-un coş de nuiele.

Trunchiul ei, din care ţâşnea un şuvoi gros de sânge, zăcea lângă mine, pe laviţă.

Kostas tăcu.

Întinse mâna după sticla de vin şi sorbi îndelung. Mi-am dat seama că obosise. Bărbia îi tremura uşor, iar fruntea îi era leoarcă de transpiraţie. Respira hârâit, căscându-şi larg gura, ca un peşte prins în cârlig şi mi-a fost teamă că nu-şi va putea duce până la capăt istorisirea.

Se prăbuşi greoi între aşternuturi şi-mi dădu poruncă să-l învelesc.

M-am aşezat lângă dânsul, pe marginea patului, tulburat de visul cu tăietoarea de capete, care mi-a readus în minte o întâmplare petrecută cu vreo doi ani în urmă, când băteam, alături de Kostas Venetis, oraşele Franţei.

Aici numerele lui de iluzionism nu mai avea acelaşi succes ca-n Italia. Câteodată spectatorii îi cereau răspicat să dea pe faţă taina înspăimântătoarelor sale scamatorii, cerere la care Kostas Venetis nu răspundea decât printr-o privire dispreţuitoare şi plină de ură, aşa că mărunţişul se aduna greu, din unele locuri eram alungaţi, în altele – ameninţaţi cu bătaia.

Părăsiserăm Parisul, hotărâţi să ne abatem spre sud, unde Kostas nădăjduia la câştig, şi poposiserăm de câteva zile într-un oraş cu clădiri cenuşii şi posomorâte. Spectacolele noastre aveau loc într-o cafenea din Piaţa Armelor, în faţa unor rentieri plictisiţi, care erau în stare să petreacă după-amieze întregi în faţa unui mazagran dublu, cu ochii pierduţi în articolul de fond al unei gazete stupide.

Kostas renunţase la numerele sale obişnuite: un pachet de cărţi şi o pereche de zaruri luară locul liliecilor şi al viperelor cu corn.

Câteva scamatorii mediocre ne asigurau biftecul de la cină şi jumătatea de vin.

Treburile începuseră să ne meargă mulţumitor.

Deodată băgai de seamă că de câteva zile Kostas era foarte distrat şi i se întâmplă de câteva ori să greşească nişte trucuri uşoare, stârnind zâmbetul de batjocură al burtăverzimii ce se zgâia la spectacolul nostru.

Îl vedeam cuprins de un fel de nerăbdare ciudată, ca şi cum ar fi aşteptat cu înfrigurare să se întâmple ceva. Începuse să-mi vorbească răstit, iar într-o seară, înainte de cină, mi-a cârpit din senin o pereche de palme doar fiindcă îi năzărise că m-am uitat pofticios la ţâţele unei vânzătoare de peşte.

În niciun chip n-am putut, vreme de câteva zile, să-i intru în voie lui Kostas Venetis.

Apoi, într-o dimineaţă, m-a sculat cu câţiva ghionţi în coaste şi mi-a poruncit să-l urmez.

Nu se luminase încă de ziuă şi o burniţă rece pătrundea până la oase prin pelerinele noastre de ploaie.

Am văzut că ne îndreptăm către Piaţa Armelor.

Aici se strânsese o mulţime tăcută de oameni. La lumina făcliilor recunoscui câteva dintre mutrele buhăite ale rentierilor care priveau plictisit la numerele de scamatorie ale lui Kostas Venetis. Unii veniseră cu nevestele şi copiii cărora le şuşoteau nu ştiu ce la ureche.

Ploaia răpăia pe umbrelele desfăcute. Pârâiaşe de apă se prelingeau pe vitrinele întunecate ale prăvăliilor.

Ochii tuturor erau aţintiţi într-un colţ al pieţei, unde sub ascultarea executorului, ce se adăpostea sub o uriaşă umbrelă, ciheva ajutoare mătăhăloase ridicau ghilotina.

kostas fremăta. Privea cu ochi lacomi în direcţia tăietoarei de e. Ipete, apoi începu să-i vorbească însufleţit (el, care nu intra nit Kidară în vorbă cu necunoscuţii) bărbatului de lângă el: un i nii ici îndesat ce îşi ascundea ochii în spatele unor ochelari fumurii. Spunea ceva despre cele şaizeci de kilograme ale cuţitului, care e pot i ivii să cadă între a doua şi a treia vertebră. Despre felul în care ilebuie legate la spate mâinile condamnatului, pentru ca gâtul să I ie loarte bine întins. Un călău care se respectă îi leagă întotdeauna el însuşi pe osândiţi.

I iur-un buzunar special – mai spunea Kostas Venetis – e ascuns un enorm cuţit de măcelărie, întrebuinţat în situaţiile când maşina nu-şi poate duce treaba la bun sfârşit. Mărturisi apoi că bea de câteva zile cu ajutoarele gâdelui, care l-au instruit în legătură cu (mmuseţea mecanismului, şi, trăgându-mi un ghiont în spinare, îmi porunci să casc bine ochii la execuţie.

Nu era nevoie de porunca lui Kostas, căci ochii mei nu se puteau dezlipi de pregătirile care se făceau în vederea decapitării. Încet-încet fui cuprins de curiozitatea nerăbdătoare a lui Venetis şi sorbeam cu priviri lacome fiecare mişcare a călăului care se apucase să măsoare cu bolobocul ceva la picioarele maşinăriei. Apoi unul dintre ajutoarele sale potrivi cuţitul între cei doi bulumaci, stârnind un fior în rândurile mulţimii care făcea valuri-valuri.

Urmară minute de aşteptare. Kostas tăcuse. Îşi muta greutatea de pe un picior pe altul, cu mâinile vârâte adânc în buzunarele pelerinei sale de ploaie.

Pe urmă mă apucă brusc de ceafă şi începu să-şi facă loc, cu şoldurile şi coatele, prin mulţime, încercând să ajungă cât mai aproape de ghilotină. Aici fusese aprins un foc. Şi l-am văzut pe călău scoţându-şi mănuşile negre de piele şi întinzându-şi mâinile, pe care limbile focului le făceau să bată în sângeriu, deasupra flăcărilor, apoi frecându-şi-le încetişor una de cealaltă.

Mulţimea începuse să dea semne de nerăbdare. Chiar lângă mine, două femei încă tinere, cu aer de precupeţe, vorbeau despre condamnatul care urma să fie adus dintr-o clipă în alta şi despre care auziseră că e frumos ca un înger. Îşi omorâse ibovnica necredincioasă cu douăzeci şi trei de lovituri de cuţit.

Kostas mă strângea în continuare de ceafă, iar cizmele sale tropăiau zgomotos pe dalele de granit înnegrite de ploaie.

Faceţi loc! urlară dintr-odată nişte voci răguşite şi o trăsură cu perdelele trase, în jurul căreia călăreau câţiva jandarmi, încercă să rupă în două puhoiul de curioşi. Se iscă o mare înghesuială, mulţimea blocase trecerea către ghilotină, aşa că jandarmii prinseră să izbească, răcnind înjurături şi blesteme, cu latul săbiei în dreapta şi-n stânga, fără să facă alegere între zdrenţele sărăntocilor şi postavul redingotelor negustoreşti.

Trăsura înainta foarte încet, însoţită de huiduieli şi fluierături.

Mă ridicasem pe vârful picioarelor, privind peste şirul negru de pălării, care se ridica între mine şi tăietoarea de capete, iar mâinile lui Kostas îmi frământau cu nervozitate ceafa şi umerii.

Între timp, însoţit de un preot bondoc, care îl atingea din când în când peste buze cu metalul rece al crucifixului, osânditul fu împins către ghilotină. Ajutoarele călăului îl înhăţară ca pe-un balot. Ploaia cădea neagră şi îngheţată peste şirurile întunecate de pălării.

Nu-mi amintesc trăsăturile condamnatului. La lumina făcliilor, faţa lui se ghicea, ca o pată albă de văr, printre corpurile mătăhăloase ce-i târau spre basculă. Ţin însă minte gâtul său gol, aşa cum se ridica, lung şi subţire din cămaşa larg despicată la umeri, care-i lăsa descoperite pe jumătate, în burniţa rece, spinarea şi pieptul. Un gât de copil pe care l-am purtat multă vreme de atunci înainte pe fundul ochilor şi pe care aveam să-l visez în nopţile când împărţeam patul cu Kostas Venetis, după desfrânări şi leşinuri de voluptate.

Mai departe, totul s-a petrecut cu o repeziciune ameţitoare. Cuţitul căzu însoţit de urletul mulţimii electrizate. Câteva femei y y y leşinară. Capul alb ca varul al osânditului fu ridicat de o calfă din coşul cu rumeguş şi arătat curioşilor

care urlau ca o haită de câini. Udam şi eu, alături de Kostas Venetis, excitat la vederea sângelui care se scurgea de pe satârul triunghiular şi băltea la picioarele ghilotinei. Cu ochi în care licărea nebunia, una dintre precupeţele de lângă mine se repezi să-şi moaie batista în băltoaca de sânge.

Rămăşiţele condamnatului dispăruseră într-un uriaş paner de răchită. Acum ajutoarele gâdelui spălau caldarâmul.

După execuţie, am rătăcit multă vreme, împreună cu Kostas Venetis, pe străzile ce începeau să se umple de lume. Apăruseră lăptarii şi zarzavagiii, primii vânzători de ziare. Vitrinele prăvăliilor se luminau una câte una.

După înfrigurarea care îl stăpânise în ultima vreme, Kostas era acum ursuz şi posac. Nu scotea niciun cuvânt şi umbla parcă la întâmplare prin burniţa rece, strângându-mă tare de ceafă cu degetele sale prelungi.

Intrarăm în cele din urmă într-o mică ospătărie, unde Kostas Venetis goli unul după altul mai multe pahare de cidru.

Vezi tu, Nemţoaico – spuse el într-un târziu, aruncându-mi o căutătură mahmură – oamenilor le place să se desfete cu vederea sângelui şi pentru asta se adună să omoare în haită, având totdeauna legea de partea lor.

Nimic nu poate să fie mai aţâţător decât să omori în numele legii.

Semenii noştri au născocit – chipurile din dragoste de dreptate – tot felul de maşini de schingiuit şi de omorât. Ajutoarele gâdelui, cu care am tot băut toată noaptea trecută, m-au încredinţat că fac această slujbă din dragoste de dreptate.

Eu n-am avut niciodată făţărnicia să numesc dragoste de dreptate plăcerea de a vărsa sânge.

Ai văzut că adineauri în piaţă mulţimea urla de plăcere şi am urlat şi noi alături de dânşii, fiindcă în fiecare din noi se ascunde o sălbăticiune turbată şi fiindcă ne urâm unii pe alţii şi poftim cu lăcomie la carnea şi la sângele aproapelui nostru, ucigând din plăcere şi nu din nevoie. Iar femeile sunt încă şi mai lacome de sânge decât bărbaţii.

Unii dintre noi omoară cu mâinile lor, dar cei mai mulţi se mulţumesc să privească la cum omoară alţii şi pentru asta a fost născocită pedeapsa cu moartea. Iar codul penal nu face decât să legifereze dreptul la omucidere. Aplecarea noastră firească spre ură este încurajată de societate, căci pentru a-şi satisface pornirile criminale societatea are nevoie de criminali.

Dreptul de a pedepsi n-ar avea nicio noimă dacă n-ar exista mai întâi

dreptul la crimă.

De câte ori retează în piaţă gâtul unui nenorocit societatea susţine că e în legitimă apărare. Îşi apără dreptul de a ucide sub protecţia legii.

Un criminal care are legea de partea sa nu mai este un criminal, ci un justiţiar. Aşa se face că în societatea de astăzi călăul a devenit un cetăţean respectabil. E invitat la cină, joacă table cu spiţerul sau cu băcanul, beneficiază de votul universal şi de declaraţia Drepturilor Omului şi ale Cetăţeanului.

Tăietoarea de capete a fost inventată, dimpotrivă, pentru cei care scuipă pe votul universal.

N-am să uit niciodată furia cu care am fost pătruns în ziua aceea de Kostas Ventis.

De cum am ajuns acasă, a smuls hainele de pe mine (aveam pe vremea aceea nişte adevărate haine de domnişor, pe care Kostas dăduse un purcoi de parale) şi m-a răsturnat pe podea, izbindu-mă violent în fluierele picioarelor.

I-am simţit între fese mădularul învârtoşat, ca pe o ţepuşă tăioasă, care-mi pătrundea parcă până-n rărunchi, croindu-şi drum printre măruntaiele mele că o pânză de fierăstrău.

Nu simţeam nicio plăcere. Şi m-am pomenit suspinând uşurat, când, cu un urlet prelung de sălbăticiune, Kostas îşi deşertă sămânţa fierbinte, zăcând apoi multă vreme, ca paralizat, alături de mine, pe duşumea.

Corpul său uscăţiv era acoperit de sus până jos de o transpiraţie rece, iar ochii îi ardeau în fundul capului asemeni unor tăciuni.

Mi-am amintit de zbenguielile noastre, prin culcuşurile rufoase ale hanurilor italiene sau prin camerele reci de hotel ale oraşelor franţuzeşti şi m-am pomenit că-l doresc cu patimă pe Venetis.

Mirosul iute al sămânţei sale de grecotei îmi săgetă nările.

Sămânţa omenească are mirosul şi gustul florilor de salcâm – îmi spusese pe vremuri Kostas Venetis, în timp ce zăceam, leşinaţi aproape de voluptate, la picioarele unui salcâm pipernicit, undeva pe un maidan de la marginea Metz-ului.

(Ai degete tremurătoare, am ridicat pătura sub care zăcea tovai. Lşul meu şi i-am săltat cămaşa lungă de noapte până la şolduri.

Kostas dormea pe spate, cu picioarele uşor desfăcute, iar din lutului gâtlejului îi ieşeau horăiturile unui somn agitat şi bântuit ’li vedenii.

M-am uitat mult timp la picioarele lui costelive, aproape schelei icc. Pe

coapsa dreaptă, Venetis avea o cicatrice urâtă: urma unei lovituri de cuţit încasate într-o trattoria. Mi-am apropiat buzele, i.1 un lunatic, de ştirbitura sângerie de şiş şi am depus pe ea o. Irutare uşoară. Trupul său tresări de câteva ori, ca străbătut de electricitate. Atunci mâinile mele i s-au strecurat sub pântece şi i au apucat mădularul care dădu să se întărească. Şi am început să sug cu lăcomie, în timp ce, dintre buzele pălite ale acestuia, ajunse la mine, prin hărmălaia simţurilor mele aprinse, numele Kivei.

Kostas se săltă în capul oaselor şi îmi porunci să-i aprind o ligară de foi. Apucă apoi, dintre buzele mele fripte încă de voluptate, trabucul cu degetele sale prelungi, trase cu nesaţ câteva fumuri şi spuse într-un târziu:

M-ai făcut să mă bucur pentru ultima oară de moartea cea mică, Nemţoaico, iar până la moartea cea mare, care va veni şi ea în curând, se cuvine să punem capăt drăgostelilor noastre. După cum vezi, trupul meu s-a bicisnicit şi astăzi m-am arătat în faţa ta aproape la fel de neputincios precum alte oare în faţa găurii de muiere. Nu ne mai este îngăduit să ne desfătam unul pe altul de acum înainte, aşa că mă voi folosi de puţinele ceasuri pe care le mai avem de petrecut împreună ca să-ţi istorisesc mai departe, iar tu trebuie să iei aminte la fiecare cuvânt şi să-l pui pe hârtie, fără să uiţi nimic şi fără să adaugi nimic de la tine.

Să nu crezi că vreau să mă fudulesc cu păcatele mele, căci păcatele – ca şi faptele bune – vin de la Dumnezeu, iar noi nu suntem decât uneltele Sale, cu care El săvârşeşte răul şi binele, după o judecată de nepătruns pentru minţile omeneşti. Măsura binelui şi a răului priveşte doar judecata oamenilor, pentru judecata lui Dumnezeu nu există nicio măsură.

e i n i iu Noviuny lu. Iic astea le-am aflat din învăţătura părintelui Makarios şi Im i. Tiiile vechi de înţelepciune.

Omului i-a fost dat să cunoască binele şi răul în întregime şi pentru asta e trebuinţă, fiule, de şiruri nenumărate de vieţi.

Aşa se face că într-o viaţă ne naştem cu harul sfinţeniei, iar în alta strâmbi şi bicisnici, puşi pe desfrânări şi ticăloşii. Fiecare din nou am săvârşit în nenumăratele noastre vieţi o sumedenie de păcate, dar şi de fapte de laudă, căci roata se învârteşte înainte şi înapoi.

Numai Dumnezeu ştie cine suntem noi cu adevărat şi cu ce menire anume am fost zămisliţi.

Visul cu tăietoarea de capete – se porni să istorisească mai departe

Kostas Venetis – mi s-a părut un semn de la Dumnezeu: tata urma să moară, iar leacurile părintelui Loukas erau cu desăvârşire zadarnice.

Nu-l iubeam pe tata, ba chiar îl dispreţuiam din adâncul sufletului pentru apucăturile lui muiereşti, însă nu-i doream moartea. Îl vedeam agăţându-se de mine cu deznădejde, ca şi cum ar fi stat în puterile mele să schimb voia lui Dumnezeu. Adeseori se uita în ochii mei cu sfială şi ghiceam în privirile lui o rugăciune tăcută, pe care nu avea îndrăzneala s-o rostească prin vorbe.

Nu ştiu dacă-mi era cu adevărat milă de tata, dar privirea lui rugătoare mă urmărea până şi în puţinele mele ceasuri de somn.

Atunci l-am copleşit cu îngrijirile mele, m-am rugat zile şi nopţi întregi pentru dânsul la icoana Sfinţilor Medici Cosma şi Damian.

Căzut în genunchi lângă culcuşul său de bolnav, citeam fără întrerupere, din zori până noaptea târziu, psalmii lui David, aşteptând, după fiecare catismă, să desluşesc pe chipul lui supt primele semne de vindecare.

Dar de la o zi la alta tata se arăta tot mai neputincios, glasul îi slăbise de tot şi abia mai putea să-mi bâiguie numele. Tuşea aproape tot timpul, scuipând în căldarea de tuci a părintelui Loukas cheaguri negre de sânge.

Revedeam adeseori în închipuire satârul tăietoarei de capete, pe care încercam să-l opresc din cădere, încordându-mi voinţa până la nebunie. Şi, pentru viaţa tatălui meu, am hotărât să mă iau la trântă cu Dumnezeu, aşa că am încetat cu cititul Psaltirii. Locul rugăciunilor l-au luat ameninţările şi blestemele. Am ridicat pumnul la icoanele din bolniţa mănăstirii. Am început să mă tocmesc cu Dumnezeu ca un negustor şi l-am ameninţat că îi voi blestema numele.

În timp ce turnam în gura tatălui meu terciul de fainã călugăresc, mă răsteam la dânsul, cerându-i să se însănătoşească mai grabnic şi învinuindu-l că se lasă doborât prea lesne de slăbiciune. Tata mă asculta în tăcere, ascunzându-şi faţa în pernă. Adeseori îl auzeam suspinând jalnic, în vreme ce părintele Loukas îl silea să înghită felurite soiuri de doftorii.

Atunci mi-a dat prin cap că l-aş putea însănătoşi pe tata printr-un efort de voinţă. Simţeam revenindu-mi acea putere care mă făcuse să îndur, pe vremea când credeam că mă bucur de harul sfinţeniei, postul negru şi flagelările. Corpul meu răspândea o căldură ciudată, în care am ghicit leacul la boala tatălui meu.

Am început să mă culc lângă dânsul în lipsa părintelui-medic, să-l cuprind

strâns, cu mâinile şi picioarele, şi să-l încălzesc de la căldura corpului meu. De câte ori îl luăm în braţe, tata (care devenise acum parcă mai uşor decât mine) se simţea uşurat de apăsarea din coşul pieptului şi uneori încerca să-mi arunce chiar şi câte o urmă sfioasă de zâmbet. Tuşea tot mai rar şi nu mai avusese de mult (spre mirarea părintelui Loukas) nicio hemoptizie.

Semnele de însănătoşire ce se citeau pe faţa tatălui meu, care reuşea acum să se ridice din pat şi să facă scurte plimbări prin curtea străjuită de stâlpi negri a mănăstirii m-au făcut să perseverez, îmi simţeam voinţa încordându-se ca un arc, iar din fiecare părticică a trupului meu emana o forţă neobişnuită, pe care reuşeam să o stăpânesc şi să o proiectez asupra tatălui meu ca pe un jet de lichid balsamic ce îi pătrundea bojocii bolnavi şi îi potolea fierbinţeala. Ochii mei începuseră să strălucească precum nişte tăciuni, spre spaima călugărilor care bănuiau că sunt din nou îndrăcit.

Peste trei săptămâni tata s-a ridicat din pat şi a hotărât să ne întoarcem acasă. N-o să uit niciodată privirile sale pline de recunoştinţă care mă umpleau de dezgust, fiindcă le găseam nedemne de un bărbat. Când credea că sunt adormit, se apropia de culcuşul meu şi încerca să-mi sărute mâinile, acoperindu-le cu salivă lui călâie şi lipicioasă. Trebuia să mă răstesc la dânsul pentru a-l sili să renunţe la apucăturile astea de muieruşcă. Şi de câte ori ridicam glasul, tata îşi lăsa capul ruşinat în pământ, evitând apoi să se apropie de mine vreme de câteva zile.

Am pornit-o spre casă, după ce tata a sărutat, cu o prefăcută recunoştinţă, mâna părintelui Loukas şi a plătit o slujbă de mulţumire.

Ne-am întors pe un drum ocolit, ales anume de tatăl meu care vroia să-mi arate pământurile Greciei noastre pietroase. Atunci i-am mulţumit lui Dumnezeu pentru prima dată (deşi credinţa mea nu era nici cât negrul sub unghie) că m-am născut grec.

Măgarii lui Kir Apostolis ne purtau la pas pe drumurile prăfoase ce şerpuiau printre livezi de măslini şi de portocali sau urcau şi coborau coline stâncoase, pe care creştea o iarbă pipernicită.

Înnoptam pe la ospătării unde ni se servea o cină sărăcăcioasă: puţină brânză de capră, un pumn de măsline, câteodată câţiva peştişori cu carnea sălcie şi uscăţivă. Nici eu nici tata nu ne atingeam de vinul vârtos, cu care ne îmbiau de fiecare dată birtaşii pântecoşi şi roşii la faţă, care îmi aduceau aminte de mustăţile negre ale lui Vanghelis.

Pe drum tata îmi povestea întâmplări din trecut şi aşa am aflat că noi, grecii, suntem un neam străvechi, rânduit să fie fruntaş peste toate celelalte neamuri ale pământului. Iar adeseori, pentru a-şi întări spusele, îmi arăta câte un rest de coloană ciuntită sau o rămăşiţă de capitel, pe care puteam să privesc, povestită în piatră, hora păstorilor şi a păstoriţelor.

Am ascultat istoria năpraznică a Eteriei, în care bunicul meu îşi pierduse un braţ, iar fraţii mai mari ai tatălui meu fuseseră hăcuiţi de iataganele ienicerilor. Atunci am auzit pentru prima oară numele lui Botzaris şi al altor eroi, pe care tata le pronunţa cu solemnitate, t a şi cum ar fi rostit cuvintele unei rugăciuni.

Şi am înţeles că eu, Kostas Venetis, nu trebuie să mă arăt mai prejos decât aceşti bărbaţi din trecut, chiar dacă Dumnezeu m-a t roii strâmb din născare.

Simţeam pulsând în tâmplele mele sângele palicarilor şi pentru prima dată în viaţa mea m-am uitat la tata cu oarecare mândrie.

Am ajuns acasă într-o dimineaţă posomorâtă de toamnă.

Mama ne-a întâmpinat bombănind. Se plângea, cu glasul ei îngroşat de ouzo, că zăbovisem prea mult, lăsând toate grijile gospodăriei, timp de atâtea luni, pe seama unei sărmane femei.

Vanghelis plecase. Îşi găsise un loc de argat la burduhănosul de Kir Apostolis şi (spunea maică-mea, azvârlindu-mi nişte uitături veninoase) de atunci toate lucrurile merg prost: recolta de măsline era pe jumătate distrusă, iar oile noastre, date în grija unui flăcăiandru cu caş la gură, începuseră să moară pe capete.

Tata asculta cu capul în pământ toate aceste învinuiri. Atunci i-am spus maică-mii, înfruntându-i privirile încărcate de ură şi de dispreţ, despre boala care fusese cât pe ce să-l răpună şi despre săptămânile nesfârşite petrecute de dânsul, între viaţă şi moarte, în bolniţa mănăstirii.

Maică-mea mârâi că un om cu sănătatea aşa şubredă, cum era î tata, n-ar trebui să bată coclaurii, iar degetele sale puternice se încleştară de una din urechile mele.

Atunci am muşcat-o de braţ. Ea scoase un suspin de durere şi mă izbi cu pumnul în bărbie, făcându-mă să-mi pierd echilibrul şi să mă prăbuşesc la picioarele tatii care mă ridică de îndată şi începu să-mi netezească, stângaci, surtucul albastru de sărbătoare. Maică-mea ne întoarse spatele şi dispăru în

camera ei, de unde nu s-a mai arătat toată ziua.

M-am furişat împreună cu tata în bucătărie. Prin colţuri crescuseră pânze mari de păianjen ca într-o casă nelocuită, iar în vatră abia mai pâlpâia o limbă subţire de foc.

În casă era frig ca-ntr-o peşteră şi l-am auzit pe tata bombănind că nu găseşte nimic de mâncare.

După ce ne-am reîntors de la Athos, tata nu s-a mai dus la biserică.

S-a apucat cu înverşunare să pună rânduială în gospodărie şi a început să poposească tot mai des în cârciuma satului, unde bărbaţii făceau mare haz de glasul său de femeie.

În i îi şii nu.. Illmi, ca o buruiană.

Wsir, i ile. Spudarurile mele de vindecător ajunse în curând la unu Iul «muierilor, căci tata nu înceta nicio clipă să povestească pi în s. Îi cum îl sculasem de pe patul de moarte. M-am pomenit că sunt chemat la căpătâiul bolnavilor. Învăţasem destule de la părintele Loukas despre puterea tămăduitoare.1 ierburilor, iar acolo unde ierburile nu se dovedeau de niciun folos încercam prin încordarea voinţei şi uneori izbuteam. Drahmele de argint începură să-mi zornăiască în buzunare, îmbunând-o până şi pe maică-mea, care le strângea într-o ulcică de pământ ars şi începuse să-mi arunce nişte zâmbete care semănau mai degrabă a rânjet de pisică sălbatică.

Cât despre tata, el se uita la mine ca la o adevărată minune. Ochii lui deveniseră tulburi şi lăcrimoşi din pricina băuturii.

Numai Vanghelis, pe care îl vedeam adesea mânând la păscut oile lui Kir Apostolis, mă scrută cu dispreţ de sub fesul său roşu ca focul. Îl uram de moarte pe fostul argat al tatălui meu. Aş fi vrut să cadă bolnav, să-l văd cum se tăvăleşte la picioarele mele, cerându-mi să-l lecuiesc, iar eu să-i întorc spatele şi să-l las să se prăpădească în chinurile cele mai crâncene. Doream să mă fac cât mai repede mare şi să-i retez căpăţână.

Îmi era sete şi foame, Nemţoaico, de sângele lui Vanghelis.

Seara, când tata poposea îndelung în cârciuma satului, stăteam în bucătărie cu maică-mea.

Avea în faţă o carafă de ouzo din care sorbea păhăruţ după păhăruţ.

Multă vreme bea în tăcere. Apoi, pe măsură ce se înroşea la faţă, iar privirea ei se făcea tulbure, devenea vorbăreaţă. Se apucă să-l ocărască pe tata, care o făcea de ruşine cu glasul lui de femeie sau îşi aducea aminte de

vreunul din foştii săi ibovnici, pe care am ajuns astfel să-i cunosc după nume şi înfăţişare. Şi în vremea asta, fusta i se ridică mult deasupra genunchilor.

Pofte pidosnice mă încercară din nou. Îi sorbeam din priviri coapsele grăsulii cu ochii aproape ieşiţi din orbite. Ea nu îşi acoperea picioarele şi îmi azvârlea din când în când câte un zâmbet batjocoritor.

Apoi, într-o seară, mă chemă lângă dânsa, cu o voce neaşteptat de blajină, cerându-mi să-i tămăduiesc genunchii, care, pasămite, începuseră s-o doară de câteva zile.

M-am apropiat de ea, ca un cotoi în călduri. Corpul meu era cuprins de sus până jos de convulsii. Am început să-i mângâi genunchii rotunzi şi frumoşi de grecoaică, apoi partea de jos a coapselor, tremurând din toate mădularele.

Dacă încercam să-mi strecor mâna mai sus (şi îţi mărturisesc, fiule, că am încercat de mai multe ori), maică-mea mă apuca de încheietura mâinii şi mă strângea cu o putere neobişnuită, fără să scoată niciun cuvânt, până îmi dădeau lacrimile.

Apoi, la un moment dat, şi-a vârât mâna ei mare ca o lopată sub cămaşa mea, care se făcuse leoarcă de transpiraţie, şi s-a apucat să-mi ciupească pieptul şi spatele până la sânge.

Aceste ciupituri mă dureau, dar mă şi aţâţau în acelaşi timp; mi-am lipit faţa de picioarele ei (care miroseau parcă a busuioc) şi am început să le sărut, apoi le-am muşcat şi le-am lins, cu viermele de sub pântece întărit până la nebunie.

Nu ştiu dacă aceste pidosnicii au durat minute sau ceasuri. Ţin doar minte că am auzit, dintr-odată, ca de la mare depărtare, vocea maică-mii care-mi spunea că-i lecuisem genunchii şi mă trimitea la culcare.

Palmele şi buzele mele se lipiră cu şi mai multă înverşunare de coapsele ei.

Atunci ea m-a izbit cu piciorul, fă. Cându-mă să mă rostogolesc în celălalt colţ al bucătăriei.

A două zi m-am trezit cu tâmplele grele şi cu un gust de fiere în fundul gâtlejului.

Îmi era scârbă, teribil de scârbă, Nemţoaico.

Şi eram încredinţat că săvârşisem un lucru oribil, unul dintre y y y acele păcate despre care călugării de la Athos spuneau că nu există iertare. Mă simţeam nespus de vinovat faţă de tată care, la gustarea de dimineaţă, îmi

trimise, din ochii lui lăcrimoşi de beţiv, o căutătură recunoscătoare.

Maică-mea» în schimb, îmi zâmbea cu toţi dinţii şi-mi îndesa farfuria cu bucăţile cele mai fragede de pastramă. Nu puteam să mănânc, am înghiţit în silă câteva îmbucături, care îmi alunecau anevoie pe gâtiţă şi pe care, după puţin timp, le-am deşertat în latrină.

Mi se părea că pastrama, sărată şi tare, de capră, miroase a busuioc.

Când am rămas singur în bucătărie, m-am cercetat în oglindă. Eram verde la faţă, Nemţoaico, iar ochii mei erau mărginiţi de cearcăne albăstrii.

Îţi amintesc că pe vremea aceea eram doar un copilandru, pe care pofta trupească pusese stăpânire de timpuriu.

Gândul la picioarele maică-mii făcea acum să mi se răscolească stomacul.

Am borât îndelung, apoi am plecat de acasă cu gura pungită de scârbă. Simţeam cum măruntaiele mele se zvârcolesc dureros, ca şi cum ar fi fost gata să facă explozie. Mă stăpânea un soi de mahmureală, ce îmi înnămolea picioarele, ale căror încheieturi deveniseră moi şi neputincioase.

Nu vroiam să văd niciun chip omenesc. Am luat-o la întâmplare, peste dealurile pietroase care mărgineau satul, strecurându-mă printre tufişurile pline de ţepi ce îmi agăţau hainele. Umblăm încoace şi încolo, urcam şi coboram la întâmplare povârnişurile abrupte, împleticindu-mă ca un beţivan. Şi, dintr-odată, în spatele unui tufiş, l-am zărit pe tata, care stătea aşezat pe iarba măruntă, cu un ulcior de rachiu lângă dânsul.

Îşi ţinea capul între palme şi plângea în hohote, iar pe faţa lui era zugrăvită o amărăciune de neînchipuit.

M-am apropiat de el şi i-am pus o mână pe umăr. Niciodată nu mai făcusem un asemenea gest de apropiere faţă de tata, care mă Pi ivi cu uimire şi începu, în timp ce-şi trăgea nasul, printre sughiţuri de plâns, să depene nişte vorbe fără înţeles. Apoi îmi luă mâinile şi începu să le sărute umezindu-le cu lacrimi şi cu salivă.

Iu ziua aceea l-am întovărăşit pe tata la cârciumă.

Am văzut că îi ocolea pe ceilalţi bărbaţi. Aceştia stăteau câte trei sau patru la masă, vorbeau şi râdeau zgomotos. Tata s-a furişat pe vârfuri la masa cea mai retrasă, unde a băut mult timp în tăcere, iar din când în când din ochii lui tulburi, picura câte-o lacrimă.

Apoi, pe neaşteptate, îşi scutură capul şi începu să-mi vorbească din nou,

cu glasul său de femeie, despre războiul nostru de independenţă, despre calul cel alb al prinţului Ypsilanti, despre drapelul neatârnării, fluturând pe meterezele înalte de la Kalavera, despre sulioţii lui Markos Botzaris (printre care se număra şi bunicul meu) galopând către Missolonghi, despre capul lui Mourosis rostogolindu-se-n pulbere-n faţa seraiului din Stambul şi despre patriarhul Grigorios, spânzurat în odăjdiile sale arhiereşti.

Pe măsură ce îşi aducea aminte de faptele de demult ale palicarilor, tata se înflăcăra, ochii lui lăcrimoşi căpătau strălucire, iar bărbaţii din cârciumă se opreau din fiecăreala lor zgomotoasă şi începeau să-l asculte.

Până la urmă, tata a izbutit să mă vrăjească şi pe mine, Nemţoaico, cu poveştile lui. Uitam de picioarele maică-mii închipuindu-mi că mă războiesc cu soldaţii lui Ibrahim Bey, că slujesc pe unul din vasele noastre, iuţi ca săgeata, sub porunca lui Miaulis, sau că mă strecor, prin fumul înecăcios al unei înspăimântătoare explozii, printre ruinele de la Missolonghi.

Îi pizmuiam pe toţi aceşti viteji, a căror faimă aproape că îmi storcea lacrimi de gelozie. Fiindcă dacă aş fi vieţuit în vremurile acelea, Nemţoaico, eu, Kostas Venetis aş fi fost unul dintre eroii y y independenţei, un Kanaris sau Kolokotronis, iar în zilele care au urmat m-am pomenit că-mi zugrăvesc cu cărbune pe faţă nişte mustăţi ca ale lui Markos Botzaris. Şi, învelit într-o cuvertură de pat mâncată de molii, mi-am închipuit că sunt arhiepiscopul Germanos poruncind să fie ridicat drapelul independenţei pe zidurile de la Kalavera.

Dar în seara aceea, la cârciumă, l-am urât iarăşi pe tata, căruia câţiva din argaţii lui Kir Apostolis îi dădeau acum de băut, bătându-l cu neruşinare pe coapse. Iar poveştile sale, rostite cu glas piţigăiat de femeie, mi s-au părut dintr-odată curate caraghioslâcuri.

Îl priveam cum se uită cu frică la namilele acelea care-i spuneau râzând că vorbise taman ca un popă ori un dascăl de şcoală, cum primeşte din mâinile lor ulciorul cu ouzo, şi am simţit iarăşi, Nemţoaico, că mi se răscolesc măruntaiele.

Fără să-mi dau seama prea bine ce fac, am răsturnat, în hohotele de râs ale argaţilor lui Kir Apostolis, ulciorul cu băutură şi i-am poruncit cu asprime tatălui meu să mă urmeze.

Acesta s-a ridicat de la masă, cu un zâmbet lătăreţ de beţiv, în timp ce eu îl izbeam în coaste cu pumnii şi îi şuieram în ureche nişte sudalme cumplite.

Cine priveşte goliciunea mamei sale să fie omorât cu pietre – stă scris în Sfânta Scriptură.

Câtva timp m-am ferit să mai rămân singur acasă cu maică-mea. Umblăm brambura toată ziua. Îmbucam câte ceva prin gospodăriile unde eram poftit pentru vreo tămăduire, căci vindecările mele mai aveau căutare, cu toate că părintele Makarios îi prevenise pe oamenii de la mine din sat că-s oleacă de cimotie cu dracul. Apoi hoinăream de unul singur, printre bozii şi mărăcini, căutând dinadins locurile cele mai singuratice, unde puteam să mă las în voia mâniei mele neputincioase. Se întâmpla să calc în picioare câte o tufă pipernicită, fără să-mi pese de spinii care-mi pătrundeau câteodată în tălpi, închipuindu-mi că-i strivesc sub călcâi pe şerpoaica de maică-mea şi pe Vanghelis. Alteori smulgeam în neştire smocuri-smocuri de iarbă, pe care le fărâmiţăm în bucăţele cât mai mărunte, cu faţa schimonosită de ură. Iar odată, în toiul uneia dintre izbucnirile mele năbădăioase, am fost surprins auzind în spatele meu un hohot de râs. Semăna leit cu râsul maică-mii şi am simţit că sângele meu începe să clocotească de furie. Am întors capul, gata să-mi înfig colţii cruzi de puiandru în trupul ei mare şi alb. Dar nu era maică-mea, era Kiva. Atunci, fără să-mi dau bine seama ce fac, am ridicat un bulgăre uscăţiv de pământ (căci, trebuie să ştii, fiule, aşa e pământul Greciei noastre pietroase) şi l-am azvârlit în direcţia Kivei. Ea zvâcni în lături, scoase un strigăt de spaimă şi începu să alerge spre sat. O pornii în goană după dânsa, azvârlind cu bulgări şi cu pietroaie. Toată mânia mea se revărsa acum asupra staturii ei poruncitoare, iar unul din proiectilele mele a nimerit-o drept în mijlocul spatelui. Urletul ei de durere îmi mai răsună încă în auz şi astăzi, Nemţoaico, ca şi urletul unei alte grecoaice, despre care o să-ţi povestesc mai târziu, când va veni rândul istorisirilor despre arhiduce.

Seara mă strecuram în cârciumă, la masa tatălui meu, care-şi continua poveştile cu Markos Botzaris, iar de la o vreme am început să-l ajut să golească ulciorul cu ouzo.

Încetul cu încetul am început să mă împrietenesc, spre desfătarea argaţilor lui Kir Apostolis, cu licoarea aceea dulceagă, care îmi încălzea sângele. Spre deosebire de tata, care se blegea şi mai rău la beţie, pe mine rachiul mă făcea nărăvaş şi cam rău de gură. Începeam să mă fălesc cu puterile mele de vindecător, dar şi cu tăria pumnilor mei, pe care-i plimbam pe sub mustăţile negre din cârciumă, zbierând că peste câţiva ani îi voi snopi pe

toţi bătăuşii din sat şi că voi ajunge, la rându-mi, o căpetenie tot aşa de vestită ca şi Markos Botzaris. Râsete groase însoţeau lăudăroşeniile mele, iar câte unul din mustăcioşii de la vreo masă alăturată, ţinându-se cu mâna de pântece, mă îndemna, printre hohote ca nişte mormăituri, să iau o gură din ulciorul lui de rachiu. Tata încerca să mă domolească sfios, atunci când nu era prea adânc cufundat în chercheleala lui lăcrimoasă, dar nu-i luăm în seamă îndemnurile. Ceilalţi bărbaţi mă lăudau în bătaie de joc, zicându-mi că semăn cu maică-mea, care-i o femeie şi jumătate. Şi mă îndemnau să joc sirtakiul nostru grecesc pe una din mesele grosolane, lipindu-mi cu scuipat pe frunte un ban mărunt de hârtie.

Plecăm mereu printre ultimii, căutând să ne sprijinim unul pe celălalt, zvârliţi adesea în uliţă de argaţii birtaşului.

Acasă maică-mea ne primea pusă pe harţă. Îl ocăra pe tata, care se strecura ca un şoarece, pe vârfurile picioarelor, în odăiţa lui de lângă bucătărie, iar mie îmi aruncă rânjete de batjocură, căci proaspăta mea aplecare spre băutură îi stârnea parcă un soi de bucurie ascunsă.

De multe ori ne primea despuiată pe jumătate şi atunci privirile mele începeau să frigă iarăşi de poftă, încercând să se strecoare sub poala cămăşii ei scurte, unde se ascundea taina trupului de muiere.

Maică-mea îmi observa căutăturile pofticioase şi scornea mereu câte un modru ca să-mi supună carnea la cazne: întârzia mult înainte de a pleca la culcare, legănându-şi crupele grăsulii, în timp ce se prefăcea că scotoceşte pe policioara de deasupra lavoarului, unde-şi ţinea săpunurile cu miroaznă dulce de trandafir, ori îşi lasă din senin cămaşa să alunece până aproape de mijloc şi se apucă să-şi stoarcă cine ştie ce punct negru de pe una din ţâţele ei dolofane. Sau se apuca să culeagă vreo scamă de pe podeaua de cărămidă, dezgolindu-şi coapsele până la şolduri şi lăsându-mă să-i sorb din ochi curul rotund ca un bostan.

Apoi, într-o seară, s-a întors brusc cu faţa spre mine şi m-a întrebat dacă vreau să-i văd pizda.

Cămaşa căzu, iar pântecul despuiat al maică-mii se ivi cu neruşinare în faţa simţurilor mele înfierbântate până la nebunie.

La vederea părului negru şi creţ, care îmi pârjoli ca un fier roşu pupilele, am scos un urlet de groază, ca şi cum aş fi zărit o stafie, şi mi-am acoperit ochii cu palmele.

II Pântecele

M-am perpelit toată noaptea în aşternut, tulburat peste poate de poveştile lui Kostas Venetis. Şi pe fundul ochilor mi-a jucat multă vreme albeaţa pidosnică a goliciunilor femeieşti.

Văzusem destule muieri despuiate până atunci, dar niciuna nu stârnise în mine o dorinţă atât de aprigă ca aceea pe care mi-o strecurase în măduvă vocea slăbită de boală a lui Venetis.

Eu n-am crescut într-o casă cu femei arătoase şi nici n-am avut vreodată prilejul să trag cu coada ochiului la o pereche dolofană de pulpe. După cum nu-mi amintesc să fi supt oarecând la sânul unei femei, căci primele mele amintiri sunt legate de cămăruţa igrasioasă unde o baborniţă ştirbă (pesemne bunica) îmi vâra cu sila pe gât nişte terci lipicios de fainã şi apoi îmi trecea pe sub nas o cârpă în a iată în basamac, care mă adormea, ca o izbitură în moalele capului.

A basamac mirosea şi răsuflarea bătrânei, ce se ghemuia noaptea l ingă mine, înţepându-mă cu genunchii ei ascuţiţi prin cămaşa de lână. Apropierea ei îmi stârnea o scârbă cumplită. Iar cleştii degetelor ilclormate de reumatism, care mă smuceau de păr şi de urechi cu a e ruzime neobişnuită, ori de câte ori îndrăzneam să mă strecor în i unea plină de bălării şi să privesc printre ostreţele gardului, mă iii măreau până şi în somn, ca nişte unelte de schingiuit.

Dimineaţa se spăla îndelung, despuiată până la brâu, într-un lij’. Lir. M de tablă cu smalţul sărit, săpunându-şi zdravăn braţele I ilunoage, numai piele şi os, şi ţâţele fleşcăite. Apoi se căuta de linili ni şi îşi ungea cu gaz de lampă părul rărit. Duhoarea de gaz, îniii ’. Icaită cu duhoarea de basamac şi cu aceea de vizuină a ogeacului iii im în sărăcăcios, mi-a însoţit primii ani ai copilăriei.

Casa în care locuiam, lungă şi joasă ca o baracă, adăpostea o adunătură de femei bătrâne, una mai pocită decât alta, care, îmbrăcate totdeauna în negru, se strecurau ca nişte umbre de-a lungul pereţilor, schimbând între ele cuvinte şoptite, ce în urechile mele sunau ca nişte ameninţări.

Noaptea le visam fugărindu-mă prin cotloane pline de păianjeni şi urechelniţe, încercând să mă vâre cu sila în sacii pe care îi purtau pe umeri atunci când ieşeau să scormonească prin lăzile de gunoi ale bogătanilor, căci meşteşugul lor era culesul de zdrenţe. Şi urlam de spaimă ori de câte ori

vreuna din aceste bătătii vroia să mă dezmierde cu stângăcie, să-mi atingă obrazul cu degetele ei noduroase sau să mă ia de bărbie.

Aceeaşi spaimă mă copleşea în serile de sâmbătă, când bunica (sau cine-o fi fost) îmi smulgea ţoalele şi mă azvârlea într-un hârdău cu apă fierbinte. Degetele ei îmi frământau cu brutalitate fiecare bucăţică de piele. Şi le simţeam cum se înverşunau împotriva puţoancei mele şi cum îmi strângeau sălbatic coiţele, ca şi cum ar fi avut de gând să mă jugănească.

Totul s-a isprăvit într-o dimineaţă, când am găsit-o pe bătrâna de lângă mine rece ca gheaţa, rânjindu-şi, dintre buzele vinete, cioturile negre de dinţi. Urletul meu le-a adunat pe celelalte babornițe, care au început s-o pipăie şi s-o răsucească pe toate părţile, clătinând din capetele lor ca nişte tigve. Apoi au înşfăcat-o de mâini şi picioare şi au trântit-o pe masa din mijlocul camerei, au despuiat-o şi au început să o spele, fără să se sinchisească de ţipetele mele de groază.

În cele din urmă m-am strecurat pe portiţa dărăpănată şi am luat-o la fugă, urlând ca un apucat. Nimeni nu m-a chemat înapoi, poate că nimeni nu mi-a observat lipsa. În noaptea aceea am dormit într-o magazie din port, alături de Luciano, un băiat mai mare ca mine care, înduioşat pesemne de urletele mele, m-a cules de pe uliţă, mi-a vârât în gură o bucăţică de zahăr candel şi m-a dus în culcuşul lui, unde am vieţuit vreme de câteva luni, încercând să deprind cât mai bine meşteşugul cerşetoriei.

Luciano mă silise încă din prima noapte să-i sug mădularul sculat, spunându-mi ca asta e plata chiriei.

Cu vremea, îndeletnicirea asta a început să-mi facă plăcere. Ziua mergeam la cerşit, iar noaptea mă drăgosteam cu Luciano şi cu alţi băieţi, cărora, în schimbul unei bomboane, al unei paiaţe de cârpă sau al unui bănuţ de aramă, le făceam tot ce îmi poruncea tovarăşul meu.

Primul care m-a siluit a fost o calfă pistruiată de măcelar. Speriat de ţipetele mele (căci durerea a fost cumplită) mi-a dat o bucată mare de bojoc fiert şi mi-a şters lacrimile care mi se prelingeau pe obraji cu batista lui cadrilată. Apoi am început să ne întâlnim fără ştirea lui Luciano, căruia îi spuneam că mă duc la cerşit.

Calfa de măcelar m-a înfăţişat stăpânului său, ca pe un orfan de la el din sat, care venise la oraş ca să-şi afle un căpătâi. Uneori stăpânul măcelăriei mă punea să ajut la căratul buturilor însângerate de vită, ce îmi sfărâmau umerii,

dându-mi în schimb câte o grămăjoară de mărunţaie, pe care o împărţeam de fiecare dată cu Luciano. Pe urmă, într-o zi, mâinile păroase şi roşii ale măcelarului au început să-mi pipăie fesele. Stăpânul i-a urmat calfei şi astfel am cunoscut anumite locuri tainice de petrecere, am devenit fetiţa unor taţi de familie respectabili şi în cele din urmă l-am întâlnit pe Kostas Venetis.

Acum acesta era cufundat într-un somn greu. Lumina lunii cădea pe faţa lui pământie, brăzdată de riduri subţiri, care semăna cu o mască de ceară.

Respira anevoie, ca şi cum ar fi trebuit să se opintească amarnic pentru fiecare gură de aer. Îi simţeam, în culcuşul îngust, oasele mari, împungându-mă prin pătura jilăvită de transpiraţie.

Mi s-a făcut frică, iar dinţii rânjiţi ai bunicii îmi apărură iarăşi în faţa ochilor. Mi-l închipuiam pe Kostas cu mădularele înţepenite şi reci, holbându-şi la mine ochii sticloşi în lumina albicioasă a y 9 y zorilor. Oasele craniului i se conturau limpede pe sub pielea subţire ca pergamentul, iar capul său falnic aducea tot mai mult cu o hârcă de mort.

M-am gândit că, peste vreme puţină, din Kostas Venetis nu va mai rămâne decât o movilă de pământ negru în vreun cimitir mărginaş al Veneţiei. Iar gândul ăsta mi se părea cu neputinţă de suportat. Apucat de o deznădejde apăsătoare, am strâns cu disperare între braţele mele de copilandru, trupul slăbănogit al lui Kostas. Lacrimi mari şi sărate îmi ţâşniră din ochi, iar corpul meu începu să tremure de sus până jos. Niciodată nu mai plânsesem aşa.

Trezit din somn de suspinele mele, Kostas se ridică în capul oaselor, mă privi cu blândeţe şi mă mângâie încetişor pe creştetul capului. Apoi îmi porunci să-i aprind o ţigară de foi.

Şi după ce pufai de câteva ori, îmi spuse că ar pofti să mănânce la prânz o costiţă de miel cu sos de vin roşu.

Mă uitam cu uimire la Kostas Venetis. Nu-l mai văzusem înfulecând cu atâta lăcomie. De câteva săptămâni nu mai mânca aproape nimic. Şi acum, dintrodată, iată-l devorând cu înverşunare, sugând până şi oasele, întingând în strachină cu degetele lui iscusite de scamator, mânjite de sosul roşu ca sângele, în care îmi poruncise să pun mult busuioc.

Reuşisem să fac rost de o jumătate de miel vânzându-mi farmecele unui casap cam trecut.

Kostas nu m-a întrebat de unde am carnea, dar în ochii lui negri mi s-a părut că pot desluşi un soi de recunoştinţă. Am gătit toată dimineaţa pe

primusul nostru vechi, sub privirile nerăbdătoare ale lui Kostas Venetis, care s-a ridicat de câteva ori din pat, a săltat capacul cratiţei, a cercetat tăria cărnurilor cu furculiţa şi a adulmecat lacom aburii de friptură.

De obicei se arăta foarte cumpătat la mâncare, iar o bucăţica de brânză şi un pumn de măsline erau cel mai adesea hrana lui pe o zi.

Acum înghiţea pe nerăsuflate, cu ochii ieşiţi din orbite, ca un câine flămând, icnind de plăcere şi sorbind între înghiţituri din sticla cu vin care rămăsese din ajun la picioarele patului.

După ce a isprăvit de mâncat, a râgâit tare de câteva ori şi mi-a spus:

La vremea bărbăţiei, Nemţoaico, eu, Kostas Venetis, n-am fost robit niciodată pântecelui, ci am avut asupra lui, de la Dumnezeu, stăpânire. Astăzi pântecele meu s-a dovedit mai puternic ca mintea mea, semn că mă lasă puterile şi că am ajuns un nevolnic. Aşa că iiii trebuie să-ţi pară rău dacă o s-o mierlesc, căci ne vom reîntâlni cu siguranţă în vieţile noastre viitoare, aşa cum ne-am întâlnit de nenumărate ori şi în vieţile dinainte.

Tot răul, trebuie să ştii, fiule, ne vine din pântece. Acolo sălăşluiesc poftele cele bicisnice: lăcomia la mâncare şi băutură, dragostea de arginţi, invidia şi curvia. Iar dintr-însele se naşte nevolnicia, care nu face cinste nici unui bărbat. Iar eu, Kostas Venetis, m-am arătat bărbat atâta timp cât mi-am stăpânit pântecele, chiar dacă n-am avut nicio putere asupra trupului de muiere. Şi cel mai amarnic m-a încercat patima desfrânării, pe care am moştenit-o pesemne de la maică-mea, care se tăvălea cu bărbaţii ca o adevărată drăcoaică.

Cei mai mulţi oameni săvârşesc răul din slăbiciune.

Răul din slăbiciune e răul care vine din pântece.

Cei puternici săvârşesc un altfel de rău, răul care vine din minte, unde sălăşluiesc duhul trufiei şi duhul slavei deşarte. De asta sărăcia cu duhul e mai bună decât deşteptăciunea, iar cel care ştie să-şi smerească mintea are stăpânire asupra păcatului.

Dar sărăcia cu duhul şi smerenia vin de la Dumnezeu, aşa după cum trufia tot de la Dumnezeu vine, pentru că unii trebuie să fie smeriţi şi alţii trufaşi, iar cercul se mişcă înainte şi înapoi.

După ce am privit pântecele despuiat al maică-mii, viaţa din casa părinţilor mei a devenit un coşmar. Căzusem cu totul în patima rachiului de anason, care-mi tulbura mintea până la nebunie. Iar maică-mea scornea mereu

noi şi noi desfrânări, cu care îmi punea carnea la cazne cumplite. Se despuia acum seară de seară în faţa mea, după ce smulgea toate hainele de pe mine şi mă legă strâns cu o funie de piciorul mesei din bucătărie. Se culca pe podea, ameţită de ouzo, iţindu-şi fără ruşine crăpătura dintre picioare şi mă silea s-o dezmierd pe ţâţe şi pe coapse, îmi lua mâna şi mi-o punea cu de-a sila peste părul negru şi des de sub pântece. Iar de mai multe ori a adus în casă un bărbat din satul vecin cu care s-a împreunat îndelung, cu gemete de plăcere scălâmbe, care îmi îngheţau sângele.

În sat începuse să umble vorba că în casa noastră se petrec lucruri neruşinate, iar oamenii ne ocoleau ca pe nişte ciumaţi.

Când intra în cârciumă, tata era întâmpinat acum cu hohote de râs şi cu măscări. Nici darurile mele de vindecător n-au mai avut căutare, eram alungat din toate părţile, iar ceilalţi băieţi din sat, îndemnaţi pesemne de părinţii lor, aruncau după mine cu tot felul de murdării, socotindu-mă frate de cruce cu diavolul.

Părintele Makarios a ciocănit în zadar la poarta noastră în câteva rânduri.

Când i-a zărit sutana neagră şi ochii care ardeau ca nişte tăciuni, tata s-a pitit în pivniţă, după nişte butoaie vechi, unde a stat până la lăsarea nopţii, când, tremurând din toate încheieturile, s-a strecurat în bucătărie. Două ceasuri a zăbovit la poarta noastră părintele, aşteptând liniştit să-i deschidem, iar înainte să plece a stropit vârtos cu agheasmă ulucile înalte ai gardului, în spatele cărora nu desluşea nicio mişcare.

Numai datorită stăruinţei părintelui, nu ne-au omorât sătenii cu pietre şi nu ne-au ars casa.

Am aflat mai târziu că, la îndemnul burduhănosului de Kir Apostolis, căruia tocmai îi muriseră nişte oi, câţiva gospodari plănuiseră să scape satul de noi, socotind că molima dintre vite e din pricina noastră. Norocul a fost că, înainte de a trece la fapte, ţăranii cu pricina au cerut sfatul părintelui Makarios care i-a mustrat cu asprime, poruncindu-le să lase îndreptarea noastră pe seama lui Dumnezeu.

A fost pentru prima oară când părintele m-a scăpat de la moarte.

Căci grecii au, fiule, sânge năbădăios şi duc mâna la cuţit iară să stea prea multă vreme pe gânduri.

De câte ori ieşeam pe uliţă, bolovanii zburau în jurul capului meu, iar pe gardul nostru găseam scrise cu catran, dimineaţă de dimineaţă, cele mai

porcoase vorbe de ocară.

Atunci am început să-i urăsc pe oamenii de la mine din sat.

În capul meu de puiandru necopt ura împotriva sătenilor se amesteca cu poveştile tatălui meu despre isprăvile lui Markos Botzaris. Îmi închipuiam că sunt unul dintre bărbaţii aceia cu musteaţă stufoasă de palicar din zilele Eteriei, galopând, pe un cal că al prinţului Ypsilanti, pe uliţele satului nostru, hăcuindu-i cu sabia pe cei ce mă batjocoreau, siluindu-le muierile ciolănoase şi aprinzându-le casele. În mintea mea îi osândisem pe toţi, toţi trebuiau să plătească. Şi mai ales maică-mea, căreia îi hărăzeam în închipuire morţile cele mai cumplite. Mă şi vedeam retezându-i din şolduri cu fierăstrăul picioarele grăsulii, aşa cum văzusem în lavra Sfanţului Dionisie, pârlindu-i părul creţ de sub pântece sau înfigându-i în crăpătură şomoioage de paie aprinse.

Ura mi-a dat puterea să mă smulg de sub robia rachiului de anason, să pun capăt pidosniciilor şi să fug din casa părinţilor mei. Simţeam că trebuie să mă curăţ prin post şi prin rugăciune, ca să mă pot răzbuna.

Dealurile cretoase din jurul satului meu erau scobite de o mulţime de peşteri, cărora le ştiam toate ascunzişurile şi toate cotloanele. Într-una din aceste scobituri întunecoase şi pline de lilieci, am încercat să duc, timp de câteva luni, viaţa unui sihastru. Mă hrăneam doar cu ierburi şi rădăcini, supunându-mi iarăşi carnea la cazne. Spuneam tot timpul în gând rugăciunile pe care le ştiam, mai cu seamă psalmii lui David.

Nu ieşeam din vizuina mea decât noaptea. Atunci rătăceam până spre dimineaţă, respirând cu plămâni lacomi aerul proaspăt şi răcoros. Când mă răzbea oboseala, mă lăsam în iarba jilavă şi ascultam cântecul greierilor.

Poftele mele trupeşti se risipiseră ca prin minune. Numai ura îmi mai pârjolea acum măruntaiele.

Nu departe de marginea satului era cafeneaua lui Mustafa. O dugheană scundă, în care lumina zilei se strecura anevoie prin ferestrele nu mai mari de o palmă.

Rareori avea Mustafa muşterii: ba un turc bătrân aflat în trecere prin părţile noastre pe măgăruşul lui cenuşiu, ba câţiva soldaţi cu fes roşu trimişi de agia din Salonic pentru cine ştie ce pricină să cotrobăiască prin satele din împrejurimi, ba vreun domn îmbrăcat în surtuc de oraş, cu o pană mare de gâscă după ureche.

Cel mai ades călcau pe acolo copiii din sat, care, fără ştirea părinţilor, se

dedulceau cu acadelele şi alviţele turcului, cu salepul vârtos şi cu rahatul brumăriu, cu gust de portocală sau de fistic.

Mustafa era un omuleţ zbârcit, cu ochi mici şi răi, care priveau duşmănos de sub sprâncenele rare. Îl puteai vedea şezând pe pragul dughenei, lângă nelipsita lui narghilea, în aşteptarea vreunui muşteriu rătăcit, căci marfa turcească nu e prea căutată prin satele noastre greceşti.

Când căpătăm de la tata vreun ban mărunt de aramă, pe vremea când acesta mă credea pătruns de duhul sfinţeniei, mă înfruptam şi eu din bunătăţurile lui Mustafa. Iar într-o zi, cum turcul lipsea pentru o clipită din prăvălie, m-am lăsat ispitit şi am început să cotrobăi cu degete ahtiate printre rahaturi şi acadele.

Inima îmi ticăia ca un ceasornic de buzunar. Pândeam cu ochii în toate părţile, gata s-o zbughesc la cel mai mic semn de primejdie. Dar nu se arăta nimeni şi mi-am putut umple în voie sânul şi buzunarele cu tot ce se găsea mai de soi în dugheană lui Mustafa.

Îi auzisem de nenumărate ori, fiule, pe oamenii de la mine din sat blestemându-i în şoaptă pe turci şi socoteam că săvârşesc o faptă de vitejie dând iama în dulciurile păgânului, care era duşmanul de moarte al neamului meu.

Chiar părintele Makarios ne spunea, când poposeam împreună cu tata în chilia lui, după predică, dându-ne numeroase pilde din Sfânta Scriptură, că a vărsa sângele unui necredincios e lucru pe placul lui Dumnezeu.

Din ziua aceea am început să-mi fac drum regulat pe la cafeneaua lui Mustafa. Dar turcul nu se mai clintea de pe pragul prăvăliei, nici măcar ca să meargă la umblătoare. Acolo îşi molfăia strachina de orez şi tot acolo îşi aşternea covoraşul de rugăciune când venea ceasul închinăciunilor către Mekka.

Zăboveam ceasuri întregi în faţa dughenei, prefăcându-mă că cioplesc cu briceagul o bucăţică de lemn şi trăgând cu ochiul la obiceiurile lui Mustafa. Moşul începu să mă cerceteze, la rându-i, bănuitor, dar nu îndrăznea să mă alunge, cunoscând firea năbădăioasă şi pusă veşnic pe harţă a consătenilor mei. Turcul avea stăpânire la Salonic, dar acolo, în sat, noi făceam legea.

Îmi plăcea nespus să înfrunt privirea bănuitoare a moşului. Îl priveam fără teamă în ochi şi, după ce ne cercetăm îndelung, nu eu eram cel care lasă primul ochii în jos.

Jocul ăsta a durat multă vreme, până când, într-o zi, un câine costeliv începu să-i ţină tovărăşie lui Mustafa la pragul dughenei.

N-am văzut niciodată, Nemţoaico, o jivină mai îndrăcită decât câinele ăsta. De cum mă vedea, începea să latre cu atâta înverşunare, încât broboane reci de sudoare îmi acopereau tâmplele. Hămăiturile lui răguşite se auzeau în tot satul, băgând în toţi dracii potăile jigărite ale consătenilor mei, care izbucneau şi ele în lătrături furioase şi chiar se repezeau câteodată cu colţii la primul trecător ce le tăia calea, gata să-l sfâşie. Se întâmpla ca javrele să urle ceasuri întregi, iară să se sperie de înjurăturile stăpânilor şi de pietrele aruncate spre ele, de după gardurile gospodăriilor.

Nu m-am temut niciodată de câini, dar jigodia asta îmi făcea genunchii să tremure. Trebuia acum să-mi fac mult curaj ca să mă proţăpesc în faţa cafenelei lui Mustafa, sub ploaia de lătrături. Şi mi se năzărea că turcul se uită la mine batjocoritor, de sub fesul lui, negru de murdărie.

Apoi, într-o bună zi, javra a început să se ţină după mine. Nu se apropia niciodată la mai mult de doi paşi, dar lătra ca apucată de streche şi îşi holbă la mine ochii galbeni şi răi, cu o ură pe care mi-e cu neputinţă să ţi-o înfăţişez în cuvinte. Aproape că nu mai ieşeam din casă de frica potăii lui Mustafa şi începeam să mă căiesc că poftisem la acadelele turcului. Singurul meu gând era cum i-aş putea face javrei de petrecanie.

Trebuie să ştii, fiule, că eu, Kostas Venetis, am săvârşit în viaţa mea de mai multe ori vărsare de sânge. O să-ţi istorisesc mai târziu, cum şi pentru ce pricini, dacă Dumnezeu va avea bunătatea să-mi dăruiască destule ceasuri de viaţă, ca să-mi pot duce povestea până la sfârşit. Dar prima făptură la care i-am luat viaţa cu mâinile mele, a fost potaia asta pocită şi urâcioasă, ce venea uneori până sub ostreţele gardului nostru, pândindu-mă cu o încăpăţânare de om, ori mai degrabă de diavol. Căci în mintea mea de puiandru încolţise gândul că javra asta e diavolul însuşi, despre care aflasem de la părintele Makarios că se arată adesea sub înfăţişare de câine.

Am început să fur din oalele maică-mii bucăţi vârtoase de carne, în care înfigeam ace, cuie ori cioburi tăioase de sticlă şi pe care nu pridideam să le risipesc în calea potăii lui Mustafa. Am încercat şi cu otravă de şobolani. Dar javra avea pesemne o mie de suflete, căci înghiţea tot pe nemestecate, după care mă lătra cu şi mai mare sălbăticie.

Atunci mi-am dat eu seama, Nemţoaico, că otrava e arma muierilor şi-a

scapeţilor, bărbatul adevărat omoară cu cuţitul sau cu ciomagul. Măciuca de nuc, pe care am găsit-o printre uneltele din livadă ale tatălui meu, era anevoie de mânuit pentru braţele mele de băietan. Cu greu izbuteam s-o ridic deasupra capului la început, dar, după ce am făcut lucrul ăsta de sute şi sute de ori, am prins să capăt puţină îndemânare. Furăm bostani de prin grădinile vecinilor noştri, străduindu-mă să-i sfărâm dintr-o lovitură şi opintindu-mi din răsputeri muşchii – încă firavi şi nevolnici. Când lăsam baltă măciuca, încercam să-mi călesc tăria braţelor cu ajutorul unui bolovan greu. Am scrâşnit din dinţi şi am izbutit. Acum eram gata să dau piept cu jigodia turcului. Călcam ţanţoş pe ulicioarele satului, cu măciuca pe umăr, făcându-i pe băieţii de seamă mea să se uite la mine cu frică.

Dar potaia nu se mai arăta.

Pe pragul cafenelei, moşul trăgea alene din narghilea, holbându-şi spre mine albul ochilor cu dispreţ. Nu se vedea nici urmă de câine. Nici la uşa dughenei, nici de-a lungul uliţei pline de praf, nici în altă parte.

În sfârşit, după multe şovăieli, m-am hotărât să sar, într-o noapte, pârleazul din spatele cafenelei lui Mustafa.

M-am pomenit într-o curticică plină de bălării. Luna plină lumină aproape ca ziua. Puteam desluşi câteva chiupuri mari de pământ, câteva butoaie hodorogite. Apoi m-am împiedicat de coada unei sape şi am căzut greoi, zdrelindu-mi zdravăn genunchii. Atunci am auzit lângă mine un mârâit slab. Câinele zăcea covrig la pământ şi mi-am dat seama că e bolnav şi că trage să moară.

Ani izbit cu măciuca, adunându-mi toate puterile. Cred că i.im ikut de petrecanie dintr-o singură lovitură. Creierii lui mi-au împroşcat fluierele picioarelor.

Asta a fost, fiule, prima vărsare de sânge din viaţa lui Kostas Venetis, dar n-am apucat să mă bucur prea mult de moartea duşmanului meu. Chiar în seara zilei ce a urmat, doisprezece soldaţi cu fes roşu, din spatele cărora ochii mici ai lui Mustafa aruncau fulgere de mânie, năvăliră la noi pe neaşteptate. Turcul avea în braţe leşul potăii, pe care îl azvârli la picioarele tatălui meu, urlând că i-am omorât câinele.

Tata aruncă de jur-împrejur priviri nedumerite şi, într-un târziu, se apucă să spună ceva întru apărarea mea.

Atunci un pat de puşcă îl izbi cu putere în coşul pieptului. Soldaţii se

repeziră la mine şi începură să mă lege cu străşnicie, apoi mă smulseră dintre braţele tatei, care tremura din toate mădularele, şi mă luară cu dânşii.

Fui trântit cu faţa în jos pe paiele de pe fundul unei căruţe. Funiile încolăcite în jurul trupului îmi rodeau carnea fără cruţare. Nu puteam să fac nici cea mai mică mişcare, mădularele îmi amorţiseră, limba şi buzele mi se făcuseră parcă de iască.

Am fost dus aşa până la prăvălia lui Mustafa. Pivniţa turcului urma să fie prima mea temniţă. Pumnul unui soldat îndesat mă izbi în bărbie, făcându-mă să-mi pierd cunoştinţa.

Zăcui toată noaptea în hruba aceea întunecoasă, tremurând de frica şobolanilor mari cât pisicile, care îşi apropiau fără sfială boturile scârboase de mine. Îi izbeam cu picioarele din toată puterea, ferindu-mă astfel de atingerea lor, le auzeam oasele trosnind şi ţestele sfărâmându-se, iar sângele lor mi-a udat picioarele până sus. În noaptea aceea, Nemţoaico, am fost pisica lui Mustafa.

Dimineaţa, pivniţa era plină de leşuri de şobolan.

Mort aproape de frică, am auzit uşa temniţei deschizându-se şi mă pomenii din nou prins între baionetele turcilor. Fui împins afară din hrubă, pe treptele alunecoase de lut, care duceau în magherniţa turcului, unde ochii lui de potaie mă fulgerară de sus până jos.

Soldaţii începură să smulgă hainele de pe mine. Gol-puşcă, încercând să-mi ascund ruşinea cu palmele, am fost târât până în faţa dughenei şi legat, cu faţa la zid, de unul din stâlpii pridvorului. Eram sigur că mă vor împuşca. Trupul meu tremura din toate încheieturile.

Trecură însă câteva ceasuri fără să se întâmple nimic. Apoi, mânaţi de la spate de puştile turcilor, oamenii din sat, începură să apară, cu plozii şi cu nevestele lor, pe maidanul din faţa cafenelei lui Mustafa. Mai-marele soldaţilor începu să câraie răstit pe turceşte, arătând cu degetul spre trupul meu gol, acoperit de o transpiraţie rece. Apoi un soldat dezbrăcat până la brâu începu să-şi scoată cu gesturi tacticoase centură lată de piele.

Lovituri cumplite îmi sfâşiară curul şi spatele. Dar am izbutit să-mi stăpânesc urletul de durere. Carnea mea, pe care eu însumi mi-o flagelasem de atâtea ori, se deprinsese cu soiul ăsta de caznă.

Înainte să mă apuce leşinul, am reuşit să număr în gând aproape treizeci de lovituri.

M-au ţinut legat de stâlp toată ziua şi numai printr-o minune a lui Dumnezeu nu mi-am dat atunci duhul, Nemţoaico.

Abia după ce s-au arătat primele stele, turcii m-au dezlegat şi m-au trântit ca pe o cârpă la picioarele tatălui meu, pe ai cărui obraji plescăi o năpraznică pereche de palme.

În zilele şi nopţile petrecute în peşteră, m-am gândit de mai multe ori la păţania asta. Ochii răi ai lui Mustafa se arătau în visele mele, stârnindu-mi setea de răzbunare.

Ura, ca şi duhul desfrâului, vine din pântece, în timp ce dragostea vine din inimă.

Înainte să fug de acasă, şterpelisem amnarul tatălui meu. Am început să adun ierburi şi crenguţe uscate, apoi, într-o noapte, cu inima cât un purice, m-am strecurat pe fereastra bucătăriei şi am furat din cămara maică-mii o sticlă de ouzo tare ca focul.

Eram hotărât să dau foc şandramalei lui Mustafa.

Am ales pentru asta o noapte rece şi fără lună, când uliţele satului ştiam că vor fi puştii cu desăvârşire. Cu paşi furişaţi şi cu toate simţurile la pândă, cam la un ceas după miezul nopţii, m-am apropiat de maghernița turcului. Satul era adormit, nu se simţea nicăieri nicio mişcare.

Mii încerca o groază cumplită de ceea ce urma să înfăptuiesc.

1, u şi mai mult mă temeam că nu voi izbuti să-mi duc planul la bun sfârşit. Cu lama unui briceag ruginit am încercat să descui broasca hodorogită, care a cedat după primele încercări. Era mai uşor decât îmi închipuisem.

Am deschis, încet, foarte încet, uşa.

În prăvălie, pâlpâia flacăra unei lumânări.

Şi am dat de ochii lui Mustafa, care se holbau la mine cu groază, între degetele lui, ca nişte viermişori pământii, strălucea tăişul unui hanger. Atunci, fără să stau nicio clipă pe gânduri, după ce mi-am făcut cruce cu limba, l-am lovit cu capul în dreptul stomacului. Cred că frică îmi dădea o putere neobişnuită, căci turcul s-a prăbuşit fără să icnească, izbindu-se tare cu capul de pardoseală de lut.

Am întocmit la picioarele lui o grămăjoară de crenguţe şi frunze uscate, la care am adăugat paiele din salteaua lui Mustafa. Am stropit din belşug totul cu ouzo. Am vărsat ouzo şi peste hainele turcului. Şi am scăpărat din amnarul tatălui meu.

O limbă roşie şi subţire de foc izbucni din mijlocul grămăjoarei de vreascuri. Apoi se aprinse covoraşul de rugăciuni. Luară foc şi veşmintele turcului. Şi înainte s-o zbughesc înapoi în peştera mea, toată prăvălia era cuprinsă de flăcări.

Mă simţeam în sfârşit beat de dulceaţa răzbunării.

5 5

Prăvălia lui Mustafa a ars toată noaptea şi nimeni nu s-a repezit să o stingă.

Dimineaţa nu mai rămăseseră din turc şi din bârlogul lui împuţit decât funingine şi cenuşă. Înştiinţată de cine ştie ce coadă de topor dintre ai noştri (eu îl bănuiesc pe Kir Apostolis), agia din Salonic a trimis în satul nostru o sută de caralii. În fruntea lor, călărea aga însuşi: un bărbat pântecos şi buzat, vestit pentru cruzimile lui şi pentru ura pe care le-o purta grecilor. Ascuns în spatele unei tufe dese de mărăcini, i-am văzut cum pătrund, în galopul cailor, pe uliţa mare a satului, la capătul căreia se deschidea un maidan înconjurat de câteva case mai arătoase, unde era locul de adunare al consătenilor mei. Acolo, sub un cort mare de piele, fu rânduit scaunul de judecata al agăi.

Plutea în aer miros de primejdie.

Două zile am stat ascuns în scorbura mea, neîndrăznind să mai ies de acolo nici măcar noaptea.

Când în sfârşit, cu inima cât un purice, m-am strecurat într-o noapte afară din peşteră, turcul plecase. În urma lui rămăseseră, la marginea satului, zece spânzurători. Zece bărbaţi din sat atârnase păgânul în furci pentru a răzbuna moartea lui Mustafa, dar mie nu-mi părea deloc rău. Îi uram pe toţi cu înverşunare.

Să nu crezi însă că întâmplările astea grozave mi-au potolit dorinţa de răzbunare, Nemţoaico. În mintea mea fojgăiau gânduri de o răutate de neînchipuit la un copilandru de seamă mea, încolţeau planurile unor noi şi noi ticăloşii îndreptate asupra satului şi a părinţilor mei. Atunci am înţeles că sunt rău, mai rău decât toţi ceilalţi oameni, iar gândul ăsta mă umplea de mândrie, fiindcă pe vremea aceea nu ştiam că răutatea, ca şi bunătatea vin de la Cel ce-a făcut trandafirul şi şarpele.

Credinţa mea nu era o credinţă adevărată, dar mă rugam cu străşnicie la Dumnezeu să mă întărească în răutatea mea şi să mă y y ajute în planurile mele ticăloase de răzbunare. În timp ce puneam la cale tot felul de silnicii,

recitam cu glas tare psalmii lui David. Apoi, într-o noapte, bătând dealurile golaşe de la marginea satului, am întâlnit-o pe Kiva.

Aproape că ne-am izbit piept în piept, pe cărăruia îngustă ce şerpuia printre două rânduri de bolovănişuri sălbatice. Şi am urlat de groază în acelaşi timp, înainte de ne recunoaşte unul pe celălalt, în lumină, albă ca varul, a lunii.

Kiva (aşa o chema şi pe blestemata de maică-mea) avea o privire pierdută şi obrajii ei erau plini de lacrimi. A început să mă strângă în braţe şi să-mi acopere obrajii cu sărutări.

Kostas tăcu şi căzu pentru o vreme pe gânduri. Părea obosit, iar cămaşa lui era leoarcă de transpiraţie. Închise ochii, strângând tare din pleoape, ca şi cum ar fi făcut un mare efort. Rămase aşa minute în şir, apoi, cu o voce slăbită, care venea parcă din adâncul pământului, începu din nou să vorbească:

Ştiu că sufletul tău nevinovat, fiule, e tulburat peste măsură de povestea răutăţilor mele. Şi poate că te întrebi în sinea ta dacă ceea ce-ţi istorisesc este adevărul adevărat. Căci e greu de crezut că într-un puiandru de om poate să colcăiască atâta bicisnicie.

Unele din lucrurile pe care ţi le povestesc s-au petrecut poate cu adevărat, altele doar în vis şi-n închipuire. Fiecare dintre noi are o viaţă visată şi o viaţă trăită, între care nu trebuie însă să facem nicio deosebire, căci în faţa lui Dumnezeu, păcatul cu gândul ori visul şi păcatul cu fapta sunt una.

Trebuie să ştii că, după întâmplările mele cu arhiducele, despre care îţi voi povesti mai încolo, am zăcut multă vreme într-un balamuc de la marginile Parisului. Uitasem aproape cu totul de mine, nu mai ştiam nici unde mă aflu, nici cine sunt, iar singurul leac pe care îl căpătăm în toiul acceselor mele de nebunie, când mă izbeam cu capul de pereţii coşcovi ai temniţei sau mă tăvăleam pe jos, cu spume la gură, erau bătăile cu funia udă şi cămaşa de forţă.

Vindecarea a venit de la sine, după nu ştiu cât timp. Începeam să-mi aduc aminte de întâmplările din copilărie, revedeam cu ochii minţii chipurile părinţilor mei, obrajii bucălaţi ai lui Iannis, mustăţile lui Vanghelis şi coapsele ţări ale Kivei, faţa severă a părintelui Makarios şi fesul roşu al lui Yussuf, potaia lui Mustafa, burdihanul lui Kir Apostolis. La început dezlânate, amintirile mele au prins apoi să se lege şi să se limpezească, aşa cum ţi le istorisesc ţie acum. Iar dacă unele din aceste întâmplări s-au petrecut doar în închipuire, ele ţin tot de povestea lui Kostas Venetis, căci ce e fiecare dintre noi, fiule, altceva decât

o poveste închipuită de Dumnezeu?

După ce carnea putrezeşte în adâncul pământului, iar sufletul se reîntrupează într-un alt corp (după cum am aflat din învăţătura părintelui Makarios) rămâne povestea. Aşa că tu trebuie să pui totul pe hârtie, fără să schimbi nimic şi fără să adaugi ceva de la tine, dar mai ales fără să-ţi baţi capul dacă cele povestite sunt adevărate sau nu, căci faptele noastre şi închipuirea noastră sunt una, de vreme ce vin deopotrivă din spirit.

Nu mă gândisem niciodată până atunci că povestea lui Kostas ar fi putut să fie o născocire. Şi n-o pot crede nici astăzi, chiar dacă uneori mi se pare că descopăr multe nepotriviri între cele povestite de dânsul şi cele pe care le-am aflat pe urmă din cărţi. Adevărul este că nu ştiu nici acum, când mă apropiu de bătrâneţe şi port o rasă călugărească, cine a fost bărbatul acesta ciudat, care murea între braţele mele, încercând să-şi ducă povestea până la capăt. Dar indiferent că a fost unul dintre sufletele blestemate, hărăzite să slujească răului, pentru a mărturisi despre bine, ori doar un simplu născoci tor de istorii, nădăjduiesc că Dumnezeu i-a dat în sfârşit odihna şi liniştea de care nu s-a bucurat niciodată în trecerea lui pe pământ. Ce s-ar fi ales oare de mine dacă nu l-aş fi întâlnit niciodată pe Kostas Venetis?

Kostas istorisi mai departe:

Am luat-o de mână pe Kiva şi am condus-o în ascunzătoarea mea, unde am ospătat-o cu fructele acre ale unui portocal sălbatic, după ce i-am şters, cu mânecile mele murdare, lacrimile de pe obraz.

Fata mânca în tăcere, iar sucul de portocală se prelingea pe bărbie de pe buzele ei groase şi roşii, care semănau cu buzele maică-mii. Respira gâfâit, printre suspine înfundate, ce făceau să-i tresară ţâţele pietroase, la care trăgeam pe furiş cu coada ochiului, chiar dacă ştiam că săvârşesc un lucru necuviincios.

În noaptea aceea n-am închis ochii defel, am ascultat povestea Kivei, pe care am să ţi-o redau cu cuvintele mele, căci mi-e cu neputinţă, după atâţia ani, să-mi mai aduc aminte întocmai vorbele ei învălmăşite, mustinde de ură şi de ruşine.

Istoria Kivei

Spre deosebire de tine, dragă prietene, eu nu mi-am cunoscut niciodată

părinţii. Am crescut printre slujnicele din casa lui Kir Apostolis şi am aflat de la dânsele că sunt un copil lepădat, cules de la marginea drumului de stăpâna gospodăriei, femeie miloasă şi largă la inimă. Ea m-a înfăţişat la taina botezului şi a rostit Crezul în numele meu. Şi tot dânsa a voit să mă numesc Kiva.

Căsnicia lui Kir Apostolis nu fusese binecuvântată de Dumnezeu cu copii, iar gospodina ar fi vrut (cum am aflat mai târziu) să mă ia de suflet, cu toată împotrivirea soţului ei. Dar o boală fără de leac a doborât-o înainte de vreme, la nici treizeci de ani. Îmi amintesc ca prin vis de chipul ei blând, pe care boala aşternuse nişte scobituri adânci, de cearcănele vinete de sub ochii ei mari şi albaştri, de cămăşile sale curate, care miroseau totdeauna a proaspăt.

După moartea ei, care s-a întâmplat la trei ani după ce mă pripăşisem în casa lui Kir Apostolis, stăpânul m-a trimis în odaia slujnicelor, cărora le-a poruncit să mă deprindă cu munca.

Trebuia să frec, cu săpun şi leşie, duşumeaua tare de scânduri, până când mâinile mele, nedeprinse cu trudă până atunci, se făceau numai rană, dar, oricât mă sileam, nu o mulţumeam niciodată pe chelăreasa care sultănea peste slugile din gospodărie.

Aceasta era o femeie voinică şi rea de gură, care se ţinea cu Kir Apostolis. Stăpânul nu ieşea niciodată din cuvântul ei, iar slugile o urau de moarte, din pricina răutăţii sale neobişnuite. Le lovea chiar şi pe slujnicele bătrâne, izbindu-le bărbăteşte cu pumnul, până le podidea sângele, spre hazul lui Kir Apostolis, care o poreclise Măcelăreasa.

Pe mine nu mă bătea cu pumnul, mie îmi zgâria obrajii cu unghiile sale tăioase ca nişte gheare de uliu, mă trăgea de cozi, mă punea să stau în genunchi pe nişte coji colţuroase de nucă, sau mă închidea zile întregi, pentru cea mai mică greşeală, într-o magazie plină de şobolani.

Una din îndatoririle slujnicelor mai tinere era ca, în fiecare seară de sâmbătă, sub porunca Măcelăresei, să-i facă baie lui Kir Apostolis. După ce am împlinit zece ani, au început să-mi crească ţâţele şi să mi se împlinească dosul şi pulpele, mi s-a poruncit să îngrijesc, cu alte câteva fete, de baia stăpânului.

Mai întâi trebuia să punem apă la încălzit, în nişte oale grele de tuci, pe care abia le puteam urni. Apoi deşertam apă clocotită într-o putină mare de nuc, chinuindu-ne din greu să nu ne frigem mâinile sau picioarele. Chelăreasa se desfata nespus pe seama slăbiciunii noastre, iar atunci când vreuna dintre noi se opărea din nebăgare de seamă (iar asta se întâmpla aproape de fiecare

dată) izbucnea într-un râs gros, ca de bărbat, spunându-ne că suntem nişte lepădături lipsite de vlagă.

Stăpânul se dezbrăca în faţa noastră fără ruşine, iţindu-şi, de sub izmenele largi, cărora ne poruncea să le dezlegăm brăcinarul, pântecul uriaş.

Trebuia să-l săpunim pe tot corpul cu un săpun scump, mirosind a floare de portocal. Trebuia să-i luăm în mână mădularul scârbos, care se învârtoşa la atingerea noastră. Tot trupul său burdihos era acoperit cu peri de sălbăticiune, ce îl făceau să semene, când era despuiat, cu o namilă de mistreţ.

Îl frecam cu parfumuri şi alifii, îi zvântam şuncile scurte şi groase în prosoape moi aduse de la oraş, pufoase ca miezul de pâine.

După ce Kir Apostolis îşi isprăvea baia, îmbrăca o cămaşă de caşmir vişiniu, ce-i lasă despuiate picioarele de la jumătatea coapsei în jos. Se trântea greoi pe sofa, iar una dintre noi primea poruncă să-i mângâie încetişor tălpile.

Îmi era scârbă de corpul despuiat al stăpânului, care se gâdila la atingerea noastră şi izbucnea în hohote groase şi deşucheate de râs, încercând să ne ciupească de ţâţe sau de pulpe.

Când ne pipăia Kir Apostolis nu aveam voie să facem nici cel mai mic gest de împotrivire. Pumnii şi ghearele Măcelăresei erau acolo, pregătite să ne umple de sânge.

Fetele treceau pe rând prin culcuşul lui Kir Apostolis, de unde reveneau dimineaţa palide, cu buzele supte şi cearcăne albastre sub ochi. Cele care izbuteau să-i intre sub piele (iar unele izbuteau) mâncau la masa stăpânului, căpătau în dar bijuterii ieftine, farduri de ochi şi de buze, cămăşi străvezii şi subţiri, cu care se fuduleau în camera slugilor.

De la o vreme, am băgat de seamă că ochii lui Kir Apostolis mă iscodesc tot mai stăruitor. Apoi, într-o seară, în timp ce, la porunca Măcelăresei, îi săpuneam pieptul păros, degetele sale scurte şi groase, acoperite de perişori negri, m-au apucat de bărbie.

Pe urmă stăpânul se sculă în picioare şi îmi porunci să-l spăl pe sub pântece.

Atunci, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, am lăsat să-mi scape din mână săpunul cu miros de floare de portocal şi am fugit în odaia servitoarelor, scoţând strigăte ascuţite de spaimă. Obrajii îmi frigeau de ruşine. M-am trântit în culcuşul meu, mi-am înfundat faţa în pernă şi am început să vărs rânduri amare de lacrimi. Deodată am auzit paşii greoi ai Măcelăresei. Venea să mă

pedepsească. În noaptea aceea, pumnii ei mari mi-au acoperit corpul de vânătăi.

A doua zi am fost alungată din camera slugilor.

Staulul oilor era noul meu adăpost. Trecusem sub porunca ciobanilor, împreună cu care trebuia să port la păscut o parte din oile lui Kir Apostolis.

Din porunca stăpânului, ciobanii mă supuneau la un trai aspru.

Erau oameni sălbatici, cu chipuri întunecate, care îl slujeau cu credinţă pe Kir Apostolis.

M-au învăţat să mulg oile, folosindu-se de palma lor grea, care nu de puţine ori mi s-a abătut peste faţă sau peste spinare, iar bâta ciobănească m-a dăscălit şi dânsa cu străşnicie până m-am deprins să storc laptele din uger.

Tainul meu zilnic era o feliuţă subţire de caş, pe care mai-marele ciobanilor mi-o tăia cu zgârcenie, privindu-mă pieziş pe sub sprâncenele sale mereu încruntate, şi un codru de pâine.

Dormeam laolaltă cu oile, pe un maldăr de paie, şi, din porunca lui Kir Apostolis nu mi se îngăduia nici să mă spăl, nici să-mi descâlcesc părul. Rochiile mele de sărbătoare fuseseră ferecate în lăzile Măcelăresei.

Aceasta se arăta aproape zi de zi în staulul oilor, unde şuşotea îndelung cu mai-marele, azvârlindu-mi zâmbre batjocoritoare.

Apoi, într-o seară, m-a luat deoparte şi m-a întrebat dacă sunt gata să ostoiesc pofta lui Kir Apostolis. Pasămite stăpânul tânjea după mine şi tânjeala asta i-a întunecat minţile, făcându-l să zacă pe crivat toată ziua, cu privirea ţintuită în gol, fără să se mai sinchisească de gospodărie.

I-am spus că mai bine mor decât să merg în culcuşul lui Kir Apostolis.

Atunci Măcelăreasa a rânjit, iţindu-şi dinţii laţi, ca nişte lopeţi, mormăind că o să-mi vină până la urmă de hac şi că sunt o bicisnică şi o nerecunoscătoare.

)

Am început să primesc demâncarea doar o dată la două zile. Eram pusă să ajut până noaptea târziu la preparatul caşului şi al brânzelor pipărate pentru care Kir Apostolis este vestit în tot ţinutul Thesalonicului. Şi trebuia să mă trezesc înainte de răsăritul soarelui ca să pregătesc gustarea ciobanilor, sub paza mai-marelui care avea grijă să nu pun gura nici măcar pe o firimitură de pâine, în timp ce perpeleam la jăratic pastramă tare şi sărată de oaie, foamea îmi rodea măruntaiele, iar mirosul cărnurilor fripte, cu cimbru şi usturoi, îmi

făcea o poftă cumplită.

Dar nu aveam voie, sub niciun chip, să mă ating de friptura ciobanilor.

Toată ziua, cum umblam ameţită de foame pe dealurile de la marginea satului, cu oile lui Kir Apostolis, gândul meu nu stătea decât la mâncare. Încercam să mă amăgesc înghiţind pe nemestecate fructe sălbatice, care nu făceau însă decât să-mi stârnească pântecăraia. Din pricina acestor bucate bicisnice începusem să mă uşurez cu sânge. Eram sigură că o să mor şi îmi doream moartea.

Leşinurile mele lungi îi băgaseră în sperieţi pe ciobanii lui Kir Apostolis. Iar după scurtă vreme nu m-am mai putut ridica de pe grămăjoara de paie din staulul oilor ce-mi slujea de culcuş. Urma să mă zbat multă vreme între viaţa şi moarte, sub privirea încruntată a Măcelăresei.

La câteva zile după ce căzusem bolnavă, stăpânul a poruncit să mi se pregătească o cameră arătoasă şi a chemat doftori de la oraş.

Măcelăreasa a primit poruncă să mă hrănească cu bucăţele cele mai gingaşe şi mai alese de la masa lui Kir Apostolis, căci pricina bolii mele fusese lipsa de hrană. Înghiţeam anevoie şi fără poftă toate aceste mâncăruri la care odinioară n-aş fi îndrăznit nici măcar să visez. Iar Măcelăreasa îmi dădea de mâncare cu mâna ei, îngrijindu-se să ciugulesc fiecare bucăţică din farfurie.

Uneori stăpânul însuşi zăbovea o clipă în pragul camerei mele ca să mă întrebe de sănătate.

Două slujnice vegheau tot timpul la căpătâiul meu, dându-mi odată la câteva ceasuri leacurile aduse pentru mine de la oraş de Kir Apostelis. Petreceam zile întregi cufundată pe jumătate în somn, ţeapănă, cu simţurile amorţite de doftorii. Şi auzeam, de undeva de departe, glasurile slujnicelor ce depănau istorii neruşinate, în care se pomenea deseori despre mădularul vârtos al bărbatului.

Atunci am început să trag tot mai mult cu urechea la trăncănelile servitoarelor. Uneori, spre ciuda şi spre ruşinea mea, simţeam fiori pidosnici în partea de jos a pântecelui, iar noaptea aveam tot felul de vise măscăricoase.

Pe măsură ce obrajii mei îşi redobândeau rumeneala de altădată, o torpoare ciudată îmi amorţea mădularele şi eram în stare să petrec ceasuri întregi cu privirea ţintuită în gol. Îmi simţeam ţâţele zvâcnind sub cămaşa de mătase trandafirie în care mă îmbrăcase Măcelăreasa. Dorinţa împreunării mă furnică aprig, ca un fier înroşit, din pricina trândăviei şi a hranei îmbelşugate.

Mi se părea că slujnicuţele lui Kir Apostolis, care îşi făceau tot timpul de lucru pe lângă mine din porunca stăpânului, îmi aruncă uitături şuie şi pline de poftă.

Măcelăreasa le punea să mă înveselească. În timp ce una din ele ciupea uşurel de corzile unei alăute, cealaltă începea să dănţuiască molatic, mişcându-şi alene soldul rotund şi alunecos. Venea foarte aproape de mine şi un miros iute, ca de sălbăticiune, aburea dintre pulpele sale puternice. Curul ei fierbinte şi dolofan aproape că se lipea de ţâţele mele.

Venea apoi vremea poveştilor deşucheate, pe care le istoriseau tot mai roşii la faţă, cercetându-se una pe alta hulpav. Şi adeseori se întâmpla să le văd, la sfârşit, rostogolindu-se pe covor, una deasupra celeilalte, cu fustele săltate până deasupra buricului, maimuţărind împreunarea dintre bărbat şi femeie şi hlizindu-se cu neruşinare.

Istoria Kivei mi-a făcut puţoanca să se întărească. Mi-am strecurat cu sfială degetele sub poala ei şi am început să-i cercetez mai întâi genunchii, apoi partea de jos a coapselor, pe care le simţeam tari şi fierbinţi, ca ale maică-mii. Ea nu s-a împotrivit. Lăsându-se în voia mâinilor mele, care se făceau tot mai cutezătoare, istorisi mai departe:

Un urcior cu vin dulce de Kios, trimis de la masa stăpânului, însoţea totdeauna ceasul poveştilor. Trebuia să beau şi eu, din porunca lui Kir Apostolis. Ameţeam repede, iar o căldură plăcută mi se strecura în tot trupul. Tâmplele începeau să-mi zvâcnească la auzul snoavelor deşucheate în care se vorbea mereu despre plăcerile cărnii. Pulpele mi se încordau, sfârcurile mi se întăreau, iar o umezeală fierbinte mă lua pe sub pântece. Eram aţâţată atât de tare de poveştile slujnicuţelor, încât atunci când una din ele a început „¡ mi muşte buzele n-am făcut niciun gest de împotrivire. Limba ci îmi descleştă gura arsă de poftă. Îmi căuta limba de care începu să se frece cu gingăşie. Apoi mă răsturnă pe spate şi degete lacome îmi apucară sfârcurile ţâţelor. I-am cuprins la rândul meu umerii şi am tras-o cu putere spre mine.

Tremuram din toate mădularele când mâinile sale dibace au smuls de pe mine cămaşa subţire de noapte. Învăţată cu tot soiul de dezmierdări, slujnicuţa lui Kir Apostolis începu să-mi frământe carnea, neştiutoare până în noaptea aceea de mângâiere. Trupul meu se zbălea ca şarpele pe jăratic sub apăsarea degetelor ei care mi-au întârziat multă vreme pe buci şi pe coapse, apoi au pătruns între picioarele mele desfăcute, căutându-mi cu înfrigurare lindicul.

Ascultând cu răsuflarea tăiată povestea acestor desfrânări muiereşti, despre care mintea mea de copilandru necopt habar n-avusese până animi, scormoneam adânc şi cu lăcomie pe sub fustele Kivei. Coapsele ei, rotunde şi albe, aşa cum au numai grecoaicele, ardeau între palmele mele, care le strângeau cu înverşunare. Un oftat uşor ieşi dimie buzele ei şi am observat că ochii încep să-i licărească ciud. Îl, i.1 la căţelele în călduri. Aşa licăreau şi ochii maică-mii, aţinu i nul dănţuia, cu coapsele dezgolite până aproape de şolduri, în lu i mustăciosului de Vanghelis.

Un deget al slujnicuţei – povesti mai departe Kiva, cu un glas... îi şi şovăitor, începu să-mi alinte lindicul cu gingăşie. Cu cealaltă mână îmi frământa bucile, dibuind gaura dinapoi, în care... mul ei pătrunse adânc, smulgându-mi un suspin de durere. Amin i i am muşcat umărul dezgolit, urlând ca o pisică sălbatică.

I'âl, da Kivei se umezise şi ardea ca jăraticul.

(Vliii întunecaţi ai lui Kostas Venetis fulgerară scurt de sub. Pi. Imenelc groase. Apoi se opri pentru o vreme din povestit, cu piivne. I pierdută, parcă apucat dintr-odată de slăbiciune. Multă v îi nie. Mi tăcut amândoi, eu – cu simţurile răscolite de povestea Im Kostas, el – frământat parcă de un gând tainic, ce-i încreţise fruntea frumoasă de palicar. De afară pătrundea miroazna acrişoară de mâl a canaletto-ului din apropiere.

Niciun oraş nu duhneşte aşa tare a mortăciune ca asta, Nemţoaico, zise într-un târziu Kostas Venetis. Am băgat de seamă că toate oraşele au o miroaznă a lor: Salonicul nostru grecesc miroase a coajă de pepene, Stambulul – a seu de berbec, Berlinul – a varză murată, târgurile Valahiei put tare a usturoi, Viena – a murdărie de şoarece şi a târfă răscoaptă, dar duhoarea asta de gropniţă n-am mai simţit-o decât la Veneţia, unde răzbate chiar şi-n răsuflul băieţandrilor încă feciori.

Trebuie să ştii, fiule, că şi pizda femeii duhneşte a gropniţă.

Pe vremea când darurile mele de vindecător mai găseau căutare printre oamenii de la mine din sat, mi s-a întâmplat să fiu chemat la o muiere care avea o scurgere mare de sânge. Era o nevastă deşirată şi slăbănoagă, pe care suratele ei (căci grecoaicele noastre sunt tare ascuţite la limbă) o porecliseră Iepuroaica. Scuipase în lume treisprezece plozi, din care mai vieţuiau opt. Nu creşteau aproape deloc, iar mutrişoarele lor pistruiate păreau tot timpul schimonosite de foame. I-am văzut, nu o dată, costelivi şi piperniciţi, dând

târcol curţilor mai bogate, de unde nu se sfiau să cerşească o bucată de caş sau un coltuc de pastramă. Adulmecau şi pe la oalele maică-mii, care le aruncă în batjocură, drept în pulberea uliţei, câte o coastă de berbecuţ.

Acum se strânseseră ciopor lângă pataşca pe care zăcea Iepuroaica.

Femeia era chinuită de fierbinţeală şi avea fruntea leoarcă de transpiraţie. Unul din cei opt plozi o ştergea din când în când de sudoare cu colţul unei cârpe şi o apăra de muştele mari, care zburătăceau cu grămada prin cameră.

Moaşa satului, o baborniţă şchioapă, cu câteva rânduri de guşi, şedea la căpătâiul bolnavei, încercând să-i vâre cu de-a sila în gură o fiertură de ierburi. Gospodarul, cu privirea rătăcită de spaimă, îmi ieşi în întâmpinare şi îmi strecură între degete un ban de argint. Plozii se repeziră să-mi îmbrăţişeze genunchii şi să-mi sărute mâinile, în timp ce moaşa îmi aruncă o căutătură plină de ură.

M-am aşezat pe marginea patului şi mi-am pus mâna pe pântecele femeii, când o duhoare cumplită îmi săgeta nările. Era un iz de putregai, de gropniţă şi de carne stricată care ieşea de sub cămaşa bolnavei. Am încercat să-mi adun puterile, dar în zadar. Şi dintr-odată, simţii ridicându-mi-se-n gâtlej mâncarea de vinete pe care o înghiţisem la prânz.

Pe atunci încă nu ştiam, fiule, că pizda femeii e pe dinaţară floare şi pe dinăuntru mormânt.

Îmi amintii însă de istorisirile cumplite ale părintelui Loukas despre scârnele şi malahia din care suntem alcătuiţi, ca şi de poftele desfrânate care îmi chinuiau carnea cu atâta înverşunare. Am spus că trebuie s-o cercetez pe bolnavă şi – cu gura pungită de scârbă – i-am săltat cămaşa până deasupra buricului.

Prima pizdă pe care am văzut-o, Nemţoaico, n-a fost pizda creată a maică-mii, ci pizda împuţită a Iepuroaicei, din care picura un sânge negru, cu damf de putreziciune.

Sângele roşu e viaţă, sângele negru e moarte, iar gaura femeii le cuprinde pe amândouă.

Viaţa şi moartea, binele şi răul, se deosebesc prin simţul mirosului, care vine din spirit.

Moartea se cuibărise temeinic în părţile femeieşti ale Iepuroaicei.

Îmi venea să borăsc şi cred că mă făcusem verde la faţă, în timp ce mă

chinuiam să-i desfac picioarele ţepene, între care fusese îndesată o cârpă năclăită de sânge.

Unul din plozi începuse să plângă în hohote, undeva în spatele meu.

Simţeam în ceafa privirea temătoare a gospodarului, care mă ajuta să descleştez picioarele Iepuroaicei.

Sânge. Peste tot sânge. Şi o duhoare de putregai şi de hoit.

N-aş putea să spun însă că descoperirea pe care o făcusem lângă pataşca îngălată a Iepuroaicei mi-a potolit năbădăile cărnii.

Dar în noaptea în care mi-am afundat mâna între picioarele Kivei mi s-a părut că simt iarăşi miroazna aceea stătută de gropniţă.

Kiva se oprise din povestit, lăsându-şi pântecele şi coapsele în voia degetelor mele înfrigurate. Apoi şi-a ridicat singură cămaşa până sus de tot, dezgolindu-şi pulpele dolofane şi pizda.

Pizda Iepuroaicei era un lac de sânge împuţit şi de murdărie.

M-am repezit asupra Kivei cu ochii ieşiţi din orbite. Îi motoleam carnea fierbinte şi o acopeream de sus până jos cu pupături unsuroase. Faţă îmi dezlegă brăcinarul şi mă prinse de mădularul sculat. În clipa aceea ceva ca o sfârşeală îmi cuprinse partea de jos a pântecelui. Şi m-am deşertat îndelung de sămânţă, pentru prima dată în viaţa mea, vărsându-mi malahia, cu un uriaş geamăt de uşurare, în palmele Kivei.

Am zăcut multă vreme într-un soi de leşin. O simţeam pe Kiva mângâindu-mi din când în când tâmplele brobonite de transpiraţie.

Nicio mângâiere n-a mai izbutit în noaptea aceea să-mi trezească vârtutea. Trupul Kivei mă lăsa cu totul nepăsător. Atunci, pesemne cu gândul de a mă smulge din lingoarea în care căzusem, tovarăşa mea de desfrâu istorisi mai departe:

Nu mi-a trebuit mult timp să învăţ de la slujnicuţele lui Kir Apostolis rânduielile desfrânării. Acum ştiu că toate astea se săvârşeau din porunca Stăpânului, care avea socotelile sale cu mine.

Am fost lăsate o vreme să ne vedem netulburate de zbenguielile noastre pidosnice. Nici Măcelăreasa, nici Kir Apostolis (care ne trimitea în fiecare zi prăjituri şi vin dulce) nu se mai arătau. Cele două slujnicuţe fuseseră scutite de alte corvoade şi aveau poruncă să mă înveselească. Ne petreceam vremea cu dansuri şi cu cântări, născoceam tot timpul noi alinturi şi mângâieri, care de care mai deşucheate. Până ce, într-o noapte, Măcelăreasa a dat buzna peste

noi pe neaşteptate, prinzându-ne-n toiul hârjonelilor noastre necuviincioase.

Am fost duse în faţa stăpânului.

Îmbrăcat într-o cămaşă subţire de noapte, Kir Apostolis şedea în sala cea mare a conacului, cu faţa schimonosită de o mânie năpraznică.

Ne-a pus poruncit să ne dezbrăcăm şi să-i arătăm pe îndelete toate desfrânările noastre, la care s-a holbat cu ochi crunţi, izbucnind din când în când în sudalme cumplite. Apoi a început să ne izbească peste şale cu o jordie de alun, printre urlete şi blesteme, care se amestecau cu răcnetele noastre de spaimă şi de durere.

La început am crezut că Stăpânul mă va omorî în bătaie.

Loviturile cădeau cu nemiluita, iar mirosul sărat al sângelui se învălmăşea cu mirosul ca de ţap al lui Kir Apostolis. Îmi simţeam carnea arzând şi topindu-se parcă, sfârtecată de o durere sfredelitoare, ce se lăbărţa pretutindeni, în fiecare zgârci şi în fiecare bucăţică de piele.

Deodată însă, un suspin adânc izbucni din pieptul lui Kir Apostolis, jordia îi alunecă dintre degete, iar corpul său burdihos se rostogoli pe covor ca lovit de dambla.

Pe cămaşa lui albă de noapte se desluşea limpede o pată mare de malahie.

Peste câteva nopţi, am fost aduse din nou despuiate în faţa Stăpânului. Bătăile şi sudalmele începură din nou, pentru ca, la urmă, aţâţată de urletele şi suspinele noastre, bărbăţia stătută a lui Kir Apostolis să se sloboadă cu acelaşi suspin de plăcere care semăna cu un horcăit.

Şi asta avea să se întâmple cât sărmanele noastre trupuri – care ajunseseră o chisăliţă de carne vie – au putut îndura loviturile.

Cu vremea am început să ne dăm seama că, de îndată ce i se aprinde vârtutea, Kir Apostolis începe să vadă tulbure. În asemenea momente, când Stăpânul bântuia ca un lunatic prin cameră, repezindu-şi nuiaua la întâmplare, reuşeam câteodată să-l păcălim, ascunzându-ne din calea lui pe sub mobile şi lăsându-l să-şi reverse mânia pe laviţe sau pe scaune.

Urletele şi suspinele noastre îl făceau să se bâţâie ca un motan în călduri. Din fundul gâtlejului îi ieşeau un soi de sforăituri şi începea să-şi frece, cu mâna slobodă, prin cămaşa subţire de noapte, ştremeleagul învârtoşat.

Urlam din toţi bojocii, ca să grăbim uşurarea lui Kir Apostolis.

Dar Stăpânul se slobozea greu, iar spinările, şalele şi picioarele noastre

au purtat multă vreme după aceea semnele poftelor lui sângeroase.

Când a devenit limpede că bietele noastre cărnuri nu mai pot îndura varga lui Kir Apostolis, am fost lăsate o vreme în pace. Veni iarăşi sorocul vinurilor dulci şi al prăjiturilor. Am zăcut iarăşi, cu minţile pe jumătate pierdute, într-un pat cu cearşafuri albe, îndopată de slugile de la cuhnie cu friptură în sânge şi carne fragedă de curcan.

Vătămăturile trupului mi s-au vindecat abia după câteva luni.

Îmi amintesc ca prin vis că în timp ce boleam – despărţită acum de vechile mele tovarăşe – Măcelăreasa însăşi venea să mă ungă cu tot soiul de alifii. Trebuie să ştii, dragă prietene, că mă chinuia o fierbinţeală cumplită, tot corpul meu, zvâcnea dureros, ca o rană deschisă, iar balsamurile Măcelăresei îmi uşurau arşiţa şi îmi ogoiau carnea schilodită de nuiaua Stăpânului. Aşteptam cu nerăbdare ceasul când mâinile ei, mari ca nişte lopeţi, îmi întindeau peste şalele pline de vânătăi irul alinător. Odată cu răcoarea care mi se răspândea în tot trupul, o miroaznă molcuţă de camfor îmi gâdila uşurel nările, făcându-mă să cad într-o pirotealâ plăcută.

După câteva ceasuri mă apucau iarăşi durerile.

A trecut multă vreme până când am izbutit să mă ridic din aşternuturi şi să fac câţiva paşi prin odaie, sprijinită de braţul gros al Măcelăresei, care mi-a mărturisit că a început să ţină la mine.

Venea şi acum să mă ungă cu alifie, iar atingerile ei deveneau tot mai măscăricoase. Adeseori degetele ei bondoace mi se strecurau între pulpe, redeşteptând în mine patima desfrânării.

Nu mă împotriveam. Carnea mea, deprinsă cu mângâierile slujnicuţelor, mustea, pe măsură ce îmi redobândeam sănătatea, de pofte tot mai aprinse, pe care degetele şi limba harnică a Măcelăresei nu puteau să mi le potolească în întregime.

Aproape turbată de dorinţele pântecelui, îmi petreceam nopţile strângând între dinţi aşternuturile lui Kir Apostolis. Visam cu ochii deschişi desfrânări şi pidosnicii.

În starea asta am fost condusă, la un ceas de noapte târziu, fără să fac niciun gest de împotrivire, în culcuşul Stăpânului.

Am înţeles atunci, fiule, că şi Kiva se număra printre cei strâmbi din născare. Dumnezeu sădise de timpuriu, în măduvele ei fragede, dimonul de curvie.

Nu-ţi mai povestesc în de-amănunt, prietene dragă – a continuat Kiva să povestească – toate desfrânările la care m-a supus Kir Apostolis. Trebuie însă să ştii că m-am dovedit o uceniţă pe potriva Stăpânului, i-am învăţat toate metehnele şi damblalele şi – cu vremea – am dobândit putere asupra lui.

Neîntrecută era închipuirea lui Kir Apostolis în a scorni prilejuri noi de plăcere.

Pierduse de mult gustul împreunării fireşti şi doar dezmierdările potrivnice firii îi mai aţâţau poftele.

După ce mi-am învins scârba şi i-am dibuit slăbiciunile, Stăpânul n-a mai putut să se lipsească de mine, iar Măcelăreasa mă pizmuia. Era mieroasă, căci n-avea încotro, dar zavistia îi rodea măruntaiele şi în privirile pe care mi le aruncă pe furiş colcăia o ură năpraznică.

Mi-am amintit atunci de răutăţile fără număr la care mă supusese şi în inima mea încolţi dorinţa de răzbunare.

Nu pierdeam niciun prilej ca s-o şfichiuiesc cu limba, care mi s-a dovedit la fel de ascuţită ca a muierilor rele de sat. Mă prefăceam că mă strâmb de greaţă la vederea chipului ei pocit şi-i spuneam lui Kir Apostolis (pe care vorbele mele de răzbunare păreau să-l înveselească grozav) glume măscăricoase despre mutra ei slută, asemănând-o cu un cur de maimuţă. Apoi i-am cerut s-o surghiunească printre rândăşiţele de la bucătărie.

Pe fată, Măcelăreasa răbda ocările mele fără crâcnire. În ascuns însă, le-a pornit împotriva mea pe toate slugile lui Kir Apostolis, răspândind vorba că i-am făcut stăpânului farmece. Dacă vreo slujnică era pedepsită, asta se întâmpla din pricina mea. Tot eu l-aş fi învăţat chipurile pe Kir Apostolis să înjumătăţească tainul de carne al servitorilor, pe care Măcelăreasa începu să-i înfometeze amarnic, încredinţându-i că o face la porunca stăpânului.

Am aflat mai târziu că-i scria lui Kir Apostolis răvaşe în care mă acoperea de toate ocările, încercând să-i strecoare bănuiala că vreau să-l golesc de avere. Şi luă în simbrie câteva fetişcane nurlii pe care le punea să se fâţâie prin faţa stăpânului, ca să-i stârnească pofta de prospătură.

În curând, toată casa se uita la mine chiorâş, fiindcă purtam acum rochii scumpe şi mâncam la masa lui Kir Apostolis. Slujnicele născociseră despre mine, la îndemnul Măcelăresei, nişte cântece neruşinate, în care mi se puneau în cârcă pidosnicii fără seamăn, iar fostele mele tovarăşe de desfrâu îmi aruncau priviri mustrătoare de mironosiţe.

Măcelăreasa mai scornise că, din îndemnul meu, Kir Apostolis va alunga din gospodărie toate muierile tinere. Atâta timp cât am avut putere asupra Stăpânului, nimeni nu m-a înfruntat însă pe faţă.

Domnia mea peste poftele lui Kir Apostolis, care mă scârbeau peste măsură şi pe care le împlineam doar ca să-mi apăr pielea şi pentru că aveam duh de curvie, a durat câteva luni. Apoi, după ce m-a lăsat grea, Stăpânului a început să i se urască de mine şi i-a venit gândul să mă mărite cu un gospodar bătrân şi gubav din satul vecin.

Târgul a fost încheiat acum câteva zile. Slujnicele din casa lui Kir Apostolis zoresc de atunci la rochia de mireasă pe care urmează s-o port în faţa altarului, iar Măcelăreasa îmi rânjeşte batjocoritor, îndemnându-mă să-i fiu credincioasă bărbatului pe care l-am dobândit din bunătatea Stăpânului, ce ar fi putut să mă lase pe drumuri.

Iată de ce m-ai găsit, prietene dragă, rătăcind pe coclauri şi vărsând lacrimi de ură şi de zavistie.

Şi mai vreau să-ţi spun că, după cum am prins eu din vorbă lui Kir Apostolis, capul tău se află în mare primejdie. Oamenii din sat sunt pe cale să-ţi dibuiască ascunzătoarea.

E mai bine să-ţi iei picioarele la spinare şi să te duci încotro vezi cu ochii. Chiar dacă eşti încă un puiandru necopt, neînstare să mulţumească un cur de muiere, zece bărbaţi au pierit de mâna turcului din pricina ta. Satul e furios şi dornic să-ţi facă de petrecanie. Cel mai pornit dintre toţi e Kir Apostolis, care crede că te-ai dat la meşteşugul vrăjitoriei şi vrea să te ardă de viu, aşa cum ai pârjolit şi tu dugheana lui Mustafa.

Te rog, ca pe fratele meu mai mic şi mai puţin păcătos, să pleci chiar în noaptea asta, altminteri vei avea parte de moarte.

De atunci n-am mai văzut-o niciodată pe Kiva decât în vis.

Peste câteva ceasuri, eram la picioarele părintelui Makarios, rugându-l cu lacrimi în ochi să mă mântuiască de la pierzanie.

Pentru multă vreme mănăstirea mi-a slujit drept ascunzătoare. Părintele mi-a spus că numai rămânând aici pentru totdeauna şi slujindu-l după puterile mele pe Dumnezeu voi fi dezlegat de afurisenia care stăpâneşte peste casa părinţilor mei şi peste naşterea mea.

Mai întâi m-a pus să-i deretic chilia şi să şterg de praf bucoavnele groase, scrise cu nişte slove ciudate, cum ştiam că nu se află cu siguranţă în alfavitul

nostru grecesc. Într-un dulap ascuns în perete se găseau tot soiul de prafuri şi de licori, pe care, între ceasurile sale de rugăciune, le amesteca în nişte sticle subţiri sau le punea să se încălzească la jarul unei sobiţe ciudate de tuci. Mi-a arătat cum să spăl şi că curăţ toată sticlăraia asta, agonisită cu mari cheltuieli, despre care nu avea ştiinţă niciun alt călugăr din mănăstire şi aşa am ajuns slujnicul său de încredere.

Văzându-mă harnic şi ager la minte, părintele a început să-mi dea învăţătură. Aşa am învăţat aritmetica şi geometria, geografia şi istoria, am pătruns tâlcul adevărat al Sfintei Scripturi şi am înţeles că Dumnezeu îi croieşte pe unii drepţi, iar pe alţii strâmbi din născare. Am început să citesc binişor latineşte, iar apoi evreieşte. Mi-am întărit firea prin posturi şi rugăciuni, ducând o viaţă curată, iar vechile mele pidosnicii se topiseră aproape cu totul, mintea mea fiind prinsă acum cu totul de anumite învăţături, pe care părintele a început să mi le desluşească de la o vreme. Am căpătat îngăduinţă să mă uit prin cărţile sale de taină, unde erau cuprinse acele ştiinţe care nu sunt de nasul oamenilor de rând. Părintele îmi dezvăluia multe din tâlcurile acestor scripturi, care depăşeau pe atunci puterea mea de înţelegere, iar din slujnic m-am pomenit ucenic. Şi doar o întâmplare ciudată, despre care îţi voi istorisi mai târziu, m-a smuls pentru totdeauna din chilia părintelui Makarios, pe care îl socotesc adevăratul meu tată.

Trebuie să ştii însă, fiule, că viaţa curată ce o duceam pe atunci, era doar o spoială. E drept, duhul desfrânării nu mai îmi supunea acum carnea la cazne, dar învăţătura pe care o dobândeam redeşteptase în mine gândul trufaş că aş fi un ales. Iar silinţa ce o dovedeam ca învăţăcel nu venea nici din dragoste de înţelepciune, nici din supunere, ci din trufie şi slavă deşartă. În mintea mea (aveam pe atunci vreo treisprezece ani şi începuseră să-mi iasă tuleiele) mă socoteam mai presus de toţi ceilalţi oameni, iar pe părintele Makarios îl pizmuiam într-ascuns pentru că adunase atâta învăţătură. Fireşte că nu-i mărturiseam gândurile mele trufaşe, dar i-am simţit nu o dată privirea iscoditoare străpungându-mă până în afundul rărunchilor, iar acum ştiu cu siguranţă că mă ghicise şi se străduia, în marea lui dragoste, să găsească pentru mine un leac de trufie. Adeseori mă oprea săptămâni întregi de la învăţătură, trimiţându-mă la grajd sau la cuhnie, unde călugării aveau poruncă să mă pună la muncile cele mai grele. M-a pus sub ascultarea unui frate sărac cu duhul, ale cărui porunci ciudate (ca aceea de a mă tăvăli în noroi, îndeolaltă

cu câţiva râtani slăbănogi din zestrea de avuţie a mănăstirii) eram nevoit să le împlinesc. Mai erau posturile negre cu pâine şi apă, nesfârşitele ceasuri de metanii şi prosternări, nopţile în care părintele Makarios îmi poruncea să alung somnul şi să veghez. Din toate acestea trufia mea ieşea întărită, dar izbuteam s-o ascund sub un pospai de smerenie, de teamă că părintele mă va opri pentru totdeauna de la învăţat. Căci bănuiam că mai erau multe de aflat din scripturile pe care dascălul meu nu-mi îngăduise încă să le cercetez în amănunţime, după cum nu-mi dezvăluise nici taina prafurilor şi licorilor sale, care după socotinţa mea de atunci trebuiau să fie vrăjitoreşti.

Smerenia mea prefăcută izbuti în cele din urmă să curme îndoielile părintelui Makarios, care socoti că leacurile lui de trufie îmi fuseseră de folos. Nu avea de unde să ştie de câtă făţărnicie era în stare un flăcăiandru la care abia începuse să-i mijească mustaţa. Îmi minţeam şi îroi înşelam fără ruşine învăţătorul, iar dovezile mele prefăcute de u®îl*nţă păreau să-i fi adormit neîncrederea, deşi părintele era din fire bănuitoraveam îngăduinţă acum să cercetez toate cărţile.

cjtit despre cercul care se învârte înainte şi înapoi şi am aflat că totul se face în lume prin lucrarea celor zece puteri care izvorăsc din Cel Nesfârşit, binecuvântat fie-i Numele. Iar omul e alcătuit tot din aceste puteri: în picioare e Temelia, Slava Pământească – în pântece. Lumina – în inimă, Coroana Sfinţeniei (care pe evreieşte se zice Kether) în creştetul capului, unde se face nunta Mirelui cu Mireasa-Cercul e prins între cele două mâini ale lui Dumnezeu: mâna care apucă şi mâna care sloboade.

Cuvântul pleacă din gura lui Dumnezeu, e spânzurat pe Crucea Matedei şi se întoarce apoi în gura lui Dumnezeu.

Fiecare din noi purcede din Spirit şi se întoarce în Spirit iar rotirea cercului – de la Coroană la Temelie şi înapoi – e zugrăvită amănunţit pe Arcanele Majore ale Tarotului.

Am înţeles că Venetis începuse să delireze.

În timp ce rostea aceste vorbe ciudate, ochii lui se făcuseră de tăciune. Am pus pe frunte o batistă udă şi l-am rugat să se odihnească, îmi era teamă că prietenul meu mă va părăsi chiar în ziua aceea.

Nu mai e timp de răgaz, fiule – spuse într-un târziu Kostas Venetis. Vreau să mor înainte de a-mi duce povestea până la capăt, ¡ar tu trebuie s-o aşterni pe hârtie întocmai, fără să scoţi sau să adaugi nimic de la tine. Mai am încă

multe de povestit, căci viaţa mea a f°st plină de întâmplări şi nădăjduiesc că Dumnezeu, care, ţn marea Ltu înţelepciune şi bunătate, m-a croit strâmb, îmi va da ajutor să-mi biruiesc slăbiciunea şi să-ţi istorisesc toată povestea, aşa cum a fost, întrucât povestea mea e o mărturie a dreptăţii prin strâmbătate şi a înţelepciunii prin nebunie. Ia aşadar condeiul în mână şi scrie, iar eu mă voi strădui să-ţi povestesc limpede şi pe scurt, trecând peste faptele fără însemnătate.

De câteva ori pe an, în chilia părintelui Makarios poposea un ofiţer turc frumos ca un înger, cu mustăţi ca tăciunele şi ochi de culoarea migdalei, pe nume Yussuf.

Părintele îl primea cu multă prietenie, deşi nu-i avea la inimă pe păgâni. Cu Yussuf însă obişnuia să petreacă lungi sfaturi de taină, de la care nu lipseau nici vinul mănăstiresc, nici mâncarea de frupt.

Eu aveam poruncă să-l servesc la masă pe turc.

Când isprăveau cina, părintele Makarios îmi făcea semn să mă îndepărtez şi fereca uşa chiliei cu străşnicie. În zadar am încercat să trag cu urechea, n-am izbutit să prind niciodată din şuşotelile lor vreo vorbă cu înţeles. Şi nu ştiu nici acum, fiule, deşi cu timpul aveam să aflu mai multe despre Yussuf, ce legătură tainică putea să fie între turcul cel bucălat şi dascălul meu de înţelepciune şi nici dacă întâlnirile lor erau după litera pravilei.

Mi se părea că la venirea lui Yussuf în ochii părintelui încep să licărească nişte luminiţe ciudate. Iar în timpul cinei mi s-a năzărit nu o dată că citesc în gesturile lui semne de nerăbdare, ca şi cum abia ar fi aşteptat să rămână singur cu turcul.

Deşi întâmplările pe care urmează să ţi le istorisesc aveau să-mi aducă unele desluşiri, trebuie să ştii că eu îl socotesc şi astăzi pe părintele Makarios un om sfânt. Şi nu e menirea mea să-l judec după faptele sale, căci pe unii Dumnezeu i-a pus mai presus de orice lege şi orişice pravilă, iar aceştia sunt slobozi să vieţuiască după pravila din inima lor.

Nu mică mi-a fost mirarea, când cu prilejul unei veniri a lui Yussuf, părintele Makarios mi-a dat poruncă să-mi lepăd veşmintele.

De data asta trebuia să servesc despuiat cina turcului, care îmi cerceta printre gene trupul bine făcut.

Mâinile lui au început să-mi pipăie muşchii braţelor, pieptul şi spatele, apoi mi s-au oprit pentru o clipă pe fese. M-am înroşit ca o fată mare, iar când

arătătorul lui mi-a pătruns în gaura dinapoi am scos un icnet adânc.

Pe faţa rotundă a lui Yussuf miji o umbră de zâmbet.

Scoase dintr-o boccea un rând de straie femeieşti şi îmi dădu poruncă să le îmbrac. Apoi îmi potrivi cu mâinile lui nişte brăţări de argint la mâini şi la glezne, spunându-mi nişte vorbe turceşti pline de duioşie.

În vremea asta, părintele Makarios mă cerceta stăruitor. Îi simţeam privirile pătrunzându-mi în carne adânc, dar nu erau privirile hulpave ale unui desfrânat.

Eram peste măsură de uluit, iar chipul lui Mamulos îmi rânji de pe fundul ochilor.

După o vreme, Yussuf mă întrebă dacă ştiu să joc, pe urmă duse la buze un soi de caval şi prinse să şuiere sirtakiul nostru grecesc. Am făcut câţiva paşi de joc şovăielnici, apoi, pe măsură ce muzica îmi încălzea tot mai mult mădularele, începui să frământ în picioare pardoseaua chiliei. Fără să-mi dau seama prea bine ce fac, m-am apropiat de Yussuf cu mişcări de lunatic. Degetele mele apucară năframa roşie de la gâtul turcului şi prinseră s-o desfacă. Am fluturat de câteva ori năframa prin aer, apoi am apucat-o de două capete, cu amândouă mâinile, ca şi cum aş fi ţinut de umerii unui bărbat. Yussuf îmi făcu ştrengăreşte cu ochiul şi de sub mustăţile-i groase se arătară şirurile albe de dinţi.

Atunci, cu capul dat tare pe spate, am slobozit o chiuitură.

Turcul îmi răspunse printr-o altă chiuitură prelungă.

Am jucat aşa multă vreme, ţinând năframa roşie a lui Yussuf şi chiuind din vreme în vreme, ca pişcat de o viespe. Corpul meu graţios se sălta de pe un picior pe altul şi se răsucea ager, făcând să zăngănească străchinile şi paharele de pe masă, în timp ce fustele mi se ridicau până sus, dezgolindu-mi picioarele albe de băieţandru.

Firea desfrânată a maică-mii îşi dădea arama pe faţă în timp ce săltăm ca un descreierat sub privirile scrutătoare ale părintelui. La un gest al său – cavalul lui Yussuf amuţi. Mă pomenii leoarcă de transpiraţie, cu obrajii împurpuraţi de ruşine, lepădându-mi în grabă ţoalele muiereşti.

Simţeam ochii turcului cercetându-mi cu atenţie goliciunea. Pe urmă l-am văzut sculându-se de la locul său şi murmurând ceva la urechea părintelui, care clătină de câteva ori din cap în semn de încuviinţare. Apoi îmi porunci să mă îndepărtez, nu înainte de-a-mi rândui o sută de prosternări.

La puţin timp după întâmplarea cu Yussuf părintele Makarios a căzut greu bolnav.

Avea fierbinţeală, iar o spuzeală roşie îi acoperise trupul de sus până jos, pricinuindu-i mâncărimi îngrozitoare. Se scărpina până la sânge, blestemând neputinţele cărnii, iar în ochii săi apăruse un licăr de nebunie.

Aşternuturile de pe laviţa tare unde zăcea erau pătate, de mai multe ori pe zi cu o cufureală verzuie, pe care o slobozea printre vânturi năpraznice, chircindu-se de durere.

Datoria mea era să-i schimb cearşafurile, să-l spăl şi să-l primenesc.

Aşa am ajuns să-i văd goliciunea şi să-i ating părţile ascunse ale trupului, fuduliile şi fesele descărnate, pline de rosături din pricina cufurelilor, pe care le ungeam cu o fiertură de ierburi, pregătită după învăţăturile părintelui Loukas.

Cine priveşte la goliciunea părintelui său să fie omorât cu pietre – stă scris în Scriptură evreilor.

Îmi împlineam cu tragere de inimă datoria, chiar dacă duhoarea cearşafurilor pline de cufureală îmi făcea să se cutremure măruntaiele.

Şi am început să mă rog stăruitor pentru sănătatea părintelui, iar în mintea mea mă socoteam vinovat de boala ce-i măcina.

Pentru că trebuie să ştii, fiule, se întâmplă adesea să plătim unii pentru păcatele altora şi niciunul din noi nu e întru totul nevinovat. Iar legăturile dintre oameni sunt mult mai adânci decât ai socoti la prima vedere şi nu se fac niciodată la întâmplare.

Părinţii mănâncă aguridă, iar copiilor li se strepezesc dinţii.

În toiul unuia dintre atacurile sale de fierbinţeală, părintele Makarios se ridică în capul oaselor şi îşi săltă cămaşa până deasupra buricului, murmurând nişte cuvinte măscăricoase, care m-au făcut să tresar de uimire.

Apoi începu să se frece, cu ochii holbaţi că ai spânzuraţilor la care mă zgâisem pe vremea şederii mele la Salonic. Un firicel de salivă se prelingea pe barba lui falnică, în timp ce-şi frământa între degete mădularul de armăsar nevolnic.

S-a chinuit multă vreme, zbătându-se ca peştele pe uscat, dar n-a izbutit să se slobozească.

În cele din urmă, se lăsă să cadă pe spate, cu oasele parcă frânte, slobozind din adâncul pieptului o înjurătură de Dumnezeu.

Întâmplarea asta, Nemţoaico, m-a tulburat peste măsură, dar nu m-a

făcut să-mi pierd credinţa în sfinţenia părintelui Makarios. O puneam pe seama bolii şi mă rugam încă şi mai stăruitor pentru vindecarea învăţătorului meu. Nu-l părăseam nicio clipă, iar ceilalţi călugări începuseră să mă privească chiorâş, socotindu-mă piaza rea a părintelui.

Am încercat în zadar să-mi folosesc darurile de vindecător cu care-l pusesem pe picioare pe tata – bolnavul nu dădea niciun semn de însănătoşire.

Zadarnice s-au dovedit şi fierturile de ierburi, despre a căror putere aflasem în lavra Sfântului Dionisie. Iar medicul mănăstirii, care venea de câteva ori pe zi la căpătâiul părintelui, începuse să-şi fluture barba a neputinţă.

Ungerile cu untdelemn, rânduite prin taina Sfântului Maslu, erau la fel de neputincioase ca şi rugăciunile de exorcizare.

În cele din urmă am fost alungat din chilia părintelui, închis într-o odăiţă întunecoasă din clopotniţa mănăstirii şi supus posturilor negre cu pâine şi apă.

În temniţa mea era mereu întuneric şi, nu după mult, am pierdut socoteala timpului: nu mai ştiam dacă mă aflu acolo de zile sau săptămâni.

O dată pe zi mi se aduceau ulciorul cu apă şi sfertul de pâine, la care mă repezeam ca un apucat.

Treaba asta o făcea o slugă mută a mănăstirii, care avea aşijderi poruncă să golească găleata în care mă uşuram.

Puterile trupului şi ale minţii mi s-au slăbănogit deopotrivă.

Am început să am visuri înfricoşătoare, ce m-au dus aproape de nebunie.

Odată se făcea că mă aflu în chilia părintelui şi, gătit muiereşte, îmi legănam iarăşi şoldurile ca o şerpoaică prin faţa ochilor lui Yussuf. Acesta suspina din caval o muzică dulce şi languroasă, care îmi amintea de trilurile privighetorilor lui Vanghelis. Iar curul păros al argatului, pe care îl văzusem lucrând cu străşnicie între picioarele maică-mii, mi se năzări atunci limpede din ungherele amintirii.

Inima mea clocotea de o ură fără de margini în timp ce mă sileam să stârnesc poftele turcului.

Îmi unduiam pântecele şi şalele, încercând să imit mişcările desfrânatelor la care mă holbasem prin casele de petrecere ale Salonicului.

Iar când Yussuf m-a apucat gingaş de bărbie, făgăduindu-mi orice răsplată i-aş cere în schimbul găurii dinapoi, i-am spus răspicat că vreau să-i fac lui Vanghelis ce-i făcuse el maică-mii.

Turcul a râs, mi-a luat puţoanca între degetele sale trandafirii şi-a-nceput

să mi-o frece, făcând-o să crească, mai întâi cât a unui bărbat în toată puterea cuvântului, apoi cât o măciucă de măgar.

Primul bărbat pe care l-am futut în cur, fiule, fie şi numai în vis, a fost bicisnicul de Vanghelis.

Slugile lui Yussuf l-au adus despuiat şi legat fedeleş în chilia părintelui, l-au răsturnat cu faţa în jos pe pardoseala tare de piatră şi i-au desfăcut larg picioarele.

Strigătele lui de îndurare mi-au aţâţat şi mai mult ura. M-am repezit la el ca un lup în călduri şi mi-am implântat măciuca sculată între bucile sale păroase. Un urlet de durere cum nu mai auzisem până atunci m-a făcut să mă cutremur de voluptate. Simţeam că-l pătrunsesem până în afundul rărunchilor, că mădularul meu lucra ca un sfredel rupându-l pe dinăuntru bucăţică cu bucăţică şi arzându-l ca o ţepuşă înroşită în foc.

Şi m-am slobozit cu un urlet încă şi mai grozav decât urletul de durere al lui Vanghelis.

Mie fututul din ură mi s-a părut mereu mai presus decât fututul din dragoste.

N-am apucat însă să mă bucur prea mult de biruinţa asupra vrăjmaşului meu. Mi-am simţit dintr-odată năsărâmba ca prinsă într-o strânsoare de menghină şi mi-am dat seama că-l pătrunsesem atât de adânc pe Vanghelis încât n-o să mai pot ieşi niciodată din adâncul măruntaielor sale care mă înnodau din toate părţile, asemenea unor rădăcini.

În jurul meu se făcuse o beznă de nepătruns. Atunci, cu tâmplele acoperite de o transpiraţie rece am început să-l strig pe Yussuf.

Urletele mele de spaimă se amestecau cu gemetele slabe ale lui Vanghelis care era probabil în agonie.

M-am opintit în toate părţile, m-am smucit şi m-am zvârcolit, încordându-mi toate puterile, dar a fost în zadar: nu mai puteam să-mi mişe mădularul nici înainte, nici înapoi şi îmi era sortit pesemne să mor lipit de trupul bărbatului pe care tocmai îl sodomizasem cu o voluptate bolnavă.

Mi se părea că de sub mine se aude ceva ca un behăit şi că acela care behăie e Vanghelis.

Cu ce cuvinte ţi-aş putea povesti toate spaimele prin care am trecut în visul acela?

După nenumărate cazne şi opinteli, care mă istoveau de puteri, reuşeam

uneori să-mi clintesc mădularul cu un deget sau două şi atunci începeam să nădăjduiesc. Dar aceste nădejdi s-au prefăcut în groază cea mai cumplită când am văzut că gaura lui Vanghelis mă soarbe la rândul său înapoi, cu puterea neobişnuită a unei ventuze.

În cele din urmă, risipindu-mi şi ultima picătură de forţă, am căzut într-un somn greu sau poate într-un leşin.

M-a trezit atingerea blândă a lui Yussuf pe tâmplele leoarcă de transpiraţie.

Zăceam pe duşumeaua din chilia părintelui, lângă corpul despuiat al lui Vanghelis, plin de vânătăi şi de zgârieturi. Curul lui păros era tot o chisăliţă de sânge.

Yussuf a apropiat de buzele mele o ulcică de vin şi m-a ajutat să sorb din băutura întăritoare, apoi m-a întrebat dacă mă socotesc răzbunat.

Amintindu-mi de caznele şi de groază prin care tocmai trecusem, am aruncat o privire plină de ură spre corpul duşmanului meu. Acesta respira greu, scoţând din fundul gâtului nişte gemete care aduceau a behăituri. Din când în când, braţele şi picioarele lui măslinii îşi încordau, într-un spasm dureros, funiile groase de muşchi.

Ura mea rămăsese nedomolită şi i-am spus lui Yussuf că, după ce am avut curul lui Vanghelis, îi vreau acum capul.

Un râs subţirel, ca de muiere, izbucni dintre buzele roşii, parcă date cu carmin, ale turcului. Şi iataganul său fulgeră odată năpraznic, stârnind în chilia părintelui o ploaie de sânge. Sângele picura şi de pe braţul gol al lui Yussuf, când întinse spre mine capul cu ochi bulbucaţi şi-mi dădu poruncă să-l pălmuiesc.

Urmară apoi imagini învălmăşite.

Parcă mă giugiuleam cu Yussuf pe o pataşcă adâncă şi moale. Mâinile lui îmi alintară şalele cu blândeţe, lucrară cu gingăşie o vreme în puful pântecelui, apoi se coborâră spre ouşoare, iscând în mine un cutremur de voluptate. Capul lui Vanghelis se holba la desfătările noastre de pe o tavă mare de aur.

Când m-am trezit, cu cămaşa plină de malahie, mă aflam iar în temniţa mea din clopotniţă.

L-am strigat pe Yussuf, dar acesta plecase, eram singur cu capul retezat al lui Vanghelis, lângă care ardea o lumânare groasă de ceară. Nu după mult timp, fui asurzit de bătaia clopotelor şi de glasurile unui cor bărbătesc care

intonă cântarea prohodului.

Groaza puse din nou stăpânire pe mine. M-am repezit la uşa chiliei în care am început să izbesc cu pumnii şi cu picioarele, strigând numele părintelui Makarios.

Dar nimeni nu-mi răspundea, iar uşa grea de stejar era ferecată cu străşnicie. Se cunună robul lui Dumnezeu Vanghelis cu roaba lui Dumnezeu Kiva – cânta acum corul călugărilor.

O linişte grea luase locul cântărilor, iar lumânarea abia dacă mai pâlpâia. Deodată dintre buzele vinete ale lui Vanghelis apăru o gânganie înfricoşătoare.

Mâinile şi picioarele îmi înţepeniseră. Iar gângania se apropie de mine, mi se urcă pe picioare, pe pântece, iar pe la mijlocul pieptului se opri. Am simţit-o apoi sfredelindu-mi pielea cu antenele ei ascuţite ca nişte brice, apoi strecurându-se în mine, adânc, foarte adânc, fojgăind din zecile ei de picioare printre măruntaiele mele îngheţate de groază.

În momentul acela am înţeles că o să mor peste câteva clipe şi am vrut să chem în ajutor numele Domnului nostru Hristos, dar limba îmi amuţise şi n-am izbutit să scot din fundul gâtlejului decât un soi de behăitură.

Pe măsură ce povestea, Kostas părea că trăieşte din nou groaza acelui vis care-mi făcuse şi mie părul măciucă. Spre sfârşitul povestirii, avea privirile rătăcite ale unui nebun.

Probabil că strigam prin somn – urmă dânsul după o vreme – căci într-una din zile sau nopţi m-am trezit sub privirea iscoditoare a fratelui-medic care începu să-mi cerceteze îngrijorat sănătatea. Mă găsi sleit de puteri şi cu mintea întunecată, aşa că am fost mutat într-o chilie mai luminoasă, a cărei ferestruică dădea spre grădina de zarzavat. Începui să primesc o hrană mai săţioasă, iar drept leac sufletesc aveam molitvele Sfântului Vasile cel Mare, pe care călugării le citeau zilnic la căpătâiul patului meu.

Peste măsură de îngrozit de visurile din clopotniţă, dintre care socotesc îndeajuns că ţi-am povestit unul, m-am cufundat cu multă râvnă în rugăciune.

Pentru că puterile trupeşti mi-au revenit destul de curând, mi s-a îngăduit să lucrez câteva ceasuri pe zi în grădină.

Când întrebam de sănătatea părintelui Makarios, călugării îmi spuneau că se află mai bine şi că este nădejde de vindecare, dar, oricât de mult am stăruit, n-am primit îngăduinţă să-l văd.

Se părea că încetul cu încetul, mănăstirea începea să se întoarcă la viaţa

ei obişnuită.

Gândul lui Dumnezeu nu se potriveşte însă mereu cu nădejdile oamenilor, pentru că, după o scurtă vreme de linişte, am început să am iarăşi vedenii.

Săpam într-o zi în grădina de zarzavat împreună cu un frate răpănos şi cam slab la minte, când, dintr-odată, îndreptându-mi din întâmplare ochii spre tovarăşul meu, văzui că deasupra acestuia, nu mai sus de un stânjen, zburătăceşte un soi de dihanie. Era un fel de vultur cu cap de măgar şi coadă de şarpe.

Mi s-a făcut inima cât un purice, amintindu-mi de nenumăratele soiuri de demoni despre care auzisem de la călugări şi, cu trei degete, am desenat semnul crucii în aer.

Dihania se mută câţiva paşi mai departe, slobozind o sâsâitură.

L-am strigăt atunci pe tovarăşul meu şi i-am arătat, plin de groază, cu degetul, neobişnuita vedenie. Acesta însă se uită la mine ca la un smintit şi îmi spuse că el nu vede nimic.

Atunci mi-am pierdut cunoştinţa.

Cel mai bătrân dintre călugării mănăstirii, în faţa căruia mi-am deschis inima, a pus această vedenie pe seama bolii din care tocmai mă ridicasem şi m-a îndemnat la post şi la rugăciune. Era un suflet curat şi o minte neştiutoare.

Cât de trebuincioase mi-ar fi fost sfaturile părintelui Makarios!

De la dânsul aflasem despre lucrarea duhurilor spurcate, prin care cercul se învârteşte înainte şi înapoi. Despre duhurile de uscat şi duhurile de mare, despre duhurile de dimineaţă şi duhurile de seară, despre duhurile din fântânile părăsite şi despre duhurile care lucrează prin biserici şi mănăstiri. Despre duhul de boală şi duhul de frică, despre duhul curviei şi duhul ce leagă vârtutea bărbaţilor, despre duhul risipei şi duhul zgârceniei, despre duhul mâniei şi duhul nevolniciei, despre duhul îmbuibării şi duhul înfometării, despre duhul de întristare şi duhul de veselie, despre duhurile din văzduh şi duhurile de apă, despre duhurile-bărbaţi şi duhurile – femei, despre duhurile cu aripi şi duhurile cu coarne, despre duhul necinstirii părinţilor, despre duhurile de casă şi duhurile de peşteră.

Numele lor sunt însemnate în scripturile de taină ale evreilor, înţelepţii acestora le ţin păstrate cu grijă şi au asupra lor o mare putere.

Din momentul acela, viaţa mea a devenit un blestem.

Î

Vedeniile se iscau din senin şi luau înfăţişările cele mai înfricoşătoare.

Prin chilia mea bântuiau liliecii cu coarne, şerpii cu aripi, şopârlele cu cap de cocoş. Nişte gândaci mari, roşii ca sângele, îmi spurcau mâncarea şi băutura. Mă izbeam de călugări necunoscuţi, cu nasul şi urechile retezate din rădăcină.

Am afumat cu tămâie şi am stropit cu apă sfinţită, m-am supus rugăciunilor de exorcizare. Călugării socoteau că eram posedat.

Mi-e cu neputinţă să-ţi povestesc în de-amănuntul această parte a vieţii mele, despre care eu însumi nu ştiu dacă s-a întâmplat alevea sau a fost o închipuire, o urmare a spaimelor prin care trecusem în temniţa din clopotniţă.

Mai târziu, când mi-am redobândit cu ajutorul lui Dumnezeu limpezimea de minte, fraţii de la mănăstire mi-au povestit că umblăm cu privirile rătăcite prin curte şi prin grădină, scoţând din când în când strigăte înfricoşătoare, care le îngheţau sângele.

Adeseori mă prăbuşeam ca secerat de boala copiilor, zbătându-mă ceasuri întregi cu spume la gură şi îngânând vorbe cu neputinţă de înţeles. După asemenea crize se întâmpla să zac zile şi nopţi la rând, cu mădularele ţepene, pe laviţa mea din chilie. Inima îmi bătea aşa slab încât Fratele-medic socotea că mai am doar câteva ceasuri de viaţă.

Boala mea stârnise o mare îngrijorare printre călugării ce m-ar fi alungat cu siguranţă, ca pe un aducător de duh rău, dacă nu s-ar fi temut de mânia părintelui Makarios, care începuse să se înzdrăvenească.

Când a aflat că mi-am pierdut minţile, ceru să fie adus la căpătâiul patului meu, mă unse cu untdelemn şi îmi citi el însuşi, cu o voce slăbită de boală, molitvele Sfântului Vasile.

Apoi se apucă să mă îngrijească cu mâna lui, poruncindu-i fratelui-medic să se ţină departe de mine.

Iar îngrijirile părintelui mi-au fost de mare folos, căci vedeniile au început să mă părăsească. După o vreme, ochii mei desluşeau iarăşi lumea din jur, recunoşteau chipurile fraţilor şi locurile din mănăstire, iar mintea mea redevenea tot mai stăpână pe sine.

Am avut şi mai târziu asemenea accese de nebunie.

Mi s-a întâmplat şi la vârsta bărbăţiei să fiu tulburat de vedenii, din pricina cărora am stat în mai multe rânduri la balamuc. Acest beteşug este

rodul strâmbătăţii mele din naştere şi m-a împins la multe fapte necugetate.

După ce am început să mă întremez, părintele Makarios m-a lăsat în grija fratelui medic. Acum venea rar la căpătâiul patului meu, mă cerceta cu asprime şi nu-mi vorbea niciodată. Supărarea lui, a cărei pricină n-o desluşeam prea limpede, mi-a sfărâmat inima. Eram copleşit de o tristeţe apăsătoare, simţind că toată lumea mă părăsise, iar boala mi se vindeca greu. Nu mai aveam vedenii, dar o moleşeală ciudată îmi pătrunsese în mădulare, mâncam fără poftă şi adormeam anevoie, orice mişcare mă obosea. Zăceam toată ziua pe spate, privind la tavanul chiliei fără să mă gândesc la nimic, iar viaţa părea să se scurgă încetişor din oasele mele slăbănogite. Fratele-medic mă cerceta de trei ori pe zi, aducându-mi tot felul de leacuri, şi încerca să mă încurajeze.

În cele din urmă am izbutit totuşi să mă pun pe picioare.

Muncile uşoare la care eram pus mi-au redat, încetul cu încetul, vigoarea. Acum îmi petreceam aproape toată ziua în grădină, prăşeam şi stropeam straturile de zarzavat, în tovărăşia câtorva slugi, care se ţineau la o oarecare distanţă de mine.

Căpătasem îngăduinţă să dorm în podul unui şopron, departe de ceilalţi călugări pe care îi întâlneam doar la liturghie. Aici îl zăream uneori şi pe părintele Makarios, pe care îl găseam slab şi îmbătrânit. Ochii lui îşi pierduseră strălucirea, nu mai străfulgerau ca odinioară de sub sprâncenele frumos arcuite, iar barba-i încărunţise. Se mişca greoi şi neîndemânatic prin biserica mănăstirii, cu privirile în pământ şi fruntea încreţită de gânduri. Pe mine părea să nu mă bage în seamă, aşa că nu mică mi-a fost mirarea când într-o seară am primit poruncă să mă înfăţişez în chilia părintelui.

M-am dus, cu inima strânsă de frică şi îndoială.

)

Părintele Makarios stătea culcat pe laviţă, cu pătura trasă până la bărbie. Avea cearcăne albastre sub o ochi, iar pe chipul său se puit i citi suferinţa. În chilie era şi Yussuf, înţepenit pe un scaun la i ip. Itâiul părintelui.

La vederea turcului, m-am simţit cuprins de o presimţire întunecată.

I maginile visului din clopotniţă îmi reveniră cu limpezime în mine şi avui siguranţa că mă paşte o mare primejdie.

Cu o voce înceată, care venea parcă de sub pământ, părintele îmi spuse că nu mai pot rămâne la mănăstire. Când am auzit că urmează să plec cu Yussuf, abia îmi putui stăpâni lacrimile, gata să izbucnească, dar n-am făcut

niciun gest de împotrivire.

Turcul îmi porunci să-mi adun lucrurile în grabă, căci trebuia să plecăm neîntârziat. M-am supus fără crâcnire.

La despărţire, părintele Makarios nu m-a binecuvântat, nici nu ni-a lăsat să-i sărut mâna.

Din ziua aceea am ajuns slujnicul lui Yussuf. O corabie pântecoasă ne-a dus până la Stambul, strecurându-se anevoie printre vasele ruseşti de război, căci – aşa cum am aflat de la noul meu ocrotitor – împărăţia se pregătea să dea piept cu necredincioşii. Aşijderea Yussuf mi-a vorbit despre răscoalele din Bulgaria şi despre nebunia sultanului, căruia beţia şi desfrânarea îi luaseră mintea la bătrâneţe.

M-am obişnuit greu cu legănatul corăbiei. În prima zi de călătorie, răul de mare m-a făcut să zac nemişcat în culcuşul meu din cabină, fără să pot înghiţi nici măcar o gură de apă. Yussuf (acea mare haz de slăbiciunea mea şi, în cele din urmă, m-a silit să urc cu dânsul pe punte.

Clătinatul scândurilor, pe care le simţeam cum îmi fug de sub picioare, îmi dădea o ameţeală puternică şi când am văzut corabia înconjurată din toate părţile numai de ape, nu mi-am putut înăbuşi un strigăt de spaimă.

Marea era destul de agitată şi, ca să mă ţin în picioare, a trebuit să mă agăţ de braţul rotund şi puternic al lui Yussuf. Acesta îmi cuprinse mijlocul cu blândeţe, ajutându-mă să fac câţiva paşi. Degetele sale îmi ciufuliră părul în joacă, înfiorându-mă.

În zilele următoare am izbutit să mă caţăr singur pe punte. Umblăm cu frică, dar priveliştea mării, ce îşi schimba culoarea de la o oră la alta, îmi fură ochii. Moştenisem, dinspre partea tatălui meu, puţin din sângele iute al corăbierilor noştri, care au stăpânit odinioară Mediterana, iar vederea apelor ei necuprinse îmi aţâţa simţurile şi închipuirea. Mă uitam cu invidie la mişcările agere ale marinarilor care se căţărau până în vârful catargului, ascultam comenzile scurte ale ofiţerilor şi gândul îmi zbura cu repeziciune la vasele de război ale Eteriei, despre care aflasem din poveştile tatălui meu.

Căpitanul, ca şi cei mai mulţi oameni din echipaj, erau greci, căci turcul e om de uscat şi nu se simte în siguranţă pe valuri.

Am început să-mi petrec vremea pe punte, privind mişcarea talazurilor, peste care săgeta uneori pată întunecată a unui delfin, sau plutirea norilor, ce

dobândeau adesea formele şi culorile cele mai neobişnuite. Ceasul sângeriu al amurgului îmi umplea inima de un soi de evlavie.

Câteodată Yussuf se aşeza lângă mine şi începea să istorisească, îmi vorbea despre oraşele din Apus, cu biserici şi palate trufaşe, despre grădinile însorite ale Italiei şi podurile Parisului, despre colinele împădurite ale Germaniei pe care se înalţă ziduri crenelate de cetăţuie şi despre posomorâtele canale veneţiene. Cunoscuse gerurile ruseşti, admirase cupolele Moscovei, fântânile şi minaretele albe ale Şirazului. Zăbovise îndelung prin bazarele din Bagdad şi prin casele de petrecere ale Alexandriei, stătuse la sfaturi de taina în cancelariile Vienei şi o cunoscuse personal pe împărăteasa Eugenia.

Numele acestor oraşe îndepărtate aveau pentru mine un farmec aparte. Închipuirea mea, aţâţată de poveştile lui Yussuf, care izbuise să mă vrăjească, prinse aripi pe nesimţite. Visam cu ochii deschişi. Prin faţa ochilor mei alerga panorama unor oraşe nemaivăzute, cu sute de turnuri şi de cupole. Auzeam că prin vis vocea caldă a lui Yussuf şi-i simţeam degetele fierbinţi mângâindu-mi mâinile cu delicateţe.

Nimic necuviincios nu s-a petrecut între noi în timpul călătoriei.

Ameţeala pe care o simţisem pe puntea corăbiei mi-a revenit atunci când Yussuf m-a dus să-mi arate Stambulul.

Oraşul părea cuprins de un soi de nelinişte.

O mulţime pestriţă şi zgomotoasă bântuia pe uliţe şi pe cheiuri. Măgari încărcaţi cu mărfuri tropoteau prin pieţele neobişnuit de murdare, pline de câini şi pisici fără stăpân. Cămilele răgeau, oamenii vorbeau în toate limbile şi gesticulau cu aprindere. Burnusurile albe ale arabilor se amestecau cu mohorâtele redingote evropeneşti, bărbile stufoase ale persanilor stăteau alături de perciunii lungi ai misiţilor israeliţi, iar în mulţimea bazarului am recunoscut multe nasuri greceşti.

Negustorii pândeau la pragul dughenelor, apucând trecătorii de mânecă şi îmbiindu-i cu vorbe mieroase să le cerceteze comorile. Pretutindeni se încheiau tocmeli şi se puneau la cale afaceri. Pe măsuţele joase ale zarafilor clincheteau aurul şi argintul.

Am intrat cu Yussufân prăvăliile bijutierilor, admirând colanele grele de aur, inelele cu pietre de toate culorile, iataganele şi hangerele cu prăseaua bătută în nestemate, oglinzile de argint împodobite cu perle de Yemen, cingătorile cu rubinuri şi peruzele.

Alături, în dughenele măcelarilor, sângerau buturii de berbec.

Am privit cu uimire la coşurile negustorilor de peşte, în care fojgăiau vietăţi marine nemaivăzute: dorade cu solzi aurii, calcani uriaşi, sepii şi caracatiţe, crabi ca nişte păianjeni enormi, raci de un albastru întunecat, soiuri ciudate de scoici, ţipari cu spinările negre, scrumbii de culoarea oţelului.

La uşile neguţătorilor de covoare atârnau preşuri scumpe de Ispahan, chilimuri împodobite cu trandafiri şi păuni ţesute în atelierele Persiei, covoraşe de rugăciune vrâstate cu verde şi auriu.

Din ospătării se auzea sfârâitul grătarelor.

Vânzătorii de dulciuri te îmbăiau cu alviţe şi cu rahat, cu acadele şi turte cu miere, cu baclavele şi prăjituri cu fistic, cu felii uriaşe de pepene roşu.

Am ajuns şi pe străzile din apropierea Seraiului, care erau aproape pustii. Patrule de caralii cu baionetă la puşcă treceau în pas cadenţat prin mijlocul uliţelor pline de praf, aruncându-le priviri bănuitoare puţinilor trecători. Aici era linişte şi nu se simţea decât mirosul prafului încins de căldura amiezii.

Coroana lui Abdul Aziz se clătina, imperiul scârţâia din toate încheieturile, iar armatele sale se pregăteau să înece în sânge Bosnia şi Bulgaria.

Toate acestea le-am auzit de la Yussuf, care îmi vorbi despre mişcarea de înnoire ce măcina măruntaiele îmbătrânite ale împărăţiei şi rosti cu solemnitate numele lui Mithat-Paşa. Nu înţelegeam nimic din aceste daravere politiceşti, iar mintea mea era încă ameţită de forfotă zgomotoasă a străzilor din bazar.

Am mâncat kebabi într-o mică ospătărie, apoi, la îndemnul lui Yussuf, am tras câteva fumuri de narghilea. O picoteală plăcută îmi amorţi simţurile şi m-am lăsat în voia ocrotitorului meu, care îmi mângâia încetişor fruntea.

Seară am privit stelele de pe cheiul Galatei, iar vântul rece, care începuse să bată dinspre strâmtori, m-a făcut să mă ghemuiesc la pieptul fierbinte al lui Yussuf.

O casă liniştită, aşezată în fundul unei grădini, avea să fie martoră îmbrăţişărilor noastre.

Ne vedeam rar, căci Yussuf avea tot felul de însărcinări tainice, care îl făceau să lipsească de acasă cu săptămânile. Eram lăsat în grija unei bătrâne, care mă hrănea cu bucate alese şi îmi spiona fiecare mişcare.

Leneveam toată ziua şi începusem să mă îngraş. Aveam inele de preţ pe degete şi brăţări de aur la mâini şi picioare, după porunca ocrotitorului meu, care mă copleşea cu daruri bogate.

Era neîndoielnic că Yussuf mă iubea.

De câte ori revenea din misiunile sale tainice îmi dădea o nouă dovadă de dragoste.

După încercările înfricoşătoare prin care trecusem şi care aproape că-mi luaseră minţile, am avut parte, în sfârşit, şi de zile de tihnă. Singura mea nemulţumire era aceea că Yussuf mă silea să mă port înveşmântat femeieşte.

Din porunca lui, baborniţa care mă străjuia îmi găurise urechile, iar cerceii cu briliante – darul ocrotitorului meu – făceau parte dintre podoabele de care nu trebuia să mă despart niciodată. Purtam şalvari străvezii de mătase, că ai cadânelor din harem, e ingători brodate cu fir de aur şi de argint, cămăşuţe subţiri, care mai mult îmi arătau decât îmi acopereau goliciunea. Am învăţat să folosesc fardurile de buze şi fardurile de ochi, am deprins ştiinţa vopselelor de păr şi a aluniţelor false. Alteori venea rândul rochiilor albe cu crinolină, croite după modele Occidentului, a pălăriilor împodobite cu flori şi cu panglici de toate culorile, al şalurilor, al uriaşilor boa din pene de struţ şi al ciorapilor de dantelă.

Yussuf avea o mare slăbiciune pentru portul occidental.

Adeseori, la ceasul plimbărilor prin grădină, obişnuia să se îmbrace el însuşi evropeneşte. Şi trebuie să ştii că pălăriile înalte, cămăşile cu jabou sau fracurile ieşite din acul croitorilor londonezi îl prindeau de minune, dându-i un aer visător şi distins.

Am avut prilejul mai târziu să petrec o vreme în saloanele nobile ale Vienei, unde se adunau cele mai rafinate spirite ale Europei, şi puţini bărbaţi am văzut purtându-se cu atâta distincţie ca Yussuf, care avea o adevărată ţinută de prinţ.

Parcă îl văd ţinându-mă de braţ, înalt şi drept ca un chiparos, printre fântânile şi trandafirii grădinii unde ascultam seara privighetorile, în timp ce mă învăţa franţuzeşte şi englezeşte sau îmi recita, cu ochi arzători, Corsarul lui Byron.

Eu eram totdeauna femeia îmbrăţişărilor noastre, iar viaţa pe care o duceam, fiule, era viaţa unei cadâne.

Firea mea iabraşă şi răzvrătită nu se potrivea însă cu un asemenea trai. Am început să urăsc podoabele muiereşti pe care eram nevoit să le port şi să privesc cu jind, peste gardul grădinii, la viaţa pestriţă a străduţelor din apropiere. Temniţa mea avea zăbrele de aur, dar era totuşi o temniţă.

Nu de puţine ori mă gândeam la poveştile tatălui meu despre isprăvile lui Markos Botzaris. Sângele iute al palicarilor se răzvrătea adesea în toiul dezmierdărilor lui Yussuf, care nu înţelegea de ce mă îndepărtez de dânsul cu scârbă şi încerca să mă redobândească prin noi şi noi daruri.

În unele nopţi mi se făcea dor de dealurile pietroase ale satului meu şi de pizda fierbinte a Kivei. Chipul mustrător al părintelui Makarios, aşa cum îl văzusem în ziua plecării mele din mănăstire, îmi alungă somnul şi mă umplea de nelinişte.

În starea asta m-a găsit vestea uciderii lui Abdul Aziz. Mithat – Paşa venise la guvernare, iar Yussuf se număra printre oamenii lui de încredere, aşa că am fost lăsat singur, iar în mintea mea începură să încolţească planuri de evadare.

Într-o zi m-am aruncat asupra baborniţei care mă păzea şi i-am spus că o voi omorî dacă nu-mi dă de bună-voie toate cheile casei. O lovitură în moalele capului a adormit-o pentru câteva ceasuri.

Pe fundul unui sipet am găsit un rând de haine bărbăteşti. Mi-am legat într-o bocceluţă toate bijuteriile.

Ştiam că fuga mea îl va mâhni pe Yussuf, dar puţin îmi păsa: inima îmi spunea că n-am de ce să-i port turcului niciun stop de recunoştinţă, chiar dacă amintirea dezmierdărilor sale mă mai înfiora uşor pe sub pântece.

Am zbughit-o deci din colivia mea aurită, fără să ştiu încotro mă voi îndrepta, dar dornic să fiu liber cu orice preţ, căci neamul meu nu îndrăgeşte robia, nici atunci când e poleită cu aur.

Mă săturasem de sulimanurile mele de târfa şi de băile parfumate, de mirosul beţigaşelor aromatice care ne însoţea împreunările.

Duhoarea de seu şi de peşte a străduţelor din bazar a venit ca o desfătare, după izul molâu al nopţilor noastre de dragoste, iar damful baligii de măgar mi s-a părut mai plăcut decât aroma apei de trandafir cu care Yussuf obişnuia să stropească aşternuturile patului nostru.

În schimbul unui preţ de nimic mi-am depus podoabele muiereşti în palma rapace a unui giuvaergiu. Mi-am cumpărat o bucată de peşte prăjit şi o felie de pepene, cu care mi-am sărbătorit prima seară de libertate. Mi-am odihnit apoi capul pe perna tare a unui caravanserai păduchios, alături de cămilarii care aduceau la Stambul covoare din Persia.

Ştiam că Yussuf are să mă caute cu siguranţă, dar mă bizuiam pe faptul

că îmi va descoperi fuga cu întârziere, prins cum era în vălmăşagul politicalelor. Şi mă bizuiam şi pe ajutorul lui Dumnezeu, aşa că – după ce m-am trezit cu mintea limpede, după un somn lung şi odihnitor – m-am strecurat într-o biserică grecească, m-am rugat îndelung şi am aprins o lumânare la icoana Mântuitorului.

Apoi mi-am numărat gologanii într-un ungher mai ascuns din tinda bisericii şi am văzut că am mijloace de trai cam pentru trei săptămâni.

Nu ştiam încotro s-o apuc şi am rătăcit multă vreme pe străzile întortocheate ale unui cartier cu case dărăpănate, dughene întunecoase şi cafenele mizere. În câteva rânduri, am întâlnit patrule de caralii, pe lângă care mă strecuram cu inima cât un purice, încercând să mă pierd în mulţime. În cele din urmă am ajuns la marginea unui maidan, unde câţiva turci zdrenţăroşi se adunaseră lângă coşul unui îmblânzitor de şerpi.

Curiozitatea mă îmboldi să mă amestec în grămada de gură-cască.

Îmblânzitorul era un bătrân neobişnuit de slab, de sub al cărui turban alb ca zăpada fulgerau nişte ochi de jăratic. Ţinea între buzele sale subţiri capătul unui fluier care scotea o melodie tânguitoare. Trei năpârci negricioase, groase cât braţul, se înălţau pe jumătate din panerul de trestie, mădiindu-şi corpurile prelungi în tactul cântării de fluierişcă.

Nu-mi era frică de şerpi.

Pe dealurile sterpe din jurul satului meu hălăduiau destule vipere. Le văzusem adeseori cum dormitau, moleşite de arşiţă, pe sub pietrele arse de soare, şi nu-mi făcuseră niciodată nimic. Îndrăznisem chiar de câteva ori să le apuc de grumaz, îngrozindu-l pe tata, care socotea că şarpele e animal blestemat, osândit de Dumnezeu să fie strivit cu călcâiul. Şi n-o să uit niciodată, Nemţoaico, ziua când, cu inima ticăindu-mi grozav, strecurasem o viperă între aşternuturile lui Vanghelis.

Acum mă holbam cu ochi lacomi la năpârcile îmblânzitorului, care încremeniseră-n aer, alcătuind parcă, din trupurile lor, nişte slove ciudate. Cu mişcări ca de lunatic am început să mă apropii de coşul bătrânului. Şi, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, prinsei să mângâi uşor o spinare brună de şarpe.

Câteva strigăte izbucniră atunci din mulţimea de curioşi.

Şarpele zvâcni pe neaşteptate în sus, mi se prinse în jurul grumazului, apoi corpul său îmi încolăci de câteva ori pieptul.

Strânsoarea devenea din ce în ce mai puternică şi simţeam că îmi pierd respiraţia. Urletele de spaimă ale mulţimii mi se stingeau în auz, iar un început de leşin îmi împăienjeni ochii.

M-am dezmeticit când mâna îmblânzitorului mi se lăsă încet pe creştetul capului şi l-am auzit, ca prin vis, şoptindu-mi că sunt un băiat curajos.

După ce îşi adună într-o dpsie grea de aramă obolul de mărunţiş, Abdulah (aşa îl chema pe bătrânul îmblânzitor) mă duse într-o cafenea din apropiere şi începu să mă iscodească. I-am spus că sunt un orfan, pui de grec lepădat prin smârcurile Stambulului. Fusesem momit prin vicleşuguri drăceşti într-o casă de desfrânare de unde tocmai izbutisem să fug, iar acum locuinţa mea erau uliţa şi maidanul.

Bătrânul mă asculta sugând alene din narghilea. L-am surprins trăgând cu coada ochiului la mâinile mele nemuncite, cu degete grăsulii, pe care până mai ieri străluciseră inelele lui Yussuf. Nu părea să dea mare preţ pe scornelile mele, dar m-a lăsat să-mi depăn până la capăt caierul de minciuni, apoi căzu multă vreme pe gânduri şi în cele din urmă m-a întrebat dacă voiesc să-i fiu ucenic.

Un şuierat abia auzit venea din panerul aşezat la picioarele desculţe ale bătrânului.

Mi-am amintit cu adâncă greaţa de boarfele mele femeieşti şi de mirosul apei de trandafiri, socotind că tovărăşia şerpilor îmi va fi mai plăcută decât giugiulelile lui Yussuf, şi am bătut palma cu Abdulah.

Ghicisem că nicăieri nu te poţi pierde mai bine decât în măruntaiele unui mare oraş.

L-am ajutat pe bătrân să-şi poarte coşul cu şerpi pe uliţele murdare de la marginile Stambului, până la coşmelia dărăpănată care-i slujea de culcuş. Aici se adunase o mulţime de pezevenghi buni de spânzurătoare, toată pegra şi scursoarea oraşului. În cămăruţele reci şi întunecoase, care duhneau a pişat de pisică, se oploşiseră multe soiuri de haimanale, de la negustorii ce vindeau leacuri de lepădat prin casele de petrecere şi aveau chipul plin de semnele bolilor ruşinoase, la curlangiii care se dădeau pe sub poduri pentru o coadă de scrumbie sărată şi de la hoţii de buzunar din bazar la înghiţitorii de săbii cărora le-am dibuit în curând meşteşugul. În curte se înşirau cuştile ursarilor, din care venea noaptea mormăitul fiarelor flămânzite, ce mi-a stricat adeseori somnul. Dar cei mai numeroşi erau cerşetorii cu beteşuguri adevărate sau prefăcute,

care, asemenea câinilor şi pisicilor de pripas, fojgăie prin toate colţurile Stambulului, plin, mai abitir ca o bolniţă, de mădulare schiloade. Şi trebuie să ştii, fiule, că prinderea şi schilodirea copiilor, meniţi să îngroaşe tagma pomanagiilor, aduce aici destul aliş-veriş ca să fie socotită o meserie.

Am văzut băieţandri de seamă mea cu picioarele smulse din rădăcină, mânaţi la cerşit de ţigani fioroşi, mari meşteri în mânuitul hangerului, iar orbitele goale ale ţâncilor de o şchioapă, horcăiturile înfricoşătoare ale guşaţilor sau convulsiile epilepticilor făceau parte din decorul obişnuit al zilelor petrecute în tovărăşia lui Abdulah.

Năpârcile lui, care umblau slobode prin chichineaţa ce ne slujea de iatac, îl făceau să fie temut, aşa că nimeni nu ne căuta pricină. Dar nici prieteşug nu legasem cu nimeni, în afară de o fetiţă idioată, care în lipsa noastră deretica prin odaie şi ne scutura aşternuturile.

Când am ajuns acasă, Abdulah mi-a poruncit să mă dezbrac la piele şi s-a apucat să-mi scotocească minuţios prin toate veşmintele. Găsi de îndată mărunta-mi agoniseală, pe care, cu degete lacome, şi-o îngrămădi în chimir. Apoi îmi azvârli nişte şalvari zdrenţuiţi şi o cămăşuţă plină de petice, în timp ce straiele furate de la Yussuf dispărură în măruntaiele unei lăzi bine lăcătuite. Arătam acum ca puiandrii de cerşetor, iar un colţ de lipie, tare ca piatra, a fost prima mea cină din casa lui Abdulah.

Am înţeles în curând că noul meu stăpân nu avea inimă.

Era de o zgârcenie neînchipuită, socotind că peştele sau ciosvârtele de berbec sunt un răsfăţ, bun doar pentru ospeţele bogătanilor, aşa că în casa lui se trăia numai cu pâine şi apă, rareori cu o fărâmă de brânză sau un pumn de măsline. Învăţat cu mâncărurile alese de la mesele lui Yussuf, am îndurat, alături de Abdulah, zile cumplite de foame.

Mai filotim nu era nici cu năpârcile sale, care erau lăsate să-şi câştige singure hrana, dând iama în şoareci şi şobolani.

M-am deprins repede cu aceste făpturi liniştite, care veneau acum să se încolăcească în jurul braţelor mele, atingându-mi adesea obrajii cu capetele lor negricioase. Încordându-mi voinţa, ca pe vremea când mă făleam cu darurile mele de vindecător, am învăţat în curând să-i supun astfel pe şerpii lui Abdulah, care socotea că am asupra lor o stăpânire neobişnuită.

Îi priveam drept în ochi, iar uitătura lor, cu care se spune că îşi amorţesc prada, nu avea asupra mea nicio putere. Mai mult venin aveam să găsesc în

uităturile oamenilor, căci omul, Nemţoaico, e mult mai rău decât şarpele, care s-a făcut, ca şi Kostas Venetis, după gândul lui Dumnezeu.

O singură slăbiciune avea Abdulah: jocul de zaruri.

Mergea seară de seară să joace, în tovărăşia hoţilor de buzunare şi a haimanalelor, iar bănuţii adunaţi peste zi se topeau noaptea, fiindcă stăpânul avea mereu ghinion.

Când Abdulah pleca de acasă, Biulbiul, fetiţa care ne scutura aşternuturile, îndrăznea să se strecoare în camera noastră şi mă ruga prin semne să-i arăt şerpii. N-am ştiut niciodată cum şi de unde se pripăşise Biulbiul în sălaşul de lotri unde hălăduiam. Nu era a nimănui, dar dădea o mână de ajutor pretutindeni. Spălând şi dereticând izbutea să-şi agonisească bucăţica de pâine – care era mai albă şi mai rumenă ca a mea, căci codoşii şi hoţii pe care îi slugărea se dovedeau mai largi la inimă decât Abdulah.

Nu de puţine ori şi-a împărţit îmbucătura cu mine şi dacă n-am crăpat de foame în sălaşul stăpânului, asta s-a datorat şi lui Biulbiul. Avea vreo şapte sau opt anişori şi era micuţă şi pricăjită.

Ochii ei, mari şi albaştri, arătau că nu e osmanlâie din naştere. Şi îi îi trebuie să ştii, fiule, că nicicând şi niciunde nu mi-a fost dat să cunosc o privire mai curată ca a lui Biulbiul, care, avea, ca şi Iannis, suflet de floare.

Când reuşea să facă rost de puţin lapte, cea mai mare plăcere a ei era să hrănim şerpii.

Deşertam laptele într-o strachină de pământ pe care o aşezam pe podea, în mijlocul camerei, apoi luăm fluierişca lui Abdulah şi începeam să şuier încetişor. Năpârcile – lihnite până atunci prin tainiţele doar de ele ştiute ale cămării – se arătau de îndată, iar limbile lor în formă de furculiţă începeau să lipăie cu repeziciune, spre marea bucurie a lui Biulbiul, care se îmbujora de plăcere şi începea să bată din palme.

Nici ei nu-i era frică de şerpi, pentru că era idioată. Cred că nu ştia mai mult de douăzeci de cuvinte, pe care le bălmăjea anevoie, cu glasul ei subţirel, iar mai bine de jumătate din aceste cuvinte erau măscări, pe care apucase să le înveţe din sudalmele haimanalelor şi ale puilor de tâlhar.

Numele mădularului bărbătesc era rostit adeseori de Biulbiul, în timp ce în ochii ei mari puteai să citeşti cea mai curată nevinovăţie.

Şerpilor le dăduse porecle scârnave – ca ale târfelor de prin casele de petrecere. Şi era un lucru nespus de ciudat s-o priveşti pe Biulbiul, tremurându-

şi genele lungi, în timp ce se uita cum se ghiftuiesc şerpii lui Abdulah şi murmurând pe neaşteptate vorbe pidosnice, care îmi înfiorau bărbăţia, aşa că într-o seară am ciupit-o tare de curuleţ.

Strâmbătatea mea din naştere ieşea din nou la iveală şi nici măcar curăţia sufletească a lui Biulbiul nu izbutea să-mi înduioşeze inimă împietrită.

În privinţa asta, semănăm foarte bine cu Abdulah.

Am izbutit să fiu o slugă pe măsura stăpânului meu şi dacă acesta mă supunea la post negru, îl înşelam şi eu cât puteam, iar meşteşugul hoţiei, pe care îl deprinsesem la Salonic, mi-a fost, şi dânsul, de mare folos.

De la Abdulah nu aveam ce să fur, căci nu se despărţea niciodată de chimirul său lat, pe care noaptea şi-l încingea de-a dreptul pe piele. De altfel, acela era un chimir mai mult gol, din pricina zarurilor care mă răzbunau pentru toate caznele la care mă supunea zgârciobul de Abdulah, aşa că mi-am încercat dibăcia degetelor cu prostovanii care se holbau la şerpii stăpânului, iar norocul a fost câteodată de partea mea.

În timp ce bătrânul umbla, cu tingirea lui de aramă, prin grămada de privitori, mă înghesuiam şi eu în mulţime, căutând ageamiul care îşi lăsase punga la îndemână. Mai erau şi asemenea ageamii, numai că pungile lor se dovedeau nevoiaşe din cale afară, iar ceea ce izbuteam să agonisesc abia dacă-mi ajungea pentru o fărâmă de peşte prăjit sau o porţie de kebabi, înghiţite, în lipsa stăpânului, într-o ospătărie sărăcăcioasă.

În zilele mai bogate în pradă, cumpăram şi turtă dulce pentru Biulbiul, dar nu făceam asta din dărnicie.

Îmi plăcea s-o aţâţ, plimbându-i prin faţa ochilor îndelung bucata de prăjitură, iar atunci când fetiţa întindea încrezătoare mânuţele, turta dispărea brusc, spre marea amărăciune a lui Biulbiul, care izbucnea în hohote înfundate de plâns.

O lăsam să se smiorcăie multă vreme, pentru că lacrimile ei îmi stârneau o plăcere neobişnuită. Iar dacă se întâmpla ca Biulbiul să se înfurie, izbindu-mă cu pumnii ei mici şi picioruşele sale subţiri, plăcerea mea devenea vecină cu nebunia şi mă ducea până aproape de juisare.

Mă prefăceam că aş căuta şi eu bucata de turtă dulce, scotoceam după ea prin toate ungherele şi în cele din urmă pe sub veşmintele lui Biulbiul, care tremura din tot corpul în timp ce îi gâdilam subţiorile costelive.

Când, în sfârşit, îi întindeam prăjitura, care apărea întotdeauna de

undeva de sub hăinuţele sale calice, fetiţa era nebună de fericire şi începea să-mi sărute mâinile cu recunoştinţă, în timp ce mâinile mele îi ciupeau uşurel sfârcurile sau bucile.

Acestea au fost, fiule, primele numere de iluzionism ale lui Kostas Venetis.

Poftele mele pidosnice răbufneau cu tărie în toiul acestor petreceri bicisnice, deşi corpul pipernicit al lui Biulbiul nu avea niciun farmec care să stârnească dorinţa împreunării trupeşti. Mădularul meu, moleşit de posturile cu pâine şi apă, îşi recăpătase vioiciunea, aşa că am început să mă frec, dar plăcerile singuratice nu-mi ogoiau câtuşi de puţin pofta.

Gândul meu era la bucile slăbănoage ale lui Biulbiul.

Nu ştiam prin ce mijloc să-i trezesc simţurile, socoteam însă că vederea ştremeleagului meu sculat ar putea s-o aţâţe. Am născocit aşadar nişte jocuri măscăricoase, în timpul cărora îmi lăsam şalvarii pe vine, îndemnând-o pe Biulbiul să-mi apuce ruşinea cu degetele ei plăpânde. Fetiţa îşi ascundea atunci faţa în mâini şi scotea nişte strigăte ascuţite de spaimă, care mă făceau să tremur de voluptate. Mă apucam s-o fugăresc prin cămăruţa lui Abdulah, stârnind groaza năpârcilor care începeau să şuiere jalnic, şi reuşeam în cele din urmă s-o înghesui într-un ungher, unde, cu ajutorul ghionturilor şi ciupiturilor, o sileam să mă frece. Şi n-am să uit niciodată urletul de oroare scos de Biulbiul când sămânţa mea i-a stropit, pentru prima dată, de sus până jos, hăinuţele ponosite.

După asemenea desfrânări, fetiţa dispărea totdeauna pentru câteva zile.

Zadarnic o căutam prin măruntaiele sălaşului nostru, nu-i ştia nimeni tainiţele şi ascunzătorile, de unde se ivea după o vreme, parcă tot mai palidă şi mai trasă la faţă, strecurându-se ca o umbră în cămara lui Abdulah.

Năpârcile îşi primeau iarăşi tainul de lapte, iar o turtă dulce sau o fărâmă de acadea o îmbunau pentru un timp pe Biulbiul. Deşi îmi era milă de trupul ei mărunţel, izbuteam anevoie să-mi domolesc poftele, aşa că nu trebuiau să treacă prea multe zile şi mă pomeneam iarăşi cu şalvarii lăsaţi, pradă dorinţelor mele murdare.

Simţeam, cu o tărie de neînchipuit, plăcerea de-a terfeli şi de-a umple de groază această făptură săracă cu duhul, care avea suflet de floare sau fluture.

Nu m-a înduioşat nici măcar faptul că, după una din desfătările cele mai scârnave pe care i le-am smuls lui Biulbiul, fetiţa a reapărut cu mânuţa legată

într-o cârpă plină de sânge. Era năpădită de fierbinţeală, iar cană cu lapte îi tremura între degete. Am aflat apoi, din spusa vecinilor, că, încercase să-şi bată în podul palmei un piron ruginit, într-o clipă de spaimă şi nebunie.

În mintea mea ticăloasă încolţi atunci gândul că fetiţa se preface bolnavă ca să mă înduioşeze, deşi ar fi trebuit să ştiu că Biulbiul nu e în stare de nicio prefăcătorie. De data asta privea cu tristeţe la ospăţul năpârcilor, fără să mai bată din palme şi fără să mai roşească de bucurie.

La puţin timp, cadavrul ei a fost găsit în cotlonul unei magazii părăsite.

Rana de la palmă se infectase, corpul său fusese măcinat de cangrenă.

Nu m-am amestecat în mulţimea lotrilor şi a puilor de borfaş care a însoţit sicriul micuţ, nici nu i-am căutat vreodată mormântul din cimitirul calicilor. O silă uriaşă a pus stăpânire pe mine şi m-am gândit să-mi fac seama cu cuţitul lui Abdulah.

Nu mă grăbeam însă să mă omor, gândul că o pot face oricând mă uşura întrucâtva de dezgustul pe care îl simţeam amintindu-mi de toate blestematele mele pidosnicii.

Plătisem cu viaţa lui Biulbiul pentru toate desfrânările mele neruşinate.

Mi s-a părut că în ochii întunecaţi ai lui Kostas Venetis musteşte o lacrimă. Când începu să povestească din nou, avea un glas gâtuit, care îi venea parcă din fundul stomacului.

Ura m-a făcut însă să uit repede de păţania cu Biulbiul.

De la o vreme, stăpânul meu, Abdulah, juca zaruri cu tot mai multă nesocotinţă, dar norocul îi era păgubos şi calic. Coţcării de la Stambul îi învăţaseră patimă şi îl socoteau o oaie tocmai bună de tuns.

Seară de seară, chimirul lui Abdulah se golea prin casele de petrecere, unde legea o făceau puşlamalele, dar paguba nu îi era stăpânului de nicio învăţătură.

Suduind în barba lui rară zarurile cele alunecoase şi pe tartorul care le născocise, acesta se înverşuna să croiască straşnice planuri de răzbunare împotriva norocului chior. Nu se mai îngrijea nici de năpârcile sale, care se jigăriseră şi se vlăguiseră într-atât că nu mai erau bune de nicio ispravă. Iar când panerul cu şerpi a dispărut într-o zi din văgăuna lui Abdulah, măritat pe o mână de mărunţiş, am înţeles că stăpânul îşi prăpădise şi ultima fărâmă de minte. Privea ceasuri întregi, cu ochi de nebun, la zarurile pe care le da de-a rostogolul de sute de ori, încercând să le ghicească dichisul. Apoi cădea într-un

soi de amorţeală posacă, uitând de mâncare şi băutură şi înviorându-se doar odată cu bezna, când se deschideau casele de petrecere.

Rareori, se întâmpla să câştige şi atunci se întorcea ţopăind, fălos că a izbutit să-i pună căpăstru norocului. Dar căpăstrul se rupea chiar a doua zi şi atunci începeau iarăşi sudalmele şi scrâşnetele de răzbunare.

Traiul cu Abdulah ar fi putut să fie pentru altul un chin, dar eu găseam în nebunia stăpânului o desfătare ciudată. Ura pe care i-o purtam mă făcea să mă bucur de pagubă lui şi nu pierdeam niciodată prilejul să-l întăresc în nădejdea lui bezmetică de câştig. Ştiam destul de multe despre meşteşugul măsluitorilor, înţelegeam foarte bine de unde venea ghinionul lui Abdulah şi aş fi putut chiar să-l învăţ niscaiva coţcării, pe care le deprinsesem de la pehlivanii din Salonic, dar l-am lăsat să piară pe limba lui, socotindu-mă răzbunat.

Mâneam ce furăm şi beam ce izbuteam să cerşetoresc, dar nu l-aş fi părăsit pentru nimic în lume pe Abdulah. Râvneam să-l văd prăpădindu-şi toată agoniseala, crăpând de foame şi de zavistie, printre maldărele de gunoi de la marginile Stambulului, iar mintea mea croită pentru ură şi răzbunare nu-şi mai găsea niciun strop de astâmpăr.

Închipuirea mi-o luase razna: numai ce vedeam în faţa ochilor corpul slăbănog al lui Abdulah ronţăit de câini şi pisici, ciugulit de păsările de pradă, şi numai ce îi respiram duhoarea dulceagă de putregai, că începeam să simt o plăcere năpraznică, ce mă ameţea mai vârtos ca o băutură.

Acum mă simţeam legat de Abdulah ca un îndrăgostit, căci dacă dragostea leagă temeinic, ura leagă încă şi mai temeinic.

Dar nu mi-a fost dat să mă bucur prea mult de ghinionul stăpânului: tocmai când mă aşteptam mai puţin, acesta a izbutit să se descotorosească de mine.

Aşa m-am pomenit dat pe mâna unui proxenet burdihos, care avea chipul de mangaliţă al lui Kir Apostolis. Cincizeci de galbeni turceşti curseră zornăind, în schimbul curului meu, în chimirul lat al lui Abdulah.

Şi astfel mi-a fost dat să trec în ghearele unui nou stăpân, de cu totul alt soi decât îmblânzitorul de şerpi.

Mutra unsuroasă a lui Baruch era bine ştiută de către toţi petrecăreţii Stambulului. Ţinea o casă de desfrânate, unde desfătările costau scump, căci se găseau de toate felurile şi pentru toate gusturile.

După socoteala mea ne găseam acolo cam o duzină de băieţandri şi

fetişcane, tot ce Baruch izbutise să dibuiască de soi mai ales prin mocirlă oraşului. Avea în slujba lui un număr de codoşi mai mărunţi, care scormoneau pretutindeni, servindu-l tot timpul cu prospătură, căci marfa lui se ofilea cât ai bate din palme.

Baruch ştia gusturile muşteriilor săi şi nu cumpăra niciodată la întâmplare. Pe mine mă hărăzise unui demnitar bătrân, căruia îi plăceau doar băieţii creştini, socotind că e mare păcat să te deşerţi în gaura dinapoi a unui musulman. În timp ce se târguia cu îmblânzitorul de şerpi, m-a pipăit cu mâini de geambaş iscusit, a mârâit că sunt prea costeliv şi prea răpănos, dar, după ce şi-a vârât un deget în curul meu, pe care îl găsi destul de strâmt pentru gusturile muşteriului său, se hotărî să bată palma cu Abdulah.

În primele zile, am fost ţinut, de unul singur, într-o odăiţă întunecoasă, ghiftuit cu mâncare şi băutură, căci Baruch poruncise să fiu îngrăşat. Mă slujea un eunuc uriaş, căruia nu-i lipseau pesemne doar ouşoarele, ci şi limba, căci nu l-am auzit niciodată slobozind vreun cuvânt, numai nişte horcăituri din fundul gâtlejului, cu care izbutise să-mi strecoare groaza în măduvă.

Codoşul cel burdihos se arăta câteodată în camera mea şi începea să mă tragă cu iscusinţă de limbă.

I-am povestit câteva întâmplări din viaţa mea, amestecând minciuna cu adevărul, fără să-i pomenesc însă de picioarele grăsulii ale maică-mii, nici de istoria cu Biulbiul. Când a aflat că am vieţuit multă vreme într-o mănăstire şi cunosc toate rânduielile vieţii călugăreşti, faţa i s-a luminat de un surâs unsuros, a cărui pricină aveam s-o aflu ceva mai târziu, când am luat cunoştinţă de apucăturile diavoleşti ale moşneagului căruia trebuia să-i domolesc poftele.

Deocamdată am fost mutat într-o altă odaie, rânduită ca o chilie de mănăstire. Peretele dinspre răsărit era plin de icoane de-ale noastre greceşti, iar în mijlocul lor mâinile grele ale eunucului au ţintuit într-o zi Crucea Mântuitorului.

Baruch veni el însuşi să se încredinţeze că treaba fusese bine făcută. A privit multă vreme la icoanele cu ferecături de argint cu gura strâmbată de scârbă, bombănind că suntem un neam spurcat şi necredincios. La plecare mi-a lăsat puţină tămâie, o cădelniţă şi o sticluţă cu apă sfinţită, spunându-mi că voi afla în curând cum şi când anume trebuie să le folosesc.

Apoi, nu după mult timp, Baruch îmi aduse o rasă călugărească, pe care

mi-a spus că o voi purta de-acum înainte tot timpul, în locul vesmânturilor mele obişnuite. N-am mai avut voie să-mi tai y y tuleiele de pe faţă şi mi s-a poruncit să-mi împletesc părul într-o codiţă, aşa cum poartă călugării prin mănăstirile noastre. Unghiile mi-au fost lăsate să crească precum nişte gheare, nu mi s-a mai îngăduit să mă spăl şi să mă îmbăiez.

În curând am pus pe mine un pospai de grăsime. Murdăria în care trăiam din porunca codoşului mă făcea să duhnesc ca o vizuină de vulpe.

De două ori pe zi, eunucul mă ducea la latrină, de-a lungul unui coridor scund şi întortocheat, unde nu întâlneam niciodată pe nimeni.

Iar Baruch bombănea că locuinţa lui nu e azil de sărăci şi că are de gând în curând să mă pună la treabă.

Ibovnicul pe care mi-l hărăzise era un moşneag de aproape optzeci de ani, putred de bogat şi hârşit prin toate intrigile seraiului.

După ce luase parte la beţiile şi desfrânările lui Abdul Aziz, dovedindu-se un straşnic petrecăreţ, izbutise acum să câştige încrederea lui Mithat-Paşa şi era un aprig susţinător al războiului cu muscalii. Sângele care curgea în Balcani curgea şi din pricina lui Fatih-Efendi.

Ura pe care le-o purta creştinilor nu îşi avea perechea decât în grozava-i pornire spre desfrânare, pe care nu şi-o pierduse nici la bătrâneţe, deşi era aproape neputincios. În casa lui Baruch îşi putea face toate mendrele, căci nu se zgârcea cu bacşişurile, iar codoşul cel pântecos îi sugea punga cu lăcomie, ştiind prea bine că patimile bătrânilor sunt mai năvalnice şi mai greu de ţinut sub obroc.

Pentru boşorogul ăsta gubav mintea ascuţită a lui Baruch scornea mereu un desfrâu nou. Aveam să înţeleg în curând că noua mea odaie fusese gătită anume după gusturile lui Fatih-Efendi.

Într-o seară am primit poruncă să tămâiez prin chilie şi să aprind candela care atârna sub Crucea Mântuitorului. Apoi m-am pomenit în odaie cu surâsul unsuros al stăpânului, care-i făcea temenele până-n pământ unui turc bătrân şi posomorât, îmbrăcat într-o uniformă de demnitar.

Posomoreala nu dispărea niciodată de pe chipul lui Fatih-Efendi, nici măcar în ceasurile sale de voluptate. Dumnezeul turcilor îl făcuse atât de pocit încât gândul că va trebui să mă las biruit de poftele sale boşorogoase mi-a vârât un nod în gâtlej. I-am privit cu dezgust bărbia lungă şi ascuţită, ochii bulbucaţi şi apoşi, dar mai seamă cocoaşa ce-i împodobea spatele slăbănog,

făcându-l să semene cu un cămiloi stors de puteri.

Baruch mă puse să mă ploconesc în faţa pocitaniei care se uita la mine cu ură şi să-i sărut mâinile. Pe urmă se apucă să-i povestească lui Fatih-Efendi cum, cheltuind multă trudă şi mult bănet, izbutise să mă răpească, prin oamenii lui de credinţă, dintr-un metoc athonit. Turcul mă cercetă din priviri, mă ciupi de braţ, apoi îşi lipi chipul pocit de poala hainei mele călugăreşti, răsuflând rar, ca un câine care adulmecă. Atunci Baruch ieşi tiptil din odaie, lăsându-mă singur cu boşorogul.

Spre uşurarea mea, Fatih-Efendi nu părea zorit să mă drăgostească.

După puţin timp s-a dezlipit de mine şi m-a împins deoparte cu un gest de dispreţ, iar pe faţa lui hâdă nu se putea citi decât un dezgust uriaş. Pe urmă s-a dus spre peretele împopoţonat cu icoane, zăbovind mult timp, în picioare în faţa acestora, în timp ce din gura sa împuţită izbucni un puhoi de sudalme turceşti. Începu să tropăie furios, făcând cu mâinile gesturi măscăricoase, să urle şi să blesteme.

Din cotlonul cel mai îndepărtat, mă holbam îngrozit la turcul care, vânăt de mânie, se tăvălea acum pe covor, apucat parcă de boala copiilor. L-am văzut apoi săltându-se în capul oaselor şi chinuindu-se să-şi desfacă brăcinarul şalvarilor. Se ridică iar în picioare, scoţându-şi mădularul pe jumătate sculat, pe care începu să şi-l frece în faţa icoanelor, tropăind ca un armăsar în călduri. Urletele sale, care se auzeau cu siguranţă în toată casa, mă umpleau de groază. Iar când s-a apropiat de mine, cu ochii strălucind de mânie, cerându-mi, printre înjurături şi blesteme, să-i stropesc ştremeleagul cu apă sfinţită, m-am temut că Fatih-Efendi vrea să-mi ia viaţa.

Acoperit de sus până jos de o transpiraţie rece, am turnat peste bărbăţia turcului câteva picături din clondiraşul pe care mi-l lăsase Baruch.

Un urlet încă şi mai cumplit izbucni atunci din gâtlejul lui Fatih-Efendi.

Se apucă să-mi smulgă rasa călugărească, horcăind şi zbătându-se ca peştele pe uscat. Iar când m-a răsturnat, cu o mişcare îndemânatică, în faţa iconostasului, mi-am dat seama că moşneagul avea, în mădularele sale borşite, încă destulă vigoare.

Îmi supse şi îmi mozoli îndelung subţiorile împuţite, duhoarea corpului meu nespălat părea să-i stârnească pofta mai abitir decât o fiertură de dragoste.

Apoi îmi înfipse în cur arătătorul său ascuţit, în timp ce, cu ghearele de la

cealaltă mână, săltându-se pe jumătatea deasupra mea, îmi ciupea spatele cu sălbăticie. Cioturile sale de dinţi îmi muşcară ceafa până la sânge şi l-am auzit poruncindu-mi şuierat să cânt o cântare bisericească. Degetul lui descărnat, mai lung parcă decât orice deget de om, se mişca bezmetic în gaura mea, făcându-mă să gem de durere. Chipul sever al părintelui Makarios îmi apăru pentru o clipă în faţa ochilor, în timp ce, încolăcindu-mă strâns cu picioarele, Fatih-Efendi îmi porunci iarăşi să cânt. Acum degetele lui îmi căutau beregata.

Leşinat aproape de spaimă, am început să îngân Troparul învierii Domnului, care se cântă prin bisericile noastre greceşti.

Turcul era scuturat de sus până jos de o plăcere drăcească.

Şi l-am simţit slobozindu-se înainte să mă pătrundă, cu un horcăit ca de muribund.

Aşa am ajuns bucăţica cea mai gustoasă de la masa lui Fatih-Efendi.

Jumătatea de bărbăţie a turcului nu se scula decât cu ajutorul vorbelor şi al gesturilor de blasfemie. Era nevoie de apă sfinţită şi de tămâie, de schimonoseli şi sudalme în faţa icoanelor, de cântări şi de rugăciuni, pentru că simţurile lui să se încălzească. Ameninţându-mă cu o moarte cumplită, m-a pus, nu o dată, să-l blestem pe Dumnezeul creştinilor şi să scuip sfintele noastre icoane.

Iar galbenii turceşti curgeau cu toptanul în buzunarele lui Baruch, care mă lăsa acum să mă plimb prin grădină şi să prânzesc în tovărăşia câtorva băieţandri şi fetişcane, care trăgeau, alături de mine, la jugul împreunărilor. Unii dintre ei aveau deja feţele veştede şi privirile lipsite de strălucire.

În restul ceasurilor, zăceam în chilia mea, aşteptând, cu inima strânsă de teamă, apariţia lui Fatih-Efendi. Câteodată venea însoţit de doi sau trei bătrânei ponosiţi, care se aşezau într-un colţ al chiliei şi căscau ochii la desfrânările sale drăceşti, căci, pentru că plăcerea lui să fie deplină, turcul avea nevoie de privitori. Iar aceştia (aveam să aflu din şuşotelile celorlalţi băieţandri) erau plătiţi cu bani grei, care ajungeau tot în buzunarele lui Baruch, pentru că tovarăşii de desfrâu ai lui Fatih-Efendi erau în slujba stăpânului.

Deprins cu dezmierdările gingaşe ale lui Yussuf, înduram greu caznele la care mă supunea cocoşatul. Iar vizuina lui Abdulah mi se părea acum un adevărat paradis.

Am încercat să mă rog, dar îmi pierdusem până şi nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, de care mă lepădasem de frica lui Fatih-Efendi. Aşa că am căzut

într-o stare de toropeală şi nesimţire.

Acum eram moale ca o bucată de cocă în ghearele cocoşatului, care mă podidea cu ocări şi lovituri de picior. Corpul meu, obişnuit de atâta timp cu durerea, se supunea fără crâcnire şi nu simţeam nimic, nici măcar ură, căci sufletul meu îşi pierduse puterea de a urî. Ca o vită dusă la abator, împlineam poruncile cele mai îndrăcite ale lui Fatih-Efendi.

Iar când doi soldaţi cu fes roşu au deschis cu zgomot uşa chiliei în care pierdusem de mult socoteala zilelor şi nopţilor, o privire prostatică a fost singurul meu semn de întâmpinare.

Spre norocul meu, cocoşatul se lăuda pretutindeni cu isprăvile sale armăsăresti.

Peste numai un ceas mă găseam în braţele lui Yussuf, a cărui faţă strălucea ca o lună de bucurie. N-am auzit de la dânsul niciun cuvânt de mustrare şi nicio învinuire.

Multe se schimbaseră în Stambul de când părăsisem cuibuşorul nostru de desfrânări. Mithat-paşa plecase de la putere, iar încercările Tinerilor Turci de a primeni aerul stătut al împărăţiei (pe care Europa o lăsa la cheremul muscalilor) dăduseră greş. Ţarul creştin de la Moscova invadase Balcanii, Serbia, România şi Muntenegru îşi proclamaseră neatârnarea, armatele lui Abdul-Hamid luptau din greu cu rusnacii printre dealurile pleşuve ale Bulgariei. Yussuf, care jucase un rol însemnat în mişcarea de reînnoire, nu se mai bucura de nicio trecere şi de nicio putere. Iar un ordin de mobilizare îl expedia în statul major al lui Osman Paşa, sub focul tunurilor ruseşti, unde aveau să-i rămână oasele pentru totdeauna.

Eu, Kostas Venetis, l-am însoţit pe Yussuf în marele război cu muscalii.

Era o toamnă ploioasă şi rece, iar armatele împărăţiei zăceau înglodate în noroaiele din Bulgaria. Bântuiau foametea, mizeria şi holeră, iar soldaţii lui Abdul-Hamid, pe ale căror chipuri posomorâte puteai să citeşti resemnarea, împlineau fără nicio râvnă poruncile ofiţerilor. Bătuţi nu doar de ruşi, ci şi de români, aşteptau cu nerăbdare sfârşitul războiului, simţind că puterea împărăţiei e pe sfârşite. Iar eu nu ştiam dacă trebuie să mă bucur pentru biruinţa creştinilor sau, dimpotrivă, să mă întristez pentru suferinţele camarazilor mei, printre care am cunoscut mulţi bărbaţi de ispravă.

Nu mă despărţeam aproape de loc de Yussuf, pe care îl întovăşeam în toate misiunile sale.

Am trecut prin spitalele militare înjghebate în pripă în spatele frontului, unde horcăiturile de moarte ale răniţilor se amestecau cu putoarea bolnavilor de holeră. Am asistat la execuţiile ostaşilor care încercau să treacă la inamic şi m-am obişnuit cu salvele plutoanelor de execuţie. Am stat, sub bătaia gloanţelor, pe câmpurile mocirloase de bătălie, deşi nu-mi dăduseră încă bine tuleiele, şi m-am iubit cu Yussuf prin cocioabele păduchioase ale bulgarilor. M-am deprins cu vederea corpurilor sfârtecate de explozia bombelor, am ajutat la strânsul cadavrelor, am învăţat să mânuiesc puşca şi iataganul. Am privit coloanele mohorâte ale prizonierilor ruşi, cu care ostaşii sultanului îşi împărţeau pacheţelele de mahorcă. Iar la sfârşitul războiului devenisem bărbat în toată puterea cuvântului, cu mustăţile groase şi cu inima de tot împietrită.

Yussuf se schimbase destui de mult în ultima vreme, chiar dacă îmi dădea aceleaşi semne de dragoste. Chipul său bucălat începuse să se lungească şi să se ascută şi îl surprindeam mereu gânditor, cu ochii înceţoşaţi de o tristeţe apăsătoare. Nu se mai despărţea niciodată de sticla cu coniac franţuzesc, care îl făcea încă şi mai posac, iar îmbrăţişările sale deveniseră sălbatice şi pripite, voluptatea – posomorâtă şi taciturnă.

Iar într-o seară, când ne aflam tolăniţi pe un pat de campanie, undeva nu departe de Pleven, cu privirea uşor aburită de băutură, Yussuf mi-a povestit aceste crâmpeie din viaţa lui, pe care vreau să le scrii întocmai, fără să schimbi nimic şi fără să mai adaugi ceva de la tine.

Istoria lui Yussuf

Chiar dacă astăzi mă vezi vieţuind după legea lui Mohamed – începu Yussuf să istorisească – trebuie să ştii, Kostas, iubitule, că prin naştere sunt creştin, grec ca şi tine, născut din oameni care au luptat la Kalavera şi Missolonghi, şi s-au numărat printre sulioţii lui Markos Botzaris.

Eu şi fratele meu, la care ţineam ca la ochii din cap, am crescut până la zece ani într-o gospodărie îmbelşugată. Tatăl meu era preot şi se bucura de o mare cinstire, mai ales în rândurile săracilor, faţă de care se arăta mai filotim decât alţii, dăruindu-i cu pomeni şi cu daruri bogate, pentru care îl binecuvântau toate mahalele oraşului nostru şi toate satele din împrejurime.

Moartea l-a secerat când am împlinit zece ani, iar nu la mult timp după dânsul a închis ochii şi mama, care avusese mereu o fire bolnăvicioasă. Toată

agoniseala tatălui meu a trecut astfel în mâinile unor rude hapsâne, care s-au apucat să se îngrijească de creşterea noastră pe potriva inimii lor împietrite: fratele meu a fost încredinţat unei mănăstiri, iar eu, care eram socotit mai potrivit pentru roboteala de zi cu zi, am fost lăsat să slugăresc prin gospodărie.

Dacă fratele meu avea chemare înspre evlavie, mie îmi plăcuse de mic meşteşugul armelor: uneori, împreună cu băieţii cu care mă jucam de-a războiul prin curtea bisericii, mă furişam până la marginea oraşului nostru, unde, înconjurată de ziduri înalte, se găsea garnizoana turcească. Ne împrieteniserăm cu sentinelele, care ne dădeau acadele şi ne lăsau să privim printr-o bortă din zid, la soldaţii care făceau mustru sub privirea severă a căpeteniilor. Aşa am luat cunoştinţă de meşteşugul milităriei, am învăţat pasul de marş şi pasul de defilare, pe care le maimuţăream pe urmă în jocurile noastre copilăreşti, mânuind cozi de mătură şi săbiuţe de lemn. Uneori asemenea jocuri se transformau în bătăi adevărate, care se lăsau cu nasuri însângerate şi vânătăi, spre marea nemulţumire a tatălui meu, iar când, într-o dimineaţă, am furat toate cutitele din bucătărie, pe care le-am legat de vârful cozilor noastre de mătură, cum văzuserăm că fac soldaţii cu baionetele, tata a pus capăt jocurilor din curtea bisericii, numindu-ne săbăticiuni şi fiare turbate.

După moartea părinţilor mei, rareori mai aveam parte de câteva ceasuri slobode, iar drumurile la cazarmă turcească rămăseseră singura mea desfătare. Tutorele meu – un frate de-al tatii, strâmb la trup şi la suflet – îmi arăta o ură înverşunată şi mă podidea cu sarcini peste puterea mea, pe care dacă nu le duceam la bun sfârşit, urmau vorbele de batjocură şi bătăile.

De mai multă bunătate m-am bucurat în viaţa mea din partea turcilor decât din partea creştinilor şi nu mi-a părut rău niciodată că am trecut la legea lui Mohamed. Când creştinul m-a oropsit, turcul m-a primit cu prietenie şi mi-a dat o bucată de pâine. Cu siguranţă că aş fi rămas un argat răpănos dacă eu însumi nu m-aş fi făcut turc, uitând că strămoşii mei au luptat sub comanda lui Markos Botzaris, iar tata a fost un slujitor al bisericii.

La doisprezece ani, aveam deja o judecată sănătoasă şi limpede şi, cum auzisem că turcii iau la oaste şi băieţi de creştini, am intrat în vorbă cu un ofiţer smead şi posomorât, care mă ştia din vedere, împărtăşindu-i dorinţa mea de a învăţa meseria războiului. Turcul m-a cercetat îndelung, mi-a pipăit braţele, apoi m-a ciupit de obraz şi mi-a făgăduit că va înfăţişă pricina mea mai-marelui garnizoanei.

Se vede că Dumnezeul turcilor sau cel al creştinilor (nu ştiu prea bine care din ei) mi-a ţinut partea, căci – nu peste mult – am aflat că, răscumpărat de la tutorele meu pe cincizeci de galbeni, eram primit să ucenicesc în armata sultanului, iar un imam bătrân fusese anume plătit ca să-mi tâlcuiască surele din Coran, învăţându-mă legea lui Mahomed.

În felul acesta, cu inima uşoară, am părăsit pentru totdeauna casa părinţilor mei şi am intrat în solda împărăţiei.

Cu viaţa de la cazarmă m-am deprins destul de uşor, pentru că eram răbdător şi ager la trup, îmi plăceau ordinea şi viaţa după tipic. Nu m-am dat în lături nici de la dezmierdările curlangiilor, dar am învăţat să-mi negustoresc curul cu străşnicie. Doar dorul de fratele meu, care o luase pe drumul evlaviei, îmi săgeta uneori inima.

După ce mi-am isprăvit anii de ucenicie – continuă Yussuf să istorisească – favorurile unei căpetenii sus-puse, pe care le dobândisem în schimbul curului meu, mi-au netezit drumul către garda seraiului. Aici mi-am dat seama că pântecele împărăţiei e putred de sus până jos şi m-am apropiat de mişcarea Tinerilor Turci, care pregăteau, în mare taină, o primenire. Aşa am devenit unul dintre oamenii de credinţă ai lui Mithat-Paşa, prin a cărui bunăvoinţă mi-am desăvârşit învăţătura la şcolile franţuzeşti de la Saint-Cyr. Pentru că vorbeam bine franţuzeşte şi englezeşte, mi s-au încredinţat câteva sarcini de taină, am cunoscut miniştri şi diplomaţi, am fost primit de mai multe capete încoronate ale Europei. De botezul focului am avut parte în războiul Crimeei, iar rana pe care am căpătat-o atunci m-a făcut să mă gândesc pentru prima dată la moarte şi judecată. Chipul fratelui meu, singura făptură omenească la care ţinusem cu adevărat, îmi apărea ades dinaintea ochilor, în zilele lungi pe care le-am petrecut, împuşcat în plămân, într-un lazaret de la marginea Sevastopolului.

Stavru nu avea niciun fel de chemare pentru jocurile de-a războiul pe care le încingeam prin curtea bisericii. Era un băiat subţirel şi firav, căruia îi plăcea să cerceteze cărţile de credinţă ale tatălui nostru. Ţinea toate posturile de peste an şi se spovedea şi se împărtăşea la soroc, spre deosebire de mine, care în privinţa rânduielilor bisericeşti, mă arătam mai delăsător, dar eram totdeauna gata să-i dau o mână de ajutor tatii la angaralele gospodăriei. Deşi eram atât de deosebiţi, ţineam foarte tare unul la altul şi ne juraserăm să nu ne despărţim niciodată, chiar dacă apucăturile mele sălbatice îi pricinuiau adesea

lui Stavru supărări şi amărăciuni. El avea o fire împăciuitoare şi liniştită, iar bătăile care se isprăveau cu nasuri sparte şi vânătăi îl făceau să-şi iasă din fire, nu pentru că ar fi fost suflet de iepure, ci pentru că ura orice cuvânt de ocară şi orice faptă de silnicie. Parcă îl văd ţopăind ca o vrăbiuţă în jurul haitei noastre de bătăuşi şi încercând să ne domolească, prin lacrimi şi rugăminţi, amintindu-ne că, după porunca lui Dumnezeu, suntem datori să arătăm dragoste unul faţă de altul. Tovarăşii mei de năstruşnicii îl împroşcau atunci cu vorbe amarnice de batjocură, născociseră chiar şi un cântecel, în care îl numeau floricică şi fluturaş şi îl îndemnau să le sugă puţoancele. Toate aceste ocări mă stârneau încă şi mai avan la bătaie, făcându-mă să mă pun de unul singur împotriva haitlâcului, aşa că adesea o încasam rău, spre deznădejdea lui Stavru, care îmi privea neputincios vânătăile şi se învinuia în faţa lui Dumnezeu pentru că fusese pricina lor.

Deoarece avea o inimă atât de gingaşă, era mâna dreaptă a taţii în faptele lui de filotomie. Îi ştia după nume pe toţi amărâţii şi sărăntocii care trăiau din mila bisericii şi care îl socoteau dăruit cu o fire de înger. Când o epidemie de vărsat a prins să secere prin împrejurimile noastre, Stavru a fost cel care l-a întovărăşit pe tata, cu sfânta grijanie, prin culcuşurile săracilor, împărţind iconiţe sfinţite la Muntele Athos şi cuvânt de îmbărbătare. În gura lui, care semăna cu un trandafir, vorbele se umpleau de căldură şi duioşie, le aduceau alinare bolnavilor şi făceau să se moaie până şi inimă cea mai învârtoşată, chemând la rugăciune şi pocăinţă.

Cu toate că era pomenit în rugăciunile muribunzilor şi binecuvântat de cei ridicaţi, prin lucrarea lui Dumnezeu, de pe patul de suferinţă, Stavru nu se trufea, rămânea supus şi ascultător, încălzindu-ne pe toţi cu inima lui iubitoare şi mai cu seamă pe mine, care eram pus mereu pe harţă şi pe bătaie şi îi călcam în picioare straturile de flori din curtea bisericii, a căror îngrijire tata o lăsase pe seama lui, ca să-l deprindă cu lucrul.

La treabă, fratele meu era mai puţin iscusit decât mine. Îşi îndeplinea totuşi cu toată silinţa îndatoririle, îndrăgind cu vremea meşteşugul grădinăritului. Iar când – urmare a jocului de-a războiul – i-am smuls odată din rădăcini, fără voia mea, o tufă de trandafir, în ochii lui Stavru am văzut pentru prima oară lacrimi de mânie şi supărare. Şi, ca să-l îmbunez, a trebuit să-i dăruiesc un scatiu, pe care îl târguisem de la una din micile haimanale ale cartierului.

Toate aceste amintiri mi-au revenit cu limpezime în amintire pe patul spitalului, împreună cu dorul de fratele meu. M-am hotărât atunci să iau la rând mănăstirile creştineşti şi să-l caut, y chiar dacă gândul că va trebui să apar dinaintea lui Stavru în chip de ofiţer turc îmi dădea fiori de nelinişte. Dacă rămăsese la fel de y y legat de poruncile Evangheliei (şi eram sigur că rămăsese) oare nu se va lepăda de mine ca de un apostat, punând mai presus credinţa şi pravila decât legătura noastră de sânge? Oare nu va citi pe faţa mea semnele sodomiei, care îl vor umple de scârbă, făcându-l să mă privească ca pe un trimis diavolesc şi ca pe-un sol de pierzanie? Eram îndreptăţit oare să-i tulbur pacea şi rugăciunea doar în numele rudeniei dintre noi?

În cele din urmă, dorul de Stavru mi-a biruit frământările de conştiinţă.

Am început să scormonesc aşadar prin locaşurile călugăreşti din preajma Thessalonicului, unde stăpânea încă puterea sultanului, iar norocul a fost să fie de partea mea: Stavru devenise stareţul unei mici mănăstiri de la marginea unui sat, păstorind peste vreo cincizeci de suflete care depuseseră votul de ascultare, castitate şi sărăcie.

Spre surprinderea mea, fratele meu nu s-a arătat prea mulţumit să mă vadă şi din cuvintele lui încurcate mi-a fost lesne să înţeleg că, scormonind îndelung prin cărţile de taină ale celor mai spurcaţi dintre necredincioşi, Stavru o apucase pe calea blestemată a ereziei închinându-se unui Dumnezeu închipuit, care nu era nici acela al creştinilor, nici acela al turcilor.

Dar şi mai mare mi-a fost uluirea şi spaima când, din anumite semne pe care le ştiu prea bine toţi cei pecetluiţi cu ceară neagră a sodomiei, mi-am dat seama că fratele meu mă dorea cu aprindere.

N-am aflat niciodată sfârşitul istoriei lui Yussuf, care a căzut greu bolnav înainte să-şi isprăvească povestea.

Avea fierbinţeală, iar o spuzeală roşie îi acoperise trupul de sus până jos, pricinuindu-i mâncărimi îngrozitoare. Se scărpina până la sânge, blestemând neputinţele cărnii, iar în ochii săi apăruse un licăr de nebunie.

Uneori îl chemă în şoaptă pe Stavru.

Aşternuturile de pe laviţa tare unde zăcea erau pătate, de mai multe ori pe zi, cu o cufureală verzuie, pe care o slobozea printre vânturi năpraznice, chircindu-se de durere.

Datoria mea era să-i schimb cearşafurile, să-l spăl şi să-l primenesc.

În toiul unuia dintre atacurile sale de fierbinţeală, Yussufse ridică în capul

oaselor şi îşi săltă cămaşa până deasupra buricului, murmurând nişte cuvinte măscăricoase, care m-au făcut să tresar de uimire.

Apoi începu să se frece, cu ochii holbaţi că ai spânzuraţilor la care mă zgâisem pe vremea şederii mele la Salonic. Un firicel de salivă se prelingea pe barba lui falnică, în timp ce-şi frământa între degete mădularul de armăsar nevolnic.

S-a chinuit multă vreme, zbătându-se ca peştele pe uscat, dar n-a izbutit să se slobozească.

În cele din urmă, se lăsă să cadă pe spate, cu oasele parcă frânte, slobozind din adâncul pieptului o înjurătură de Dumnezeu.

Mă uitam îngrozit la pântecele umflat şi tare ca piatră al iubitului meu.

Maţele îi chiorăiau groaznic, iar vânturile pe care le slobozea, din minut în minut, răspândeau o duhoare de carne putregăită. Trupul său falnic, drept ca un chiparos, era muncit de opinteli şi de zmucituri, de contracţii ale muşchilor, care păreau să iradieze din pântece, răspândindu-se apoi în toate mădularele, ca undele de pe faţa unei ape învolburate. În schimb, chipul lui Yussuf părea o mască grosolană de ghips, lipsită de orice expresie; trăsăturile sale fine şi delicate se îngroşaseră parcă de suferinţă, iar ochii de culoarea migdalei îşi pierduseră străvezimea, erau nişte bile de lemn în care în zadar ai fi încercat să citeşti un simţământ omenesc.

Î

Numai pântecele mai rămăsese viu din Yussuf, sau mai degrabă întregul său trup se făcuse un pântece uriaş care foia şi se frământa, parcă gata să explodeze, gata să se desfacă în mii de aşchii de carne însângerată.

O cufureală amestecată cu sânge curgea din dânsul fără istov.

Înainte să-şi dea sufletul, l-a mai strigat o dată pe Stavru, cu un glas care semănă cu un urlet de fiară.

O noapte întreagă am stat de veghe lângă rămăşiţele lui Yussuf. Zăcea într-un lac de căcat, cu burta umflată ca un burduf plin de zoaie şi spurcăciuni, holbându-şi ochii de peşte mort, care stăteau parcă să-i sară din găvanele capului.

Am reuşit să-mi înving frica şi scârba şi i-am împreunat pe piept mâinile care începuseră să înţepenească şi dobândiseră culoarea verzulie a pielii de broască. Apoi i-am sărutat pentru ultima oară fruntea frumoasă de grec, albă şi rece ca fildeşul.

A fost îngropat a doua zi în pământul mocirlos al Bulgariei, în salvele unui pluton de soldaţi osmanlâi, sub o burniţă neagră şi îngheţată, uitat şi de Dumnezeul turcilor şi de Dumnezeul creştinilor.

Nu pot să mă laud că l-am iubit, întrucât inima mea învârtoşată de ură n-a iubit niciodată pe nimeni.

III. Inima

Istorisirea despre Yussuf îl istovise peste poate pe Kostas Venetis. A tuşit toată noaptea, iar, către dimineaţă, a avut o hemoptizie puternică.

Înfricat de boala şi de sfârşitul apropiat al lui Kostas, am alergat atunci, prin cotloanele cele mai nevoiaşe ale Veneţiei, în căutarea unui doftor pentru săraci. De când nu mai ieşeam la furat, banii noştri se împuţinaseră; cu cele câteva monede mărunte, pe care le găsisem pe fundul unui sertar, abia dacă ne puteam chivernisi traiul de zi cu zi, şi fără ajutorul iubitului meu, măcelarul, n-aş fi izbutit să pun în farfuria lui Kostas Venetis nici măcar o fărâmă de carne. Şi tot măcelarul mi-a împărtăşit în cele din urmă adresa unei locante – una dintre acele ospătării ale săracilor unde poţi întâlni toată mizeria ce se ascunde după faţadele poleite ale Veneţiei – în care îşi făcea veacul de obicei doctorul Buonnavista.

Era, această tavernă, o hrubă întunecoasă şi mâncată de igrasie, populată de chipuri bărboase, cu pălăriile trase pe ochi, care şuşoteau pe la mesele grosolane, ca într-un cuib de conspiratori. Nu se auzeau nici cântările răguşite ale beţivilor, nici glumele deşucheate, nici hohotele turbate de râs care însoţesc, de regulă, prin asemenea locuri, snoavele fără perdea.

Mărturisesc că am trecut cu o anumită sfială pragul acestei pivniţe, care nu semănă câtuşi de puţin cu cârciumile pe care obişnuiam să le cercetez, de unul singur sau în tovărăşia lui Kostas Venetis. La întrebarea mea despre doctorul Buonnavista, cârciumarul m-a cercetat o vreme bănuitor, iar pe urmă a început să mă iscodească, făcându-mă să-i povestesc, cu o voce nesigură în care se simţea frica, despre boala lui Kostas şi despre faptul că auzisem de acest medic care, deşi el însuşi foarte sărac, îi îngrijea gratuit pe nevoiaşii oraşului şi chiar le făcea rost de leacuri, muind, pe căi doar de dânsul ştiute, inimile nu prea filotime ale spiţerilor. Sărăcimea Veneţiei – îmi spusese amicul meu, măcelarul – îl venera ca pe un sfânt pe doctorul Buonnavista.

Mulţumit pesemne de răspunsurile mele, stăpânul cârciumii catadiesi în cele din urmă să-mi mâzgălească o adresă pe un coltuc de hârtie. Şi aşa am ajuns în cele câteva odăiţe de la mansarda unei căsoaie dărăpănate, unde locuia doctorul Buonnavista. L-am găsit în tovărăşia unei liote de ţânci răpănoşi, dintre care – aşa cum avea să-mi spună el însuşi – o parte erau ai lui, alţii ai vecinilor, cea mai mare parte – ai nimănui. Încă în vreme ce urcăm scările, am fost mirat să aud tărăboiul iscat de nişte glasuri subţirele de plozi peste care stăpânea o voce puternică şi răguşită de bas, făcută parcă să-ţi ferfeniţească timpanele. Dar şi mai uimit am rămas când, prin uşa larg deschisă a unei mansarde, am zărit un om neobişnuit de gras care stătea în patru labe în mijlocul camerei, călărit de vreo trei sau patru copilaşi de o şchioapă, ce îl izbeau cu călcâiele-n coaste şi îl trăgeau de păr şi urechi, scoţând nişte ţipete ascuţite. Alţi ţânci foşgăiau ca guzganii prin toate cotloanele, făcând o larmă teribilă, ce părea să-l înveselească la nebunie pe bărbatul cel gras, care, printre hohote groase de râs, îi încuraja cu urlete drăgăstoase şi mârâituri, adresându-le vorbe de alint care nu se potriveau defel cu glasul său tunător.

Am ghicit că bărbatul acela era doctorul Buonnavista şi mărturisesc că rareori mi-a fost dat să văd un loc mai murdar decât locuinţa acestui medic al sărăcimii.

Doctorul însuşi îşi purta osânzele învelite în nişte haine slinoase, care pesemne nu fuseseră niciodată spălate. A trecut multă vreme până să mă bage în seamă, deşi îl strigasem cât puteam eu de tare de câteva ori. Când, în sfârşit, şi-a îndreptat privirea spre mine, a clipit din ochi de câteva ori a nedumerire, apoi, pe neaşteptate, slobozi un urlet care făcu să se cutremure geamurile şi-i îngheţă pe plozii ce se potoliră brusc, privind acum cu mare spaimă la matahala care se ridica de jos cu nişte mişcări greoaie şi-şi scutura de pe genunchii pantalonilor nişte fire de murdărie.

M-a întrebat ce poftesc, cu o voce destul de ursuză, ca pe un musafir nepoftit. I-am vorbit atunci despre boala lui Kostas şi l-am implorat să mă însoţească la căpătâiul acestuia.

Doctorul părea că nici nu ia seama la cuvintele mele. A început să le împartă plozilor, dintre care unii apucaseră să se facă nevăzuţi prin tainiţele apartamentului, tot felul de sarcini şi de porunci. O parte erau trimişi la brutar şi la măcelar, alţii urmau să pregătească dejunul doctorului, în timp ce o fetiţă

pipernicită primi ordin să caute trusa acestuia, care fu în cele din urmă descoperită, după mai multe încercări, în spatele unor mobile hârbuite. În sfârşit, Buonnavista îşi îndesă pe capul enorm o pălărie cu boruri imense, ce-i însoţea întotdeauna ieşirile în oraş, şi îmi porunci să-l călăuzesc la patul lui Kostas Venetis.

Pe drum, cu acelaşi glas tunător, care îi făcea pe trecători să ne cerceteze cu curiozitate, începu să-mi vorbească despre clima nesănătoasă a Veneţiei, despre foamete şi mizerie, despre malaria care bântuia prin cartierele sărăcimii, secerând la vieţi cu nemiluita, dar şi despre inimile învârtoşate ale bogătaşilor. Vocea lui se inflama tot mai mult de mânie atunci când pomenea despre silnicia şi nedreptatea care domnesc aici ca şi pretutindeni, ori despre cârmuitorii societăţii, pe care îi socotea nişte criminali.

Pe Kostas l-am găsit zăcând fără simţire sub pătura ce purta urmele hemoptiziei din noaptea trecută.

După ce-şi lipi urechea de pieptul său descărnat şi-l cercetă îndelung, în timp ce meliţa fără încetare din glasu-i răsunător, doctorul mă întări în convingerea că Venetis nu mai are mult de trăit. Socotea însă că anumite leacuri, pe care mi le însemnă cu grijă pe o hârtie, dimpreună cu numele şi adresa unui spiţer, l-ar putea readuce pentru o vreme la viaţă pe Kostas. Chiar dacă nu mai exista nicio nădejde de însănătoşire, sfârşitul acestuia nu era chiar atât de apropiat cum credeam eu. Trupul lui Kostas Venetis nu-şi pierduse încă în întregime vigoarea, avea o inimă puternică şi pe deplin sănătoasă, astfel că agonia lui se anunţa destul de îndelungată. Avea nevoie însă de hrană sănătoasă şi din belşug, de fripturi în sânge stropite cu un pahar de vin roşu, căci – de îndată ce-şi va reveni în simţire – leacurile rânduite de doctor îi vor stârni pofta de mâncare şi băutură. Laptele gras de capră – mai adăugă doctorul Buonnavista – poate face, la rându-i, adevărate minuni în boli cum este cea a lui Kostas Venetis.

Sfaturile doftoriceşti se amestecau în gura lui cu blestemele şi ameninţările la adresa celor sus-puşi, dar şi la adresa lui Dumnezeu, care îngăduie nedreptatea şi sărăcia. Spunându-mi toate acestea, doctorul se făcuse roşu la faţă, începuse să tropăie zgomotos, să amenințe în toate părţile cu pumnii săi mari, iar în cele din urmă, mă izbi violent peste spate, făcându-mă să-mi pierd răsuflarea, în vreme ce turuia despre războiul necurmat dintre bogaţi şi săraci şi despre dreptul sacru la revoluţie.

Nu mai văzusem niciodată un om care să facă atât de mult zgomot ca doctorul Buonnavista.

Spiţerul la care mă trimisese era la fel de ciudat.

M-a cântărit aspru din ochi, de sub o tichie neagră, cum mai văzusem doar în cadrele vechi (pe care mi le arătase Kostas Venetis prin palatele Franţei şi ale Italiei), în timp ce îşi mototolea între degete barba lungă, ca de rabin, apoi mi-a smuls hârtiuţa doctorului, a citit-o, mişcând uşor din buzele-i gălbejite, şi a continuat să mă privească tăcut, cu o privire pătrunzătoare, care parcă îmi scormonea carnea.

Fata lui Lionardo era străbătută de o mulţime de riduri adânci, ce îi trădau vârsta înaintată.

N-am îndrăznit să-l privesc multă vreme în ochi, iar uităturile mele au început să rătăcească prin dugheana cu dulapuri înalte, încărcate cu tot soiul de borcane ciudate, pe care praful stătea gros de un deget.

Într-un târziu, cu o voce slăbită de bătrâneţe, spiţerul m-a întrebat dacă am bani de medicamente.

Atunci am răsturnat pe tejghea mâna de mărunţiş, care era, în momentul acela, tot avutul meu şi al lui Kostas Venetis. Bătrânul începu să numere bănuţii mărunţi de aramă, pe care îi orândui într-un fişic înalt de câteva degete, iar dintre buzele sale fără culoare se auzi un soi de chelălăitură: spiţerul râdea. Apoi îmi făcu semn să-mi iau îndărăt banii, se ridică greoi de pe scaun şi începu să scotocească prin dulapurile sale pline de praf, slobozind acelaşi râs bătrânicios, care izbucnea parcă din fundul stomacului.

Înainte să-mi dea leacurile, mi-a poruncit să-mi scriu numele într-un catastif gros, holbându-se, cu o strâmbătură, la slovele mele neîndemânatice şi spunându-mi că aceea e cartea datornicilor. Trebuia să trec pe la dânsul o dată pe săptămână pentru prafurile rânduite lui Kostas.

Am strecurat, după sfaturile spiţerului, între buzele arse de fierbinţeală ale lui Kostas Venetis, hapurile dizolvate într-o picătură de vin.

În seara aceea m-am hotărât să ies din nou la furat, iar Dumnezeul hoţilor mi-a răsplătit hărnicia: un portofel destul de tiesit, smuls din buzunarul unui beţiv mă scutea pentru o vreme de grijile zilei de mâine, legate de mâncarea, băutura şi leacurile iubitului meu.

A doua zi azvârleam un pumn de bănet pe tejgheaua spiţerului, cerându-i să mă şteargă din catastiful pentru datornici. Dar bătrânul s-a uitat cu dispreţ

la banii slinoşi de hârtie şi mi-a spus că nu de bani are el trebuinţă: urma să găsim împreună un mijloc prin care să-mi plătesc datoria, când va socoti el şi doar dacă va socoti el. Nici doctorul Buonnavista, care venea în fiecare zi să-l vadă pe Kostas Venetis, n-a vrut să se atingă de bani: mi-a spus că el îşi îngrijeşte bolnavii doar dintr-un sentiment de fraternitate, iar în ochii săi banii şi proprietatea reprezintă o crimă.

Kostas se întrema foarte greu.

A zăcut în nesimţire zile la rând, iar singura lui demâncare erau gălbenuşurile crude de ouă, pe care le băteam cu puţin lapte, după cum mă învăţase doctorul Buonnavista. Fierbinţeala însă i se stinsese treptat, nu mai tuşea şi nu mai scuipa pe aşternuturile culcuşului nostru pârâiaşe de sânge, iar doctorul îmi spunea că, înainte de a pleca pentru totdeauna, Venetis o să-şi mai revină o dată la viaţă.

Începusem să mă obişnuiesc cu gândul despărţirii de Kostas, durerea pe care o simţeam nu mai era atât de năpraznică, devenise o suferinţă mocnită şi surdă, cu care te deprinzi de la o zi la alta, aşa cum se deprind cu slăbiciunile lor cei care suferă de o boală fără putinţă de vindecare.

L-am îngrijit însă cu toată dragostea de care eram eu în stare şi cred că dacă diavolul însuşi mi-ar fi cerut sufletul în schimbul sănătăţii lui Kostas Venetis, aş fi căzut cu dânsul la înţelegere.

După o săptămână, m-am înfăţişat iarăşi în spiţeria lui Lionardo pentru medicamente. De data asta spiţerul s-a arătat mult mai prietenos, m-a iscodit în legătură cu boala lui Kostas, apoi m-a întrebat dacă nu voiesc să lucrez, ca băiat bun la toate, în spiţeria lui, vreme de două ceasuri pe zi. Acesta era mijlocul prin care socotea el că mi-aş putea plăti datoria scrisă la catastif şi – dacă mă dovedeam osârdnic şi priceput – aş fi putut avea parte cu vremea chiar şi de o mică simbrie. Iar dacă nu voi primi – căci el n-are de gând să-mi siluiască alegerea – rămân slobod s-o fac, totuşi, leacurile lui Kostas sunt destul de costisitoare, iar nici dânsul nu poate să mă îndatoreze la nesfârşit.

După o scurtă şovăială, am făcut târgul cu Lionardo.

Trebuia să învăţ şi vieţuirea fără Kostas Venetis.

În felul acesta m-am pomenit slugă în spiţeria bătrânului.

Aveam poruncă să mă înfăţişez dinaintea lui la ceasul şapte al dimineţii, iar îndatorirea mea era să mătur prin dugheană, să şterg praful de pe borcanele cu leacuri şi alifii, să pregătesc cafeaua stăpânului şi să târguiesc,

dintr-o piaţă alăturată, puţinele sale lucruri de trebuinţă, căci Lionardo nu mânca aproape nimic, era la fel de cumpătat la mâncare şi băutură ca şi Kostas Venetis.

De obicei spiţerul nu-şi bea singur cafeaua de dimineaţă, ci în tovărăşia doctorului Buonnavista, care trecea zi de zi, cu nelipsita lui pălărie, pragul prăvăliei de leacuri, făcând să se zguduie, din pricina glasului său tunător, borcanele farmacistului. Prieteşugul lor mi se părea destul de ciudat, fiindcă se certau totdeauna, iar certurile lor se isprăveau cu asemenea sudalme, ocări şi vorbe de ameninţare, cum mai avusesem prilej să aud doar în tavernele lotrilor. La sfârşit, vraciul cel gros, roşu la faţă şi cu vinele de la tâmple umflate peste măsură, urlă că îl va face pe Lionardo să ardă ca un guzgan, împreună cu spiţeria lui căcăcioasă şi îşi arunca pălăria în direcţia farmacistului, care, la rândul lui, zbiera că are în dugheană lui destule otrăvuri suficient de puternice pentru a-l amuţi pentru totdeauna pe doctorul Buonnavista. Se despărţeau ca doi duşmani de moarte, jurându-şi ură veşnică, scuipându-se şi strâmbându-se unul la celălalt, pentru că a doua zi cearta lor – stârnită din pricini ce-mi rămâneau în mare parte neînţelese – să izbucnească la fel de pătimaşă ca în ajun, alungându-i pe puţinii muşterii ai spiţerului şi vârând în sperieţi precupeţele ce forfoteau mereu prin apropiere.

Am priceput doar că doctorul era socialist, în timp ce spiţerul îmbrăţişa cauza anarhiştilor.

Într-o zi, Kostas a deschis puţin ochii. M-a privit câteva clipe, cu uitătura buimacă a cuiva care tocmai se trezeşte din somn, apoi l-am văzut că încearcă să-şi descleşteze fălcile, încercând să vorbească. Dar dintre buzele lui decolorate de boală n-a ieşit decât un soi de suspin, care mă lovi, ca vârful unui cuţit, de-a dreptul în inimă.

Unul dintre muşterii care se abăteau cel mai ades prin spiţeria lui Lionardo era signor Galeazzo, un rentier cam gubav, cu chelia lucioasă şi barbete ca păpădia. Se plângea de tot soiul de beteşuguri (ba inima, ba un junghi, ba o indigestie păcătoasă) şi cumpăra de fiecare dată o mulţime de leacuri, plătind totdeauna cu bani peşin.

Am aflat de la farmacist că signor Galeazzo suferea de ipohondrie. Şi îşi vedea singur de sănătate, căci, după ce cercetase numeroase tratate groase de medicină, se credea mult mai priceput decât doftorii, care – după socoteala

lui – erau cu toţii nişte şarlatani, puşi doar pe furtişag şi căpătuială. Iar în discuţiile sale cu Lionardo l-am văzut nu o dată ameninţând cu bastonul său gros toată această adunătură de panglicari buni de spânzurătoare, pe care statul ar trebui să-i oprească de la meşteşugul lor îndoielnic, bun doar să aducă cheltuială şi pagubă. De aceea – socotea signor Galeazzo – autorităţile ar trebui să închidă toate facultăţile de medicină, adevărate viespare de tâlhărit, şi să le pună la dispoziţie tuturor cetăţenilor cunoştinţe de igienă şi patologie (care ar trebui învăţate prin şcoli în loc de gramatică şi de aritmetică), astfel încât aceştia să-şi îngrijească singuri de sănătate.

Farmacistul nu-l contrazicea niciodată, asculta răbdător, ba mi se părea uneori chiar că se teme de rentierul cel ipohondru. Iar (lucru încă şi mai ciudat) dacă doctorul Buonnavista se întâmpla să se afle, cu asemenea prilejuri, în spiţerie, asculta şi dânsul toate învinuirile lui signor Galeazzo fără niciun cuvânt de împotrivire, făcându-se mic ca un şoricel. Abia după plecarea acestuia izbucnea într-o cascadă de sudalme şi de ocări, acuzându-l pe Lionardo de cârdăşie cu vrăjmaşii progresului şi jurându-se că nu va mai călca niciodată în dugheană lui împuţită. Iar odată, când doctorul l-a numit „coadă de topor” şi „slugă a burgheziei”, spiţerul s-a făcut mai întâi galben, pe urmă roşu la faţă şi a scos din sertarul tejghelei un pistol ruginit, pe care l-a îndreptat către pălăria imensă a lui Buonnavista.

Îngheţasem de groază. Iar zgomotul împuşcăturii (care a venit foarte târziu, după ce doctorul izbutise să iasă din spiţerie) m-a izbit ca un ciocan drept în moalele capului.

Iată care era slujba mea în spiţeria lui Lionardo.

În sfârşit, Kostas Venetis a început să vorbească.

Într-o zi (nu ştiu a câta de la începutul bolii lui Kostas), întorcându-mă de la prăvălia spiţerului, l-am găsit pe Venetis cu ochii deschişi. Văzându-mă, s-a ridicat greoi în capul oaselor şi mi-a cerut ceva de mâncare.

Zilele mele s-au împărţit între slujba de la spiţer şi îngrijirile datorate lui Kostas. Mâncărurile din belşug, paharul de vin şi laptele de capră, la care se adăugau leacurile lui Lionardo au început să facă adevărate minuni. Sprijinindu-se de mine, Kostas Venetis izbutea acum să se mişte prin cămăruţă şi îşi putea face singur nevoile. I-a cerut doctorului Buonnavista, fără să ţină seama de urletele mânioase ale acestuia, să-şi sfârşească vizitele de zi cu zi, întrucât se simte mai bine şi nu mai are nevoie de dădăceala niciunui vraci. Apoi i-a

aruncat o privire plină de ură şi a adăugat că nu i-au plăcut niciodată iscoadele.

Cred că am prins destule puteri – îmi spuse într-o seară pe neaşteptate Kostas Venetis – ca să-ţi istorisesc mai departe, aşa că ia condeiul şi scrie, Nemţoaico, fără să schimbi nimic şi fără să pui ceva de la tine, pentru că nu ştiu câte zile îmi mai e dat să mă bucur de puţină vârtute şi nu vreau ca povestea mea să rămână neisprăvită.

E adevărat că în zilele din urmă tu ai început să mă vinzi, dar ai făcut-o pentru că eşti un suflet curat şi neştiutor, aşa cum şi Iuda era un suflet neştiutor. De fiecare dată vânzarea trebuie să vină prin cineva şi aşa se face că fiecare din noi vindem şi suntem vânduţi, căci cercul se învârteşte înainte şi înapoi, prin voia lui Dumnezeu, care lucrează necontenit.

De asta stă scris în Scripturi: Eu n-am venit să aduc pace, ci sabie.

Căci voinţa lui Dumnezeu este lucrarea, şi prin aceasta, războiul.

După moartea lui Yussuf – îşi urmă mai departe istorisirea Kostas Venetis – am rătăcit câtva timp în neştire printre tranşeele şi redutele care împânzeau pământul Bulgariei.

O patrulă românească m-a găsit în cele din urmă zăcând, ameţit de foame şi slăbiciune, pe marginea unei gropniţe pline de apă. Un ostaş tuciuriu tocmai se pregătea să mă străpungă cu baioneta, socotindu-mă pui de mahomedan, când am scos un urlet de îndurare şi, cu lacrimi în ochi, am început să îmbrăţişez cizmele pline de noroi ale fraţilor mei întru credinţă.

Laşitatea m-a ajutat astfel să-mi mântuiesc zilele şi să ajung în tabăra românească.

Îmi amintesc ca prin vis de focurile posomorâte, aprinse pe fundul tranşeelor, la care noii mei camarazi pregăteau o fiertură de mălai, numită pe limba lor mămăligă, de cântecul trist din fluier al unui gradat, de feţele palide de frică şi oboseală strânse în jurul cazanului negru de tuci unde clocotea cina.

Bruma de franţuzească pe care o prinsesem de la Yussuf mi-a fost de folos ca să intru în vorbă cu ofiţerii. Le-am spus că sunt grec, băiat de creştin, ca şi dânşii, luat în robie de osmanlâi, care m-au necinstit şi m-au oropsit, silindu-mă la tot soiul de desfrânări. Întotdeauna se găseau câţiva ofiţeraşi dornici să-mi asculte istorisirile despre taina haremurilor şi despre năravurile pidosnice ale turcilor, care se drăgostesc mai abitir cu băieţii decât cu femeile, iar povestea păţaniei mele cu Fatih-Efendi i-a umplut de scârbă şi de mânie. Pentru că aveam o închipuire nespus de bogată, născoceam mereu noi şi noi

amănunte, în aşa fel încât să nu le astâmpăr niciodată curiozitatea, iar faima mea de povestaş se răspândi cu vremea pe la toate corturile ofiţereşti. Eram răsplătit pentru poveştile mele cu mâncăruri mai alese ca mămăliga şi ajunsesem să-mi am tainul de carne şi tainul de vin, trăind mai bine decât soldaţii. Cele câteva scamatorii pe care le învăţasem de la Mamulos m-au ajutat de asemenea să-mi câştig hrana de zi cu zi, căci românul cască ochii cu plăcere la asemenea arătări şi e mai puţin cărpănos decât grecul, aşa că bănuţii au început să-mi zornăie la scurtă vreme prin buzunare. Apoi, într-o zi, după ce începusem s-o rup destul de bine pe româneşte, văzându-mi dibăcia degetelor şi iscusinţa la înşelăciuni, Calomfir – un sergent lung şi buzat, care pe timp de pace ţinea cârciumă într-una din mahalalele Bucureştilor – m-a întrebat dacă mă pricep să măsluiesc zarurile şi cărţile. Iar când a aflat că deprinsesem acest meşteşug de la coţcării din Salonic, care sunt cei mai mari măsluitori din toată Grecia noastră pietroasă, faţa lui smeadă s-a luminat de un zâmbet pieziş şi mi-a oferit pe loc o simbrie grasă, dacă mă prind să-l învăţ toate tainele şi toate dichisurile acestei îndeletniciri.

Din ziua aceea, în răgazurile lungi dintre bătălii, mă ascundeam împreună cu Calomfir într-un colţ mai ferit, unde mă trudeam să-l pricopsesc, după priceperea mea, cu învăţătura după care înseta atât de vârtos. Nu ştiu dacă am fost sau nu dascăl bun, dar ştiu cu siguranţă că românul s-a dovedit un ucenic din cale afară de prost. N-am văzut în viaţa mea degete mai neîndemânatice decât ale lui Calomfir, nici privire mai lipsită de agerime, aşa că dăscălia mea nu i-a fost până la urmă de niciun folos. Căci coţcăria e meşteşug greu, cere anume înzestrări şi destoinicii, fără de care, oricâtă râvnă şi stăruinţă ai arăta (iar ucenicul meu dovedea multă râvnă şi stăruinţă) te alegi doar cu trudă. Până la urmă, după ce mi-a plătit la soroc două sau trei simbrii, a priceput asta şi Calomfir: sfaturile noastre de taină s-au isprăvit, nu din pricina mea, iar sergentul cel negricios, înţelegând acum cât de anevoie de învăţat e meseria măsluitorului, îmi arăta, mie, unui mucos, o cinstire deosebită, taman cum făcuse şi tata atunci când mă credea înzestrat cu darul sfinţeniei.

Această cinstire a deschis ochii trupei în legătură cu înzestrările mele de taină, iar după Calomfir am mai avut câţiva ucenici.

Nu se sfiau să primească învăţătură din partea mea nici epoleţii ofiţereşti, ba o primeau chiar cu mai multă osârdie decât cătanele proaste.

La sfârşitul războiului, care s-a isprăvit păgubos pentru armatele lui Abdul-Hamid, eram copilul de suflet al acelui polc românesc, unde toţi mă feriseră ca pe ochii din cap de primejdiile bătăliilor şi începuseră să mă socotească unul de-al lor.

Văzusem cu ochii mei dezastrele de la Griviţa şi de la Plevna, fusesem martor la capitularea lui Osman-Paşa şi ştiam – din istoririsirile lui Yussuf – că puterea împărăţiei e pe sfârşite.

Românii tocmai se pregăteau să se întoarcă la casele lor, iar eu tocmai mă socoteam ce drum să apuc, când lunganul de Calomfir mi-a spus că ticluise pentru noi doi o învârteală cu câştig sigur şi lesnicios, cerându-mi să merg cu dânsul în România. Banii pe care îi avea el, căci reuşise să agonisească o mică avere, dimpreună cu priceperea pe care o aveam eu la tot soiul de înşelătorii şi tertipuri urmau să alcătuiască capitalul viitoarei noastre tovărăşii.

Propunerea lui venea tocmai la ţanc şi am primit-o cu dragă inimă.

Cu banii daţi pe sub mână de Calomfir şi cu sprijinul ofiţerilor pe care îi învăţasem să scoată asul din mânecă am izbutit să-mi ticluiesc nişte hârtii mincinoase, care adevereau că mă număram printre învingătorii lui Osman-Paşa şi participasem, ca gornist al unui polc de infanterie, la luptele din Bulgaria.

Am trecut aşadar Dunărea în chip de soldat român şi tot în chip de soldat român m-am arătat pentru prima dată pe străzile Bucureştilor, unde m-am pomenit aclamat de mulţimea pestriţă, adunată sub colina Mitropoliei, ca să salute armata biruitoare a prinţului Carol, care se acoperise de glorie prin smârcurile pământului bulgăresc.

Trebuie să ştii, fiule, că românii păstrează dreapta credinţa, iar bisericile lor sunt zidite după chipul bisericilor noastre greceşti. Mahalalele Bucureşiului nu se deosebesc nici ele prea mult de cartierele mărginaşe ale Salonicului, pe care le cercetasem amănunţit în scurtele mele săptămâni de învăţătură.

Într-o asemenea mahala, numită Podul Calicilor, îşi ţinea cârciuma Calomfir. Şi avea văd bun cârciuma lui, căci românul e din fire petrecăreţ şi dedat pântecelui, îi plac cântecul, glumă şi veselia. Iar muşteriii săi cei mai de soi erau negustorii roşii la faţă şi pântecoşi, unii greci de ai mei, meşteşugarii (care pe aici sunt cam delăsători şi cam ispitiţi să te poarte cu vorba până la Sfântul Aşteaptă), conţopiştii săraci, dar fuduli, care se îmbrăcau orăşeneşte şi se făleau cu o brumă de franţuzească, şi – mai presus decât toţi – poliţaiul

cartierului, pe care Calomfir nu pridídea să-l îndoape cu băutură, arătându-i o cinste deosebită.

Adevăratul stâlp al afacerii nu era însă dânsul, ci Frosa, nevastă-sa, o muiere pieptoasă şi lată în şolduri, în faţa căreia tremurau toţi beţivii şi toate puşlamalele mahalalei, cărora nu şovăia să le stâlcească mutrele cu pumnii ei aprigi atunci când întreceau măsura la băutură şi se dedau la măscări şi obrăznicii. Căci în cârciuma lui Calomfir nu era îngăduită, după voinţa Frosei, nicio vorbă sau purtare necuviincioasă, iar cine nu ţinea seama de rânduielile ei era şters pentru totdeauna din pomelnicul muşteriilor.

Cârciumarul mi-a găsit o odaie curăţică în mahala, mi-a cumpărat câteva rânduri de haine, apoi m-a înfăţişat Frosei, căci avea mare încredere în judecata ei sănătoasă şi nu ieşea niciodată din vorbă ei.

Tertipurile mele scamatoreşti, iscusinţa cu care izbuteam să scot totdeauna la ţanc cartea cea mare, înşelăciunile pe care le deprinsesem de la haimanalele Salonicului au fost foarte pe placul nevestei, care mă îndemna să-i arăt tot alte şi alte panglicării, iar la sfârşit a bătut tare din palme, scuturându-şi ţâţele mari şi pietroase ca ale maică-mii.

După ce a tăinuit o vreme în şoaptă cu Frosa, Calomfir mi-a făcut parte apoi de planul ce îl urzise în legătură cu mine: în spatele cârciumii avea o odaie anume de joc, unde se adunau, seară de seară, ca să jertfească norocului, câţiva împătimiţi după fanţii şi damele de spatie. Aici urmă să-mi pun la încercare darurile de păcălici, jucând, pe banii birtaşului, cu coţcării cei mai dibaci din Podul Calicilor şi străduindu-mă să-i uşurez de arginţi, spre folosul lui Calomfir şi al Frosei, dar şi spre folosul meu, căci cârciumarul îmi făcea un gheşeft la fiecare câştig.

Doi ani de zile aveam să mă bucur de atunci înainte de aceste gheşefturi, iar faima norocului meu nemaipomenit, pe care mulţi bănuiau că mi-l fac singur, dar nimeni n-a izbutit să mă dovedească, s-a răspândit cu repeziciune prin toate mahalale Bucureştilor.

Seara jucam cărţi cu muşteriii lui Calomfir, iar ziua hălăduiam în cârciumă, trăgând cu coada ochiului la curul straşnic al Frosei.

La început nu m-am lăcomit la câştiguri prea mari. Mă mulţumeam cu câştigurile mărunte, dar regulate, la care adăugam din când în când, pentru a nu bate prea tare la ochi, şi câte o pierdere neînsemnată.

În ladă de bani a lui Calomfir, chiar dacă nu plouă, picura binişor.

La masa de joc mă arătam sfios ca o floare, făceam pe prostul şi nepriceputul, îi linguşeam şi-i învăluiam cu vorba pe coţcării harsiţi, cărora le ghicisem tertipurile şi izbuteam să mă arăt mai viclean decât ei. Nimeni nu mă luase încă la ochi, iar câştigurile mele erau puse pe seama norocului.

Nici după ce am dat prima mea lovitură răsunătoare, golind temeinic câteva chimire negustoreşti, cu ajutorul unui as de pică rătăcit prin mânecile surtucului, niciunul dintre păgubaşi nu m-a bănuit de vreo coţcărie. Doar mă arătasem eu însumi nespus de mirat de această pomană neaşteptată pe care mi-o făcea întâmplarea, iar obrajii mei roşiseră că ai unei copilandre duse la măritiş în timp ce-mi culegeam de pe masă hartanul de pradă.

De fiecare dată, Calomfâr îmi lăsa un sfert din câştig şi îşi frecă palmele, bucuros că dăduse peste un tovarăş ca mine. Cât despre Frosa, ea începuse să mă cerceteze de-un timp cu ochi alunecos de muiere şi să-mi arunce zâmbre viclene de femeiuşcă, în timp ce mă măsura de sus până jos, iţindu-şi ca din greşeală, de sub fustele largi, pulpele albe, ca aluatul de cozonac.

În răstimpul cât zăboveam în cârciumă, sorbind vinul acrişor al birtaşului, mă gândeam şi eu câteodată la pulpele Frosei.

De-ale gurii se găseau mai anevoie în localul lui Calomfâr, iar singurele bucate îngăduite de pravila birtăşiţei să însoţească vinurile şi rachiurile vârtoase erau seminţele de bostan. Dar nici nu puteam să mi-o închipui pe Frosa, cu pieliţa obrazului ei subţire, aplecată deasupra grătarului cu mangal, pe care sfârâiau cârnăciorii usturoiaţi, fleicile grase de vacă, ficaţii de porc şi momiţele de berbec prin toate dughenele din apropiere.

De altfel şi birtaşul şi birtăşiţa erau lacomi la agonisit şi cumpătaţi la mâncare; la masa lor se mâncau pe sponci nişte bucate de rând, pe care le încropea în grabă mai mult Calomfâr decât Frosa, căci stăpânei nu-i plăcea să se îndeletnicească cu meşteşugul gătitului, fiind greţoasă peste măsură la aburii de mâncare.

Dar dacă nu se putea lăuda cu belşug de bucate (pentru asta se găseau în mahala destule ospătării), cârciuma jupânului se mândrea în schimb cu belşugul de băutură. Se găseau acolo de toate: de la rachiurile de prună la basamacurile şi vutcile de secară, de la şliboviţele, tescovinele şi spumele tari de drojdie la masticile noastre greceşti şi la berea nemţească, pe care eu am gustat-o întâi şi întâi în dugheană lui Calomfâr. Dar se găseau mai ales vinuri de toate soiurile şi pentru toate placurile, pe care birtaşul le ţinea la răcoare,

într-o pivniţă largă, ce se întindea sub trei rânduri de case din mahala şi unde tremurai de frig până şi pe zăpuşelile cele mai mari.

Se cuvine să ştii, Hule, că vinurile românilor n-au nici dulceaţa nici tăria vinurilor greceşti, făcându-se din alte soiuri de struguri, care cresc în părţile mai dinspre miazănoapte, dar se pot întrece dinspre partea aromei şi a buchetului, cu licorile cele mai renumite. Iar vinurile lui Calomfâr, de la cele albe şi nu prea tari la cele negre şi groase ca untdelemnul, erau vestite nu doar în Podul Calicilor, ci şi în mahalalele din vecinătate, ajungând uneori şi la petrecerile boierilor, aşa că birtăşiţa nu prea avea într-adevăr pricină să-şi strice faţa şi mâinile cu cazna gătitului. De virtuţile tuturor acestor licori aveam să mă conving şi eu în curând, dar cu măsură şi cumpătare, chiar dacă Frosei îi plăcea să mă cinstească, zicându-mi că vinurile sale şi ale birtaşului dau vlagă mare la trup şi limpezime de minte. Iar vorbele Frosei mă tulburau, ştiind bine cam unde bat ele, căci, pe vremurile acelea, eu, Kostas Yenetis, eram frumos ca un înger. Moştenisem de la maică-mea pielea albă ca laptele şi sprâncenele frumos arcuite, iar încercările prin care trecusem în timpul războiului îi dăduseră chipului meu asprimea şi semeţia unui obraz bărbătesc, care se potriveau de minune cu mustaţa, ce-mi crescuse de-a binelea şi era acum o mustaţă de palicar în toată puterea cuvântului. Dobândisem un corp de atlet prin care clocotea sângele aprig al moşilor mei, sulioţii, ce făcuseră Eteria şi se războiseră cu păgânul la Missolonghi.

Încă de pe timpul drăgostelilor cu Yussuf mă molipsisem de boala privitului în oglindă, desfătându-mă cu frumuseţea trupului meu, chiar dacă pe atunci eram încă un băieţandru neîmplinit, căruia abia îi dădeau tuleiele.

În cămăruţa pe care mi-o tocmise birtaşul nu era decât un ciob de oglindă, pătat de nenumăratele soiuri de muşte ce forfotesc vara prin mahalelele Bucureştilor, aşa că una din primele mele griji a fost să îmi cumpăr o oglindă adevărată.

Serile, înainte de ceasul culcării, obişnuiam să-mi cercetez farmecele cu de-amănuntul, mirându-mă eu singur de meşteria pusă de Dumnezeu în alcătuirea trupului meu. Chiar dacă aveam sufletul strâmb din născare, primisem în schimb o alcătuire trupească desăvârşită, cu care nu mai pridideam să mă fudulesc, încredinţat că e semnul unei ursite mai presus de a oamenilor de rând. Îmi făcea plăcere să-mi pipăi trupul şi să mă desfăt cu priveliştea părţilor mele ascunse, pe care le socoteam mai cu dărnicie croite

decât ale altor bărbaţi, căci nu mă vindecasem încă de duhul deşertăciunii. Eram mândru de coapsele mele puternice şi nervoase, adevărate coapse de harmăsar, de pântecul supt, înzestrat cu belşug de păr negru şi creţ, dar mai cu seamă de podoabă ce mi se legăna între pulpe şi care nu mai era de mult o puţoancă de copilandru.

Aşa am ajuns, fiule, să mă îndrăgesc pe mine însumi şi numai întâmplările năpraznice prin care urma să trec în curând m-au vindecat de această pornire deşartă, nutrindu-mă cu duh de smerenie.

Laţul se strângea cu încetul în jurul meu, iar eu, cu totul neştiutor de ce avea să urmeze, mă lăsam amăgit, ca acel tânăr din timpurile străvechi, despre care istorisesc mithos-unle noastre greceşti, de patimă, mai înveninată ca toate, a iubirii de sine.

Îl uitasem pe Dumnezeu, dar Dumenezeu nu mă uitase pe mine, iar dragostea lui cumplită s-a abătut nu peste mult asupra mea ca o lovitură de trăsnet.

Îmi găsisem câţiva tovarăşi de pahar printre băieţii de prăvălie şi slujbaşii mărunţi care îndrăgeau vinurile lui Calomfir, dar cel mai mult îmi plăcea să stau la taifas cu dascălul Iorgu.

Acesta era un bătrânel sfrijit, care se încălzea de dimineaţă şi până seară cu zeamă de strugure la o masă mai lăturalnică, cam ocolit de muşteriii obişnuiţi ai localului, din pricină că era socotit pe jumătate nebun. Frosa abia-l îngăduia în tractir şi dacă n-ar fi fost om al bisericii cu siguranţă că ar fi făcut de mult cunoştinţă cu pumnul tare al birtăşiţei, căci (lucru neîngăduit de pravila ei) obişnuia să vorbească de unul singur, iar după ce golea mai multe pahare de tulburel, începea să cânte, cu un glas tunător, care făcea să zăngănească ferestrele, slujba înmormântării.

Avea nişte ochi lăcrimoşi, de culoarea cicoarei, cu care s-a uitat la mine ceţos când a aflat, din pălăvrăgeala stăpânilor, că sunt odraslă de grecotei.

Căci odraslă de grecotei era şi dascălul Iorgu, alungat, pentru nu ştiu ce pricină din mănăstirile de la Meteora şi pripăşit în cele din urmă, la bătrâneţe, în strană unei biserici de pe Podul Calicilor.

N-a pregetat să mă tragă de limbă despre părinţii mei şi despre învăţătura pe care o primisem, m-a întrebat din cărţile noastre bisericeşti şi pesemne că răspunsurile mele l-au mulţumit (îi spusesem că sunt copil părăsit, crescut prin mila fraţilor dintr-o mănăstire), căci, peste câteva zile mi-a adus o

psaltire grecească, poruncindu-mi s-o citesc şi s-o cercetez zi de zi, pentru că psalmul (după cuvântul Sfântului Vasile cel Mare) este liniştitorul sufletului, răsplătitorul păcii, alungătorul demonilor şi aducătorul ajutorului îngeresc.

Despre tâlcuirea psaltirii aflasem câte ceva din învăţăturile părintelui Makarios, care mi-au venit în minte cu limpezime. Nu mă mai gândisem de multă vreme la aceste învăţături, pe care le repetăm acum, cu glas sigur, fără să mă abat nicio iotă de la cuvântul părintelui, spre mirarea dascălului Iorgu, care mă sorbea din ochi, în timp ce-i vorbeam despre însoţirea dintre vorbire şi muzică, menită să deschidă mai lesne porţile sufletului şi despre construcţia psalterionului evreiesc, care primeşte sunetele de sus, în aşa fel ca şi noi să ne deprindem a căuta cele de sus şi să nu ne supunem la patima trupului, din pricina plăcerii pe care ar isca-o cântarea.

Dascălul Iorgu încuviinţă din cap, apoi mă întrebă (încercând pesemne să mă încurce) dacă ştiu care este cuvântul pe care se sprijină întreaga psaltire, aşa cum se sprijină casa pe temelie, corabia pe scaf, iar omul pe inimă. I-am spus că acest cuvânt este Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioşilor, căci îndepărtarea de păcat e începătura la cele bune şi, după cum atunci când ne urcăm pe o scară ne îndepărtăm chiar de la prima treaptă de la pământ, începutul înaintării pe drumul virtuţii e arătat prin îndepărtarea de la rău. Şi mai vorbeşte cuvântul acesta despre starea ce va fi atinsă la capătul suişului pe care îl închipuieşte viaţa omenească, Fericirea, care este Binele adevărat şi cel mai de presus: Dumnezeu, cel ce este prin sine însuşi bun, către care toate privesc şi către care toate se îndreaptă. Căci Binele nu însemnează (aşa cum cred cei neştiutori) nici bogăţia, nici faima, nici sănătatea, întrucât acestea nu sunt bune prin firea lor, de vreme ce fiecare din ele se poate transforma în opusul său şi n-are puterea să-l facă mai bun pe cel ce o dobândeşte. Iar la temeiul primului pas pe care îl facem pe calea virtuţii se află credinţa în starea de Fericire pe care o vom atinge în urma tuturor încercărilor, adică nădejdea.

Aşa îi spuneam cu glas tare dascălului Iorgu, ghicind prea bine ce fel de tâlcuire vroia el să audă din partea mea, deşi, din cuvântul de taină al părintelui Makarios, aflasem că încă şi mai bună decât nădejdea e deznădejdea. Şi, în timp ce împărtăşeam din buze o învăţătură de rând, pe care o poţi adeseori auzi rostită la predică prin bisericile noastre greceşti, îmi veneau în minte ochii arzători cu care părintele îmi vorbise de deznădejde, pe

care o socotea mai presus decât toate virtuţile.

Dacă nădejdea se potriveşte firilor slabe, neputincioşilor şi mai cu seamă muierilor – îmi spusese într-un prilej părintele Makarios – deznădejdea e harul celor tari în vârtute, iar deznădăjduit cu adevărat poate fi socotit doar cel care n-a nădăjduit niciodată. Căci trebuie să facem deosebire între nevolnicii, care şi-au pierdut, dintr-o pricină sau alta, nădejdea şi, ca urmare, se tânguiesc şi îşi plâng de milă, dând vina pe semenii lor, pe soartă, ba şi pe Dumnezeu, pentru încercările care au dat peste ei şi adevăraţii deznădăjduiţi, cei care ştiu că totul este supus voinţei şi atotputerniciei lui Dumnezeu, pe care nimeni nu le cunoaşte şi pe care nimeni nu le poate pătrunde. Iar deznădejdea lor se naşte din credinţa că Dumnezeu ne strâmbă sau ne îndreaptă, ne rânduieşte rosturile şi menirile, ne sloboade cu o mână şi ne apucă în cealaltă, după legea cercului care se mişcă, fără odihnă, înainte şi înapoi. De aceea stă scris la Scripturi: Nu voia mea, ci Voia Ta să se facă, iar dragostea lui Dumnezeu pentru noi e cumplită.

Eu, Kostas Venetis, pot să mă laud că, la vârsta bărbăţiei, am înţeles această învăţătură a părintelui Makarios, şi m-am străduit de atunci să vieţuiesc întru deznădejde.

Priceperea mea de a tâlcui cuvântul Scripturii a făcut astfel punte între mine şi dascălul Iorgu.

Acesta făcea parte, după cum aveam să aflu nu peste mult, din rândul acelor oameni despre care se spune că sunt însemnaţi, fiind înzestraţi de la Dumnezeu cu daruri sau beteşuguri ciudate, iar darul său era acela că avea un miros din cale afară de simţitor, mai pătrunzător şi mai ager decât al oamenilor obişnuiţi.

Unealta lui adulmecătoare – mult mai vârtoasă ca a altor bărbaţi – izbutea să-i deosebească după miroaznă pe toţi muşteriii din văgăuna lui Calomfir, ba le citea şi în suflete, desluşindu-l pe fiecare după duhoarea păcatului său. Din pricina acestui beteşug, care-i pungea stomacul de scârbă, căci nu se află putoare mai mare pe faţa pământului decât aceea a păcatelor omeneşti, dascălul Iorgu se îngreţoşase de toate mâncărurile, iar o coajă tare de pâine sau puţină anafura muiată în zeamă de strugure ajungeau ca să-i astâmpere foamea.

Singurul leac ce-i mai ogoia nările prea simţitoare era băutura.

Dimineaţa, după utrenie, când venea, pe inima goală, să toarne pe gât

primă măsură de tulburel, moşneagul era arţăgos, îşi strângea tot timpul între degete năsoiul bubos, ca şi cum ar fi vrut să-l smulgă din loc, oftând şi smiorcăindu-se, spre hazul beţivilor, care îi cam ştiau beteşugul. Iar când dascălul Iorgu se apucă să-i afurisească, numindu-i muşuroaie de scârnă şi umblători ale dracilor, chefliii din Podul Calicilor hohoteau şi băteau din picioare ca apucaţii, spre furia moşului, care se înroşea tare la faţă şi începea să arunce în dânşii cu bucăţi de anafură.

L-am luat în mai multe rânduri sub ocrotirea mea, căci de mine mascaragiii nu îndrăzneau să se lege, ştiindu-mă omul stăpânului şi al Frosei. Iar, după ce dădea peste cap mai multe rânduri de udătură şi nările lui mari şi păroase îşi găseau un pic de astâmpăr, se putea întâmpla că dascălul Iorgu să mă poftească la masa lui, unde mă cercetă îndelung, cu ochi mici şi iscoditori. Râdeau alţii de adulmecătoarea bătrânului, dar mie nasul său îmi dădea un pui de spaimă, ştiindu-mi prea bine păcatele şi neîndoindu-mă de puterea moşneagului de a citi totul după miros. Adeseori mi se părea că mă adulmecă, pătrunzându-mi adânc cu nasul său ca un clonţ, până în măduva oaselor şi-n afundul bojocilor, unde se afla scrisă taina strâmbătăţii mele din naştere, şi trebuia să-mi adun toate vârtuţile pentru a nu da bir cu fugiţii.

Nu ştiu cât de tare duhneau păcatele mele, dar ştiu că dascălul Iorgu nu s-a arătat prea scârbit, de vreme ce a socotit de cuviinţă să-mi împărtăşească şi mie câte ceva despre numărul şi soiul duhorilor prin care poate fi cunoscută partea noastră de stricăciune.

După spusele lui. — Iadul e rânduit după chipul unei latrine năclăite de cufureală, unde soiurile de căcaţi, pe care le slobod păcătoşii neîncetat, mărturisesc, prin duhoare, tărie şi alcătuire, despre păcatul care i-a dus la pierzanie. Căcatul zgârciţilor e negru şi uscăţiv, pute a rânză beteagă şi mortăciune, invidioşii fac căcăreze mărunte şi tari, vrâstate cu verde, din pricina fierii; scârna lor duhneşte a păr de lup şi a vizuină de vulpe şi pârjoleşte găozul; mânioşii se cacă cu sânge, slobozind vânturi năpraznice, cu duhoare de zalhana, iar scârna cea galbenă a curvarilor e molcuţă ca o pricină de femeie şi pute a malahie stricată. Cei mândri fac un soi de căcat gros cât braţul de palicar, cu duhoare de pucioasă şi sculă de drac; leneşii scot din gaura curului un soi de pişat căcăţiu, care duhneşte a plapumă putredă, murdăria celor hulpavi e cât baligile de bou şi are damf de cratiţă nespălată.

Cu nasul lui simţitor, dascălul Iorgu cotrobăia prin măruntaiele

mahalagiilor din Podul Calicilor, le cerceta maţele încuiate şi îl cunoştea pe fiecare după duhoarea păcatelor lui.

Acest dar îl pocnise pe neşteptate, ca o măciucă, drept în moalele capului, în urmă cu vreo treizeci de ani, când vieţuia încă, după rânduielile vieţii de obşte, printre călugării de la Meteora. Agerimea de miros l-a făcut morocănos şi pus veşnic pe harţă, căci simţea putoarea prin postavul călugăresc, unde zavistiile şi răutăţile fojgăiesc că păduchii, iar şomoioagele de bumbac, cu care nu mai prodidea să-şi înfunde adulmecătoarea, nu i-au fost de niciun folos. În adulmecătoarea lui mirosul de trup nespălat (fiindcă în mănăstirile noastre greceşti credinţa face casă bună cu murdăria) se amesteca cu duhoarea, încă şi mai amarnică, a gunoiului sufletesc.

Şi-a luat lumea în cap, a rătăcit prin Macedonia şi Bulgaria, oprindu-se, în cele din urmă, când l-au răzbit bătrâneţea şi neputinţele, în capitala românilor.

Şi spunându-mi toate astea, dascălul Iorgu îşi strâmba spre mine năsoiul roşu ca sfecla într-un chip atât de cumplit, încât îmi simţeam genunchii muindu-mi-se încă mai abitir decât sub bătaia tunurilor ruseşti. Şi pentru că-mi era frică de el, am început să-l urăsc.

În vremurile acelea, unul din cei mai renumiţi cartofori ai Bucureştilor era beizadea Mihalache. Până şi printre târgoveţii de rând care cinsteau din vinul lui Calomfir numele acestui închinător al norocului era adeseori pomenit cu mare respect, căci pierduse şi câştigase la cărţi mai multe averi.

Câţiva feciori de boieri, doborâţi cu spada sau cu pistolul din pricină de onoare, sporiseră faima cea proastă a lui beizadea Mihalache, despre care oamenii povesteau că e crud ca un lup şi desfrânat ca o pisică sălbatică, la fel de lacom de sânge şi de plăceri şi mai cu seamă dornic să supună şi să jughinească norocul.

Părăsise de câţiva ani viaţa politică, după ce fusese tovarăşul de desfrâu al prinţului Cuza şi eminenţa cenuşie a Ministerului român de Externe. Singurul său ochi, negru ca smoala (fiindcă pe celălalt îl pierduse cu prilejul unui duel) jucase un rol însemnat (povesteau muşterii lui Calomfir) în recunoaşterea unirii dintre Valahia şi Moldova.

În palatul lui, ascuns în fundul unei grădini, se petreceau multe lucruri înfricoşate, despre care negustorimea din Podul Calicilor povestea mai pe ocolite la o cană de tulburel, făcând-o pe Frosa să îngălbenească la faţă şi să se strângă de umărul otova al lui Calomfir. Era vorba de răcnete care se auzeau

noaptea din dosul ferestrelor ferecate şi de zornet de lanţ ruginit, de umbre albe ce rătăceau printre platanii din parc la lumina luceafărului de dimineaţă şi, mai cu seamă, de fete de negustori, ba chiar de boieri, dispărute de la casele lor şi găsite apoi cu burţile despicate – după ce petrecuseră preţ de o noapte în palatul lui beizadea Mihalache – prin lacurile de la marginea Bucureştilor.

Trăgeam şi eu cu urechea la toate istoriile astea, dar şi mai volnic trăgeam cu coada ochiului la curul birtăşiţei, care rotunjea, zemos şi ispititor, sub catrinţă.

Aşadar nu mică mi-a fost mirarea, Nemţoaico, când, la un ceas de amurg, o trăsură cu perdelele trase a oprit în faţa ospătăriei lui Calomfir, iar un lacheu arătos i-a dat de veste jupânului meu că are poruncă să mă ducă dinaintea lui beizadea Mihalache.

Stăpânul s-a făcut galben la faţă, dar şi-a plecat capul în semn de supunere. Se putea pune el, Calomfir, birtaşul din Podul Calicilor, cu ditamai beizadeaua?

Aveam inima gheţoşată de frică atunci când mi-am pus surtucul de sărbătoare şi l-am urmat pe servitorul cel arătos. Mi s-a părut că aud în urma mea, limpede, hohotele de plâns ale Frosei, care mă jelea de parcă aş fi fost dus la spânzurătoare.

Trăsura m-a purtat fără grabă pe străzile tiesite de târgoveţi, care, cu lumânări aprinse în mâini, se înturnau la casele lor după ce ascultaseră Slujba Prohodului. Clopotele zecilor de biserici băteau laolaltă, chemându-i pe credincioşi la rugăciune şi pocăinţă, iar fumul gros de tămâie, care se ridica din cădelniţe, biruise pentru moment duhoarea de usturoi a uliţelor bucureştene. O bătaie îndepărtată de toacă îmi aduse în faţa ochilor, din aburul amintirii, faţa suptă de suferinţă a părintelui Makarios şi fără voia mea, am făcut o cruce stângace, chemând ajutorul Mântuitorului.

Era în Vinerea Mare a anului 1879.

Ocolind străzile largi din inima Bucureştilor, trăsura m-a hurducat, preţ de vreun ceas, pe tot soiul de hude şi hudiţe mărginaşe, ivindu-mi, prin crăpătura perdelelor, ciopoarele de femei îmbrobodite cu negru ce se prelingeau din tinda bisericilor. Ici-colo, o pălărie funcţionărească sau şorţul de piele albastră al vreunui lucrător se ivea din mulţimea broboadelor femeieşti care îngâna cântarea Prohodului. Iar chemarea clopotului, ca urletul de moarte al unei sălbăticiuni, a însoţit pas cu pas umbletul poticnit al căilor care mă

purtau spre vizuina lui beizadea Mihalache.

Un grilaj de fier forjat înconjura din toate părţile această vizuină.

Am urmat multă vreme aleea întunecoasă, ce şerpuia printre trunchiurile copacilor seculari, până am putut să zăresc o clădire cu un singur cat, construită după moda românească, cu pridvor înalt, şi cu două foişoare acoperite de iederă. Ajunsesem.

Palatul avea toate ferestrele luminate, iar larma unei petreceri, acompaniată de ţârâitul unei viori şi de suspinele flautului, răzbătea pe aleile parcului.

De aici nu se mai auzea nicio bătaie de clopot.

Trăsura a ocolit palatul lui beizadea Mihalache, oprind într-un fel de poiană, înconjurată de şandramele şi acareturi, iar lacheul mi-a făcut semn să cobor. Genunchii îmi amorţiseră, îmi simţeam sângele ţiuind în urechi şi un tremurici uşor îmi zgâlţâia umerii. Drept în faţa mea ardeau cuptoarele unei fierării, de unde se auzeau glasuri groase, opinteli şi înjurături.

Servitorul m-a lăsat să casc gura în voie: pe tăpşanul dinaintea fierăriei, la lumina sângerie a vetrei, patru ţigani vânoşi se străduiau să ţină un armăsar negru, pe care potcovarul, cu braţele goale, acoperite de peri negri şi creţi, tocmai îl apucase de chişiţă. Calul era plin de spumă de sus până jos şi părea să tremure din toate mădularele. Am auzit pe urmă câteva izbituri de ciocan şi un miros ca de unghie arsă mi-a înţepat nările.

Apoi am simţit că lacheul mă trage încetişor de mânecă – trebuia să isprăvesc cu petrecerea.

Am pătruns în conac printr-o intrare mai dosnică, urcând şi coborând câteva rânduri de scări. Servitorul mă strângea tare de braţ, atât de tare încât aproape că-mi dăduseră lacrimile.

N-am fost condus de îndată, aşa cum mă aşteptasem, în faţa lui beizadea Mihalache.

Slujitorul primise poruncă să mă poarte mai întâi pe la cuhniile boiereşti, care ocupau aproape tot subsolul palatului, ca să fiu omenit cu mâncare şi băutură.

Am coborât aşadar, lipindu-ne de pereţi pentru a nu fi călcaţi în picioare de mulţimea de servitori care cărau tablale de argint podidite cu belşug de bucate, o scară cu treptele largi, spre un soi de pivniţă uriaşă de unde venea o lumină roşiatică şi larmă mare de glasuri. Izul mâncărurilor grele de frupt

năvălea peste mine din cratiţele boierului. Începusem să adulmec că dascălul Iorgu, apucat pe neaşteptate de o foame cumplită, când o namilă de femeie, în al cărei pântece revărsat ar fi putut să încapă o jumătate de Bucureşti, m-a smuls din strânsoarea lacheului, împingându-mă spre masa aşternută cu şervet alb dintr-un cotlon al bucătăriei.

Totul era uriaş în cuhnia lui beizadea Mihalache: vetrele în care perpeleau la jăratic hartanele de mistreţ şi spinarea de căprioară; frigările pe care erau înşiraţi claponii îndopaţi şi păunii umpluţi cu fisticuri şi cu migdale; oalele în care clocoteau umpluturile noastre greceşti, drese cu măghiran şi cu busuioc, rasolurile şi tuslamalele; cuptoarele unde coceau pateurile de aluat fraged ca petală de trandafir, sarailiile şi baclavalele; mesele pe care rândaşii tocmai tocau cu satârele nişte muşchi de purcel şi erau puse la închegat aspicurile şi galantinele; torţele cu frişca şi şocolată; polonicele, furculiţele şi cuţitele.

Uriaşe erau şi umbrele bucătarilor, ciocnindu-se pe pereţii ca de peşteră ai bucătăriei, în lumina roşie a focurilor care duduiau în vetre şi în cuptoare.

Dar mai uriaşă decât toţi era femeia ce mă aşezase la masă şi îmi punea acum în faţă câteva farfurii doldora de mâncare, îndemnându-mă să mă ospătez.

M-am îndopat ca un maţe-sparte, lingând blidele până la ultimul strop de grăsime. Apoi, golind pe îndelete o ulcică de vin, am prins să casc ochii la rândaşii şi la bucătăresele care se puseseră şi ei pe petrecere. Linguroaie imense scotoceau prin oalele grele de tuci după bucata cea mai grasă de carne; între buzele de culoarea prunei ale argaţilor ţigănoşi pulpele de curcan se topeau dintr-o sorbitură; păstrăvii erau înghiţiţi cu oase cu tot; gurile ştirbe ale slujnicelor bătrâne erau mânjite cu maioneză.

Am văzut-o pe ocrotitoarea mea sugând cu înverşunare cleştii unui homar, apoi aruncându-se asupra unei tocăniţe de măruntaie cu ceapă şi usturoi.

După o vreme, apărură de undeva rachiurile de casă, vişinatele şi masticile, clondirele prăfuite cu vin de pivniţă boierească, sticlele de şampanie.

O gură de rachiu tare de afine mi-a pus sângele în mişcare.

Mult şi bine a durat, în beciurile lui beizadea Mihalache, zaiafetul servitorimii.

Mi-am primit şi eu, laolaltă cu ceilalţi petrecăreţi, tainul de băutură.

Şi îmi amintesc ca prin vis de năluca unui ţambalagiu cocoşat, care ne-a pus petrecerea pe jăratic, de horă năpraznică, încinsă printre mesele din bucătărie de slugile boiereşti, care frământau duşumeaua scoţând nişte chiuituri ascuţite, de un drac de ţigancă ce îşi săltase fustele până peste buric, scoţându-şi pricina la vedere, în timp ce juca tontoriul printre cratiţele cu iahnie sleită de pe o masă cât o curte de gospodar.

Rachiurile boierului mă aduseseră până aproape de nebunie.

M-am prins şi eu în horă oamenilor de la cuhnia boierească, alături de namila cu pântece revărsat, care mugea ca o bivoliţă în toiul căldurilor, încleştându-mi degetele de curul ei cât cupola de la Mitropolie. Am ciupit-o de sfârcuri şi i-am îndurat băşinile puturoase, cu gândul la murdăria galbenă a curvarilor de care îmi pomenise dascălul Iorgu. Apoi am încercat să-i arăt paşii sirtakiului nostru grecesc, pentru care picioarele sale de elefant erau mult prea nepricepute.

Puterea rachiurilor a făcut ca în mintea mea întâmplările acelei nopţi să se tulbure şi să se învălmăşească, aşa că nu ştiu nici acum cât s-a petrecut alevea din ceea ce urmează să-ţi povestesc şi cât a fost vis ori vedenie.

Parcă îmi amintesc că huiduma de socăciţă şi-a lepădat la un moment dat bulendrele, scuturându-şi osânzele în tactul unei cântări îndrăcite, care îl făcea pe ţambalagiul cel cocoşat să scoată scântei din strunele sculei lui de petrecere. Am recunoscut fără nicio greutate cântarea: era sirtakiul pe care îl auzisem de atâtea ori în bucătăria maică-mii, şuierat de muzicuţa mustăciosului de Vanghelis. Şi nu-mi dădeam seama cum de izbutea maldărul ală de slănini împuţite să se mişte cu atâta vioiciune, frământând duşumelele ca o adevărată grecoaică.

Toţi servitorii lui beizadea Mihalache conteniseră din tropăit, holbându-se la başoalda care dănţuia săltându-şi bucile fleşcăite şi pulpele groase, pe care ieşeau în relief nişte vine albastre, cu noduri.

Dar lucrul şi mai de mirare era că, pe măsură ce călca duşumeaua cu tot mai multă iuţeală şi pricepere, namila părea să se subţieze: în vârtejul aprig al dansului grăsimile sale prinseseră parcă să se topească, ţâţele i se întăreau, şuncile sale năpraznice se prefăceau în pulpe rotunde şi albe ca ale grecoaicelor. Acum mi se părea că am dinaintea ochilor mei, tulburi de atâta licoare de clondir boieresc, curul ca o lună plină al Kivei.

Iar când muierea s-a oprit, gâfâind ostenită, şi mi-a aruncat o uitătură

posomorâtă, certându-mă că n-am izbutit s-o pătrund în noaptea când mi se dăduse în peşteră, numele slujnicei lui Kir Apostolis (Kiva o chema şi pe maică-mea) îmi ţâşni printre buzele pecetluite până atunci.

În bucătăria lui beizadea Mihalache se făcuse o linişte de mormânt.

Nu se auzea decât vocea morocănoasă a Kivei, care începuse să povestească, arătând cum mă lăsase să-i pipăi ţâţele şi genunchii rotunzi, cum îşi săltase ea singură cămaşa până la şolduri, dezgolindu-şi coapsele pline şi pizda, cum îmi apucase şomoiugul sculat cu gând să-l călăuzească şi cum mă deşertasem înainte să o pătrund, învinuindu-mă cu vorbe tot mai aspre şi tot mai măscăricoase pentru neputinţa ce o dovedisem atunci şi cerându-le slugilor boiereşti să mă alunge de la petrecere.

N-am mai putut îndura şi am izbucnit, pesemne din pricina băuturii, într-un hohot jalnic de plâns.

După o vreme, m-am pomenit că cineva îmi şterge ochii cu marginea unui şorţ şi mă îndeamnă să sorb dintr-o sticlă pântecoasă de vişinata.

Kiva nu se mai zărea nicăieri, se zăreau numai feţele ţigănoase ale slujnicelor lui beizadea Mihalache.

În cele din urmă, băutura m-a doborât şi un somn tulbure, din care m-au trezit patru bătăi de ceasornic, mi-a pecetluit pleoapele pentru câteva ceasuri.

Zăcusem cu capul pe un colţ tare de masă, grumazul îmi era amorţit şi rânza pârjolită de mahmureală. În faţa mea, sforăia namilă de femeie, cu osânzele lăbărţate de sub fotele care i se ridicaseră mult deasupra genunchilor. Avea gura întredeschisă, iţindu-şi spre mine două şiruri de dinţi gălbejiţi, printre care slobozea, parcă din afundul burţii ei uriaşe, un horcăit ca de muribund. I-am privit cu nedumerire tuleiele negre de deasupra buzei de sus şi negul păros din colţul unei sprâncene, întrebându-mă unde mă aflu şi cine poate să fie muntele de grăsime din faţa mea.

Mi-am adus aminte numai într-un târziu că sunt în casa lui beizadea Mihalache, iar gândul la toanele sângeroase ale boierului, despre care şopteau muşteriii lui Calomfir, mi-a alungat mahmureală pe jumătate. M-am ridicat de pe laviţă şi m-am împleticit până la uşa bucătăriei, dar uşa era încuiată. Atunci, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, am început să izbesc în scândurile zdravene de stejar cu pumnii şi cu picioarele.

Izbiturile mele n-au izbutit decât s-o trezească din somn pe pocitania de bucătăreasă, care m-a săgetat cu privirile şi mi-a poruncit să stau liniştit,

altminteri mă va pune în lanţuri.

Nu ştiu cât am zăcut pe laviţa din bucătărie, faţă în faţă cu sperietoarea care adormise din nou, dar dormea iepureşte. Ori de câte ori încercam să-mi mai mişe mădularele amorţite, tresărea prin somnul ei greu, deschidea un ochi de dulău şi scotea din fundul gâtlejului o hămăitură grozavă, care te îngheţa.

Nu se auzea de nicăieri niciun zgomot, palatul întreg părea adormit după petrecerea din ajun. Cât despre mulţimea de servitori, cu care băusem şi petrecusem – aceasta dispăruse fără de urmă şi poate aş fi crezut că totul fusese un vis dacă n-aş fi zărit rămăşiţele zaiafetului: scaunele răsturnate, grămezile de resturi de mâncare, munţii de sticle şi farfurii, cuhnia răvăşită.

După mult timp, acelaşi slujnic chipos s-a arătat în pragul bucătăriei şi mi-a poruncit să-l urmez.

Am urcat la catul de sus, am trecut prin mai multe anticamere largi şi în cele din urmă am ajuns într-un soi de cancelarie, mare şi prăfuită. Aşezaţi în jurul unei mese de scris, pe care fumegau nişte mucuri de lumânare, câţiva bărbaţi înfăşuraţi în redingote funcţionăreşti trudeau aici cu condeiele. Erau foarte palizi la fată, ’iar mişcările lor trădau o oboseală cumplită, ca şi cum ar fi scris toată noaptea.

Lumina spălăcită a zorilor mijea la ferestrele cancelariei.

Servitorul lui beizadea Mihalache mi-a poruncit să mă aşez pe băncuţa de lângă uşă şi să aştept ordinele stăpânului.

Nu se auzea decât scârţâitul condeielor şi, din când în când, ţăcănitul unui abac.

Nimeni nu părea să mă bage în seamă.

Drept în faţa mea era aşezat un bărbat mai tânăr, cu pleoapele roşii de oboseală. Avea dinainte un teanc de scrisori, pe care le desfăcea una câte una, arunca peste ele o privire buimacă de somn, apoi se aplecă să noteze ceva într-o condică legată în piele. La un moment dat mi s-a părut că se uită la mine, iar pe buzele sale fără culoare încolţeşte o umbră de zâmbet sticlos. Am băgat de seamă că avea nişte mâini neobişnuit de frumoase, cu degete subţiri şi prelungi, cioplite parcă din marmură, având drept podoabă un inel de argint cu piatră întunecată.

Fără îndoială, beizadea Mihalache uitase de mine. Afară se făcuse ziuă de-a binelea.

A mai trecut în jur de un ceas.

Acum slujbaşii îşi luau gustarea de dimineaţă.

La semnul unui grăsan cu mustăţile groase, care părea mai-marele cancelariei, lucrul a încetat, iar din buzunarele adânci ale redingotelor şi-au făcut apariţia pachetele unsuroase cu tartine după moda nemţească. Toată lumea s-a repezit cu lăcomie la feliile groase de pâine între care erau aşternute rotocoale trandafirii de cârnat.

Se mânca repede, cu înghiţituri mari, ca şi cum cineva i-ar fi zorit pe bărbaţii de la masă să se îndoape, iar momentele gustării ar fi fost numărate cu strășnicie.

Fălcile mestecau hulpav, dinţii şi măselele lucrau cu înverşunare, parcă mişcate de-o maşinărie, cu clefăituri şi cu icnete înfundate. Bucătoaiele de pâine dispărură cât ai clipi şi locul lor fu luat de ţigările răsucite în grabă, din care se trăgeau fumuri vârtoase, în timp ce pulpanele redingotele erau scuturate de firimituri.

Deodată, slujbaşul cel tânăr fu apucat de o tuse năpraznică. Iar trupul lui slăbănog începu să tremure din toate încheieturile, sub privirea mustrătoare a mai-marelui lor.

Pe batista pe care o dusese la gură se lăbărţa o pată mare şi lipicioasă de sânge.

Mai pe urmă aveam să aflu că pe tânărul gălbejit îl chema Manoil şi era unul dintre oamenii de încredere ai lui beizadea Mihalache.

Bucile mele se făcuseră una cu laviţa tot aşteptând poruncile boiereşti.

Aş fi dat orice să mă aflu în cârciuma din Podul Calicilor, lângă şorţul lui Calomfir şi lângă fesele mari ale Frosei.

Simţurile mele, mai ascuţite ca ale oamenilor de rând, adulmecau miros de primejdie.

Deodată, Manoil s-a ridicat de la masă, a înhăţat condica groasă din faţa lui, a venit lângă mine şi mi-a şuierat la ureche că are poruncă să mă conducă dinaintea boierului.

L-am însoţit cu inima îngheţată, printr-o uşă încrustată cu abanos, în cealaltă aripă a palatului. Aici coridoarele erau aşternute cu preşuri scumpe de Buhara şi Ispahan, iar pe pereţi erau ţintuite cadre înnegrite de vreme, din care mă cercetau cu asprime strămoşii lui beizadea Mihalache, îmbrăcaţi în costume orientale de acum o sută de ani.

În oglinzile veneţiene, spânzurate ici şi colo printre acele chipuri de boieri şi de domnitori, care putrezeau prin criptele zecilor de biserici, cutorite de-a lungul şi de-a latul Valahiei, îmi zăream faţa spoită parcă cu văr, după zaiafetul crâncen de peste noapte.

Manoil venea cu un pas în urma mea şi degetele lui reci îmi încleştaseră ceafa. Inelul său de argint îmi pătrundea în carne şi îmi zgâria pielea.

Paloşe ciunte şi topoare de luptă, iatagane turceşti cu plăseaua bătută în peruzele şi flinte uşoare, ieşite din vestitele armurării ale Occidentului, se încrucişau deasupra uşilor falnice de stejar pe lângă care mă purta omul de încredere al boierului.

Ferestrele avea vitralii care închipuiau, în galben, albastru şi purpuriu, scene de bătălie.

Priveam cu ochii holbaţi la toate aceste minunăţii, cum nu mai văzusem nici măcar în închipuire, când am simţit degetele frumoase ale lui Manoil coborându-mi de-a lungul spinării şi oprindu-mi-se pe buci. Nu îndrăzneam să mă împotrivesc dezmierdărilor sale scârnave – eram năucit de întâmplările tulburi ale nopţii trecute, de ceasurile de aşteptare, de risipă de bogăţii din vizuina boierului.

Moale, supt parcă de ultima picătură de vlagă, trupul meu se lăsă în voia secretarului boieresc, care mă împinse în firida unei ferestre. Limba lui lipicioasă mi se vârî printre buzele ce se descleştară mecanic. Apoi mi-am simţit buzele muşcate cu sălbăticie, în timp ce degetele lui Manoil îmi căutau, prin postavul pantalonilor, mădularul.

Eram stătut de câteva luni, aşa că omul lui beizadea Mihalache mi-a trezit numaidecât ştremeleagul din adormire. Ne-am înghesuit în spatele unei draperii grele de catifea, unde ne puteam face în linişte toate mendrele. Iar când mi-am deşertat sămânţa în gura lui Manoil, era să-mi pierd mintea de voluptate.

Am stat multă vreme ca fulgerat, bâiguind printre dinţi vorbe lipsite de noimă şi cu ochii ţintă la Manoil, care-şi ştergea cu batista gura de malahie. Apoi a întins mâna croită în chip atât de desăvârşit şi a început să mă dezmierde încetişor pe obraji, şoptindu-mi cuvinte de dragoste.

Cu greu izbutirăm să ne urnim din cuibuşorul nostru de dezmierdări, după ce ne-am mai strâns încă o dată în braţe cu patimă.

În faţa unei uşi mai înalte decât toate celelalte uşi din palat ne-am oprit.

Manoil îşi trecu degetele prin păr, îşi culese câteva fire de praf de pe mâneca redingotei, apoi ciocăni cu sfială. Iar când am auzit vocea, răguşită şi rea, care ne poruncea să intrăm, inima mi se zbătea între coaste ca o pasăre-n colivie. Mi s-a părut că Manoil se uită la mine cu milă, în timp ce buzele lui albicioase îmi depuneau pe obraz o sărutare uşoară.

Ascultam de trei nopţi istoria lui Kostas Venetis.

Leacurile spiţerului şi mâncarea îmbelşugată începeau să-şi arate puterea.

Kostas se ridicase din pat, se preumbla cu paşi mari prin odaie în timp ce istorisea, şi nu o dată s-a întâmplat să arunce o privire peste umărul meu, cercetând, cu ochii lui arzători, slovele mele stângace. De câteva ori mi-a smuls condeiul din mână, a şters unele vorbe şi a adăugat altele, mârâind că trebuie să scriu întocmai cuvintele lui, fără să scot sau să pun pe deasupra ceva de la mine.

Când mă întorceam de la slujba mea din dugheana lui Lionardo, se întâmpla să găsesc multe din filele care începuseră să se îngrămădească pe măsuţa de la capătul patului corectate de mâna lui Kostas Venetis.

Îmi fusese cu neputinţă să-i pun toate vorbele pe hârtie, mâinile mele nedeprinse cu scrisul izbuteau foarte greu să urmeze întocmai firul povestirii lui Kostas, care istorisea parcă tot mai repede, cu un fel de mânie mocnită, încruntându-şi sprâncenele dese şi fulgerându-mă din priviri.

Apoi s-a întâmplat să lipsesc ceva mai mult de acasă: aveam poruncă de la spiţer să-i ţin de urât lui signor Galeazzo, care căzuse la pat, doborât de una dintre obişnuitele sale crize de ipohondrie. Se plângea de amorţeli şi furnicături şi mă silea să-i masez tălpile ceasuri întregi, smiorcăindu-se ca o babă şi mormăind împotriva leacurilor lui Lionardo, care, chipurile, nu-i erau de niciun folos. Mă trudeam să-i intru în voie, dar nu era mulţumit niciodată, iar singura răsplată pe care o primeam de la dânsul erau ocările şi înjurăturile.

Spiţerul nici nu se gândea să mă scutească de această corvoadă şi am băgat de seamă că îi cam ştia de frică lui signor Galeazzo.

Acasă aveam parte de bombănelile lui Kostas Venetis, care îmi umpluse paginile de corecturi. Slovele lui ascuţite se încălecau pretutindeni peste buchiile mele lăbărţate ca picioarele de păianjen, iar unele file erau atât de pline de tăieturi şi adaosuri, încât ajunseseră aproape cu neputinţă de desluşit. Kostas abia mă lăsa să-mi trag sufletul; nici nu ajungeam bine acasă, că

trebuia să iau condeiul în mână şi să scriu mai departe povestea, pe care a doua zi dimineaţă Venetis o cerceta de-a fir a păr, găsind tot timpul pricină de nemulţumire.

Adeseori dimineaţa mă găsea leoarcă de transpiraţie, aplecat peste maldărul de hârtii: istoria lui Kostas Venetis părea că nu se va mai isprăvi niciodată.

Iar după numai două sau trei ceasuri de somn, trebuia să alerg, chiaun de oboseală, la spiţerie. Dereticam, înduram certurile dintre Lionardo şi doctorul Buonnavista, apoi, cu buzunarele pline de pacheţele cu prafuri şi sticluţe cu picături, zoream spre locuinţa lui signor Galeazzo, care mă aştepta pus de dimineaţă pe harţă şi blestemându-i pe toţi spiţerii din lume şi pe toate slugile lor.

Nu făceam toate astea decât din dragoste pentru Kostas Venetis.

Împins de la spate de Manoil – îşi continuă Kostas istorisirea am pătruns în camera de culcare a lui beizadea Mihalache.

Cu capul în pământ, ferindu-mi privirile de singurul ochi al boierului, m-am holbat multă vreme la dalele negre de marmură şi la siluetele albe şi negre de păsări de pe preşul îngust, cu ţesătura tocită, care fusese pesemne nou în urmă cu mai bine de o sută de ani.

Apoi am simţit că Manoil mă ciupeşte de braţ şi am îndrăznit în cele din urmă să ridic ochii la bărbatul mărunt, care stătea în picioare în spatele unui pupitru mare de scris, tiesit de hârtii şi de stive de cărţi.

Nu ştiu de ce, dar mi-l închipuisem pe beizadea Mihalache ca pe un bărbat cu o statură impunătoare.

Mă înşelasem: dar felul semeţ în care îşi ţinea capul, mâinile şi picioarele desăvârşit alcătuite, ce vădeau odrasla domnească, ţinuta lui dreaptă şi subţiratică, privirea poruncitoare, buzele pe care flutura tot timpul un zâmbet dispreţuitor vădeau în omuleţul din faţa mea stăpânul obişnuit să-i fie ascultate orbeşte poruncile.

Lucrul cel mai ciudat era că, în pofida micimii sale de stat, beizadea Mihalache părea că te priveşte întotdeauna de sus.

Am încercat să-mi biruiesc frica (până atunci îmi fusese frică numai de Dumnezeu) şi am început să cercetez înfăţişarea boierului. I-am privit pe rând fruntea gălbuie ca fildeşul vechi, sprâncenele groase şi înspicate cu alb ce se împreunau deasupra naşului său coroiat, care aducea cu clonţul unui erete,

obrajii supţi şi ososi, fără urmă de zbârcitură, bărbia scobită, isprăvită cu un barbişon ascuţit, care făcea ca figura lui alungită să pară încă şi mai prelungă.

Putea să aibă la fel de bine patruzeci sau şaizeci de ani.

Un plasture negru îi acoperea una dintre orbite, în vreme ce ochiul teafăr, care nu era negru, cum povesteau muşteriii lui Calomfir, ci albastru şi rece ca gheaţa, privea undeva deasupra capului meu, străin de orice simţământ omenesc.

Şi, în timp ce îi iscodeam amănuntele chipului, mi s-a năzărit dintr-odată că recunosc în trăsăturile lui beizadea Mihalache semnele a ceva cunoscut, un ceva care îmi trecuse de nenumărate ori prin faţa privirii, îngheţându-mă cu fiecare prilej până-n afundul bojocilor.

Doamne, oare cu cine putea să semene boierul cel mărunţel?

Închipuirea mea începu să lucreze: i-am pus la repezeală chiorului o pereche de coarne răscrăcărate în formă de seceră, astfel că beizadea Mihalache aducea acuma leit cu drăcii pe care îi văzusem zugrăviţi în tinda bisericilor noastre greceşti, acolo unde era arătată, spre pilduire, icoana înfricoşată a Judecăţii.

În inima mea răvăşită de spaimă frica de diavol începea să ia locul fricii de Dumnezeu.

Pentru o clipă m-a bântuit gândul că poate murisem în somn şi sunt adus, ca urmare a strâmbătăţii mele din naştere, să plătesc, la tronul lui Scaraoţchi, ponoasele pentru picioarele grăsulii ale maică-mii şi pentru sufletul lui Biulbiul.

Noroc că pe pupitrul de scris al lui beizadea Mihalache am zărit un morman de gazete.

Diavolul nu citeşte ziarele – am spus cu voce tare atunci, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, stârnind un fulger albastru din singurul ochi al boierului.

Fireşte că beizadea Mihalache nu era dracul, era doar un mehenghi de bărbat uns cu toate alifiile, care cunoştea de minune rosturile după care se învârteşte maşinăria pricinilor lumeşti şi, dacă de la părintele Makarios mi-a fost dat să-mi primesc bruma de învăţătură duhovnicească, boierul cel cu un singur ochi avea să-mi desluşească – aşa cum o să vezi din partea de poveste care urmează – dedesubturile politichiei, abătându-mă pe o cale ce avea să-mi aducă numai nenorociri şi să mă poarte foarte aproape de picioarele

eşafodului.

În timp ce beizadea Mihalache se uita prin condica adusă de Manoil şi sfătuia pe şoptitele cu omul său de încredere, privirile mele se mutau dintr-o parte într-alta a încăperii, uimindu-se de risipă de bogăţii în mijlocul cărora huzurea stăpânul palatului.

Prea sărăcăcioasă nu fusese nici casa lui Yussuf de pe malul Bosforului, dar era departe de a se întrece în podoabe şi dichiseli cu iatacul lui beizadea Mihalache.

Pe vremea aceea eram încă foarte neştiutor în ceea ce priveşte lucrurile de preţ ale bogătanilor, dar îmi dădeam totuşi seama că obiectele grămădite în cămara boierului preţuiau o avere. Închipuie-ţi, fiule: eram un puiandru de grecotei sărăntoc, deprins mai mult cu chiliile posomorâte ale călugărilor, care punea pentru prima dată piciorul într-un asemenea sălaş boieresc, pe care gusturile alese ale lui beizadea Mihalache îl împodobiseră cu toate deşertăciunile, aşa că tot ce vedeam mă cutremura de uimire.

Aveam să aflu mai târziu, chiar din gura boierului, că întreaga agoniseală – a lui şi a neamului său – era dobândită prin jaf şi prin tâlhărie. Truda unor clăcaşi, care nu puteau să-şi câştige prin munca lor nici măcar boţul rece de mămăligă, bănuţul văduvei şi moştenirea orfanului, silnicia, omorul, făptuit ba cu pumnalul, ba cu otrava, trădarea şi viclenia stăteau la temelia averii lui beizadea Mihalache.

Mă uitam uluit la tot ce vedeam, la patul cu perdele de mătase cernită, pe care era pictată cu argintiu o ţeastă uriaşă de mort, la chiupurile de cristal şi de porţelan în care veştejeau soiuri necunoscute de flori, la marile dulapuri cu geam burduşite de cărţi legate în piele de Cordoba, la scaunele imense ca nişte tronuri arhiereşti şi la iataganele ce se încrucişau pe pereţi, la pianul enorm şi întunecat, căruia nu-i ştiam încă rostul şi care mi se părea că seamănă cu un catafalc, la cele două viori care odihneau pe perne de catifea după cristalul unei vitrine, la ciubucurile turceşti, cioplite din lemn preţios, la policandrul cu ţurţuri strălucitori de cleştar şi la cupele de Murano.

Nicăieri nicio candelă, nicio icoană.

În schimb, pe peretele din faţa mea atârna, într-o ramă poleită cu aur, o cadră înfricoşătoare. Drept în mijlocul ei, un bărbat în şalvari sângerii, cu pieptul şi braţele goale, ridica de păr capul tăiat al unui bătrân, cu barba şi sprâncenele colilii, care avea chipul prelung şi obrajii ososi ai lui beizadea

Mihalache. Bătrânul ţinea ochii larg deschişi, iar privirea lui mohorâtă părea că te ţintuieşte cu ură, mocnind de mânie şi de dorinţă de răzbunare. Trupul său descăpăţânat, îmbrăcat în veşminte de purpură brodată cu aur, zăcea la picioarele gâdelui, care îşi pusese pe el laba desculţă şi tuciurie, ce părea să înainteze spre privitor, stropită toată cu picături mărunte de sânge.

Mă uitam la capul tăiat al bătrânului, când am auzit vocea răguşită a lui beizadea Mihalache rostindu-mi apăsat numele.

În timp ce mă cerceta, boierul se juca cu un şirag de mătănii făcute din lemn negru de abanos.

Mi-a spus că aflase din oameni despre priceperea mea nemaipomenită la jocurile de cărţi şi că a hotărât să-mi pună meşteşugul la încercare. E gata să arunce pe masa de joc o sută de mii de napoleoni.

Pesemne că mă uitam că un smintit la beizadea Mihalache, în timp ce mă sileam să-l lămuresc că eu nu-s decât un copil sărăntoc, sluga unui birtaş din mahalaua Calicilor şi n-am cum să joc pe atâta bănet.

Pe buzele albe ale boierului sclipi iarăşi o zâmbră dispreţuitoare.

Tu o să joci pe inima ta – şuieră către mine cu voce lui răguşită.

Ne-am aşezat la masa de joc, iar degetele subţiri ale lui beizadea Mihalache împărţiră egal între noi cincizeci de fise de cazinou. Apoi boierul puse pe masă un pistol turcesc, bătut în pietre strălucitoare, făgăduindu-mi că îmi va zbura creierii la cea dintâi încercare de vicleşug.

Mi-am făcut semnul crucii cu limba şi am încercat să iau seama la joc. Norocul nu părea să fie deocamdată prietenul meu, dar nici amicul lui beizadea Mihalache. Mult timp nu ne intrară decât nişte perechi pricăjite, iar câştigul – unul şontorog şi ghebos, de mai mare batjocura – trecea pe rând de la unul la celălalt. Atunci am încercat să-mi adun toate puterile sufleteşti – cele cu care îmi câştigasem pe vremuri renumele de vindecător şi dobândisem stăpânire peste şerpii lui Abdulah –, socotind că tăria voinţei poate frânge şi încurca toanele întâmplării. Şi pentru prima oară de când începuserăm să jucăm, am îndrăznit să privesc drept în ochiul gheţos al boierului.

Am băgat de seamă atunci, în timp ce mă sileam să apuc norocul de ceafă, facându-mi-l slujnic, că beizadea Mihalache nu clipea niciodată. Era în stare să-şi stăpânească în chip desăvârşit toate mişcările, iar pe faţa lui – care trebuie că era rece ca o bucată de marmură – ai fi căutat în zadar contracţia vreunui muşchi sau zvâcnetul vreunei vinişoare.

Un ful de dame, apoi un careu de valeţi, pe care nu le-am mai cules din mâneca hainei, mi-au întărit încrederea că voi putea să-l dovedesc în cele din urmă pe boierul cel chior. Acesta juca chibzuit ca un cămătar din Podul Calicilor, nu plătea decât atunci când se simţea sigur pe carte, şi totuşi, grămăjoara de fise din faţa mea începuse să crească. Tâmplele îmi zvâcneau cu putere, iar nebunia câştigului începu să pună stăpânire pe mine. Nu-mi dezlipeam privirea niciun moment de la ochiul boierului, care parcă-şi mai pierduse din strălucire, căpătând – sau era doar o părere a mea?

— Albastrul întunecat al cernelii.

Auzeam din când în când, de undeva din spatele meu, tuşea uscată a lui Manoil, care isca pe obrazul lui beizadea Mihalache, cu fiecare prilej, o strâmbătură de nemulţumire. În vreo două rânduri m-am simţit ispitit să întorc capul şi să-l privesc peste umăr pe secretarul boierului, care îşi ştergea gura cu batista lui murdară de sânge, ţintuindu-şi asupra mea căutătura plină de suferinţă. La un moment dat mi s-a părut chiar că Manoil încearcă să-mi facă nişte semne misterioase, care, chiar dacă nu le pricepeam tâlcul atunci, îmi dădeau un fior de nelinişte.

Dumnezeu îmi luase însă minţile: încet-încet mi-am pierdut cumpătul şi am început să dublez şi să triplez poturile, tot mai încrezător în steaua mea norocoasă. Dar, în ciuda lipsei mele de chibzuinţă, norocul rămânea de partea mea, făcându-mă să mă umflu în pene şi să-mi pierd până şi ultima brumă de judecată. Iar când m-am pomenit servit din prima mână cu patru popi, am avut nesocotinţa să pun la bătaie tot câştigul din faţa mea, crezându-mă mai tartor decât toţi tartorii jocurilor de cărţi.

Nu făcusem însă nicio scofală: popii mei au trebuit să se ploconească în faţa celor patru aşi din mâna lui beizadea Mihalache, care, fulgerându-mă cu o privire neagră ca smoala, mi-a spus că nu sunt bun de nimic şi că urmează să-mi ia neîntârziat inima în stăpânire.

Nu încăpea nicio îndoială, ochiul boierului nu mai era acum albastru, ci negru şi mă privea într-un chip atât de cumplit, încât mi s-a făcut părul măciucă.

N-am fost umilit niciodată atât de amarnic că în ziua aceea.

Crezusem că povestea cu inima fusese o glumă, dar trebuie să ştii, fiule, că beizadea Mihalache nu glumea niciodată.

Mi-a spus că urmează să port de acum înainte pe trup semnul cu care îşi

însemna el caii şi vitele, căci îi devenisem rob şi rob aveam să-i rămân până la moarte.

Oricând va avea trebuinţă de mine, mă va chema să-l slujesc, aşa cum îl mai slujesc şi alţi mulţi, foarte mulţi oameni, pe care izbutise, prin felurite mijloace, să-i ia în robie.

Şi în timp ce îmi spunea toate vorbele astea, boierul se însufleţea tot mai tare, iar chipul său palid se acoperea de un soi de roşeaţă bolnăvicioasă. Se cuvenea să ştiu că pretutindeni, în palatele boiereşti şi-n cocioabele sărăntocilor, vieţuiesc o grămadă de inşi însemnaţi cu pecetea lui beizadea Mihalache, care îi duc la împlinire fără crâcnire poruncile şi pentru care voia lui preţuieşte mai mult decât voia lui Dumnezeu.

Acum boierul cel chior fâlfâia din mâini, tropăia din picioare, iar strigătele lui se auzeau pesemne în tot palatul.

Apoi l-a chemat la dânsul pe Manoil, care încremenise într-un colţ al salonului, în aşteptarea poruncilor, i-a smuls redingota şi i-a desfăcut cămaşa, arătându-mi pe pieptul acestuia, în timp ce tremura ca în toiul unui atac de epilepsie, urma fierului roşu: o stea în cinci colţuri.

Aşa m-am pomenit însemnat cu pecetea lui beizadea Mihalache.

Nici nu şi-a isprăvit bine boierul drăceasca lui cuvântare, că patru haidamaci tuciurii, chemaţi cu o bătaie de palme, au năvălit în iatac şi m-au legat fedeleş. Degeaba m-am zbătut, degeaba am urlat, degeaba am cerut îndurare. Ţipetele mele, hohotele mele ascuţite de plâns n-au iscat din ochiul negru ca smoala al lui beizadea Mihalache decât fulgere de dispreţ.

Am fost târât pe lungile coridoare ale palatului, burduşit cu pumnii în coaste, izbit peste falei, potopit cu sudalmele cele mai îndrăcite. Manoil încerca să ţină pasul cu slugile care mă purtau în grabă spre nu ştiu ce loc de pierzanie; îl simţeam alergând în urma noastră şi îl auzeam rugându-i pe zbirii boierului să se poarte mai blând, căci nu-s decât un copilandru încă necopt, lipsit de minte şi de vârtute.

Atunci mi-am adunat toate puterile şi mi-am pus nădejdea în Dumnezeu, hotărât să îndur fără crâcnire caznele pe care mi le rânduise boierul cel mărunţel.

M-am trezit în cele din urmă în curtea din dos a palatului, pe tăpşanul din faţa fierăriei, trântit la pământ de gealaţii lui beizadea Mihalache, care mi-au smuls surtucul şi cămaşa, în timp ce, aplecat deasupra mea, Manoil încerca să

mă îmbărbăteze şi îmi umezea din când în când buzele cu o ştergură.

Când am zărit fierul roşu pe care un munte de ţigan, cu pieptul şi braţele acoperite de peri negri şi deşi, tocmai îl smulsese cu ditamai cleştele din vatră încinsă, o transpiraţie rece mi-a inundat mădularele.

Ghicindu-mi spaima, Manoil mă îndemna acum să trag o înghiţitură din clondirul cu rachiu tare de prune pe care mi-l apropiase de buze.

Am sorbit o duşcă zdravănă, dornic să-mi amorţesc simţurile răvăşite de groază.

În dosul unei ferestre perdeluite mi se părea că ghicesc umbra subţiratică a boierului.

Apoi am simţit, undeva deasupra inimii, o arsură năpraznică şi am leşinat de durere.

Până în zorii zilei următoare, am zăcut, mai mult mort decât viu, pe crivatul îngust din cămăruţa lui Manoil, care mi-a oblojit toată noaptea arsura cu tot felul de leacuri.

Durerile se mai ogoiseră, dar aveam fierbinţeală şi eram bântuit de vedenii.

Îl vedeam înaintea ochilor pe părintele Makarios, cercetându-mi, cu vârfurile degetelor, semnul de pe piept în timp ce clătina din cap cu tristeţe. Barba şi părul îi încărunţiseră şi încerca să-mi spună ceva, probabil un cuvânt de mustrare, dar dintre buzele sale, decolorate acum ca acelea ale lui Manoil, nu ieşea decât un soi de behăitură. Pe urmă l-am văzut desfăcându-şi rasa călăgărească şi dezgolindu-şi pieptul, pe care am putut desluşi, cu uimire şi scârbă, pecetea lui beizadea Mihalache. Mi s-a năzărit apoi că sunt înhămat, alături de părintele Makarios şi de mulţi alţi călugări necunoscuţi, care purtau cu toţii pe piept semnul boierului, la o căruţă uriaşă, încărcată cu bolovani, pe care ne sileam din răsputeri s-o urnim de-a lungul unui drum mocirlos, cum fuseseră, la vremea războiului, drumurile Bulgariei. Nişte soldaţi în uniforme turceşti călăreau alături de noi şi ne înţepau din când în când cu suliţele lor scurte, căutând să ne nimerească mai cu seamă în ochi. Mulţi dintre noi înaintau acum prin noroiul care ne ajungea până la genunchi cu orbitele podidite de sânge şi când l-am văzut pe părintele Makarios cu un ochi prelins pe obraz, blestemându-l amarnic pe Dumnezeu, am strigat atât de tare prin somn, încât Manoil a crezut că mi-a sosit ceasul din urmă.

Nu se luminase încă bine de ziuă, când, din porunca lui beizadea

Mihalache, aceeaşi trăsură cu perdelele trase m-a dus până în apropierea locantei lui Calomfir. Obloanele erau lăsate, birtaşul şi birtăşiţa dormeau. A trebuit să ciocănesc mult şi bine până am fost auzit.

Când m-a văzut, palid şi abia ţinându-mă pe picioare, Frosa a scos un chiot de bucurie.

În odaia din spatele prăvăliei fu orânduită în grabă o gustare de Paşte: caş proaspăt, friptură rece de miel, drob în prapure, ceapă verde, ridichi. Ouăle încondeiate, pentru care femeile din părţile astea de lume arată deosebit meşteşug, nu puteau să lipsească, nici ele, de la ospăţul pe care îl încropeau, în cinstea întoarcerii mele, Frosa şi Calomfir.

Birtaşul se apucase să-mi pipăie pieptul şi umerii, ca şi cum ar fi vrut să se încredinţeze că nu-s o vedenie, apoi m-a strâns cu putere în braţe şi i-a dat, cu voce tare şi răspicată, mulţumită mare lui Dumnezeu, care mă scăpase viu şi nevătămat din ghearele lui beizadea Mihalache.

Cât despre Frosa – ea nu ştia cum să-mi mai intre în voie: aducea la masă alte şi alte farfurii pline de bunătăţi, îmi turna cu mâna ei în pahar vinul cel mai ales al lui Calomfir şi îşi frecă de mine, ca din greşeală, coapsele falnice, care dogoreau ca focul pe sub catrinţă.

Stăteam la masa birtaşului cu mintea tulbure încă de groază şi simţeam ochiul gheţos al lui beizadea Mihalache spionându-mi fiecare mişcare. Arsură de la piept zvâcnea dureros sub hainele mele de sărbătoare.

Ce-mi mai păsa acum de drăgălăşeniile Frosei şi de bucuria lui Calomfir, care pe jumătate aghezmuit, nu mai prididea să se fericească din pricină că Dumnezeu îi scosese în cale un tovarăş ca mine!

Spre nedumerirea stăpânilor, nu m-am atins nici de băutură şi nici de mâncare. Pesemne că înfăţişarea mea era nespus de ciudată, căci Frosa a început să-mi pipăie fruntea şi băgând de seamă fierbinţeala ce mă înăbuşea, a hotărât că trebuie să mă pună la pat şi să-mi pregătească o fiertură de ierburi.

A întins cu mâinile ei nişte cearşafuri curate pe laviţă şi a început să mă dezbrace cu mâinile ei. Atunci, de teamă că va vedea pecetea cu care mă însemnaseră haidamacii boierului, am dat-o uşor la o parte şi i-am spus că mă voi dezbrăca singur.

Birtăşiţa roşi. Apoi bâigui încurcată, luându-l drept martor pe Calomfir, că mă iubeşte ca pe copilul ei şi că n-a vrut decât să-mi dea o mână de ajutor, văzându-mă atât de neputincios.

Am bolit aproape o lună de zile pe laviţa cârciumarului şi între aşternuturile cu miros de busuioc ale Frosei.

Mai amarnică decât boala era însă groaza care nu mă mai părăsea. Mă ştiam la voia lui beizadea Mihalache şi, deşi boierul cel chior nu-mi spusese niciun cuvânt despre slujbele la care avea de gând să mă folosească, mă aşteptam ca aceste slujbe să fie spurcate şi diavoleşti.

Dacă ierburile de leac ale birtăşiţei lucrau asupra trupului meu, am încercat să-mi aflu un leac sufletesc în catismele din Psaltirea pe care mi-o dăduse dascălul Iorgu şi de care nu mă despărţeam niciodată.

Stătusem în sfatul necredincioşilor, umblasem pe căile păcătoşilor, şezusem pe scaunul hulitorilor şi mă întrebam, amintindu-mi de învăţăturile părintelui Makarios, dacă toate acestea erau, ca şi strâmbătatea mea din naştere, după voia lui Dumnezeu. Am înţeles astfel că răul care mă podidise venea din mândrie: obişnuit să mă socotesc mai presus de toţi oamenii, pecetea lui beizadea Mihalache îmi rănise trufia. Dar, de vreme ce Dumnezeu îngăduise să cad în robia boierului, asta nu însemna oare că sunt dator să mă supun Voii sale, care cu o mână apucă şi cu o mână sloboade? Şi oare nu cu îngăduinţa şi după Voia lui era şi lucrarea lui beizadea Mihalache, care pe unii îi lua în robie şi îi lăsa slobozi pe alţii, căci nu se face decât ceea ce trebuie să se facă şi e după legea lui Dumnezeu, răul şi binele deopotrivă, care, şi unul şi celălalt, vin în lume prin oameni.

Când împăraţii pământului şi căpeteniile lor se adună împotriva lui Dumnezeu şi a unşilor săi – e după voia lui Dumnezeu. Când cel ce locuieşte în ceruri va râde de dânşii şi Domnul îi va bajocori – va fi după voia lui Dumnezeu. Şi când sunt zdrobiţi cu toiag de fier, făcuţi praf şi pulbere şi ţărână risipită de vânt – e tot după voia lui Dumnezeu. Atunci, eu, Kostas Venetis, am înţeles că sunt numai pulbere şi ţărână risipită de vânt, blestemat fiind de iubirea lui Dumnezeu, care pe unii îi binecuvintează şi pe alţii îi blestemă, prin unii naşte şi prin alţii ucide, clădeşte prin unii şi năruieşte prin alţii.

Prin strâmbătatea mea din naştere, peste care s-a adăugat pecetea lui beizadea Mihalache, am fost hărăzit acelei părţi din lucrarea lui Dumnezeu care risipeşte spre a aduna, dezbină ca să unească şi distruge pentru a zidi. De asta stă scris în cărţile noastre sfinte: Cine vrea să-şi mântuiască sufletul său îl va pierde şi cine îşi va pierde sufletul lui pentru mine îl va câştiga.

Şi iată pricina pentru care, după ce am ajuns la vârsta înţelepciunii, eu,

Kostas Venetis, n-am încercat nicicând să mă bucur de roadele blestemăţiilor pe care le-am săvârşit. Aşa cum faptele noastre bune sunt nişte jertfe aduse lui Dumnezeu, şi faptele noastre rele, Nemţoaico, sunt de asemenea jertfe aduse lui Dumnezeu.

Calomfir venea des să mă întrebe de sănătate, şi mai des încă – Frosa.

Birtaşul se aşeza pe marginea patului şi, cu un glas lăcrimos, începea să se plângă de mersul afacerilor. Pelinul lui nu mai avea căutare de sărbători, când oamenii stau mai mult pe la casele lor, iar boala mea îi făcuse pe mulţi dintre împătimiţii norocului să-şi caute alt locaş de petrecere. Trăgea nădejdea să mă însănătoşesc cât mai grabnic, cu gândul la ladă de bani care nu se umpluse de mult cu câştiguri mai însemnate şi la bodogănelile Frosei, care începuse să-l învinovăţească de lene şi delăsare.

Aflasem de mult, din vorbele proaste ale câtorva muşterii, că birtăşiţa nu-şi prea avea bărbatul la inimă. Cârciuma era zestrea ei – iar Calomfir nu se pricepea să i-o chiverniseasc㠖 .

Şi mai aflasem şi că doi sau trei crai din Podul Calicilor, tod y y y oameni tari în vârtute şi cu chimirele pline, băgaţi în boală de pulpele albe şi grăsulii ale Frosei, încercaseră în zadar să-i facă ochi dulci. Crâşmăriţa îi trimisese la casele lor, hotărând să-i rămână credincioasă lui Calomfir, şi nici limbile muiereşti cele mai ascuţite nu izbutiseră să găsească în purtarea ei vreo pricină oarecare de îndoială: Frosa nu era curviştină ca maică-mea, iar birtaşul putea să se bucure netulburat de toate farmecele ei tainice, prin care nu călcase niciun pas de străin.

Pe vremuri, încercasem şi eu să-mi închipui cam ce se ascunde sub catrinţele birtăşiţei, dar tulburarea şi spaimele prin care treceam ţineau acum departe de mine orice ispită trupească. De aceea m-am întunecat tot când, într-o dimineaţă posomorâtă, cârciumarul m-a anunţat că am oaspeţi şi, din spatele lui, am auzit tuşea uscată a lui Manoil.

Omul lui beizadea Mihalache s-a apropiat sfios, încercând să-şi stăpânească tuşea care îi cutremura măruntaiele şi întinzându-mi o crenguţă înflorită de vişin.

Am răspuns scurt şi posac la urările sale de sănătate; îmi era scârbă de pleoapele lui roşii, de buzele fără culoare pe care le mozolisem într-o clipă de rătăcire şi între care îmi deşertasem sămânţa.

Surprins de purtarea mea, Manoil a devenit şi mai sfios. Nu mai ştia unde

să-şi pună mâinile, cu care despica stângaci aerul, în timp ce, bâlbâindu-se cumplit, încerca să mă încredinţeze de dragostea lui.

Atunci m-am întors cu faţa către perete şi nu i-am mai adresat niciun cuvânt.

Puţin îmi păsa în ceasul acela de mâinile frumoase ale secretarului boieresc.

A sosit şi ziua când m-am putut ridica de pe laviţă şi m-am amestecat printre muşteriii birtaşului.

Strigăte de bucurie şi strângeri călduroase de mâini mi-au salutat apariţia: prin mahalaua Calicilor apucase să umble o vorbă cum că l-aş fi dovedit la cărţi pe beizadea Mihalache, fiind pe urmă snopit în bătaie de oamenii acestuia, care mi-au luat câştigul şi mi-au vârât în măduva oaselor o spaimă atât de năpraznică, încât mi se inflamaseră creierii şi fusesem doar la câţiva paşi distantă de balamuc.

Era către asfinţitul soarelui, iar cârciuma gemea de petrecăreţi. Unii erau acolo de dimineaţă, alţii veniseră de la muncile lor, ca să-şi mai stropească gâtlejul uscat şi să mai prindă puteri, lacomi de vin, dar încă şi mai lacomi de vorbă. La o masă mai lăturalnică, l-am zărit şi pe dascălul Iorgu, care îşi înfăşurase adulmecătoarea într-o batistă cât toate zilele şi s-a uitat la mine urât când i-am făcut un semn de bineţe.

Frosa stătea la tejghea, ca de obicei, iar birtaşul înota printre mese, grăbindu-se să astâmpere cu vin proaspăt setea chefliilor puşi pe petrecere. Am băgat de seamă că păşeşte împleticit, iar mişcările lui sunt cam nesigure doar în momentul în care, izbindu-se de marginea unei mese, împinse cu cotul cană cu vin care se deşertă peste pantalonii unui conţopist costeliv, ştiut de toţi drept un cusurgiu şi un zgârie-brânză.

Acesta sări în picioare şi un potop de ocări se revărsă asupra birtaşului, care se uita buimac la pata de vin, apoi slobozi un sughiţ zgomotos de beţiv, sporind furia costelivului, ce îl lovi cu pumnul în lingurică.

Atunci am auzit strigătul de mânie al Frosei.

Smulgându-se de la tejghea, birtăşiţa înaintă în fugă până în mijlocul cârciumii, îl împinse cât colo pe slăbănog, care luat prin surprindere, se rostogoli pe spate cu picioarele răşchirate, spre hazul mahalagiilor, apoi îl apucă de piepţii cămăşii pe Calomfir, îl privi drept în albul ochilor şi îi spuse în şoaptă, dar cu un glas care nu îngăduia nicio împotrivire, să plece imediat la

culcare.

În seara aceea am zăbovit în cârciumă până la ora închiderii, silindu-mă să ţin locul birtaşului şi să-i fiu de ajutor Frosei. Înainte să mergem la culcare, crâşmăriţa m-a sărutat pe obraz, încredinţându-mă încă o dată că ţine la mine ca la copilul ei. Şi, ca pentru a-mi mai da încă o dovadă de dragoste, mi-a spus că voi rămâne să găzduiesc de acum înainte în odaia din spatele cârciumii, nemaiavând trebuinţă de camera pe care mi-o închiriase cârciumarul în mahala.

La scurtă vreme după aceea am băgat de seamă că dascălul Iorgu nu mă mai putea suferi. De chemat nu mă mai chema niciodată la masa lui, de răspuns nu-mi mai răspundea la bineţe, iar apariţia mea printre muşteriii lui Calomfir îl făcea să tresară şi să-şi ascundă ochii cu palmele, ca şi cum i-ar fi fost frică de mine. Dar nu grija de toanele moşului mă frământa pe mine atunci, ci groaza de beizadea Mihalache. Socoteam că Manoil venise să iscodească în casa lui Calomfir din porunca boierului, care dintr-o nesăbuinţă de copilandru înfumurat, devenise domnul şi stăpânul inimii mele. Pecetea lui blestemată îmi apăsa pieptul şi din pricina ei nu mă mai puteam privi în oglindă, iar farmecele trupului meu mi se păreau acum tot atâtea deşertăciuni.

Încercam să-mi tămăduiesc frica aducându-mi în minte toate bicisniciile pe care le săvârşisem până atunci, care, după socoteala mea, puteau fi o dovadă că nu avusesem inimă niciodată, sau, dacă avusem una, fusese atât de strâmbă şi de învârtoşată, încât boierul cel chior îmi făcuse mai degrabă un bine luând-o stăpânire.

Despre tainele inimii aflasem câte ceva din învăţătura părintelui Makarios.

După spusa Sfântului Vasile cel Mare, alcătuirea omului îşi are temeiul în inimă, care, la împreunarea dintre sămânţa bărbatului şi sămânţa femeii, se zămisleşte cea dintâi, în vreme ce restul trupului, cu toate mădularele sale, se alcătuieşte dintr-însa, aşa cum planta iese şi se alcătuieşte din sâmbure.

Prin urmare, inima e sămânţa firilor omeneşti, iar omul e cuprins în inima sa aşa cum floarea e cuprinsă în seminţele ei, cercul în punctul din mijloc, iar făptura în Dumnezeu.

Însă inima văzută e mult mai puţin decât inima nevăzută, şi despre aceasta din urmă, care e mai mică decât sămânţa de muştar şi decât cea de mac, şi totodată mai mare ca soarele şi toţi ceilalţi luminători – face cuvânt

Sfântul Vasile cel Mare. La oamenii bine croiţi soiul acesta de inimă este sâmbure de lumină, ce îşi sporeşte tăria şi nestricăciunea prin taina botezului, în timp ce la firile pe care Dumnezeu le-a croit strâmb e foc de pucioasă şi viespar de ticăloşii, pecete smolită, maldăr de pofte şi gură de iad.

Iată cu ce fel de comoară se pricopsise, în trufia şi în sminteala lui, beizadea Mihalache.

După întâmplarea cu costelivul, uitătura lui Calomfir se făcuse parcă şi mai lăcrimoasă, iar glasul – parcă şi mai chelălăit. Nu ştiu ce taine se petreceau în cămara de culcare a cârciumarului, dar am băgat de seamă că Frosa avea mereu sprâncenele încruntate, iar vocea îi devenea morocănoasă şi aspră ori de câte ori îi grăia bărbatului ei. Mie îmi vorbea în schimb cu blândeţe, iar adeseori, atingându-mi ca din întâmplare genunchii cu genunchii săi dolofani, atunci când cinam împreună cu ea şi cu Calomfir în odaia din spatele cârciumii, faţa ei se înroşea pe neaşteptate, ca şi cum ar fi fost o fată de fetişcană.

De câteva zile, începusem să mă aşez iarăşi la masa de joc.

Norocul, care îmi fusese atât de potrivnic în casa lui beizadea Mihalache, trecuse de partea mea, aşa că am izbutit în scurt timp să dau câteva lovituri, dar n-am izbutit să biruiesc mahmureala posacă a cârciumarului. Calomfir îmi număra de fiecare dată cinstit partea mea de câştig, îşi îndesa mofluz partea lui în chimir, iară să scoată o vorbă, învăluindu-mă doar în privirile sale posomorâte şi tot mai tulburi de băutură.

Şi Frosa devenise ciudată şi îşi schimbă de la o zi la alta purtarea, în unele zile era încruntată şi arţăgoasă, băgându-le spaima în oase petrecăreţilor care-i ştiau frica de multă vreme şi nu îndrăzneau pentru nimic în lume să se abată de la pravila ei: cântările încetau, încetau şi hohotele de râs deşucheate, iar în cârciumă se auzea doar un zumzet moale de voci, căci nu era de glumă cu Frosa.

Erau însă şi zile când birtăşiţa înflorea ca un trandafir.

Atunci râdea şi glumea cu muşteriii, dând slobozie chiar şi la snoavele mai fără perdea, lua ea însăşi câte o gură de vin din cănile pe care le purta pe la mese, zicând că astfel le îndulceşte, ba chiar îi îngăduia bărbatului ei să depene una sau alta dintre poveştile sale despre vremurile mai vechi, în care birtaşul din Podul Calicilor era un meşter de neîntrecut.

Aşa am auzit pentru prima dată în viaţa mea despre isprăvile unor căpetenii vestite, despre Jianu sau Tunsu, nişte oameni aprigi şi fără frică de

lege, care tăiaseră şi mulţi greci de ai mei, ce aveau pe atunci mare putere şi bogăţie în ţara valahilor, chiar prinţul lor fiind rânduit de păgâni dintre dânşii. Şi tot pentru prima dată am auzit şi despre pandurii care se amestecaseră în Eteria noastră grecească, arătându-i mai întâi ascultare prinţului Ypsilanti şi încercând pe urmă să se înţeleagă cu turcul şi să scape de grec, căci cămaşa e totdeauna mai aproape de piele. Faptele acestor duşmani ai neamului meu le istorisea Calomfir, iar în zilele sale mai bune Frosa urmărea cu sufletul la gură povestea birtaşului: obrajii ei îşi schimbau culoarea de la o întâmplare la alta, îşi pierdeau roşeaţa şi se înroşeau iar, după cum birtăşiţa se întrista sau se bucura, iar atunci când vreunul din Bujorii sau Tunşii din povestea lui Calomfir izbutea să ducă de nas şi să facă de râs stăpânirea, crâşmăriţa izbucnea într-un hohot de râs sănătos, care îi zguduia ţâţele dolofane şi tari, pândite cu coada ochiului de toată partea bărbătească din cârciumă.

Ascultam şi eu la halimaua birtaşului, iar închipuirea mea începea s-o ia razna. Îmi aminteam atunci de poveştile tatălui meu despre sulioţii lui Markos Botzaris, mă bucuram pentru prinderea lui Tudor Pandurul, măcelărit din porunca prinţului Ypsilanti, şi-i şi vedeam în închipuire pe toţi aceşti valahi setoşi de sânge şi slobozie săgetându-mă cu singurul ochi ai lui beizadea Mihalache, căruia îi împrumutaseră întru totul înfăţişarea. Istoria Eteriei, aşa cum o ştiam din anii copilăriei, mi se depăna dinainte: trăiam în mintea mea toate nenorocirile prinţului Ypsilanti: braţul lăsat pe câmpurile însângerate ale Europei la vremea când îl slujea pe împăratul muscalilor, încercările sale de a scula Valahia şi Moldova, unde însă grecii mei erau urâţi mai abitir decât turcii, trădarea lui Tudor – născută de duşmănia dintre neamul lui şi al nostru, laşitatea ţarului Alexandru, viclenia prinţului Metternich. Sângele palicarilor – amorţit multă vreme – începea să-mi clocotească iarăşi în vine, iar în asemenea momente de zbucium îi uram cu tărie pe Calomfir şi pe Frosa, ca şi pe toţi beţivanii adunaţi în cârciuma lor, dar îl uram mai ales pe beizadea Mihalache – pe care în închipuirea mea îl socoteam urmaşul direct al lui Tudor şi al pandurilor.

Uneori, nu mă răbda inima şi mă apucam să-l contrazic pe birtaş, încercând să înfăţişez adevărul despre faptele Eteriei noastre greceşti, aşa cum le ştiam din poveştile tatălui meu, iar Calomfir nu se supăra. Doar privirile Frosei erau umbrite de o pânză de întuneric, în timp ce oamenii strânşi pe la mese făceau mare haz de vorbele mele şi se apucau să-mi maimuţărească

românească stâlcită.

De la o vreme, Manoil îşi luase obiceiul să poposească din când în când la ospătăria din mahalaua Calicilor.

Se punea la un colţ de masă mai lăturalnică, fără să-i bage în seamă pe oaspeţii cârciumarului, şi, dacă se întâmpla să mă aflu în cârciumă, mă sorbea din priviri. Eu mă făceam că nu-l văd, bănuind că a venit să mă spioneze, dar birtaşul şi birtăşiţa îl tratau cu mare fason, ploconindu-se în faţa lui că în faţa unui os boieresc şi prefăcându-se că nu bagă de seamă petele de grăsime de pe redingota lui ponosită, gulerul soios, laţele murdare de păr pe care nu izbutea niciodată să le pună în rânduială.

Uneori, auzindu-i tuşea uscată de ofticos, rămâneam ascuns în odaia din spatele cârciumii, de unde, printr-o gaură meşterită în scândura uşii, izbuteam să-i pândesc fiecare mişcare. Îl vedeam cum aruncă priviri cercetătoare în toate părţile, cum tresare ori de câte ori vreun însetat oarecare deschide uşa fundacului, cum – întunecându-se după o vreme la faţă – începe, cu gândurile duse aiurea, să-şi sugă piatra inelului, lăsând neatinsă ulcica de vin pe care i-o aducea birtăşiţa.

Nu puteam să nu-i admir mâinile croite atât de desăvârşit, dar îl uram din străfundul inimii mele, după cum uram dezmierdările sale scârnave şi jurămintele lui mincinoase de dragoste. Şi după cum îi uram pe toţi aceşti români, cărora le goleam cu tot mai multă înverşunare chimirele şi care îmi cruţaseră viaţa în pământul Bulgariei doar pentru a-mi răpi libertatea şi pentru a face din mine slujnicul şi dobitocul lor de povară. E adevărat, Frosa şi Calomfir nu îmi însemnaseră pieptul cu nicio pecete, dar ce eram eu dacă nu sluga birtaşului şi a birtăşiţei, care se foloseau de darurile mele de păcălici ca să-şi sporească agoniseală? Iar blestematul de Manoil nu se folosise şi el de tulburarea pricinuită de întâmplările prin care trecusem în casa stăpânului său pentru a-şi potoli toate poftele şi dorinţele păcătoase?

Inima mea începu să clocotească de ură şi dorinţă de răzbunare.

Cred că niciodată n-a făcut meşteşugul meu de coţcar atâta prăpăd prin Podul Calicilor. Lăsasem de-o parte toate fandoselile mele de fetişcană, acum jucam dârz, pe ponturi tot mai mari, care ajungeau aproape totdeauna în lada lui Calomfir. Coţcării din mahala îmi luaseră frica, nu doar din pricina norocului meu, ci mai cu seamă din pricină urii pe care mi-o citeau în ochi şi în strâmbătura buzelor mele ce îmi trăda fără doar şi poate răutatea din naştere.

Acum dascălul Iorgu mă blestema şi mă afurisea pe faţă, numindu-mă diavol în piele de om şi sfătuindu-l pe Calomfir să mă alunge până n-o să-i duc la pierzanie şi avuţia şi casa. Moşneagul nu-şi mai lepăda niciodată, atunci când se întâmpla să mă aflu în cârciumă, batista soioasă din dreptul adulmecătorii, urlând că duhnesc mai grozav decât toate haznalele iadului la un loc, iar vorbele lui începeau să aibă trecere la muşteriii birtaşului. Unii se apucaseră să se uite la mine chiorâş, punând câştigurile mele la cărţi pe seama prieteniei cu dracul, iar alţii şuşoteau pe la colţuri că-i făcusem farmece de dragoste Frosei, care nu mai îndrăznea să-mi ia apărarea pe faţă, dar se uita urât la dascălul Iorgu şi izbea vârtos cu pumnii ei mari în tejghea când moşneagul începea să mă afurisească.

Ura mea, pe care izbutisem să o stăpânesc până-atunci, a izbucnit într-o seară, când, clătinându-se de băutură şi bătrâneţe, dascălul Iorgu a început să tămâieze prin cârciumă cu o cădelniţă, zbierând că trebuie să alunge numaidecât duhoarea de drac. O parte din muşterii i-au ţinut hangul: am văzut câteva mutre roşcovane de negustori ridicându-se de deasupra carafelor cu pelin şi murmurând în cor cuvintele rugăciunii de exorcizare pe care o bălmăjea dascălul Iorga.

Asta era mai mult decât puteam îndura. M-am repezit asupra moşneagului şi am început să-l altoiesc zdravăn cu pumnii şi cu picioarele, făgăduindu-i că o să-i tai din rădăcină adulmecătoarea afurisită. Cred că l-aş fi omorât în bătaie dacă nu m-ar fi ţinut braţele puternice ale Frosei. Roşie toată de mânie, birtăşiţă l-a smuls pe dascălul Iorgu dintre mâinile mele şi l-a aruncat afară în uliţă, urlând că tractirul ei nu e bolniţă de nebuni şi că de acum înainte nu va îngădui în cârciumă nicio abatere de la pravilele sale nescrise.

Eram gata să-i las baltă pe birtaşii din Podul Calicilor, când o întâmplare neaşteptată mi-a schimbat nu doar hotărârea, ci şi firul vieţii în întregime, care de acum înainte avea să se întâlnească, după legea cercului care se roteşte înainte şi înapoi, cu câteva dintre minţile cele mai luminate ale Europei.

În partea din urmă a istoriei mele, pe care trebuie s-o pui pe hârtie întocmai, fără să scoţi nimic sau să pui ceva de la tine, o să-ţi arăt cum eu, Kostas Venetis, născut şi crescut printre oameni de rând, am ajuns să stau la masă cu odrasle împărăteşti şi să cunosc partea tainică a politichiei, să hălăduiesc în tavernele anarhiştilor şi prin palatele principilor, să mă înfrunt cu poliţiile şi cu iscoadele mai multor imperii, servindu-i de fiecare dată răului,

potrivit strâmbătăţii mele din naştere.

Iar pe omul care m-a azvârlit în toate aceste întâmplări atât de întortocheate, încât cu siguranţă ţi se vor părea amăgeli şi scorniri, nu ştiu dacă se cade să-l blestem sau să-l binecuvântez, socotindu-l, alături de părintele Makarios, adevăratul meu tată. Despre dânsul multe nu pot să-ţi spun, căci puţine cunosc şi eu însumi, ba chiar şi acest puţin trebuie să-l păstrez pentru mine din pricina unui jurământ care mă sileşte să trec sub tăcere anumite taine hărăzite să rămână pentru vecie în întuneric. Dar lucrurile pe care mi-e îngăduit să le spun o să le afli în întregime, Nemţoaico, dacă moartea va lăsa să-mi duc povestea la capăt, ca să fie, şi ţie şi altora, de pilduire şi învăţătură. Căci machinăria pricinilor lumeşti nu se învârte – aşa cum cred firile slabe la minte – cu de la sine putere, ci prin ştiinţa celor care, uniţi prin frăţii şi legături tainice, se pricep s-o împingă înainte sau înapoi, s-o grăbească ori s-o încetinească, îi slobod pe unii şi îi iau în robie pe alţii, după pilda lucrării lui Dumnezeu, care îngăduie deopotrivă şi răul şi binele.

Tu te aştepţi pesemne să-ţi istorisesc acum despre Frosa şi despre hăul de sub catrinţele ei, dar eu nu de relele cele de rând, care ne vin de la pântece, mă pregătesc să vorbesc, căci de acelea, cu ajutorul trufiei şi al iubirii deşănţate de sine, am izbutit să mă slobozesc. Mult mai amarnici decât demonii cărnii sunt însă demonii minţii şi tocmai despre lucrarea acestora vreau să-ţi fac o vorbire amănunţită, urmând firul poveştii mele, care se apropie acum de părţile ei cele mai fioroase şi mai năzdrăvane.

Prin urmare se cade să cunoşti că, la puţin timp de la întâmplarea cu dascălul Iorgu, într-un lăsat de seară, când ieşisem pe uliţa din faţa fundacului să-mi mai adun gândurile şi să mă mai răcoresc de privirea pofticioasă a Frosei, m-am pomenit luat aproape pe sus de un zdrahon care mi-a şuierat în ureche că are poruncă să mă ducă dinaintea lui beizadea Mihalache.

La numai câţiva paşi de mine aştepta aceeaşi trăsură cu perdelele trase, întunecată, ca un car de înmormântare.

Nici nu mă dezmeticisem bine din spaimă şi din mirare când m-am pomenit azvârlit pe bancheta din spate, alături de un bărbat cu pălăria trasă pe ochi, în care l-am recunoscut cu mare uimire pe boierul cel mărunţel. Parcă fără voia mea, i-am căutat privirea gheţoasă, care îmi aducea aminte de şerpii lui Abdulah, dar de data asta beizadea Mihalache îşi ascunsese ochiul teafăr, în legătură cu care nu mă puteam dumiri dacă e albastru sau negru, sub sticla

fumurie a unui monoclu. Am încercat să mă ţin cât mai departe de dânsul, dar ori de câte ori trăsura se împiedica în hârtoapele uliţelor bucureştene, genunchii mei se atingeau de cei ai boierului, care se strâmba la mine urât şi scotea un fel de mormăit din fundul gâtlejului.

Eram mort de frică şi nu îndrăzneam să fac nici cea mai mică mişcare.

Beizadea Mihalache tăcu multă vreme. Apoi, pe neaşteptate, îşi drese glasul de câteva ori şi începu, într-o grecească desăvârşită, o cuvântare atât de ciudată pentru un flăcăiandru neştiutor în pricinile lumeşti, aşa cum eram eu pe vremea aceea, încât nu sunt sigur nici astăzi că pot s-o redau întocmai aşa cum am auzit-o. Iar după ce am ascultat cuvintele lui beizadea Mihalache, n-am mai fost cel de dinainte, căci boierul izbutise să sădească în mine o voinţă nouă şi o nouă înţelegere, făcându-mă să pricep rostul mai adânc al strâmbătăţii mele din naştere şi dezlegându-mi acele tainiţe ale firii mele schiloade pe care nu fusesem în stare să le pătrund cu mintea până atunci.

Cuvântul lui beizadea Mihalache

Tinere – îşi începu cuvântarea boierul cel chior de un ochi –, nu trebuie să te miri că îţi vorbesc în graiul părinţilor tăi, căci eu însumi am o parte însemnată de sânge grecesc, trăgându-mă din osul împăraţilor bizantini, pe care stăpânirea păgânilor l-a risipit şi prin părţile astea de lume. Patru dintre strămoşii mei au stat pe tronul Valahiei, iar unul dintre dânşii – cel a cărui moarte înfricoşată ai văzut-o zugrăvită în odaia mea de culcare – a cutezat să se ridice împotriva puterii turceşti şi a fost un martir al creştinătăţii, plătind cu capul pentru toate păcatele neamului meu, care şi-a clădit bogăţia şi faima pe silnicie, a jefuit şi a jughinit fără milă.

Lesne mi-ar fi fost şi mie să mă înalţ la treptele măririi domneşti, dacă n-aş fi ştiut cât de amăgitoare este puterea domnilor şi a împăraţilor şi dacă n-aş fi fost unul din mădularele unei puteri mult mai grozave, slujite de o mare mulţime de oameni din straturile de sus şi de jos, de la capetele încoronate şi până la pălmaşii de rând, acea putere care săvârşeşte răul în numele binelui ce va urma după rău, năruieşte pentru ca să poată zidi, înrobeşte ca să poată apoi slobozi şi pregăteşte războiul pentru a înscăuna Pacea de o mie de ani. Mlădiţele ei se întind peste tot şi slujindu-mă pe mine, însemnat fiind pentru totdeauna cu herbul familiei mele, după cum a voit întâmplarea, eşti tu însuţi

acum una dintre aceste miădiţe, menite să aducă Evropa, după ce împăraţii şi scaunele lor se vor fi prăbuşit, sub ascultarea unui singur păstor.

Cele mai strălucite minţi ale omenirii lucrează pentru ducerea la bun sfârşit a acestei sarcini măreţe, iar roadele au şi început să se vadă: de mai bine de o sută de ani, lumea e cutremurată de revoluţii, popoarelor şi claselor oropsite li s-a insuflat duhul de libertate, tronurile împăraţilor se clatină. Iată: austriacul e silit să-şi împartă puterea cu ungurul, împăratul Napoleon – măturat de vântul războiului, turcul – bătut de muscal, împărăţia rusească – în fierbere sub cârmuirea liberală a ţarului Alexandru al II-lea.

Noi cutremure vor veni, mai curând decât crezi, unii se vor ridica şi alţii se vor prăbuşi, unii vor birui, iar alţii vor fi biruiţi.

Fericit cel ce jinduieşte după putere în aceste vremuri de tulburare, căci acela va şedea în tronul judecătorilor şi va stăpâni lumea.

Ţie îţi vorbesc mai desluşit decât altora, pentru că tu ai mai multă vârtute şi mai multă pricepere decât cei de o seamă cu tine: slujind cu credinţă puterea căreia te-am încredinţat, vei avea cu vremea, la rândul tău, o mulţime de slujitori, fiindcă vei învăţa cum să-i iei în robie pe cei mai slabi decât tine, iar în locul inimii tale vechi vei primi o inimă nouă, pe potriva slujbelor ce or să-ţi fie încredinţate. Din momentul în care ai devenit omul meu tu nu mai ai nici tată, nici mamă, fraţi şi surori or să-ţi fie cine voi hotărî eu, iar răsplata nesupunerii – moartea năpraznică. Nu vei cunoşte alt dumnezeu decât pe mine care spun „urăşte-ţi aproapele”, care poruncesc să minţi, să furi, să ucizi şi să te lepezi de Dumnezeul celor nevolnici. Un mare război e în pregătire: copiii vor ridica sabia asupra părinţilor, tatăl îşi va sugruma fiul şi îşi va necinsti fiica, femeia se va răzvrăti împotriva bărbatului ei, săracii se vor ridica asupra bogaţilor şi o împărăţie asupra alteia, tronurile împăraţilor se vor prăbuşi, vor fi răscoale şi revoluţii, foamete şi mare vărsare de sânge. La pregătirea acestui război – după care vor domni Pacea de o mie de ani şi împărăţia dreptăţii – trudeşte pe ascuns, aşa cum ţi-am spus, o mare mulţime de oameni: de acum te numeri şi tu printre ei, sortit fiindu-ţi să lupţi, sub poruncile mele, împotriva rânduielii de astăzi pentru a aduce rânduiala de mâine şi să sapi la temelia zidirilor pentru a pregăti o nouă zidire.

Ce eşti tu acum mai mult decât un fir de pulbere bătută de vânt? Nu mai ai părinţi, nu mai ai ţară, ai doar colbul de pe pingele şi încă şi acela e colbul unui oraş străin, unde cei din neamul tău sunt socotiţi drept duşmani. Cât ai

stat în casa mea te-am cercetat cu luare-aminte: ai minte ageră, inimă tare, hotărâre şi îndrăzneală, care preţuiesc mai mult decât o avere, dacă te pricepi să le chiverniseşti. Slujba pe care ţi-o menesc te va purta prin toate straturile societăţii şi vei ajunge în palatele celor avuţi, pe care o să-i ai la picioarele tale, pentru că vei merge acolo în numele meu şi al puterii pe care o slujesc eu. Pecetea mea, precum şi alte semne de taină, despre care o să afli la vremea lor, îţi vor deschide uşile cele mai ferecate, iar acolo unde oamenii de rând, aşa cum erai tu înainte de a deveni robul meu, sunt siliţi la ascultare şi la supunere, tu o să porunceşti şi o să striveşti sub picior, iar toate faptele tale, bune sau rele, or să fie după dreptate, căci dreptatea se face întotdeauna după cuvântul celor puternici. Lumea e alcătuită din stăpâni şi din robi, din cârmuitori şi ocârmuiţi, dar puţini ştiu unde se află cei care au cu adevărat putere şi stăpânire, fiindcă puterea nu stă la vedere, ci se află ascunsă – câteodată sub o redingotă ministerială, dar şi mai adesea încă sub o zdreanţă de cerşetor. Dacă m-ai fi dovedit la jocul de cărţi, ai fi câştigat o sută de mii de napoleoni. Dar ce sunt toţi aceşti bani, dacă nu pulbere şi deşertăciune, faţă de puterea ascunsă din care te vei împărtăşi de acum înainte, pe care o s-o slujeşti şi care te va sluji la rândul ei, ocrotindu-te pretutindeni şi veghind asupra ta, astfel că niciun fir de păr să nu ţi se afle vreodată sub ameninţarea primejdiei?

Îndrăzneşte! Eu am biruit în mine glasul Dumnezeului vostru, spânzurat de un lemn, căci acela e Dumnezeul celor bicisnici. O nouă religie îl va aduce în loc de Dumnezeul robilor pe Dumnezeul stăpânilor, în loc de Dumnezeul iertării pe Dumnezeul neîndurării, în loc de Dumnezeul făcătorilor de pace pe Dumnezeul făcătorilor de război.

Proba sângelui, la care o să te supun în curând, va fi, mai mult decât pecetea cu care ai fost însemnat, semnul legăturii dintre tine şi mine. Şi cu acest semn vei fi recunoscut drept un mădular al puterii pe care o slujesc eu; cercetându-te am văzut că ai în sufletul tău duh de trufie şi din acest duh de trufie ţi se va făuri scară pe care să te înalţi peste sufletele de rând, dacă te vei arăta volnic în îndeplinirea poruncilor şi a slujbelor, oricare ar fi acestea şi oricât le-ar socoti alţii drept păcătoase şi diavoleşti. Şi cum ai putea să nu te dovedeşti volnic, când inima şi viaţa ta sunt în mâinile mele? Iar dacă m-am înjosit într-atât încât să-ţi fac eu însumi aceste desluşiri (pe care de obicei le las pe seama slujitorilor mei) este tocmai fiindcă văd că ai fost plăsmuit dintr-o plămadă mult mai aleasă decât alţi flăcăiandri de teapa ta şi n-ai suflet de rob.

Slujeşte-l mai departe pe birtaşul din Podul Calicilor, goleşte mai departe cu râvnă chimirele negustorilor şi aşteaptă cuvânt de la mine. Toate poruncile mele vor ajunge la tine prin gura lui Manoil, căruia trebuie să-i dai toată cinstirea cuvenită unui slujnic de-al meu şi pe lângă care am hotărât că vei ucenici de acum înainte.

Fii vrednic şi să nu te temi de nimic.

Nu ştiu dacă o să mă mai vezi de acum înainte, dar eu o să te văd tot timpul, o să ştiu ce faci, ce vorbeşti şi ce cugeţi, mâna mea te poate ajunge oriunde, iar de judecata mea trebuie să te înfricoşezi mai mult decât de judecata lui Dumnezeu, căci aceea vine sau nu, dar a mea vine cu siguranţă.

Cine nu e cu mine e împotriva mea, iar cine e împotriva mea mai bine nu s-ar fi născut niciodată.

Ochii lui Kostas Venetis licăreau ca ochii unei sălbăticiuni, în timp ce istorisei despre cuvântul lui beizadea Mihalache.

Apoi tăcu pentru multă vreme, ştergându-şi cu dosul palmei broboanele de transpiraţie de pe frunte.

Din vorbirea boierului – spuse Kostas într-un târziu – am înţeles astfel o parte din taina strâmbătăţii mele din naştere. Această strâmbătate era adevărata pecete cu care fusesem însemnat, şi care stârnea pretutindeni scârba şi groaza oamenilor de bine. Mi-am urât părinţii şi casa, am fost, încă din anii mei de pruncie, într-un război necurmat cu toţi oamenii, socotindu-mă mai presus de ei, iar drept folos am avut doar răutăţile lor – pumnul în falcă şi piciorul în cur. Până atunci fusesem de unul singur; cuvântul lui beizadea Mihalache îmi dădea de ştiut că se aflau pe faţa pământului numeroase firi strâmbate din voia lui Dumnezeu, între care se legaseră prieteşuguri tainice şi tovărăşii, iar acolo unde nu putusem războ doar prin puterile mele aveam să războesc prin puterile altora – toţi cu firea strâmbată şi pocită de Dumnezeu, puşi să strivească toate legile şi tocmelile omeneşti, încă şi mai strâmbe decât strâmbătatea noastră din naştere.

Există o lege pe faţă şi o lege ascunsă, una a celor nevolnici, alta a celor tari în vârtute – cărora Dumnezeu le-a dat putere asupra celorlaţi şi i-a orânduit în scaunul stăpânitorilor, împlinind astfel legea cercului ce se roteşte înainte şi înapoi, despre care aveam cunoştinţă din învăţătura părintelui Makarios.

Dumnezeu schilodeşte ca să îndrepte, iar blestemaţii de Dumnezeu, printre care socoteam că mă număr şi eu, sunt adevăraţii aleşi ai lui

Dumnezeu. Slujindu-l pe beizadea Mihalache, credeam eu atunci cu mintea mea de copilandru necopt, voi fi răzbunat pentru toate silniciile pe care le îndurasem. Dacă lumea mă futuse în cur, o să fut şi eu în cur lumea, plătind cinstit – dinte pentru dinte şi ochi pentru ochi, căci fututul din ură e mai presus decât fututul din dragoste.

Îndurasem multe şi aveam multe de răzbunat.

Noaptea aşterneam pe hârtie poveştile lui Kostas Venetis, iar ziua mă străduiam să împlinesc cât mai bine poruncile spiţerului şi slujbele din casa lui signor Galeazzo.

În ceasurile cât lipseam de acasă, Kostas îmi citea însemnările şi găsea mereu câte o pricină de nemulţumire, aşa că hârtiile mele erau tot timpul pline de corecturi. De când boala lui a dat înapoi, dar mai ales de când a aflat despre înţelegerea mea cu spiţerul (căci despre signor Galeazzo şi caznele la care acesta mă supunea n-am îndrăznit să-i fac vreo mărturisire) Venetis mă cercetează adesea sever şi mă suduie din senin sau mormăie nişte ameninţări stranii, cărora nu izbutesc să le prind înţelesul.

Şi asta se întâmplă mai ales atunci când, răzbit de oboseală de peste zi, nu pot ţine pasul cu povestirea, încep să văd şi să aud ca prin ceaţă, iar condeiul începe să-mi şovăie între degete. Acum Kostas Venetis mă sileşte să stau cu picioarele într-un lighean cu apă rece în vreme ce scriu, iar degetele lui mă ciupesc de obraz cu răutate ori de câte ori prind să dau semne de oboseală.

Vânătăile ce îmi acoperă faţa au stârnit curiozitatea lui signor Galeazzo, care încearcă să mă tragă de limbă. Bănuieşte că am un ibovnic şi face tot soiul de glume măscăricoase pe seama mea. Apoi îmi cere să mă dezbrac şi să mă vâr lângă dânsul sub pătură, căci numai căldura unui trup tânăr mai poate să-i lecuiască răceala la pântece. Mă încolăceşte strâns cu mâinile şi picioarele sale gubave, iar câteodată mă pipăie.

M-am plâns de toate astea spiţerului, care mă sfătuieşte să tac şi să rabd.

Nemţoaico – îmi spuse într-o seară, cu o voce mai blândă decât glasul său arţăgos din ultima vreme Kostas Venetis –, poate se cade să ştii că dacă mă port mai aspru cu tine de când, cu ajutorul vracilor şi spiţerilor, m-ai sculat pentru scurtă vreme din moarte, e pentru că eu, Kostas Venetis, ghicesc la tine tot mai puţină tragere de inimă şi râvnă la scris şi simt că te-ai şi lepădat de mine în inima ta, pe potriva firii tale neştiutoare.

Pe mine nu leacurile tale m-au întors însă la viaţă, ci grija ca povestea vieţii mele să nu rămână neterminată, iar dacă voi izbuti să-mi duc istorisirea la capăt însemnează că am biruit moartea. Am citit în cărţile povestaşilor celor vechi despre numeroşi oameni care şi-au câştigat viaţa în schimbul unei istorii. Ceea ce ţi-am povestit şi-ţi voi povesti şi de acum înainte – fie că sunt fapte alevea sau născociri – e bătălia lui Kostas Venetis cu moartea. Tu ai în schimb datoria să mă ajuţi cu condeiul, pentru care mâinile mele nu mai au destulă vârtute, iar dacă nu-mi aşterni cuvântul pe hârtie întocmai, fără să scoţi nimic sau să pui ceva de la tine, înseamnă că mi-ai luat şi viaţa adevărată şi viaţa scrisă, care până la urmă sunt una.

Prin urmare, ia toc şi hârtie şi cată să fii cu mare băgare de seamă la toate vorbele mele, iar eu mă voi sili să istorisesc cât mai limpede şi cât mai pe scurt, în aşa fel ca tu să poţi să însemnezi tot ce socotesc eu că trebuie să se ştie despre viaţa lui Kostas Venetis, care astfel dă mărturie asupra strâmbătăţii sale din naştere în faţa ta şi în faţa lui Dumnezeu.

Sub îndrumarea lui Manoil, pe care îl cinsteam acum că pe omul de credinţă al lui beizadea Mihalache fără să mă arăt însă simţitor la numeroasele sale semne de dragoste, am început să mă lămuresc cu încetul în legătură cu daraverele de taină ale boierului.

Am aflat astfel că numeroşi negustori din mahalalele Bucureştilor îi plăteau un tribut în bani lui beizadea Mihalache, iar în schimbul galbenilor scoşi din chimir căpătau ocrotire şi ajutor tainic împotriva răufăcătorilor, cu care boierul cel mărunţel avea înţelegerile sale ascunse.

L-am însoţit în câteva rânduri pe Manoil prin posomorâtele case negustoreşti şi l-am ajutat la strângerea dărilor care se scurgeau din belşug în buzunarul, niciodată sătul, al stăpânului. Erau darnici cu beizadea Mihalache comercianţii din Bucureşti, bogătanii, dar şi cei cu mai puţină dare de mână şi scoteau, fiecare după puterile lui, plată ce le era rânduită, căci învăţaseră să-i ştie de frică: prin cartierele negustoreşti circulau nişte istorii care-ţi făceau părul măciucă despre dughene prădate sau depozite mistuite de foc, despre fete de negustor răpite şi siluite, despre copii furaţi de la mamele lor şi daţi pe mâna ţiganilor care-i schilodeau, îngroşând astfel cu prinos nou rândurile cerşetorimii. Iar păgubaşii se numărau mereu printre cei care îndrăzniseră să nu-i facă voia boierului – om crud şi răzbunător, ce nu lăsă să-i scape nepedepsită nicio scânteie de răzmeriţă.

Una din primele slujbe pe care a trebuit să le împlinesc din porunca lui Manoil a fost să răspândesc aceste istorii prin localurile cercetate de negustori, sporindu-le frumuseţea, dar mai ales partea de groază, după puterile mele. Şi cum nu-mi lipseau darurile de povestaş, cred că istorisirile mele au făcut să tremure de frica lui beizadea Mihalache sub plapumă lor de mătase pe mulţi capi ai comerţului românesc, care se dovedeu creduli ca nişte copii atunci când îi scoteai de la rânduiala negoţului. Nu-i cruţam nici pe birtaşii din Podul Calicilor, pe care continuăm să-i slujesc, dar acum o parte din câştigurile dobândite de Calomfir cu ajutorul harurilor mele de pezevenghi lua forma peşcheşurilor şi a tributului încasate de Manoil în numele lui beizadea Mihalache.

Astfel, cu ajutorul secretarului boieresc, care primise misia să mă lămurească şi să mă îndrume, am început să iau cunoştinţa de partea ascunsă a Bucureştilor, acolo unde se făceau şi se desfăceau toate intrigile şi toate panglicăriile.

Am ajuns, în tovărăşia lui, până în sălaşurile de la Curtea Arsă, ale lotrilor şi ale milogilor, care îmi aminteau de tainiţele Stambulului, pe unde hălăduisem în timpul slujbei mele la Abdulah.

Şi Curtea Arsă îi plătea tribut lui beizadea Mihalache.

Vestiţi şefi de bandă ca Oacă sau Buză, Gătej sau Falcă-de-Porc, căutaţi în zadar de poliţia prinţului Carol, depuneau regulat în mâinile de madonă ale secretarului boieresc impozitul cuvenit. Iar Oacă îndrăznea să se arate în cafenelele din centrul oraşului şi să le facă ochi dulci nevestelor de boier, fiidulindu-se cu mustăţile sale negre şi cu cercelul de argint din ureche. Se spunea că se bucură de multă trecere în anumite alcovuri, căci doamnele din protipendada bucureşteană aveau o mare slăbiciune pentru ţiganii cu care se spurcau de sute şi de sute de ani – după cum m-a încredinţat Manoil.

Datorită secretarului boieresc am avut acces şi la adunările de taină ale tinerilor naţionalişti, care se înflăcărau pentru slobozia românilor de peste munţi, aflaţi sub stăpânirea coroanei austriece. Am văzut chipuri exaltate, ochi încărcaţi de mânie care fulgerau de sub pălăriile trase pe frunte, mâini agitate prin aer într-un vacarm de glasuri care cereau ba război cu Austria, ba uciderea prinţului Carol şi am putut să admir, printre acele chipuri lipsite îndeobşte de frumuseţe şi graţie, fruntea imensă, plămădită parcă din alabastru, a unui poet renumit care (mi-a şoptit Manoil) se pregătea să îmbrace cămaşa morţii pentru

cauza neamului.

După cum aveam să aflu ceva mai târziu, toţi aceşti patrioţi, despre care spionii austrieci trimiteau rapoarte pline de îngrijorare la Viena, primeau mari ajutoare băneşti din partea lui beizadea Mihalache. Eu însumi aveam să duc, într-o noapte afurisită a anului următor, pe drumuri de munte puţin cercetate, o mare încărcătură de armament până la graniţa cu Austria. Armele erau pentru mocanii din munţi, printre care stăruia încă vie amintirea crăişorului Iancu. Aici trebuia aţâţat duhul de răzmeriţă, ce urma să ducă la un război dezastruos cu Austria, la plecarea de pe tron a prinţului Carol, la mari tulburări şi blestemăţii.

Am ajuns chiar şi în tainiţa din subsolurile unui conac părăsit, unde câţiva renumiţi calpuzani, despre care se credea că se află la adăpost în vechea mănăstire a Văcăreştilor ce fusese transformată în închisoare, băteau zi şi noapte bani măsluiţi pentru beizadea Mihalache.

Apoi Manoil mi-a spus că acum ştiu destule despre puterea stăpânului său. Urmează să fiu cercetat şi supus la noi probe, după care voi primi, dacă mă voi dovedi vrednic, proaspătă poruncă şi misie.

În vremea când, sub îndrumarea lui Manoil, începusem să aflu câte ceva despre tainele lui beizadea Mihalache şi despre viaţa secretă a Bucureştilor, afacerile birtaşilor din Podul Calicilor se cam poticniseră. Calomfir căzuse la pat, iar cârciuma rămăsese doar pe mâinile Frosei. Cât despre jocul de cărţi – socotelile s-au încurcat şi aici, după ce poliţaiul cartierului, care se bucura de mare cinstire din partea birtaşului, m-a poftit într-o zi să deşertăm împreună o stacană cu vin şi mi-a dezvăluit că, puşi la cale de dascălul Iorgu, câţiva negustori din cartier mă reclamaseră la poliţie, sub învinuirea de coţcărie. Sfatul poliţaiului era s-o las mai domol cu fanţii şi damele, căci mai-marii lui ordonaseră o anchetă. Aşa că acum jucam rar, pe câştiguri mărunte, din care o bună parte luau drumul pungii lui Manoil şi, în aşteptarea unor vremuri mai bune, o ajutam după puterile mele pe Frosa la daraverele birtului, dar n-o făceam din filotimie.

Întâmplările cu beizadea Mihalache îmi domoliseră năbădăile cărnii şi nu mă mai gândeam la gaura birtăşiţei. Amintiri vechi începură să-mi licărească în minte: îmi aminteam de chinurile la care mă supusese drăcoaica de maică-mea (blestemate fie-i pulpele dolofane!), de pizda leoarcă de sânge şi împuţită a lepuroaicei, de curul falnic al Kivei, în faţa căreia mă dovedisem neputincios şi simţeam pentru partea femeiască numai ură şi dorinţă de răzbunare. Plănuiam

să mă joc cu poftele Frosei, a cărei asemănare cu maică-mea mi se părea tot mai izbitoare; aceleaşi ţâţe vârtoase, aceleaşi pulpe ca aluatul de cozonac pus la dospit. Acum eu eram cel care îi şopteam birtăşiţei vorbe cu două înţelesuri şi îi aruncăm căutături pline de foc, deşi în inima mea eram rece ca gheaţa. Câteodată puneam ca din întâmplare o mână distrată pe genunchii femeii, care se înroşea tare la faţă şi nu schiţa niciun gest de împotrivire. Apoi, zile la rând mă arătam morocănos şi anevoie de mulţumit, ţinând-o la distanţă pe Frosa. Simţeam că începusem să dobândesc mare putere asupra ei – semn că învăţasem bine lecţia lui beizadea Mihalache.

Uneori Manoil îşi deschidea inima către mine, împărtăşindu-mi gândurile sale ascunse. El socotea că beizadea Mihalache (pe care ajunsese să îl slujească în urma unor întâmplări blestemate ce-aveau să-mi fie desluşite la un timp cuvenit) e nebun, nebun de legat.

Vlăstar al unei familii boiereşti scăpătate, care se putea întrece în nobleţe şi în vechime cu neamul boierului chior, îndrumătorul meu cunoştea tot ce se povestea cu jumătate de gură, prin saloanele ferecate ale nobilimii, pe seama lui beizadea Mihalache. Se zvonea că acesta avusese în tinereţe furii şi pandalii, că stătuse în mai mult rânduri prin case de sănătate unde doftorii din Apus nu izbutiseră să-i biruiască boala, ci doar s-o aducă la o stare de amorţire. Dar odată scăpat de la balamuc, boierul cel mărunţel se punea pe noi şi noi blestemăţii care înspăimântaseră deopotrivă Parisul şi Bucureştiul. Răutăţile lui depăşeau cu mult pe cele ale oamenilor obişnuiţi şi nu puteau să fie decât roadele unui creier bolnav. La Paris fusese principalul suspect într-un caz complicat de crime în serie şi doar banii tutorelului îl scăpaseră de banca acuzaţilor şi de pedeapsa cu moartea. O inteligenţă diabolică, însoţită de o îndrăzneală fără pereche, îndrăzneala nebunului, slujeau acestei minţi strâmbe, care scuipă şi călca în picioare toate rânduielile omeneşti. Numele şi averea, care îl împinseseră pentru o vreme în fruntea politicii româneşti, legăturile sale tainice, ce se întindeau în toate straturile societăţii bucureştene, viclenia şi darul prefăcătoriei cu care, vrăjindu-i pe unii şi înfricoşându-i pe alţii, izbutea să se facă ascultat şi slujit, şantajul şi crimă, corupţia şi sperjurul îi dăduseră lui beizadea Mihalache putere peste mulţi oameni, care se molipsiseră de nebunia boierului, închipuindu-şi că lucrează, sub cârmuirea acestuia, pentru binele omenirii.

O bună parte din populaţia Bucureştilor servea drept unealtă pentru

delirurile acestui nebun.

Zvonuri pe care Manoil le culesese de prin cuiburile boierimii bucureştene vorbeau cu groază despre o biserică ascunsă – biserica Antihristului – întemeiată de beizadea Mihalache după retragerea lui din politică. Greu de spus cât eres şi cât adevăr era în aceste poveşti prin care lucra şi invidia, dar era limpede că teama de boierul cel chior îngheţa multe inimi, neocolind nici cancelariile Ministerului de Interne, nici palatul domnesc, unde domnitorul îşi mărturisise în mai multe rânduri îngrijorarea în legătură cu acest vechi slujitor al prinţului Cuza, bănuindu-l de multe şi neputându-l învinovăţi făţiş de nimic.

Deşi îl socotea fără doar şi poate nebun, grozav se mai temea şi îndrumătorul meu de beizadea Mihalache.

Pentru a-mi face asemenea destăinuiri, mă purta spre maidanele puştii de la marginea Bucureştilor şi nu deschidea gura decât după ce se încredinţa, privind cu mare luare-aminte în toate părţile, ca un animal hăituit, că nu suntem ascultaţi de nicio iscoadă. Iar chipul său palid se făcea şi mai palid, mâinile şi genunchii începeau să-i tremure convulsiv atunci când îmi şoptea că tocmai nebunia îl face pe boierul cel chior încă şi mai de temut, căci faptele nebunului nu cunosc nici oprelişte, nici măsură şi sunt cu neputinţă de prevăzut dinainte.

Spre deosebire de Manoil, eu, care ştiam poate mai multe ca dânsul despre taina strâmbătăţii din naştere, ce se face după planul şi voia lui Dumnezeu, nu eram însă convins de nebunia lui beizadea Mihalache – în care începusem să desluşesc un soi de părinte sau de frate mai mare, ce apucase să-şi desăvârşească răutatea, care la mine era încă buruienoasă şi nelucrată. Şi îl pizmuiam din toată inima pentru desăvâşirea lui în răutate, aşa cum îi pizmuiam cu înverşunare pe toţi oamenii care, într-o împrejurare sau alta, se dovedeau mai presus de mine.

După ce fusese alungat din cârciuma Frosei, dascălul Iorgu se pripăşise în gospodăria unui negustor gros şi ciufut, care îmi cam purta sâmbetele, căci îi golisem, în mai multe prilejuri, chimirul.

Adulmecătoarea uriaşă a moşului, înfofolită acum tot timpul într-o batistă murdară, îmi ieşea câteodată în cale când umblam, în tovărăşia lui Manoil, pe uliţele din mahala. Moşneagul se uita la mine urât, dar nu îndrăznea să mă mai suduie. La rândul meu, deşi tare i-aş fi retezat adulmecătoarea din rădăcină,

mă prefăceam că trec pe lângă dânsul nepăsător, cu toate că teama de mirosul său ascuţit mă mai furnica şi acum pe la spate.

Aveam să aflu, nu peste mult, că bucurându-se de protecţia gazdei sale, om cu mare dare de mână şi efor al bisericii unde dascălul Iorgu îşi făcea slujba în strană, pezevenghiul de boşorog continua să asmuţă împotriva mea tot Podul Calicilor. După ce anchetă poliţiei s-a înfundat, căci nimeni nu reuşise vreodată să mă dovedească cu vreo coţcărie, dascălul Iorgu a pus eşecul cercetării pe seama puterilor mele drăceşti şi a căutat ajutor la preoţi şi la icoane.

Nu mică mi-a fost mirarea când, într-o duminică, după liturghie, m-am pomenit că un alai destul de grosuţ – câţiva negustori şi meşteşugari, dar mai multe băbătii uitate de secera morţii, cu bărbii încovoiate de cotoroanţă – poposeşte, cu icoane şi prapuri, în faţa dughenei lui Calomfir. În fruntea alaiului păşea parohul bisericii – un popă ţigănos şi pleşuv, despre care se spunea că e în stare să fure şi oul de sub aripa cloştii – iar alături de dânsul, dascălul Iorgu.

Priveam nedumerit, împreună cu Frosa, prin spărtura oblonului, (căci birtăşiţa ţinea totdeauna închis în zilele de duminică), la soborul ce se aşeza în mare orânduială – bărbaţii în dreapta, femeile-n stânga, aşa cum se face şi în bisericile noastre greceşti – dinaintea ospătăriei, apoi, la un semn al hoţomanului cu adulmecătoarea, se pune cu genunchii în pulberea uliţei şi nu ştiam dacă se cade să râd sau să mă înspăimânt de aşa o parascovenie.

Frosa, care era mai slabă de înger, se lipi strâns de mine şi îi auzeam inima ticăind sub ia ei de duminică.

Afară, popa molfăi rugăciunile începătoare, apoi, cu glas tunător, începu să citească molitvele Sfântului Vasile cel Mare, blestemând duhurile de casă şi duhurile de uliţă, duhurile de zi şi duhurile de seară, în timp ce dascălul Iorgu afuma cu tămâie pereţii de paiantă ai birtului, urlând că acolo se află vizuina Satanei.

În braţele mele, trupul Frosei ardea ca jăraticul, sfârcurile ei mă înţepau ca nişte cuie fierbinţi şi am simţit viermele poftei muşcându-mă pe sub pântece. Fără să mai iau seama la blestemele popii, am încercat să-mi strecor mâna sub ia de sărbătoare a birtăşiţei, dar de data asta femeia s-a împotrivit. Am început să ne luptăm corp la corp şi cred că aş fi reuşit să ies biruitor şi s-o dau gata pe Frosa, care tremura din toate încheieturile şi avea pupilele dilatate de groază, dacă o ploaie de pietre nu s-ar fi abătut dintr-odată peste obloanele

birtului. Nu era vreme de drăgosteli şi de giugiuleală: mulţimea de afară, destul de liniştită la început, devenea tot mai furioasă, se auzeau urlete fioroase şi ameninţări la adresa birtaşilor, dar mai ales la adresa mea, care eram numit pui de drac şi sămânţă de antihrist. Iar mai tare decât toţi urla dascălul Iorgu, care nu se oprea din blesteme decât ca să fornăie tare din adulmecătoarea lui năpraznică, pe care şi-o arăta acum în toată grozăvenia ei, holbându-şi ochii de mortăciune. Îşi luase batistă de la nas, iar scula lui de amirosit, mai roşie şi mai mare ca niciodată, se strâmba cumplit la fiecare urlet care tuna din beregăţile moşului, ce se zbătea ca un epileptic aruncând anatemă după anatemă peste numele meu.

Răcnetele mulţimii l-au ridicat în cele din urmă şi pe birtaş din culcuşul unde bolea de câteva săptămâni. Palid ca moartea, înfofolit într-o cămaşă de noapte care mătura duşumeaua, Calomfir s-a arătat pe neaşteptate în prăvălie tocmai când o nouă ploaie de pietre a zăngănit în obloanele ferecate. Cu vocea sugrumată de spaimă, ne-a cerut să-l ducem de îndată în pivniţă, unde se socotea mai la adăpost de furia mahalalei ce îmi cerea acum capul, pe care dascălul Iorgu se jura că o să-l spânzure, în chip de felinar roşu, de firma birtaşului.

Am coborât aşadar, purtându-l în braţe pe Calomfir, în pivniţa încăpătoare a cârciumii. De aici nu se mai auzeau urletele descreieraţilor de afară. Ne-am adăpostit în spatele butoaielor uriaşe, pe care abia le puteau urni din loc patru bărbaţi.

Apoi deodată, scuturat de o nouă spaimă, Calomfir mi-a poruncit să-i aduc ladă de zestre a Frosei, în care era zăvorâtă toată agoniseala birtaşilor.

5

Am urcat iarăşi în cârciumă şi am aruncat o privire prin spărtura oblonului.

Popa dăduse bir cu fugiţii, negustorii se mai răriseră. Veniseră-n schimb, simţind sămânţa zâzaniei şi poate prilej de câştig, oamenii fără căpătâi, milogii din tinda bisericii, zamparagiii cartierului, scursoarea vizuinelor ţigăneşti. Ieşiseră-n uliţă, arătând o faţă îngrijorată, şi câţiva din vecinii lui Calomfir. Acum gloata se răzleţise în mai multe grupuri; oamenii vorbeau între ei cu aprindere, părând că se sfătuiesc, iar dascălul Iorgu ţopăia de la unii la alţii, încercând să le asmuţă mânia cu duh de blestem şi strâmbându-şi groaznic unealta de mirosit.

Am înhăţat cufărul cu arginţii lui Calomfir şi m-am grăbit să le dau de veste stăpânilor că pentru moment furia mulţimii se mai ogoise.

Birtaşul şi birtăşiţa nu m-au simţit, se sfădeau între ei. Cârciumarul spunea că nu vrea să-şi piardă numele şi agoniseala din pricina mea şi o sfătuia pe Frosa să mă azvârle în mâinile mahalagiilor care voiau să-mi facă judeţ. Nevasta însă nici nu voia să audă: îl făcea pe birtaş scapete cu blană de iepure-n spate şi spunea că e gata să mă apere ea însăşi de mânia turbaţilor puşi la cale de dascălul Iorgu.

Atunci am tuşit tare de câteva ori, iar gâlceava a încetat. Cârciumarul îmi azvârli o privire ceţoasă, încercând să ghicească dacă îl auzisem sau nu. I-am spus, făcând pe niznaiul şi pe pruncul neştiutor, că îi îndeplinisem porunca, dar în inima mea încolţise deja dorinţa de răzbunare. Şi m-am bucurat văzând că bărbia Frosei tremură de mânie şi că ochii ei aruncă fulger negru spre Calomfir.

În cele din urmă, câţiva haidamaci, aduşi de poliţaiul cartierului (pe care îl bănuiam în solda lui beizadea Mihalache) i-au împrăştiat pe zamparagii din faţa fundacului. Aveam să aflu şi că pe numele dascălului Iorgu fusese emis un mandat de arestare, dar năsărâmba de moş izbutise să se facă nevăzut, pierzându-şi urmele cu desăvârşire. Poliţia scormonea după dânsul în van, răscolind mahalaua în lung şi în lat, dar nu scormonea doar poliţia, ci şi iscoadele lui beizadea Mihalache, căci Manoil, pe care păţania mea îl îngrijorase din cale afară, hotărâse că bătrânul se cuvenea să primească o lecţie.

În ceea ce mă priveşte, eu încercam în vremea aceasta să ticluiesc un plan de răzbunare cât mai drăcesc împotriva birtaşului, de care mă socoteam umilit şi trădat, după ce-i ajutasem să-şi îngroaşe averea.

Spaima prin care trecuse văzându-şi cârciuma şi avutul în primejdie agravase boala lui Calomfir. Doftorul care îl cercetă nu reuşea să-i ghicească beteşugul, iar leacurile orânduite, pe care le înghiţea cu o râvnă nemaipomenită, căci birtaşul se temea grozav pentru viaţa lui, nu păreau să-i fie de ajutor.

Atunci am sfătuit-o pe Frosa să încerce cu puterea ierburilor, despre care aflasem destule la timpul cât fusesem învăţăcelul părintelui Loukas.

Sub îndrumarea mea nevastă a început să-i pregătească birtaşului o anume fiertură de buruieni, fără să ştie că nu făcea altceva decât să-i administreze acestuia o otravă cu efect lent ce avea să-l răpună cu siguranţă în

câteva luni. Şi am mai sfătuit-o pe birtăşiţă, lăudându-mă în faţa ei că învăţasem meşteşugul medicinei într-o mănăstire de la muntele Athos, să-şi supună bărbatul unei diete severe, care mergea până aproape de înfometare. Acum Calomfir nu mai primea de mâncare decât o dată pe zi: câte o zeamă chioară, prin care pluteau cu zgârcenie câteva fire de arpacaş. Din cauza nemâncării cârciumarul începuse să se umfle la pântece şi slobozea nişte vânturi cumplite, chircindu-se de durere la fiecare băşină.

Dar asta era doar partea neînsemnată din răzbunare. Nu era scutită nici birtăşiţă, a cărei asemănare cu maică-mea stârnea în mine un potop de ură şi de gânduri drăceşti.

În vreme ce Calomfir se stingea încetişor, ca o lumânare, sub privirea tot mai nepăsătoare a nevestei, care lăsase îngrijirea bolna vului aproape în întregime pe seama mea, mă străduiam să răscolesc în măduva Frosei poftele cele mai înverşunate.

O înghesuiam prin ungherele cârciumii, îi pipăiam fără ruşine ţâţele mari şi coapsele durdulii, iar femeia, care dârdâia de plăcere ca o căţea în călduri, se lăsa cu totul în voia mângâierilor mele bicisnice. Învăţasem totuşi ceva de la farmazoanca de maică-mea, blestemate fie-i mormântul şi amintirea: în timp ce mă desfătam cu carnea albă a birtăşiţei, simţeam pentru trupul ei o ură năpraznică, o ură ce îmi aţâţa simţurile până la nebunie.

În ziua când mi-am scos mădularul şi i-am poruncit să mă sugă, mi s-a părut însă că desluşesc pe faţa roşie de poftă a Frosei o umbră de şovăială. Atunci am apăsat-o tare de umeri şi am silit-o să îngenuncheze la picioarele mele, apoi i-am descleştat buzele roşii şi groase, vârându-mi în gura ei aproape cu forţa ştremeleagul sculat.

Femeia mă sugea cu neîndemânare, era limpede că nu se mai dedase niciodată până atunci unui asemenea meşteşug. M-am slobozit greu şi, după ce i-am umplut birtăşiţei gura de malahie, i-am tras un pumn vârtos în bărbie, făcând-o netrebnică şi nepricepută. Şi abia văzându-i gura podidită de sânge, m-am simţit uşurat cu adevărat.

Multă vreme, femeia nu mi-a mai vorbit după asta. A închis şi cârciuma, pe care mahalagiii din Podul Calicilor începuseră să o cam ocolească de la întâmplarea cu dascălul Iorgu, dându-mi astfel de înţeles că nu mai are trebuinţă de slujbele mele.

Dar eu nici nu mă gândeam să-mi iau tălpăşiţa, planurile mele de

răzbunare erau încă departe de a fi duse la bun sfârşit. Mi-am cumpărat totuşi un cufăr în care mă prefăceam că am început să orânduiesc tot ce agonisisem de când eram în slujba birtaşului, lăsând-o pe Frosa să creadă că aş fi pe picior de plecare. Eram sigur că în felul acesta o voi face pe birtăşiţă să se întoarcă la cheremul dorinţelor mele, care nu mai izvorau din fierbinţelile cărnii, ci din acea răutate care ne vine din minte şi care va sta de acum la temeiul tuturor faptelor mele mârşave. Ticluisem tot, până la cel mai mic amănunt, socotindu-mă un demn ucenic al lui beizadea Mihalache şi nu acceptam nici în ruptul capului că planurile mele ar putea să se împotmolească.

În starea asta m-a găsit Manoil, care mi-a ciocănit într-o noapte încet la fereastră şi mi-a cerut să-l însoţesc până la unul dintre sălaşurile de taină unde se adunau oamenii din slujba boierului.

Erau numeroase asemenea sălaşuri în Bucureşti, pitite prin beciurile caselor boiereşti sau prin cuiburile negustorimii, căci armata lui beizadea Mihalache era peste măsură de mare şi avea multe soiuri de arme.

De astădată trăsura tocmită de Manoil ne-a lăsat aproape de Curtea Arsă.

Sub călăuzirea secretarului boieresc, am coborât, străbătând beciurile surpate ale vechiului palat princiar, în care hălăduiseră odinioară domnitorii Valahiei, spre hruba uriaşă unde se ţineau, cu binecuvântarea poliţiei, sfaturile de taină ale tâlhărimii bucureştene. Câteva făclii atârnate de zidurile masive de piatră ne luminau drumul cu flacăra lor sângerie şi, de undeva de deasupra noastră, am auzit strigătul bufniţei. Fără voie, degetele mele s-au încleştat de braţul lui Manoil. Tremurând, din pricina frigului sau din pricina spaimei, omul de încredere al boierului mi-a şuierat în ureche că urmează să văd cum lucrează justiţia lui beizadea Mihalache.

Am simţit atunci un fior de groază în măduva oaselor, iar degetele mele au strâns şi mai tare de braţul lui Manoil. Mă întrebam ce faptă sau ce împrejurare nefericită stârniseră asupra mea fulgerele de mânie ale boierului.

Cu inima îngheţoşată am ajuns astfel în sala de adunare a lotrilor, luminată de zeci de făclii. De-a lungul şi de-a latul pereţilor se alinia o mulţime pestriţă, în ale cărei rânduri i-am recunoscut pe mulţi dintre căuzaşii lui beizadea Mihalache, pe care apucasem să-i văd prin locurile noastre de întâlnire. Nu lipseau lungile surtucuri negustoreşti, nici şorţurile de piele ale meşteşugarilor, dar mai numeroşi decât toţi erau schilozii cu mădularele lor

strâmbate de Dumnezeu sau de oameni, cu bubele lor adevărate ori prefăcute sau cu orbitele lor sângerii, din care pierise lumina vederii.

Pe trei lespezi înalte şedeau, drept în mijlocul hrubei, trei bărbaţi cu feţele ascunse în spatele unor glugi negre, la care am căutat cu mirare şi groază, în timp ce Manoil îmi spunea la ureche că acela era tribunalul menit de beizadea Mihalache să judece pricina mea cu dascălul Iorgu.

Atunci am băgat de seamă că la picioarele judecătorilor zăcea un maldăr de cărnuri însângerate ce aducea a trup omenesc. Prins şi aproape omorât în bătaie de oamenii lui beizadea Mihalache, dascălul Iorgu urma să fie supus judecăţii înfricoşate a boierului chior.

Când, împins de braţul lui Manoil, mă pomenii în mijlocul beciului, o mare agitaţie se stârni printre privitori: unii tropăiau, alţii dădeau tare din mâneca vreunui braţ ciung, ploua cu sudalme şi cu vorbe de mascara. Atunci, sprijinindu-se-n cârjă, unul dintre judecători s-a ridicat în picioare, a bătut de câteva ori cu cârja în duşumea şi a poruncit să se facă tăcere. Apoi, cu acelaşi glas tunător, m-a întrebat despre pricina pentru care îl chemasem la scaunul judecăţii pe dascălul Iorgu.

Măsurându-mi bine cuvintele, i-am înfăţişat tribunalului toate necazurile pe care mi le pricinuise pacostea de moşneag, cu scula lui bestemată de mirosit.

Atunci judecătorul, îndreptându-şi ameninţător cârja către dascălul Iorgu, îl întrebă dacă îşi recunoaşte vinovăţia. De la picioarele scaunului de judecată nu veni însă nicio mărturisire. Adunându-şi ultimele puteri, cu o voce stinsă de muribund, dascălul Iorgu se apucă să blesteme biserica spurcată a Antihristului.

Între timp, judecătorii îşi ridicaseră glugile de pe faţă, strâmbându-şi spre privitori chipurile înspăimântătoare. Erau chipuri acoperite de pecinginea albă a leprei, nasuri care purtau semnele bolilor ruşinoase, guri fără buze din care se iţeau hârburile negre ale unor colţi de sălbăticiune. Şi ca la un semn, tustrei judecătorii izbucniră deodată într-un hohot năpraznic de râs, care te făcea cu gheţuş pe şira spinării, ameninţându-l cu cârjele lor pe dascălul Iorgu.

Hohotea acum şi mulţimea adunată în pivniţa de la Curtea Arsă, agitând cârje, ciomege, bastoane albe de orb, ba chiar şi câteva picioare de lemn, care în cele din urmă zburară în direcţia moşului ce se zbătea neputincios la picioarele scaunului de judecată.

Apoi hohotele de râs se schimbară deodată în urlete de mânie.

„Proba sângelui! Proba sângelui!” – zbiera acum gloata dezlănţuită şi o ţandără ascuţită de lemn, azvârlită din rândurile mulţimii, îmi trecu la un deget de tâmplă.

Sudalmele grele, ocările ţigăneşti şi vorbele de ameninţare ale judecătorilor au izbutit anevoie să potolească potopul de urlete. O linişte grea se aşternu peste hrubă şi l-am auzit pe mai-marele tribunalului întrebându-mă dacă sunt gata să-mi fac singur dreptate.

N-o să-ţi povestesc îndeamănunt – îşi urmă istorisirea Kostas Venetis – despre slujba sângeroasă de măcelar pe care am îndeplinit-o în noaptea aceea. Nici cum, îngenuncheat pe pântecele moşneagului, pe care îl ţineau straşnic trei matahale, i-am retezat în cele din urmă adulmecătoarea cu o custură tocită, anume aleasă de tribunal pentru a-i lungi cât mai mult chinurile. Şi nici despre blestemele înfricoşătoare cu care m-a împroşcat necontenit dascălul Iorgu până ce şi-a dat, într-un târziu, sufletul.

Groaza şi scârba prin care am trecut îndeplinind porunca judecătorilor au fost atât de cumplite, încât de dulceaţa răzbunării nu m-am mai putut bucura. Mi se părea că săvârşisem un lucru drăcesc şi îngrozitor, pentru care urma să dau socoteală, şi când am plecat de acolo, cu hainele leoarcă de sângele moşului, aveam minţile atât de tulburate, că nici n-am mai recunoscut chipul lui Manoil, pe care l-am crezut pentru o clipă cine ştie ce diavol venit să mă ducă în beznele iadului. Secretarul boieresc a avut nevoie de ajutorul vizitiului ca să mă înghesuie în trăsură, căci mă zbăteam ca peştele în năvod şi îmi amintesc ca prin ceaţă că am vomitat îndelung pe redingota lui Manoil. Îmi vin parcă în minte şi apele negre ale unui lac în care m-am îmbăiat din porunca omului de încredere al lui beizadea Mihalache.

Dimineaţa m-a găsit hoinărind năuc, în nişte haine de împrumut, printr-o pădurice de la marginea Bucureştilor, în vreme ce Manoil, mai palid la faţă ca niciodată, cu cearcăne albastre sub ochi, încerca să mă liniştească, mângâindu-mă pe obraz cu mâinile sale frumoase, la care strălucea inelul cu piatră întunecată. Când am ajuns în cele din urmă în vizuina mea din Podul Calicilor, purtat mai mult pe braţe de slujnicul boierului chior, aveam fierbinţeală şi îmi clănţăneau dinţii, ca la bolnavii de friguri. Manoil mi-a pregătit aşternutul, sub privirea mirată a birtăşiţei, şi înainte de a cădea într-un somn negru şi greu, am simţit parcă pe frunte sărutul de despărţire al secretarului boieresc.

Nu mi-a fost dat însă să zac prea multă vreme în odăiţa din spatele prăvăliei lui Calomfir.

De îndată ce trupul dascălului Iorgu fu descoperit sub unul dintre podurile Bucureştilor, poliţia puse ochii pe mine: mulţi oameni din mahala auziseră cum îl ameninţasem cu moartea pe moş.

Aşa am ajuns, eu, Kostas Venetis, pentru prima dată în viaţa mea, să fac cunoştinţă cu închisoarea.

Locul cămăruţei, pe care Frosa o dichisise cu mâinile ei, încercând să-i dea o înfăţişare cât mai prietenoasă, fu luat de celula strâmtă şi întunecoasă a arestului preventiv. În loc de privirile drăgăstoase ale birtăşiţei am avut parte de privirea scrutătoare a judelui de instrucţie.

Cu mintea dezlânată încă de spaimele prin care trecusem, eram pe punctul să mărturisesc tot, socotind că şi Dumnezeu şi oamenii mă părăsiseră.

Atunci s-a întâmplat ca huiduma de temnicer, care ne supraveghea cu o străşnicie neobişnuită, să-mi înmâneze pe furiş un peticuţ de hârtie pe care cineva desenase stângaci herbul lui beizadea Mihalache.

IV. Capul

La vremea când osteneam să pun pe hârtie istorisirea lui Kostas despre dascălul Iorgu, signor Galeazzo începu să dea semne tot mai vădite de nebunie. Se hotărâse să nu-şi mai părăsească niciodată odaia, socotind că pricina bolilor sale nu puteau fi decât schimbările de aer şi temperatură. Mirosea îndelung mâncărurile care-i erau aduse la pat, temându-se că ar putea înghiţi vreun lucru nesănătos, iar bucătăreasa fu concediată în ziua când nebunului i s-a năzărit că descoperă în chiseliţa de zarzavaturi cu care îşi ducea zilele o duhoare suspectă. Nu peste mult veni apoi rândul valetului: acesta uitase o fereastră deschisă, faptă de neiertat în locuinţa lui signor Galeazzo, unde nu se aerisea niciodată.

Cu obrajii aprinşi de o roşeaţă nesănătoasă, bolnavul acesta închipuit mi-a mărturisit într-o zi că nu mai are încredere decât numai şi numai în mine şi că are de gând să lase pe mâinile mele toate sarcinile gospodăriei. Şi ca să-mi câştige bunăvoinţa mi-a dăruit câteva bijuterii, ce aveau să ia în curând drumul unei case de amanet, căci Kostas avea nevoie de mâncare aleasă şi din belşug. Aşa am devenit femeia la toate a lui signor Galeazzo. Îi dereticam vizuină, îi

făceam târguielile, găteam şi spălam, trudind mai abitir ca o slujnică, dar mai presus de orice trebuia să-i îngrijesc sănătatea, adică să-i încălzesc de la căldura trupului meu mădularele slăbănogite, stând ceasuri întregi gol-goluţ în culcuşul stăpânului, care mă pipăia cu tot mai multă neruşinare.

Ajungeam acasă seara târziu şi eram nevoit să să îndur ocările lui Kostas Venetis, nemulţumit de absenţele mele şi tot mai îngrijorat că nu va izbuti să îşi ducă istorisirea până la capăt.

Ziua eram slujnica lui signor Galeazzo, noaptea – slujnica lui Venetis.

Mi-era scârbă de signor Galeazzo şi începuse să-mi fie frică de Kostas Venetis, care mi-a mărturisit într-o zi că se teme să nu-mi ia zilele într-un acces de mânie. Apoi m-a mângâiat pe obraz cu degetele sale dibace de scamator, spunându-mi că am totuşi fire de floare sau de fluture.

Semnul primit de la beizadea Mihalache – povestea în vremea asta mai departe Kostas Venetis – m-a făcut să înţeleg că trebuia să-mi adun toate puterile şi să-mi ţin gura în faţa judelui de instrucţie.

Curând am fost mutat din celula comună într-o cămăruţă destul de curată, unde aveam voie să primesc vizitele lui Manoil. Nu mai mâncam de la cazanul comun terciul subţire al hoţilor; temnicerul îmi aducea prânzul şi cina de la un birt din apropiere, apoi mă servea el însuşi, ca pe un pui de boier, făcându-mi temenele până-n pământ.

Încet-încet amintirile nopţii de sânge începură să se topească. Mă învinovăţeam pentru slăbiciunea pe care o dovedisem atunci, socotind că nu mă ridicasem la înălţimea strâmbătăţii mele din naştere, dar învinovăţeam şi soarta care mă azvârlise în temniţă, 7 făcând să se poticnească planurile mele de răzbunare împotriva birtaşilor.

Manoil venea în fiecare zi să mă vadă. Mă învăţă ce răspunsuri se cuvine să dau la întrebările judelui de instrucţie, poruncindu-mi totodată să nu mă pierd cu firea şi să nădăjduiesc; puterea lui beizadea Mihalache îmi va reda în curând libertatea.

De altfel, interogatoriile se răriseră, iar judele nu mă mai încolţea cu întrebări atât de viclene ca la început, nemaiarătând parcă nicio tragere de inimă ca să mă dovedească de ucigaş.

După cum am putut să aflu de la Manoil, crima mea ocupase pentru o vreme prima pagină a ziarelor. Iar despre nasul tăiat al dascălului Iorgu gazetarii făceau presupunerile cele mai prăpăstioase, vorbind mai cu seamă

despre ritualurile unei anumite secte greceşti căreia bătrânul i-ar fi trădat, pasămite, secretele. Şi am mai aflat de la secretarul lui beizadea Mihalache că nici birtaşii din Podul Calicilor nu scăpaseră de cercetarea poliţiei. Iar Calomfir, pe care boala îl doborâse aproape în întregime, mărturisise de pe patul de moarte împotriva mea, afirmând că auzise cu urechile lui cum îl ameninţasem cu moartea pe dascălul Iorgu.

Nu mai trebuie să-ţi spun ce mânie năpraznică asupra birtaşului mi-au stârnit veştile aduse de Manoil. Nu-mi era de ajuns că-l făcusem pe Calomfir să-şi plătească nerecunoştinţa cu viaţa, mintea mea clocise împotriva lui şi a Frosei planuri mult mai cumplite, pe care doar lanţul şi temniţa le împiedicaseră să fie duse la împlinire. Gândul că birtaşul avea să-şi dea duhul înainte că răzbunarea mea să fie desăvârşită mă adusese până în pragul turbării şi simţeam un gust de fiere în fundul gâtlejului înţelegând că deocamdată sunt la cheremul temniţei şi al temnicerului, dar mai cu seamă la cheremul lui beizadea Mihalache, care mă va scoate sau nu de aici, după cum va socoti el de cuviinţă.

De asemenea gânduri întunecate mă mai vindecau numai vizitele lui Manoil, pe care le aşteptam acum că pe o binecuvântare.

În timpul unei asemenea vizite, după ce s-a convins că nu e nici ţipenie de suflet să ne asculte, secretarul boieresc şi-a deschis pe larg inima către mine, făcându-mă să cunosc cum şi în ce chip ajunsese slujnicul lui beizadea Mihalache. Iar din povestea lui Manoil, pe care tu trebuie s-o pui pe hârtie întocmai cum o spun eu, fără să scoţi sau să adaugi ceva de la tine, aveam să aflu despre alte dedesubturi ale politichiei, dar mai ales aveam să aflu până unde putea să meargă puterea boierului chior, care nu se mulţumea doar să ia bir de la negustori şi să-i dijmuiască pe lotri.

Se cuvine să ştii aşadar că avusesem prilejul să-l văd în mai multe rânduri pe Manoil întunecându-se dintr-odată la faţă şi cufundându-se în cine ştie ce gânduri posomorâte, care îi încreţeau fruntea şi îi săpau la colţul buzelor nişte riduri adânci. Când îl întrebam despre pricina înnegurărilor sale neaşteptate, secretarul lui beizadea Mihalache se mulţumea să ridice din umeri, ţintuindu-şi mai departe ochii în gol şi rămânând pentru multă vreme mut şi ursuz, copleşit parcă de povara unor amintiri dureroase.

Socotesc că s-a hotărât greu să-mi împărtăşească taina cea mare a vieţii lui, pentru că această taină era legată de firele unor afaceri atât de drăcoase şi

de secrete ale politichiei, încât cunoaşterea lor îţi poate pune capul şi viaţa în mare primejdie.

Dar în cele din urmă Manoil a vorbit, făcându-mă să cunosc noianul de întâmplări care îl amestecaseră în urzeala unei crime politice ale cărei iţe ascunse, ţinute cu străşnicie de beizadea Mihalche, duceau până în cabinetul prinţului Cuza. Şi povestindu-mi aceste fapte, vechi de mai bine de zece ani, secretarul boieresc retrăia tot chinul şi toată groază prin care trecuse atunci: o paloare de moarte îi acoperea obrajii frumoşi, vorbele i se învălmăşeau şi se oprea adesea din povestit, aruncându-mi priviri rătăcite, în care mi se părea că citesc o scânteie de nebunie.

Povestea lui Manoil

Aşa cum am mai avut prilejul să-ţi spun – începu aşadar Manoil să istorisească – neamul din care mă trag aparţine celei mai înalte aristocraţii româneşti. Iar dacă astăzi din tot ce stăpâniserăm noi odată n-a mai rămas decât strălucirea unui nume ilustru e din pricina bunicului meu – om îndrăcit şi petrecăreţ, care a izbutit să risipească în patru vânturi tot ce adunaseră, cu multă trudă şi chibzuinţă, strămoşii lui în sute şi sute de ani. La naşterea mea, i i i tata mai poseda doar o mică moşie în inima Bărăganului – care, prost administrată, căci tatăl meu căzuse încă din tinereţe în patima băuturii şi devenise foarte delăsător, ne aducea un venit extrem de modest, aşa că trăiam de azi pe mâine, hărţuiţi tot timpul de creditori şi vorbiţi de rău prin saloanele boierimii, ce sunt adevărate viespare de răutate şi clevetire.

Eu şi sora mea mea eram singura bucurie a mamei, care se străduia să ne dea o creştere cât mai aleasă. Am învăţat din copilărie franţuzeşte, nemţeşte şi englezeşte, iar o bibliotecă destul de bogată mi-a dezvoltat încă de timpuriu gustul pentru citit. Aşa s-a întâmplat că pe la doisprezece ani am început să ticluiesc eu însumi versuri pline de sălcii plângătoare şi daruri de lună care au umezit ochii de beţiv ai tatălui meu, ce îmi prevedea o strălucită carieră poetică şi a început să-mi pună viitorul la cale.

Tot atunci am simţit primele înfiorări ale cărnii şi am descoperit cu groază că mă atrag mai mult bărbaţii decât femeile. Cel mai mult îmi plăcea unul dintre argaţii tatălui meu, cu care mă duceam uneori la scăldat, putând să-i admir astfel în voie corpul desăvârşit – un amestec de forţă şi graţie cum

rar se poate găsi în straturile de jos româneşti, unde mizeria schilodeşte trupurile de timpuriu.

Primele mele versuri de dragoste n-au fost închinate vreunei fecioare în alb, ci acestui tânăr ţăran, care avea să mă facă femeia lui, lăudându-se apoi printre slugile şi argaţii de pe moşie că îl futuse în cur pe boierul cel tânăr.

Moşioara tatălui meu se învecina cu moşia boierului Barbu – unul dintre fruntaşii vieţii politice de atunci, despre care se spunea că e cea mai strălucitoare minte din Principatele Româneşti. Tata obişnuia să-l viziteze o dată pe an (căci din pricina sărăciei noastre nu aveam poartă deschisă tot timpul pe la casele de boieri) şi cu prilejul unei asemenea vizite i-a vorbit despre încercările mele poeticeşti. Boierul Barbu se arătă curios: aşa că, la porunca tatălui meu, într-o zi de duminică am fost împopoţonat precum o mireasă la praznicul nunţii, mi-am luat carneţelul cu mâzgăleli şi am pornit-o alături de tata spre moşia boierului.

O alee străjuită de arbori rari, aduşi de boierul Barbu din ţinuturi îndepărtate, ne-a dus până la treptele conacului mare cât un palat, despre care tata spunea că are treizeci şi două de camere. Noi am fost conduşi în cabinetul de lucru al stăpânului – o încăpere mobilată sever, unde eram aşteptaţi de un bărbat cu favoriţi stufoşi, elegant şi măreţ, care i-a întins distrat două degete tatălui meu. Apoi s-a uitat la mine cu ochii mijiţi, ca la cine ştie ce dihanie nemaivăzută, mi-a ciufulit cu degetele sale prelungi laţele negre de păr şi mi-a întins o bomboană de ciocolată.

Am înţeles că mă aflam dinaintea boierului Barbu, căruia tata îi vorbi cu multă însufleţire, clătindu-şi din când în când gura cu coniacul franţuzesc al gazdei, despre bietele mele mâzgălituri.

Intimidat de favoriţii stufoşi ai boierului, am citit, la cererea tatei, cu obrajii aprinşi şi bâlbâindu-mă groaznic, câteva poezii.

Boierul Barbu m-a ascultat cu sprâncenele încruntate, iar când am terminat de citit, a râs scurt şi mi-a mai ciufulit încă o dată pletele mari de poet. Apoi mi-a spus câteva vorbe de încurajare şi mi-a cerut să-i fac nişte copii după versurile citite, pe care avea de gând să le trimită el însuşi, împreună cu un cuvânt de recomandare, pe adresa unei cunoscute reviste bucureştene de litere.

Încălzit de coniacul, dar şi de făgăduielile boierului Barbu, tata radia tot. Mi-a tras un ghiont între coaste (era felul lui de-a-şi arăta dragostea) şi mi-a

poruncit să sărut mâna, încărcată de smaralde şi ametiste, a gazdei, care privea acum undeva deasupra capetelor noastre, ignorându-ne parcă prezenţa.

Bucurându-mă astfel de protecţia boierului Barbu, am început să public poezii în paginile celor câteva reviste care apăreau pe atunci la Iaşi şi la Bucureşti. Tata era foarte mândru de mine şi obişnuia să-mi spună ades că mi-este dat de la Dumnezeu să-i readuc neamului nostru strălucirea şi gloria de odinioară. Ajunsesem eu însumi să cred cu tărie în steaua mea de poet, când o întâmplare neaşteptată a pus capăt tuturor acestor visuri şi amăgiri: zvonul despre drăgostelile mele cu argatul cel cilibiu au ajuns în cele din urmă la urechile tatălui meu, iar mânia acestuia n-a cunoscut margini.

M-a biciuit cu mâinile lui, învinovăţindu-mă că spurcasem cu desfrânările mele sângele unui neam vechi de sute de ani. Şi pentru că n-am vrut să recunosc niciuna din învinuirile care mi se aduceau, tata a poruncit să fiu întemniţat într-un hambar unde, ţinut doar cu pâine şi apă, voi avea vreme să mă căiesc de toate nelegiuirile mele.

Ce s-a întâmplat cu tovarăşul meu de desfrâu n-am aflat niciodată.

O vară întreagă am zăcut aşadar – îşi urmă Manoil înainte firul istorisirii – pe paiele împuţite din temniţa ce-mi fusese orânduită la porunca tatălui meu. Nu vedeam alt chip de om decât figura întunecată a tatii, care îmi aducea el însuşi tainul zilnic de pâine şi apă. Nu-mi adresă niciodată vreun cuvânt, nici măcar nu mă suduia, mulţumindu-se doar să se uite la mine urât, cu o expresie de silă şi de dispreţ zugrăvită pe faţă.

Aveam minţile adânc tulburate şi gândul de-a-mi pune capăt zilelor îmi dădea târcoale tot mai stăruitor.

În cele din urmă (poate şi la stăruinţele mamei), tata a decis că stătusem destul la popreală. Într-o zi zăvoarele închisorii s-au deschis pe neaşteptate şi mi s-a îngăduit să mă întorc în camera mea, unde, sub îngrijirea atentă a mamei, am început, încet-încet, să mă întremez. Din vorbele care se rosteau în preajma patului meu am înţeles apoi că urmează să am în curând o nouă temniţă: internatul unui liceu de la Bucureşti, renumit pentru disciplina-i severă, unde fusesem admis că bursier la intervenţia boierului Barbu.

Tata socotea că mă va lecui astfel de relele mele apucături, fără să ştie ce sodom de pofte şi desfrânări viermuieşte adesea după zăbrelele unui internat de băieţi. În cei doi ani de liceu despre care n-o să-ţi fac o vorbire amănunţită nu numai că nu m-am vindecat de obiceiurile mele pidosnice, dar

am dobândit o patimă încă şi mai drăcească, patima jocului, ce avea să mă-mpingă în curând la pierzanie, azvârlindu-mă-n ghearele lui beizadea Mihalche.

Moartea neaşteptată a tatălui meu a pus capăt acestor ani de şcoală, la care nu mă pot gândi decât cu ură şi cu dezgust.

Mama avea nevoie de sprijinul unui braţ bărbătesc pentru a descurca socotelile încâlcite ale moşiei şi pentru a ţine piept creditorilor care se înmulţeau ca ciupercile de la o zi la alta. Cum nu mă pricepeam defel la asemenea lucruri, am cerut ajutorul boierului Barbu. La sfatul acestuia am izbutit să vindem moşia pe un preţ bunicel şi să ne plătim datoriile, păstrând totodată un mic capital cu a cărui dobândă ne puteam asigura o viaţă modestă la Bucureşti. Am închiriat aşadar un apartament de trei camere şi am angajat o femeie la toate. Pentru a spori micile noastre venituri, sora mea a început să dea lecţii de pian, iar eu am obţinut (tot cu sprijinul boierului Barbu) o slujbă de copist în cancelariile Ministerului de Externe.

Deşi nu deţinea niciun portofoliu în noul guvern al Valahiei, instituit după alegerea colonelului Cuza ca prinţ-domnitor în cele două principate danubiene, beizadea Mihalache trăgea pe atunci din umbră toate iţele politicii româneşti. Se spunea că are o mare influenţă asupra domnitorului, căruia îi încuraja aplecările către desfrânare, slujindu-i nu doar de sfetnic de taină, ci şi de codoş, şi că întreţine legături tainice cu câţiva dintre cei mai influenţi oameni politici europeni, fiind, în fapt, adevăratul ministru de externe al prinţului Cuza.

Se înţelege deci că beizadea Mihalache poposea des prin cancelariile ministerului unde lucram, iar întâmplarea a făcut ca într-o zi să-şi arunce privirea pe nişte hârtii întocmite de mine. Foarte mulţumit de înfăţişarea scrisului meu (căci am moştenit de la mama meşteşugul caligrafiei), a cerut să-i fiu prezentat, m-a descusut îndelung, folosindu-mă apoi în câteva rânduri la redactarea corespondenţei sale private şi remunerându-mă cu adevărat regeşte cu fiecare prilej.

Dispuneam acum de sume destul de însemnate de bani şi aş fi putut uşura mult bătrâneţile mamei şi viaţa surorii dacă patima blestemată a jocului n-ar fi pus tot mai mult stăpânire pe mine. Toate câştigurile mele, mai mici sau mai mari, luau astfel drumul tripourilor, de unde mă întorceam cel mai adesea păgubit, dar cu o dorinţă încă şi mai aprigă de a-mi încerca norocul din nou. Nemulţumită de relele mele năravuri, mama i s-a plâns atunci boierului Barbu. Acesta m-a chemat în câteva rânduri la dânsul şi m-a dojenit părinteşte, dar în

zadar; ascultam cu capul în pământ dojenile ocrotitorului meu, dar de jucat jucam cu şi mai multă înverşunare, în starea asta m-a găsit recunoşterea de către puterile europene a unirii dintre Valahia şi Moldova şi formarea primului guvern al României Unite. Cu alcătuirea acestui guvern fusese însărcinat boierul Barbu, deşi toată lumea ştia că relaţiile sale cu prinţul Cuza sunt cât se poate de proaste, mai ales de când Maria Obrenovici, despre care se spunea că e sora protectorului meu, devenise ţiitoarea oficială a domnitorului.

Schimbările din viaţa politică au avut o mare înrâurire şi asupra mea: am părăsit birourile Ministerului de Externe, unde sultănea beizadea Mihalache, şi am devenit unul din cei trei secretari ai noului prim-ministru.

Acum mama nu mai prididea să înalţe rugăciuni pentru sănătatea boierului Barbu, socotind că sub călăuzirea acestuia m-aş putea dezbăra de toate patimile mele afurisite, croindu-mi totodată cu vremea o carieră demnă de numele neamului meu. Dar în vreme ce biata mea mamă (care era şi dânsa o poetă în felul ei) mă şi vedea aşezat printre capii politicalelor, eu îmi petreceam nopţile mai departe la masa de joc, dovedind tot mai multă nesocotinţă.

Şi aşa s-a întâmplat marea nenorocire a vieţii mele – cea care avea să facă din mine pentru totdeauna robul lui beizadea Mihalache.

Într-o noapte, cu mintea înfierbântată de vin, amăgindu-mă eu singur că voi putea să biruiesc ghinionul ce mă urmărea cu încăpăţânare, mi-am dus nechibzuinţa până la nebunie: am pierdut tot ce mai rămăsese din moşia tatălui meu, lăsându-mi mama şi soră pe drumuri.

Poliţa pe care o iscălisem mă obliga să-mi plătesc datoria în douăzeci şi patru de ore.

Nu are rost să-ţi povestesc despre noaptea de zbucium pe care am trăit-o atunci, copleşit de o deznădejde fără de margini, într-o cameră de hotel, rece şi neprimitoare, unde eram hotărât să-mi zbor creierii dacă nu voi izbuti să descopăr calea prin care mi-aş putea salva mama şi sora de la mizerie. Destul că, după ce am despicat toată noaptea firul în patru căutând o portiţă de izbăvire, am ajuns la credinţa că singurul om de la care ar fi cu putinţă să împrumut banii trebuincioşi era beizadea Mihalache.

M-am înfăţişat aşadar dinaintea boierului, l-am rugat, l-am implorat, i-am sărutat mâinile.

Beizadea Mihalache m-a ascultat multă vreme tăcut şi posomorât, apoi,

cu o voce rece ca moartea, mi-a spus că e gata să mă ajute dacă voi primi să mă las însemnat cu pecetea sa blestemată, devenind slujnicul lui pentru toată viaţa.

Arderea cu fierul roşu mi s-a părut mai lesne de îndurat decât ruină familiei mele şi am primit.

Nu ştiam pe atunci la ce slujbe drăcoase voi fi silit să mă înham în curând din porunca boierului, nici ce nou noian de nenorociri avea să mă potopească nu peste mult, aducându-mă în rândul acelor oameni pentru care judecata lui Dumnezeu nu cunoaşte nici milă, nici îndurare.

În vara aceea fierbinte a anului 1862 nori tot mai grei începuseră să se strângă pe cerul politicii româneşti. Boierul Barbu se împotrivea cu înverşunare reformelor radicale pe care le plănuia domnitorul, socotindu-le deşucheate şi nebuneşti şi declarase de mai multe ori în faţa adunării legiuitoare că e gata să-şi dea viaţa întru apărarea credinţelor sale politice.

Atunci am aflat şi eu, cu groază şi cu dezgust, ce misie odioasă îmi era hărăzită de creierul bolnav al lui beizadea Mihalache: trebuia să-l spionez zi şi noapte pe primul ministru, să scormonesc prin hârtiile sale de taină, să încerc să-i ghicesc gândurile cele mai ascunse – lucruri toate lesne de dus la bun sfârşit, căci boierul Barbu nu se ferea de mine, şi, în timp ce pregăteam împreună discursurile parlamentare, îmi împărtăşea adesea planurile sale secrete.

Toate aceste secrete ajungeau, prin osârdia mea, la urechile lui beizadea Mihalache, faţă de care simţeam o spaimă cumplită şi căruia îi împlineam fără crâcnire toate poruncile. Ceea ce mă înspăimânta cel mai mult erau pandaliile de care se lăsa apucat în faţa mea boierul cel chior: era tot timpul nemulţumit de munca mea de iscoadă, socotea că nu pun destul zel şi destulă credinţă în împlinirea slujbelor ce mi le încredinţa şi adeseori era cuprins de nişte furii grozave, care îmi îngheţau sângele.

Urlete, sudalme, blesteme drăceşti cu care îi copleşea deopotrivă pe boierul Barbu şi pe Alexandru Ioan Cuza, vasele scumpe de porţelan şi cupele de Murano spulberate de duşumele alcătuiau tacâmul obişnuit al acestor accese de nebunie, la care eram obligat să asist cu inimă împietrită de spaimă. Nu mă îndoiam câtuşi de puţin că nebunul ar putea să-mi ia zilele în toiul uneia dintre pandaliile sale năpraznice, căci pe faţa lui palidă se puteau cu uşurinţă citi semnele crimei şi ale vărsării de sânge. Şi mă temeam şi pentru viaţa

mamei şi pentru cinstea surorii, fiindcă ştiam destul de bine acum până unde pot merge puterea, dar şi răutatea boierului, astfel că, deşi cu inima îndoită, mă străduiam să-i împlinesc cât mai bine poruncile, vânzându-mi ocrotitorul.

Din anume vorbe cu două înţelesuri rostite de beizadea Mihalache în momentele sale de linişte am înţeles că în jurul boierului Barbu se ţese urzeala unui complot de care nu era străin nici cabinetul domnesc, chiar dacă încuviinţa doar cu jumătate de gură planurile zănatice ale chiorului. Şi am mai înţeles de asemenea că, deşi era socotit pretutindeni omul de credinţă al prinţului Cuza, beizadea Mihalache nu nutrea decât un dispreţ adânc pentru dânsul, numindu-l un nevolnic afemeiat, care încearcă să imite, ca un măscărici de duzină, ţinuta şi înfăţişarea împăratului de la Tuileries.

Îmi dădeam seama că lucrăm şi eu spre pierzania boierului Barbu şi în mintea mea încolţi gândul să-i mărturisesc acestuia tot. Iar dacă n-am făcut-o a fost pentru că spaima de răzbunarea lui beizadea Mihalache mă prefăcuse într-o muiere bicisnică, neînstare decât să se supună voinţei crâncene a nebunului, ale cărui răgete de fiară turbată mă urmăreau până şi-n somn.

Aveam remuşcări cumplite şi totuşi îl slugăream mai departe pe chior.

Uneori laşitatea mea mi se părea atât de dezgustătoare, încât mi-aş fi luat zilele bucuros dacă nu m-ar fi împiedicat gândul că mama (căreia doctorii tocmai îi descoperiseră o boală gravă de inimă) n-ar fi putut să supravieţuiască unei asemenea lovituri.

Prins între respectul pe care îl purtam boierului Barbu, grija pentru viitorul familiei mele şi spaima de beizadea Mihalache, îmi munceam creierii să găsesc o portiţă de izbăvire şi în cele din urmă tot am făcut ceva: schimonosindu-mi scrisul (căci mă pricepeam destul de bine şi la acest meşteşug), am ticluit două scrisori anonime: una adresată ocrotitorului meu, cealaltă – prefectului de poliţie. Ferindu-mă să pomenesc numele lui beizadea Mihalache, avertizam în aceste scrisori că o conjuraţie tainică este pusă la cale împotriva primului ministru, fără să-mi dau seama atunci că anonimele mele (din care lipsea orice lămurire despre natura primejdiei care plana asupra boierului Barbu) n-aveau cum să fie luate în serios. Încercam sil mă amăgesc astfel cu gândul că-mi făcusem datoria fată de protectorul meu, dar remuşcările mă urmăreau în continuare şi somnul ajungea rar să se mai lipească de pleoapele mele. Atunci am dobândit şi boala de piept, care cu siguranţă mă va răpune nu peste mult, hărăzindu-mă judecăţii lui Dumnezeu,

de care acum mă tem mai mult decât de toate pandaliile lui beizadea Mihalache.

Ziua îmi împlineam slujba de secretar pe lângă capul guvernului, noaptea mă duceam să-i raportez chiorului ce reuşisem să iscodesc peste zi, blestemându-mi din tot sufletul laşitatea.

Şi într-una din aceste nopţi de spaimă, ţintuindu-mă cu ochiul său fioros din care ţâşneau parcă scântei de ură şi de răutate, beizadea Mihalache mi-a spus că a doua zi urmează să-i jucăm boierului Barbu o farsă. Cu puţin înainte ca primul ministru să-şi isprăvească discursul pe care avea să-l ţină în faţa adunării legiuitoare, eu trebuia să mă strecor pe nesimţite afară, să-l caut pe vizitiul boierului Barbu şi să-i poruncesc, ca din partea stăpânului, să plece grabnic cu trăsura acasă, urmând să se întoarcă şi să-l aştepte peste trei ceasuri.

Nu mă îndoiam că în spatele acestei farse în aparenţă destul de nevinovate, se ascunde cine ştie ce plan diavolesc, dar teama mi-a înăbuşit din nou ultimele licăriri de conştiinţă. Numai cine a stat faţă, aşa cum ai stat tu, cu ochiul cumplit al lui beizadea Mihalache poate să înţeleagă această groază care-mi paraliza în întregime voinţa şi făcea din mine unealta supusă a chiorului. Citind pesemne totuşi pe chipul meu rămăşiţele unei anumite împotriviri, boierul a trecut atunci la vorbe grele de ameninţare, spunându-mi că, dacă nu-i voi îndeplini cum se cuvine poruncile, toată sămânţa neamului meu va fi ştearsă de pe faţa pământului. Şi cred că m-am făcut alb ca hârtia de spaimă când beizadea Mihalache a scos din sertarul biroului cele două scrisori anonime şi, strâmbându-şi buzele într-un zâmbet înveninat, a şuierat printre dinţi că el vede şi aude tot, iar din faţa puterii lui nu există scăpare decât în afundul mormântului sau poate că nici acolo.

Ros de presimţirile cele mai întunecate, l-am însoţit a doua zi pe boierul Barbu la palatul adunării legiuitoare din dealul Mitropoliei şi, aşezat într-un loc mai retras, am avut prilejul să ascult cea mai strălucită dintre cuvântările sale parlamentare.

Mă hotărâsem ca, indiferent ce se va întâmpla după aceea, să nu execut ordinele lui beizadea Mihalache, dar şi de data asta frica, răspândită, ca pânza unui păianjen, în toate mădularele corpului meu, s-a dovedit mai puternică decât mine. Când am înţeles că discursul boierului Barbu se apropie de sfârşit, tremurând din toate încheieturile, trupul meu s-a ridicat de pe banca unde

şedeam şi s-a dus să îndeplinească porunca nebunului.

După ce am văzut trăsura boierului Barbu plecând, m-am strecurat, după cum îmi poruncise beizadea Mihalache, în rândurile mulţimii ce forfotea sub colina Mitropoliei. Era o zăpuşeală năpraznică, iar în aer se putea simţi limpede un miros de primejdie.

Nu văzusem niciodată o gloată aşa numeroasă adunată în locul acela. Oamenii erau foarte neliniştiţi de zvonurile spăimoase care se răspândiseră prin toate ungherele pârjolite de arşiţă ale Bucureştilor: se povestea ba că mahalalele sunt pregătite de răzmeriţă, ba că adunarea legiuitoare fusese dizolvată printr-un decret domnesc la cererea premierului, ba că boierul Barbu a fost otrăvit din porunca prinţului-domnitor.

Câteva femei dintre acelea care obişnuiesc să-şi facă vacul prin tinda bisericilor îşi dezlegaseră broboadele negre şi îşi smulgeau părul cărunt, pradă unei groaze fără de margini, urlând că în dimineaţa aceea pe racla cu moaştele Sfântului Dimitrie Basarabov apăruse o pată mare de sânge. Milogi fără picioare se târau prin mulţime, povestind că în hrubele de la Curtea Arsă o cerşetoare de optzeci de ani tocmai adusese pe lume un copil cu cap de viţel. Bărbaţii se uitau cu mânie unul la altul, gata să se ia la bătaie, de parcă, odată cu arşiţa, un vânt de panică şi de nebunie s-ar fi abătut asupra Bucureştilor.

Prins în valurile gloatei, care se îmbulzea din toate părţile spre palatul Adunării Legiuitoare, m-am pomenit foarte aproape de poarta de sub vechea clopotniţă a Mitropoliei, pe care tocmai ieşea i răsura prefectului de poliţie. Chiar lângă mine un bărbat mustăcios, cu înfăţişare de ungur, ridică atunci deasupra capului, mai înalt decât toţi, o năframă albă, pe care începu să o fluture spre caleaşca prefectului.

M-am cutremurat de groază şi de oroare: pe omul acela îl văzusem de mai multe ori în casa lui beizadea Mihalache, amestecat cu servitorii acestuia.

Iar când am auzit detunând două focuri de revolver, spaima m-a doborât într-atât, încât am căzut într-un leşin greu, care avea să mă lase cu minţile tulburate timp de mai multe zile.

Nu ştiu cum am ajuns acasă, unde sora mea mi-a oferit îngrijirile cele mai pline de gingăşie. Şi de la ea am înţeles, din vorbe spuse pe ocolite, care încercau să-mi cruţe cât de cât groaza şi suferinţa, că omul împuşcat în trăsură prefectului de poliţie fusese primul ministru al României şi protectorul meu – boierul Barbu Catargiu.

Chinurile prin care am trecut după aceea nu pot fi povestite.

Eram complicele unei crime oribile – născocite de mintea bolnavă a lui beizadea Mihalache.

Şi pentru că oamenii legii nu se grăbeau să mă pedepsească, am hotărât să mă pedepsesc eu singur, dar se pare că eram prea laş şi prea neîndemânatic şi pentru asta, iar glontele pe care mi l-am tras în piept nu avea să-mi aducă moartea pe care mi-o doream cu atâta aprindere.

Am zăcut câteva luni între viaţă şi moarte şi în cele din urmă rugăciunile mamei şi priceperea unui medic au izbutit să mă readucă printre cei vii.

Petreceam, cu sufletul împietrit de durere, nepăsător la tot şi la toate, nişte zile lungi şi posomorâte de convalescenţă, când, într-o dimineaţă, buimac încă de somn, am simţit la căpătâiul patului meu de bolnav o prezenţă străină. Nişte degete reci îmi mângâiau fruntea şi nu mi-am putut stăpâni un urlet de groază când mi-am dat seama că musafirul meu era beizadea Mihalache.

Cu o voce blândă, pe care nu i-o auzisem niciodată până atunci, boierul începu să vorbească. Era o cuvântare ciudată, despre o putere tainică, printre ale cărei mădulare se număra şi beizadea Mihalache, o putere ce hotărăşte soarta tronurilor împărăteşti, dar şi a oamenilor de rând, lucrând pentru aducerea întregii Evrope sub călăuzirea unui singur păstor, făptuind răul în numele binelui şi năruind pentru a zidi. Şi nu ştiu ce vrajă drăcească era în vorbele chiorului, dar, cu mintea mea puţină de atunci, m-am lăsat fermecat. Acum ştiu că totul nu era decât amăgeală şi nebunie, dar pe vremea aceea eram încă pesemne poet, aşa că am simţit că încep să mă înflăcărez pentru cauza lui beizadea Mihalache şi să văd moartea boierului Barbu într-o altă lumină.

După ce m-am ridicat de pe patul de boală, am fost iarăşi slujnicul credincios al nebunului şi am săvârşit dn porunca lui numeroase ticăloşii.

Dumnezeu m-a pedepsit pentru asta. La puţin timp mama a fost doborâtă de boala ei necruţătoare de inimă. Sora – căzută în ghearele unui seducător odios, necinstită şi părăsită – şi-a luat ea singură zilele. Am rămas în felul acesta singur cu nenorocirea mea şi cu păcatele mele şi doar desfrânările cu bărbaţii – în care m-am afundat cu înverşunare, nesocotindu-mi boala de piept – mi-au mai alinat cu un strop cumplita singurătate.

Acum sunt o ruină, viaţa nu mai poate să-mi ofere nicio frântură de bucurie, iar de moarte mă tem, căci îmi ştiu prea bine păcatele, pentru care am

de dat seama în faţa lui Dumnezeu.

Asta e aşadar povestea pe care am vrut s-o auzi şi pe care n-am istorisit-o până acum nimănui. O să ai cu siguranţă şi tu aceeaşi soartă ca mine, fiindcă, dacă din temniţa în care te afli acum se poate lesne ieşi prin urzelile lui beizadea Mihalache, din închisoarea pe care ţi-o pregăteşte nebunul nu există putinţă de izbăvire. Văd în tine un fel de frate al meu şi de aceea vreau să-ţi înfăţişez adevărul întreg, în toată grozăvenia lui: cine a ajuns robul nebunului e pierdut, pierdut pentru totdeauna şi nu mai are ce să nădăjduiască.

Ascultând povestea lui Manoil – istorisi mai departe Kostas Venetis – mi-am dat seama până unde se poate întinde puterea lui beizadea Mihalache, care răsturna guvernele după bunul său plac (am aflat mai târziu că fusese amestecat până peste cap şi în conjuraţia ce dusese la abdicarea prinţului Cuza), dar am înţeles şi că secretarul boieresc era un suflet de iepure, una dintre acele făpturi cărora Dumnezeu le-a hărăzit să slujească altora, care se nasc cu semnul robiei şi mor cu semnul robiei.

Duhul care îl pierduse pe Manoil fusese duhul fricii şi am simţit pentru dânsul în sinea mea şi mai mult dispreţ decât până atunci, chiar dacă, în timp ce îşi depăna înainte istorisirea, mă lăsam atins fără voia mea de o înfiorare de milă.

Pe mine mă socoteam croit dintr-o cu totul altă plămadă: plămada stăpânilor şi i-am adus mulţumire mare lui Dumnezeu că, dacă mă alcătuise strâmb din născare, cel puţin nu mă hărăzise cu suflet de rob.

Iar fată de beizadea Mihalache nu mai simţeam doar frica de la început, îl admirăm, dar îl şi pizmuiam, văzând în dânsul o pildă vrednică de urmat pentru a putea răzbuna toate relele la care fusesem supus prin lucrarea oamenilor, pentru care nutream o silă tot mai adâncă.

În temniţă nu mi-a fost dat să mai zăbovesc multă vreme, prin puterea lui beizadea Mihalache firele anchetei s-au încâlcit, iar toate dovezile pe care judele de instrucţie se ostenise să le adune împotriva mea au dispărut ca prin farmec.

Am fost pus în libertate din lipsă de probe, iar peste moartea dascălului Iorgu s-a lăsat, încetul cu încetul, uitarea. Cui îi păsa până la urmă de bătrânul ăsta smintit, oploşit în Podul Calicilor din cine ştie ce coclauri greceşti, care avusese îndrăzneala să se ridice împotriva unui om al lui beizadea Mihalache?

De îndată ce zăvoarele temniţei s-au deschis dinaintea mea, m-am grăbit

spre dugheana lui Calomfir, cu mintea înfierbântată de planurile cele mai negre de răzbunare. Nici carnea fierbinte a Frosei, care mi s-a aruncat în braţe cu faţa scăldată în lacrimi, mulţumindu-i lui Dumnezeu că mă scăpase de puşcărie, nici horcăiturile de muribund ale lui Calomfir, ce se auzeau din odaia alăturată, nu m-au putut abate de la ceea ce ticluisem. Aveam eu socotelile mele cu birtaşul şi birtăşiţa.

Chiar în noaptea aceea, Frosa s-a strecurat în culcuşul meu, turbată de poftă.

Aşteptam de multă vreme momentul acesta, iar dorinţa mea de a umili şi de a terfeli mi-a aţâţat simţurile până la nebunie.

I-am muşcat buzele până la sânge, i-am acoperit goliciunea cu vânătăi, am silit-o la dezmierdările cele mai scârnave şi mai neruşinate, cu acea răutate care ne vine din cap şi e mai blestemată decât toate răutăţile.

Cu voinţa paralizată, femeia îndura tot, scoţând din când în când câte un suspin de durere.

Iar la urmă, cu un urlet ca de fiară turbată, am răsturnat-o cu faţa în jos şi am pătruns-o năpraznic prin gaura dinapoi. Urletului meu sălbatic de biruinţă îi răspunse atunci urletul de durere al birtăşiţei.

Cine nu şi-a futut niciodată mama din ură, măcar în închipuire, nu e vrednic să se numească ucenicul lui beizadea Mihalache.

De la întoarcerea mea, vecinii ocoleau locuinţa lui Calomfir ca pe un cuib de ciumaţi. Când ieşea ca să-şi facă puţinele cumpărături, birtăşiţa era însoţită de huiduieli şi blesteme, Podul Calicilor învinovăţind-o făţiş că îşi răpune bărbatul în cârdăşie cu mine.

Dar mai mult de asta nu îndrăzneau, păţania dascălului Iorgu le fusese spre învăţătură de minte.

Izbutisem să o supun întru totul pe Frosa, făcând din dânsa roaba poftelor mele drăceşti, care se nutreau numai din ură şi din răutate.

Din noaptea următoare, culcuşul împreunărilor noastre nefireşti a fost mutat în odaia unde agoniza Calomfir. Nimic nu mi se părea mai aţâţător decât să mă bucur de gaura din spate a birtăşiţei lângă patul de moarte al soţului ei, pe care ea însăşi îl otrăvise fără să ştie. Urletele noastre de voluptate se împleteau cu horcăiturile muribundului, la căpătâiul căruia Frosa, din porunca mea, ţinea tot timpul aprinsă o lumânare.

Uneori Calomfir izbutea să deschidă ochii, smuls pesemne din somnul

său greu de larma drăgostelilor noastre, ne aruncă o privire ceţoasă şi mohorâtă, iar din pieptul lui costeliv izbucnea un fel de suspin de copil, care îmi desfata simţurile înveninate de ură de parc-ar fi fost un cântec de privighetoare.

În sfârşit, răzbunarea mea era aproape de împlinire.

O singură verigă mai lipsea din lanţul pe care mă ostenisem să-l împletesc în jurul birtaşului şi al birtăşiţei.

Şi a trebuit să grăbesc lucrurile, căci moartea lui Calomfir mi-ar fi încurcat toate planurile de răzbunare şi m-ar fi lăsat cu gustul amar al faptei neduse la bun sfârşit.

Află aşadar, Nemţoaico, că, după ce am avut o întâlnire de taină cu Manoil, am trecut pentru ultima oară pragul cârciumii din Podul Calicilor, hotărât să-mi isprăvesc socotelille cu Frosa şi Calomfir chiar în noaptea aceea.

Am aşteptat ca birtăşiţa să adoarmă, apoi m-am strecurat la culcuşul bărbatului ei, care horcăia graznic, acoperit de sus până jos de o sudoare fierbinte şi împuţită. Ura mă aţâţa, iar priveliştea acestui trup, numai piele şi os, acoperit de buboaie oribile, îmi răscolea simţurile cu puterea unui afrodiziac.

L-am răsucit pe birtaş cu faţa în jos, i-am săltat poala cămăşii pătate de cufureală şi l-am încălecat.

Strivit de greutatea trupului meu, Calomfir începu să se zbată cumplit, iar când mi-am vârât mădularul sculat în curul lui vânăt, a zbierat ca o vită înjunghiată.

L-am futut îndelung, cu toată ura de care era în stare inima mea împietrită şi şi-a dat sufletul puţin înainte să mă slobozesc, scoţând pe cur un râu mare de sânge.

Când m-am sculat de pe cadavrul birtaşului, am văzut-o în pragul uşii pe Frosa. Era împietrită de spaimă şi avea privirea pierdută a unei nebune. Am izbit-o tare cu dungă palmei în ceafă. Femeia s-a prăbuşit greoi, ca un sac plin de pietre, la picioarele mele.

Afară mă aştepta trăsura lui Manoil, ce urma să mă ducă la una dintre moşiile lui beizadea Mihalache, hărăzită să-mi fie ascunzătoare.

Mi se zbârlise părul de groază ascultând istorisirea lui Kostas Venetis.

Observându-mi tulburarea, Kostas tăcu multă vreme. Apoi, cu o voce tremurată, care venea parcă de undeva de foarte departe, spuse încetişor:

Înţeleg că aceste întâmplări pline de spaimă şi de răutate, poate cele mai ticăloase din viaţa lui Kostas Venetis, ţi-au răscolit sufletul care e încă nevinovat. Eu însumi nu mi-am putut stăpâni un fior de groază, retrăind în închipuire faptele de atunci, pe care le-am săvârşit pentru că mă socoteam mai presus de toţi ceilalţi oameni, menit să stau în scaunul stăpânilor şi al judecătorilor care judecă lumea. Cred că în mintea mea strâmbă, unde am desluşit nu o dată flăcări de nebunie, era întipărită adânc pilda lui beizadea Mihalache, pe care încercam s-o urmez întru totul în planurile mele de răzbunare. A trebuit să treacă mult timp până să înţeleg că orice putere omenească, fie şi aceea a boierului chior, este praf şi pulbere în faţa puterii lui Dumnezeu, prin care se fac deopotrivă şi răul şi binele. Iar sfârşitul cumplit al birtaşului şi al birtăşiţei – cu care mă trufeam în zadar şi căruia nu-i slujisem decât de unealtă – fusese, şi acela, după voia lui Dumnezeu.

Acum eşti prea tulburat ca să poţi urma înainte firul istorisirii şi socotesc că avem nevoie amândoi de câteva ceasuri de somn. Mâine o să afli urmarea acestor întâmplări, pe care va trebui s-o pui pe hârtie aşa cum ţi-o spun, pentru că în curând n-o să mai fiu lângă tine, iar din Kostas Venetis va rămâne numai povestea, pentru care eşti răspunzător, fie ea adevărată sau născocită.

În seara următoare m-am întors la Kostas cu inima îndoită de frică din pricina lui signor Galeazzo. Acesta era tot mai încredinţat că doar căldura trupului meu îi poate reda sănătatea şi mă copleşea cil daruri din ce în ce mai bogate. Iar de la bătrânul Lionardo tocmai aflasem că rudele ipohondrului, convinse că acesta îşi pierduse şi ultima fărâmă de minte, se pregăteau să-l închidă într-o casă de sănătate. Împotriva mea fusese întocmită o plângere la poliţie, sub învinuirea că mă folosesc de nebunia lui signor Galeazzo pentru a-l jefui, dedându-mă cu dânsul la fapte de sodomie.

Nu era nicio sodomie la mijloc, nebunul se mulţumea să-mi îmbrăţişeze trupul gol şi câteodată mă pipăia, dar mai mult de atât nu s-a petrecut între noi niciodată.

Cu toate astea, îmi era teribil de frică şi am hotărât, cu încuviinţarea pirerului, să pun capăt vizitelor mele în casa lui signor Galeazzo.

Bineînţeles, lui Kostas Venetis nu i-am suflat nicio vorbă despre încurcătura în care intrasem. Dacă ar fi aflat că izbutisem să pun poliţia pe urmele noastre, cred că m-ar fi sugrumat ca pe un pui de găină.

Dascălul Iorgu – ucis, Calomfir – mort, Frosa – cu minţile rătăcite,

întemniţată sub învinuirea că, în cârdăşie cu mine, îşi omorâse bărbatul, eu – căutat de poliţie prin toate ascunzătorile Bucureştilor, iată, Nemţoaico (îşi urmă şirul istorisirii Kostas Venetis), bilanţul sângeros al şederii mele în Podul Calicilor.

Moşia lui beizadea Mihalache, unde am găsit adăpost, după ce, cu ajutorul lui Manoil, am izbutit să fug din fundacul lui Calomfir, se găsea la mare depărtare de Bucureşti şi niciun agent al prefectului de poliţie n-ar fi îndrăznit să calce acolo fără voia boierului chior.

Trebuie să ştii că această moşie, pe care se aflau strânşi o sută şi mai bine din căuzaşii lui beizadea Mihalache, era tocmită după rânduielile unui falanster. Oamenii duceau aici o viaţă de obşte, întocmai ca în mănăstirile noastre greceşti: munceau în comun, mâncau în comun, se îmbăiau în comun (căci regulile privitoare la curăţenie erau cât se poate de stricte), dormeau în comun, purtau aceleaşi feluri de haine, croite după modelul portului ţărănesc din câmpia Valahiei, şi îşi împărţeau până şi femeile, nu prea multe şi nici din cale afară de atrăgătoare.

Tocmai din pricina asta, pravila lui beizadea Mihalache îngăduia legătura dintre bărbaţi.

Mai târziu aveam să aflu că, de mai multe ori pe an, din porunca boierului, administratorul moşiei le angaja, pentru câteva nopţi, pe pensionarele unui lupanar bucureştean, care – plătite regeşte – nu şovăiau să facă o călătorie lungă şi primejdioasă, pe drumurile româneşti nesigure, bântuite încă de lotri, pentru a astâmpăra foamea de trup muieresc a slujnicilor lui beizadea Mihalache – toţi oameni tineri şi tari în vârtute, pe potriva slujbelor grele la care fuseseră înhămaţi.

Cu câteva zile înainte de sosirea celor zece sau douăsprezece târfe, aduse la ceasuri negre de seară de nişte rădvane cu perdelele trase, oamenii de pe moşie erau cuprinşi de un freamăt de nerăbdare, spre furia supraveghetorilor, care împărţeau zadarnic pedepse în dreapta şi-n stânga, căci dorul de pizdă se dovedea mai puternic decât frica de bici şi de carceră. Nu se mai muncea aproape deloc, slujnicii lui beizadea Mihalache tândăleau prin tot felul de locuri ascunse belindu-şi ochii în gol, iar certurile izbucneau din te miri ce, terminându-se nu o dată cu vânătăi şi nasuri însângerate.

Iar când trăsurile tiesite cu carne femeiască se arătau în sfârşit, întâmpinate cu hohote de râs, aplauze şi tropăituri, urale şi glume

măscăricoase, pe moşia boierului chior începea sărbătoarea.

Orgia se întindea pretutindeni: în dormitorul comun, prin pivniţe, magazii şi hambare, chiar şi în ograda conacului, căci orice urmă de ruşine pierise, iar oamenii nu se sfiau să se împreuneze în văzul tuturor, împroşcându-se unii pe alţii cu îndemnuri pidosnice; icnetele de voluptate se amestecau cu mârâiturile furioase ale nemulţumiţilor care îşi aşteptau încă rândul, iar biciurile supraveghetorilor trebuiau să lucreze din plin pentru a păstra o părere de rânduială.

Nici nu-şi deşerta bine unul sămânţa între pulpele grase ale unei coarde sulemenite, că alţi doi sau trei săreau să-i ia locul, îmbrâncindu-se amarnic şi suduindu-se, nepăsători la biciul care îi croia năpraznic peste spinare, muşcând pielea până la sânge. Adesea se întâmpla ca aceeaşi târfa să sature mai mulţi deodată, punându-şi la bătaie şi gaura dinainte şi gaura dinapoi, şi nu o dată mi s-a întâmplat să văd ciorchini de trupuri opintindu-se prin fundul câte unui culcuş, sumedenii de mâini căutând să frământe aceeaşi bucată de coapsă sau acelaşi cur ţuguiat, guri hulpave sugând două mădulare deodată.

Unii nu izbuteau să ajungă dintru început la ceşcuţa cu miere, alţii se înfruptau de mai multe ori, dar până la urmă, după ce primul val de poftă se mai ogoia, ajutaţi şi de cravaşa supraveghetorilor, toţi îşi primeau partea după dreptate, iar spre dimineaţă toată moşia lui beizadea Mihalache se afunda într-un somn greu, ca de fiară sătulă. Dar în noaptea următoare orgia o pornea de la capăt, cu şi mai multă înverşunare, până când damele de stabiliment, (utute şi răsfutute, cădeau plăcintă de oboseală, cu găurile zdrenţuite de atâta frecuş.

Mie toate aceste curvăsării nu-mi stârneau însă decât o scârbă nespusă şi nu mică îmi era uşurarea când vedeam rădvanele cu muieri luând-o la buiestru spre Bucureşti, căci păţaniile din Podul Calicilor îmi potoliseră pentru multă vreme năbădăile de sub pântece.

Manoil se străduia în zadar să-mi câştige inima şi ori de câte ori aducea vorbea de dragoste îi azvârleam o privire atât de urâcioasă, încât omul lui beizadea Mihalache nu mai ştia cum să-şi ceară iertare pentru vorbele sale proaste, în care se putea lesne citi o patimă arzătoare.

Nu-i îngăduiam niciun gest de apropiere, nicio atingere, ştiind foarte bine că răceala mea îi pune inima pe jăratic şi trebuie să-ţi mărturisesc că aprigele chinuri prin care trecea Manoil îmi aduceau un fel de desfătare întunecată, pe potriva strâmbătăţii mele din naştere. Câteodată îi vorbeam cu atâta asprime,

că în ochii lui negri şi melancolici apărea un colţ de lacrimă, a cărui vedere îmi dădea voluptăţi de hingher şi, de câte ori ajungeam să-i sporesc suferinţele, mă trufeam în inima mea pentru puterea ce izbutisem s-o dobândesc asupra acestui iepure cu păr şi mâini de femeie, pe care Dumnezeu numai din întâmplare îl făcuse bărbat.

Mult mai presus decât mine prin naştere, Manoil era acum robul meu şi ajunsesem să stăpânesc tot atât de temeinic peste inima lui ca şi beizadea Mihalache.

Deşi fuseseră îmbrăcaţi în port românesc, în acelaşi cămăşoi lung, strâns tare la mijloc şi în aceiaşi cioareci mulaţi pe picior, oamenii de pe moşia boierului păreau adunaţi de prin toate ungherele Evropii şi vorbeau tot soiul de limbi. Erau – după cum m-a încredinţat Manoil – scoşi în afara legii în ţările lor şi se înrolaseră în armata cea tainică a lui beizadea Mihalache, care îi folosea pentru ducerea la bun sfârşit a ticluielilor sale ascunse, ce se întindeau mult dincolo de hotarele României.

Pe moşie fiecăruia îi fusese rânduită câte o slujbă: unii lucrau pământul şi livada boierului, alţii trudeau în atelierele de tâmplărie şi fierărie ale căror producte aveau destulă căutare pe pieţele târguşoarelor din apropiere, iar o mică ţesătorie de covoare aduna laolată vreo două duzini de femei, care, cu mâinile lor dibace în mânuitul suveicilor, sporeau simţitor avuţiile obştii.

La fiecare zece oameni există un supraveghetor şi orice călcare a rânduielilor era pedepsită cu severitate.

Ochiul gheţos al lui beizadea Mihalache veghea fără încetare asupra moşiei, iar mai-marele supraveghetorilor trebuia să-i trimită (după spusa lui Manoil) rapoarte amănunţite despre purtarea fiecăruia dintre noi.

La început am fost pus să muncesc în grădina de zarzavat a moşiei.

Curând aveam să-mi dau seama însă că toate aceste îndeletniciri nu erau decât de ochii lumii şi că adevăratele slujbe se desfăşurau la ceasuri de noapte, când, prin hrubele luminate ca ziua ale conacului – o adevărată uzină subpământeană unde maşinile duduiau de zor până dimineaţa – se făureau din belşug, sub îndrumarea unor meşteri-armurieri aduşi din Germania, carabine şi puşti, săbii şi baionete, destinate românilor din Austria, printre care iscoadele boierului chior se străduiau să aţâţe flacăra răzmeriţei.

Şi nu peste mult mi-a venit rândul şi mie să cobor în pivniţa cât o curte de han a turnătoriei.

Aici, despuiaţi până la piele, cei mai puternici soldaţi ai lui beizadea Mihalache se luptau cu metalul topit pe care îl turnau, cu lopeţile lor uriaşe, în nişte forme de pământ ars, prefăcându-l, la lumina roşie a cuptoarelor, în unelte de omorât. Pe lângă dânşii am ucenicit vreme de câteva luni, călindu-mi puterea braţelor nedeprinse cu munca, pe care în curând au început să apară funii groase de muşchi, iar când am ajuns să ridic barosul cel mare ca pe un fulg, m-am minunat de puterea mea şi m-am spurcat iarăşi cu duh de trufie.

Cam tot pe atunci a încetat însă şi munca mea în turnătorie.

Împreună cu alţi tinerei de seamă mea am fost trimis să învăţ mânuitul armelor sub comanda unui afurisit de rusnac care scotea untul din noi, de-a lungul unor ceasuri parcă fără sfârşit de instrucţie militărească. Zile întregi am exersat atacul la baionetă; tragerile la ţintă, în care dovedeam o agerime deosebită, începeau în zori şi durau până la lăsarea întunericului, când cu ochi trudiţi de atâta încordare mă strecuram în dormitorul comun, unde patul meu era aşezat lângă cel al lui Manoil.

Secretarul boieresc nu era bun pentru munca cu braţele, locul lui era printre hârţogării conacului şi asta îmi dădea un motiv în plus să-l dispreţuiesc. Pentru că nu puteam nici în ruptul capului să-mi închipui mâinile frumoase ale lui Manoil, care mânuiau pana atât de dibaci, apucând zdravăn de coadă unui ciocan, îl socoteam nu doar mai prejos de mine, ci mai prejos chiar de haidamacii din turnătorie şi nu aveam pentru dânsul decât vorbe pline de răutate, pe care mă pricepeam să i le implânt de-a dreptul în inimă, ca pe nişte vârfuri de baionetă.

Ştiam că mă doreşte cumplit şi mă jucam cu dorinţele lui: umblam despuiat prin dormitor, legănându-mi şoldurile ca o muiere, făceam glume în doi peri cu alţi camarazi de culcuş, cărora le îngăduiam anumite atingeri de faţă cu Manoil, sau mă făleam cu declaraţiile de dragoste pe care mi le-ar fi făcut, chipurile, mai mulţi ortaci de instrucţie cărora le descriam amănunţit farmecele trupeşti, făcându-l pe secretarul boieresc să turbeze pe gelozie.

Zilele şi nopţile mele erau împărţite între orele lungi de mustru şi joacă de-a pisica şi şoarecele cu muierea de Manoil.

Au mai trecut câteva săptămâni şi în locul rusnacului a apărut un neamţ numai piele şi os, care avea misia să ne împărtăşească tainele dinamitei şi ale bombei artizanale.

Apoi fu rândul lui Manoil însuşi să ne dăscălească, folosindu-se de

cerneală şi pană.

Aşa am învăţat, într-un colţ al dormitorului nostru comun prefăcut peste noapte în sală de clasă, cum să plastografiem felurite soiuri de scriere, de la literele schiloade ale celor nededaţi cu învăţătura până la scrisul plin de înfloriturі al femeilor – meşteşug foarte anevoios care cere din partea ucenicului nu numai osârdie, ci chiar şi o picătura de har.

Tertipurile şi coţcăriile pe care le învăţasem prin sălaşurile panglicarilor de la Salonic îmi dăduseră destulă agerime de mână ca să-i fiu învăţăcel destoinic lui Manoil, spre pizma tovarăşilor mei de învăţătura – mai dedaţi cu tesla şi cu ciocanul decât cu meşteşugul caligrafiei.

Trebuie să ştii însă că Manoil, care se pricepea atât de bine la tainele scrierii, era un dascăl din cale afară de prost. Ruşinos că o fată mare şi peste măsură de îngăduitor, nu era în stare să-şi strunească învăţăceii, care i-au prins curând slăbiciunea şi au început să i se urce în cap. Bâlbâiala lui (căci – din pricina sfielii – secretarul boieresc începea să se bâlbâie ori de câte ori trebuia să vorbească în faţa unei adunări) era prilejul glumelor nesărate şi al vorbelor în doi peri, iar o namilă de ţigan (căreia i-am pus pe dată gând rău) mergea atât de departe cu îndrăzneala, încât maimuţărea cu neruşinare vorbirea împotmolită a sărmanului Manoil, spre hazul soţilor săi de bicisnicie.

Omul lui beizadea Mihalache nu răspundea acestor ocări şi batjocuri, pentru că nu avea fudulii. Numai chipul său gălbejit căpăta culoarea racului fiert, iar lecţiile erau întrerupte tot mai ades de accesele lui violente de tuse, care lăsau în urma lor pete lipicioase de sânge. Nu îndrăznea nici măcar să li se plângă supraveghetorilor, poate de teama lui beizadea Mihalache, care l-ar fi pedepsit, fără doar şi poate sever, căci prin îngăduinţa lui nesăbuită, Manoil punea în primejdie toată rânduiala moşiei, întemeiată pe ascultarea către mai-mari.

Purtarea vecinului meu de culcuş nu făcea decât să le dea apă la moară obrăznicăturilor. Acum nu se mulţumeau doar să-i schimonosească vorbirea, ci, balaoacheşul şi încă vreo două puşlamale, găsiseră o nouă distracţie: mestecau între dinţi bucăţi de hârtie, prefăcându-le în nişte cocoloaşe cleioase, cu care bombardau pereţii, tavanul, dar mai cu seamă cercau să-l ţintească pe Manoil. Iar încercările lui stângace de-a se feri stârneau nişte hohote grosolane de râs ce mă făceau să turbez de mânie, căci socoteam că umilinţele la care era supus tovarăşul meu mă priveau întrucâtva şi pe mine.

Aşa că m-am hotărât să-i dau ţigănosului o lecţie de bună purtare, despre care Manoil nu trebuia însă să afle cu niciun preţ.

Lucrul nu era tocmai uşor, din pricina supraveghetorilor, care fojgăiau pretutindeni.

În cele din urmă, după ce am stat şi am chibzuit, am ajuns la credinţa că singurul loc potrivit, unde duşmanul lui Manoil şi al meu ar fi putut să-şi primească răsplata ce i se cuvenea, era umblătoarea. Doar acolo nu mai eram urmăriţi de supraveghetori.

Prin urmare, stârnit de gândul dulce al răzbunării, am început să pândesc toate mişcările balaoacheşului, nădăjduind într-un prilej fericit. Locurile din preajma umblătorii au devenit ţinta plimbărilor mele de seară.

Nu ştiu din care pricină, umblătoarea noastră fusese aşezată la o oarecare distanţă de barăcile posomorâte de scânduri ce adăposteau dormitoarele, într-un loc care, mai ales, noaptea se afla destul de pustiu. Era o construcţie lungă şi scundă, încropită din scânduri, unde te uşurai chircit pe vine, după moda turcească, deasupra găurilor făcute în duşumeaua jilavă, pe care eram puşi să o spălăm de trei ori pe zi. Bărbaţii de pe moşie obişnuiau adesea să vină la umblătoare în grupuri alcătuite după prietenii şi zăboveau îndelung aici la trăncăneli şi taclale, ba încropeau uneori şi câte un joc de barbut, ştiindu-se la adăpost de ochii şi urechile supraveghetorilor.

Duşmanul meu se bucura de multă trecere printre cele mai de jos scursori ce-i făceau umbră pământului pe moşia lui beizadea Mihalache şi era mereu însoţit, când venea să se uşureze, de o haită de zamparagii, tot unul şi unul, care-l cinsteau ca pe mai-marele lor şi şi-l făcuseră căpetenie.

Atunci am încercat să-i câştig încrederea, măgulindu-l, şi în curând mi-a fost dat să mă număr printre puii de lele ce îi ţineau hangul la boroboaţe şi pehlivănii. Începusem să mă aşez la masă mereu lângă dânsul, îngrijindu-mă de blidul şi de paharul lui şi slujindu-l ca pe un stăpân. Cunoştinţele mele despre puterea buruienilor mi-au fost şi de data asta de mare folos: într-o seară, la cină, am izbutit să-i strecor în mâncare o fiertură de ierburi ce avea să-i răscolească maţele şi să-i stârnească o cufureală năpraznică.

Balaoacheşul şi-a dat tainul pe gât fără să bănuiască nimic, iar din momentul acela ştiam că se află în puterea mea şi că umilinţele lui Manoil vor fi răzbunate.

Peste un ceas pândeam, ascuns într-un ungher al latrinei, şi n-a trebuit

să zăbovesc prea multă vreme.

Am aşteptat ca namilă de ţigan să se desfacă la brăcinar şi să se aşeze pe vine, apoi am năvălit peste el şi am început să-l izbesc cu pumnii şi cu picioarele. Atacul pornise pe neaşteptate, tuciuriul, care începuse să se sloboadă cu zgomot, n-a apucat să facă nicio mişcare de împotrivire, un pumn în bărbie şi un picior în ficat l-au făcut să se lungească pe duşumea, scoţând un icnet scurt din adâncul rărunchilor.

Pe urmă, opintindu-mă din greu, căci huiduma trăgea la cântar cât o căruţă cu pietre, l-am răsucit cu faţa în sus şi mi-am deşertat maţele peste dânsul.

În noaptea aceea am avut un vis curios.

Se făcea că, ţinând în mâna mea mâna frumoasă a lui Manoil, hoinăream pe aleile unei grădini străjuite de trunchiuri posomorâte de chiparoşi.

Pe chipul secretarului boieresc era zugrăvită o suferinţă de negrăit, iar o pală răcoroasă de vânt îi flutura pletele lungi, negre ca o flamură de înmormântare. Îmi spunea că urmează să plece, din porunca lui beizadea Mihalache, într-o ţară străină şi îndepărtată şi că probabil n-o să ne mai vedem niciodată. Cu un glas tremurător, încercă apoi să îngaime nişte cuvinte duioase de despărţire, care m-au tulburat atât de tare, încât i-am dus mâna palidă şi prelungă la buze şi am sărutat-o. Îmi dădeam seama că-l iubisem dintotdeauna, cu o năvalnică patimă, iar gândul despărţirii de Manoil mi se părea de nesuportat, el trebuia să rămână pentru totdeauna cu mine şi să fie femeia mea pentru totdeauna.

Am încercat să-l îmbrăţişez, dar braţele mele n-au cuprins dei.’ti golul, trupul iubitului meu devenise o umbră. Mâna pe care o strângeam între degetele mele fierbinţi era singura parte vie e ai» mai rămăsese din Manoil.

Ne-am oprit în faţa unei construcţii dărăpănate: câteva (dinam acoperite de iederă, un fronton pe care erau scrijelite liten-lr iun t scrieri necunoscute. Printre coloane creşteau nişte tufr. Un îi şi purtând ciucuri mari de floricele liliachii.

Manoil încerca acum să se smulgă din strânsoarea mea, spunându-mi că se află deja în mare întârziere, iar sarcinile pe care i le încredinţase beizadea Mihalache nu sufereau nicio amânare. Apoi, cu o mişcare bruscă, se aruncă spre trecerea îngustă dintre două coloane măcinate de vreme. Mâna i se desprinse din cot, scoţând un trosnet ca de lemn vechi, şi rămase între

degetele mele crispate de spaimă.

Am încercat să mă avânt pe urma lui Manoil, dar picioarele nu-mi dădeau ascultare. Îl vedeam cum se îndepărtează de-a lungul unei potecuţe înguste, care şerpuia printre bozii şi mărăcini, pierzându-se în cele din urmă în desişurile unei păduri. Din când în când se oprea, se uita înapoi şi schiţa în direcţia mea nişte plecăciuni caraghioase, măturând cu pletele-i negre fruntea ţepoasă a tufelor de scaieţi.

Atunci am izbucnit într-un hohot amarnic de plâns, strângând între degete mâna secretarului boieresc, pe care sclipea neputincios inelul cu piatră întunecată.

La puţin timp după aceea m-am pomenit în iatacul lui beizadea Mahalache, prin care se perinda o mare mulţime de oameni. Eu şedeam la o masă lungă, alături de boierul cel mărunţel şi, din porunca acestuia, trebuia să-i lovesc peste faţă cu mâna lui Manoil pe vizitatorii care, încolonaţi doi câte doi, traversau în mare ordine cabinetul.

Forma mâinii se imprima pe chipurile lor, palide de frică şi oboseală, colorându-se de îndată într-un roşu aprins.

Beizadea Mihalache mă priveghea holbându-şi ochiul spăimos, care era acum roşu, şi l-am auzit şuierând printre dinţi că mâna frumoasă a secretarului boieresc avea să fie de acum înainte pecetea mea, cu care îmi voi însemna robii după bunul meu plac, voi lega şi voi dezlega, voi dezrobi sau voi lua în robie.

Mi-am simţit atunci pieptul potopit de un curaj nebunesc: adunându-mi toate puterile, am izbit obrazul boierului cu mâna lui Manoil, dar pe faţa lui beizadea Mihalache nu se întipări nicio urmă, doar un hohot sardonic de râs năvăli dintre buzele sale subţiri, în timp ce se prefăcea într-un şomoiog de fum negru.

Covoarele şi cadrele de pe pereţi începură să ardă, o oglindă veneţiană se desprinse cu zgomot din rama ei şi se făcu cioburi. Mulţimea dispăruse, eram acum singur şi încercam să mă strecor printre palele tot mai înalte de foc de-a lungul unui coridor strâmt, strângând tare la piept mâna, pe jumătate carbonizată, a iubitului meu.

Cu veşmintele cuprinse de flăcări, am reuşit să ajung în cele din urmă la marginea unui râu leşios. Trunchiuri de copaci, cu ramurile tăiate din rădăcină, se înşiruiau pe malul abrupt, într-o aliniere perfectă. Pe fiecare dintre ele

cineva cioplise cu stângăcie liniile unui chip omenesc, în care mi s-a părut că recunosc figura posomorâtă a secretarului lui beizadea Mihalache.

Da, eram înconjurat din toate părţile de chipul lui Manoil, cercetându-mă rugător, ca şi cum ar fi cerşit din partea mea un semn de bunăvoinţă. Pete negricioase de muşchi îi acopereau obrajii subţiaţi de tristeţe, ca o barbă deasă şi neîngrijită. Luminiţe de putregai sticleau ici şi colo, în adâncitura arcadei sau la colţul buzelor cioplite neîndemânatic, dintre care se prelingea un firicel galben de rumeguş.

Începuse să se întunece brusc, iar nori grei de furtună se îngrămădeau deasupra arborilor ciuntiţi. Rătăceam la întâmplare, căutând să mă adăpostesc undeva de furtuna care putea izbucni dintr-o clipă într-alta, când mi-am dat seama că rătăcisem mâna lui Manoil.

M-am întors din drum, oprindu-mă să răscolesc printre smocurile arse de iarbă, nepăsător la ploaia care începuse să toarne, ameninţând să devină potop. Ramuri uscate îmi barau drumul şi îmi zgâriau picioarele până la sânge, potecuţa care şerpuia printre trunchiurile putregăite se făcea tot mai îngustă şi dintr-odată am descoperit că cioturile de arbori pe care fusese cioplită faţa lui Manoil încep să se îngroaşe pe neaşteptate, pregătindu-se să mă strivească între scoarţele lor pătate de muşchi.

Am izbutit cu greu să ajung într-o mică poiană, înconjurată de uscături mari cât statul de om. Înaintam tot mai anevoios, simţindu-mi picioarele cuprinse de o amorţeală ciudată, iar la fiecare pas aveam impresia că pentru a-mi urni talpa din loc trebuia să fac o sforţare aproape supraomenească. Răpus de efort, m-am prăbuşit în cele din urmă pe o buturugă şi, cu gândul să-mi frec picioarele amorţite, mi-am lepădat încălţările.

Groaza care m-a copleşit în momentul acela n-a avut margini: până mai sus de glezne picioarele mele se acoperiseră cu o piele solzoasă şi aspră, asemănătoare cu o scoarţă de arbore.

M-am trezit cu mădularele ţepene şi cu inima îngheţată de spaimă. Din patul alăturat se auzea respiraţia grea a lui Manoil şi, în lumina sărăcăcioasă a zorilor, care se strecură prin ferestruicile dormitorului, i-am putut desluşi, încrucişate pe pătura soldăţească, mâinile frumoase şi palide.

Tropotitul de paşi şi bătăile din palme ale supraveghetorilor ce dădeau deşteptarea m-au smuls, după scurtă vreme, din amorţeală. Urma forfota obişnuită a sculatului – câteva scurte mişcări de înviorare, spălatul până la

brâu, popasul la mesele lungi din cantină, pe care era rânduită gustarea noastră de dimineaţă.

Balaoacheşul nu s-a arătat la niciuna dintre îndatoririle de peste zi, dar din privirile încruntate ale ortacilor săi, în care licărea parcă duhul de răzbunare, puteam să ghicesc că lecţia mea îi tocise pentru multă vreme răutatea. Din ziua aceea nimeni nu a mai îndrăznit să se arate obraznic cu Manoil, căci toţi învăţăceii acestuia bănuiau cam de unde venea năpasta ce-i izbise pe ţigănoi. Supraveghetorii au început, şi ei, o anchetă, dar, cum nu mi-au putut găsi pricină de învinuire, pentru că din păţania cu judele de instrucţie învăţasem prea bine să răspund la interogatorii, pedeapsa a fost lăsată pe seama tovarăşilor de rele ai tuciuriului, care, nu peste mult, aveau să-mi altoiască o bătaie soră cu moartea.

Am zăcut câteva săptămâni, doftoricit de mâinile grijulii ale secretarului boieresc, care mă privea acum cu o recunoştinţă ce-mi amintea de uităturile plângăcioase ale tatălui meu şi îmi umplea, tocmai de asta, sufletul de dezgust. Când îmi aduceam aminte de visul în care îl iubisem cu patimă pe omul lui beizadea Mihalache, mă cutremuram de ruşine şi de oroare, făgăduindu-mi să-mi împietresc şi mai abitir inima, smulgând de acolo orice frântură de milă sau slăbiciune faţă de Manoil. Iar la semnele sale de dragoste răspundeam cu o duşmănie posacă, dându-i de înţeles că n-am trebuinţă nici de prezenţa, nici de îngrijirile lui.

Zilele treceau greu, iar cămăruţa unde fusesem lăsat să bolesc semăna cu o temniţă. Şi nu mi-a fost îngăduit să o părăsesc nici după ce rănile mi s-au vindecat şi am prins destule puteri ca să mă întorc la datoria mea zilnică: pesemne că boierul voia să mă aibă întreg. Apoi mi-a fost dat să aflu că bănuielile ce se adunaseră pe capul meu făceau să fiu prost văzut de către mai-marele supraveghetorilor, care i-a scris lui beizadea Mihalache, învinovăţindu-mă că stârnesc neorânduială printre oamenii de pe moşie şi cerându-i să mă abată către alte îndatoriri. Ca urmare a acestei scrisori, Manoil, care răspundea în faţa boierului pentru buna mea comportare, a fost chemat în mare grabă la Bucureşti. Întors de acolo cu noi porunci, mi-a adus la cunoştinţă că o stână din inima munţilor avea să ne servească de acum drept ascunzătoare: în locul acela o altă parte din armata boierului lucra la prăbuşirea tronurilor şi la marea răzmeriţă ce avea să aducă Pacea de o mie de ani.

Ciobanii la care ne-a trimis beizadea Mihalache erau nişte oameni sălbatici şi fioroşi, ce aduceau mai mult a lotri de drumul mare decât a ciobani. Adăpostul lor se găsea sus, pe o culme prăpăstioasă, la care am ajuns căţărându-ne, printre desişurile de jnepeni, pe poteci înguste, croite în pieptul muntelui, şi ferindu-ne ochii cu groază de abisul ce se căsca la picioarele noastre. Manoil se înverzise de frică, iar drumul pieptiş l-a secătuit repede de puteri: nici astăzi nu ştiu cum de am izbutit să găsesc în mine destulă vârtute ca, trăgându-l după mine ca pe o ghiulea de piatră pe omul boierului, să înving împotrivirea înverşunată a stâncii şi să ajungem amândoi teferi la stâna lui beizadea Mihalache, de unde începeau locurile bune de păşunat.

Dar, aşa cum aveam să înţeleg în curând, nu păşunatul era principala îndeletnicire a bacilor aflaţi sub ascultarea starostelui Ifrim. Cele câteva oi – din care se întâmpla să-şi mai ia zeciuiala şi lupul sau ursul – erau ţinute doar pentru mâncarea ciobanilor, ce se pricepeau mai bine la mânuitul sâneţii decât la tocmitul urdei şi caşului şi ne-au întâmpinat fără pic de prietenie, holbându-se ameninţător, înainte ca Manoil să le scrie în palmă semnul de taină al lui beizadea Mihalache.

Aşa am fost înrolat în mica oştire a lui Moş Ifrim, de la care am început să învăţ meşteşugul ţesălării măgarilor – cea mai preţioasă dintre comorile adăpostite prin acele pustietăţi. Căci erau aceşti măgari. — Aduşi cu mare trudă şi cheltuială de beizadea Mihalache tocmai din ţinuturile muntoase ale Italiei – nişte dobitoace agere şi vânjoase, adevăraţi vulturi cu patru picioare, învăţate cu toate tainele drumului aspru de munte şi deprinse să păşească pe marginea genunilor celor mai înspăimântătoare cu aceeaşi siguranţă cu care luau în copite iarba păşunilor netede din imediata vecinătate a stânei. Iar pentru bunăstarea acestei stirpe rare de urecheaţi ciobanii aveau de dat socoteală cu capul în faţa boierului mărunţel, de care bătrânul Ifrim – deşi nu-l văzuse niciodată la fată – se temea mai tare decât de diavol şi Dumnezeu la un loc.

Făpturi iabraşe, care nu răbdau în preajma lor picior de străin, măgarii lui moş Ifrim s-au deprins în cele din urmă cu mine şi Manoil şi tot aşa de iute s-a obişnuit cu prezenţa noastră şi Erzsi, o zvârlugă de unguroaică prin osârdia căreia am aflat că mai am încă sânge în boaşe şi am început să cuget adânc la hăul de sub fusta ei creată.

Oricât mi-am trudit mintea, n-am izbutit să aflu nici de unde vine, nici ce pricină o aduce pe Erzsi odată la câteva zile la stâna din creierii muntelui, unde se punea la sfaturi de taină cu baciul Ifrim, singurul care îi înţelegea limba. Ceilalţi ciobani, deşi atât de ahtiaţi după cur de muiere încât ajunseseră să se spurce cu oile, nu îndrăzneau să ridice ochii la Erzsi, care-i fulgera cu căutăturile-i negre şi trecea printre dânşii cu pasul semeţ şi cutezător al unei capre sălbatice.

Mie curul rotund al lui Erzsi îmi aducea aminte de Kiva şi mă gândeam că pizda ei trebuie să fie la fel de umedă şi fierbinte ca a ibovnicei lui Kir Apostolis.

Aerul tare al muntelui şi bucatele simple, dar sănătoase ale ciobanilor i-au dat trupului meu o nouă vigoare. Până şi în obrajii gălbejiţi ai secretarului boieresc începuse să se arate puţină roşeaţă, iar tuşea cu sânge, care în ultima vreme îi scutura pieptul fără cruţare, a încetat. Acum Manoil avea alte pricini de supărare: băgase de seamă cu ce uitătură aprinsă cercetam la fiecare prilej făptură miădie a unguroaicei şi, ros de ghimpele geloziei, mă străjuia din priviri ca o nevastă geloasă ori de câte ori încercam să-i trag clopotele lui Erzsi.

Gelozia lui Manoil mi-a dat ghes să-i dau târcoale cu şi mai mult foc fetişcanei, bizuindu-mă pe mutrişoara-mi de înger, care o băgase în toţi drăcii pe Frosa, dar n-am primit niciun semn de răspuns, Erzsi nu se arăta dornică să mă bage în seamă, aşa că singura mea plăcere, pe potriva strâmbătăţii mele din naştere, era doar aceea de a perpeli la foc mic inimioara de iepure a secretarului boieresc.

Firile curate la suflet, aşa cum erai tu, Nemţoaico, până ce ai început să mă vinzi, nu-şi pot închipui câtă plăcere bicisnică puteam să găsesc chinuindu-l pe Manoil, căruia m-am apucat chiar să-i vorbesc desluşit despre pofta ce mi-o stârnea muierea şi despre felurile în care chiteam să-mi astâmpăr dorinţa, fudulindu-mă că nu s-a aflat încă pe faţa pământului nucă atât de tare încât să n-o pot sparge în cele din urmă.

Vinovat că nu i-am putut face pentru moment safteaua lui Erzsi, îl găseam pe baciul Ifrim, care nu ne dădea nici mie, nici supuşilor săi, prea multe prilejuri de tândăleală, doar lui Manoil arătându-i supunerea cuvenită unui os boieresc şi unui om de credinţă al lui beizadea Mihalache. Oricât eram eu lacom ca bodnarul de stup de gaura fetişcanei, nu prea aveam cum să-i fiu în apropiere atâta vreme cât mi-ar fi fost trebuincios ca să se coacă şi ca să se spargă buboiul, căci starostele îmi găsea mereu o slujbă de îndeplinit, dându-

mi de înţeles că trebuie să-mi câştig după puterile mele bucata de caş şi codrul de mămăligă.

Îmi petreceam cea mai mare a timpului în tovărăşia măgarilor, pe care m-am deprins nu după multe vreme să-i călăresc şi să-i strunesc din dârlogi, suind sau coborând cărăruile care şerpuiau între marginea unor prăpăstii cumplite şi stânca cenuşie a muntelui, străbătând pustietăţi pe unde se încumetau doar caprele negre.

Unul din oamenii starostelui căzuse răpus de un urs, iar eu fusesem hărăzit să-i ţin locul, plătindu-mi astfel o parte din datoria către beizadea Mihalache.

După ce moş Ifrim s-a încredinţat că se poate bizui pe îndrăzneala şi priceperea mea, călite prin lungi ceasuri de igzerciţ, mi-a fost dat să fac parte pentru prima dată dintr-un convoi, ce cobora pe poteci tainice, în nopţile iară lună, când nu te puteai încrede decât în agerimea măgarilor, ca să primească darul lui beizadea Mihalache pentru românii din împărăţia austriacă: muniţii şi arme.

Căpătate din mâinile unor cărăuşi ce izbuteau să ajungă, pe drumuri ocolite de ţară, până la poalele munţilor, aceste unelte aducătoare de moarte, fabricate nu doar prin beciurile tainice ale unor vizuini boiereşti, ci şi în vestite armurării apusene, erau încărcate în spinarea măgarilor. Pe urmă aceştia o porneau iarăşi la drum, prin locuri nebătute de vreun pas omenesc, până la vreo poiană ascunsă, unde încredinţam preţioasa încărcătură mocanilor ardeleni, ce scuipau vârtos, suduindu-i pe grofi şi ne încredinţau că se roagă fără curmare pentru sănătatea boierilor de la Bucureşti.

Toţi aceşti bărbaţi posomorâţi, îmbrăcaţi în haine de postav aspru, dintre care unii trecuseră prin botezul focului, izbindu-se amarnic cu ungurul, şi ştiau să zică din frunză marşul crăişorului Iancu, erau – cu sau fără ştirea lor – în oştirea lui beizadea Mihalache.

Oamenii starostelui Ifrim le aduceau poruncile de taină ale boierului şi îi întăreau, lăsându-se îmbrăţişaţi de braţele lor puternice şi stângace ca nişte labe de urs, în nădejdea că ceasul libertăţii este foarte aproape şi în ura împotriva străinilor. Nici temniţa de la Szeged, nici laţul călăului nu izbuteau să stârpească voinţa de slobozie a acestor vultani, de a căror frică tremurau încă toate cuiburile de nemeşi, pe care taţii şi bunicii lor le pârjoliseră fără milă, iar armata boierului chior nu avea militari mai vrednici şi mai uşor de mânat la

război decât dânşii.

Căci nu mă îndoiam în cugetul meu că războiului mut ce se desfăşură deocamdată în umbră, cu dibăcie strunit de puterea ascunsă căreia îi slujea beizadea Mihalache, îi va urma războiul pe faţă, menit să spulbere toate rânduielile strâmbe, şi mă pregăteam să-mi pun în slujba acestui război toată volnicia şi toată strâmbătatea din naştere. Prin noianul închipuirilor mele începuseră iarăşi să bântuie mustăţile negre ale lui Markos Botzaris şi cântecele de bătălie ale sulioţilor, iar nopţile mele au prins să fie cercetate tot mai ades de visuri războinice, cu şarje de cavalerie şi atacuri la baionetă: revedeam colinele pleşuve ale Bulgariei, canonadele de la Plevna şi Griviţa, marşul triumfal al oştirii române spre Bucureşti, iar chipul îngândurat al lui Yussuf nu lipsea niciodată din mijlocul acestor vedenii de noapte, din care mă trezeam cu pumnii încleştaţi de ură şi cu timpanele încă ciuruite de bubuitura obuzelor.

N-o să-ţi istorisesc decât unul dintre visele astea, care m-a tulburat pentru multă vreme, chiar dacă nu ştiam că ceea ce visăm atunci avea să se întâmple alevea şi că nu peste mult noi întâmplări năpraznice se vor îngrămădi asupra capului meu, ducându-mă iarăşi până aproape de nebunie. Căci există vise care nu întârzie să se împlinească, vise ce ne deschid, fără să ne dăm seama, ochii către viitor, vestindu-ne primejdiile şi nenorocirile orânduite în calea noastră de Dumnezeu precum şi capcanele pe care s-ar cuveni să le ocolim dacă am avea destulă putere de înţelegere şi destul duh de umilinţă în inima noastră. Dar noi vedem şi nu înţelegem, ascultăm şi nu auzim, pentru că avem ochii împăienjeniţi de trufie, urechile înfundate, mintea leneşă şi inimă fără frică de Dumnezeu, singura care stă la începutul înţelepciunii.

Dacă aş fi luat seamă la semnele din visul pe care tu o să-l pui acum pe hârtie, întocmai aşa cum ţi-l istorisesc, fără să laşi deoparte nimic sau să adaugi ceva de la tine, viaţa mea ar fi avut cu siguranţă alt curs şi cel puţin o parte din năpastele ce urmau să mă potopească socotesc că ar fi fost ocolite.

Însă Dumnezeu n-a vrut să fie aşa şi mi-a umplut până la buză paharul nenorocirilor, după legea cercului ce se mişcă înainte şi înapoi, răsplătindu-mă pe potriva faptelor mele mârşave, de care nu mă căiesc nici acum, fiindcă ştiu că şi răul şi binele se fac după o voie mai presus de a noastră, ce a zidit deopotrivă dreptatea şi şi tâmbătatea.

Kostas tăcu pentru câteva clipe, cu privirea ţintuită în gol şi imntea

încreţită de amintire, apoi povesti după cum urmează:

Se făcea că mă aflam iarăşi în marele război cu muscalii, luptând, sub conducerea lui Yussuf, împotriva fraţilor mei de credinţă. Eram cantonaţi la picioarele unei măguri chelboase, înfundaţi până aproape de umeri în noroiul negricios al Balcanilor. Printre tovarăşii mei de tranşee, purtând în vârful capului fesul alb al ostaşilor lui Abdul Hamid, se număra şi Manoil.

Împărţeam acelaşi culcuş şi ne încălzeam unul pe celălalt ţinându-ne îmbrăţişaţi strâns de-a lungul nopţilor friguroase ale Bulgariei. Pânza de cort ce ne învelea nu izbutea să ne apere mădularele slăbănogite de ploaia cu gheaţă, vărsată fără oprire de stăvilarele cerului. Veşmintele soldăţeşti, prea largi pentru trupul său costeliv, din care boala de piept muşca cu o lăcomie nespusă, îi dădeau lui Manoil o înfăţişare şleampătă şi neîngrijită, ce atrăgea fulgerele de mânie ale gradaţilor şi zâmbra piezişă a lui Yussuf.

Turcul nu-mi mai dădea niciun semn de iubire, iar ochii lui de culoarea migdalei aveau, în visul acela, căutătura gheţoasă a lui beizadea Mihalache.

Parcă văd şi acum chipurile smolite de osmanlâi care rebegeau pe lângă focurile pitice de tabără, parcă simt şi acum fierbinţeala nesănătoasă a frunţii lui Manoil, peste care îmi petreceam degetele încetişor, când, deodată, sunetul ascuţit al trompetei dădu semnalul asaltului.

Am urcat în dezordine, sub ploaia de obuze a tunului pravoslavnic, coasta pieptişă a măgurii. În fruntea noastră alerga, cu iataganul pregătit să ucidă, silueta vânjoasă a lui Yussuf. Mulţi dintre ai noştri căzeau, înroşind cu sângele lor iarbă pipernicită. Chiar lângă mine, auzii atunci limpede urletul de moarte al lui Manoil, care se prăbuşi cu faţa în pământul clisos, lovit de o schijă rusească. Braţele lui larg desfăcute semănau cu nişte aripi cernite de liliac.

M-am aplecat să cercetez rana iubitului meu, când o lovitură dată cu latul iataganului mă izbi fulgerător peste gură, iar glasul poruncitor al lui Yussuf mă smulse de lângă trupul secretarului boieresc. Aveam gura plină de sânge şi un dinte mi se clătina dureros, sfredelindu-mi necruţător creierii.

Îmi amintesc apoi de nişte asalturi la baionetă, de umbrele mătăhăloase ale cazacilor, de ţeasta zdrobită a unui muscal cu barba vâlvoi, care mi-a stropit tunica de jos până sus cu sânge şi fărâme de creier.

Apoi dintr-odată împuşcăturile inamicului au încetat şi am înţeles că rusnacii dăduseră bir cu fugiţiiacum ne strecuram printre hoituri umflate de cai şi de oameni care răspândeau o duhoare dulceagă de putregai, iar Yussuf ne

arăta cu vârful iataganului o baracă scundacă de scânduri, unde hălăduiau pasămite căpeteniile ruşilor.

Am încercuit în tăcere baracă din care nu se răzbătea nici cea mai mică mişcare.

Dintele rupt mă durea cumplit şi îmi simţeam inima grea, ca o bucată de tuci, din pricina morţii lui Manoil.

Scenele de măcel n-au contenit nici după aceea.

O iscoadă s-a strecurat până în apropierea barăcii şi ne-a încredinţat că nu e niciun semn de primejdie, dar Yussuf era convins că dădusem peste ascunzătoarea Statului major rus şi ne-a ordonat în şoaptă să strângem tot mai mult cercul în jurul şandramalei de scânduri, pe care ploile reci ale toamnei o muşcaseră până la os.

Păşeam încet, nespus de încet şi nespus de prudent, calculându-ne fiecare mişcare, căci era greu de crezut că vulpea se va lăsa prinsă cu una cu două. Deasupra noastră, pe cerul de culoarea leşiei, zburătăceau câteva ciori. Doar croncănitul lor spărgea liniştea grea şi prevestitoare de rele care urmase bubuiturilor.

Năuc de durere, mi-am vârât degetele în gură şi mi-am pipăit dintele rupt. Era prins doar într-o bucăţică de piele şi am izbutit cu uşurinţă să-l smulg, lăsând în locul acela un gol dureros, care zvâcnea ca o rană deschisă.

Mă holbam încă la aşchia gălbuie de os, când vârful iataganului lui Yussuf dădu semnul atacului.

Ne-am repezit, ca un singur om, înainte, izbind cu paturile puştilor în uşiţa îngustă, care cedă de la primele încercări.

Urletul nostru de biruinţă i-a luat prin surprindere pe soldaţii bărboşi, care îşi vârâseră labele tăbăcite de patul puşcoacelor într-un castron cu fiertură de casă şi înfulecau cu osârdie. Înainte să se dumirească prea bine ce se întâmplă cu ei, i-am hăcuit la grămadă cu iataganele, preschimbându-i într-un morman de mădulare însângerate.

Apoi m-am pomenit dintr-odată singur, părăsit de tovarăşii mei, printre leşurile ciopârţite ale rusnacilor. O foame cumplită îmi pârjolea măruntaiele şi, fără să-mi dau prea bine seama ce fac, mi-am băgat degetele hulpave în castronul cu caşă şi am început să mănânc.

După ce mi-am burduşit bine maţele – îşi rosti mai departe istorisirea Kostas Venetis – mi-am simţit mădularele încleştate de o amorţeală greoaie.

Capul îmi era greu, podidit parcă de aburii unei beţii, şi aşteptam să mă scufund într-un somn fără vise, când mi s-a părut că desluşesc un fel de foşnet uşor, care m-a smuls dintr-odată din lâncezeală.

Ceva ameninţător, cu neputinţă de zugrăvit în cuvinte, mi-a trecut pe lângă tâmple, întocmai ca o boare rece de vânt. Intrate în panică, simţurile mele pândeau în toate direcţiile, presimţind că avea să se întâmple ceva. Şi după câteva clipe foşnetul s-a auzit din nou, de data asta cu mai multă tărie şi limpezime, din mijlocului mormanului de cadavre, făcându-mi părul să se zburlească de frică.

Vei fi avut pesemne şi tu, Nemţoaico, asemenea vise spăimoase, şi ştii că groaza pe care o stârnesc e mai puternică decât oricare alta, putând uneori chiar să te ucidă.

Curios e că eu în momentul acela ştiam că visez şi încercam să-mi descleştez pleoapele cu un efort disperat, dar orice strădanie de a mă smulge din somn se dovedi de data asta zadarnică.

Nu puteam să-mi descleştez privirile de la grămada de leşuri, care începu să se clatine brusc, ca împinsă de mâna unei puteri nevăzute. Nu încăpea nicio îndoială, cineva aflat sub mormanul de hoituri încerca să dea cadavrele la o parte. Şi, cu ochii aproape ieşiţi din găvanele capului, am putut după o clipă să văd ridicându-se de sub stârvuri silueta unui bărbat în uniformă de general rus, cu buzele lăbărţate într-un zâmbet viclean. Bărbatul acela era beizadea Mihalache.

Când i-am împlântat baioneta în piept, zâmbetul boierului chior se transformă într-o strâmbătură oribilă. Deşi din rană ce i-o făcusem potopea un şuvoi negru de sânge, a rămas în picioare, holbându-şi spre mine ochiul plin de gheţuş.

L-am străpuns de treisprezece ori, înnebunit de frică şi de mânie.

În cele din urmă, cu picioarele răşchirate, boierul s-a prăbuşit pe podea. Nu era încă mort şi când pleoapa lui vânătă începu să zvâcnească, făcându-mi scârbavnic cu ochiul, groaza mea n-a cunoscut margini.

Atunci am îngenuncheat lângă trupul lui beizadea Mihalache, hotărât să-i retez căpăţâna cu baionetă.

Tocmai eram gata să duc la bun sfârşit această sarcină sângeroasă, când bubuitura unei explozii îmi străpunse auzul, iar grinzile tavanului s-au prăbuşit peste mine, făcându-mă una cu duşumeaua.

Apoi vedeniile au început să se învălmăşească.

Se făcea mai întâi că stau întins cu faţa în sus, sub un cer de culoarea leşiei, pe care zburătăceau câteva ciori. Alături de mine, într-o băltoacă mare de sânge, zăcea, în uniforma lui de general rus, trupul descăpăţânat al lui beizadea Mihalache. M-am ridicat anevoie, căci aveam o gaură negricioasă de glonte în piept, şi am început să caut capul boierului.

L-am găsit la doar câţiva paşi, ciugulit de păsările de pradă, care-i mâncaseră nasul aproape din rădăcină.

Se făcea mai apoi că mă târăsc pe fundul unui şanţ plin de noroi, sub focurile inamicului, cărând după mine tigva lui beizadea Mihalache. Înaintam anevoie, ghemuindu-mă aproape la fiecare pas pentru a mă feri de gloanţele ruşilor, iar grija mea cea mai mare era să nu scap din mână capul boierului, care era greu ca un bolovan.

La un moment dat, şanţul a cotit brusc, şi m-am pomenit într-o tranşee mult mai încăpătoare, pavată cu scânduri, de-a lungul căreia se înşirau tot felul de mobile hărtănite, ciubere uriaşe de lemn şi oale de tuci, saltele lângă care nişte felceri cu şorţurile mânjite de sânge se străduiau să aline suferinţa răniţilor, căruţe ale vivandierelor, mici bucătării de campanie.

Pe măsură ce înaintam, tranşeea devenea tot mai largă şi tot mai plină de uniforme turceşti; furierii alergau încoace şi-ncolo, negustorii ambulanţi îşi lăudau marfa, târfele se ofereau în schimbul unui pachet de mahorcă sau al unei înghiţituri de rachiu.

Aşezaţi în jurul unei mese lungi de consiliu, câţiva ofiţeri de stat major cercetau un morman de hârtii. Îşi scoseseră încălţările, iar nişte ordonanţe flenduroase le maşau încetişor tălpile pline de bătături.

Deodată cineva se apropie de mine, îmi smulse din mâini capul lui beizadea Mihalache şi îmi şuieră la ureche că mă găsesc în faţa Consiliului de război, care urma să mă judece pentru crimă şi tâlhărie.

Capul boierului chior fu aşezat pe masa consiliului, iar un ofiţer pântecos, care avea ochii de culoarea migdalei ai lui Yussuf, începu să citească actul de acuzare. Eram făcut răspunzător de moartea unui tovarăş de arme, pe care, chipurile, l-aş fi omorât doar pentru ca să-i fur cizmele.

Mi-am privit picioarele şi am văzut că eram într-adevăr încălţat cu nişte cizme străine, pe care nu ştiam cum şi de unde le dobândisem.

Încercam să mă dezvinovăţesc, să le povestesc judecătorilor mei despre

asaltul asupra barăcii, să le spun că aduceam drept pradă de război capul unui general rus, dar în ciuda sforţărilor mele, buzele îmi rămâneau încleştate, limba nu mă mai asculta. Atunci am început să arăt stăruitor cu degetul tigva lui beizadea Mihalache, pe care judecătorii şi-o trecură din mână în mână, cercetând-o cu priviri curioase.

Apoi acuzatorul care avea mustăţile negre ale lui Yussuf îmi aruncă o căutătură dispreţuitoare, poruncindu-mi să mă apropii de masă şi să mă uit cu atenţie la capul tăiat.

Dumnezeule! Un urlet de groază şi de mirare îmi izbucni din adâncul rărunchilor.

Capul de pe masă era capul, palid şi cu ochii holbaţi, al iubitului meu Manoil. O pasăre de pradă îi mâncase nasul aproape din rădăcină.

Deşi eram acum un bărbat în toată firea, cu mustăţi groase de palicar, arătările din noaptea aceea mi-au alungat liniştea pentru multă vreme. Mă trezeam adesea în toiul nopţii şi nu mai izbuteam să adorm, ceva din trupul sau din mintea mea se împotrivea din răsputeri somnului, care, în loc să-mi odihnească mădularele trudite de muncă de peste zi, începuse să mă copleşească din nou, ca pe vremea când zăcusem bolnav în clopotniţa mănăstirii, cu vedenii pline de spaimă.

Nu puţine au fost nopţile în care, nemaiputând să lipesc geană de geană, mă ridicam din culcuş şi ieşeam să respir aerul tare de munte, care îmi răcorea ochii fripţi de nesomn. Căutam adeseori tovărăşia dulăilor mari şi lăţoşi, ce mi se frecau de picioare, iar blana lor aspră, peste care îmi plăcea nespus să-mi petrec mâinile, avea pentru mine puterea unui adevărat leac, liniştindu-mi ca prin minune bătăile repezi de inimă.

Nu departe de stână, în adâncitura unei stânci coşcove, clipocea talazul unui izvor.

Preumblările mele de noapte, însoţite de umbra mătăhăloasă a vreunui dulău ciobănesc, mă purtau neabătut către locul acesta, unde îmi clăteam îndelung faţa năpădită de fierbinţeală sau îmi scufundam capul în întregime pentru câteva clipe în apa rece şi limpede. Apoi, culcat pe spate, cu braţele larg desfăcute, mă desfătam cu priveliştea cerului înstelat, fără să mă gândesc la nimic, făcându-mi trupul tot una cu piatra tare a muntelui şi rărindu-mi tot mai mult răsuflarea, după pilda călugărilor din mănăstirile noastre greceşti care spun Rugăciunea Mântuitorului.

Şi se cade să ştii, Nemţoaico, că eu, Kostas Venetis, n-am simţit niciodată măreţia lucrării lui Dumnezeu cu atâta putere ca în creierul acelor munţi româneşti, pe unde m-au purtat vitregiile sorţii şi toanele lui beizadea Mihalache.

Cunoşteam din învăţătura părintelui Makarios numele şi puterile stelelor, prin a căror mişcare se hotărăşte menirea făpturilor omeneşti, ştiam că există stele bune şi stele aducătoare de nenoroc ale căror drumuri se întretaie pe bolta cerească şi care se înrâuresc una pe cealaltă, cumpănind astfel, după voia lui Dumnezeu, partea de bine şi partea de rău a fiecăruia dintre noi, aflasem că împăraţii se nasc sub semnul lui Regulus, aveam ştiinţă despre legătura desfrânaţilor cu luna întunecată, învăţasem că semnul Berbecului pecetluieşte soarta războinicilor, că Saturn priveghează la creşterea oaselor şi e pricina duhului de tristeţe, că ura de sine se naşte din înţepătura otrăvită a Scorpionului, că Racul stă la obârşia bolilor femeieşti şi stăpâneşte peste firile singuratice.

Menirea ierburilor şi a feluritelor soiuri de dobitoace, soarta munţilor şi a mărilor e scrisă aşijderi în stele, ca şi cea a făpturilor omeneşti.

Pentru cine are ochi de văzut, stelele scriu pe întinderea cerului gândirea lui Dumnezeu, din care s-au născut trandafirul şi şarpele, cei drepţi şi cei strâmbi deopotrivă.

Mă simţeam mic cât un grăunte de praf, copleşit de slava Atotziditorului, care mişcă cercul înainte şi înapoi, prinde cu o mână şi sloboade cu cealaltă. Şi pentru prima dată după foarte mult timp, am reînceput să mă rog, rostind cu glas tare, în singurătatea acelor sălbăticii, unul dim psalmii lui David.

Sarcina de a aşterne în scris povestea lui Kostas Venetis a devenit cu timpul tot mai istovitoare.

Dormeam numai două sau trei ceasuri pe noapte, căci Kostas mă ţinea până spre dimineaţă ţintuit lângă maldărul de hârtii, bombănind mereu că scriu prea încet şi că numai din pricina mea n-o să-şi poată duce până la capăt istorisirea.

Mă hrăneam cu te miri ce, pentru că Venetis hăpăia tot, până la ultima cojiţă de pâine. În ochii lui negri mi se părea că desluşesc tot mai des nişte fulgere de ameninţare.

Începusem să tuşesc sec, din adâncul bojocilor, iar bătrânul Lionardo, îngrijorat că m-am molipsit de boala lui Kostas, mă îndopa cu nişte bomboane

verzui, mârâind printre gingiile-i ştirbe că ar trebui să fiu consultat de doctorul Buonnavista.

Aş fi făcut faţă mult mai uşor tuturor acestor încercări neplăcute, dacă n-ar fi fost denunţul făcut de rudele lui signor Galeazzo, ale cărui urmări puteau să abată asupra mea şi a lui Kostas Venetis un noian de nenorociri. Frica mă făcea tot mai bănuitor, şi ori de câte ori ieşeam din văgăuna care ne slujea drept adăpost, încercam să mă conving că nu sunt urmărit.

Aşa am izbutit să-i observ pe cei doi bărbaţi cu pălăriile trase pe ochi (aşa cum îmi închipuiam eu că trebuie să arate agenţii poliţiei veneţiene) care păreau să supravegheze, de la o oarecare distanţă, spiţeria lui Lionardo.

Farmacistul, căruia i-am mărturisit în cele din urmă bănuielile mele, s-a mulţumit să dea cu nepăsare din umeri, spunându-mi că după cei zece ani de temniţă pe care îi suportase pentru convingerile lui anarhiste i se pare firesc să fie urmărit de poliţie. I-am cerut îngăduinţa să lipsesc pentru câteva zile de la spiţerie, am cumpărat provizii pentru două săptămâni, şi nu m-am mişcat pentru o vreme de lângă Kostas Venetis.

Scriam din zori şi până noaptea târziu, cu pauze puţine şi scurte, în care abia apucam să-mi dezmorţesc degetele nedeprinse cu scrisul.

Nu mi-a fost dat însă prea mult să mă bucur de frumuseţea cerului înstelat şi de puterea alinătoare a rugăciunii – îşi urmă istorisirea Kostas Venetis. Patima otrăvită a geloziei avea să-mi ia minţile în curând, iar puţina linişte ce o dobândisem s-a destrămat ca un fum din pricina unei lovituri neaşteptate, care mi-a învrăjbit cu încă şi mai multă încrâncenare inima împotriva lui Manoil.

Era o noapte cu lună plină – una din acele nopţi senine şi liniştite făcute parcă să stârpească orice patimă necurată, aducând peste duhurile omeneşti răsuflarea de pace a cerului. Razele lunii pătrundeau printre paiele acoperişului, ispitindu-mă să mă ridic din culcuş şi s-o pornesc spre izvorul care priveghea de un timp ceasurile mele de reculegere.

Afară era lumină ca ziua, iar peste frunţile stâncilor se aşternuse parcă un strat subţire de promoroacă. Niciun sunet, nicio mişcare nu tulburau pacea acelor sălbăticii, totul era încremenit şi tăcut, prins parcă sub puterea unui descântec.

Zgomotul unui vreasc pe care l-am strivit sub picior mi se păru la fel de asurzitor ca o bubuitură de tunet.

Paşii m-au purtat şi de data aceasta către izvor.

Acolo ochii mei au avut însă parte de o vedere atât de neaşteptată, încât a trebuit să mă ciupesc zdravăn de braţ ca să mă încredinţez că n-am căzut iarăşi pradă unuia dintre acele vise ciudate ce mă cercetau la răstimpuri, otrăvindu-mă cu închipuiri pline de groază, ce mă urmăreau multă vreme după aceea, întunecându-mi cugetul şi prefăcându-mă în neom.

Tolănită pe iarba scăldată de razele lunii într-un abur lăptos, cu pieptul şi cu braţele goale, Erzsi dormea. Fruntea palidă a lui Manoil se sprijinea de sânul ei dezgolit, iar în laţele lui negre de păr odihneau, firave ca nişte crenguţe de sălcie, degetele subţiri ale unguroaicei.

Eram trădat! Nu inimă de iepure, ci de vulpe se ascundea sub surtucul negru al secretarului boieresc!

Prostatec, ţeapăn ca o stană de cremene, pentru că vedenia ce mi se înfăţişă era atât de neaşteptată încât mă năucise ca o lovitură de ciocan în moalele capului, m-am holbat multă vreme la cei doi amorezi, care respirau liniştit, cufundaţi în somnul lor greu, ce urma, pasămite, împreunării.

Mi se părea că le aud gemetele scălâmbe de voluptate, gâfâiturile şi suspinele.

Şi întreaga mea ură se revărsa asupra lui Manoil, căruia bucuros i-aş fi zdrobit fruntea frumoasă de fildeş, dacă mădularele mele n-ar fi fost înţepenite de neputinţă, dacă mâinile şi picioarele mele n-ar fi fost moleşite de o sfârşeală teribilă. Ar fi trebuit să urlu că o fiară apucată de streche, dar îmi simţeam limba ca pe o bucată străină de carne, gâtlejul îmi era strâns parcă de o gheară de fier şi nici măcar o părere de sunet nu s-a strecurat printre buzele mele arse de jarul mâniei.

În mintea mea năucită s-a strecurat atunci spaima că am fost lovit de dambla.

Sângele mi se urcase la creieri, inima mi se zbătea cu furie între coaste, dar nu eram în stare să fac nici cea mai mică mişcare.

Lătratul unui dulău sparse într-un târziu pacea steloasă a nopţii.

Abia atunci am izbutit să mă smulg din loc şi să mă reped la beregata lui Manoil, care deschisese ochii şi mă privea îngrozit, ca şi cum ar fi avut o vedenie.

Se trezise însă şi Erzsi, care mi-a tăiat calea şi a început să mă izbească cu mâinile şi picioarele, încercând să-şi salveze ibovnicul. Unguroaica era

neobişnuit de puternică, aşa că ne-am încleştat într-o luptă pe viaţă şi moarte. Pumnii ei mă loveau fără milă, căutându-mi ficatul, apoi o piedică pusă cu măiestrie m-a făcut să-mi pierd echilibrul.

Am căzut greoi în iarba jilavă, cu gura podidită de sânge.

Şi nu mai ţin minte decât că, în timp ce încercam să mă ridic, am simţit ceva izbindu-mă peste tâmple şi că, înainte ca totul să se întunece, mi s-a părut că aud glasul lui Manoil, implorând-o pe Erzsi să nu mă omoare.

Când m-am trezit din leşin, zăceam legat fedeleş în adăpostul ce mi-l menise starostele Ifrim, iar la căpătâiul meu priveghea Manoil.

Mi-a spus cu un glas înecat de tristeţe că săvârşisem o faptă necugetată şi că tot ce făptuia, făptuia din porunca lui beizadea Mihalache.

Un val proaspăt de ură îmi inundă atunci măruntaiele şi, punându-mi toată gelozia şi tot dispreţul în gestul ce-i săvârşeam, l-am scuipat drept între ochi pe slujnicul boierului chior.

Manoil s-a şters liniştit de scuipat cu mâneca redingotei, apoi mi-a spus că în misia ce o avem curând de împlinit nu putem izbândi fără de ajutorul lui Erzsi, care e una dintre cele mai pricepute iscoade ale lui beizadea Mihalache şi ale puterii căreia îi slujeşte acesta. Uitasem pesemne că inima mea îi aparţinea chiorului, că nu puteam ieşi din poruncile sale, iar aceste porunci spuneau că trebuie să mă supun fără crâcnire ordinelor lui, ale lui Manoil, de vreme ce dânsul era mai-marele pe care mi-l hărăzise voinţa boiemlui.

Nu voiam să ştiu de nicio poruncă, de niciun beizadea Mihalache şi l-am împroşcat pe omul acestuia cu toate ocările şi sudalmele ce puteau izbucni dintr-o inimă mistuită de gelozie.

Manoil m-a ascultat cu ochii lăsaţi în pământ, apoi, cu aceeaşi tristeţe în glas, mi-a amintit că eram dat în urmărirea poliţiei şi, că, dacă aş fi căzut în ghearele poteraşilor, nu mă puteam aştepta decât la ocna pe viaţă, mai bună oricum decât numeroasele chipuri de moarte îngrozitoare pe care mi le-ar putea meni mintea bolnavă a lui beizadea Mihalache.

Cu lacrimi în ochi, blestematul de surtucar mă implora acum să mă supun fără crâcnire la porunca boierului, reamintindu-mi că se topeşte de dragul meu şi că ar muri, fără doar şi poate, de inimă rea dacă mi s-ar întâmpla cea mai mică nenorocire.

Puţin îmi păsa de lacrimile lui Manoil şi de declaraţiile lui de dragoste mincinoase. Faptul că mă înşelase cu o femeie m-a întărit în dispreţul ce i-l

purtăm, iar dorinţa de a spăla înjosirea printr-o înjosire încă şi mai grozavă mă săgeta la ficaţi cu atâta înverşunare, încât aş fi făcut orice ca să-l am iarăşi la cheremul meu pe omul boierului şi să-l fac să se tăvălească la picioarele mele. Dar vai! Ura mea era, din păcate, neputincioasă, legat de mâini şi picioare, aşa cum mă aflam în momentul acela, nu avem cum răzbuna trădarea lui Manoil!

Trebuia să fiu liber cu orice preţ, pentru ca să pot plăti cinstit, ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte, aşa că m-am prefăcut înduioşat de şoselele şi momelele lui şi am scos, din adâncul rărunchilor, un suspin prefăcut de îndrăgostit, ba am reuşit chiar să storc până şi o amăgire de lacrimă, a cărei vedere l-a tulburat peste măsură pe slujnicul chiorului. Stăpâneam îndestul meşteşugul prefăcătoriei, pe care îl deprinsesem în mănăstirile noastre greceşti, ca să sporesc chinul şi tulburarea vicleanului cu farafastâcuri de ibovnică părăsită: acum îl învinuiam că îmi zdrobise inima din pricina unui cur de muiere, acum o blestemam pe paţachina de Erzsi, ce avusese îndrăzneala nebună să ridice ochii la chipul ca un luceafăr al iubitului meu, acum urlam, printre hohote mincinoase de plâns, că sunt gata să îndur morţile cele mai grozave, implorându-l pe Manoil să-i cheme pe oamenii starostelui Ifrim ca să-mi facă de petrecanie.

Jucam atât de bine comedia îndrăgostirii, încât aş fi înduioşat până şi o stană de piatră, cu atât mai mult pe muierea de secretar, care se izbea acum cu pumnii în piept, jurându-se pe mormântul maică-sii că era silit să sature gaura unguroaicei, tocmai el, ce iubea mai mult bărbaţii decât femeile, de pecetea lui beizadea Mihalache, care-i dădea lui Erzsi mare putere asupra lui. Pasămite, aşa cum eu îi datorăm ascultare lui Manoil, acesta îi datora ascultare lui Erzsi, iar toţi, bărbaţi şi femei fără deosebire, trebuia să ne supunem boierului chior, ce, la rându-i e dator să asculte de o putere tainică, de o putere care face şi desface toate rosturile lumeşti, astfel că nimeni nu e slobod să făptuiască ceea ce vrea, ci doar ceea i se porunceşte sau i se îngăduie.

Mă prefăceam că nu iau seama la cele spuse întru apărarea sa de slujnicul boieresc şi zbieram mai departe că vreau să mor, ameninţându-l pe Manoil că dacă nu se va găsi nimeni să-mi facă de petrecanie o să iscodesc oarece modru ca să-mi iau viaţa eu singur.

Plângând cu şapte rânduri de lacrimi, făţarnicul îmi spuse atunci că moartea era nimic pe lângă caznele pe care mi le pregăteau oamenii starostelui Ifrim, dacă nu voi promite că o să mă supun de acuma orbeşte mai-

marilor mei. Doar poruncile lui beizadea Mihalache, care în planurile sale ascunse avea trebuinţă pesemne de harurile mele de păcălici, o făcuseră pe Erzsi să-mi cruţe viaţa lângă izvor.

Îmi dădeam seama că întinsesem coarda prea mult şi că adevărata primejdie nu venea dinspre partea lui Manoil, ci dinspre aceea a unguroaicei. Ceva îmi spunea că trebuie să fiu cu mare băgare de seamă, căci ochiul gheţos al boierului veghea asupră-mi până şi în creierii acelor pustietăţi. Dădusem dovadă de nebunie atunci când mă repezisem la gâtul lui Manoil, iar acum trebuia să-mi îndrept greşeala cu orice preţ, bizuindu-mă pe înzestrările mele de pezevenghi şi pe dragostea ce mi-o purta secretarul lui beizadea Mihalache.

Blestemându-mi în sinea mea amarnic nesocotinţa, i-am cerut prin urmare lui Manoil un răgaz de gândire.

Istovit, Kostas a aţipit în cele din urmă.

Îmi simţeam mâinile amorţite şi fruntea plumbuită de oboseală, scrisesem mai bine de douăsprezece ceasuri. Aş fi furat cu bucurie câteva ore de somn şi tocmai mă pregăteam să mă strecor în culcuş când am desluşit un zgomot uşor, care m-a făcut să tresar: cineva zgâria încetişor la uşa sălaşului nostru.

Nu putea să fie poliţia, poliţia îşi anunţă prezenţa mai zgomotos, aşa că m-am hotărât să deschid.

Era un copil rufos şi pipernicit – una dintre acele fiinţe famelice i ue îşi duc viaţa de azi pe mâine prin tainiţele însăne ale Veneţiei, trăind din furtişaguri şi cerşetorii. Ochii lui albaştri de heruvim au pâlpâit spre mine cu frică în timp ce îmi întindea un petic de hârtie mototolit, pe care am recunoscut scrisul bătrânului Lionardo.

Am citit biletul cuprins de presimţirile cele mai întunecate.

Dumnezeule! Signor Galeazzo murise, capul meu era în primejdie, iar spiţerui mă chema degrabă la dânsul, pentru o pricină de mare însemnătate.

Când am ridicat ochii de pe bilet, copilul dispăruse. Aş fi fost în stare să cred că am început să am şi eu parte de vedeniile spăimoase ale lui Kostas Venetis, dacă n-aş fi ţinut între degetele ce începuseră să tremure scrisoarea lui Lionardo.

În liniştea grea nu se auzea decât respiraţia calmă a iubitului meu.

Luând-o pe uliţe ocolite şi dosnice, cu inima zgribulită de frică, aruncând tot timpul uitături îngrozite în urmă, după pălăriile negre ale agenţilor de

poliţie, am pornit spre prăvălia bătrânului. Deşi ceva îmi spunea că mai înţelept ar fi fost să rămân în ascunzătoare, o uriaşă curiozitate, pe care nu mi-o puteam în niciun chip stăpâni, mă îmboldea spre spiţeria lui Lionardo, la care speram să aflu cuvânt de lămurire şi ajutor. Mă temeam de poliţie, dar şi mai rău mă temeam de furia lui Kostas Venetis, pe care fără voia mea, îl băgasem într-o încurcătură urâtă, iar Kostas nu lăsa niciodată asemenea pricini nepedepsite.

Am izbutit să mă furişez până la urmă în mulţimea de curioşi care înconjura farmacia cu obloanele trase, de unde Lionardo (aşa cum mi-a şoptit la ureche o zarzavagioaică bătrână, de la care cumpăram pe vremuri salată şi castraveţi pentru masa bătrânului) tocmai fusese ridicat de poliţie. Se zvonea că leacurile lui fuseseră pricina morţii lui signor Galeazzo şi că – în cârdăşie cu doctorul Buonnavista – spiţerui trimisese pe lumea cealaltă mai multe notabilităţi ale burgheziei veneţiene. De cinci ani se străduia poliţia să descurce iţele acestei afaceri, dar acum (se şuşotea în rândurile mulţimii ce se bulucea în jurul farmaciei), comisarul Degli Rovere izbutise să adune toate dovezile trebuincioase, iar cei doi criminali aveau să plătească, potrivit legii, pentru faptele lor.

Simţeam că îmi fuge pământul de sub picioare; puteam ajunge la ocnă sau chiar la spânzurătoare. Ştiam eu ce se ascundea în leacurile pe care i le administrasem vreme de câteva luni lui signor Galeazzo din porunca spiţerului? Oare nu cumva acesta, împreună cu complicele său, se folosiseră de mine pentru a-şi duce la bun sfârşit uneltirile criminale, omorându-l cu mâna mea pe moşneagul cel ipohondru? Mi se părea că trăiesc una din acele istorii pline de spaimă pe care le auzeam din gura lui Kostas Venetis, totul se întunecase în jurul meu şi auzeam că prin vis vocea bătrânei zarzavagioaice întrebându-mă cu îngrijorare dacă nu cumva mă simt rău.

A trebuit să mă sprijin de braţul băbuţei, căci genunchii mi se muiaseră şi aproape că nu mai eram în stare să mă ţin pe picioare. Nişte femei au început atunci să mă stropească cu apă, punând slăbiciunea mea pe seama căldurii care făcea să se ridice din mâlurile stătute ale Veneţiei o duhoare de mortăciune.

Primul meu gând a fost acela de a părăsi în cea mai mare grabă oraşul acesta, unde simţeam ameninţarea gheţoasă a ştreangului strângându-mi-se în jurul grumazului.

M-am smuls din braţele bătrânicii, care continua să-mi şoptească vorbe de încurajare, şi am luat-o la fugă, cu gândul să-l părăsesc pe Kostas Venetis pentru a-mi pune pielea la adăpost. Am umblat multă vreme la întâmplare prin zarva Veneţiei, neştiind încotro s-o apuc, iar în mintea mea se înfruntau gânduri amestecate. Voiam să plec, voiam să şi rămân pentru a avea grijă în continuare de Kostas, iar când spaima de oamenii comisarului Degli Rovere îmi muşca mai abitir măruntaiele, chipul slăbit de boală al iubitului meu îmi năzărea dinainte privindu-mă mustrător şi învinovăţindu-mă de vânzare. Lanţuri nevăzute, mult mai greu de purtat decât cele ale temniţei, mă ţineau încă strâns legat de Kostas Venetis şi, în timp ce mintea-mi croia planuri prăpăstioase de fugă, picioarele mă purtau, cu de la sine voinţă, spre vizuina unde mă aştepta Kostas.

Acesta m-a primit mânios şi mi-a poruncit să iau fără zăbavă condeiul, învinovăţindu-mă că, în loc să-mi împlinesc cu credinţă misia ce mi-o încredinţase, mă ţin de haimanalâcuri.

O! Dacă aş fi găsit destulă putere în inima mea slăbănoagă pentru a-l vesti pe Venetis de primejdia în care intrasem, sunt sigur că mintea lui dibace ar fi găsit o cale de izbăvire! Nu i-am spus însă nimic, fiindcă mă ştiam vinovat faţă de dânsul şi ştiam de asemenea că, într-un val de mânie, ar fi fost în stare să mă ucidă. Nu eu îl adusesem în casă pe doctorul Buonnavista? Nu eu făcusem pe sluguţa în prăvălia spiţerului, şi mai cu seamă nu eu îl slujisem pe signor Galeazzo, primind, în schimbul micilor dezmierdări pe care i le îngăduiam, tot soiul de daruri?

Mi-am strâns buzele, n-am scos niciun cuvânt şi am scris mai departe povestea lui Kostas Venetis.

Acesta istorisi mai departe:

Reuşisem în cele din urmă să redobândesc încrederea lui Manoil şi, sub privirea bănuitoare a unguroaicei, am făgăduit că nu voi mai ieşi niciodată de acum înainte din cuvântul mai-marilor mei.

La scurtă vreme după asta am aflat că, din porunca lui beizadea Mihalache, urma să luăm drumul Parisului, pentru a duce la bun sfârşit una dintre sarcinile de taină ale boierului.

Am pornit la drum cu inima grea, pentru că ştiam foarte bine de pe-acum cam ce fel de sarcini sunt cele poruncite de chior, presimţeam noi nenorociri şi primejdii. Călăuziţi de Erzsi, care cunoştea toate tainele muntelui, am trecut, pe

poteci ştiute doar de contrabandişti, graniţa austriacă, apoi, în locuinţa unui mocan, ne-am îmbrăcat în veşminte evropeneşti.

Am călătorit pe jos, cu căruţa, cu diligenţa şi, în cele din urmă, cu trenul. Privind de la fereastra unui vagon dealurile mănoase ale Ardealului, întinsurile pustei maghiare sau pădurile verzi ale Austriei, care erau toate privelişti noi pentru mine, îngrijorarea-mi începu să se risipească, iar patima urâcioasă a geloziei, care îmi ronţăia inima ca un guzgan, a început pentru o vreme să lâncezească.

La Budapesta, drumurile noastre s-au despărţit. În piaţa gării pe Erzsi o aştepta o trăsură, în vreme ce Manoil şi cu mine ne-am petrecut noaptea în odaia unui hotel sărăcăcios şi neprimitor.

În noaptea aceea m-am străduit din răsputeri să redobândesc sufletul şi trupul secretarului boieresc, răspunzând cu o dragoste prefăcută sărutărilor şi îmbrăţişărilor lui pătimaşe şi i-am dăruit în cele din urmă ceea ce îşi dorea atât de mult de la mine. La sfârşit, cu faţa plină de lacrimi, care nu ştiu dacă erau de recunoştinţă sau voluptate, omul lui beizadea Mihalache mi-a sărutat mâinile şi picioarele şi m-a încredinţat încă o dată că mă iubeşte numai şi numai pe mine. Era din nou în robia mea şi simţeam că aşa o să rămână până la moarte.

În zorii zilei următoare am pornit spre Viena, unde urma să poposim câteva zile.

Minunăţiile acestui oraş, căruia i-am străbătut bulevardele falnice, străjuite de somptuoase palate, m-au făcut aproape să uit de trădarea lui Manoil şi de intrigile boierului chior. Ce erau uliţele murdare ale Stambulului, pe care hălăduisem odinioară în tovărăşia lui Yussuf, pe lângă frumuseţile Vienei, unde totul părea croit, într-o rânduială desăvârşită, cu rigla şi compasul, încântând ochiul şi spiritul totdeodată?

Priveam cu ochi uluiţi la turnurile semeţe ale bisericilor, care păreau, asemenea unor săgeţi uriaşe, că iau cu asalt zarişstea largă a cerului, mă holbam la faţadele monumentale, împodobite cu statui, ale palatelor, mă minunam de curăţenia străzilor, udate şi măturate tot timpul, şi de înfăţişarea îngrijită a trecătorilor, care nu semănau nicidecum cu mulţimile zdrenţăroase ce se înghesuiau prin mahalalele cetăţilor de la Răsărit, fără să ştiu pe atunci ce întâmplări neobişnuite îmi va fi dat să trăiesc în oraşul acesta, că voi pătrunde în saloanele palatelor imperiale şi că voi lega nu peste mult

cunoştinţă cu câţiva dintre oamenii cei mai sus-puşi ai împărăţiei austriece.

N-am întâlnit nicăieri mulţimile de milogi, schilozii cu beteşuguri adevărate sau prefăcute – pe care la Stambul sau la Bucureşti îi vedeai la tot pasul şi am aflat de la Manoil că aceştia nu-s slobozi să umble pe străzile Vienei, fiind ţinuţi pe socoteala statului în nişte case speciale şi obligaţi să înveţe un meşteşug.

În schimb poliţaii forfoteau pretutindeni, căci Majestatea Săfranz joseph ţinea la liniştea supuşilor săi, pe care se străduia să-i ocrotească nu doar de răufăcători, ci şi de aţâţătorii de răzmeriţă, y y y y ce vorbeau prin taverne despre nevolnicia puterii împărăteşti, prostia împăratului şi scandalurile din sânul familiei imperiale.

Dar ce-mi păsa mie de toate acestea! Strângând cu gingăşie de braţul lui Manoil, la fel de fâstâcit ca şi mine de măreţia monumentelor vieneze, am colindat prin grădinile de la Schonbrunn, am admirat jocurile de apă ale fântânilor şi formele statuilor albe de marmură, descoperind că inima mea, deşi strâmbată din naştere, după voia lui Dumnezeu, nu era nesimţitoare la frumuseţe.

Am fost dus în palate unde oamenii de rând erau îngăduiţi să privească cadrele maeştrilor celor vechi, ale căror nume le-am aflat din gura lui Manoil, ce era cu patimă îndrăgostit de meşteşugul picturii şi chiar încercase în taină să zugrăvească.

Am ajuns până pe pajiştile din Prater, ui» de tolăniţi în iarba moale şi mătăsoasă ne-am făcut jurământe de dragoste. Şi, cu simţurile încălzite de şnapsul de pere, începusem să cred că dă să-mi mijească în inimă un fior plăpând de iubire pentru Manoil, care nu mai ştia cum să-şi arate bucuria că în cele din urmă ajunsese să-mi fie ibovnic.

Am poposit sub umbrarul cârciumioarelor de la marginea Vienei, descoperind că locuitorii oraşului sunt oameni veseli de felul lor, care fac casă bună cu dansul şi cu cântarea. Ne-am îndopat cu vestiţii cârnaţi vienezi şi am golit mai multe stacane pântecoase de bere, bând laolaltă cu calfele şi cu băieţii de prăvălie, la îndemnul unui agent de poliţie mustăcios, în sănătatea Majestăţii sale imperiale.

Dacă pe timpul zilei umblam după voia noastră, încercând să cuprindem cu ochii cât mai multe din frumuseţile acestui oraş, de care mă leagă, aşa cum o să vezi din partea ce urmează a istorisirii, amintiri pline de ciudăţenie, între

ceasurile şapte şi nouă ale serii nu mai eram slobozi, intram în slujba boierului chior. Manoil îşi cumpărase un ceasornic de buzunar pe care, îndată ce se simţea pe aproape ceasul de sânge al asfinţitului, îl cerceta din mânuţă-n minută, căci misia noastră era ca la şapte ceasuri fix să ne aşezăm pe terasa unei cafenele de pe Mariahilferstrasse şi să aşteptăm apariţia unui vânzător de păpuşi.

Nu ştiu nici acum care era socoteală cu acel vânzător – un om rotofei şi trandafiriu, care se învârtea printre mese ţinând în braţe câteva păpuşi foarte meşteşugit alcătuite –, ştiu doar că la vederea lui îl simţeam pe Manoil cuprins de o încordare neobişnuită. Omul trecea zâmbitor de la o masă la alta, oferindu-şi în tăcere comorile băutorilor de cafea şi femeilor care mâncau îngheţată şi, deşi rareori se întâmpla să-şi găsească un muşteriu, zâmbetul nu-i părăsea niciodată faţa bucălată şi rozalie.

La masa noastră s-a oprit însă abia într-a treia sau a patra seară şi spre mirarea mea l-am auzit întrebându-l franţuzeşte pe Manoil:

— Dumneavoastră nu aveţi un frate care locuieşte la Graz?

Omul lui beizadea Mihalache păli uşor şi răspunse cu o voce nesigură:

— Fratele meu s-a mutat vara trecută la Maribor.

— Daţi-mi voie atunci că în amintirea fratelui dumneavoastră să vă ofer această jucărie neînsemnată, făcu vânzătorul întinzându-i lui Manoil o păpuşă cu păr cânepiu pe care secretarul boierului chior a înfundat-o, cu degete tremurătoare, într-unul din buzunarele redingotei sale cernite.

Am părăsit Viena a doua zi, fără să primesc nicio lămurire din partea lui Manoil în legătură cu întâmplarea ciudată pe care tocmai ţi-am povestit-o. Nici despre misia pe care o aveam de împlinit la Paris nu izbutisem să aflu nimic, căci secretarul boieresc avea buzele cusute în această privinţă şi, de câte ori încercam să-l descos, se mulţumea să zâmbească amar sau să-mi arunce o căutătură plină de milă.

Pe bulevardele Parisului n-am mai regăsit nimic din voioşia şi farmecul Vienei. Nimerisem o vreme ploioasă, iar străzile înguste şi mohorâte pe unde ne-a purtat trăsura tocmită de Manoil, luminate ici-colo, în plină zi, de flacăra galbenă a vreunui felinar stingher, aveau un aer atât de rece şi de ursuz, încât m-am pomenit strângând tare mâna iubitului meu, parcă pentru a stoarce dintr-însa un strop de căldură.

Puţinii trecători pe care îi zăream prin geamul trăsurii – câteva pălării

negre, câteva pelerine lungi şi întunecate, câteva feţe de o paloare bolnăvicioasă – păreau pătrunşi până la oase de frig şi de umezeală.

Am observat că obrajii lui Manoil se acoperiseră de o spuză roşiatică, iar mâna pe care i-o strângeam cu putere dogorea ca jăraticul.

Beizadea Mihalache ni-l hărăzise drept gazdă pe un oarecare Herr Schmoll, care, la etajul al doilea al unei clădiri coşcove din Cartierul Latin, ţinea o pensiune şi o şcoală de dans.

Acest Herr Schmoll era un austriac mărunţel, cu o faţă de maimuţoi plină de zbârcituri, care îşi ascundea chelia sub o uriaşă perucă de culoarea ruginii – întotdeauna zburlită precum creasta unui cocoş mânios. În timp ce vorbea (şi vorbea mult, căci era gălăgios ca un italian), faţa i se schimonosea într-o sumedenie de strâmbături caraghioase, iar mâinile, ba chiar şi picioarele, i se mişcau în toate direcţiile, de parcă ar fi fost o marionetă căreia un păpuşar poznaş sau neîndemânatic i-ar fi mânuit sforile în bătaie de joc. Iar dacă la toate acestea mai adaug şi fracul, a cărui coadă aproape că mătura duşumeaua şi de care nu rareori i se întâmpla să se împiedice, îţi va fi lesne să înţelegi că noul nostru proprietar era una dintre acele fiinţe sucite, care parcă se iau ele singure în derâdere, maimuţărind, prin ceea ce spun şi ce fac, adevărata fire omenească.

Primirea călduroasă cu care ne-a blagoslovit Schmoll ne-a făcut să uităm pentru o vreme aerul neprietenos al Parisului. Ne-a strâns de nenumărate ori mâinile, ne-a încredinţat, ţopăind în felul său caraghios, că în casa lui ne vom simţi ca într-o adevărată familie şi, în cele din urmă, folosind cuvintele cele mai pompoase de laudă, ne-a prezentat femeilor ca şi cum am fi fost prietenii săi de o viaţă.

Se cade să ştii că în casa lui Schmoll numărul femeilor se putea lua la întrecere doar cu cel al pisicilor; o nevastă, trei fiice şi patru nepoate ne – au întins bărbăteşte mâinile lor uscăţive, măsurându-ne din ochi cu severitate, ca pe nişte şcolari care tocmai au săvârşit cine ştie ce boroboaţă. Toate erau înalte şi uscăţive şi semănau atât de bine una cu alta, încât abia le puteai deosebi. Şi toate purtau nişte ochelari cu ramă de sârmă care dădeau o şi mai mare asprime feţelor lor tăioase şi gălbejite, lipsite de orice graţie muierească.

Nici cămăruţa în care am fost conduşi de Herr Schmoll nu se arăta mai prietenoasă. O masă şchioapă, două paturi de fier şi două scaune hârbuite alcătuiau toată zestrea acestei mici peşteri în care se simţea din plin toată

răceala toamnei pariziene.

Prima noapte pe care am petrecut-o aici n-a mai avut nimic din farmecul nopţilor noastre vieneze. Manoil avea fierbinţeală şi a tuşit de câteva ori; era acoperit de sus până jos de o sudoare fierbinte şi s-a zvârcolit toată noaptea în aşternut, plângându-se din pricina frigului şi a mirosului puternic de varză murată care venea de pe coridor. Somnul nu m-a cercetat nici pe mine decât foarte târziu: gândurile negre, care mă părăsiseră în timpul zilelor petrecute la Viena, reveneau acum cu şi mai multă putere, otrăvindu-mi închipuirea, în timp ce degetele mele se plimbau parcă fără voie undeva deasupra sânului stâng, pipăind pecetea drăcească a lui beizadea Mihalache, care cu siguranţă nu uitase de mine. Şi m-am pomenit blestemând amarnic în gând cătuşele care mă ţineau la cheremul boierului chior, transformându-mă într-un rob lipsit de voinţă, hărăzit să înfăptuiască orbeşte poruncile altora. Sângele meu grecesc, în care lucra încă duhul de slobozie, se răzvrătea împotriva temniţei nevăzute în care fusesem închis şi simţeam – mai amarnic că niciodată – că nu mai mă pot bizui nici pe ajutorul lui Dumnezeu.

Dumnezeu se lepădase de mine, aşa cum şi eu mă lepădasem de dânsul atunci când mă lăsasem însemnat cu pecetea lui beizadea Mihalache.

A doua zi dimineaţă Manoil m-a încunoştiinţat cam ce fel de î viaţă aveam să duc la Paris, după voia boierului de la Bucureşti, care avea planurile sale în legătură cu mine: deoarece dovedisem că am agerime de ochi, minte ascuţită şi dibăcie de degete, beizadea Mihalache hotărâse că trebuie să mă desăvârşesc în meşteşugul de scamator. Iar, prin legăturile sale tainice, pe care le avea în straturile de sus şi de jos ale societăţii, izbutise să-mi găsească şi dascălul cel mai potrivit: pe vestitul magician Aleppo Aleppi, ale cărui numere de iluzionism făceau de câtva timp adevărate furori prin localurile selecte ale Parisului.

Şi iată că a venit vremea, Nemţoaico, să-ţi istorisesc şi despre împrejurările în care mi-am făcut adevărata ucenicie într-ale scamatoriei, căci puţinul pe care îl deprinsesem în copilărie de la Mamulos era o nimica toată, simplă pehlivănie pentru care era de ajuns să ai oarecare iuţeală de mână, pe lângă adevărata artă a magiei, întemeiată pe o învăţătura tainică, ale cărei az-buchii mi le dezvăluise pe vremuri părintele Makarios.

Cât despre dascălul pe care mi-l hărăzise beizadea Mihalache, trebuie să recunosc că nici nu se putea face alegere mai pe măsura dorinţei mele de a

ajunge la acele cunoştinţe care le sunt oprite oamenilor de rând şi dau stăpânire asupra unor puteri nevăzute, întreaga mea dibăcie de scamator, de care ai avut de atâtea ori prilejul să te minunezi tu însuţi, i se datorează lui Aleppo Allepi. Dar puţini oameni ştiau pe vremea aceea că în spatele acestui nume de împrumut se ascundea vlăstarul unei renumite familii aristocratice care, în anii Restauraţiei, reuşise să-i uimească pe profesorii cei mari ai Sorbonei prin neobişnuita lui agerime de minte şi prin bogăţia cunoştinţelor sale. Hărăzit unei strălucite cariere de matematician, tânărul Xavier de Beaulieu a fost însă dezamăgit foarte repede de deşertăciunea ştiinţei lumeşti, care le dă, celor ce încearcă să o pătrundă, doar o simplă spoială de înţelepciune, iar cunoaşterea temeinică a matematicii l-a împins mai întâi către ştiinţa ascunsă a numerelor, apoi către studiul aprofundat al Cabalei. Sub presiunea Arhiepiscopiei Parisului, care ameninţa cu excomunicarea, a fost repudiat de propria-i familie, izgonit din saloanele bigote şi clevetitoare de sub Carol al X-lea, constrâns să se ascundă în straturile de jos ale societăţii, unde a ajuns în curând să fraternizeze cu cauza celor săraci. Toate revoluţiile şi răzmeriţele care au zguduit Parisul în ultimii cincizeci de ani l-au găsit astfel pe baricadele lor şi pe fostul duce de Beaulieu, care după ce schimbase cămăşile de mătase cu bluză albastră de proletar, era cunoscut acum prin tavernele sărace ale foburgului Saint-Antoine drept tătuca Fraternité. A corespondat cu Karl Maix, l-a cunoscut îndeaproape pe vestitul Bakunin şi a fost prietenul lui Elysée Réclus, devenind unul dintre căuzaşii cei mai zeloşi ai anarhismului. Aflat departe de Franţa în anii celui de-al Doilea Imperiu, s-a repatriat tocmai la vreme pentru a se număra printre conducătorii Comunei, fiind unul dintre cei ce au ordonat incendierea palatului Tuileries. După intrarea versaiezilor în Paris a dispărut fără urmă, pentru a reapărea, odată cu reîntoarcerea comunarzilor, sub numele de Aleppo Aleppi şi sub înfăţişarea unui bătrân ciolănos, năpădit de o barbă sălbatică, în care puţini l-ar mai fi recunoscut pe frumosul Xavier de Beaulieu sau pe tătuca Fraternité.

Acesta era omul în faţa căruia m-a condus Manoil, întinzându-i un plic mare şi alb, pe care am putut desluşi steaua în cinci colţuri a lui beizadea Mihalache.

Vreme de un an am ucenicit pe lângă Aleppo Aleppi.

O carte scrisă de părintele nostru Abraham stătea la temeiul învăţăturii legate de taina cercului ce se roteşte înainte şi înapoi, despre care aflasem

câte ceva din cuvântul părintelui Makarios.

Dumnezeu cel Sublim şi Măreţ a gravat numele său prin trei numeraţii: Sepher, Sephar şi Sipur, adică numere, litere şi cuvânt, cuprinse în zece calităţi şi douăzeci şi două de litere.

Aceste litere sunt sculptate în glas, sunt gravate în aer şi sunt aşezate spre pronunţare în cinci locuri: în gât, în palat, în limbă, în dinţi şi în buze, alcătuind temeliile. Iar cercul ce le cuprinde pe toate se poate rod fie înainte, şi atunci înseamnă fericire, fie înapoi, şi aceasta înseamnă durere şi suferinţă.

Obârşia oricărei puteri se află în această cunoaştere: există treizeci şi două de căi ale înţelepciunii şi fiecare dintre ele e în legătură cu o putere. Puterea vine de la rugăciune şi rugăciunea de la cunoaştere.

Cine cunoaşte adevăratul nume al îngerilor va dobândi, prin puterile rugăciunii, stăpânire asupra acestora. Cu ajutorul îngerilor, fie buni, fie răi, căci la Dumnezeu binele şi răul sunt deopotrivă, se săvârşeşte lucrarea Atotziditorului, care îi îndreaptă pe unii şi îi strâmbă pe alţii, a creat şi trandafirul şi şarpele.

Nimeni nu poate dobândi mai multă putere decât i s-a hărăzit prin înţelepciunea lui Dumnezeu, după cum stă scris în pilda talanţilor: unii au puterea laudei, alţii pe aceea a blasfemiei; unii pot să vindece, alţii pot să îmbolnăvească, există o putere de a îndrepta şi o putere de a strâmba, o putere a spiritului şi o putere a trupului, o putere lumească şi o putere duhovnicească – care se împart, toate, după socoteli tainice, pe care mintea omenească nu le poate nici cuprinde, nici măsura.

Puterea pe care am dobândit-o cu ajutorul lui Aleppo Aleppi e una dintre cele mai neînsemnate şi ţine de încordarea voinţei; cu ajutorul ei am reuşit să sporesc o parte din darurile pe care mi le descoperisem din copilărie, dar n-am izbutit niciodată, deşi mă socotisem mai presus de toţi oamenii, să săvârşesc minuni în adevăratul înţeles al cuvântului.

Puţin mi s-a îngăduit şi n-am tăcut decât ceea ce mi s-a îngăduit. Jurasem pe pecetea lui Solomon să nu mă folosesc de slabele puteri ce le căpătasem decât pentru experienţele mele de iluzionism.

Petreceam câte zece ceasuri pe zi în tovărăşia lui Aleppo Aleppi, iar către seară primeam încuviinţarea să mă întorc în cămăruţa pe care, după puterile lui, Manoil se străduia s-o înveselească. O colivie cu doi canari şi câteva ghivece cu muscate au apărut pe pervazul ferestrei ce dădea spre o curte

interioară murdară şi întunecoasă. Pereţii golaşi fură împodobiţi cu nişte mici zugrăvituri, cumpărate pe mai nimica de Manoil de la un neguţător de tablouri, iar un covoraş turcesc în culori vii a acoperit, după voinţa iubitului meu, duşumelele roase de cari.

Acum odăiţa noastră devenise ceva mai prietenoasă: aşezaţi lângă sobiţa cu cărbuni, care ne alinta cu o căldură plăcută, ne petreceam serile jucând nesfârşite partide de table sau urmărind firul întortocheat al istorisirii din cine ştie ce roman foileton, pe care Manoil îl citea cu glas tare, tălmăcindu-mi, răbdător, cuvintele ce-mi rămâneau neînţelese şi lămurindu-mă în legătură cu năravurile evropeneşti, despre care până atunci, ca un puiandru de grecotei ce eram, nu ştiam mare lucru.

Ziarele, înghiţite de Manoil cu o curiozitate de neistovit, ne ţineau la curent cu mersul politichiei: aşa am aflat despre moartea neaşteptată a lui Gambetta şi despre falimentul băncii L'Union Generale, care dusese la ruină numeroase familii catolice, mai sărace sau mai înstărite. Unii jurnalişti desluşeau, în spatele acestor evenimente, lucrarea ascunsă a Sindicatului – o frăţie de taină, care îi strângea laolaltă pe bancherii evrei, pe capii francmasoneriei şi pe generalii Kaiserului de la Berlin, avându-l în frunte pe pastorul Giinther, capelanul personal al lui Wilhelm al II-lea. Scopul acestei frăţii ar fi fost acela de a strivi definitiv Franţa sub călcâiul Germaniei şi de a duce de râpă autoritatea bisericii, răspândind în popor otrava ucigătoare de suflet a ateismului.

Împărtăşindu-mi toate acestea, omul lui beizadea Mihalache îmi aruncă câte o zâmbră plină de înţeles, întărindu-mă în bănuiala că niciuna dintre aceste întâmplări care agitau populaţia Parisului nu era străină de puterea ai cărei căuzaşi ajunseserăm prin voinţa boierului chior.

Când îi ceream desluşiri despre misia ce o aveam la Paris, Manoil se mulţumea acum să mă mângâie pe obraz cu mâinile sale frumoase şi se jura că nu ştie mai mult decât mine: treaba noastră era să îndeplinim orbeşte toate poruncile pe care le vom primi atunci când va veni vremea să trecem la fapte, iar până atunci nu aveam decât să ne bucurăm de fiecare moment de răgaz pe care ni-l îngăduia beizadea Mihalache şi pentru care vom avea de plătit, neîndoielnic, cu sânge şi suferinţă.

El însuşi încerca să se bucure în felul său de aceste momente de răgaz, îngrijindu-şi muşcatele şi canarii, cărora le adresă cuvintele româneşti cele mai

drăgăstoase, punând la cale plimbări prin împrejurimile Parisului, nu lipsite de farmec nici la vreme de toamnă, sau încercând să zugrăvească cu culoare de apă câte un colţ liniştit de cartier, luminişul unei păduri sau plopii tremurători de la marginea unei şosele.

Începuserăm să ne iubim liniştit, fără patimă, iar din inima mea dispăruse orice picătură de gelozie şi orice dorinţă de răzbunare.

Uneori Aleppo Aleppi îmi cerea să-l însoţesc prin cuibarele unde clocea duhul de răzvrătire al anarhismului.

Am cunoscut foşti comunarzi, cu fetele schimonosite de ură, care juraseră să răzbune, cu ajutorul pumnalului şi al bombei artizanale, sângele vărsat de armatele lui Thiers şi am fost condus de ducele de Beaulieu la Zidul Federaţilor de la Pere-Lachaise, unde pieriseră, sub împuşcăturile versaiezilor, o sută patruzeci şi şapte dintre capii Comunei. Arătându-mi găurile ciunte de glonte ce se mai desluşeau încă pe zidul cimitirului, bătrânul avea lacrimi de mânie în ochi. Şi, strângându-mă tare de mână, începu să-mi istorisească povestea săptămânii de sânge: în cuvinte doldora de o ură fără istov, cărora nu le-a fost greu să mă înflăcăreze pentru cauză dreaptă a comunarzilor, Aleppo Aleppi mi-a înfăţişat astfel intrarea sălbatică în Paris a soldaţilor versaiezi, moartea lui Miliere – împuşcat pe treptele de la biserica Madeleine, execuţiile de la Satory, măcelul din Pere-Lachaise, sutele de muncitori masacraţi doar fiindcă unui ofiţer pe jumătate ameţit de băutură i se năzărise că au urme de praf de puşcă pe mâini, sentinţele capitale înfăptuite fără judecată, apoi procesele interminabile, condamnările la moarte, deportările, înfruntările comunarzilor care izbutiseseră să se ascundă prin cine ştie ce tainiţe cu poliţia secretă a celei de-a Treia Republici.

În ziua aceea m-am molipsit de ura lui Aleppo Aleppi, devenind unul dintre obişnuiţii subteranelor anarhiste. Aici am aflat că proprietatea este un furt, legile – (după spusa lui Fourier) pânzele de păianjen ale bogaţilor şi cătuşele de oţel ale săracilor, iar preoţii, monarhii, oamenii de stat, funcţionarii şi militarii, afaceriştii şi cămătarii – nişte călăi ai umanităţii. Şi n-o să uit niciodată ziua când, însoţindu-l pe Aleppo Aleppi, am urcat la etajul al doilea al unei case de pe Rue Mouffetard, unde, îmbrăcat într-o bluză neagră de lucrător, Jean Grave scria de unul singur şi tipărea la o presă de mână ziarul Revolta. După cum n-o să uit nici locuinţa modestă din cartierul Clichy unde, într-o seară geroasă de iarnă, l-am auzit vorbind pe prinţul Kropotkin.

Omul acesta mărunt şi pleşuv, cu o barbă de sfânt, pe al cărui chip era zugrăvită o bunătate nemărginită, a reuşit să mă convingă că mersul înainte al lumii nu poate fi înfăptuit decât prin crimă şi violenţă, care au menirea să arunce lumea afară din făgaşul ei şi să o îndrume pe o cale nouă, folosind atentatul şi dinamită, ce preţuiesc mai mult decât o mie de manifeste. Era aceeaşi învăţătură pe care o auzisem şi la Bucureşti din cuvântul lui beizadea Mihalache, iar Aleppo Aleppi mă încredinţase că violenţa e îngăduită de Dumnezeu, în ale cărui planuri ascunse îşi află locul în aceeaşi măsură şi sfântul şi criminalul.

Crimă, ca şi sfinţenia, poate să ducă la mântuire, căci cine îşi pune în joc sufletul pentru alţii îl câştigă, iar cel ce vrea să-şi pătreze sufletul pentru sine îl pierde.

După religia liturghiei trebuie să urmeze religia dinamitei, care flămânzeşte după sfinţi şi martiri.

O dată pe săptămână în salonul cel mare al locuinţei lui Schmoll, care servea în mod obişnuit pentru lecţiile sale de dans, se făcea muzică. Un violoncel şi o harfă, un flaut şi o vioară adunau împrejurul lor, la aceste prilejuri, nu doar pe cei ai casei, ci şi pe unii amici ai lui Schmoll, care vorbeau toţi cu un groaznic accent nemţesc, fumau tutun ieftin, râgâiau fără sfială a bere şi a cârnaţi, ba slobozeau uneori şi câte un vânt zgomotos, care nu părea însă să stingherească pe nimeni, spre marele dezgust al lui Manoil, ce avea, în toate privinţele, manierele unui aristocrat.

Era destul însă ca, sub tavanul ponosit al salonului, să se facă auzite primele acorduri ale unui cvartet ca toate aceste chipuri bădărane de băcani şi de toptangii, îmbuibaţi cu varză murată şi afumătură de porc, să sufere o preschimbare neaşteptată: pleoapele se lăsau greu peste ochii de vacă ai musafirilor, frunţile căpătau ceva din nobleţea ivoriului vechi, pe feţele grosolane se vedeau zugrăvite semnele unui extaz dureros, acelaşi extaz de care îl desluşeam pe chipul lui Manoil atunci când făceam dragoste, vădindu-mi mie, care eram pe atunci un neştiutor, că puterea muzicii nu se deosebeşte prea mult de aceea a rugăciunii.

Pe măsură ce mă lipeam tot mai tare de cauza anarhismului, îndeplinind misii primejdioase, pedepsite cu ocna şi eşafodul, muzica mă alina şi mă liniştea, înălţându-mă spre culmi de pace şi bucurie, iar iadul în care trăiam devenea rai sub puterea arcuşului vrăjit al lui Schmoll, care se pricepea să

smulgă din lemnul violoncelului sunete de o asemenea dulceaţă şi armonie, încât îţi sugrumau sufletul.

În momentul în care începea să cânte, omuleţul acesta cu mişcări dezordonate şi chip de maimuţă nu mai era caraghios, era grandios! El şi violoncelul său păreau să alcătuiască un singur trup şi o singură inimă, iar toate sunetele, când triste ca un cer negru de iarnă, când grave precum curgerea liniştită a unui fluviu, când pline de o infinită delicateţe, nu doar că vibrau în lumina pâlpâindă.1 lumânărilor, ci, în acelaşi timp, se zugrăveau pe faţa lui Schmoll, i are ba se întuneca de mâhnire, ba se crispă de durere ca o inimă Icântă, ba se destindea brusc, într-o părere de zâmbet. Flautul, vii ţară şi harfa, intrând în vorbă cu suspinul violoncelui, amestecându-şi glasurile cu glasul acestuia, împletindu-se şi despletindu-se iar, îţi aduceau aminte de murmurul melancolic şi de şoaptele unei păduri fermecate, aşa că nu mai băgai de seamă că femeile ce le mânuiau erau ţepene, bărbătoase şi lipsite de graţie.

Sub puterea muzicii, sufletul meu de sălbăticiune se îmblânzea, iar ceea ce simţeam era totodată o nesfârşită bucurie şi o mare durere. Revedeam în închipuire obrajii trandafirii şi nevinovaţi ai lui Iannis, ochii de culoarea migdalei ai lui Yussuf, chipul, tăiat parcă în piatră, al părintelui Makarios, îmi aminteam de vremurile când învăţam să bat toaca sub oblăduirea fratelui Mânaş şi auzeam parcă din nou glasul de femeie al tatălui meu vorbindu-mi despre calul cel alb al prinţului Ypsilanti, simţeam cu buricele degetelor pământul pietros al satului meu de lângă Thessalonic, iar boarea sărată a Mediteranei îmi alinta iarăşi obrajii.

Ascultam vioara icnind, flautul slobozind un geamăt prelung şi sfâşietor, strunele harfei frângându-se, apoi, peste toate, glasul sugrumat de tristeţe al violoncelui, ca o chemare duioasă la moarte. Parcă era prohodit un mort drag, parcă desluşeam bătaia posomorâtă a clopotului şi glasul domol al unui popă de ţară care rostea slujba înmormântării. Ridicând atunci ochii spre capul frumos al lui Manoil, am văzut că avea faţa năpădită de lacrimi.

Cu timpul, am ajuns asistentul lui Aleppo Aleppi şi am început să-l însoţesc prin cafenelele şi restaurantele unde burtă-verzimea oraşului căsca ochii, cu uimire dar şi cu o înfiorare de teamă, la numerele lui de magie.

După ce trecuse prin baia de sânge a Comunei, Parisul era tot mai flămând de distracţii.

Localurile lui de petrecere, cu coloane de marmură, candelabre şi oglinzi

de Veneţia, adunau laolaltă toată pegra palatelor şi a cartierelor bogătaşe: aristocraţia veştedă a foburgului Saint-Germain, măcinată de viciile câtorva şiruri de moşi şi strămoşi, regii borţoşi ai finanţelor, rotindu-se, ca nişte musculiţe de noapte, în jurul baronului Rothschild, directorii de ziare îmbogăţiţi prin şantaj şi prin delaţiune, fostele cocote devenite marchize sau principese.

Patronii acestor localuri se înghesuiau să pună mâna pe numerele de magie ale lui Aleppo Aleppi, despre care vorbea, cu sufletul la gură, tot Parisul monden.

Un timp am hălăduit prin mai multe cafenele şi restaurante de lux, apoi, în schimbul câtorva bancnote de o mie de franci, oferite de proprietarul localului, reprezentaţiile lui Aleppo Aleppi s-au ţinut numai într-unul din cabinetele particulare de la Maison Dorée, unde puteau să pătrundă doar numele cele mai răsunătoare şi buzunarele cele mai doldora.

Bătrânul câştiga din belşug, dar nu folosea pentru dânsul decât foarte puţin; cele mai multe dintre aceste bancnote, pe care Aleppo Aleppi le socotea pătate de sânge, plecau să slujească pentru cauza anarhismului.

Iar numerele lui de magie, ce se întemeiau pe ştiinţa ascunsă a Numelor, nu erau nicidecum hărăzite să-i măgulească pe prădătorii poporului, pe vulpoii şi pe şacalii care, sub mătăsuri şi catifele, ascundeau o fire de fiară sălbatică.

Pot să-ţi spun pe scurt că şerpii şi liliecii, broaştele râioase şi viperele cu corn nu lipseau niciodată din spectacolele lui Aleppo Aleppi, dar aceasta nu era tot. Unul dintre numerele care făceau mare senzaţie era acela în care treizeci de hârci, rânduite pe rafturile unei etajere de abanos, de unde puteau fi luate şi cercetate în voie de privitori, răspundeau, clătinându-se în semn de „da” sau de „nu”, la orice întrebare a spectatorilor.

Şi parcă văd şi acum groaza de pe chipul bancherilor şi al baroneselor, iscată atunci când bătrânul a scos de sub capacul de argint al unui platou, pe care un chelner tocmai îl aducea de la bucătărie, un cap retezat proaspăt de ghilotină, cu ochii holbaţi şi cu dinţii rânjiţi, care încă mai sângera.

Ca să nu-ţi înşir prea multe, pentru că mai e destul de istorisit, iar puterile încep să mă lase, mai vreau doar să-ţi spun, că o dată, la vreme târzie de noapte, spre finalul unui spectacol, Aleppo Aleppi le-a spus privitorilor, cu o voce surdă şi ameninţătoare, că va chema, din afundul unui mormânt anonim, spiritul lui Robespierre.

O tăcere grea şi plină de fiorii neliniştii se lăsase peste cabinetul de la

Maison Dorée, flăcările superbelor sfeştnice de argint jucau pe pereţii cu tapet negru şi purpuriu, amestecând lumina cu umbra.

Aleppo Aleppi ridică de pe una din mese o carafă în care fusese vin de Bourgogne, făcu asupra ei câteva semne misterioase, apoi spuse în şoaptă, pe latineşte, Adveniat.

De pe fundul carafei începu atunci să se ridice un fum negru şi gros, care se răspândi prin toate colţurile salonului, îngroşându-se tot mai mult, iar o suflare friguroasă prinse să frământe cu furie perdelele grele de catifea. Undeva în adâncuri se auzi ceva ca un tunet îndepărtat. Simţirăm o duhoare înecăcioasă de gropană stătută, apoi norul negru de fum începu a se risipi, lăsând să se desluşească vedenia groaznică a unui trup fără cap, înfăşurat într-o redingotă albastră, acoperită cu cheaguri întunecate de sânge.

Atunci un strigăt de spaimă izbucni din piepturile spectatorilor îngroziţi. Nimeni nu-şi putea dezlipi însă ochii de la cumplita nălucă ce şi-a întins către dânşii un braţ descărnat, parcă stigmatizându-i.

Iar din tavanul întunecat al salonului, sporind încă şi mai mult oroarea şi groază, începură să cadă pe feţele scumpe de masă, pe plastroanele albe ale bărbaţilor şi pe rochiile de seară ale femeilor, picături mari şi lipicioase de sânge.

Ziarele de a doua zi au relatat pe larg despre această reprezentaţie, solicitându-i imperios prefectului de poliţie să interzică spectacolele lui Aleppo Aleppi, iar acestuia să dezvăluie public taina întunecatelor lui sortilegii.

Fostului duce de Beaulieu nu-i păsa însă câtuşi de puţin de pălăvrăgeala jurnalelor, iar prefectul de poliţie era prea ocupat cu alte afaceri: Parisul fierbea, se vorbea tot timpul ba de un complot al regaliştilor care mai visau încă la încoronarea contelui de Chambord, ba de intrigile bonapartiste, ba de acţiunile tainice ale iezuiţilor, până când, după pilda atentatului de la Petersburg în care pierise Alexandru al II-lea, începură loviturile anarhiste.

Mai mulţi oameni ai legii, doi sau trei înalţi funcţionari de stat, chiar şi câteva feţe bisericeşti fură victimele unor atentate cu bombe. Urmară procese şi condamnări, care în loc să stingă duhul de răzmeriţă, îl sporeau şi îl aţâţau, iar războiul dus în taină între săraci şi bogaţi căpăta, de la o zi la alta, tot mai multă vigoare.

Se cuvine să ştii că eu, Kostas Venetis, am fost unul dintre soldaţii acestui război.

)

După ce am jurat, într-o locuinţă muncitorească din cartierul Goutte D'Or, pace colibelor şi război palatelor, tovarăşii m-au încredinţat, după sfatul lui Aleppo Aleppi, care îmi ghicise firea adevărată, unui tânăr cam de seamă mea, voinic ca un taur, de la care urma să învăţ lecţia crimei organizate.

Léon Léger (dacă asta va fi fost numele său adevărat) fusese pe rând cioban, mâner, peticar, ucenic de casap, contrabandist de alcool, calpuzan şi lotru de drumul mare. Trecuse de mai multe ori prin beciurile poliţiei, reuşind să scape de fiecare dată cu obrazul curat, căci, deşi bănuit de câteva crime, nimeni nu-l putuse până atunci dovedi. Citise din întâmplare nişte tipărituri socialiste, ajunsese să-i cunoască pe Toussaint Bordât şi pe Régis Faure, înrolându-se în cele din urmă sub flamura anarhiei, care greu ar fi găsit ostaş mai potrivit decât dânsul, căci Léon avea firea unui carnasier şi credinţa unui apostol, iar vărsarea de sânge i se părea floare la ureche şi joc de copil.

Ca şi mine, tovarăşul meu fusese strâmbat din naştere după voinţa lui Dumnezeu, aşa că alcătuiam împreună o pereche desăvârşită. L-am ajutat să ducă la bun sfârşit mai multe isprăvi nu tocmai nevinovate, despre care n-o să-ţi fac o vorbire amănunţită, iar, la umbra răutăţii lui, răutatea mea a sporit şi s-a îngroşat, pricină pentru care nu pot decât să-l binecuvântez.

Din momentul în care m-am întovărăşit cu Léon, începui să mă înstrăinez într-o oarecare măsură de Manoil. Năravurile muiereşti ale secretarului boieresc, nesfârşitele lui tandreţuri şi gingăşii, în care mi se părea că ghicesc un strop de făţărnicie, mai ales atunci când le puneam în cumpănă cu purtarea dintr-o bucată a noului meu ortac, au început să mă calce pe bătături. Îi înduram iarăşi în silă dezmierdările pătimaşe şi poate că eram îndrăgostit de Léon, ce începuse să-mi azvârle, la rându-i, nişte căutături pline de foc şi pară, în care mi se părea că ghicesc dorinţa împreunării.

Dar nu puteam să-l am, nu putea să fie al meu, pentru că misiile noastre excludeau o legătură mai apropiată şi fusesem avertizat de Aleppo Aleppi că orice încălcare de disciplină atrage după sine – potrivit cu legile nescrise ale terorismului – condamnarea la moarte. Toţi eram supravegheaţi şi tuturor ni se ordonă să supraveghem, nimeni nu era scăpat de sub observaţie şi nimeni nu era liber.

În lipsa lui Léon trebuia să mă mulţumesc cu nurii secretarului boieresc, dar ori de câte ori mă străduiam să-i astâmpăr gaura nesătulă, simţurile mele

se lăsau purtate de închipuire, iar peste trupul ros de ftizie al lui Manoil se suprapunea icoana scumpă a celuilalt, pe care îl doream cu tot mai multă înverşunare.

Dar ce era mai ciudat – patima ofticosului parcă se mai domolise şi ea, nu îmi mai cerşea dezmierdările cu aviditatea din primele zile, iar uneori treceau săptămâni întregi fără drăgosteli şi împreunări. În cămăruţa noastră apăruse de câteva zile un şevalet, căci Manoil începuse să zugrăvească în vopsea de ulei. Îmi spunea că încerca să pătrundă tainele luminii şi ale culorii, despre care îi auzise vorbind, prin fundacurile de pe colina Montmartre, pe zugravii parizieni şi că fusese primit să ucenicească pe lângă marele Camille Pissaro, pe care îl ştiam şi eu din vedere, căci se arăta uneori pe la întrunirile anarhiştilor.

Nu ne mai întâlneam decât seara târziu, atunci când se întorcea fiecare din noi de la îndeletnicirile sale de taină.

De câtva timp, scuipa iarăşi sânge, iar buzele lui erau mereu roase de fierbinţeală.

Dar nu asta era pricina răcelii pe care mi-o arăta acum omul lui beizadea Mihalache, adevăratul motiv al acestei răceli avea să mi se dezvăluie nu peste mult, aducându-mi aminte brusc de trădarea secretarului boieresc şi de blestemata de Erzsi.

5

O noapte fără lună şi fără stele pecetlui începutul tovărăşiei dintre mine şi Léon.

Primisem ordin să-l aştept, imediat după miezul nopţii, pe una din străduţele întunecoase din vecinătatea cimitirului Père Lachaise, iar după aceea să merg la douăzeci de paşi în spatele lui, după ce mă voi fi încredinţat că nu avem pe urmele noastre niciun agent de poliţie.

Am ajuns în scurt timp lângă zidul cimitirului, unde tovarăşul meu se opri şi scoase un ţipăt prelung care semăna cu ţipătul huhurezului. De dincolo de zid cineva îi răspunse cu acelaşi strigăt de zburătoare noptatică, înfrigurat şi spăimos, iar degetele mele se crispară pe braţul puternic al lui Léon, care chicoti scurt şi îmi şuieră în ureche că în noaptea aceea vom petrece pe cinste.

Aşteptarăm câteva clipe, lungi cât o veşnicie. Apoi pe creasta zidului, la câţiva paşi de noi, prinse să licărească lumina unei lanterne şi, de acolo de sus, ceva începu să se lase de-a lungul peretelui. Era o scară de frânghii pe care ne-

am cocoţat în grabă, mai întâi eu, pe urmă Léon, care, poate din pricină că mă arătam cam neîndemânatic, mă ciupi tare de bucă, mormăind o înjurătură.

Cimitirul era întunecat şi pustiu, iar tăcerea atât de adâncă încât îmi puteam auzi bătăile inimii.

Am străbătut o alee largă şi pietruită, apoi am cotit de mai multe ori, printre crucile şi cavourile albe de marmură pe care am început să le desluşesc pe măsură ce ochii mei prinseră a se deprinde cu întunericul. Léon, ce părea a cunoaşte ca-n palmă această grădină a morţilor, păşea cu siguranţă, călăuzindu-mă ca pe un orb prin labirintul aleilor care parcă nu se mai isprăveau niciodată şi bodogănindu-mă straşnic ori de câte ori se întâmpla să mă împiedic de vreo lespede sau să mă izbesc din nebăgare de seamă de braţele vreunei cruci.

În cele din urmă, ne-am oprit în faţa unui cavou falnic, iar Léon mârâi că acesta e locul ce ne-a fost hărăzit din porunca mai-marilor noştri drept loc de petrecere. Pe urmă scoase din buzunar un şperaclu pe care îl potrivi în încuietoarea uşii masive île bronz. Se auziră câteva scârţâituri, apoi un pocnet metalic şi uşa, pe care tovarăşul meu o împingea tare cu umărul, se deschise i îi un zgomot lugubru de fier ruginit.

Am pătruns în bezna jilavă a acelei cripte, ce nu putea să aparţină decât unei familii de neam, cu inima strânsă de frică. Lângă mine, nepăsător, Léon începuse să fluiere un cântecel de petrecere, în timp ce scotea din buzunar un amnar şi un capăt de lumânare.

Izbutii astfel să desluşesc, în părerea de lumină ce s-a iscat, sicriul aşezat pe o masă de piatră, străjuit de câteva lumânări groase şi pe jumătate acoperit cu un maldăr de flori încă proaspete şi de jerbe funebre.

Léon aprinse lumânările, apoi aduse dintr-un cotlon al cavoului un săculeţ din care scoase câteva unelte (o rangă solidă, o daltă, un ciocan greu) şi îmi porunci să-l ajut. Servindu-ne de aceste scule reuşirăm într-un târziu să dăm deoparte capacul sicriului.

În sicriu dormea o femeie neobişnuit de frumoasă. Se vedea că fusese înmormântată de curând, căci pe chipul ei palid, care avea nobleţea marmurei de Carrara, nu se ivise încă niciunul din semnele stricăciunii. Natura dăltuise în chip desăvârşit trăsăturile feţei sale prelungi, cu pometii uşor ieşiţi în afară, fruntea înaltă şi netedă ca fruntea unei statui, umbrită de un păr negru şi des, desenul trufaş al arcadelor, linia falnică a sprâncenelor, care, toate, vădeau o

natură aristocratică, deprinsă să poruncească şi să supună.

Femeia fusese îmbrăcată într-o rochie albă brodată cu crini argintii şi acoperită de sus până jos cu giuvaeruri de preţ.

Observând că o sorbeam cu lăcomie din ochi, Léon scoase un chicot neruşinat şi îmi spuse, cu o voce măscăricoasă, că la o adică, aş putea vedea şi mai mult. Degetele sale apucară fără sfială de poala rochiei albe şi o săltară în sus, descoperind picioarele moartei până aproape de şolduri.

Simţeam că săvârşesc un păcat, dar glasul conştiinţei (dacă eu avusesem vreodată conştiinţă) nu m-a putut împiedica să cercetez cu un ochi hulpav farmecele ascunse ale necunoscutei.

Unde mai văzusem oare genunchii aceştia rotunzi, pulpele acestea dolofane şi totuşi pline de graţie, hărăzite să strângă cu voluptate de grumajii bărbaţilor?

Un suspin slab îmi scăpă printre buze: acestea erau, fără îndoială, picioarele Kivei, aşa cum îmi apăreau în visurile mele din copilărie şi aşa cum le văzusem în noaptea când îmi deşertasem sămânţa în palmele ei, picioarele grăsulii ale maică-mii pe care le privisem încolăcite de umerii lui Vanghelis!

Şi undeva, într-un cotlon al memoriei mele, începu să răsune melodia săltăreaţă a sirtaki-ului.

M-a trezit din această visare vocea arţăgoasă a lui Léon, spunându-mi că mă holbasem destul la nurii doamnei contese de Rochetaillé şi că mai de preţ decât tot aceşti nuri sunt, pentru folosul cauzei noastre, bijuteriile, pe care începu să şi le îndese în buzunare. Îmi întinse o pilă şi îmi ceru să desprind, cu ajutorul ei, colierul de aur masiv, împodobit cu topaze şi ametiste, încopciat de grumazul ţeapăn al moartei. A trebuit să pilim şi brăţările, ce nu se puteau scoate altfel în niciun chip de pe braţele pe care am tot încercat în zadar să le desprindem de pe pieptul rece unde fuseseră aşezate în cruce de mâna onctuoasă a vreunui cioclu sclifosit, ce se ostenea numai pentru aristocraţie.

Până atunci fusesem orice, dar nu şi profanator de morminte.

A doua zi, purtăm, alături de Léon, steagul roşu în fruntea unui grup de manifestanţi care vălurea spre Clichy, cerând eliberarea anarhiştilor întemniţaţi şi demisia prefectului de poliţie.

Prăvăliile începuseră să-şi tragă obloanele, terasele cafenelelor se goleau cu repeziciune, ferestrele se perdeluiau grabnic, căci Parisul începuse să ne ia frica, iar cele două sau trei explozii care avuseseră loc în cartierele

negustoreşti stârniseră împotriva noastră întreaga opinie publică: eram socotiţi o adunătură de tâlhari şi de ucigaşi.

Trecătorii cu care ne încrucişam încercau să se strecoare în grabă pe lângă pereţi, ascunzându-şi ochii sub pălării, doar o portăreasă bătrână şi grasă, care pesemne că văzuse multe la zilele ei, deşertă în urma noastră un vas cu lături, împroşcându-ne cu un potop de sudalme.

Inima îmi bătea cu vioiciune în timp ce mărşăluiam în mijlocul acestei armate de răzvrătiţi. Jos tirania! strigă chiar lângă noi un muncitor înalt şi pieptos, ameninţând cu pumnul faţadele de pe strada Clichy, iar cuvintele cântecului compus de Eugène Pottier în zilele de sânge ale Comunei, izbucniră puternic, pe melodia triumfătoare a Marseillaise-ei:

Debout! les damnats de la terre,
Debout! les forçats de la faim,
La raison tonne dans son cratère,
C’est l’éruption de la fân!
Du passé faisons table rase!
Foule esclave, debout, debout!
Le monde va changer de base,
Nous ne sommes rien, soyons tout!

Cântam şi eu, cânta şi Léon, iar cântecul se înalta tot mai puternic, tot mai ameninţător spre cerul cenuşiu al Parisului, amintindu-le vrăjmaşilor noştri de eşafoadele Revoluţiei, de baricadele din 1830 şi de plutoanele de execuţie ale Comunei.

C’est la lutte finale,
Groupons-nous et demain
L’internationale
Sera le genre humain!

Furat de vraja acestui cântec sublim şi profetic, ce mă făcea să-mi amintesc de cântecele de luptă ale sulioţilor pe care le auzisem din gura tatălui meu, mărşăluiam cu gândurile aiurea, fără să mai ştiu ce se întâmplă în jurul meu, când deodată l-am auzit strigând pe Léon: „Sticleţii! Vin sticleţii!”.

Atunci am văzut că dinspre celălalt capăt al străzii Clichy se apropia în goană de noi un grup mare de jandarmi, care agitau în aer săbii, ciomege şi

revolvere. Manifestanţii se opriră în loc, strânseră hotărâţi rândurile, grenadele de mână şi cuţitele lungi ieşiră la lumină de sub poala vestoanelor ponosite, izbucniră huiduielile şi înjurăturile. O piatră mare de caldarâm, azvârlită cu o forţă de neînchipuit, zbură asupra năvălitorilor, izbindu-l drept în mijlocul frunţii pe un zbir pântecos. Fu urmată la scurt timp de explozia unei grenade de mână care seceră încă doi poliţişti. Derutaţi, oamenii ordinii avură o clipă de şovăială, apoi se năpustiră orbeşte, fără să le mai pese de pietre şi de grenade. O ploaie de ciomege se abătu peste capetele şi spinările răzvrătiţilor şi l-am văzut lângă mine pe Léon luptându-se din greu cu două namile care încercau să-i smulgă drapelul roşu din mână. Atunci l-am izbit cu piciorul pe la spate în testicule pe unul dintre mardeiaşi, care s-a prăbuşit greoi la pământ; în vremea asta Léon izbutise să-şi scoată revolverul din buzunar şi îl împuşcase în burtă pe celălalt zbir, iar acum, pentru a-şi încuraja tovarăşii copleşiţi de numărul poliţiştilor, începu să cânte de unul singur, fluturând din drapel:

Îl n’est pas de sauveurs suprêmes,
Ni Dieu, ni césar, ni tribun,
Producteurs, sauvons-nous nous-mêmes,
Décrétons le salut commun!

Nu ştiu prea bine nici astăzi cum am reuşit să ies – teafăr pe jumătate – din această luptă care s-a isprăvit prost pentru noi: cadavrele unora dintre cei mai buni tovarăşi au rămas pe câmpul de bătălie, alţii au ajuns în beciurile poliţiei, câţiva au izbutit să scape cu fuga.

Scăpasem şi eu cu fugă, după ce fusesem ciomăgit cu sălbăticie.

Rezistenţa noastră nu durase prea mult. Întărâtaţi de moartea camarazilor lor, poliţiştii s-au azvârlit asupra noastră cu o furie oarbă şi ne-au rupt rândurile, împărţind cu dărnicie lovituri de ciomag şi de sabie. Atunci am început să fugim în dezordine, încercând să ne pierdem pe străduţele întortocheate ale cartierului, hăituţi de oamenii ordinii, care slobozeau asupra noastră focuri de revolver, silindu-se să ne nimerească picioarele.

Mulţi dintre noi au fost răniţi, încă şi mai mulţi arestaţi.

7

Despărţit de Léon, de care mă rătăcisem în focul înfruntării cu slujbaşii prefectului de poliţie, mă socoteam pierdut, puterile începeau să mă

părăsească, iar rana urâtă ce o aveam la cap mă făcea să pierd sânge din abundenţă. Şi fără doar şi poate că aş fi căzut în mâinile mardeiaşilor, dacă nu s-ar fi lăsat întunericul, care făcea hăituiala?

tot mai anevoioasă. Pe măsură ce bezna se îngroşa, scădea şi zelul urmăritorilor, astfel că, luând-o pe străzi ocolite şi puţin luminate, pe unde nu pătrunsese încă becul cu gaz, şi ferindu-mă de ochii sergenţilor care aveau ordin să aresteze orice suspect, am izbutit să ajung în cele din urmă acasă.

Iarăşi a fost nevoie de îngrijirile lui Manoil, iarăşi a trebuit să îndur atenţiile pline de gingăşie ale secretarului boieresc, care mă sâcâiau cu atât mai mult cu cât gândul meu zbura mereu la Leon. Dacă a fost arestat? Dacă va fi acuzat de omor? Dacă îl aşteaptă o condamnare la moarte? În ziare – care vorbeau pe larg despre măcelul din strada Clichy – numele său nu era pomenit niciodată.

În lipsa lui Manoil, plecat mereu peste zi, am început să cotrobăi printre cărţile ce începuseră să se adune în cămăruţa lui Schmoll şi am descoperit că osteneala cititului are darul de-a-mi alunga gândurile apăsătoare. Devoram romanele, dar mai ales cărţile de istorie. Evropa – despre care nu ştiusem până atunci aproape nimic – îmi apărea acum limpede, cu împărăţiile şi regatele ei, cu răzmeriţele şi războaiele în care îşi vărsaseră sângele milioane de oameni, cu bisericile ei dezbinate şi cu coroanele ce începuseseră să se clatine în ultima sută de ani. Am citit cu sufletul la gură istoria Revoluţiei şi în închipuirea mea, unde lucra trainic duhul de nesupunere, prinseră să apară chipurile încruntate ale regicizilor: vedeam cu ochii minţii corpul bubos al lui Marat şi falca sfărâmată a lui Robespierre, fruntea sublimă a lui a lui Saint-Just, picioarele de paralitic ale lui Couthon. Îl auzeam mugind pe Danton, ascultam în extaz bubuitul tunurilor de la Valmy şi aclamam ghilotina care tăiase gâtul gros al lui Ludovic al XVI-lea.

Seara, stăteam de vorbă cu Manoil, care, cu privirile uşor rătăcite, vorbea acum numai despre pictură. Îmi spunea, bucurându-se ca un copil, că Pisarro îi lăudase ultimele tablouri, pe urmă se întuneca brusc şi îmi mărturisea că de fiecare dată când se aşază în fata şevaletului simte în spate ochiul blestemat al lui beizadea Mihalache străpungându-l până la măduvă. Apoi se apucă să-mi arate noile sale zugrăvituri, din care se desprindea o tristeţe fără de margini: străzi pariziene învăluite în ceţuri, alei întunecate de chiparoşi pe care se strecurau nişte umbre lugubre, băutori mohorâţi de absint cu privirea ţintuită în

gol, dansatoare scheletice, terase de cafenele pustii deasupra cărora se strâmbă o seceră lividă de lună.

De la o vreme, o sticlă pântecoasă de basamac, adusă de fiecare dată de Manoil, începu să ţină tovărăşie convorbirilor noastre de seară.

Tovarăşii arestaţi au fost osândiţi la ani grei de ocnă, dar, din fericire, Léon nu se număra printre ei.

După ce vătămăturile mele s-au vindecat şi am îndrăznit să părăsesc cămăruţa lui Schmoll, primul meu gând a fost să-l caut pe Aleppo Aleppi. Bătrânul era mânios şi posac şi îşi acuza de laşitate tovarăşii: după întâmplarea din strada Clichy mulţi se dăduseră la fund de teama prefectului de poliţie şi a curţii cu juri, unii chiar anunţaseră că au de gând să părăsească mişcarea, chibzuind că n-a sosit încă ceasul răfuielii cu guvernul lui Jules Ferry. Domnul de Beaulieu socotea însă că sentinţele aspre ce se abătuseră asupra camarazilor noştri dovedeau, dimpotrivă, tocmai slăbiciunile cârmuirii şi că, pentru răsturnarea acesteia, nu mai erau necesare acum decât câteva tone de dinamită. Mişcarea avea nevoie de oameni ca Léon (despre care am aflat că izbutise să se ascundă la vreme), nu de autori de broşuri, ci de asasini.

Pe călăii umanităţii Dumnezeu însuşi îi condamnase la moarte.

Apoi, cu ochi scăpărând de o credinţă fanatică, bătrânul m-a întrebat dacă sunt gata să-mi dau viaţa pentru cauza libertăţii.

Rămăseseră destul de puţini prin locurile noastre de întrunire, dar rămăseseră cei mai buni, rămăseseră cei care împărtăşeau credinţele lui Aleppo Aleppi.

Cel mai ades, sfaturile noastre de taină, se ţineau într-o distilerie de basamac din Goutte D’Or frecventată de proletari, al cărei patron era aservit cauzei.

Aici l-am revăzut după câtva timp pe Léon. Îşi lăsase barbă şi îşi ascundea ochii în spatele unor ochelari fumurii. Schimbase bluză de muncitor cu o redingotă burgheză, şapca – cu pălăria, fularul albastru de lână – cu o cravată îngustă de funcţionar.

Şi tot aici l-am întâlnit pentru prima dată pe signor Pellegrino, un tânăr străin, de vreo douăzeci şi patru de ani, a cărui frumuseţe aristocratică, atât de deosebită de bolovănoasele feţe muncitoreşti, mi-a pişcat inima. Trăsăturile lui, mai curând feminine, ochii adânci şi albaştri, pielea albă ca laptele, buzele roşii şi senzuale, bărbia prelungă, umbrită de o barbă moale şi blondă, degetele de

o fineţe desăvârşită nu puteau aparţine unei făpturi de rând şi te puteai întreba ce caută acest bărbat, frumos ca o cadră, în cuiburile mizere ale anarhismului. Trupul era pe potriva chipului: umerii robuşti, braţele suple ce păreau făcute ca să îmbrăţişeze cu patimă, şoldurile şi coapsele de o croială apropiată de perfecţiune, unduindu-se ispititor sub straiele sale simple, alcătuiau un amestec ciudat de tărie şi moliciune, ce făcea să se îngâne asprimea marmurei cu unduirea dulce şi caldă a catifelei.

Şi într-adevăr – aveam să aflu, nu peste mult, din vorbele oamenilor, că signor Pellegrino era pe jumătate bărbat şi pe jumătate femeie.

Se spunea despre dânsul că, neamţ vienez după naştere, fusese discipolul lui Enrico Malatesta, care îi insuflase credinţa că răul şi silnicia pot fi distruse numai prin violenţă. Devenise astfel, alături de Hermann Stellmacher, de Reuss şi de Peukert, unul dintre capii anarhismului austriac, era vârât până peste cap în toate atentatele ce tulburaseră Viena în ultimii ani şi, urmărit de agenţii poliţiei chesaro-erăieşti, îşi găsise că loc de refugiu Parisul.

Din cuvintele pe care le-a rostit în locul nostru de adunare (avea o voce răscolitoare, căreia uşorul accent nemţesc îi dădea parcă şi mai mult farmec) mi-a fost lesne să înţeleg că signor Pellegrino împărtăşea credinţa pătimaşă a lui Aleppo Aleppi. Vorbirea lui ne-a înflăcărat: în timp ce îl ascultau pe oaspetele străin, ochii tovarăşilor mei fulgerau de mânie, rânjetele de ură le schimonoseau feţele, mâinile bătucite de muncă, de pe care nu se ştersese încă bine mirosul de pulbere, mototoleau spasmodic faţa de masă pătată cu vin şi cu sos.

Cât de frumoase erau mâinile lui signor Pellegrino în comparaţie cu aceste mâini pline de bătături! Le vedeam ridicându-se şi coborând, ca şi cum ar fi executat mişcările unui dans care amestecă vioiciunea şi graţia, oprindu-se pentru o clipă în aer şi apoi mişcându-se iar, ca şi cum ar fi urmat tactul unui marş de război pe care îl auzea doar signor Pellegrino, strângându-se ca să se prefacă într-un pumn ce ameninţa deopotrivă scaunele împărăteşti şi guvernele republicane, desfăcându-se apoi cu încetineală parcă pentru a-şi etala şi mai vădit frumuseţea.

Nu frumuseţea lâncedă a mâinilor lui Manoil, pe care le simţisem atingând părţile cele mai tainice ale corpului meu, ci frumuseţea mâinilor de efeb, aşa cum le ciopliseră sculptorii noştri greci din vechime, aşa cum trebuie să fi fost mâinile lui Alcibiade adolescent.

Mi-am închipuit degetele de fildeş ale lui signor Pellegrino mângâindu-mi coapsele cu blândeţe şi am simţit acul dorinţei înţepându-mă în rărunchi. Nu văzusem niciodată până atunci un bărbat atât de fermecător, ce te vrăjea deopotrivă cu vorba şi cu înfăţişarea. Simţeam însă în acelaşi timp, că aflându-se, prin cine ştie ce taină a naşterii sale, cu mult deasupra neamului meu de grecotei sărăntoc nu se cuvenea să-l doresc, ci doar să-l ador de la depărtare.

Mă aflam cu totul sub puterea nurilor fără de seamăn ai austriacului, aşa că nici nu m-am mirat foarte tare, când într-un colţ mai întunecos al acestui local proletar, unde-mi azvârlisem privirea din întâmplare, am descoperit chipul de maimuţoi al lui Herr Schmoll, ce încerca să se ascundă în spatele unui ziar desfăcut.

Cam tot pe vremea aceea am început să mă înţeleg tot mai anevoie cu Manoil, care căzuse în patima băuturii.

Acum se purta neîngrijit şi murdar, iar corpul său slăbănog, din care oftica muşca tot mai necruţător, răspândea o duhoare de carne stătută şi transpiraţie, dar şi mai greu de îndurat era miroazna de rachiu ieftin ce îi otrăvea răsuflarea, făcându-mă să-mi întorc capul cu dezgust ori de câte ori omul lui beizadea Mihalache cerca să mă ispitească cu una din sărutările sale băloase.

Nu-l mai vedeam decât la ceasuri de noapte târzii, când, cu picioarele muiate de băutură, se întorcea din locurile de pierzanie ale beţivanilor, sprijit uneori de braţul vreunui sergent de stradă care îmi făcea cu ochiul batjocoritor, povestindu-mi cum îl ridicase din cine ştie ce rigolă plină de zoaie şi murdării şi cerându-mi de fiecare dată bacşiş.

Dacă îl mustram, mă privea cu tristeţe şi bâiguia nişte vorbe împleticite de scuză, apoi se prăbuşea îmbrăcat pe patul îngust, cufundându-se grabnic într-un somn agitat şi plin de vedenii spăimoase.

Îl auzeam zvârcolindu-se, chemându-şi câteodată mama ori soră sau strigând, printre suspine şi horcăituri, numele boierului Barbu. Accese cumplite de tuse îi zgâlţâiau adeseori pieptul, mânjind aşternuturile lui Schmoll cu cheaguri negricioase de sânge. Dimineaţa avea nişte migrene îngrozitoare ce îi strâmbau chipul frumos de poet, care căpătase acum culoarea întunecată a plumbului.

Manoil ajunsese o ruină, un ocnaş al rachiului, iar din vechea mea dragoste pentru dânsul nu mai rămăsese aproape nimic, aşa că m-am simţit

uşurat în ziua când, întorcându-mă de la lecţiile lui Aleppo Aleppi, am descoperit că lucrurile secretarului boieresc dispăruseră. Plecaseră din cămăruţa lui Schmoll şi culorile de ulei, şi şevaletul, şi tablourile lui Manoil, mai rămăsese doar o singură zugrăvitură însoţită de un bilet în care ibovnicul meu mă anunţa că trebuie să mă părăsească din porunca lui beizadea Mihalache, rugându-mă totodată să păstrez ultimul său tablou, pe care îl pictase cu gândul la mine.

Nu ştiam pe atunci că tabloul acela era testamentul lui Manoil.

Înfaşişa o piaţă pariziană, învăluită în lumina spălăcită a zorilor, în care pâlpâiau încă galben câteva becuri cu gaz. O mulţime posomorâtă – pălării negre, câteva umbrele întunecate – stătea adunată în jurul unui obiect ciudat, descărnat ca o literă evreiască, în care am recunoscut tăietoarea de capete, aşa cum o visasem în copilărie, la lavra Sfântului Dionisie. Iar o rază tulbure de lumină cădea pe faţa tristă a condamnatului, ce avea părul negru şi fruntea palidă a lui Manoil.

Însufleţiţi de Aleppo Aleppi, tovarăşii au hotărât că morţii de pe strada Clichy, anii de temniţă, ocna şi deportările cu care tribunalele împovăraseră o parte din floarea mişcării se cuveneau răzbunate. De data aceasta, stăpânirea trebuia să primească o lovitură năsprasnică: o bombă încărcată cu mitralii şi cincizeci de cartuşe de dinamită era pregătită să şteargă de pe faţa pământului comisariatul Clichy, în timp ce altă maşină infernală urma să fie plasată în locuinţa judecătorului Meunier de pe Bulevardul Italienilor.

Léon era mintea şi inima planurilor noastre de răzbunare.

Nu mică mi-a fost mirarea când l-am văzut într-o zi apărând la uşa cămăruţei lui Schmoll (pravila noastră nescrisă nu îngăduia de regulă asemenea vizite) şi spunându-mi că izbutise în sfârşit să născocească un mijloc prin care vom putea să pătrundem în clădirea atât de bine păzită a comisariatului. Nu mi-a spus care era acel mijloc, ci, scoţând dintr-o bocceluţă câteva veşminte femeieşti, mi-a dat poruncă să le încerc.

Mi-am amintit atunci de podoabele de cadână pe care le purtasem odinioară după toanele lui Yussuf, de drăgostelile noastre de pe malul Bosforului şi un freamăt uşor mi-a cuprins mădularele. Am început să mă dezbrac tacticos, având grijă ca ochii lui Léon să se poată bucura de vederea fiecărui farmec al trupului meu: mi-am descheiat, cu mişcări de o căutată încetineală, nasturii cămăşii, lăsând să mi se vadă mai întâi pieptul voinic,

acoperit cu un smoc de păr negru şi creţ, apoi braţele rotunde şi albe, ca picioarele maică-mii, pe care nu se zvântaseră încă bine urmele sărutărilor ofticoase ale lui Manoil. A venit apoi rândul coapselor frumos arcuite şi al şoldurilor prelungi, cu linii molatice, ce izbutiseră să îi bage în boală pe toţi ibovnicii mei, al feselor de o rotunjime desăvârşită, pe care le-am răsucit ca din întâmplare către Léon.

Pe urmă, cu aceleaşi mişcări lenevoase şi pline de vino-ncoa, mi-am potrivit corsetul, care avea în partea din faţă două umflături în formă de ţâţe, şi l-am rugat pe Léon să-mi înnoade şireturile. Acesta s-a apropiat de mine, m-a ciupit zdravăn de spate şi a prins să-mi lege neîndemânatic, în timp ce mustăcea o înjurătură, şnururile de la corset. Îi simţeam în ceafă respiraţia fierbinte şi şuierată, care mirosea tare a usturoi. A încercat să mă îmbrăţişeze, dar l-am dat deoparte, cu un gest de femeiuşcă plină de toane, mi-am tras peste cap rochia albastră de lână şi am început să mă preumblu ţanţoş prin cameră, imitând fără voie, umbletul ademenitor, cu legănări de şolduri prelungi şi şerpuitoare, al unei femei de harem, care îl scotea din minţi pe Yussuf.

Léon mă cercetă îndelung, din spatele ochelarilor săi fumurii, apoi începu să bată din palme, zbierând că hainele muiereşti îmi stau de minune şi că, holbându-se la curul meu rotofei, niciun curcan de pe lume n-ar putea spune că nu e un cur de muiere adevărată.

Atunci m-am apropiat de el şi i-am aşezat o mână uşoară pe umăr, scrutându-l până în adâncul ochilor care clocoteau de dorinţă. Mai întâi s-a tras cu un pas înapoi, bâiguind în barbă că sunt o pramatie dată în paşte, dar mi-am dat seama că îmi căzuse în mreje şi că nu mai trebuie să stăruiesc decât foarte puţin ca să-mi fac în sfârşit pofta cu dânsul. Iar când am prins să-i sărut cu gingăşie buzele groase de proletar, Léon a cedat.

Culcuşul pe care îl împărţisem până nu de mult cu Manoil a rămas însă în ziua aceea neprihănit, căci noul meu ibovnic m-a răsturnat pe covor şi m-a pătruns cu o furie crâncenă. Avea un mădular uriaş, care mă scobea iară cruţare, în timp ce dinţii lui Léon îmi muşcau ceafa, iar degetele lui îmi strângeau ca-ntr-un cleşte bucăţelele ruşinoase.

Nimeni nu mă futuse până atunci cu atâta sălbăticie. Drăgostelile lui nu aveau nici gingăşia mângâierilor lui Yussuf, nici patima disperată de muribund a lui Manoil; Léon se purta în aşternut ca o fiară, iar corpul meu a păstrat multă vreme urmele strânsorilor sale, ce-mi învineţiseră pielea delicată de fetişcană,

şi ale dinţilor săi ascuţiţi.

La sfârşit, din curul meu se prelingea un firicel subţire de sânge.

Istoviţi de dragoste, ne-am ridicat în capul oaselor şi Léon şi-a aprins o ţigară.

A fumat mult timp în tăcere, împungându-mă cu o privire mustrătoare şi rea, în care nu se putea desluşi niciun strop de recunoştinţă. Îi puteam citi pe faţă gândurile pline de duşmănie: îl făcusem să încalce disciplina mişcării, ne dedaserăm desfrânării şi pidosniciilor, în timp ce tovarăşii noştri putrezeau în celulele de la Roquette – locul de popas al ocnaşilor în drumul lor spre Cayenne – şi aşteptau în zadar ca suferinţele lor să fie plătite cu sânge.

Pentru Léon războiul cu cârmuirea avea mult mai multă însemnătate decât drăgostelile, crima le oferea simţurilor sale de brută voluptăţi mult mai straşnice şi mai nărăvaşe decât împreunarea.

Odată dezmeticit din torpoarea de după împerechere, mintea îi era copleşită din nou de planuri de bătălie, se gândea doar la pumnal şi la dinamită, aşa cum desfrânaţii visează doar la goliciuni muiereşti, avea în sânge nu demonul molâu al curviei, ci demonul feroce al crimei.

Mi-a spus, cu o voce care era în acelaşi timp şi aspră şi batjocoritoare, că s-ar bucura dacă aş dovedi tot atâta pricepere în mânuirea sculelor ucigaşe câtă arătasem în meşteşugul corditului. Căci venise timpul să-mi vădesc devotamentul faţă de cauză: până acum primisem doar sarcini uşoare, pe care le-ar fi putut duce la bun sfârşit până şi un copil. Urma să dau dovadă că sunt în stare să săvârşesc şi o faptă cu adevărat bărbătească, una din acele fapte care cer minte limpede, braţ ager şi, mai ales, îndrăzneală şi care te pot conduce de-a dreptul pe scândura tăietoarei de capete.

E adevărat – mai spuse Léon, dezvelindu-şi dinţii puternici în ceva asemănător cu un zâmbet – că fapta mea bărbătească urma să fie dusă la împlinire sub acoperământul unui veşmânt femeiesc. Pe scurt, straiele muiereşti pe care mi le adusese şi pe care le purtam la fel de firesc ca orice grizetă pariziană, mă vor ajuta să pătrund în clădirea comisariatului: unde s-ar putea ascunde mai bine o bombă cu dinamită decât sub poalele unei fuste?

După ce tovarăşii hotărâseră cam ce fel de răzbunare se cuvine plătită pentru morţii şi arestaţii din strada Clichy, Léon nu stătuse degeaba. Schimbându-şi de fiecare dată înfăţişarea, iscodise zile la rând prin preajma comisariatului de poliţie şi descoperise în cele din urmă mijlocul prin care se

putea pătrunde acolo. În fiecare zi pe poarta acelei vizuini de asasini păşea apăsat, aducându-le domnilor zbiri chifle şi cornuri proaspete pentru gustarea de dimineaţă, servitoarea unui brutar din vecinătate. Paznicii se obişnuiseră atât de tare cu dânsa, încât o lăsau să intre fără s-o mai cerceteze, slujnica era de multă vreme una de-a lor: servea cu credinţă pofta de mâncare a inspectorilor şi comisarilor de mai bine de patru ani. Pentru a ajunge la clădirea poliţiei femeia avea de străbătut o străduţă îngustă, străjuită de porţi înalte şi de ganguri întunecoase, destul de pustie la orele timpurii ale dimineţii…

Aflând toate acestea, mintea iscoditoare a lui Léon, care se pricepea de minune să ticluiască o crimă, născoci de îndată un plan: servitoarea trebuia omorâtă sau cumpărată, cineva din mişcare pus să ia locul slujnicei.

Şi, pentru că tovarăşul meu nu avea încredere în puţinele femei ce serveau cauzei, acel cineva urma să fiu eu, căci Léon remarcase la mine de multă vreme anumite trăsături muiereşti: croiala voluptuoasă a şoldurilor, curul provocator, umbletul legănat, iar straiele femeieşti pe care mi le comandase şi care se străduiau să imite în chipul cel mai desăvârşit îmbrăcămintea obişnuită a servitoarei mi se potriviseră atât de bine, încât părea că nu purtasem niciodată alt soi de haine.

De acum nu mai aveam voie să mă mai arăt prin locurile de întâlnire ale anarhiştilor, nici să-l mai văd pe Aleppo Aleppi, voi fi mâna dreaptă a lui Léon, sabia care va răzbuna rănile însângerate ale mişcării.

Planul iubitului meu mi se părea nebunesc. Eram sigur că voi fi înhăţat de poliţie cu mult înainte de a pătrunde pe poarta comisariatului, dar la fel de sigur eram că dacă aş îndrăzni să mă împotrivesc misiei ce mi-o încredinţaseră tovarăşii, bestia de Léon m-ar strânge fără şovăială de gât. Am spus aşadar că sunt gata să primesc orice însărcinare, dar poate nu cu destulă inimă şi convingere, căci proaspătul meu ibovnic m-a privit fioros, cu un ochi ce avea acelaşi luciu îngheţat şi aceeaşi putere de a străpunge până în măduva osului ca şi ochiul boierului chior de la Bucureşti.

Neputând să îndur până la capăt această privire scormonitoare de sălbăticiune, m-am pomenit că las, fără voia mea, capul în jos. Atunci Léon m-a gâdilat sub bărbie, ca pe o slujnică de tractir, behăindu-mi că, orice s-ar spune, sunt o muieruşcă pe cinste.

Apoi, cu totul pe neaşteptate, m-a cârpit tare peste obraz.

După plecarea lui Léon am căzut pradă unor frânturi de nelinişte.

Îmi trecu prin cap bănuiala ciudată că mişcarea, căreia crezusem că i-am jurat credinţă după propria-mi voie, era legată, prin fire şi urzeli tainice, de puterea pe care o slujea beizadea Mihalache şi că, socotind că servesc cauza anarhismului, serveam de fapt planurilor ascunse ale boierului chior, care iată că izbutea să mă mânuiască de la distanţă, ca şi cum ar fi tras de sforile unei marionete.

Aceste începuturi de spaimă se amestecau însă cu rămăşiţele plăcerii năpraznice pe care o simţisem mai adineauri sub călcătura varvară a lui Léon ce mă spintecase ca un ţepoi, despicându-mi bucile cu ferocitate. Mă simţeam ca şi cum aş fi fost înfipt în ascuţişul unei frigări uriaşe, înroşite în foc de tartorul însuşi, şi trebuia să-mi mărturisesc în sinea mea, că, departe de a mă înfricoşa, această înţepătură atroce, care l-ar fi făcut să se cutremure de durere până şi pe cel mai înrăit curlangiu, îmi stârnise o voluptate cum nu simţisem niciodată până atunci. Şi asta mă făcea iarăşi să cred că mă aflu mult mai presus decât alţii şi că până şi gaura mea dinapoi are o croială cu totul deosebită, pe care mi-a fost dat s-o cunosc doar cu ajutorul sculei înfricoşătoare a lui Léon.

Yussuf făcea dragoste ca un căprior, Manoil ca o salcie plângătoare, Léon ca un măcelar.

Dar oare cum făcea dragoste beizadea Mihalache?

Iată ce năvală de gânduri mă încerca în ceasul acela, Nemţoaico, şi iată cum, cu mintea mea puţină de atunci, eram gata să-mi fac chip cioplit dintr-un mădular bărbătesc.

Ca să-mi mai răcoresc puţin carnea înfierbântată, în care dintele poftei începuse să muşte din nou, m-am hotărât să fac o lungă plimbare către pădurea Boulogne, pe care o mai cercetasem în câteva rânduri în tovărăşia lui Manoil. Fostului meu ibovnic îi plăcea mai ales să hoinărească prin preajma Pavilionului Regal, unde obişnuia să spună că e locul său tainic de întâlnire cu umbra împărătesei Eugenia şi îmi amintesc cu ce priviri mohorâte se uita la apele Marelui Lac, tălăzuite de o vântoasă rece de toamnă, în timp ce îşi flutura meşele lungi de artist cu mâhnire.

Făcuse aici câteva zugrăvituri întunecate – o devălmăşie de albastru metalic şi cenuşiu, străpunsă ici-colo de silueta vreunui copac singuratic.

În timpul acestor plimbări l-am surprins de mai multe ori uitându-se îndelung la podoabele coconetului parizian, ce veneau aici ca să se lase

admirate cu o prefăcută indiferenţă şi ca să etaleze în ochii pizmaşi ai rivalelor tot ce putea să iasă mai dichisit şi mai scump din truda croitoreselor şi modistelor, a blănarilor şi a dantelăreselor. Manoil nu scăpa niciodată prilejul de a-mi sublinia eleganţa desăvârşită a vreunei talii, linia nobilă a vreunei bărbii sau a vreunei arcade, desenul perfect al vreunui profil roman sau grecesc, pe care le contemplă cu ochii lacomi. Dar nu era (aşa cum credeam eu pe atunci) lăcomia bărbatului pofticios, ci lăcomia de frumos a artistului, capabil să descopere frumuseţea până şi în umbletul legănat şi domol al unei prostituate de lux. Când ochii secretarului boieresc alergau după nurii femeilor, eram cuprins însă de o gelozie năvalnică; îmi aduceam atunci aminte cum mă trădase cu blestemata de unguroaică şi mă arătam iarăşi surd şi nesimţitor la toate dovezile sale de dragoste, înjosindu-l şi făcându-l să se înjosească el singur. Iar această dorinţă de înjosire era cu atât mai mare cu cât îl ştiam pe Manoil aparţinând acelei clase pe care tocmai mă învăţasem să o urăsc şi la a cărei pierzanie mă trudeam şi eu acum după puterile mele alături de tovarăşii lui Aleppo Aleppi.

Nu trecuseră de atunci decât săptămâni, poate luni, şi totuşi cât de îndepărtate mi se păreau toate aceste toane de gelozie!

Manoil dispăruse din gândurile mele, iar după câteva zile de la fuga lui (căci fugă o socoteam) întorsesem cu nepăsare zugrăvitura pe care mi-o lăsase cu faţa către perete. Prin mintea mea forfoteau acum planurile de răzbunare ale mişcării, chipul de înger al lui signor Pellegrino, mădularul aprig al lui Léon.

Umblăm zgribulindu-mă printr-o ploaie măruntă şi ţârâită, care îmi răcorea tâmplele, făcându-mă să-mi recapăt limpezimea de minte. Pădurea era aproape pustie. Din când în când paşii mei se încrucişau cu cei ai câte unui plimbăreţ singuratic, cu pălăria trasă pe ochi.

Deodată, ridicând ochii din întâmplare, am zărit în faţa mea, la vreo douăzeci de paşi, un bărbat şi o femeie. Ceva mă fulgeră atunci drept în coşul pieptului, obrajii mi se înfierbântară şi abia izbutii să-mi stăpânesc strigătul de surpriză. Cunoşteam mult prea bine mersul acesta nesigur, silueta aceasta subţire şi uşor gârbovită, îmbrăcată acum într-o haină scumpă de domnişor, dar cunoşteam mai ales aceste laţe negre de păr, care fluturau acum de sub borurile unui cilindru. Nu-mi era cu totul străin nici mersul săltăreţ al femeii, care părea să-l strângă tare de braţ şi-şi aplecase drăgăstos capul pe umărul lui.

Nu putea exista îndoială, erau Erzsi şi Manoil, iată aşadar de ce mă părăsise slujnicul lui beizadea Mihalache!

Altădată o asemenea descoperire m-ar fi făcut să turbez de gelozie, iar sângele meu iute de grecotei m-ar fi împins la cine ştie ce nebunie, poate la crimă. Acum eram doar surprins şi îngrijorat. Faptul că unguroaica se afla la Paris mă umplea de o teamă nelămurită: ştiam că mă urăşte, ştiam că e în stare de orice bicisnicie, dar ştiam mai ales că în spatele ei lucrează puterea boierului chior, a cărui pecete mă însemnase şi căruia îi eram hărăzit drept rob pe vecie.

Cei doi nu trebuiau să mă vadă cu niciun preţ: în loc să mă reped la gâtul lui Manoil, aşa cum făcusem în creierii munţilor româneşti, m-am grăbit să mă strecor în desişurile unei alei lăturalnice, care mă înghiţi ca o gură de întuneric.

Proviziile noastre se isprăviseră şi, la porunca lui Kostas Venetis, a trebuit să ies după cumpărături, cu inima îngheţată de frică.

După ce mi-am umplut coşul cu niscaiva legume ieftine, o ciozvârtă de miel, câteva chifle, o bucată mare de brânză de capră, de care avea atâta nevoie sănătatea lui Kostas, nu ştiu ce blestemată curiozitate m-a purtat din nou către spiţeria bătrânului Lionardo. Prăvălia era tot închisă, obloanele – tot ferecate.

Mă gândeam cu spaimă la beciurile poliţiei, unde putrezeau, după vorbele oamenilor, farmacistul şi doctorul Buonnavista, când nişte degete de oţel mi-au încleştat braţul. Pricina acestei strânsori – un bărbat înalt şi cărunt, îmbrăcat ca un burghez oarecare, mi-a dat poruncă să-l însoţesc.

Am simţit cum mi se moaie genunchii: oamenii comisarului Degli Rovere îmi luaseră aşadar urma. Mă aşteptam să fiu dus la închisoare, învinuit de crimă, poate chiar torturat. Deasupra capului meu vedeam limpede clătinându-se laţul spânzurătorii.

Spre mirarea mea însă, omul poliţiei m-a împins pe uşa unei trattorii din vecinătate, care la ora aceea era aproape pustie. Ne-am aşezat la o masă mai ferită, iar birtaşul ne puse dinainte o gustare uşoară şi o ulcică de vin. Însoţitorul meu nu părea să aibă gânduri rele cu mine: mă îndemnă să mănânc şi să beau, scrutându-mă, e adevărat, cu asprime pe sub sprâncenele lui cenuşii.

Am reuşit să înghit cu greu câteva felioare subţiri de salam bolognez. Spaima nu-mi trecuse încă de tot, chiar dacă scăpasem pentru moment de

gratiile închisorii şi de întrebările judecătorului de instrucţie.

Bărbatul din faţa mea tăcea cu încăpăţânare, numărându-mi parcă sever fiecare înghiţitură.

Când în sfârşit, după o tăcere îndelungată, care mi se părea mai greu de suportat decât un interogatoriu, omul începu să vorbească, aflai că se numeşte signor Tomasso şi că e una dintre rudele lui signor Galeazzo. Mă descusu apoi, încurcându-mă cu întrebări din cele mai meşteşugite, despre tot ce făcusem sau nu făcusem în locuinţa vărului său, dar mai ales despre soiurile de leacuri pe care le primise acesta din mâinile mele şi despre darurile pe care bătrânul mi le-ar fi oferit, chipurile, în schimbul nurilor mei. M-am dezvinovăţit cât am putut, încercând să-l încredinţez pe signortomasso că nu eram decât un copilandru neştiutor, care picase ca musca în lapte în ghearele unor oameni vicleni şi bicisnici. Avusesem nevoie de ştiinţa doctorului şi de leacurile spiţerului, pentru că trebuia să îngrijesc de sănătatea ocrotitorului meu, un bătrân scamator odinioară celebru, care fusese doborât de o boală necruţătoare.

Când am pomenit despre Kostas Venetis, în ochii lui signor Tomasso începură să pâlpâie nişte luminiţe ciudate. Mi-a spus că ar dori să ştie cât mai multe în legătură cu acest scamator, despre ale cărui numere de magie neagră parcă auzise şi dânsul. Atunci mi-am pierdut minţile. O clipă de rătăcire şi slăbiciune avea să pecetluiască pentru vecie soarta mea şi, deopotrivă, soarta lui Kostas: nesăbuinţa mi-a pus pus buzele în mişcare, făcându-mă să-i vorbesc lui signor Tomasso despre povestirile lui Venetis, pe care mă apucasem să le aştern pe hârtie din porunca acestuia, fără să las deoparte nimic şi fără să pun nimic de la mine.

Omul din faţa mea fremăta de curiozitate; îmi mărturisi că îndrăgeşte mai presus de orice istoriile ciudate, cum trebuie să fie aceea a scamatorului şi îmi făgădui că, deoarece se bucură de o mare trecere pe lângă comisarul Degli Rovere, m-ar putea scoate de sub ancheta poliţiei în schimbul poveştii lui Kostas Venetis. Urma ca, începând de a doua zi, să mă înfăţişez la locuinţa lui signor Galeazzo şi să înşir din nou pe hârtie întreaga istorie a lui Kostas, bucurându-mă astfel de ocrotirea lui signortomzsso. Dacă nu voi plăti acest preţ (foarte mic, de altfel) mă aşteaptă temniţa, interogatoriile nesfârşite, poate chiar laţul călăului.

Ca un nesăbuit şi ca un fricos ce eram, am primit. Mi se părea că în felul

ăsta nu numai că îmi voi salva pielea, dar voi putea să mă îngrijesc în continuare de sănătatea lui Kostas, chiar dacă dragostea mea pentru dânsul mai slăbise în ultima vreme.

Nici nu-mi trecea prin minte atunci care vor fi urmările târgului nebunesc pe care îl încheiasem cu signor Tommasso.

Mă gândeam doar la acei oameni ce izbutiseră să-şi mântuiască viaţa cu ajutorul unei poveşti, despre care auzisem din cuvântul lui Kostas Venetis.

Cu banii mişcării, găsind un prilej potrivit, continuă Kostas Venetis, Leon izbuti să închirieze dugheana unui măcelar din vecinătatea comisariatului de poliţie. Nu departe era prăvălia brutarului care avea grijă de rânza, poftitoare de cornuri calde şi chifle fierbinţi, a ordinii publice.

Slujba de măcelar i se potrivea de minune iubitului meu.

Parcă îl văd şi acum, cu braţele dezgolite şi cu şorţul său, întotdeauna foarte curat, mânuind cu un dichis nemaipomenit cuţitul şi barda, aruncându-le, în timp ce ciopârţea un buture mare de vită, glume deocheate cumetrelor din cartier, care ajunseseră în scurtă vreme să-l îndrăgească şi spuneau că niciun alt măcelar nu le serveşte cu mai multă pricepere şi bunăvoinţă.

Rasolurile de vită, ragout-urile, costiţele de miel de o frăgezime nemaipomenită, fripturile de viţel, feluritele soiuri de cârnăţării, care fierbeau şi se perpeleau în bucătăriile din vecinătate veneau acum aproape cu toatele din această măcelărie, căreia i se dusese vestea cale de mai multe străzi, spre furia casapilor aşezaţi de ani buni în cartier, ce-şi vedeau, de la o zi la alta, clientela împuţinată.

Puteam să vin să-l văd pe Leon doar pe furiş, căci, potrivit planurilor noastre de răzbunare, ochii scormonitori ai vecinilor nu trebuiau să mă vadă şi să mă cunoască. O cămăruţă din spatele prăvăliei îmi servea drept ascunzătoare. Şi cu ajutorul câtorva găuri, pe care ibovnicul meu le scobise în uşa grosolană de brad, puteam să iscodesc tot ce se întâmpla în măcelărie, să trag cu ochiul la muşteriii care veneau şi plecau, dar mai ales să mă bucur de vederea braţelor goale şi mânjite de sânge ale lui Léon care îmi aţâţau viermele de sub pântece.

Prăvălia era cercetată îndeosebi de slujnice.

Aşa am izbutit să cunosc acest soi de femei, a căror limbă ascuţită m-a făcut să aflu multe din viaţa tainică a stăpânilor lor, pe care îi bârfeau fără nicio ruşine şi îi jefuiau cât puteau. Dar şi cu mai multă neruşinare se bârfeau una pe

cealaltă. Astfel îmi fu dat să ştiu în curând că Fadette avea o respiraţie puturoasă, că Marie-Jeanne zămislise un copil din flori cu ucenicul pălărierului, că Florence era păroasă ca un bărbat, că un beteşug ascuns o ţinea pe Françoise departe de orice împreunare firească.

Dornic să afle cât mai multe despre obiceiurile vecinilor, Léon le trăgea de limbă cu iscusinţă, dar socotesc că şi fără aceste strădanii ale iubitului meu, ele tot n-ar fi scăpat niciun prilej de a-şi deşerta sacul doldora de răutăţi şi venin. Pe cât de arătoase la trup pe atât de stricate la suflet, puse numai pe bârfa, hoţie şi desfrânare, femeile astea, plămădite din tot ce aveau mai pocit şi scârnav foburgurile Parisului, m-au întărit în credinţa mea despre răutatea şi stricăciunea muierilor.

Nu pătimisem oare destule şi eu din pricina acestor scursori ale neamului omenesc?

Ura pe care o adunasem împotriva maică-mii în satul nostru de lângă Thessalonic îmi clocotea iarăşi în suflet şi abia aşteptam un prilej potrivit pentru a răzbuna toate răutăţile şi înjosirile îndurate din partea femeilor. Nu de puţine ori gândul îmi zbura la pizda fierbinte a Kivei în faţa căreia mă dovedisem neputincios, la bunătatea prefăcută a Frosei, ce ascundea numai duh afurisit de curvie, dar mai ales la blestemata de Erzsi, care mi-l furase pe Manoil.

Nu-l mai iubeam pe secretarul lui beizadea Mihalache, dar aş fi vrut să-l ştiu în continuare la picioarele mele şi multe mai aveam de plătit unguroaicei. Venirea sa neaşteptată la Paris putea să fie începutul unor noi blestemăţii, la care urma poate să fiu înhămat şi eu, ca slujnic şi ca unealtă a răutăţilor ei, căci deşi uneori mă închipuiam slobod, ştiam foarte bine că slobozenia mea e numai o amăgire şi că ochiul de viperă al boierului de la Bucureşti mă urmăreşte necontenit.

Oare nu din porunca lui devenisem ucenicul lui Aleppo Aleppi?

Mai puternică decât teama de beizadea Mihalache se dovedea însă ceea ce socoteam pe atunci că e dragostea mea pentru Léon.

Îl doream zi şi noapte, dar iubitul meu nu se grăbea deloc să-mi astâmpere nesaţul împreunării. Acum îi făcea ochi dulci lui Marcelline, o servitoare pieptoasă, care se abătuse de curând prin măcelărie, şi despre care aveam să aflu că e tocmai servitoarea brutarului.

Dorinţa de a fi tot timpul în apropierea lui Léon şi de a încerca să-i

stârnesc iarăşi poftele devenind tot mai mistuitoare, i-am cerut acestuia îngăduinţa de-a mă muta în odăiţa din spatele prăvăliei. Mă săturasem de altfel şi de camera friguroasă din casa lui Schmoll prin care bântuia încă amintirea secretarului boieresc.

A trebuit să-l implor pe Léon multă vreme, făcând risipă de lacrimi, dar şi de sărutări drăgăstoase, cu care îi acopeream de sus până jos braţele groase de măcelar. La început s-a împotrivit cu înverşunare, spunând că această mutare ar putea să strice planurilor de taină ale mişcării, dar în cele din urmă, servindu-mă de farmecele mele trupeşti, am izbutit să-l înduplec. Azvârlindu-mi o strâmbătură dispreţuitoare, în care mi s-a părut însă că citesc şi o fărâmă de dragoste, Léon a mârâit într-o dimineaţă, după ce-i stropisem şorţul curat cu multe rânduri de lacrimi, că e gata să-mi facă damblaua.

N-o să uit niciodată cum, cu paşi săltăreţi, ca de vrabie, m-am grăbit în dimineaţa aceea spre locuinţa lui Schmoll, cu gândul să-mi iau de acolo puţina agoniseală. Am ajuns într-un suflet, m-am strecurat în odaia pe care o împărţisem cu Manoil şi am început să-mi adun lucrurile. Nu mai era mare lucru de adunat: canarii muriseră, muşcatele se uscaseră, mai rămaseră doar câteva rânduri de straie şi zugrăvitura pe care mi-o lăsase omul lui beizadea Mihalache. Am întors tabloul cu faţa spre mine, cu gândul să-l privesc pentru ultima oară, căci socoteam că nu se cuvine să-l duc cu mine în prăvălia noului meu iubit, când deodată am auzit în spatele meu o tuse puternică. Era austriacul cel caraghios care mă cerceta cu ochi curioşi.

Nu mă aşteptam să dau ochii cu Schmoll, ce nu intrase până atunci niciodată pe nepoftite în camera noastră, aşa că i-am spus, cu un glas cam nesigur, că o pricină oarecare mă îndeamnă să părăsesc Parisul pentru câteva zile.

Atunci, cu o mişcare grabnică şi neaşteptată, Schmoll îşi strecură mâna sub cămaşa mea şi începu să pipăie semnul lăsat de pecetea boierului chior, apoi izbucni într-un hohot năpraznic de râs, care îi schimonosi faţa de maimuţoi într-o strâmbătură oribilă. Şi în timp ce râdea, chipul austriacului mi se părea că seamănă ca o picătură de apă cu chipul de drac al lui beizadea Mihalache.

Schmoll a hohotit aşa multă vreme.

Pe urmă, cu o voce cât se poate de liniştită, mi-a spus că n-am voie să părăsesc acea locuinţă fără poruncă mai-marilor mei şi că puterea pe care o slujim amândoi a adunat destule dovezi pentru a-l trimite pe prietenul meu

Léon drept pe scândura ghilotinei. Şi în timp ce spunea toate acestea, austriacul îşi lipi unghia neobişnuit de lungă de tăietoarea de capete zugrăvită de Manoil, boţindu-şi chipul din nou într-o strâmbătură dezgustătoare.

Întâmplarea cu Schmoll m-a umplut de groază şi deznădejde. Toate presimţirile mele se dovedeau aşadar întemeiate: eram prins ca într-o cursă de şoareci în urzelile unei puteri care îşi întindea iţele pretutindeni, care vedea tot şi auzea tot, care părea să-mi cunoască până şi gândurile cele mai ascunse şi de a cărei urgie nu aveam cum să mă adăpostesc.

Când, palid încă de groază, m-am întors la Léon ca să-i spun că o împrejurare neaşteptată mă împiedică să mă mut, acesta s-a mulţumit să mă ciupească de bărbie, mi-a tras o palmă zdravănă peste şezut şi a mârâit că mişcarea are nevoie de oameni în toată firea, nu de nişte muieruşte nevolnice. Am simţit atunci o strângere tare de inimă şi mi s-a părut, nu ştiu de ce, că ibovnicul meu e în cârdăşie cu Schmoll şi cu alţii ca dânsul, că toţi locuitorii Parisului pe care îi întâlnisem până atunci, nu după jocul întâmplării, ci potrivit unor planuri drăceşti, erau oamenii puterii cumplite care îl număra printre mădularele sale de seamă pe beizadea Mihalache. Nu aveam de ales: trebuia să mă supun fără crâcnire, altfel eram pierdut, viaţa mea nu preţuia în ochii păpuşarilor ce mă mânuiau nici cât o căcărează de şobolan. Eram aproape sigur că atentatul plănuit de Léon era mult prea nebunesc ca să fie dus la îndeplinire şi auzeam parcă vâjâind deasupra grumazului meu satârul tăietoarei de capete, dar ştiam că trebuie să execut orbeşte toate poruncile pe care le voi primi de acum înainte, altminteri mă aştepta ceva cu mult mai cumplit decât ghilotina.

De când ne iubiserăm în cămăruţa lui Schmoll, Léon nu mai pomenise nimic despre planurile sale de răzbunare. Nici eu nu-l mai întrebasem nimic, iar în inima mea mai mijea uneori un strop de nădejde firavă: socoteam că poate printre capii mişcării se va găsi o minte destul de limpede ca să înţeleagă ce sorţi puţini de izbândă au aceste planuri, oprind la vreme închipuirea prea înfierbântată a iubitului meu.

Deocamdată însă, capul nesăbuit al lui Léon lucra mai departe cu aceeaşi aprindere, dovadă – închirierea măcelăriei, dovadă – proaspăta sa prietenie cu Marcelline.

În curând toată ura mea împotriva femeilor s-a îndreptat către servitoarea brutarului, care era o matracucă fără pereche, ce le dovedea prin

răutate pe toate celelalte slujnice din cartier. În această muiere cu ţâţele mari şi cu pulpele groase, care nu mai era din cale afară de tinerică, se ascundea un întreg viespar de ticăloşii: invidia, fudulia prostească, hoţia, lăcomia la mâncare şi băutură, minciuna, desfrâul, păcatul lepădării de prunci, poate şi duhul de crimă erau doar câteva din podoabele cele mai alese ale acestui suflet pocit, pentru care se inventaseră fără doar şi poate cârciuma, lupanarul, puşcăria sau balamucul.

Pe jumătate beată încă de la primele ceasuri ale dimineţii, când intra legănându-şi curul rotund pe uşa măcelăriei, Marcelline se lăsa pipăită fără ruşine în văzul tuturor de Léon, de la care se străduia să smulgă pe degeaba în felul acesta o bucată de muşchi sau o pereche de rinichi de viţel şi se lăuda în gura mare cu ultimele sale ticăloşii. Povestea cum îşi înşală şi cum îşi fură stăpânii sau se fudulea cu trecerea de care se bucură la poliţie, punându-şi gaură la bătaie pentru oamenii ordinii, semăna, prin bârfa şi prin minciună, zâzania printre slujnicele cartierului, care ajungeau adesea la certuri şi la bătăi din pricina ei, răspândea pretutindeni ura şi dezbinarea, agonisind duşmănii iară număr, deşi nimeni nu îndrăznea să o înfrunte pe faţă, căci se bucura de protecţia comisariatului, unde denunţurile ei se bucurau de aceeaşi atenţie ca şi ţâţele sale vârtoase.

Priveam cu scârbă şi cu ruşine cum o curtează Léon pe paţachina asta fără pereche, căreia mi-a mărtusit că, spre folosul mişcării, îi făcea toate mendrele. Dacă încercam să-i atrag atenţia că ticăloasa de Marcelline nu merită mai multă încredere decât cel mai mişel turnător, Léon mormăia că nu are de gând să primească sfaturi de la un curlangiu prăpădit şi că nu se află pe faţa pământului muiere în stare să-l întreacă în viclenie. Treaba mea era să fiu cu luare aminte la mersul şi la toate gesturile lui Marcelline, la felul în care îşi ţinea capul, îşi legăna şoldurile sau îşi purta coşul, pe care, cu ajutorul apucăturilor mele muiereşti, trebuia apoi să le imit la perfecţie pentru a putea duce la bun sfârşit lovitură asupra comisariatului.

Am fost silit să-mi pun iarăşi corsetul şi rochia albastră de lână, să mă bâţâi ceasuri întregi sub privirile mereu nemulţumite ale lui Léon, care îmi găsea de fiecare dată câte un cusur. Farmecele mele îl lăsau de data asta nepăsător. Îmi spunea că ziua atentatului se apropie, că fiecare amănunt al planului său (pe care îl socotea fără greş) trebuia pregătit cu temeinicie, învinuindu-mă că dau dovadă de prea puţină tragere de inimă şi de prea puţină

încredere în izbândă. Acum era mânios aproape tot timpul şi nu de puţine ori încercările mele de a imita cât mai bine mişcările şi umbletul slujnicei erau răsplătite cu pumnii şi palmele.

Din dragoste sau poate din slăbiciune mă lăsam bătut, îi înduram lui Léon toate silniciile şi nedreptăţile. Niciodată, eu, Kostas Venetis, n-am dovedit atâta nevolnicie ca în faţa acestui fanatic al crimei, fără doar şi poate pe jumătate nebun. După ce mă jucasem ca mâţa cu şoarecele cu biata inimă a lui Manoil, acum devenisem eu însumi şoarecele unei fiare turbate, pe care o desfată cu adevărat numai vărsarea de sânge. Şi cred că se întâmpla aşa pentru că în alcătuirea firii mele, schimonosite din naştere după placul şi voia lui Dumnezeu, intra şi un strop din nevolnicia muierească a tatălui meu, care vorbise până la treizeci de ani cu glas de femeie, intra şi slăbiciunea de târfa a maică-mii pentru bărbaţii puternici, ca argatul nostru Vanghelis. De aici venea poate şi aplecarea mea către sodomie, care îmi îngăduia să mă bucur atât de plăcerea bărbatului cât şi de cea a femeii, să stăpânesc peste unii şi să mă las stăpânit de alţii, potrivit cu legea cercului ce se roteşte înainte şi înapoi.

Erau momente când încercam să-i pun frâu patimii mele pentru Léon, când mândria adunată în sângele aprig al sulioţilor mă îndemna să nu mă mai las înjosit, dar, de fiecare dată, volnicia mea se topea ca o ceară în faţa bărbăţiei sălbatice a iubitului meu, căruia îi răbdam ocările şi bătăile, străduindu-mă să împlinesc cât mai bine sarcina pe care mi-o încredinţase.

Petreceam zile întregi în faţa oglinzii, repetând de sute şi sute de ori paşii şi mişcările slujnicei, şi printr-o încordare crâncenă a voinţei, în cele din urmă am izbutit. Ajunsesem să o maimuţăresc atât de bine pe servitoarea brutarului, încât mi se părea că mă împărtăşesc şi cu o parte din firea ei cea bicisnică, de parcă, în dorinţa mea de a o imita cât mai bine, îi răpisem nu numai trupul, ci îi furasem şi sufletul. Mi se năzărea că până şi chipul meu, prin nu ştiu ce lucrare ascunsă a firii, începuse să semene cu cel al lui Marcelline.

Prinsesem să fiu atent la bârfele servitoarelor, eram tot numai ochi şi urechi atunci când limbile lor ascuţite dădeau pe faţă cine ştie ce amănunt murdar din viaţa stăpânilor, devenisem hulpav la mâncare şi îl săgetam pe Léon cu priviri viclene de muieruşcă.

Partea femeiească a caracterului meu îşi dădea tot mai tare arama pe faţă.

Dar izbândisem atât de bine în imitarea lui Marcelline, încât până şi ochii

cusurgii din cale afară ai iubitului meu găseau că ajunsesem copia perfectă a slujnicei.

Din anumite vorbe pe ocolite ale lui Léon am înţeles că ziua atentatului e destul de apropiată. Toate nădejdile mele că acest plan nebunesc se va izbi la un moment dat de o piedică oarecare se spulberară şi o frică, nevrednică de un bărbat în adevărata putere a cuvântului, punea tot mai mult stăpânire pe mine.

Adeseori mi se năzărea că sunt ţinta tuturor bănuielilor. Mi se părea că ochii mici şi iscoditori ai lui Schmoll mă cercetează într-un fel anumit, că mersul meu, care imita fără voie umbletul legănat al lui Marcelline, bate atât de tare la ochi, încât mă aşteptam să fiu oprit în orice moment de vreun agent al poliţiei de moravuri, că trecătorii mă arată cu degetul, că, prin bistrourile unde înghiţeam la repezeală câteva linguri de supă, chelnerii mă servesc cu o obrăznicie suspectă.

Acasă mă simţeam spionat, pe stradă mă simţeam urmărit. Iar când, într-o zi, paşii m-au purtat din întâmplare în piaţa Roquette, acolo unde ştiam că au loc execuţiile capitale, mi-am simţit mâinile şi picioarele tremurând.

Dar cel mai mult mă înfricoşa un cerşetor palid şi slăbănog ca o arătare, ce începuse să-şi facă vacul de câtăva vreme în apropierea locuinţei lui Schmoll. Avea nasul pe jumătate mâncat de o bubă oribilă, pe care, ori de câte ori mă vedea, începea să şi-o scarpine cu degetele lui negre de murdărie, în timp ce îmi cerea de pomană, cu o voce chelălăită şi batjocoritoare. Îi aruncăm din mers câteva monede mărunte, ferindu-mă să-l privesc, dar nu mă puteam feri de binecuvântările cu care mă potopea după ce-şi primea obolul de mărunţiş şi care în gura lui ştirbă, strâmbată mereu a batjocură, sunau ca nişte înjurături.

Iar într-o zi n-am mai avut nicio îndoială: cerşetorul îmi făcea cu ochiul, într-un chip atât de pocit şi măscăricos, încât, cuprins de o groază de moarte, am luat-o iepureşte la sănătoasa, fără să-mi mai pese de privirile mirate care mă urmăreau, săgetându-mă drept în şira spinării ca nişte cuţite.

Frica m-a făcut să încerc puterile vindecătoare ale absintului şi am început să cercetez cârciumile pariziene.

Îmi strecuram capul pe uşa câte unui local mărginaş, aruncam priviri furişe pe la toate mesele, iar dacă nu zăream nicio figură care să mi se pară suspectă, îndrăzneam să intru şi, înţepenindu-mi picioarele în faţa comptoarului, comandam un păhăruţ de rachiu pe care îl dădeam peste cap cu

repeziciune, iscodindu-l cu atenţie pe fiecare nou muşteriu.

Niciodată nu mă aşezam la masă, niciodată nu zăboveam mult.

Pentru al doilea păhăruţ căutam altă cârciumă, încercând să mă pierd în mulţimea gălăgioasă a petrecăreţilor. Alegeam mereu birturile rău-famate, unde mă simţeam mai la adăpost de ochiul poliţiei, căci rareori îndrăzneau oamenii stăpânirii să pătrundă în asemenea sălaşuri, unde împărăţeau tâlharii şi proxeneţii.

Băutura îmi mai amorţea puţin spaimele. După ce goleam mai multe pahare de basamac, eram cuprins de o voioşie nesănătoasă, care nu venea însă din inimă, ci era doar spoială şi închipuire. Mă prefăceam vesel ca să-mi dovedesc mie însumi că am reuşit să-mi înving frica, uneori izbuteam chiar să fluier câte un cântec grecesc de petrecere, dar după ce aburii băuturii se risipeau, groaza îşi arăta colţii din nou, trebuia să trec iarăşi prin faţa acelui cerşetor cu nasul mâncat, care părea să fíe cuprins la vederea mea de o veselie grozavă şi mă întâmpina cu nişte hohote hidoase de râs. Rana de la nas îi era acoperită acum cu o batistă soioasă, iar odată am auzit limpede în timp ce mă strecuram pe lângă el cu inima cât un purice cuvântul grecesc kalispera.

Nu mai eram Kostas Venetis, eram o muiere bicisnică, poate că eram chiar Marcelline, iar în creierul meu începu să mijească gândul trădării. Când frica devenea de nesuportat, simţeam că mă frig degetele să scriu un denunţ pe adresa prefectului de poliţie, ba am luat chiar de câteva ori tocul în mână, hotărât să dau pe faţă planul ticluit de Léon, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, am găsit de fiecare dată destulă putere în mine ca să mă împotrivesc acestei ispite drăceşti, chiar dacă acum ştiu că în faţa celui ce a zămislit trandafirul şi şarpele păcatul cu gândul şi păcatul cu fapta sunt una.

Prin nu ştiu ce putere tainică, gândurile noastre stăruitoare ajung până la urmă să se întrupeze.

Fireşte, nu îndrăzneam să-i vorbesc lui Léon despre această frică bolnăvicioasă, care dădea la iveală tot ce firea mea avea muieresc şi nevolnic.

Acesta băgase însă de seamă ceva: începuse să se poarte cu mine mai blând, să mă laude pentru felul în care îndeplinisem până atunci slujbele ce-mi fuseseră încredinţate, să mă distreze cu nişte glume grosolane pe seama farmecelor lui Marcelline, pe care ajunsese să le cerceteze temeinic. Femeia asta avea sub pântece şapte draci de curvie şi găsise în Léon (care mi-a mărturisit că o urăşte, la rându-i, de moarte) bărbatul în stare să-i astâmpere

toate poftele.

Pentru plăcerile cu care o binecuvântase ştremeleagul măcelăresc al iubitului meu, slujnica urma să plătească cu viaţa. Ziua atentatului avea să fie şi ziua morţii lui Marcelline.

Gândul că muierea asta, în care se strânseseră, ca într-un viespar de ticăloşii, toate păcatele neamului femeiesc, nu mai are mult de trăit, îmi mai ogoia, cât de cât, minţile tulburate. Ceva îmi spunea că odată cu Marcelline o să piară şi groază care mă luase în stăpânire, făcând din mine neom şi ducându-mă până aproape de nebunie.

Léon se lăuda că îi câştigase întru totul încrederea şi că servitoarea brutarului, căreia peste câteva zile urma să-i iau înfăţişarea cu împrumut, era de acum în ghearele noastre. Şi începu să-mi arate uneltele sale de măcelar, care după ce despicaseră zile la rând buturii de vită şi ciozvârtele de berbec, se pregăteau să primească botezul sângelui omenesc.

Ura şi cruzimea se arătau zugrăvite pe faţa lui, cioplită cam din topor, iar atunci când, despicând aerul cu un cuţit lung de măcelărie, se apucă să tropăie ameninţător din picioare, ca şi cum ar fi călcat sub tălpile sale hoitul blestemat al lui Marcelline, nu m-am putut stăpâni şi am început să fluier melodia săltăreaţă a sirtaki-ului. Picioarele mele începură să frământe podeaua măcelăriei, în timp ce scoteam din fundul gâtlejului nişte chiuituri ascuţite. Léon se uită la mine o clipă nedumerit, apoi încercă să-mi imite mişcările. Dar încheieturile sale se dovedeau prea nepricepute, gleznele sale – prea grosolane, iar trupul său greoi şi butucănos îşi vădea acum toată firea de rând, transformând acest dans, care cere multă agerime şi graţie, într-o schimonoseală dezgustătoare.

M-am oprit fără voia mea, cu inima plină de scârbă: în timp ce dansa, Léon semăna cu un maimuţoi uriaş care îşi rânjea către mine colţii ascuţiţi de sălbăticiune, ca şi cum s-ar fi pregătit să sfâşie o halcă mare şi însângerată de carne.

Pereţii măcelăriei erau stropiţi cu sângele spurcat al lui Marcelline.

Mai întâi Léon o izbise drept în mijlocul frunţii cu muchia unui satâr, iar servitoarea brutarului se prăbuşise icnind ca o vită pe duşumea. Intră pe urmă în lucru cuţitul măcelăresc, care îi străpunse pieptul de câteva ori, însoţit de gemetele şi mormăiturile de fiară turbată ale lui Léon. La vederea sângelui ce începuse să bălţească pe pardoseala de gresie, acesta fusese cuprins de un

tremur de voluptate care îi frământa tot trupul, de sus până jos, ca şi cum mădularele sale ar fi fost conectate la o pilă electrică. La rândul meu, începui să scot un soi de hămăituri înfundate, puiul de lup care vieţuia într-unul din ungherele întunecoase ale firii mele scârnave se trezise la viaţă, aţâţat de mirosul sângelui proaspăt. Atunci am întins mâna după cuţit şi m-am repezit în ajutorul iubitului meu. Léon mă dădu însă deoparte cu umărul, iar o lovitură puternică de picior mă trimise în colţul cel mai îndepărtat al măcelăriei: fiara nu voia să-şi împartă plăcerea cu nimeni.

Corpul lui Marcelline se zbătea cu înverşunare, slobozind din fundul gâtlejului nişte horcăituri înspăimântătoare, care aţâţară furia ucigaşului: cuţitul izbea orbeşte, purtat de o sete de sânge năpraznică, înfigându-se la întâmplare, ba într-o ţâţă, ba în pântece, ba între coaste, iar atunci când, în sfârşit, femeia rămase ţeapănă, cu ochii holbaţi de o groază nemărginită, un suspin prelung ieşi dintre buzele lui Léon, care rămase câteva clipe întins pe podea, într-o băltoacă mare de sânge, ca şi cum ar fi fost lovit de dambla.

După potopul de urlete şi horcăituri se făcu o linişte apăsătoare.

În cele din urmă, revenindu-şi din leşinul său sângeros, Léon se ridică în picioare şi îmi dădu poruncă să îl ajut. Ridicarăm de jos cadavrul lui Marcelline şi îl întinserăm pe uriaşul butuc de măcelărie, pe care erau despicate jumătăţile însângerate de vită. Am smuls boarfele slujnicei şi ne-am apucat de îndată de lucru. I-am tăiat mai întâi braţele, veni apoi rândul picioarelor groase de culoarea aluatului, pe care Léon le reteză din şolduri, servindu-se de un fierăstrău. O lovitură de secure fu de ajuns ca să despartă de trunchi capul desfigurat al lui Marcelline, pe care l-am agăţat într-un cârlig de măcelărie.

Am îndesat resturile slujnicei în două cufere mari de răchită şi ne-am dus să ne spălăm de sânge în odăiţa din spatele măcelăriei. Léon îmi porunci să-l săpunesc şi, în timp ce mâinile mele îi frământau braţele vânjoase şi spinarea puternică, începu să fluiere melodia săltăreaţă a sirtaki-ului.

Apoi m-a poftit să sărbătorim moartea lui Marcelline într-un local de petrecere.

M-am trezit din visul acesta cu gura plină de fiere şi corpul scuturat de tremurături.

La căpătâiul meu, cu o lumânare aprinsă în mână, stătea maimuţoiul de austriac, care îmi spuse că urlasem atât de tare în somn, încât îi trezisem pe toţi locuitorii apartamentului.

Îmi pipăi apoi fruntea cu o grijă care mi se păru prefăcută, mormăi că am fierbinţeală şi mă obligă să înghit o linguriţă de doctorie.

Într-o după-amiază de duminică am fost poftit de Léon într-un local de petrecere, pentru a sărbători viitoarea noastră izbândă.

Îmbrăcaţi în hainele noastre de sărbătoare, urcarăm pe strada Lepic spre sala de dans ce fusese deschisă în apropierea unei vechi mori de vânt şi a unei ospătării vestite pentru vinul său acrişor şi pâinişoarele de secară numite galette, cărora mâncăcioşii Parisului le dădeau o preţuire deosebită. Nu doar lucrătorii şi grizetele, pictorii săraci şi băieţii de prăvălie, ci şi burghezii mai înstăriţi suiau adesea colina Montmartre în căutarea acestor faimoase bunătăţi populare, pe care le gustasem şi eu într-un rând, la îndemnul lui Manoil – un obişnuit al localurilor de pe colină, unde îi plăcea să hălăduiască în tovărăşia zugravilor de tablouri.

La balurile ce se ţineau aici în fiecare duminică nu mai fusesem însă niciodată. Îmi petrecusem vremea mai mult prin cuiburile de răzmeriţă ale anarhiştilor şi nu cunoşteam nimic despre felul în care ştiu să petreacă parizienii.

Şi trebuie să-ţi mărturisesc că am încercat un soi de sfială atunci când, cu degetele încleştate de braţul puternic al lui Léon, am pătruns într-o încăpere cât o biserică, în mijlocul căreia se întindea locul de dans, înconjurat de o balustradă vopsită în roşu. Pe margine erau rânduite mese şi scaune, se degustau tot felul de băuturi, se spuneau glume fără perdea.

Ne-am aşezat la o masă mai lăturalnică şi Léon a cerut o sticlă de vin.

Am început să bem în tăcere. În timp ce degetele groase, acoperite cu nişte peri roşcovani, ale amorezului meu, băteau pe scândura mesei tactul vioi al unui cântec de dans, eu mă uitam la perechile care dănţuiau, la feţele roşii ale chefliilor ce vorbeau tare şi gesticulau cu aprindere, la fustele largi ale femeilor de sub care se arătau nişte picioare de o croială fără cusur şi încetul cu încetul mă lăsam furat de voioşia acestei petreceri. Nu cunoşteam mişcările dansurilor evropeneşti: nu ştiam nici polca, nici valsul, nici cadrilul, cu figurile lui complicate, care mă făceau să zâmbesc a râde pe sub mustaţă, căci mi se păreau răsfăţ şi caraghioslâc.

Câţiva muzicanţi asudaţi, în fracuri pe care jegul era gros de un deget, se străduiau să pună pe jar mulţimea pestriţă a dansatorilor. Mirosea a vin ieftin, a pudră, a parfum de doi bani şi a transpiraţie.

În curând am rămas singur la masă, Léon s-a dus să danseze. Îşi găsise drept parteneră o muiere butucănoasă şi stacojie la faţă, cu multă carne pe dânsa: fără îndoială o servitoare.

Vinul acrişor îmi pusese sângele în mişcare. Mă simţeam uşor ameţit, iar toate spaimele prin care trecusem în ultima vreme se risipiseră ca un fum. Îl urmăream dănţuind pe Léon, petreceam în sinea mea la vederea mişcărilor lui neîndemânatice, care se potriveau mai bine cu cuţitul şi barda, dar mă şi înduioşam oarecum: îşi ţinea perechea de talie ca un urs care ar fi ţinut între labe o vază de porţelan. Numai că de data aceasta porţelanul nu se dovedea cu nimic mai de soi decât ursul: femeia era la fel de greoaie şi la fel de împiedicată, îi lipsea orice urmă de graţie.

De la perechile de dansatori ochii mei s-au mutat apoi asupra bărbaţilor şi femeilor de la mese, care se odihneau între o polcă şi un cadril, încălzindu-şi simţurile cu băutură. Şi deodată un fior îmi săgetă coşul pieptului: la o masă aşezată într-un colţ mai întunecos al localului am descoperit chipul de înger bărbos al lui signor Pellegrino.

Un soi de sfială mă făcu în momentul acela să las privirea în jos şi a fost nevoie de încă două pahare de vin până să îndrăznesc a-l fura iarăşi cu coada ochiului pe bărbatul acesta, a cărui frumuseţe desăvârşită mă urmărise zile şi zile la rând. Signor Pellegrino stătea la masă cu două femei (a căror înfăţişare trăda nişte profesioniste ale amorului) şi nu părea să împărtăşească veselia petrecerii. O strâmbătură de dezgust se putea citi pe buzele lui desenate parcă de pensulă unui zugrav din vechime, în timp ce-şi plimba degetele, cu o lehamite boierească, pe umărul dezgolit al uneia dintre cele două cocote.

O palmă vârtoasă, pe care mi-a tras-o peste spate Léon, ce revenise la masă roşu la faţă şi pesemne aţâţat de dorinţă trupească, m-a făcut să-mi desprind ochii jinduitori de la faţa austriacului. Şi pentru prima dată, m-am simţit ruşinat de veselia gălăgioasă şi de apucăturile mitocăneşti ale însoţitorului meu, care tocmai dădea peste cap, gâlgâind lacom, o sticlă de vin. Câteva picături de un roşu întunecat se prelinseră şi pe cămaşa lui albă de sărbătoare care se potrivea atât de puţin cu grumazul său gros şi puternic ca o spinare de bivol.

Eram nerăbdător să rămân iarăşi singur la masă, ca să pot trage cu ochiul din nou la signor Pellegrino. Dar, parcă pentru a-mi face în ciudă, Léon mai comandă două sticle de vin şi învăluindu-mă în răsuflarea lui puturoasă,

începu să-mi înşire, făcând risipă de vorbe de mascară, toate farmecele trupeşti ale maldărului de carne cu care tocmai dansase. În timp ce mă prefăceam că ascult vorbele sale pidosnice, aruncam din când în când câte o uitătură repede şi furişă către masa lui signor Pellegrino, temându-mă că acesta ar putea să părăsească în orice moment vulgara petrecere a lucrătorilor şi grizetelor. Şi ori de câte ori îl găseam la locul său, sorbind plictisit dintr-un pahar cu şampanie, o căldură blândă şi moale, atât de diferită de pofta sălbatică pe care mi-o stârnea bărbăţia sculată a lui Léon, îmi străbătea mădularele, ajungea undeva deasupra stomacului şi se răspândea printre coaste, dându-mi o stare de freamăt, care venea de la suflet şi nu de la simţuri.

Observând că nu sunt atent la vorbele lui în doi peri, Léon mă ameninţă în joacă cu pumnul, îmi scuipă în obraz o înjurătură, apoi se porni în căutarea grăsanei, spunând că are de gând să încingă o polcă pe cinste.

După ce am mai deşertat o jumătate de sticlă, am îndrăznit în sfârşit să-i arunc nişte ocheade focoase lui signor Pellegrino. Iar când am băgat de seamă că acesta mă cercetează la rându-i stăruitor, iar pe buzele sale frumoase începe să înflorească o părere de zâmbet, care îi dezvelea şirurile de dinţi ce aveau strălucirea şi puritatea mărgăritarului, am simţit că-mi pierd minţile.

N-aş fi crezut niciodată că bărbatul acesta de o rară distincţie, pe care doar un capriciu de neînţeles al destinului îl făcea să vieţuiască în straturile de jos, va binevoi vreodată să-şi aplece privirea spre mine.

Nu încăpea nicio îndoială: ochii noştri îşi vorbeau într-un grai fără de cuvinte, între sufletele noastre începuse să se clădească o punte, în inimile noastre începea să înmugurească în acelaşi timp flacără unui simţământ de apropiere.

Signor Pellegrino ridică paharul de şampanie şi îmi dădu de înţeles, printr-o mişcare plină de nobleţe a capului său, a cărui formă aristocratică trăda, sub bluză albastră de lucrător, sângele unei viţe alese, că bea în sănătatea mea, a unei odrasle sărăntoace de grecotei. Am încercat să răspund acestei dovezi neobişnuite de curtenie, înălţând în direcţia lui signor Pellegrino paharul meu cu vin ordinar, dar – vai! cât de stângace şi cât de lipsite de distincţie erau mişcările mele de ţărănoi, peste care numai Yussuf se învrednicise să aştearnă un pospai subţire de bună-ereştere. Dar austriacul nu părea stânjenit de aerul meu necioplit, îmi zâmbea în continuare cu dinţii lui albi, iar pometii săi, care până atunci avuseseră paloarea rece a marmurei, se

colorară în roşeaţa delicată a petalei de trandafir.

Am simţit la rândul meu că roşesc şi mi-am lăsat iarăşi privirea în jos, făcându-mă că cercetez pătrăţelele albe şi roşii de pe faţa de masă.

Aşa m-a găsit chelnerul care puse în faţa mea o sticlă de şampanie scumpă: darul lui signor Pellegrino.

Venită după vinul ieftin pe care îl deşertasem pe nerăsuflate, şampania mi-a luat repede minţile.

Încă de la primele înghiţituri, mi-am simţit sfiala topindu-se, inima începu să-mi bată cu vioiciune şi am prins să mă uit cu dispreţ la dansatorii asudaţi şi gălăgioşi printre care se desluşea limpede silueta butucănoasă a lui Léon. Mă socoteam mult mai presus decât mulţimea asta de zurbagii muşcaţi de pofta împreunării, alcătuit poate din aceeaşi plămadă de soi ca şi signor Pellegrino, căruia îi aruncăm acum nişte căutături îndrăzneţe, aproape neruşinate. Am început să bat zgomotos din palme şi să mă bâţâi în ritmul muzicii, închinând mereu sticla de şampanie în direcţia austriacului, care era acum singur la masă şi îmi făcea din când în când semne prietenoase cu capul. Picioarele mi se agitau, ca şi cum ar fi fost pişcate de nişte gângănii, izbind ritmic podeaua, şi îmi venea să mă ridic de pe scaun, să mă mişc, poate chiar să dansez.

De la mesele vecine începuseră să curgă spre mine priviri batjocoritoare şi pline de obrăznicie, dar nu-mi mai păsa de nimeni şi de nimic. Am stors ultimele picături de şampanie de pe fundul paharului, apoi, cu un mers clătinat de beţiv, m-am îndreptat spre mijlocul sălii şi am început să joc de unul singur, străduindu-mă să imit cât mai bine mişcările celorlalţi dansatori. Şi, dintr-odată, m-am pomenit lângă Léon care, văzându-mă, îşi lăsă perechea din braţe, îmi trase, râzând, o palmă peste spinare şi mă apucă zdravăn de mijloc, conducându-mă neîndemânatic. Curând, în jurul nostru se formă un cerc mare de privitori, care băteau din palme, râdeau, făceau glume pline de răutate pe seama paşilor noştri stângaci sau ne încurajau cu strigătele lor răguşite. În toiul dansului, Léon începu să-mi pipăie şoldurile şi fesele, apoi îmi behăi în ureche câteva măscări, încercând să-şi apropie de ceafă mea buzele lipicioase. Mă străduiam să-l ţin cât mai departe de mine, căci atingerile lui nu-mi mai stârneau nicio dorinţă şi, pândind un moment prielnic, am izbutit să mă smulg dintre braţele sale. Făcându-mi loc cu greu printre perechile transpirate, ameţite de cadril şi de băutură, m-am strecurat în cele din urmă până aproape de masă la care şedea signor Pellegrino.

Austriacul se uită la mine surprins, găsea pesemne gestul meu din cale afară de îndrăzneţ.

I-am făcut un fel de plecăciune stângace, apoi am început să dansez, încercând să potrivesc uşuraticei arii franceze mişcările graţioase ale sirtaki-ului.

Şi în timp ce dansăm, degetele mele au apucat fularul roşu al lui signor Pellegrino şi au prins să-l desfacă. Am fluturat de câteva ori fularul prin aer, apoi îl apucai de două capete, cu amândouă mâinile, ca şi cum aş fi ţinut de umerii unui bărbat.

Cu capul dat tare pe spate, am slobozit o chiuitură puternică.

Toate mişcările corpului meu, încercau să arate, în timp ce mă săltăm de pe un picior pe altul, iar tălpile mele frământau aprig pardoseala localului, simţămintele pe care începusem să le nutresc pentru frumosul austriac ce îşi iţea din nou către mine şirurile albe de dinţi.

Acum nimeni nu mai râdea.

Iar când muzica a tăcut şi i-am făcut din nou o plecăciune străinului, acesta mi-a întins, fără niciun cuvânt, paharul său de şampanie, din care am sorbit îndelung, cuprins parcă de un fel de evlavie.

Aspiram cu limba şi cu buzele mele de ţărănoi dulceaţa acelei licori, părându-mi-se că sărut gura lui signor Pellegrino, când am simţit deodată că paharul îmi zboară din mână, zdrobindu-se de podea. Cu ochii ieşiţi din orbite, roşu la faţă şi transpirat, Léon, care se repezise pe neaşteptate asupra mea, mă lovi de câteva ori, apoi, purtându-mă aproape pe sus, mă îndepărtă de masa austriacului, ce nu schiţă niciun semn de împotrivire. Faţa lui devenise distantă şi rece, iar privirea sa de culoarea oţelului nu mai trăda decât un dispreţ fără margini.

Petrecerea se stricase.

Deşertând pahar după pahar, Léon mă privea încruntat şi ameninţător, iar tăcerea lui mi se părea mai greu de îndurat decât ocările sau bătăile.

După ce s-a ameţit zdravăn, a început să le caute pricină bărbaţilor de la mesele învecinate. Mai întâi se legă de un flăcău cu înfăţişare blajină, căruia îi spuse că seamănă cu un cur, îi smulse pălăria din cap şi o calcă în picioare, mărâind că nu mai văzuse niciodată o pălărie atât de urâtă şi caraghioasă. Înfricat pesemne de pumnii mari ai lui Léon, care erau gata pregătiţi să-l stropşească, flăcăul se mulţumi să surâdă tâmp, îşi ridică pălăria, pe care

călcătura măcelărească a amantului meu o transformase într-un soi de plăcintă şi începu să o întoarcă pe toate feţele, încercând să-i redea forma de la început, surd la toate ocările cu care îl împroşcau buzele groase ale scandalagiului. În cele din urmă, văzând că flăcăul vrea să ocolească harţa cu orice preţ, Léon luă o gură de vin, pe care o împroşcă de îndată pe pieptul scrobit al unei cămăşi de un croi mai ales, urlând că nu poate să-i sufere pe bărbaţii prea spilcuiţi, care sunt cu toţii fie poponari, fie neputincioşi. Stăpânul cămăşii – un fel de filfizon măsliniu la faţă şi mustăcios, care şedea la masă cu o muiere destul de chipoasă – sări ca ars de pe scaun şi îi trânti lui Léon un pumn în bărbie. Acesta atât aştepta: o lovitură năpraznică de picior porni către boaşele măsliniului, care, mult mai agil, chiar dacă nu şi la fel de puternic, izbuti însă să se ferească la vreme, îi puse vrăjmaşului său o piedică, apoi se prăvăli peste dânsul şi începu să-l strângă de gât, urlând că vrea să-i bea sângele.

Léon reuşi să se elibereze din strânsoare. Acum cei doi se încolăciseră pe duşumea, se izbeau cu mâinile şi picioarele, se zgâriau şi se muşcau cu înverşunare, iscând un nor mare de praf şi o larmă cumplită. Muzica tăcuse, femeile urlau, bărbaţii, încălziţi peste măsură de băutură, făcuseră cerc în jurul celor doi zurbagii, pe care îi aţâţau cu îndemnuri războinice, molipsiţi de beţia urii şi a cruzimii.

Câţiva chelneri vânjoşi se repeziră în cele din urmă în mijlocul bătăliei, izbutind să-l smulgă pe măsliniu de sub pumnul grozav ai lui Léon; bătăuşii, care se zbăteau cu încrâncenare şi nu voiau să se lase ţinuţi de oamenii cârciumarului, fură despărţiţi cu greu şi azvârliţi afară din cabaret din porunca patronului, care nu dorea un scandal cu poliţia.

Din prag, cu arcadele pline de sânge, Léon mi-a aruncat o privire întunecată, în care mi se păru că citesc o dorinţă teribilă de a ucide.

După întâmplările de la bal, nu l-am mai văzut pe Léon câteva zile.

Îmi dădeam seama că prin purtarea mea nesăbuită faţă de signor Pellegrino stârnisem duhul de crimă al amantului meu şi teama mă luase iarăşi în stăpânire. Nu mai îndrăzneam să părăsesc cămăruţa lui Schmoll, unde îmi petreceam timpul răsfoind cărţile adunate de Manoil. Nu puteam citi însă mai mult de câteva file, rândurile începeau să-mi joace pe dinaintea ochilor, iar mintea nu mi se putea aduna ca să pătrundă tâlcul celor citite.

Schmoll îşi luase obiceiul să vină pe neaşteptate în camera mea, se

aşeza pe marginea unui scaun şi, fără să scoată o vorbă, mă privea într-un fel curios, de parcă ar fi vrut să-mi cântărească fiecare parte a trupului, aşa cum încearcă să preţuiască mărfurile din ochi muşteriii unei dughene înainte de a începe tocmeala cu negustorul.

Starea de nesiguranţă în care mă găseam, senzaţia că sunt înconjurat de iscoade, faptul că începusem să mă tem de toţi oamenii îmi luaseră limpezimea de judecată; m-am pomenit iarăşi ticluind în minte denunţuri adresate prefectului de poliţie, apoi m-am gândit că ar fi mai bine să pun pe hârtie o spovedanie lungă, în care care să istorisesc toate întâmplările prin care trecusem din momentul când primisem semnul lui beizadea Mihalache, deşi îmi dădeam prea bine seama că o asemenea mărturisire era greu de crezut, până şi de către mai-marii poliţiei.

Dar puteam oare să mă încred în poliţie?

Ştiam, în urma încercările prin care trecusem la Bucureşti, că se găsesc şi printre oamenii ordinii destui căuzaşi ai puterii pe care o slujea boierul cel chior, şi era clar că braţul acestei puteri putea să mă ajungă nu doar pe străzile Parisului sau în cămăruţa lui Schmoll, ci şi în celulele de la închisoarea Roquette, unde nutrisem pentru o clipă iluzia că m-aş găsi poate ceva mai în siguranţă.

Oricum, viermele scârnav al trădării mă cerceta tot mai ades şi poate că aş fi atins şi treapta cea mai de jos a ticăloşiei, dacă lucrurile n-ar fi luat peste noapte o întorsătură cu totul neaşteptată, care m-a izbit ca o lovitură de trăsnet, făcându-mă să înţeleg încă o dată că în lume totul se petrece nu după voia oamenilor, ci după voia lui Dumnezeu.

Pe scurt, află că într-o seară, m-am pomenit în camera mea cu Aleppo Aleppi, care, negru la faţă de supărare, m-a încunoştiinţat că Léon fusese arestat chiar în dimineaţa aceea şi că din planurile noastre de răzbunare se aleseseră praful şi pulberea. Vestea acestei arestări îi înmuiase până şi pe tovarăşii cei mai dârji, care se risipiseră ca potârnichile. Încrederii nemărginite pe care mişcarea i-o arătase iubitului meu îi luară de acum locul nesiguranţa şi teamă. Aleppo Aleppi bănuia că e o trădare la mijloc şi din privirile crunte cu care mă străpungea, ca şi când ar fi încercat să pătrundă până-n cotloanele cele mai tainice ale firii mele strâmbate din naştere, am înţeles că mă bănuia de vânzare.

Îmi era teamă să-l privesc în ochi pe bătrân, căci bănuielile lui erau, într-o

oarecare măsură, întemeiate. Oare nu-l trădasem în inima mea de zeci de ori pe Leon? Puteam fi oare sigur că, pradă unuia din acele accese de nebunie care îmi întunecau cugetul la anumite soroace, nu încreditasem hârtiei taina amantului meu? Aveam vreo dovadă că, într-o clipă de rătăcire nu săvârşisem şi cu fapta ceea ce plănuisem cu gândul de atâtea ori?

Aleppo Aleppi îmi ghici frământarea, privirile sale deveniră încă şi mai bănuitoare.

5

Şi, nemaiputând îndura aceste priviri, care pătrundeau în mine ca nişte sfredele, străpungându-mi carnea şi sufletul deopotrivă, am lăsat privirea în jos şi, tremurând din toate mădularele, am izbucnit într-un plâns zgomotos, care îmi trăda toată frica şi slăbiciunea.

Aleppo Aleppi m-a lăsat să plâng în voie fără să-mi spună nicio vorbă de mângâiere. Mă privea aspru, cu fruntea încreţită de gânduri întunecate, iar chipul lui slab şi bărbos căpătase parcă ceva din expresia de fiară a lui Leon.

Plânsul nu mi-a adus nicio uşurare.

După ce mi-am deşertat ochii de lacrimi, mi-am simţit inima apăsată de acelaşi simţământ de vinovăţie. Am vrut să-mi acopăr faţa cu mâinile, încercând să mă feresc astfel de privirea tăioasă a lui Aleppo Aleppi, dar bătrânul îmi porunci să-l privesc în ochi, căci vrea să-mi cerceteze sufletul, iar degetele sale prelungi fluturară în direcţia mea nişte semne misterioase.

Atunci totul a început să se întunece, din pupilele lui Aleppo Aleppi ieşea un fel de fum negru şi gros, care mă învăluia asemenea unei perdele de beznă, dându-mi senzaţia că cineva mă strânge de beregată.

Deodată, undeva în străfundurile minţii mele amorţite pe jumătate, a răsunat limpede cântecul ascuţit al unui cocoş, apoi o miorlăitură cumplită de motan în călduri îmi străpunse timpanele. Şi strigătul de groază al bufniţei, răgetul leului, croncănitul sinistru al corbului, sâsâitul doldora de venin al năpârcilor se amestecară pe rând în această hărmălaie cumplită, pe care vrăjile lui Aleppo Aleppi o stârnise în adâncurile firii mele schiloade: erau fără doar şi poate glasuri de demoni, vocile pline de spaimă ale iadului adunat în inima mea, muzica înfricoşătoare a duhurilor care mă bântuiseră încă din copilărie, potrivit strâmbătăţii mele din naştere.

Mă simţeam ca o strună din care arcuşul unui muzicant nebun, poate diavolul însuşi, stoarce sunetele cele mai înfricoşătoare şi mai drăceşti, iar

urletele mele de groază, pe care nu mi le puteam în niciun chip stăpâni se însoţiră cu taraful cumplit al tuturor sluţeniilor mele sufleteşti, alcătuind o vijelie spăimoasă de voci, cu neputinţă de îndurat de vreun auz omenesc.

Prin întunericul gros ce mă înconjura începu apoi să mijească o geană roşie de lumină: deasupra mea se boltea acum un cer sângeriu, iar la picioarele mele tălăzuiau valurile unei mări purpurii, pe care pluteau mădulare omeneşti ce răspândeau o duhoare acrie de stricăciune. Şi m-am văzut pe mine însumi culcat pe o lespede mare de piatră, înconjurat de nişte arătări iscate parcă din ungherele cele mai întunecoase ale unui creier bolnav. Erau un soi de furnici, înalte de câţiva stânjeni, acoperite cu un păr roşu şi des, ale căror zeci de picioare, terminate cu cleşti, îmi sfâşiau pielea, în timp ce capetele lor, înzestrate cu nişte trompe trandafirii, de pe care se prelingea un lichid vâscos, se apropiau tot mai mult de faţa mea, holbându-şi cele trei perechi de ochi care parcă te împietreau cu căutătura lor sângerie.

Cleştii lor ascuţiţi mi-au sfâşiat pântecele şi au început să scormonească printre măruntaiele mele. Pe urmă, vârful unei trompe îmi străpunse coşul pieptului şi smulse de acolo o aşchie de lemn putred, pe care fojgăia o mulţime de viermişori albicioşi, în timp ce am auzit glasul lui Aleppo Aleppi spunându-mi că lemnul acela e inima mea.

Pe urmă, totul s-a întunecat brusc şi am căzut într-un somn greu sau poate într-un leşin.

Când mi-am venit în cele din urmă în fire, Aleppo Aleppi stătea la căpătâiul meu şi se uita la mine posomorât.

Somnul mă liniştise şi mă înviorase. M-am trezit cu capul limpede, iar în mintea mea se ivi gândul că pricina arestării lui Léon nu putea să fie decât Marcelline, a cărei viclenie, harsita în slujbele pe care le împlinea din porunca poliţiei, o dovedise pesemne pe aceea a amantului meu. I-am împărtăşit bănuielile mele lui Aleppo Aleppi, care mă ascultă încruntat, apoi îmi ceru să-i povestesc amănunţit tot ce ştiam în legătură cu servitoarea brutarului, dar, în afara faptului că aceasta se avea bine cu oamenii stăpânirii, n-am izbutit să găsesc nicio dovadă clară a trădării lui Marcelline.

În sufletul meu eram însă încredinţat că matracuca asta, unsă cu toate alifiile iadului, însemnase pierzania lui Léon.

Privirile lui Aleppo Aleppi mi se implântară din nou în adâncul pupilelor.

Şi, în timp ce îmi simţeam mădularele amorţind, acoperite de o

transpiraţie rece, mi se păru că ceva ca un vânt năpraznic mă smulge din loc, purtându-mă cu iuţeală prin întunericul gros, săgetat ici şi colo de luminiţe portocalii. Trupul meu îşi pierduse greutatea, mă simţeam uşor ca o frunză, apoi, dintr-odată, am avut senzaţia stranie că văd şi aud cu tot corpul. Zborul se curmase pe nesimţite şi m-am pomenit în odaia din dosul măcelăriei. Pe marginea patului, despuiată, şedea Marcelline, căreia Léon tocmai îi potrivea în urechi nişte cercei cu pietre roşii de cornalină. Slujnica se privea într-un ciob de oglindă, iar pe buzele ei senzuale de curviştină se aşternuse un surâs lipicios: fermecată de propria ei imagine, Marcelline îşi zâmbea, în timp ce degetele lui Léon, care râdea gros, o ciupeau de ţâţele mari, apoi i se strecurară între picioare. Vedenia asta stărui câteva clipe, pe urmă începu să fie înghiţită de întuneric. Acum nu se mai vedea decât chipul din oglindă al lui Marcelline, al cărei zâmbet se transformase într-un rânjet plin de cruzime, în timp ce doi colţi lungi de mistreţ, care îi apăruseră la colţurile buzelor, îi dădeau înfăţişarea unei fiare turbate. Bufnitura unui obiect greu, care venea vâjâind prin aer, sparse însă pe neaşteptate imaginea slujnicei; din apele tulburi ale oglinzii îşi holbă acum la mine ochii ieşiţi din orbite capul lui Léon, pe care gâdele tocmai îl ridicase din coşul tăietoarei de capete şi îl arăta mulţimii adunate în piaţa Roquette.

La urechile amantului meu atârnau cerceii cu pietre de cornalină.

V. Coroana

Într-o odaie din locuinţa lui signor Galeazzo, unde petreceam în fiecare zi câteva ceasuri, am început să refac povestea lui Kostas Venetis. Mă străduiam să redau întru totul, fără să las deoparte nimic şi fără să adaug nimic de la mine, cuvintele acestuia, deşi uneori simţeam că în firul istoriei se amestecă anume crâmpeie străine şi că povestindu-l pe Kostas, mă povesteam în acelaşi timp şi pe mine, trădându-mi astfel încă o dată iubitul.

Nu ştiam pe atunci că nimeni nu poate istorisi, cu vorbe întru totul aidoma, de două ori aceeaşi poveste.

Deşi încercam din răsputeri să satisfac curiozitatea lui signor Tomasso, care nu uita să aducă vorbă din când în când despre ancheta poliţiei şi despre comisarul Degli Rovere, umplând cu scrisul meu neîndemânatic hârtie după hârtie, adeseori condeiul îmi înţepenea între degete, căci încercam un

sentiment de vinovăţie. Nimeni nu-mi dădea dreptul să dau pe faţă tainele vieţii lui Kostas Venetis şi gândul că-i înşelasem încrederea devenea câteodată atât de chinuitor, încât numai teamă că mi-ar putea lua zilele într-o clipă de nebunie mă împiedica să-i mărturisesc totul lui Kostas.

Apoi mai era şi bănuiala că aceste hârtii ar putea să fie primejdioase şi că, din laşitate şi nechibzuinţă, urzeam cu mâinile mele o capcană în jurul iubitului meu, dându-l legat în mâinile unor duşmani pe care nu puteam să-i numesc, dar pe care mi se părea că-i simt uneori pândindu-mi fiecare mişcare.

Poveştile lui Venetis despre puterea pe care o slujea beizadea Mihalache îmi întăreau bănuielile. Signor Tomasso putea foarte bine să fie unul dintre mădularele acestei puteri, după cum putea foarte bine să fie şi omul poliţiei, dar orişicine ar fi fost şi pe orişicine ar fi slujit, vedeam uneori limpede că nu putea fi decât duşmanul lui Kostas.

De fiecare dată însă, laşitatea mea se dovedea mai puternică decât glasul raţiunii, iar signortomasso dobândise o putere deplină asupra mea. Îmi era frică de sprâncenele sale groase şi cenuşii şi de privirile sale tăioase, cu care parcă mă hipnotiza, făcându-mă să-l slujesc, cu toate că inima mea se împotrivea unei asemenea slujbe.

Ziua scriam din porunca lui signor Tomasso, noaptea – din porunca lui Kostas Venetis. Acesta îmi cerceta ades însemnările, făcea în continuare ştersături şi adaosuri, bombănind tot timpul că îi răstălmăcesc spusele şi săgetându-mă nu de puţine ori cu căutături încărcate de ură.

Eram acum ca doi duşmani, nevoiţi să împartă aceeaşi celulă de închisoare şi nevoiţi să împartă şi aceeaşi poveste.

Despre arestarea lui Léon ziarele, pe care începusem să le cercetez cu aviditate, nu scriau deocamdată nimic.

Aleppo Aleppi îmi poruncise să nu părăsesc locuinţa lui Schmoll fără pricini temeinice şi mai ales să evit locurile obişnuite de întâlnire ale anarhiştilor.

Teama că aş putea fi şi eu arestat, ca şi îngrijorarea pe care mi-o stârnea soarta amantului meu îmi alungaseră orice urmă de siguranţă, iar imaginea capului tăiat al lui Léon, ce mi se arătase ca urmare a vrăjilor lui Aleppo Aleppi, mă urmărea zi şi noapte, se amestecă în visurile care-mi otrăveau puţinele ore de somn şi îmi tulbura toate gândurile de peste zi. Adesea mă pomeneam clocind planuri de răzbunare împotriva lui Marcelline, asupra căreia încercam în

închipuire toate soiurile de moarte năpraznică pe care le poate scorni o minte de om şi poate că doar ura împotriva acestei fiinţe bicisnice, a cărei înfăţişare mi se părea acum că aduce grozav cu aceea a maică-mii, mi-a dat în cele din urmă puterea de a nu mă lăsa întru totul pradă spaimei şi deznădejdii.

Bănuiam că cerceii cu pietre de cornalină (pe care nu-i văzusem niciodată alevea la urechile slujnicei) trebuie să fie, într-un fel sau altul, pricina arestării iubitului meu, dar nu izbuteam să găsesc nicio legătură între cerceii cu pricina şi lovitură asupra comisariatului de poliţie. Taina lor trebuia căutată pesemne în acea parte ascunsă a vieţii lui Léon despre care nu răzbătuseră până la mine decât zvonuri legate de crime şi tâlhării ce-i aduseseră de mai multe ori în cercetarea poliţiei.

Acum îmi dădeam limpede seama că doar poftele cărnii, şi nicidecum dragostea, mă legaseră de acest suflet grosolan, bântuit de patima vărsării de sânge, dar, cu toare acestea, mă învinuiam câteodată pentru purtarea mea de la bal, care (socoteam eu) stârniseră ura şi dispreţul lui Léon, tulburându-i ultimele ceasuri de libertate. Din imaginea lui signor Pellegrino nu mai rămăsese decât privirea, rece ca gheaţa, pe care mi-o aruncase atunci când Léon mă smulsese de la masa lui, iar gândul că încercasem să-l vrăjesc şi că am dănţuit pentru dânsul, aşa cum desfrânata de maică-mea, dănţuise, arătându-şi coapsele până la şolduri, în faţa mustăţilor groase ale lui Vanghelis, mă umplea de ciudă şi de ruşine.

Eram stricat, stricat până-n măduvă, la fel de stricat ca şi putoarea blestemată care mă zămislise şi nici măcar nu puteam găsi în stricăciunea mea vreo pricină de plăcere.

Oare nu duhul de desfrânare, invidia, mândria nemăsurată, firea pusă pe înşelăciune şi furtişag făcuseră din mine pe rând jucăria maică-mii, ibovnicul lui Yussuf, cadâna lui Fatih-Efendi, sluga lui Calomfir şi a Frosei şi, în cele din urmă, robul, însemnat cu pecete, al lui beizadea Mihalache?

Oare nu cumva mă socoteam mai presus de toţi ceilalţi oameni pentru că, în realitate, eram mult mai prejos decât ei?

Oare nu cumva, în timp ce oamenii obişnuiţi au parte de chinurile iadului doar după moarte, eu mă aflam încă din timpul vieţii în iad?

Şi oare nu cumva singurul lucru cu adevărat înţelept pe care l-aş mai fi putut săvârşi era acela de-a-mi lua cu mâinile mele o viaţă pe care nu o cerusem şi nu o dorisem şi s-o azvârl drept în obrazul lui Dumnezeu, care mă

plămădise strâmb şi schilod, umilindu-mă şi batjocorindu-mă de câte ori se ivea prilejul?

În momentele acelea de nebunie, chipul lui Dumnezeu semăna pentru mine, ca o picătură de apă, cu chipul de diavol al lui beizadea Mihalache.

Kostas Venetis spusese aproape urlând aceste ultime vorbe. Deodată glasul i se înecă şi un accent violent de tuse îi cutremură pieptul. În ochii lui mi se păru că se pot citi, iarăşi, după mult timp, semnele fierbinţelii. M-am apropiat de el şi am vrut să-i ating cu vârful degetelor fruntea care ardea, dar Kostas m-a dat deoparte, urlând că are nevoie de aer. Falca de jos începuse să-i tremure, iar pumnii i se strânseseră convulsiv, ca şi cum ar fi încercat să apuce un duşman nevăzut, împotriva căruia luptase o viaţă întreagă şi care în momentul acesta era aproape de-a-l birui.

Îmi dădeam seama că trebuia să facă un efort greu la fiecare respiraţie, iar chipul său se boţise într-un rictus care îi schimba atât de mult trăsăturile, încât am avut o clipă impresia că mă găsesc în faţa unui străin. Bătrânul acesta, care se lupta din greu pentru fiecare gură de aer, cu ochii aprinşi de o mânie neputincioasă, nu mai avea aproape nimic din înfăţişarea lui Kostas Venetis.

Criza a durat mult şi, deşi era limpede că avea nevoie de câteva ceasuri de odihnă, Kostas s-a încăpăţânat să-şi spună mai departe povestea. N-am reuşit să-l conving să lase continuarea pe a doua zi şi, cu toate că mă simţeam eu însumi ajuns la capătul puterilor, a trebuit să scriu până spre dimineaţă. Îmi era tot mai greu să-l urmăresc, parcă i se schimbase şi glasul, care devenea tot mai înăbuşit, rostind anevoie unele cuvinte, pe care mă sileam mai degrabă să le ghicesc, alteori înghiţea pur şi simplu cuvinte întregi, făcându-mă să mă îndoiesc de înţelesul adevărat al vorbelor sale.

Nu îndrăzneam să-i cer însă nicio lămurire, simţeam că dacă m-aş opri din scris, Kostas Venetis ar fi în stare să mă ucidă.

La puţin timp după arestarea lui Leon (spunea mai departe povestea lui Kostas) am băgat de seamă că Schmoll începe să se poarte cu mine extrem de prevenitor.

Mă invita acum adesea la cină şi, pentru că tovărăşia lui şi a femeilor cu care trăia mi se părea mai lesne de suportat decât singurătatea bântuită de vedenii din camera mea, primeam aceste invitaţii, le aşteptam chiar cu o anumită plăcere, căci ghiftuiala (la mesele lui Schmoll se mânca foarte mult)

îmi mai amorţea parcă temerile, dezgustul de sine şi remuşcările, făcându-mă să mă scufund într-un soi de torpoare de animal ce îmi îngreuna mintea, îndreptându-mi tot sângele către pântece.

Gospodinele casei aveau grijă că farfuria mea să fie mereu plină, iar eu înghiţeam tot ce mi se punea în faţă, fără să deosebesc gustul afumăturilor cu varză murată de acela al ştrudelului cu mere, cu gândul de a merge cât mai plin şi mai greoi la culcare, dându-i astfel destul de lucru stomacului meu, pentru ca în vremea asta creierul să moţăie şi să lâncezească.

După cină, Schmoll îşi lua câteodată violoncelul, dându-mi prilej să mă bucur de puterea tămăduitoare a muzicii. Ariile bărbăteşti, ca nişte cântece de război, pentru care austriacul arăta acum o slăbiciune deosebită, izbuteau să-mi mai anime voinţa şi să mai alunge norii de deznădejde care îmi umbriseră atât de rău sufletul, făcându-mă să-mi doresc moartea. Icoana înfricoşătoare a capului lui Léon începea să se risipească, odată cu toate gândurile mele de sinucidere, iar, prin grija lui Schmoll, mintea mea rătăcită dădea unele semne de însănătoşire.

Au trecut aşa câteva săptămâni. Despre Léon nu mai aflasem nimic, după cum nu mai primisem niciun semn din partea lui Aleppo Aleppi.

Austriacul îmi purta în continuare de grijă, dovedindu-mi de la zi la zi tot mai multă prietenie.

Apoi, într-o seară, imediat după cină, făcându-mi tot felul de semne misterioase, în felul său caraghios, m-a poftit în camera lui şi mi-a spus că are un dar pentru mine: din buzunarul fracului său uriaş a apărut o pereche de butoni preţioşi de manşetă, bătuţi cu briliante mărunte, care probabil că preţuiau o avere. Mă uitam nedumerit la aceste odoare: nu mai văzusem asemenea minunăţii, y ieşite din mâinile vestiţilor orfevri parizieni, decât prin localurile de lux pe care le colindasem în tovărăşia lui Aleppo Aleppi, iar lucrătura lor era atât de gingaşă, încât aproape că îţi era teamă să îi atingi cu nişte mâini nedeprinse cu portul giuvaericalelor. Citindu-mi pesemne pe faţă uimirea, Schmoll s-a grăbit să adauge că darul acesta venea din partea unei persoane foarte sus-puse, care îmi arăta de la o vreme multă bună-voinţă şi că trebuie neapărat să-l primesc, altfel aş săvârşi o mare necuviinţă şi bădărănie.

Firește că nu aveam ce să fac cu butonii aceia, care se potriveau atât de puţin cu straiele mele simple de sărăntoc, dar strălucirea aurului mi-a fermecat inima. Mi-am amintit de bijuteriile cu care mă împodobisem odinioară în casa

lui Yussuf de pe malul Bosforului şi degetele mele s-au întins maşinal spre darul lui Schmoll cu o mişcare pofticioasă de femeiuşcă. Am luat butonii în palmă şi le-am privit multă vreme lucrătura desăvârşită. Când mi-a văzut căutătura hulpavă, austriacul s-a repezit la mine, a început să-mi strângă amândouă mâinile, apoi a prins să ţopăie prin cameră, strigând că sunt un flăcău şi jumătate, care merită cu prisosinţă un pahar de şampanie.

Încercând să mormăi câteva vorbe de mulţumire, mi-am strecurat butonii în buzunar, fără să iau seama prea tare la gesturile de bucurie ale lui Schmoll, care, sărind cu agilitate peste câteva scaune, se repezise la o comodă din care scoase o sticlă de şampanie scumpă, aceeaşi şampanie pe care o degustasem în tovărăşia lui signor Pellegrino.

Băurăm în cinstea proaspătului meu ocrotitor. Şi în timp ce ridica paharul cu o mână, austriacul îşi duse cealaltă mână în dreptul inimii, privind undeva în sus, cu faţa împietrită într-o expresie de mare solemnitate, în vreme ce peruca lui de culoarea ruginii era mai zburlită ca niciodată.

Butonilor bătuţi cu briliante le-au urmat şi alte daruri de preţ. Ocrotitorul meu dovedea o mare patimă pentru bijuterii: un lanţ de aur cu medalion şi câteva inele masive mi-au sporit în scurt timp zestrea de giuvaericale cu care îmi plăcea să mă împodobesc în ceasurile mele de singurătate, când zăboveam îndelung în faţa oglinzii, încântat de propria mea imagine, căreia socoteam că podoabele boiereşti îi adăugau un spor de nobleţe şi de distincţie.

Mă gândeam tot mai rar la Leon, dar chipul mohorât al lui Aleppo Aleppi îmi apărea uneori în faţa ochilor, privindu-mă mustrător, pentru că trădasem cauza celor săraci şi uitasem că bogăţia înseamnă o crimă.

Mai vechile mele porniri spre huzur şi răsfăţ, pe care le dobândisem pe timpul cât am trăit cu Yussuf, ieşiseră din nou la iveală, înăbuşind în sufletul meu duhul de răzmeriţă, iar împrejurarea că cineva din straturile de sus ale societăţii binevoise să-şi aplece ochii spre mine mă umplea de o fudulie nătângă, făcându-mă să mă umflu tare în pene şi să privesc de sus la peruca roşie a lui Schmoll, în care vedeam acum un slujnic al ocrotitorului meu necunoscut, pus să-mi împlinească toate damblalele.

Amintindu-mi de spusele lui beizadea Mihalache cum că semnul său va deschide în faţa mea porţile cele mai ferecate ale palatelor boiereşti, mă trufeam încă şi mai tare în inima mea.

Cele câteva giuvaeruri pe care le primisem în dar fuseseră de ajuns

aşadar că să-mi tulbure minţile: începusem să mă îmbăiez în fiecare zi, să-mi îngrijesc cu atenţie unghiile, să mă folosesc de batistă şi să nu mai sorb zgomotos supa din lingură. Schmoll era încântat de noile mele năravuri şi încercă, după priceperea lui, să-mi mai Instruiască apucăturile, astfel că, dăscălit cu pricepere şi dovedind râvnă mare la învăţat, am izbutit destul de curând să mă dezbăr de obiceiurile mele de ţărănoi şi să dobândesc regulile bunei-ereşteri, de care (după spusa austriacului) urma să am mare trebuinţă curând.

Am început de asemenea să fiu nelipsit de la lecţiile de dans care se ţineau în casa lui Schmoll.

Dar mai mult decât aceste lecţii de dans, mă fermecau lecţiile de vioară, în care piticania de austriac dovedea o măiestrie desăvârşită. Fără să fiu înzestrat cu vreun har deosebit al cântatului, aveam un auz ager şi o inimă simţitoare la farmecul fără de seamăn al muzicii, aşa că am deprins destul de lesne o parte din arta mânuirii arcuşului, fără să îndrăznesc a năzui vreodată spre meşteşugul unui adevărat virtuoz, dar şi fără să mă arăt mai stângaci decât acele odrasle de familie a căror înzestrare mijlocie e atât de aplaudată prin saloanele nobilimii.

Dacă unii cântau pentru faimă, iar alţii din fudulie, eu cântam pentru mine şi pot spune cu mâna pe inimă că în acele zile petrecute în locuinţa lui Schmoll muzica mi-a ţinut loc de Dumnezeu şi de y 5 y rugăciune.

Câteva rânduri de haine bogate, croite după ultima modă, pe care deocamdată le purtam doar prin casă, sub privirea chiţibuşară a austriacului, ce îmi supraveghea cu străşnicie mişcările şi ţinuta, se adăugară nu după multă vreme bijuteriilor. Neobişnuita distincţie cu care îl văzusem pe Yussuf purtând odinioară asemenea straie evropeneşti mi-a slujit de model în mult mai mare măsura decât sfaturile lui Schmoll şi pentru că trupul meu nu era lipsit, după voia lui Dumnezeu, nici de graţie, nici de supleţe, am ajuns să port aceste veşminte cu destulă naturaleţe şi eleganţă, iar patima privitului în oglindă punea tot mai mult stăpânire pe mine.

Nu puteam să nu admir felul aristocratic în care izbuteam să-mi scot din cap pălăria, salutându-mă pe mine însumi cu o zâmbră făţarnică şi plină de îngâmfare, nu puteam să nu mă las fermecat de agilitatea mădularelor mele, care deprinseseră în sfârşit mişcările dansului apusean, şi când făceam câţiva paşi de vals în faţa oglinzii sau exersam figurile complicate ale cadrilului, duhul

spurcat al iubirii de sine îmi întuneca atât de rău mintea, încât ajunsesem aproape să-mi uit rădăcinile adevărate, socodndu-mă răsad nobil şi din aceeaşi plămadă cu oamenii cei mai sus-puşi.

După rochia de lână a lui Marcelline venise pentru mine vremea fracurilor şi a cămăşilor de mătase, a butonilor preţioşi şi a inelelor grele de aur. Treceam, fără să-mi dau seama, de la un soi de nebunie la altul, după jocul împrejurărilor, de parcă firea mea s-ar fi risipit în zeci de fărâme, prin care cuibăreau mulţimile de păcate şi asta (am priceput mai târziu) se întâmpla din pricină că nu mai aveam inimă. Pentru că inima este sâmburele firilor omeneşti, iar cine şi-a pierdut inima şi-a pierdut şi firea adevărată, dobândind în locul ei o sumedenie de firi închipuite, care sunt toate spoială şi amăgire.

În momentele acelea de rătăcire, eu, Kostas Venetis, nu mai eram Kostas Venetis.

Binele are o fire adevărată, răul nu are fire, dar atât binele cât şi răul vin de la Dumnezeu, care cu o mână apucă şi cu alta sloboade.

La vremea când mă fuduleam cu darurile ocrotitorului meu şi mă pregăteam să pătrund în saloanele fandosite ale aristocraţiei, soarta mi l-a scos iarăşi în cale pe Manoil.

Tocmai îmi admiram grămăjoara de giuvaeruri, vrăjit de flacăra îngheţată a pietrelor preţioase, când o zgârietură uşoară în uşă m-a făcut să tresar. M-am gândit că trebuie să fie Aleppo Aleppi şi am dat zor să deschid, dar nu mică mi-a fost mirarea când m-am pomenit faţă în faţă cu chipul scofâlcit al secretarului boieresc: Manoil arăta ca un om care trage să moară.

S-a strecurat în cameră împleticindu-se, cu mersul nesigur al unui lunatic, şi s-a lăsat să alunece pe marginea patului pe care îl împărţiserăm în nopţile noastre de voluptate. La flacăra lumânării, chipul său frumos, pe care erau încrustate, fără putinţă de îndoială, semnele unei naşteri aristocratice, mi s-a părut o mască hidoasă de ceară, stoarsă de orice scânteie de viaţă, pe când cearcănele vinete de sub ochi, care contrastau atât de vădit cu paloarea de crin ofilit a obrajilor săi, îi dădeau aerul unui strigoi proaspăt ieşit din mormânt.

Hainele scumpe cu care se împopoţonase, inelele care îi împodobeau degetele, mirosul parfumurilor de preţ pe care îl răspândea în jurul lui, ca o uriaşă floare de orhidee, nu mi-au putut alunga senzaţia că mă aflu în faţa unui cadavru. Iar ochii lui mari, care ardeau ca jăraticul în timp ce mă cerceta pătimaş, păreau ochii unei făpturi demonice, măcinate de focul negru al

iadului, de unde nu mai există scăpare, nici mântuire.

Multă vreme ne-am privit în tăcere.

Apoi, dintr-odată, Manoil s-a repezit la mine şi a început să-mi sărute mâinile, bălmăjind, printre hohote înăbuşite de plâns, că mă iubeşte în continuare ca un nebun. Fără voie, degetele mele au început să-i alinte domol laţele întunecate de păr, care se mai răriseră între timp, dezgolindu-i partea de sus a frunţii, unde apăruse un început de chelie.

L-am simţit cum îmi sorbea cu voluptate dezmierdările, apoi, cu capul lăsat pe genunchii mei, păru să aţipească pentru câteva clipe.

Îi ascultam respiraţia şuierătoare, hârâitul aspru care îi venea de undeva din afundul bojocilor putrezi şi mi-a fost teamă că omul lui beizadea Mihalache avea să moară în braţele mele.

După o vreme Manoil şi-a venit în fire şi mi-a cerut o înghiţitură de vin.

Am înţeles din cuvintele lui dezlânate că anume porunci tainice ale boierului de la Bucureşti îl nevoiseră să se pună în slujba lui Erzsi, care acum îşi spunea contesa von Andrâssy şi locuia în odăile somptuoase ale unui hotel din Placevendome. Aici se adunau, în jurul meselor de joc şi al sticlelor de şampanie, obrazurile cele mai de seamă ale emigraţiei maghiare, care între două partide de wist, puneau la cale neatârnarea deplină a Ungariei şi cleveteau pe seama împăratului de la Viena.

Aici începuse o viaţă de huzur şi pentru Manoil. Iar în schimbul traiului boieresc pe care îl ducea, secretarul lui beizadea Mihalache nu trebuia decât să astâmpere poftele aprinse ale unguroaicei, care pasămite se îndrăgostise de dânsul.

Împreunările trupeşti fără saţ şi fără măsură storseseră din corpul ros de oftică al lui Manoil şi ultima picătură de vlagă, iar după ce devenise aproape neputincios, împerecherile sale cu unguroaica se prefăcuseră într-o caznă tot mai anevoie de îndurat. Iar atunci când nu izbutea să ajungă la liman şi să astâmpere gaura lacomă a lui Erzsi, aceasta îl supunea unor batjocuri şi umilinţe cumplite: îi smulgea meşe întregi de păr, îl izbea cu piciorul în fudulii sau îşi deşerta udul peste faţa lui roşie de ruşine.

Era nevoit să îndure toate toanele afurisitei de unguroaice din porunca lui beizadea Mihalache.

În timp ce Manoil îmi istorisea aceste păţanii, am ghicit deodată în respiraţia lui o duhoare uşoară de mortăciune. Era acelaşi iz de gropană stătută

pe care îl simţisem odinioară răspândindu-se din gaura năclăită de sânge a Iepuroaicei, damful de carne stricată dintre picioarele Kivei ce-mi dăduse încredinţarea că moartea şi femeia sunt una.

Putoarea asta, amestecată cu mirosul parfumurilor scumpe, cu care secretarul boieresc se stropise din abundenţă, avea ceva nespus de aţâţător.

Mi-am simţit bărbăţia sculându-se atât de vârtos, încât am văzut roşu dinaintea ochilor şi, ca o fiară apucată de streche, m-am repezit asupra lui Manoil.

l-am smuls veşmintele, mi-am lipit cu lăcomie nările de pielea lui gălbejită şi am început să adulmec. Duhoarea de groapă fojgăia pretutindeni, se îmbibase în toate mădularele secretarului boieresc, iar în momentul când mi-am înfipt dinţii în bucile lui slăbănoage putoarea m-a izbit atât de puternic de parcă gaura dinapoi a lui Manoil ar fi fost răsuflătoarea unui mormânt.

Am pătruns într-însul cu furie.

Omul lui beizadea Mihalache se lăsa întru totul în voia poftelor mele, slobozind un geamăt prelung, ce nu mai semăna câtuşi de puţin cu suspinele sale de voluptate, era un icnet ascuţit de durere, care venea din adâncul bojocilor lui, unde moartea lucrase temeinic, tocându-i simţirile şi făcându-l să nu mai simtă nimic din plăcerea împreunării.

Mi se părea că mă împreunez cu un mort, iar după ce am izbutit cu chiu cu vai să mă uşurez, m-am simţit copleşit de ciudă şi de ruşine, ca şi cum tocmai aş fi săvârşit un viol.

Ruşinat parcă de goliciunea lui, Manoil începu să se îmbrace în grabă.

Mişcările lui precipitate şi neîndemânatice îi trădau tulburarea. A trebuit să-l ajut să-şi încheie nasturii strălucitori de sidef ai cămăşii de filfizon, pe care degetele lui, parcă ar fi fost degetele ţepene ale unei mâini de lemn, nu reuşeau să-i strecoare în butoniere.

La plecare, m-a sărutat uşor pe obraz, s-a uitat o clipă cu mâhnire la tabloul pe care îl întorsesem cu faţa către perete şi m-a rugat să-i promit că nu-l voi uita niciodată.

Istovit, Kostas a căzut către dimineaţă într-un somn agitat, bântuit pesemne de acele vedenii spăimoase ce îi otrăveau adeseori nopţile.

Rânjetul care îi desfigura trăsăturile, strigătele pe care le scotea din fundul gâtlejului, contracţiile braţelor şi ale picioarelor, ce i se zbăteau ca şi cum ar fi fost lovit de dansul Sfântului Vitus, erau atât de îngrozitoare, încât am

simţit ace de gheaţă pe şira spinării, iar atunci când Kostas s-a ridicat în capul oaselor holbându-şi spre mine albul ochilor că un lunatic şi a slobozit un răcnet care nu mai avea nimic omenesc, asemănându-se mai degrabă cu urletul unui lup, frica aproape că mi-a luat minţile.

Mi se părea că, în somnul lui, Venetis se luptă pe viaţă şi moarte cu Dumnezeu sau cu diavolul. Mâinile sale se încleştaseră parcă pe beregata cuiva, iar pe faţa lui palidă se putea citi acum o cruzime nemărginită. Chipul acesta nu mai era chipul bărbatului care mă culesese de pe cheiurile Genovei, chipul ibovnicului ce mă înfrigurase până la măduvă cu voluptăţi ce nu se pot zugrăvi în cuvinte, era chipul lui Cain sau poate chiar chipul înfricoşător al lui Anticrist.

Atunci, adunându-mi ultimele picături de voinţă, am făcut semnul crucit spre Kostas Venetis, care scoase un nou urlet, la fel de cumplit ca şi primul, şi se lăsă să cadă pe spate greoi, bătând aerul cu braţele lui ca nişte cioturi negre de aripi.

Mâinile sale au frământat multă vreme aşternuturile noastre sărăcăcioase.

După această noapte de iad, Kostas s-a trezit cu un licăr de nebunie în ochi.

Şi-a dezgolit şoldul şi l-a scormonit multă vreme cu o privire cercetătoare, apoi mi-a poruncit să mă apropii şi să bag bine de seamă dacă nu cumva are vreun semn de vătămătură la încheietura piciorului.

M-am supus şi am cercetat, dar şoldurile lui Kostas mi s-au părut pe deplin tefere. Acesta m-a privit însă neîncrezător şi mi-a cerut să fiu cu mai multă luare aminte, căci nu se poate să nu dau de vreo vânătaie sau cicatrice: în timpul nopţii se luptase cu cineva care îi frânsese şoldul, iar durerea cumplită care îl mai săgeta şi acum în acea parte a trupului era cea mai bună dovadă că totul se petrecuse alevea.

Când am încercat să-l încredinţez că nu izbutesc să descopăr pe trupul său nicio urmă de vătămare, Kostas m-a dat cu ură deoparte, s-a ridicat cu greutate din aşternut şi, cu un mers şchiopătat şi anevoios, a început să cotrobăiască prin cameră. A găsit în cele din urmă o zdreanţă de cămaşă peste care a deşertat apă din doniţă, petrecându-şi-o apoi în jurul şoldurilor, în timp ce icnea şi se strâmba de durere.

Era limpede că boala îi întuneca tot mai mult minţile şi îi slăbănogea tot

mai tare voinţa. Nu-l auzisem niciodată până atunci pe Kostas Venetis văicărindu-se ca o femeie din pricina vreunui beteşug oarecare.

În ziua aceea nu mi-a fost dat să aud urmarea poveştii lui Kostas.

Acesta se apucase să răsfoiască o Biblie veche şi, la un moment dat, cu un glas tunător, care parcă se adresă mai mult pereţilor decât mie, a citit după cum urmează:

Şi, dacă a rămas Iacov singur, Cineva s-a luptat cu el până în revărsatul zorilor. Văzând însă Acela că nu-lpoate răpune, i-a atins încheietura şoldului, iar încheietura şoldului lui Iacov a amorţit în timp ce Acesta se lupta cu el. Şi El i-a zis:” Lasă-Mă să plec, că s-au ivit zorile!”. Iacov i-a răspuns: „Nu-Ţi dau drumul până nu mă vei binecuvânta”. Acela i-a zis: „Care-ţi este numele?” Şi el a zis „Iacov”. Zisu-i-a Acela: „De acum nu-ţi va mai fi numele Iacov, ci Israel, căci te-ai dovedit tare cu Dumnezeu”.

O sticlă de vin rubiniu şi câteva ceasuri de somn l-au liniştit în cele din urmă pe Kostas Venetis. Afară se aşternuse deja o noaptea călâie, cu iz de apă stătută şi de iarbă de mare, când am primit poruncă să iau condei şi hârtie şi să scriu mai departe.

A venit şi ziua când în sfârşit (spunea povestea lui Kostas) ziarele începură să scrie despre Leon, dar despre soarta lui aveam să aflu mai multe din vorbele lui Aleppo Aleppi, care, prin legăturile sale tainice, reuşise să dea de iţele întâmplărilor ce îl duseseră pe ibovnicul meu la pierzanie.

Află aşadar, Nemţoaico, că la puţin timp după ce revăzusem faţa palidă a lui Manoil, un răvaş, ajuns prin nu ştiu ce mijloc în camera mea, mă poftea neîntârziat la locuinţa fostului duce de Beaulieu.

Bătrânul mă primi mohorât şi îmi aduse la cunoştinţă tot ce izbutise să oblicească despre Leon.

Nenorocirea acestuia începuse în momentul în care un agent secret al poliţiei îl recunoscuse în măcelarul cel arătos, ce luase minţile servitoarelor din cartierul Clichy, pe principalul suspect dintr-un caz de omor, care, cu doi ani în urmă, umpluse coloanele ziarelor franţuzeşti.

Victima era o cămătăreasă de nouăzeci şi trei de ani care locuia în aceeaşi hardughie igrasioasă cu un oarecare François Koenigstern, asupra căruia se îndreptaseră de la bun început bănuielile poliţiei.

Acest Koenigstern câştiga cinci franci pe seară cântând la acordeon într-o tavernă învecinată şi era cunoscut ca un flăcău ursuz şi pus veşnic pe harţă,

care uşura munca hingherilor, făcându-le de petrecanie câinilor şi pisicilor de pripas din cartier în schimbul câtorva bancnote mărunte.

Vecinii băgaseră de seamă de la o vreme că un prieteşug straniu începe să se înfiripe între François Koenigstern şi bătrâna cămătăreasă.

Acordeonistul era văzut aproape seară de seară ciocănind la uşa baborniţei. Cumpărăturile băbătiei trecuseră în sarcina acestuia, iar dacă până atunci zgârcitura de madame Brunei se hrănise mai mult cu tot soiul de rămăşiţe, căpătate pe mai nimic din dughenele cele mai ieftine, în coşul ei de cumpărături apăreau acum cotletele de viţel şi pulpele de berbec, ba chiar şi câte un clondir cu lichior dulce de coacăze, menit să-i mai încălzească măruntaiele geruite de bătrâneţe.

?

Şi mai mare a fost mirarea vecinilor când au văzut-o pe madame Brunei că îşi părăseşte cuibul de bufniţă în fiecare duminică la braţul lui Koenigstern.

Cei doi alcătuiau perechea cea mai ciudată ce se putea vedea la mesele unui bistrou din cartier. Băbătia, care-şi împodobea pentru aceste prilejuri capul mare de cal pe jumătate pleşuv cu o pălărie dichisită cu pene de struţ şi purta o rochie caraghioasă de moar croită prin ultimii ani ai Directoratului şi acordeonistul cioplit din topor, despre care se spunea că e rău ca un câine turbat, atrăgeau privirile tuturor consumatorilor din local, ce se holbau la dânşii ca la cine ştie ce vedenie nemaivăzută.

Porţii uriaşe de pateu de iepure dispăreau între gingiile ştirbe ale zgripţuroaicei, sub uităturile încruntate ale însoţitorului ei, care se mulţumea cu o bucată de pâine cu brânză şi cu o înghiţitură de vin.

După pateul de iepure, venea rândul clătitelor cu dulceaţă, pentru care madame Brunei arăta o slăbiciune deosebită.

În fine, câteva pahare de cidru puneau capăt acestui ospăţ, la sfârşitul căruia baborniţa, roşie la faţă şi ghiftuită, începea uneori să îngâne refrenul vreunui cântecel de petrecere.

Pe drumul spre casă se putea observa că păşeşte împleticit şi că Koenigstern trebuia s-o susţină temeinic cu braţul său viguros pentru a-i ocroti mădularele costelive de primejdia vreunei rupturi.

Nimeni nu izbutise să dea de pricină acestui prieteşug atât de neobişnuit, pe seama căruia glumeţii cartierului scorniseră tot felul de snoave. Unii spuneau că madame Brunei e încă fragedă ca o fetişcană în părţile de sub

pântece şi că acordeonistul i-ar fi tovarăş de pat şi de desfătări, în timp ce alţii socoteau că cei doi sunt numai parteneri de afaceri, Koenigstern fiind amestecat până peste cap în anume furtişaguri de bijuterii, vândute apoi cu ajutorul cămătăresei, din care-şi făcuse părtaşă la jaf şi tăinuitoare.

Cumetrele din cartier nu îndrugau însă aceste poveşti decât cu jumătate de gură, căci pumnii zdraveni ai acordeonistului, dar mai ales nasul, teribil de lung şi teribil de ascuţit al lui madame Brunei, despre care se povestea că se pricepe la meşteşugul vrăjitoriei, le cam amorţeau limbile.

Moartea năpraznică a baborniţei, urmată de dispariţia lui Koenigstern, le-a dat mult de lucru colportoarelor de istorii.

Cămătăreasa a fost găsită gâtuită, iar vizuina ei – răscolită din temelii. Cufărul greu – unde se zvonea că bătrâna adunase adevărate comori – fusese spart şi prădat. Dispăruseră până şi cerceii cu pietre de cornalină pe care baborniţa îi purta la urechi, iar acordeonistul nu mai era de găsit nicăieri.

Ce s-a întâmplat mai apoi e uşor de ghicit; François Koenigstern dispăruse în pielea lui Léon Léger.

Cerceii pe care, într-o clipă de rătăcire, amantul meu îi dăruise lui Marcelline au ajuns în mâinile poliţiştilor.

Se pare că arestarea lui neaşteptată frânsese voinţa lui Léon: arestul secret, nepăsarea tovarăşilor, care socoteau că prin purtarea sa necugetată faţă de Marcelline măcelarul din cartierul Clichy primejduise mişcarea, ca şi întrebările meşteşugite ale anchetatorilor îl transformaseră pe ibovnicul meu într-o femeiuşcă nevolnică. Mărturisise tot şi numai o minune l-ar mai fi putut salva de satârul tăietoarei de capete.

Am fost alături de Aleppo Aleppi în sala de judecată, l-am auzit pe Léon recunoscându-şi vinovăţia, am ascultat pledoaria stângace a avocatului din oficiu, care sună mai curând ca un rechizitoriu şi m-am înfiorat de răceala cu care vocea judecătorului a pronunţat condamnarea la moarte. Toate încercările noastre de a-l vedea pentru ultima oară s-au izbit de încăpăţânarea condamnatului, care, crezându-se părăsit de tovarăşi, refuza orice vizită.

După ce pojarul cărnii se domolise, nu mai simţeam pentru dânsul decât un soi de dispreţ. Slăbiciunea de care dăduse dovadă în timpul anchetei mi se părea nedemnă de un bărbat. Cu toate acestea, l-am însoţit pe ultimul drum, m-am aflat, la braţul lui Aleppo Aleppi, în mijlocul mulţimii setoase de sânge adunate în piaţa Roquette şi am stat pentru prima dată în viaţă faţă în faţă cu

ghilotina, care mi s-a părut una dintre cele mai drăceşti născociri se putuseră să iasă cândva dintr-o minte de om.

În ciuda slăbiciunii pe care o dovedise în faţa anchetatorilor, Léon a găsit într-însul destulă putere să moară ca un bărbat. N-o să uit niciodată căutătura batjocoritoare pe care i-a aruncat-o tăietoarei de capete, spatele întors preotului ce îi promitea iertarea lui Dumnezeu, vocea – răspicată şi limpede – cu care a strigat, după ce asistenţii executorului l-au legat de scândura ghilotinei Trăiască revoluţia anarhistă!

Apoi totul s-a isprăvit în mai puţin de o clipă, satârul s-a prăbuşit ca un fulger şi l-am văzut pe unul din ajutoarele călăului Deibler ridicând din coşul cu rumeguş capul însângerat al lui Léon în urletele deşănţate ale mulţimii care, la vederea sângelui proaspăt, se transformase într-o haită de fiare.

Urletul meu de groază s-a amestecat cu mugetul acestei gloate turbate, pentru care guvernul celei de-a Treia Republici avea grijă să pregătească din când în când asemenea spectacole sângeroase.

Eram tulburat de inteligenţa diabolică a mecanismului şi de sângele rece cu care călăii îşi făcuseră datoria.

Am plecat împleticindu-mă de la execuţie, purtat mai mult pe sus de braţul încă puternic al lui Aleppo Aleppi.

Bătrânul îmi observase tulburarea, m-a târât într-o cârciumă şi mi-a pus dinainte un pahar pântecos de absint, cercetându-mă cu privirile lui arzătoare, în care se putea citi duhul de ură şi răzmeriţă.

Am sorbit unul după altul trei pahare cu rachiu, iar mintea mea începu să se împâclească. Auzeam venind către mine, ca printr-un strat gros de vată, cuvintele lui Aleppo Aleppi, ce începuse să-mi povestească o istorie veche, în care era vorba despre tăietoarea de capete şi pe care ţi-o voi povesti cu vorbele mele, pentru ca tu s-o pui pe hârtie întocmai, fără să laşi deoparte nimic sau să adaugi ceva de la tine.

Istoria lui Aleppo Aleppi

Ai avut prilejul să vezi – îşi începu bătrânul istorisirea – una din acele crime colective prin care societatea se răzbună împotriva celor care se împotrivesc legiuirilor sale, plătind silnicia cu silnicie şi violenţa cu violenţă, în timp ce vorbeşte, vărsând lacrimi de crocodil, despre drepturile omului şi ale

cetăţeanului. Şi ai văzut la lucru una dintre cele mai sinistre născociri ale inteligenţei omeneşti, născută din creierul bolnav al unui aşa-zis filantrop, care dorea pasămite ca societatea să asasineze cât mai repede şi cât mai ingenios, o maşinărie drăcească pe care, aşa cum vei afla din cele ce o să-ţi istorisesc, o urăsc din suflet până şi cei care sunt blestemaţi să o mânuiască.

Era în vara anului 1830, iar deasupra Parisului plutea presimţirea unor mari tulburări. Prin cartierele populare, unde îmi găsisem adăpost după ce renunţasem la o viaţă de huzur şi de trândăvie, se zvonea că regele Carol al X-lea, sprijinit de popi şi de aristocraţi, se pregăteşte să readucă Franţa la rânduielile de dinainte de 1789 şi să îngenuncheze Parisul, care păstra încă viu spiritul lui’93.

Cunoşteam mai bine ca oricare putregaiul ce se ascundea în dosul faţadelor aristocratice ale palatelor pariziene şi în spatele sutanelor preoţeşti, uram din tot sufletul clasa în mijlocul căreia mă născusem doar printr-o eroare de neînţeles a destinului şi mă număram printre cei care socoteau că doar o nouă revoluţie ar putea pune capăt regimului tiranic al guvernului Polignac şi al monarhului de la Tuileries. Citeam cu înflăcărare ziarele liberale, ascultam cu sufletul la gură istorisirile foştilor asediatori ai Bastiliei şi m-am aflat în mijlocul mulţimii care, cu prilejul serbărilor date în cinstea suveranului celor Două Sicilii, îl huiduise, în grădinile de la Palais Royal, pe Carol al X-lea.

Cucerirea Algerului a dat apă la moară planurilor nesăbuite ale tronului, care prin cele şase ordonanţe din 25 iulie sugruma cea mai mare parte a libertăţilor dobândite atât de anevoios: libertatea presei era suspendată, Camera Deputaţilor – dizolvată, iar modificarea legii electorale îi făcea neeligibili pe unii dintre cei mai înflăcăraţi democraţi, în timp ce nominalizarea consilierilor de stat era concepută în aşa fel încât să împingă în faţă minţile cele mai retrograde.

Publicarea acestor ordonanţe, venită pe neaşteptate, a tulburat spiritele. Mici grupuri de protestatari începură să se formeze la Palais Royal, în piaţa Carrousel şi în Place Vendome, iar în apropierea Ministerului de Externe, trăsura prinţului Polignac a fost întâmpinată cu o ploaie de pietre.

A doua zi, principalele ziare liberale apărură fără autorizaţie, publicând protestele viguroase ale jurnaliştilor. Prefectul de poliţie era însă hotărât să acţioneze în spiritul ordonanţelor: pe numele unor gazetari fură emise mandate de arestare, iar tipografiile au fost închise, lăsându-i pe drumuri pe tipografii

care vor alcătui o parte însemnată a mulţimii ce începuse să ridice pe străzile Parisului primele baricade. Încet-încet oraşul se trezea, iar vântul revoluţiei începu să bată din nou cu tărie, ca în zilele glorioase ale lui 14 iulie 1789 sau 2 august 1792.

Eram încă pe vremea aceea un tânăr cu mintea înfierbântată, care împărtăşea ura gloatelor şi declarase un război pe viaţă şi pe moarte palatelor. Mai târziu, cercetând mai adânc anumite cărţi de înţelepciune, am înţeles că tot răul se săvârşeşte după voia lui Dumnezeu şi că singurul lui leac este tot răul, punându-mă în slujba acelei puteri pe care o ştii şi tu şi care, după ce toate tronurile şi guvernele vor fi dărâmate, aducând pământul sub cârmuirea unui singur păstor, va aduce şi Pacea de o mie de ani.

Pe atunci însă nu ştiam decât din auzite despre această putere.

Alergam dintr-un colţ al oraşului în altul, încercând să mă găsesc pretutindeni unde socoteam că revoluţia are trebuinţă de mine şi pot să mă laud că, în mai multe rânduri, cuvântul meu i-a întărit şi i-a înflăcărat pe rebeli. Am pus umărul la ridicarea baricadelor, m-am silit să-i ajut pe răsculaţi cu puţinele mele cunoştinte milităreşti, pe care le poseda la vremea aceea fiecare pui de aristocrat, am cântat cu ei La Marseillaise şi am împărţit cu dânşii aceeaşi pâine şi aceeaşi sticlă de vin, am luat parte la asaltul asupra arsenalelor.

Aşteptându-se la o lovitură năpraznică din partea palatului, Parisul se înarma.

Regele avu o clipă de şovăială, apoi declară oraşul sub stare de asediu, iar mareşalul Marmont, acea slugă zeloasă a Bourbonilor care îl trădase odinioară pe împăratul Napoleon, primi ordin să pună capăt revoltei.

Dar ce puteau face cei zece mii de oameni ai lui Marmont, prost hrăniţi şi prost înarmaţi, împotriva unui oraş întreg, care, în acele zile de zăpuşeală cumplită, se hotărâse să răstoarne tronul lui Carol al X-lea? Străzile înguste ale vechiului Paris, împânzite de baricade, împiedicau trupele mareşalului să se desfăşoare în voie, prinzându-le ca într-o cursă de şobolani.

În înfruntarea cu aceşti ostaşi, care apărau cu prea puţin zel o cauză dinainte pierdută, am primit în piept o lovitură de sabie.

Mă număram printre apărătorii unei baricade care încerca să oprească înaintarea soldaţilor spre unul din cartierele muncitoreşti ale Parisului, pe care mareşalul Marmont se jurase să-l şteargă de pe faţa pământului, socotindu-l un

cuib de nelegiuiţi şi de regicizi.

Cei mai mulţi dintre tovarăşii mei de răscoală erau lucrători din mahalaua Sfântului Anton şi puteai să desluşeşti, printre aceste aceste chipuri, bătucite de muncă şi sărăcie, bărbile sure ale câtorva patriarhi ai luptelor de stradă care, ascultând chemarea Comunei, încercaseră să împiedice, în urmă cu mai bine de treizeci de ani, căderea lui Saint-Just şi Robespierre. Nu lipseau de la încleştare nici bonetele albe ale pariziencelor din popor, cărora patima sfântă a libertăţii le înnobila trăsăturile, dându-le frumuseţea ciudată a unor zeiţe ale morţii şi răzbunării. De fustele unora dintre aceste femei războinice, care nu puteau să nu-ţi amintească de Amazoanele din vechime, erau agăţaţi nişte ţânci de o şchioapă, ce fuseseră aduşi să primească botezul răscoalei şi să înveţe de la bătrânii susţinători ai Terorii că hoitul vrăjmaşului miroase întotdeauna desfătător.

După ce câteva din miădiţele neamului meu pieriseră în masacrele din septembrie’92 sau îşi vărsaseră sângele pe eşafoadele Revoluţiei, iată că, printr-o întorsătură neaşteptată a destinului, eu – vlăstarul unei familii care îşi dobândise titlul ducal încă de pe vremea primilor Capeţieni – mă aflam de partea vrăjmaşilor lor fireşti, mă răzvrăteam împotriva regelui şi a bisericii şi eram gata să-mi dau viaţa pentru cauza celor sărmani.

Cele două revolvere cu care eram înarmat au culcat la pământ mai mulţi infanterişti pe care doar teama de pistoalele ofiţerilor îi mai împiedica să fraternizeze cu răsculaţii. Era pentru prima dată că ridicam nişte vieţi omeneşti, dar nu simţeam nici cea mai uşoară căinţă, căci ştiam încă de pe atunci că într-o societate criminală prin chiar firea ei orice crimă este îngăduită.

Când mi-am isprăvit provizia de muniţii, m-am alăturat femeilor care azvârleau cu pietre în soldaţii lui Marmont. Îmi simţeam pieptul învăluit de o căldură ciudată, adulmecam, cu nările fremătând, mirosul pulberii şi al sângelui, silindu-mă să nu mă arăt mai prejos de aceşti oameni ce se luaseră la trântă cu monarhia şi pe care îi socoteam fraţii mei şi surorile mele. Eram convins că doar luptând alături de dânşii voi putea să spăl o parte din păcatele neamului meu, a cărui bogăţie şi faimă erau întemeiate pe silnicie.

Gândul că aş putea să pier în această bătălie de clasă mă lăsa cu totul nepăsător.

Deodată i-am văzut pe oamenii mareşalului instalând în faţa baricadei, care până atunci rezistase eroic la patru asalturi, câteva piese de artilerie.

Sub loviturile tunurilor o parte a baricadei cedă. O spărtură îngustă le permitea acum soldaţilor să înainteze, iar încleşterea dintre asediaţi şi asediatori se transformă într-o luptă corp la corp, în care săbiile şi paturile de puşcă, ciocanele masive de fierărie şi pietrele grele de caldarâm, pumnii goi, dinţii şi unghiile se străduiau să semene panică în rândurile vrăjmaşului. Şi se cuvine să ştii că în această încleştare oarbă, care a secerat multe trupuri din ambele tabere, am izbutit să ţin piept multă vreme, alături de cei mai hotărâţi şi mai înverşunaţi dintre tovarăşii mei, puhoiului de soldaţi întărâtaţi de rănile căpătate şi de ordinele răcnite ale ofiţerilor. Mânuiam cuţitul cu oarecare îndemânare şi aveam destulă forţă în trupul pe care mi-l călisem încă din copilărie, potrivit creşterii pe care o primeau pe atunci tinerii aristocraţi, hărăziţi, cei mai mulţi, unei cariere de militar. În curând oamenii lui Marmont începură să-mi ştie de frică şi mă pomenii vânat cu înverşunare de duşmanul care pornise asupra mea o hăituială în toată puterea cuvântului. Copleşit de numărul atacatorilor mei, simţeam că mă lasă puterile. Câţiva tovarăşi îmi săriră în ajutor. Un lucrător uriaş, al cărui şorţ de piele era roşu de sânge de sus până jos, ridică, dintre rămăşiţele baricadei o grindă masivă de stejar pe care, cu o putere neobişnuită, prinse să o rotească prin aer, ca pe o măciucă gigantică, îndemnându-mă să mă refugiez în spatele său. Am încercat să fac câţiva paşi înapoi, dar m-am împiedicat de cadavrul unui soldat şi mi-am pierdut echilibrul pentru o clipă. Atunci am simţit o izbitură în piept, respiraţia mi se tăie, privirile mi se întunecară şi m-am prăbuşit la pământ, lovindu-mă tare cu capul de marginea unei pietre de caldarâm.

Am zăcut multă vreme într-o stare de semi-leşin.

Îmi amintesc ca prin vis de strânsoarea unor braţe vânjoase care mă săltară în sus, de mirosul tare de transpiraţie al unui corp străin, de hurducăturile unui drum parcă nesfârşit, de paiele dintr-o pivniţă, de chipul palid al unei femei care îmi umezea din când în când buzele, de murmurul unor glasuri necunoscute.

Apoi de faţa unui bărbat pleşuv, îmbrăcat în negru (probabil un medic) care îmi cerceta rănile, de bancheta din spate a unei trăsuri, de răceala unui obiect metalic care mi se strecură între dinţi, încercând să-mi descleşteze fălcile amorţite, de gustul, amar că fierea, al unei licori.

Urma să aflu nu peste mult că scăpasem cu viaţă doar printr-un miracol: din nu se ştie ce pricină, un ordin al lui Marmont le poruncea soldaţilor care ne

asediau baricada să se retragă. Înţeleg acum că mareşalul şovăia el însuşi, neîncrezător în oamenii săi şi în sorţii de izbândă ai monarhiei: oraşul se dovedea greu de biruit, forţele tronului erau împuţinate de războiul din Algeria, iar unii dintre sfătuitorii lui Carol al X-lea începuseră să vorbească făţiş despre abdicare.

Îmi datorez viaţa acestor împrejurări, dar şi generozităţii tovarăşilor, care după retragerea soldaţilor au avut vreme să se ocupe şi de răniţi.

Puţini mai rămăseseră în viaţă, cei mai mulţi fuseseră ciopârţiţi de săbii, striviţi de cizmele soldăţeşti sau chiar de saboţii propriilor lor camarazi, în haosul ce se iscase în timpul asediului.

Rănile mele se dovediseră deosebit de grave: aveam plămânul străpuns de o lovitură de sabie şi o rană urâtă la cap. Era limpede că era nevoie de serviciile unui medic, dar se zvonea că doctorii din spitale primiseră ordin să-i predea pe răniţi militarilor, care îi împuşcau după o judecată sumară, dovedindu-şi astfel bărbăţia şi credinţa faţă de tron.

Probabil că soarta mea ar fi fost lăsată la voia lui Dumnezeu, dacă cineva nu şi-ar fi amintit de numele unui vechi camarad, pe care îl ştia încă din zile aprige ale lui 9 thermidor, când acesta fusese cât pe ce să-şi dea capul călăului pentru credinţa ce o arătase regimului lui Robespierre. Omul cu pricina avea vaste cunoştinţe de medicină şi era renumit pentru devotamentul cu care se îngrijea de bolile celor săraci, nerefuzând niciodată atunci când i se cerea o mână de ajutor şi izbutind de multe ori acolo unde doftorii cu patalamale dăduseră greş.

Din pricini pe care ţi le voi desluşi mai târziu, trăsura acestui vindecător fără arginţi putea să circule nestânjenită pe străzile Parisului chiar şi în zilele acelea tulburi de răzmeriţă, când patrulele militare mişunau peste tot, căci nicio patrulă de pe faţa pământului n-ar fi putut să învingă teama superstiţioasă pe care o stârnea în jurul său bărbatul palid şi cu fruntea pleşuvă chemat să mă îngrijească prin grija camarazilor mei.

El mi-a dat adăpost în locuinţa lui din cartierul Marais, mi-a vindecat rănile şi mi-a salvat viaţa, fără să-mi ceară nici cel mai mic semn de recunoştinţa.

Rănile treceau greu şi a trebuit să zăbovesc în casa aceea timp de opt săptămâni.

După ce mi s-a îngăduit să părăsesc patul şi să umblu în voie prin odăile

casei încăpătoare, ce nu putea să aparţină decât unui om cu multă dare de mână, să mă aşez la masa din sufragerie, unde am avut prilejul să dau ochii cu soţia şi cu unicul fiu al binefăcătorului meu, să cercetez grădina superbă, unde creşteau multe soiuri rare de trandafiri, am început să bag de seamă aerul de tristeţe zugrăvit deopotrivă pe chipurile stăpânilor ca şi pe cele ale servitorilor.

Aici toată lumea păşea numai pe vârfuri, se vorbea în şoaptă, se purtau haine mohorâte, a căror croială severă trimitea cu gândul la îmbrăcămintea pastorilor calvini. Mesele începeau şi se sfârşeau întotdeauna cu o rugăciune, iar după cină, în salonul cu mobile scumpe, pe ai cărui pereţi atârnau nişte cadre înnegrite de vreme (probabil nişte strămoşi), stăpânul casei obişnuia să citească ades cu glas tare din Sfânta Scriptură, din Imitaţio Christi sau din Confesiunile Sfântului Augustin. Soţia lui nu era defel nepricepută la muzică, iar, sub degetele sale, care mi se păreau totuşi destul de butucănoase pentru o odraslă de familie bună, clapele spinetei reuşeau să mă vrăjească adesea cu notele pline de farmec şi de tristeţe ale vreunei vechi arii germane.

N-am putut să nu mă mir totodată de mâinile mari şi foarte păroase ale gazdei, care contrastau atât de puternic cu chipul său palid, ale cărui trăsături nu aveau nimic din grosolănia chipurilor de rând, în timp ce fruntea, neobişnuit de înaltă, din pricina calviţiei, şi brăzdată de cute adânci, îi trăda firea meditativă şi neliniştită.

Aceleaşi trăsături le regăseam pe cadrele din salon, pe care le cercetăm de fiecare dată cu privirile lacome ale curiosului. Cel mai mult mă impresiona figura severă şi mohorâtă a unui bărbat încă tânăr, îmbrăcat într-un costum verde de vânător, care îşi sprijinea piciorul de spinarea unui mistreţ doborât şi le trimitea privitorilor uitătura posomorâtă a oamenilor care nu mai vor nimic de la viaţă.

Stăpânul casei îmi cunoştea numele adevărat şi mă trata cu o deferentă deosebită.

Nu ştiu ce taină întunecată părea să planeze asupra acestei locuinţe singuratice, unde nu se primeau vizite, iar veselia nu-şi arăta niciodată hohotele sănătoase de râs.

După ce mi-am recăpătat cât de cât puterile, am încercat să-i trag de limbă pe servitori în legătură cu starea stăpânilor lor, dar în casa aceea slugile aveau buzele pecetluite, limba cusută şi refuzau să accepte micile mele atenţii, aşa că a trebuit să mă resemnez: aici lumea era tot atât de zgârcită la vorbă pe

cât se arăta de risipitoare cu gesturile de curtoazie şi de bunăvoinţă.

Demonul curiozităţii se dovedea mai puternic decât recunoştinţa. Începusem să-mi spionez gazdele, să le întorc pe faţă şi pe dos fiecare gest şi fiecare cuvânt, deşi îmi dădeam limpede seama cât de nedelicată este purtarea mea şi înţelegeam foarte bine că încercările mele de a intra în posesia unui secret ce nu-mi aparţine erau jignitoare, ba chiar pline de insolenţă.

Mi se năzărea că stăpânul casei, căruia pesemne că slugile îi semnalaseră întrebările mele şerpeşti, mă priveşte câteodată dojenitor. Atunci roşeam fără voie şi îmi lăsam ochii în jos, iar dovezile lui de generozitate, cu care nu contenea să mă copleşească, erau, cunoscându-mi vinovăţia, tot mai anevoie de suportat.

Sosi în cele din urmă şi ziua în care trebuia să părăsesc această casă atât de ospitalieră: rănile mele se vindecaseră, îmi redobândisem pe deplin vigoarea şi sănătatea.

Vai, cât de stângace şi cât de lipsite de suflet mi s-au părut în momentul acela vorbele sărace de mulţumire pe care i le-am îngăimat binefăcătorului meu, care mă poftise în camera lui de lucru, sărăcăcioasă şi austeră precum chilia unui călugăr! Gazda m-a cântărit mult timp din priviri, de la înălţimea staturii sale impunătoare, iar cutele de pe fruntea lui uriaşă deveniseră parcă şi mai adânci, trădând nişte clipe de frământare. Tuşi apoi de câteva ori şi începu să depene, în cuvinte ce mă făceau să mă ruşinez amarnic pentru lipsa mea de delicateţe, o poveste de familie încurcată, peste care plutea, de sute de ani, blestemul roşu al sângelui.

Istoria gazdei necunoscute

Domnule duce – spuse cu o voce profundă şi gravă omul care izbutise să mă scoale din morţi –, am şovăit mult înainte de a lua hotărârea să vă împărtăşesc această poveste nefericită şi aş fi trecut-o sub tăcere de bună seamă dacă n-aş fi înţeles cât sunteţi de intrigat de înfăţişarea casei în care ne aflăm ca şi de purtarea locuitorilor ei. Buna-cuviinţă ar fi cerut să mă prezint de la început, dar există pe faţa pământului nume (cum este şi acela al familiei mele) care stârnesc atâta oroare şi atâta dezgust, încât nefericiţii care sunt obligaţi să le poarte le pronunţă ei înşişi cu scârbă sau nu le mai pronunţă deloc, încercând să le surghiunească în colţurile cele mai întunecoase ale

memoriei.

Cu toate acestea, nu sunt un om de neam prost; tatăl meu, care era destul de priceput în chestiunile de heraldică şi de genealogie, a izbutit să descopere că numele nostru este atestat încă din timpul cruciadelor, iar străbunii mei au aparţinut nobilimii normande şi se puteau mândri cu faptul că l-au slujit cu credinţă pe Henric al IV-lea în bătălia de la Fontaine-Française şi că l-au găzduit în locuinţa lor din Abbeville, în timpurile noastre de glorie, pe Ludovic al XIII-lea. Se cuvine să ştiţi de asemenea că familia noastră a dat Franţei pe unul dintre cei mai iluştri geografi ai săi, ale cărui hărţi, desenate când nici nu ajunsese încă la vârsta bărbăţiei depline, i-au atras favorurile cardinalului Richelieu. Acest bărbat de seamă a fost profesorul de geografie al lui Ludovic al XIV-lea şi s-a ridicat până la demnitatea de consilier de stat, spre cinstea unui neam pe care doar o întâmplare teribilă, petrecută în urmă cu mai bine de două sute de ani, l-a azvârlit la marginea societăţii şi l-a strivit sub povara dispreţului general.

Nenorocirea noastră a început din pricina unei istorii de dragoste.

Unul dintre strămoşii mei, care slujea sub flamura Regelui – Soare şi se ridicase până la treapta de căpitan, a suferit într-o zi un accident de călărie. Dus într-o casă necunoscută, aşezată în afara oraşului, departe de orice sălaş omenesc, cavalerul de Longval avea să primească îngrijirile pline de gingăşie ale unei fecioare a cărei frumuseţe i-a pus inima pe jăratic şi i-a răscolit simţurile până la nebunie.

Marguerite avea firea pătimaşă a unei sălbăticiuni şi purtarea stângace a unei ţărăncuţe. Roşeaţa ce i se aşternea în obraji atunci când se găsea în apropierea musafirului, pe care leacurile ei îl readuceau cu încetul la viaţă, trăda o tulburare ce a aţâţat şi mai mult patima strămoşului meu: cavalerul de Longval era stăpânit zi şi noapte de icoana acestei frumuseţi proaspete şi gingaşe, gândul la goliciunile ei, care abia se puteau ghici de sub straiele sale severe, ce nu mărturiseau nici cea mai mică înclinare spre cochetărie, îi frigea carnea necontenit, iar dorinţa de a o avea îl făcu să uite de recunoştinţa faţă de tatăl lui Marguerite (tânăra era orfană de mamă) – un bărbat ursuz şi posomorât, ce se arăta rar şi nu rostea niciodată mai mult de zece cuvinte.

Toate eforturile strămoşului meu de a o seduce pe această floare de câmp care nu se bucurase până atunci de atenţia niciunui bărbat se loveau însă de împotrivirea înverşunată a feţei, ce nu îngăduia nici cel mai mic gest de

apropiere. Un sărut uşor pe bărbie, smuls aproape cu forţa, a fost singurul trofeu dobândit de Sanson de Longval în timpul zilelor petrecute în preajma lui Marguerite.

După ce strămoşul meu, pe deplin vindecat, a fost silit să părăsească, spre marea sa părere de rău, acel sălaş singuratic, cei doi s-au mai văzut în taină de câteva ori. Deprinzându-se treptat cu vorbele de dragoste ale frumosului ofiţer, fata se arăta acum ceva mai prietenoasă, dar nu se lăsa atinsă sau dezmierdată în niciun chip. Iar într-o zi i-a mărturisit cavalerului de Longval că tatăl ei ar ucide-o fără şovăială dacă ar afla că îndrăznise să ridice ochii la orice alt bărbat în afara aceluia pe care i l-ar alege el însuşi drept soţ. Atunci strămoşul meu, căruia patima îi întunecase cugetul şi îl făcuse neom, a strigat că e gata să o ia de soţie, dar, spre surprinderea lui, chipul până atunci luminos al lui Marguerite se întunecă brusc la auzul acestor cuvinte şi fata izbucni în nişte hohote deznădăjduite de plâns.

Zadarnic a încercat Sanson de Longval, făcând risipă de jurământe de dragoste, ca şi de cele mai duioase cuvinte ce pot înflori pe buzele unui îndrăgostit, să afle pricina acestor lacrimi venite pe neaşteptate. După ce a s-a oprit din plâns, Marguerite l-a privit cu răceală şi i-a spus că nu va accepta niciodată să-i fie soţie, cerându-i s-o uite şi punându-l să-i promită că nu va mai încerca să o întâlnească.

Rănit în mândria sa de bărbat, strămoşul meu a încercat să se vindece de această patimă nefericită cu ajutorul desfrâului şi al băuturii. Tocmai el, care fusese până atunci luat în tărbacă de atâtea şi atâtea ori de tovarăşii săi de arme pentru că se ţinea departe de chiolhanurile şi aventurile lor cocoşeşti, ducând viaţa curată a unui catolic fervent (căci din familia noastră n-a lipsit niciodată credinţa în Dumnezeu), a devenit clientul statornic al cârciumilor şi al caselor de toleranţă. Cei care îl săgetaseră până atunci cu vorbele lor de batjocură ajunseră prietenii săi nedespărţiţi de pahar, iar câteva bătăi şi scandaluri, ce băgaseră în sperieţi burghezia paşnică din Abbeville, îi aduseră în curând faima unui mare zamparagiu.

Dar atunci când aburii amăgitori ai băuturii se risipeau, chipul lui Marguerite i se înfăţişă cavalerului de Longval mai atrăgător ca oricând, iar bietele farmece ale prostituatelor de doi bani, cu care îşi potolea înfrigurările cărnii, nu-i puteau abate închipuirea de la rotunjimile pline de farmec ce se lăsau ghicite de sub rochia neagră, ca de călugăriţă, a fecioarei pe care o dorea

în continuare cu o patimă aprigă.

Pierzania neamului nostru a venit prin carne şi prin femeie.

În momentele tot mai rare când mai era stăpân pe cugetul său, Sanson de Longval îşi dădea limpede seama că trebuie să-şi ia gândul de la Marguerite, aflată sub stăpânirea unui tată tiranic, în stare să spele orice ştirbire, alevea sau închipuită, adusă onoarei sale, într-o băltoacă de sânge. Din pricini pe care nu le putea desluşi pe deplin, strămoşul meu simţea o înfiorare de teamă ori de câte ori se gândea la bărbatul acesta ursuz, a cărui căutătură întunecată şi rea îi apărea uneori pe neaşteptate în amintire.

O dimineaţă ploioasă, care l-a surprins pe cavalerul de Longval hălăduind prin cârciumile Rouenului în mijlocul unei haite de zurbagii ce încercau să-şi dreagă mahmureala cu nişte molan proaspăt, avea să dea chip şi nume nu peste mult spaimei nedesluşite pe care o răspândea în jurul său tatăl lui Marguerite.

Strămoşul meu tocmai ieşea, cu mintea amorţită pe jumătate, din măruntaiele unei vinării, când s-a pomenit prins în mijlocul unei mulţimi care se grăbea spre piaţa oraşului. Era mai mult calicime: zdrenţăroşii şi pomanagiii care-şi făceau vacul prin preajma bisericilor, uliţarnicii şi tăietorii de frunză la câini, palavragiii şi bârfitoarele care ştiau ce fierbe în fiecare din cratiţele oraşului, câţiva cheflii matinali, câţiva ucenici pirpirii care izbutiseră să scape de sub supravegherea jupânului, ba chiar şi câteva burdihane negustoreşti.

Sanson de Longval s-a trezit despărţit de tovarăşii lui de pahar şi luat pe sus de gloată care se îngroşa tot mai mult, alte şi alte obrazuri, mai bădărane sau mai subţiri, se adăugau necontenit puhoiului omenesc, iar toate încercările strămoşului meu de a-şi face loc cu coatele şi de a ieşi din această mulţime prin care părea să bântuie un freamăt de nerăbdare se dovediră zadarnice.

Înghiontit din toate părţile, vânat de hoţii de buzunare ce mirosiseră o pradă de soi mai ales, silit să respire duhoarea de mârlan a acestei plebe care parcă se pregătea de petrecere, cavalerul Sanson ajunse în cele din urmă în piaţa cea mare, în care se revărsase tot ce pântecele oraşului avea mai imund şi de soi prost.

Sute de ochi, licărind de cruzime, se aţinteau spre platformă pleşuvă a eşafodului.

Legat de spiţele în formă de cruce ale unei roţi de supliciu, un corp omenesc se pregătea să primească, peste fluierele picioarelor, cea dintâi

lovitură de bară. Mulţimea aştepta fremătând, într-o tăcere asemănătoare cu liniştea dinaintea unei furtuni. Aplecat peste trupul condamnatului, călăul tocmai încerca tăria legăturilor care ţineau întinse membrele hărăzite supliciului, cu înclinarea către migală a unui meşter chiţibuşar, deprins să-şi facă meşteşugul după toată regula meseriei.

Sanson de Longval îşi simţea inima bătând cu putere.

Gâdele se săltă în picioare şi, încurajat de nişte glasuri răguşite de beţivani ce începuseră să-şi cam piardă răbdarea, ridică deasupra capului bara grea de metal. Lovitura căzu năpraznic, osul pocni ca o păstaie uscată şi din pieptul osânditului izbucni un urlet ca de fiară răpusă.

Pierdut în mijlocul acelei mulţimi îmbătate de priveliştea crudă pe care o sorbea cu lăcomie din ochi, strămoşul meu, cavalerul Sanson de Longval nu-şi putea dezlipi ochii de la silueta robustă a executorului. Corpul mare şi vârtos al acestuia, felul în care îşi purta capul masiv, umerii largi, spinarea vânjoasă şi picioarele sale groase ce călcau apăsat scândura eşafodului, aveau ceva cunoscut şi totodată înspăimântător.

Unde, în ce vis urât, în ce vedenie plină de spaimă îl mai văzuse oare pe preotul acestui ritual sângeros care îl făcea să se cutremure de oroare?

O bănuială cumplită, iscată din ungherele tainice ale amintirii, începu să-l roadă atât de amarnic, încât toţi aburii beţiei se risipiră, iar fruntea îi fu năpădită, ca în toiul unui coşmar, de broboane reci de sudoare.

Iar când călăul îşi întoarse faţa întunecată spre privitori, cavalerul Sanson înţelese într-o clipire de ochi cât de departe fusese purtat de nebunia patimei lui ucigaşe: bărbatul în roşu, cu mâinile sale enorme şi ochii bulbucaţi de efort, frângătorul acesta de mădulare, pe care îl aplaudă nebuneşte toată pleava oraşului, era tatăl lui Marguerite.

Trecuse aproape un an de la această întâmplare de spaimă şi Sanson de Longval tot nu izbutise s-o uite pe fata călăului.

În loc să slăbească, dorinţa care îl rodea atât de cumplit devenea de la o zi la alta tot mai înverşunată.

S-a dezis de tovarăşii lui de pahar, a uitat drumul cârciumii şi al lupanarului şi a încercat să-şi caute reazem în credinţa noastră catolică. Aşa cum altădată era nelipsit de la chiolhanurile ofiţereşti, dovedindu-se fruntea tuturor desfrânărilor şi ticăloşiilor, acum era nelipsit de la liturghie, iar dragostea lui pentru Marguerite a fost supusă la proba postului şi a rugăciunii.

Şi-l alesese drept confesor pe Fratele Dominique, un bătrân de optzeci de ani, cunoscut pentru asprimea cu care tuna şi fulgera în predicile lui împotriva concupiscenţei, pe care o socotea drept cel mai diabolic şi mai mârşav dintre toate păcatele omeneşti. Se spunea că moşneagul acesta vânos, lung şi descărnat ca o scândură, nu cunoscuse niciodată ispita trupului femeiesc şi izbutise să se păstreze virgin, deşi vieţuise în lume până la cincizeci de ani.

Nici nu se putea duhovnic mai potrivit pentru boala de dragoste a strămoşului meu, pe care l-a supus la canoanele cele mai aspre, menite să mortifice carnea şi să întoarcă sufletul omenesc cu faţa spre Dumnezeu. Dar cerul s-a dovedit surd la rugăciunile cavalerului de Longval, care făcea parte pesemne din acea rasă de oameni blestemată de pronie, prin care răul e lăsat să pătrundă şi să lucreze în lume.

Cine ştie ce păcate ascunse ale moşilor săi, care-l însoţiseră pe Wilhelm Cuceritorul în Insulele Britanice şi luaseră parte la asediul Ierusalimului, se întorceau acum împotriva lui Sanson de Longval, apăsându-l cu puterea unui blestem şi hărăzindu-l pierzaniei.

Ce minte omenească ar putea oare să pătrundă legile după care judecă Dumnezeu?

Înţelegând în cele din urmă că patimă de care boleşte nu are leac, strămoşul meu a hotărât să se înfăţişeze în faţa călăului din Rouen şi să i-o ceară de soţie pe Marguerite.

Pierre Jouenne a ascultat posomorât această cerere neaşteptată în căsătorie, apoi i-a spus lui Sanson că fiica lui nu se va căsători niciodată, potrivit unor legi bine înrădăcinate, decât cu un bărbat din tagma executorilor.

Zadarnice au fost toate implorările şi rugăminţile cavalerului de Longval, în van a încercat să frângă această inimă aspră cu lacrimile şi suspinele lui de îndrăgostit. Bătrânul Jouenne nici nu voia să audă de planurile strămoşului meu de a pleca împreună cu Marguerite într-o ţară îndepărtată unde nimeni n-ar cunoaşte taina naşterii ei, mârâind că locul unei odrasle de gâde e între ceilalţi călăi şi că se leapădă ca de dracu de generozitatea făţarnică a domnului cavaler, a cărui aşa-zisă dragoste vine de la fudulii şi nicidecum de la inimă.

Atunci, cuprins de o deznădejde cumplită, Sanson a căzut în genunchi în faţa călăului şi a început să-i îmbrăţişeze pulpele mătăhăloase, spunându-i că e gata să facă orice în schimbul mâinii lui Marguerite.

Jouenne a stat câteva clipe pe gânduri, apoi a rostit, cu vocea lui aspră şi

batjocoritoare cuvântul care urmează şi pe care, transmis de la tată la fiu şi de la bunic la nepot, aveau să-l cunoască cu de-amănuntul toţi urmaşii cavalerului de Longval.

Cuvântul lui Pierre Jouenne

Domnule – îşi începu glăsuirea gâdele din Rouen –, să nu crezi că mă simt în vreun fel onorat de cererea dumitale desantata în căsătorie. Eu şi fiica mea aparţinem, prin voia lui Dumnezeu, unui soi mai aparte de oameni, asupra căruia se revarsă de sute şi sute de ani, dispreţul şi ura unei societăţi care a inventat pedeapsa cu moartea, dar îi surghiuneşte cu înverşunare de la orice rost omenesc pe nefericiţii care sunt osândiţi să o ducă la bun sfârşit. După ce am implorat în zadar de la semenii noştri cel mai mic semn, nu de dragoste (asta ar însemna prea mult), ci doar de simplă îngăduinţă, am hotărât să ne rupem de oameni, încercând să strângem apropierile dintre noi prin legături de familie. Odraslele noastre se căsătoresc între ele şi sunt educate să respecte înainte de nuntă cea mai severă virtute, căci fata unui călău n-are altă zestre decât propria-i feciorie.

Dumneata îţi închipui că mi-ai făcut o mare onoare cerând-o de nevastă pe Marguerite: crezi că rupând-o de mine şi de neamul meu blestemat ai s-o faci fericită. Cu patima dumitale smintită ai tulburat tihna unui cămin şi m-ai făcut să-mi regret amarnic nesăbuinţa de a te fi primit în casa mea, în numele iubirii creştineşti care ne porunceşte să arătăm milă faţă de semenii noştri biruiţi de boală şi de suferinţă. Ce poţi să-i oferi dumneata lui Marguerite, mai mult decât i-am oferit eu şi i-ar oferi bărbatul pe care i l-aş alege drept soţ? Spui că ai oarecare avere, dar de bani nu duc lipsă nici eu; societatea, care îmi refuză dreptul de a fi socotit om, mă plăteşte în schimb cu generozitate. Te lauzi că alături de dumneata faţă mea ar putea începe o viaţă onorabilă, cu condiţia ca de acum înainte să-şi dispreţuiască tatăl şi să-şi uite familia, fără să-ţi dai seama că dumneata însuţi te expui unui scandal uriaş, care te-ar putea costa numele şi averea. Şi apoi, chiar presupunând că, împotriva voinţei mele, această căsătorie monstruoasă ar avea loc, cât crezi că ar putea dura pasiunea dumnitale pentru Marguerite? Oare nu cumva, după ce-ţi vei fi astâmpărat poftele, trupul fetei mele îşi va pierde pentru dumneata orice urmă de farmec şi vei începe să o dispreţuieşti pentru că e fiica unui călău? Iar cu

timpul acest dispreţ nu se va transforma oare în ura cea mai înverşunată, fiindcă o să ajungi la convingerea că din pricina lui Marguerite ţi-ai distrus viaţa şi că de dragul unor plăceri trecătoare te-ai prins în jugul unei căsnicii odioase, din care te-ai dori slobozit prin orice mijloc?

Dacă eşti hotărât cu adevărat s-o iei de nevastă pe fata mea, lucrul acesta se poate face nu ridicând-o pe ea până la înălţimea rangului dumitale, ci coborându-te dumneata până la treapta de neom, aceea care e mai prejos chiar decât cea a ultimului milog sau a ultimei târfe. Va trebui aşadar să-ţi lepezi rangul, familia, rudele şi prietenii şi să devii unul de-ai noştri, să schimbi spada de cavaler cu paloşul gâdelui şi harnaşamentele preţioase cu laţul spânzurătorii, să înveţi toate chipurile de moarte năpraznică pe care o mână de om le poate abate asupra aproapelui său şi să te obişnuieşti într-atât cu vărsarea de sânge, încât ea să ţi se pară la fel de îndreptăţită ca orice alt meşteşug.

Pentru toate aceste slujbe societatea te va răsplăti din belşug: când o să ieşi pe uliţă oamenii or să te ocolească de la distanţă că pe un câine turbat; nu vei îndrăzni niciodată să intri în dugheană vreunui negustor sau să cercetezi tarabele vreunei precupeţe, pentru că aceştia ar socoti că le spurci mărfurile şi n-ar primi niciodată vreun ban din mâinile tale; la biserică o să mergi pe ascuns şi tot pe ascuns o să fii dus la groapă, iar trupul tău va fi îngropat în ungherul cel mai lăturalnic al cimitirului, cât mai departe de mormintele oamenilor de treabă; nu vei mai avea niciodată prilejul să strângi mâna unui prieten, să te aşezi la masa unei ospătării şi să ciocneşti o cană de vin cu semenii tăi, copiii tăi vor împărtăşi soarta puilor de sălbăticiune, crescând ca nişte buruieni otrăvitoare în umbra grozavă a eşafodului şi vor învăţa, înainte de a ajunge la bărbăţie, meşteşugul de a reteza un cap omenesc dintr-o singură lovitură de paloş, nu aritmetica şi gramatica.

Judecătorul care pronunţă o condamnare la moarte e socotit un bărbat vrednic de toată cinstea, nefericitul nevoit să împlinească această sentinţă e socotit un ciumat.

Să nu crezi că firea mea e mai cruntă sau mai sângeroasă decât a oamenilor obişnuiţi şi că vărsarea de sânge îmi face vreo bucurie. Dar meşteşugul ăsta se moşteneşte din tată în fiu, iar cine e născut din sământa unui călău, călău va fi şi călău va rămâne, căci, prin legile sale nescrise, societatea ne împiedică de la orice altă îndeletnicire. Unii dintre strămoşii mei,

ascunşi sub nume de împrumut, au căutat în zadar să se împotrivească destinului şi să-şi găsească nişte rosturi mai omeneşti, deoarece au fost daţi în vileag şi, judecaţi cu şi mai multă asprime pentru îndrăzneala lor de a se fi crezut deopotrivă cu ceilalţi oameni şi cu ceilalţi creştini, au trebuit să se întoarcă pe podina eşafodului şi pe scara spânzurătorii.

Iată aşadar care e preţul pe care trebuie să-l plăteşti în schimbul mâinii lui Marguerite.

Pentru că Dumnezeu nu a binevoit să-mi binecuvânteze căsătoria cu niciun fecior, vei deveni ajutorul meu, o să-mi înveţi meseria şi o s-o duci mai departe. În felul ăsta am încredinţarea că vei fi legat pentru totdeauna de Marguerite, căci oricât de mult ar păli farmecele sale trupeşti în faţa poftelor tale, nicio altă femeie nu te va mai primi vreodată în patul ei, iar dacă se va întâmpla să rămâi văduv, noua ta aleasă nu va putea fi decât fiica sau soră unui călău.

Cugetă bine la cerinţele mele, care sunt aspre, dar drepte, şi nu te grăbi să-mi dai un răspuns.

Ai încă vreme să te răzgândeşti, eu pot să mă fac că nici nu ţi-am auzit cererea în căsătorie.

Aşa a devenit Charles Sanson, cavaler de Longval, ginerele şi asistentul călăului din Rouen.

Ne putem închipui cu câtă groază a urcat pentru prima oară treptele eşafodului, căci Procesul-verbal al unei execuţii din 1675, păstrat în arhiva tatălui meu, spune negru pe alb: călăul Jouenne, având de dus la bun sfârşit frângerea pe roată a unui condamnat, şi-a silit ginerele, căsătorit de curând, să-i aplice osânditului o lovitură de bară; zisul ginere s-a prăbuşit atunci leşinat, acoperit de huiduielile mulţimii care înconjura eşafodul.

Niciodată nu s-a putut obişnui Sanson pe deplin cu meşteşugul de executor al judecăţilor criminale. Puţinele hârtii care ne-au rămas de la el, lapidare şi foarte incoerente, dau la iveală tulburări ale cugetului, vorbesc despre vise şi vedenii pline de groază, din care nu lipsesc niciodată uneltele de ucis.

Fericirea lui (dacă va fi fost fericire) n-a durat decât zece ani: după ce a adus pe lume un băieţel plăpând şi bolnăvicios, Marguerite Sanson a început să tânjească de un soi de lingoare a cărei pricină n-a putut fi niciodată descoperită. În ciuda atenţiilor pline de dragoste ale soţului ei, femeia se ofilea

ca o floare prost îngrijită, formele ei, odinioară atât de robuste şi de ispititoare, se topeau văzând cu ochii, iar din fiinţa sa atât de plină de viaţă, care sucise minţile strămoşului meu, n-a mai rămas cu vremea decât o biată făptură numai piele şi os, pentru care moartea a venit ca o binecuvântare.

Boală ciudată şi moartea lui Marguerite n-a fost decât prima dintr-un şir de întâmplări nefericite care, abătându-se periodic asupra familiei noastre, par a-mi întări credinţa că suntem victimele unui blestem.

Charles Jean-Baptiste Sanson, nepotul cavalerului de Longval, a fost lovit din senin de un atac de paralizie; fratele meu Gabriel şi-a pierdut viaţa căzând de pe eşafod în zilele Revoluţiei în timp ce le arăta privitorilor capul tăiat al unui biet osândit; chiar şi tatăl meu, cunoscut pentru mintea lui limpede şi extrem de disciplinată, avea uneori momentele sale de rătăcire, nu putea suferi culoarea roşie şi doar credinţa în Dumnezeu l-a ferit de prăpastia nebuniei.

Boala lui Marguerite a însemnat pentru Charles Sanson o grea lovitură.

Fericirea la care năzuise cu atâta aprindere şi pentru care plătise un preţ uriaş i se scurgea acum printre degete, arătându-i cât de trecătoare sunt toate plăcerile pe care ni le îngăduie Dumnezeu în viaţa noastră de pe pământ.

Atunci strămoşul meu a încercat să-şi caute alinarea în opere filantropice. Meşteşugul vindecărilor, ale cărui taine sunt bine păstrate în familiile noastre de executori, a găsit într-însul un ucenic zelos de învăţătură. De la Pierre Jouenne apucase să afle câte ceva despre alcătuirea lăuntrică a trupului omenesc şi puterea tămăduitoare a diferitele soiuri de ierburi; disecţiile pe care a început să le practice pe cadavrele condamnaţilor aveau să-i îmbogăţească substanţial cunoştinţele de anatomie.

Cu ajutorul lor a născocit leacuri noi, iar zvonul despre ştiinţa sa de a vindeca feluritele boli s-a răspândit repede prin cocioabele sărăcimii, care a început să îl caute. Nimeni nu pleca nelecuit din casa lui Charles Sanson şi nimeni nu pleca nemiluit: strămoşul meu socotea că grija pentru soarta celor săraci trebuie să fie principala sa îndatorire.

Cunoştinţele sale de medicină au fost transmise urmaşilor, faptele lui de caritate au fost continuate pe parcursul a şase generaţii de executori. Aşa se face că, în ciuda meseriei lor odioase, strămoşii mei s-au putut bucura uneori de respect şi de preţuire: Charles Sanson al doilea a fost îngropat, cu o pompă neobişnuită, în biserica Saint-Laurent şi n-o să uit niciodată mulţimea uriaşă care a condus la cimitirul de pe colina Montmartre sicriul tatălui meu.

Aceste acte de binefacere, ca şi credinţa neabătută în milă şi iertarea lui Dumnezeu, ne-au alinat, într-o oarecare măsură, suferinţa de a ne şti condamnaţi să vieţuim la marginea societăţii. Bogăţia pe care strămoşii mei au izbutit să o agonisească, deloc neînsemnată, de vreme ce fiul cavalerului de Longval, pentru a alina crizele de melancolie ale tinerei sale soţii, i-a oferit ca dar de nuntă un palat înconjurat de una dintre cele mai frumoase grădini ale Parisului, nu ne-a încălzit niciodată, pentru că era dobândită prin vărsare de sânge.

Nu voi putea să închei această scurtă istorisire fără să mă opresc asupra unor întâmplări, extrem de pilduitoare, din viaţa tatălui meu.

Dacă nenorocirea familiei noastre a început odată cu Marguerite şi cu dragostea pentru ea a lui Sanson de Longval, o altă femeie – Marthe Dubut – avea să ne lege pentru totdeauna de scândura eşafodului, zădărnicind lucrarea unui destin ce părea să ni se arate binevoitor, izbăvindu-ne de povara întunecatei noastre îndeletniciri.

Aşa cum am mai avut prilejul să vă arăt, meşteşugul de călău se transmite de la tată la fiu, dar nu pe temeiul vreunei legi scrise, ci în virtutea cutumei şi a obişnuinţei.

Charles-Henri Sanson avea cincisprezece ani, când tatăl său fu lovit pe neaşteptate de un atac de paralizie. Funcţia de călău al Parisului rămânea în felul acesta vacantă şi, fiind cea mai bine remunerată, era extrem de râvnită: zeci de executori provinciali, dintre care cei mai mulţi erau rude cu noi, au început să dea târcoale Palatului de Justiţie, murmurând că sabia dreptăţii nu poate fi încredinţată unui flăcăiandru cu caş la gură şi silindu-se, care prin intrigi, care prin daruri bogate de bani, să câştige bunăvoinţa făcătorilor de dreptate.

Şi ar fi izbutit fără doar şi poate să câştige această bunăvoinţă, dacă n-ar fi dat în calea lor peste înverşunarea cu care Marthe Dubut se războia ca să apere drepturile puiului ei.

Marthe se născuse în familia călăului din Melun şi fusese soţia lui Charles Sanson al doilea.

Câtă deosebire între această femeie aprigă, de o asprime nemaipomenită, şi prospeţimea sălbatică a lui Marguerite!

Tatăl meu şi-o amintea că pe o bătrână înaltă şi costelivă, cu buze subţiri şi nas ascuţit, care răspândea în jurul ei o teamă aproape superstiţioasă.

Nimeni nu îndrăznea s-o înfrunte, nici pe faţă, nici pe ascuns, iar cuvântul ei avea atâta greutate, încât sfatul îi era ascultat în orice împrejurare cu aceeaşi supunere cu care era ascultată învăţătura bisericii. În salonul micului nostru palat, Marthe Dubut trona ca o adevărată regină, iar una singură dintre privirile sale tăioase era de ajuns pentru a intimida firile cele mai trufaşe şi mai încăpăţânate.

Străbunica mea era una din acele voinţe, oţelite prin exersarea virtuţii şi cultivarea îndârjită a ideii de datorie, pe care astăzi le mai poţi întâlni doar prin vechile familii protestante şi a căror autoritate e acceptată ca un lucru de la sine înţeles, zădărnicind de la bun început orice tentativă de împotrivire.

Din momentul în care Marthe Dubut s-a hotărât să urce treptele Palatului de Justiţie, soarta tatălui meu fusese pecetluită: a fost de ajuns ca această furie dezlănţuită să apară în faţa mai-marilor dreptăţii şi să pledeze cauza nepotului ei pentru ca brevetul de călău ar Parisului să rămână în posesia familiei noastre.

A fost a doua oară când blestemul Sansonilor s-a arătat limpede sub chipul unei femei.

Vântul Revoluţiei l-a găsit pe tatăl meu, deşi în adâncul firii lui acesta era un bun catolic şi un supus devotat monarhiei, deschis ideilor liberale.

Se aştepta ca noua Adunare Naţională, nutrită din gândirea Luminilor, să abolească pedeapsa cu moartea.

Încercările sângeroase prin care trecuse de nenumărate ori, dar mai ales supliciul nebunului care încercase să-l răpună pe Ludovic al XV-lea cu ajutorul unui cuţitaş de butaforie, sporiseră convingerea lui Charles Sanson că pedeapsa capitală era una dintre cele mai nedrepte şi mai pline de silnicie scorniri prin care societatea îşi autoproclamă cu neruşinare dreptul la crimă.

De nenumărate ori, tatăl meu mi-a vorbit despre execuţia cumplită a lui Damiens, pe care fusese silit să o prezideze la şaptesprezece ani, şi a cărei amintire l-a urmărit până în ultimele zile de viaţă.

Moartea hărăzită regicizilor – ruperea în patru – nu mai fusese pusă în praxis de o sută cincizeci de ani şi niciun călău nu mai ştia s-o ducă la împlinire. După ce fusese ciopârţit, pârlit, supus unor cazne greu de închipuit până şi de mintea cea mai bolnavă, corpul acelui sărman suflet smintit fusese legat de grumajii a patru cai puternici care, deşi s-au opintit zdravăn o jumătate de zi, nu au izbutit să îl rupă. A fost nevoie să fie consultaţi medicii, a trebuit că nervii

şi tendoanele osânditului să fie retezate cu o secure...

Aşa a ajuns Charles Sanson un adversar înverşunat al pedepsei cu moartea. Iar atunci când doctorul Guillotin a venit în faţa Adunării Naţionale cu o propunere legislativă privind executarea tuturor condamnaţilor, indiferent de delictul comis, ca şi de originea lor socială, cu ajutorul unei maşini de decapitat, tatăl meu a devenit unul dintre susţinătorii săi cei mai fervenţi. Un lung memoriu, pe care l-a adresat Legislativei, înfăţişa pe larg toate neajunsurile decapitării cu paloşul. Câteva cărţi vechi i-au pus la dispoziţie modelul unor maşini de supliciu, dintre care niciuna nu i s-a părut tocmai desăvârşită. În sfârşit, un meşter de piane, pe nume Tobias Schmidt, care împărtăşea dragostea pentru muzică a tatălui meu şi era nelipsit de la seratele muzicale ce se ţineau în locuinţa acestuia, a schiţat planul unui instrument de decapitat care s-a bucurat de aprobarea lui Charles Sanson.

Proiectul noii maşinării a fost înfăţişat regelui şi ştiu din poveştile tatălui meu că, după ce a aruncat o scurtă privire peste planurile lui Tobias Schmidt, Ludovic al XVI-lea (care era foarte priceput în chestiunile de mecanică) a cerut ca forma cuţitului să fie modificată.

În 1792 ghilotina a început să lucreze.

Iar odată cu primele execuţii au apărut şi cele dintâi îndoieli ale lui Charles Sanson: mai multe observaţii făcute pe capetele condamnaţilor, contracţiile musculare ce mai apăreau pe feţele acestora la multe minute după execuţie, urmele de muşcătură ce puteau fi găsite nu de puţine ori pe pereţii coşului cu rumeguş l-au făcut să se întrebe dacă nu cumva capul supravieţuieşte după decapitare mult mai mult decât se crede de obicei şi dacă acest fel de moarte era chiar atât de rapid şi de nedureros pe cât îşi doreau cei ce născociseră ghilotina.

În curând avea să-şi dea seama că urăşte această maşină în a cărei construcţie i se părea că descoperă ceva diavolesc, ceva încă şi mai înspăimântător decât toate scenele de cruzime la care asistase de-a lungul carierei lui de călău.

Execuţia lui Ludovic al XVI-lea a întărit şi mai mult îndoielile tatălui meu: până atunci el fusese convins că, oricât de dispreţuit ar fi de cea mai mare parte a societăţii, călăul serveşte binelui public, el fiind, la fel ca toţi ceilalţi oameni ai legii, un slujitor al justiţiei. Dar decapitându-l pe bărbatul acela blajin şi greoi, care nu săvârşise, de-a lungul unei vieţi devotate întru totul lui

Dumnezeu şi credinţei noastre catolice, nici cel mai mic gest de cruzime, Charles Sanson a avut, pentru prima dată de când slujea eşafodului şi justiţiei, sentimentul că săvârşeşte o crimă.

Ziua de 21 ianuarie a rămas până astăzi în familia noastră o zi de doliu, de post şi de reculegere.

Apoi a venit Teroarea şi a făcut din tatăl meu, ce nu dispreţuise în tinereţe micile plăceri ale vieţii, un mizantrop posomorât şi ursuz. Din bărbatul falnic şi arătos pe care l-aţi putut vedea pictat în costum verde de vânător într-una dintre odăile acestei locuinţe lipsite de veselie nu mai rămăsese nimic, iar locul său a fost luat de o fiinţă sperioasă şi taciturnă, care tresărea la cel mai mic zgomot şi vedea pretutindeni numai băltoace uriaşe de sânge.

Vâjâitul sinistru al satârului îl urmărea până şi în somn, iar cântecele şi vorbele de batjocură pe care le adresă condamnaţilor mulţimea patibulară ce însoţea şaretele cu osândiţi până la picioarele eşafodului şi îşi găsea în spectacolul morţii un prilej de desfătare scârnavă, îi provocau accese de mânie pe care cu greu reuşea să le stăpânească.

Îşi lăsa sarcina sângeroasă tot mai mult pe seama asistenţilor săi, iar lipsa lui de zel, în spatele căreia unii bănuiau că se ascund sentimente pro-monarhiste, nu putea să-i scape acuzatorului public şi doar căderea lui Robespierre l-a ferit de judecata Tribunalului Revoluţionar.

În mai multe rânduri, atacurile de panică l-au silit să fugă de pe eşafod şi o boală de nervi i-a măcinat fără cruţare ultimele zile de bătrâneţe.

A găsit totuşi destulă putere şi stăpânire de sine ca atunci când Primul Consul al Republicii, generalul Napoleon Bonaparte, care dorea să-l cunoască, l-a întrebat cum de mai poate dormi liniştit după ce tăiase aproape două mii de capete să răspundă, cu o prefăcută seninătate: Dacă regii, împăraţii şi dictatorii dorm cu conştiinţele împăcate, cetăţene prim-consul, de ce n-ar face-o şi un călău?

După pensionarea tatălui meu, a trebuit să preiau, cu scârbă şi groază, rolul de oficiant al satârului naţional. Promisiunea unei cariere militare, care mi se ivise în zilele Revoluţiei, când am izbutit să ajung până la gradul de căpitan, nu s-a putut împlini. Acuzat pe nedrept că aş fi fost unul dintre susţinătorii lui Robespierre, era să ajung eu însumi pe scândura ghilotinei, cu toate că moştenisem toată oroarea lui Charles-Henri Sanson faţă de excesele criminale ale iacobinilor. Şi a trebuit să mă resemnez cu rolul de slujbaş al unei justiţii în

care nu mai am niciun strop de încredere, de vreme ce nu a şters încă din legiuirile ei această silnicie cumplită care e pedeapsa cu moartea. N-am mai urcat pe eşafod de mai bine de zece ani, asistenţii mi-au preluat sarcinile în totalitate, dar simpla mea prezenţă la execuţii şi semnul cu ochiul pe care îl fac ajutorului meu însărcinat cu declanşarea satârului sunt suficiente pentru a şterge din viaţa mea orice plăcere sau bucurie.

Dumnezeu ne-a blestemat, din nu se ştie ce pricini ascunse, iar oamenii ne dispreţuiesc, până şi adepţii cei mai zeloşi ai sentinţelor capitale.

Iată deci, domnule duce, cine este nefericitul în a cărui locuinţă aţi fost silit să petreceţi opt săptămâni şi pe care v-aş implora să-l uitaţi cât mai degrabă, căci a pretinde din partea dumneavoastră orice altceva decât uitarea mi se pare un gest de o mare nesăbuinţă.

Puşcăriaşii şi obişnuiţii locurilor de execuţie au luat deprinderea să-mi spună Charlot, dar numele meu adevărat este Henri Sanson şi sunt executorul pedepselor capitale din Place de la Greve.

Hotărât lucru, executorul Parisului nu era un revoluţionar, aşa cum credeau bătrânii căuzaşi ai Terorii – îşi continuă cuvântul Aleppo Alleppi –, dar era un bărbat de ispravă. Dacă nu-mi împărtăşea convingerile politice, îmi împărtăşea cel puţin ura şi dispreţul faţă de o societate întemeiată pe ipocrizie, care îşi ascunde crimele şi nelegiuirile sub masca făţarnica a virtuţii.

I-am strâns mâinile cu căldură şi i-am mulţumit pentru binele pe care mi-l făcuse, căci eu nu aveam niciun motiv ca să-l dispreţuiesc: ştiam că în inima mea sunt un criminal mai mare ca dânsul.

El ura vărsarea de sânge, eu o socoteam singura cale prin care pot fi răsturnate rânduielile strâmbe, tronurile regeşti şi scaunele ministeriale şi devenisem adeptul unei religii a crimei pe care o socotesc până în ziua de astăzi îngăduită de Dumnezeu.

De pe tablele noastre de legi porunca Să nu ucizi trebuie să rămână răzuită până la instaurarea Păcii de o mie de ani.

Istoria lui Aleppo Alepppi m-a întărit în convingerea că există pe faţa pământului fiinţe blestemate de Dumnezeu, prin care lucrează puterea pedepsitoare a Proniei. Eu însumi eram una dintre aceste făpturi hărăzite să stârpească răul prin rău, crimă prin crimă şi strâmbătatea prin strâmbate şi m-am pomenit cugetând iarăşi la taina naşterii mele, de unde socoteam că se trage aplecarea mea spre păcat, slăbiciunea pentru tot ce-i murdar, dar mai

ales duhul de desfrânare. Iar în mintea mea încolţi gândul cumplit că paţachina de maică-mea mă zămislise nu din sămânţa apoasă a tatălui meu, ci din ouăle clocite ale lui Kir Apostolis, singurul care se putea întrece cu ea la murdărie şi stricăciune.

Născut dintr-o împreunare lipsită de binecuvântarea bisericii şi plămădit din cele mai josnice şi mai diavoleşti zvârcoliri ale cărnii, alăptat şi crescut de o căţea desfrânată care nu se pricepuse decât să-mi răscolească simţurile şi să-mi stârnească o ură năpraznică, o ură care se revărsase cu vremea asupra tuturor fiinţelor omeneşti, eu, Kostas Venetis, eram menit aşadar să duc mai departe şi să desăvârşesc strâmbătatea din naştere a părinţilor mei, blestemate să le fie mormintele!

Sansonilor, a căror istorie stropită cu sânge tocmai o ascultasem, Dumnezeu nu le stârpise din inimă înclinarea către virtute şi către faptele bune, iar blestemul ce-i apăsa nu era nimic pe lângă blestemul care se abătuse asupra capului meu, căci eu nu mai aveam inimă, iar din firea mea nu mai rămăsese decât un maldăr de pofte şi de bicisnicii, peste care mai stăpânea numai teamă de ochiul gheţos al lui beizadea Mihalache.

Năpasta cavalerului de Longval venise printr-o femeie.

Stricăciunea mea venise tot printr-o femeie.

Lipsit, în timpurile acelea, de credinţă adevărată şi de smerenie, uitasem, sub înrâurirea gândurilor ce mi le stârnise povestea lui Aleppo Aleppi, că binele şi răul se fac deopotrivă după voia Atotziditorului, iar voia Lui s-a făcut prin lucrarea părinţilor mei, pe care nu se cuvenea să-i dispreţuiesc, de vreme ce nu-i dispreţuise nici Dumnezeu.

Nu eram în stare pe atunci să îndur dragostea Lui, care e mai cumplită decât ură cea mai înverşunată.

M-am despărţit de Aleppo Aleppi tulburat peste poate, căci istoria lui semănase în mine noi îndoieli.

În chip foarte ciudat, moartea lui Leon mă tulburase într-o mai mică măsură. Aveam simţământul că sfârşitul lui mă eliberase în sfârşit de spaimele groaznice pe care le trăisem în timp ce plănuiam lovitură asupra comisariatului de poliţie, dar, mai cu seamă, izbutise să amorţească zvârcolirile laşe ale părţii muiereşti ce-mi intra în alcătuire.

Cu toate acestea, socoteam că trădarea lui Marcelline trebuia pedepsită, iar gândul de a supune şi de a spurca trupul acela mătăhălos, atât de

asemănător cu al balaurului cu chip de femeie din al cărui pântece mă născusem, îmi dădea târcoale stăruitor în timp ce repetam sub ochii lui Schmoll paşii dansurilor evropeneşti.

Nu mi-a fost dat să mă bucur însă de moartea slujnicei, care îşi pierduse urmele prin cine ştie ce cotloane de taină ale Parisului; roata sorţii se învârtea pentru mine cu repeziciune, împingându-mă spre noi întâmplări crâncene ce aveau să mă introducă, după promisiunea lui beizadea Mihalache, în tainele cele mai ascunse ale politichiei şi se cuvine să ştii că ura mea împotriva femeilor îşi va găsi la capătul acestor întâmplări o împlinire pe măsură, ce va fi întunecată doar de moartea grozavă a lui Manoil.

Buboaiele mele sufleteşti se mai ogoiau în acele zile ce pregăteau paharul cel mai amar pe care mi-a fost dat să-l deşert după voia lui Dumnezeu, prin puterea fără de pereche a muzicii. Dobândisem destulă pricepere în meşteşugul cântatului la vioară pentru a căpăta din partea austriacului învoirea să-l acompaniez uneori, ţinând locul unei nepoate uscăţive, cu bărbia ascuţită ca secera morţii, care părăsise pe neaşteptate Parisul. Şi pot să mă laud că n-am zgâriat niciodată prea tare timpanele delicate ale oaspeţilor lui Schmoll, ce începuseră să-mi arate o oarecare preţuire, poate nu atât pentru darurile mele de viorist, cât mai ales pentru înfăţişarea plăcută şi ţinuta plină de graţie, care mai înveseleau puţin aerul rece şi mohorât al acelei locuinţe neprimitoare.

Dar de o preţuire adevărată aveam să mă bucur abia după ce am început, după dorinţa austriacului, ca, în pauza dintre două bucăţi muzicale, să-i distrez musafirii cu micile mele numere de scamatorie. Nici măcar nu era nevoie de ştiinţa tainică a lui Aleppo Aleppi pentru a smulge aplauzele acestor oameni de treabă, care se bucurau ca nişte copii de trucurile ieftine ale scamatorilor ambulanţi, pe care le deprinsesem încă de la Mamulos, pe marginea şanţurilor din Salonic: o pălărie veche, o pereche de cărţi şi câteva monede mărunte, başca iuţeala de degete, erau prea îndeajuns ca, în ochii de vacă ai prăvăliaşilor ce veneau să-şi desfete urechea în salonul lui Schmoll, să trec drept un farmazon în toată puterea cuvântului.

Darurile ocrotitorului meu necunoscut, care, după cum aflasem din gura austriacului, era cât se poate de mulţumit de noile mele deprinderi şi stăruia să înaintez tot mai mult pe căile bunei-ereşteri, sporeau şi ele de la o săptămâna la alta. Acum nu mai mâncam la masa lui Schmoll, pentru mine se găteau bucate speciale, iar în cămăruţa pe care o împărţisem cu Manoil apărură cu

vremea, în locul pătuceanului friguros şi al celor câteva scaune şchioape, nişte mobile mai de soi. Dar o parte din libertatea mea fusese strict îngrădită: nu aveam voie să mai părăsesc locuinţa austriacului decât în anumite zile şi la anumite ceasuri hotărâte de Schmoll şi!

mi se interzisese cu desăvârşire să mai pun piciorul prin locurile de întâlnire ale anarhiştilor sau să-l mai întâlnesc pe Aleppo Aleppi.

După ce m-am obişnuit cât de cât cu noua mea viaţă, iar hainele scumpe şi bijuteriile n-au mai avut pentru mine niciun farmec, am început să mă plictisesc. După lecţiile lui Schmoll urmau ades ceasurile goale, ceasurile de lâncezeală pe care le petreceam în camera mea, bântuit, nu rareori, de gânduri întunecate.

Cât de binevenite mi se păreau atunci scurtele promenade pe care gazda mea mi le îngăduia cu atâta zgârcenie!

O primăvară timpurie se aşternuse pe străzile şi prin grădinile posomorâte ale Parisului. Pomii începuseră să înflorească, iar un vânticel cald, care alungase pentru câteva săptămâni norii de deasupra oraşului, îţi alinta obrajii cu gingăşie, ca un soi de sărutare de o rară şi nesfârşita delicateţe.

Îi i în timpul plimbărilor pe care le făceam în direcţia pădurii Boulogne mă simţeam câteodată cuprins de o visare dulce şi languroasă, iar pieptul îmi era inundat de un val de căldură, care îmi topea parcă toate grijile şi toate gândurile funeste. Am început să mă gândesc tot mai stăruitor la Manoil, la meşele sale lungi de poet, dar mai cu seamă la mâinile lui prelungi de madonă, pe care le sărutasem de atâtea ori în clipele noastre de voluptate.

Pe aleile însorite ale pădurii Boulogne eram acum însoţit de umbra secretarului boieresc, iar uneori mi se părea că, din spatele tufişurilor jilăvite de primăvară, îi aud paşii şovăitori sau tuşea uscată de ofticos.

Iar într-un amurg sângeriu, care împodobea cu velinţe de aur şi purpură cerul Parisului, m-am pomenit că dau târcoale hotelului din Place Vendôme, unde aflasem că locuieşte iubitul contesei von Andrâssy.

Tocmai le arătam oaspeţilor lui Schmoll o scamatorie banală învăţată de la Mamulos, când am observat în uşa salonului silueta mlădie a unui bărbat a cărui faţă era acoperită cu o mască neagră de catifea. Fracul de o croială desăvârşită, acul de cravată care valora o avere, inelele ce străluceau în degetele sale subţiri şi molatice arătau fără greş cât de sus se află acest musafir apărut de neaşteptate faţă de vizitatorii obişnuiţi ai gazdei.

Apariţia necunoscutului nu i-a scăpat de bună seamă nici lui Schmoll, pe a cărui faţă boţită de maimuţoi am văzut aşternându-se mai întâi o uluială teribilă, apoi, cu mişcările sale împiedicate, începu să facă nişte plecăciuni caraghioase în direcţia oaspetelui străin şi deschise gura, pregătindu-se să rostească pesemne un cuvânt de salut. Zelul său fu curmat însă de un gest molcom, femeiesc aproape, al necunoscutului, care îşi duse arătătorul la buze, dând de înţeles că ar dori ca prezenţa lui să treacă puţin observată şi se strecură într-un colţ mai întunecat al salonului, unde marginea roşie a unui fotoliu primi povara trupului său graţios.

La un semn al lui Schmoll mi-am continuat numerele de scamatorie.

Îmi dădeam însă seama că bietele pehlivanii pe care le deprinsesem prin maidanele şi casele de petrecere ale Salonicului nu se mai potriveau, era nevoie de ştiinţa tainică a Kabbalei pentru a atrage atenţia musafirului (în care îl bănuiam pe ocrotitorul meu necunoscut) şi un gând năstruşnic îmi fulgeră creierii. Mi-am încordat aprig voinţa, am chemat în gând ajutorul unor puteri nevăzute al căror nume de spaimă îmi fusese dezvăluit de Aleppo Aleppi, apoi am făcut câteva pase magice în direcţia pianului uriaş de concert. Clapele acestuia se puseră de îndată-n mişcare, scoţând sunetele pline de voioşie ale unui cântecel săltăreţ, pe urmă din cutia întunecată a sculei de muzică începură să se audă nişte bubuituri înfundate, iar după câteva momente, ieşi de acolo un motan mare şi negru, care, sub privirile stupefiate ale musafirilor, se ridică dintr-odată în două picioare şi se apucă să danseze.

De sub masca neagră de catifea răsunară în salonul lui Schmoll hohotele cristaline de râs ale necunoscutului.

Atunci motanul se apropie de musafir, îi înhăţă, cu o mişcare îndemânatică, acul de cravată pe care mi-l strecură între degete, apoi se făcu mic şi dispăru într-unul din buzunarele enorme ale fracului gazdei.

Am pus acul de cravată pe marginea unui gheridon şi am suflat asupra lui de câteva ori.

Acul se transformă într-o mică bulă de aur, care crăpă drept la mijloc, lăsând să se ivească tulpiniţa fragedă a unei plante. Tulpiniţa creştea văzând cu ochii şi începu să dea frunze, iar în curând se transformă într-un pomuleţ de aproape un metru, în care se iviră mai întâi nişte flori galbene, apoi nişte fructe aurii de mărimea unei alune. Am smuls unul dintre aceste fructe cu vârful degetelor şi i l-am dus musafirului necunoscut, rugându-l să-l ţină în podul

palmei şi să sufle asupra lui.

Necunoscutul se prinse în joc.

Atunci fructul crăpă în două şi din el izbucni un fuior de fum ce începu să se închege, luând forma unei femei nu mai înalte de două sau trei degete, ce îi făcu musafirului câteva plecăciuni, apoi îşi îndreptă braţul subţire de abur spre marele policandru care lumina salonul lui Schmoll.

Lumina se stinse, apoi se aprinse din nou.

Iar când lumânările începură să-şi reverse iarăşi lumină lor palidă prin colţurile salonului, oaspeţii putură să bage de seamă că pomuleţul cu fructe aurii dispăruse, iar în palma larg desfăcută a necunoscutului strălucea acul de aur, pe care acesta şi-l prinse în cravată cu o mişcare domoală, apoi se ridică în picioare şi începu să aplaude.

Aplaudară şi ceilalţi oaspeţi, tare şi îndelung, iar Schmoll se repezi la mine şi prinse să-mi scuture mâna cu atâta putere, încât ai fi zis că vrea să mi-o smulgă din umăr, urlând că acesta fusese cel mai strălucitor număr de magie pe care îl văzuse în viaţa lui.

Mă simţeam stors de puteri, iar genunchii îmi tremurau, căci nu-mi mai supusesem niciodată până atunci voinţa unei asemenea încordări, care tulbură uneori mintea până aproape de nebunie şi istoveşte trupul în aşa măsură, încât poate fi urmată de leşinuri şi chiar de paralizii trecătoare ale mădularelor.

Adunându-mi ultimele resturi de vlagă, am izbutit totuşi să schiţez o reverenţă în direcţia necunoscutului, care, pregătit de plecare, mă privea acum din uşa salonului, de sub borurile pălăriei înalte, pe care şi-o ridică uşor, înainte să dispară în întunericul coridorului, răsplătindu-mă cu un salut discret, în care mi s-a părut, nu ştiu de ce, că ghicesc promisiunea unei revederi destul de apropiate.

Patruzeci şi opt de ore a durat somnul greu care m-a cuprins imediat ce, ignorând entuziasmul stârnit de numărul meu de magie, am reuşit să mă strecor în camera mea.

M-am trezit cu gura uscată de o sete năpraznică şi cu mădularele amorţite. Nici nu m-am atins de tavă încărcată cu bunătăţi pe care austriacul se grăbi să mi-o aducă la pat, însoţită de strâmbăturile lui caraghioase de admiraţie.

După ce am deşertat pe nerăsuflate două carafe cu apă, i-am spus lui Schmoll că am trebuinţă să respir puţin aer proaspăt şi, fără să-i mai cer

permisiunea, aşa cum fusesem obişnuit să fac în ultima vreme, am ieşit în oraş. Simţeam nevoia să-mi adun gândurile şi să-mi limpezesc mintea, căci vizita ocrotitorului meu îmi stârnise în cuget tot soiul de nelinişti şi întrebări. Cine putea să fie bărbatul acela misterios, care găsise de cuviinţă să-şi facă ascunsă înfăţişarea şi faţă de care gazda mea părea să nutrească un respect fără de margini? Din ce pricini mă bucuram oare de favorurile acestui oaspete enigmatic, ale cărui podoabe şi a cărui ţinută trădau, fără urmă de îndoială, originea nobiliară? Ce legătură putea să existe între bunăvoinţa pe care mi-o arăta ocrotitorul necunoscut şi urzelile puterii ce mă însemnase şi mă ţinea între iţele ei, acea putere care îi număra fără doar şi poate între mădularele ei atât pe austriacul cel caraghios cât şi pe Aleppo Aleppi?

De când lăsasem în urmă stâna din inima munţilor româneşti şi luasem drumurile Apusului, nu primisem nicio însărcinare limpede, dar simţeam adesea că sunt mânuit de căuzaşii lui beizadea Mihalache şi că nimic din cele ce înfăptuiam nu se făcea de fapt după voia mea.

Singurul care mi-ar fi putut da unele lămuriri era Manoil, dar acesta căzuse în ghearele unguroaicei.

Cu mintea năpădită de îndoieli, m-am pomenit iarăşi în apropierea hotelului din Place Vendome, nutrind nădejdea nebună că întâmplarea mi l-ar putea scoate în cale pe omul boierului de la Bucureşti.

Cele câteva ceasuri petrecute pe terasa unei mici cafenele de unde puteam supraveghea intrarea hotelului nu mi-au fost însă de vreun folos: din puzderia de necunoscuţi care suiau sau coborau scările albe de marmură niciunul nu avea siluetă deşirată şi umbletul nesigur al secretarului boieresc. Nu se arăta nici Erszi, poate că cei doi nici nu se mai aflau în Paris, sau poate că Manoil mă înşelase atunci când îmi dăduse adresa acestui hotel, aşa că în cele din urmă mi-am luat inima în dinţi şi m-am apropiat de un portar galonat, pe care am îndrăznit să-l întreb cu jumătate de gură dacă doamna contesă von Andrâssy locuieşte acolo. Omul îmi aruncă o privire dispreţuitoare, apoi îmi porunci cu o voce aspră şi răguşită s-o şterg cât mai repede, căci la uşa hotelului cerşetoria e interzisă.

Încăpăţânându-mă cu înverşunare să dau de urma lui Manoil, am continuat în zilele următoare să dau târcoale pieţei Vendome.

În cele din urmă, cu un ineluş de argint (darul binefăcătorului meu) am reuşit să obţin bunăvoinţa unei mici cameriste: nu, omul lui beizadea Mihalache

nu mă înşelase, Erzsi locuia acolo într-adevăr, dar veştile pe care le-am aflat despre Manoil nu erau câtuşi de puţin îmbucurătoare: greu bolnav, îşi părăsea foarte rar, la ceasuri de seară târzii, camera de hotel pentru a respira puţin aer curat, dar nu ieşea niciodată singur – unul dintre servitorii lui Erzsi trebuia să-l însoţească tot timpul şi să-l supravegheze cu străşnicie: omul lui beizadea Mihalache izbutise în câteva rânduri să fugă de la hotel, afundându-se în nişte cârciumi mărginaşe, de unde nu putuse fi smuls din faţa paharelor cu absint decât cu ajutorul poliţiei.

Era limpede că va fi aproape cu neputinţă să schimb câteva vorbe cu Manoil, dar nu mă puteam decide să renunţ la dorinţa mea de a-l întâlni. Dincolo de desluşirile pe care le aşteptam de la dânsul, trebuia să-mi mărturisesc în sinea mea că dorul de fostul meu iubit începuse să mă ciupească iarăşi de inimă şi mă pomeneam adesea privind îndelung la zugrăvitura pe care mi-o lăsase ca amintire.

În câteva seri, Schmoll mi-a îngăduit să lipsesc de acasă, după ce mi-a cerut să jur că nu-l voi întâlni pe Aleppo Aleppi. Îmi găsisem un loc de observaţie care mă apăra de privirea portarilor şi de unde puteam să supraveghez în voie intrarea hotelului, dar în zadar am aşteptat cu înfrigurare apariţia secretarului boieresc. Manoil rămânea închis în camera lui, poate nu se mai putea ridica din pat, poate intrase în agonie.

Tocmai încercam să mă conving, într-una din acele seri căldicele care fac farmecul primăverilor pariziene, cât de zadarnice şi de nebuneşti sunt încercările mele de a da ochii cu omul de încredere al lui beizadea Mihalache, când am observat că doi dintre portarii hotelului încep să se agite în jurul unei trăsuri cu perdelele trase care oprise în faţa intrării. Din agitaţia şi şuşotelile ce se stârniseră am înţeles că urma să fie primit un oaspete important şi, pentru că niciodată nu mai văzusem pe feţele galonaţilor, ce se arătau de obicei fuduli ca nişte episcopi, semnele unui respect atât de desăvârşit, devenii curios.

M-am aşezat în aşa fel încât să văd cât mai bine şi am căscat ochii cu luare-aminte.

Atunci curiozitatea îmi fu răsplătită într-un chip atât de ciudat, încât mi-am simţit inima zvâcnindu-mi cu putere în beregată: vizitiul deschise portiera trăsurii, făcând o plecăciune adâncă spre interiorul acesteia, de unde se ivi, în lumina gălbuie a becurilor cu gaz, silueta elegantă a unui bărbat, pe care cei doi portari ai hotelului îl primiră cu temeneli până la pământ.

Noul venit sări sprinten pe caldarâm şi începu să urce agil treptele albe de marmură. Avea faţa acoperită cu o mască neagră de catifea, dar ţinuta şi mişcările lui şi mai ales acul ce-l avea la cravată nu-mi lăsau nicio urmă de îndoială: omul din trăsură era oaspetele necunoscut al lui Schmoll, musafirul mascat în faţa căruia îmi arătasem, cu câtva timp în urmă, priceperea în meşteşugul de scamator.

A doua zi Schmoll m-a anunţat că din porunca puterii pe care o slujim amândoi trebuie să plec fără întârziere la Viena.

Austriacul m-a ajutat să-mi strâng lucrurile şi mi-a aşezat el însuşi în două cufere pântecoase hainele mândre de domnişor şi podoabele scumpe, atrăgându-mi atenţia că de acum înainte va trebui să uit pentru totdeauna naşterea mea în straturile de jos şi să mă comport în toate împrejurările ca un răsad de soi nobil.

În seara aceea mi s-a îngăduit să-mi iau rămas bun de la străzile Parisului, pe unde hălăduisem aproape doi ani.

Vremea începuse brusc să se strice şi nişte nori grei se adunaseră deasupra oraşului, care, la lumina becurilor cu gaz, dobândise înfăţişarea unei cetăţi de coşmar locuite de apariţii spectrale. Am umblat fără rost până noaptea târziu, copleşit de presimţirile cele mai sumbre. Am trecut prin Place Vendome, aruncând o privire furişă spre faţada hotelului unde agoniza Manoil, n-am putut să ocolesc nici împrejurimile închisorii Roquette, care fuseseră martore la moartea cumplită a lui Leon, iar în cele din urmă am poposit la distileria de basamac unde îl întâlnisem pentru prima oară pe signor Pellegrino. Localul era aproape pustiu, doar doi sau trei cheflii întârziaţi mai hălăduiau pe la mese, iar în locul patronului stătea acum la comptoar o bătrână înaltă şi uscăţivă, care m-a privit cu răutate atunci când am comandat un pahar de rachiu.

Am sorbit cu înghiţituri mici basamacul ieftin şi prost, amintindu-mi de discursurile pătimaşe ale căuzaşilor lui Aleppo Aleppi, care răsunaseră odinioară în taverna asta întunecoasă şi rece ca o gheţărie, am revăzut cu ochii minţii chipul frumos al lui signor Pellegrino, mi-am adus aminte de fulgerele de ură din ochii fostului duce de Beaulieu şi o tristeţe tulbure punea tot mai mult stăpânire pe cugetul meu.

Urma să fiu înghiţit în curând de măruntaiele unui oraş necunoscut, urma să păşesc într-o lume despre care nu ştiam aproape nimic, eram la cheremul

unei puteri drăceşti care mă azvârlea după voia ei dintr-o ţară în alta, potrivit unor planuri ce păreau născocite de creierul unui nebun.

Am cerut încă un pahar de rachiu, încercând să-mi încălzesc nu doar mădularele rebegite de frigul din cârciumă, ci şi inima peste care se aşternuse un nor gros de mâhnire.

Mă străduiam să găsesc ceva din plăcerea beţivanilor singuratici, holbându-mi ochii în gol, cu totul absent la conversaţia puţinilor muşterii din local, când deodată un glas mânios mă smulse cu violenţă din gândurile mele apăsătoare. Am ridicat capul şi – spre marea mea uimire şi groază – l-am văzut dinainte-mi pe cerşetorul cu nasul bubos, care mă sfredelea cu o privire încărcată de ură. Cam întrecuse pesemne în seara aceea măsura la băutură, căci mişcările îi erau nesigure şi vorbea cu limba împleticită, copleşindu-mă cu un puhoi de înjurături. Iar când a scos din sân un ciot de custură, pe care începu să-l agite prin faţa mea, urlând că o să-mi reteze nasul din rădăcină, o spaimă fără de margini m-a făcut să mă salt de pe scaun şi să mă reped la gâtul milogului.

Dacă întâmplarea asta s-ar fi petrecut cu câteva luni în urmă, aş fi putut să-l dau gata pe cerşetor fără niciun efort, acum însă îmi simţeam mădularele lipsite de vlagă, îmi pierdusem parcă peste noapte agilitatea, iar pumnul pe care i l-am trântit în falcă nu l-a făcut să se prăbuşească, aşa cum m-aş fi aşteptat. Pocitania a icnit scurt, dar s-a ţinut pe picioare şi, observând că îmi lăsasem obrazul descoperit, mi-a zgâriat faţa cu ruginătura lui de briceag. Atunci m-am hotărât să-l omor, iar degetele mele s-au încleştat cu putere de gâtul lui gălbejit. L-am auzit horcăind, iar în ochii lui ieşiţi din orbite mi s-a părut că începuseră să apară deja semnele morţii, când o lovitură groaznică de picior, pe care am primit-o în partea de jos a pântecelui, m-a trântit la pământ.

Martorii încăierării noastre se hotărâseră să intervină şi se cuvine să le fiu recunoscător: scăpasem ca prin minune de satârul tăietoarei de capete.

În timp ce doi lucrători laţi în spate îl ţineau pe moşneagul care făcuse spume la gură şi se zbătea ca un apucat, scoţând nişte mugete fioroase, femeia de la comptoar mi-a întins un prosop cu ajutorul căruia m-am apucat să-mi oblojesc rana de la obraz, apoi mi-a cerut să părăsesc de îndată localul.

Afară începuse o ploaie măruntă şi rece.

Am plecat tamponându-mi obrazul rănit, urmărit de blestemele cerşetorului care se zbătea amarnic, încercând să se smulgă din strânsoarea

celor doi lucrători şi s-o pornească pe urmele mele.

În ziua care urmă, ferchezuit ca un domnişor, cu un plasture negru lipit pe obraz şi cu inima grea, am apucat-o spre Viena.

După un drum lung şi obositor, am coborât în Kaiserin Elisabeth Bahn, unde aceeaşi ploaie târâită şi rece, care mă urmărise de-a lungul bulevardului Strasbourg, conducându-mă la peroanele Gării de Est, mi-a ieşit în întâmpinare.

Vagonul luxos de dormit, atenţiile pline de gingăşie ale însoţitorilor, cele câteva mese, servite de nişte ospătari ale căror mişcări de o rară şi aleasă distincţie mă umpluseră de sfială, m-au făcut să înţeleg, încă din timpul călătoriei, că începusem să mă despart de vechiul Kostas Venetis şi că o fiinţă nouă se plămădea cu încetul din carnea mea şi din oasele mele.

Doi hamali îmi purtară bagajele până la trăsura care mă aştepta, după încredinţarea lui Schmoll, în piaţa largă a gării.

Am căutat în zadar pe livreaua purpurie a vizitiului, împodobită cu fireturi de aur, semnele vreunui blazon, iar chipul său rotofei era total lipsit de expresie. Încercând să-mi ascund sfiala şi stângăcia, l-am întrebat pe un ton arogant dacă vom avea mult drum de făcut, dar omul nu se dovedea prea vorbăreţ: se mărgini să arate cu biciul în direcţia unui bulevard străjuit de faţade impunătoare, azvârlindu-mi un zâmbet prostănac şi supus.

M-am tolănit cu voluptate pe pernele de piele ale cupeului, care răspândeau o mireasmă plăcută, ca de tutun boieresc.

Trăsura m-a purtat un timp pe străzile Vienei, apoi am băgat de seamă cum casele încep să se rărească, trecurăm pe lângă coşurile înalte de cărămidă ale câtorva fabrici şi în cele din urmă ne pomenirăm în afara oraşului, urmând o şosea care întâlni după o vreme apa întunecată a Dunării.

Călătoria se arăta mai lungă decât m-aş fi aşteptat. Străbăteam acum un ţinut păduros, cu culmi mohorâte de dealuri de unde priveau către noi ba nişte turnuri posace de cetăţuie, ba clopotniţa zveltă a vreunei vechi abaţii. Rareori acoperişurile roşii dintr-un cătun cu casele răsfirate înveseleau peisagiul ursuz, peste care stăpâneau trunchiurile zbârcite de vreme şi cetina neagră a brazilor seculari.

După câteva ceasuri de drum, trăsura a oprit în sfârşit în faţa unei clădiri cu un singur cat, lângă care se înălţa portalul unei locaş de închinăciune. Eram aşteptat: un majordom bătrân, cu favoriţi albi că ai împăratului de la Schonbrunn, îmi ieşi în întâmpinare. Un coridor lung, împodobit cu coarne

rămuroase de cerb şi cu blănuri uriaşe de urs, pe care se mai desluşea încă pârjolul armei de vânătoare, mi-a purtat paşii spre camera ce-mi era hărăzită în acest conac tainic, înconjurat de păduri.

Un flăcău cam de vârsta mea, cu şolduri alunecoase de fetişcană, îmbrăcat în aceeaşi livrea cu fireturi de aur, se plecă graţios dinainte-mi, susurând, într-o franţuzească perfectă, că e gata să-mi asculte poruncile.

Îi simţeam privirile ţintuite de plasturele care îmi ascundea zgârietura de pe obraz.

I-am spus că doresc să rămân singur şi am început să cercetez cu nerăbdare, fermecat de fiecare nou amănunt ce-i descopeream, interiorul iatacului fastuos care îndemna la tihnă şi voluptate. Sofale largi şi fotolii adânci te îmbiau din toate ungherele cu moliciunea lor mătăsoasă la ceasuri plăcute de lenevie. Patul încăpător, ale cărui perdele de culoarea caisei erau susţinute de patru băieţandri goi, ciopliţi din lemn falnic de cedru, părea pregătit pentru hârjonelile cele mai voluptuoase. Pe o măsuţă de toaletă am găsit iruri şi parfumuri de preţ, a căror mireasmă îţi desfata nările într-un chip atât de subtil, încât ţi se năzărea că pluteşti pe valurile unui ocean de arome a cărui legănare domoală ducea plăcerea până aproape de ultimele sale hotare, acolo unde e aproape gata să devină durere. Pereţii, tapetaţi cu aceeaşi mătase de culoarea caisei, erau împodobiţi cu cadre care înfăţişau plăcerile dragostei în chipurile cele mai felurite: puteai vedea, ieşite din penelul zugravilor din vechime, coapsele Ledei strângând între ele povara preţioasă a lebedei, împreunarea Elenei cu Paris, faimoasele desfrânări ale Semiramidei, drăgostelile aprige ale lui Sapho cu ucenicele ei, pe Zeus posedând trupul copilăros al lui Ganimed, bătrâneţea verde a lui Socrate unindu-se cu tinereţea zurlie a lui Alcibiade. Un alt rând de cadre înfăţişa povestea suferinţelor pricinuite de dragoste: Medeea ucigându-şi copiii, Fedra luându-şi ea singură zilele, trupul graţios al lui Acteon sfârtecat de câinii de vânătoare ai lui Artemis, Attis cu minţile rătăcite din voinţa Cybelei retezându-şi podoabele bărbăteşti, Abelard jugănit de rudele Heloisei, regina Margot ţinând în mâinile sale leoarcă de sânge capul tăiat al cavalerului de la Mole.

Printre cărţile frumos rânduite pe o etajeră de la picioarele patului am descoperit, spre marea mea bucurie, Corsarul lui Byron, pe care îl ascultasem odinioară rostit de vocea plăcută a lui Yussuf.

Mi-am amintit atunci de colivia mea de aur de pe malul Bosforului şi m-

am pomenit întrebându-mă dacă nu cumva iatacul acesta, atât de împopoţonat şi de potrivit unei vieţi de huzur, urmează să-mi slujească aşijderi drept colivie.

Am cinat singur, la un capăt al mesei lungi din sufragerie, stânjenit de mulţimea farfuriilor şi a tacâmurilor pe care nu ştiam cum trebuie să le folosesc. Majordomul cu favoriţi albi mă servea el însuşi, părând că îmi studiază, de sub sprâncenele-i încruntate, toate mişcările şi, la un moment dat, observându-mi încurcătura, îmi arătă cum se folosesc cuţitul şi furculiţa de peşte.

În timp ce mă străduiam să mânuiesc cu cât mai multă iscusinţă tacâmurile de argint şi luam seama să mănânc cuviincios, silindu-mă să pun în praxis toată învăţătura lui Schmoll, îmi simţeam cântărită fiecare mişcare şi eram încredinţat că proasta mea creştere se dădea acum şi mai abitir în vileag, iar toată spoiala pe care o agonisisem prin grija austriacului se topea ca o pojghiţă subţiratică sub privirile scrutătoare ale bătrânului servitor.

Dorinţa de a nu mă da de ocară îmi făcea gesturile încă şi mai împiedicate, încă şi mai stângace. Şi în cele din urmă ruşinea s-a întâmplat: încercând să apuc cu vârful furculiţei în chip cât mai gingaş o aripă de fazan, am izbit din nebăgare de seamă sosiera, care s-a răsturnat pe faţa albă de masă, stropindu-mi jaboul elegant de dantelă cu picături roşii de sos.

Groază că mă făcusem de râs, în ciuda tuturor străduaniilor mele de a-mi ascunde bădărănia, m-a împins să sar atunci în picioare şi, s-o iau la fugă spre camera mea, unde m-am trântit cu faţa în jos pe o canapea şi am izbucnit într-un hohot amarnic de plâns.

Am hohotit aşa, de ciudă şi de ruşine, mai bine de o jumătate de ceas.

Când şuvoiul de lacrimi secă în sfârşit, peste pleoapele mele înroşite de plâns coborî ca o mângâiere perdeaua liniştitoare a somnului.

M-am trezit către miezul nopţii, cu măruntaiele sfârtecate de o foame năpraznică. La cină nu apucasem să iau mai mult de câteva îmbucături, iar privirile aspre ale majordomului îmi tăiaseră pofta de mâncare din rădăcini.

Acum însă stomacul meu îşi cerea drepturile şi am început să scotocesc prin cameră în speranţa deşartă că voi găsi ceva de mâncare. Aşa am dat peste cordonul soneriei, de care am început să smucesc cu tărie, iscând un şuierat ascuţit, îndeajuns de puternic ca să-i trezească din somn pe toţi servitorii conacului.

A trebuit să treacă destul până când, cu faţă buimăcită de somn, flăcăul

care avea poruncă de a mă sluji să se înfăţişeze în faţa mea, încheindu-şi în grabă livreaua de sub care se puteau zări poalele albe ale unei cămăşi lungi de noapte.

I-am privit fără voie picioarele mici şi trandafirii, iar băieţandrul roşi, lăsându-şi în jos genele blonde şi foarte lungi, care ar fi făcut cinste oricărei frumuseţi femeieşti.

5

Ruşinea care îi ardea în obraj îi dădea un farmec atât de proaspăt şi de gingaş, încât mi-a venit să-mi lipesc buzele de faţa lui bucălată de cherubin, dar încă şi mai ispititoare mi se părea gropiţa ce o avea la bărbie, făcută parcă pentru a stârni dorinţele cele mai înfocate.

Foamea care mă mistuia m-a făcut însă să nu stărui cu ochii prea mult la farmecele micului meu servitor. Cu o voce care nu mi s-a părut îndeajuns de poruncitoare (de unde să fi avut eu, un puiandru de grec sărăntoc, deprinderea de a porunci slugilor?), i-am spus că doresc să cinez, prefăcându-mă că nu-i bag în seamă privirea fixată pe limbile ornicului de pe comodă, o privire în care se putea desluşi parcă un uşor licăr de zeflemea.

N-a trecut mult până când băiatul mi-a adus un platou cu friptură rece, la care m-am repezit ca un hămesit. Puţin îmi mai păsa acum de regula bunei-ereşteri, de cuţit şi de furculiţă! Rupeam hartanele de carne cu degetele, îndesându-mi-le în gură cu lăcomie, de parcă m-aş fi aflat la capătul unei săptămâni de post negru. Băiatul se uita la mine mirat, apoi, pe neaşteptate, izbucni într-un hohot de râs cristalin şi copilăros, lipsit de orice urmă de maliţie. Nu m-am simţit deloc ofensat, dimpotrivă, molipsit de la voioşia lui, în care nu se găsea nimic jignitor sau necuviincios, am început eu însumi să hohotesc, cu buzele strălucind de grăsime şi aşchii mici de friptură între măsele.

În noaptea aceea râsul a creat între noi un fel de complicitate.

Înainte de a ieşi din odaie, drăgălaşul meu Ganimed m-a întrebat, făcându-mi ştrengăreşte cu ochiul, dacă nu doresc să îmi pregătească o pipă cu opiu.

Am petrecut câteva săptămâni de singurătate în acel conac străjuit de păduri, alături de mulţimea tăcută a slujitorilor, pe care îi vedeam rar, căci zăboveam mai mult în camera mea, petrecându-mi vremea cu răsfoitul cărţilor şi deprinzându-mă cu încetul să gust din plăcerile opiului, care îmi dădea o stare adâncă de linişte.

După ce fumam o pipă de opiu, timpul parcă încremenea, sufletul meu era azvârlit în eternitate. Simţurile mele dobândeau o ascuţime deosebită, culorile cadrelor de pe pereţi căpătau o nouă strălucire şi prospeţime, umplându-se parcă de viaţă, astfel încât uneori mă aşteptam ca aceste chipuri să iasă din ramele lor şi să se mişte prin camera mea ca nişte oameni alevea. Scenele închipuite de pensulele zugravilor apăreau tot mai limpede şi în visele mele; noaptea luam parte la hârjonelile îndrăgostiţilor din vechime, trăiam voluptatea celor mai delicioase împreunări, eram tovarăşul de orgii al marilor desfrânaţi, iar dimineaţa mă trezeam cu capul greu şi cu mădularele slăbănogite, cuprins de o greaţă amarnică.

Am început să simt din nou furnicarea poftei trupeşti, atras de farmecele băiatului care mă slujea. Acesta nu părea însă prea dornic să răspundă la curtea stăruitoare pe care mă apucasem să i-o fac, tot mai aţâţat de visele mele deşucheate. Iar într-un rând, când m-am repezit să-i sărut pătimaş gropiţa de la bărbie, m-a împins în lături cu violenţă şi a fugit din cameră îngrozit. De atunci nu l-am mai văzut niciodată. Locul său a fost luat de un lacheu între două vârste, cu o figură severă de institutor, care nu ştia franţuzeşte şi îşi împlinea slujba corect că un funcţionar, cercetându-mă din când în când cu nişte ochi reci, în care ai fi căutat în zadar orice urmă de simpatie.

Acum acelaşi valet posac mă servea şi la masa din sufragerie. Treptat m-am deprins cu tacâmurile, iar lecţiile de bună-ereştere ale lui Schmoll m-au ajutat să nu mă mai fac de ocară cu stângăciile mele de ţărănoi.

Î

Aveam voie să mă plimb prin pădurile din jurul conacului, unde mă simţeam copleşit de tristeţe şi singurătate, întrebându-mă adesea din ce pricină tainică sunt ţinut în această temniţă poleită. Oare toate acestea se întâmplau după voia ocrotitorului necunoscut? Sau îl slujeam ca de atâtea ori până acum, fără ştiinţa mea, pe boierul cel chior, care lucra la prăbuşirea palatelor şi a împărăţiilor?

Nu ştiam ce îmi va aduce ziua de mâine sau dacă îmi va fi dat să mai zăbovesc în locul acela un an sau o săptămână, după cum cineva învârtea pentru mine roata norocului.

Cred că fără luleaua de opiu pe care o primeam şi acum regulat, în fiece seară, această nesiguranţă ar fi fost foarte anevoie de îndurat.

Lucrurile aveau să se lămurească într-un miez de noapte târziu, când valetul cel ursuz pătrunse pe neaşteptate în camera mea, mă smulse din beţia provocată de opiu şi, cu nişte gesturi autoritare, neobişnuite din partea unui servitor, îmi dădu de înţeles că trebuie să-l urmez.

Am coborât, încă pe jumătate buimac, în sufrageria unde fuseseră aprinse luminile tuturor candelabrelor, iar masa se arăta mai împodobită ca niciodată. Pe un jilţ cu spătarul înalt, pe care nu-l mai văzusem până atunci, şedea un bărbat cu faţa acoperită de o mască neagră de catifea. I-am recunoscut mădularele mădioase, mişcările alintate, care parcă aveau ceva femeiesc şi am recunoscut de asemenea acul de cravată asupra căruia îmi încercasem meşteşugul de scamator. Da, mă aflam în faţa ocrotitorului necunoscut, care îşi întinse spre mine, molatic, mâna prelungă, îndemnându-mă să mă apropii, iar, de sub mască, sclipirea albastră a ochilor săi se ţintuise asupra mea atât de poruncitor, încât mi-am simţit trupul mişcându-se parcă fără voia mea spre scaunul din faţa necunoscutului. Acesta mă mai cercetă o vreme din spatele obrăzarului său negru, apoi, cu aceleaşi mişcări leneşe, îşi scoate masca încetişor şi, în faţa ochilor mei uluiţi, apăru chipul îngeresc al lui signor Pellegrino. Observându-mi uimirea, ocrotitorul meu îmi adresă unul din acele zâmbete pline de farmec şi graţie care dădeau chipului său lumina unei blândeţi fără margini, apoi îmi spuse cu un glas în care simţeam vibrând cea mai gingaşă bunăvoinţă:

E timpul să facem în sfârşit cunoştinţă. Numele meu adevărat este Rudolf von Habsburg şi sunt arhiducele-moştenitor al coroanei austro-ungare.

Pe urmă începu, înflăcărându-se tot mai mult şi trecând de la timbrul blajin al vorbelor sale de început la o voce avântată şi pătimaşă, acest cuvânt pe care mă voi strădui să-l redau întocmai aşa cum l-am auzit în noaptea acea de pomină, care mi-a dezvăluit o mare parte din tainele aşa-zisului signor Pellegrino.

Cuvântul arhiducelui Rudolf

Bănuiesc cât de surprinzător va fi pentru tine să afli, după ce m-ai văzut prin viesparele anarhiste ale Parisului, purtând haine simple de lucrător şi slujind, după putinţele mele, cauza celor mulţi şi sărmani, că am sânge împărătesc. Dar nimeni nu e răspunzător pentru treaptă şi rangul naşterii sale;

prietenii ni-i alegem singuri, dar părinţii şi rudele ni se dăruiesc după voia norocului.

Nici nu ieşisem bine din vârsta copilăriei când mi-am dat seama că tatăl meu, împăratul, este lipsit de calităţile unui mare conducător şi că mama e doar un biet suflet romanţios, că cei mai mulţi dintre miniştri sunt nişte imbecili incapabili să dreagă maşinăria hodorogită a imperiului, că noi, austriecii, am ajuns un popor îmbătrânit de timpuriu şi că împărăţia strămoşilor mei e pe cale să se prăbuşească sub lucrarea unor popoare mai tinere şi mai viguroase.

Pasionat încă de timpuriu de ştiinţele naturale, adunasem, din cititul cărţilor, dar şi din propriile mele observaţii, destulă cunoaştere pentru ca să înţeleg că natura se arată bună şi generoasă doar în închipuirea poeţilor răsuflaţi; adevărata natură e crâncenă cu cel slab şi se află mereu de partea celui puternic, iar între nenumăratele specii semănate pe faţa pământului se desfăşoară un război necurmat, în care biruinţa înclină mereu către cel mai înzestrat pentru luptă. Societatea este orânduită şi dânsa după aceleaşi principii; nu mai puţin decât viaţa speciilor animale, viaţa oamenilor e o bătălie necontenită în care vor exista mereu învingători şi învinşi, victime şi supravieţuitori, iar eu aparţineam din nefericire unui popor care începuse să dea semne limpezi de degenerare, mai ales în straturile sale de sus. Dacă printre oamenii de rând se mai puteau găsi încă suficiente exemplare neatinse de stricăciune, al căror instinct sănătos le făcea potrivite să poarte şi pe mai departe această luptă nemiloasă a vieţii, nobilimea îşi risipise întreaga vârtute şi vlagă mai întâi în gâlcevi fără noimă, apoi într-o viaţă de desfrâu şi de trândăvie. Deşi pare încă puternică, zilele ei sunt deja numărate şi pot să te asigur că tronurile împărăteşti se vor prăbuşi în curând şi insurecţii de o violentă nemaivăzută vor schimba de sus până jos întreaga alcătuire a societăţii.

Aristocraţia franceză a fost deja secerată de Revoluţie, iar cele câteva fărpturi degenerate, care se laudă cu nişte titluri nobiliare datorate nu meritului, ci naşterii, sunt departe de-a mai juca vreun rol de frunte în societate. Din punctul ăsta de vedere, nici noi, austriecii, nu stăm mult mai bine: curtea tatălui meu e o adunătură de momâi care se pricep numai la etichetă. Printre cei care datorită tinereţii lor ar trebui să mai fie animaţi încă de idealurile înalte ale strămoşilor bântuie doar patima morbidă a autodistrugerii care îi ţine în orgii fără început şi fără sfârşit şi nu de puţine ori îi împinge la sinucidere.

Femeile lor au devenit pe trei sferturi sterpe şi astăzi naşterea unei flinte famelice, neînstare să se mai ia la trântă cu viaţa, în mijlocul nu ştiu cărei familii cu particulă de nobleţe, a ajuns să fie cinstită ca un mare eveniment.

Nimeni nu mai ştie prea bine cum se ţine în mână o sabie, în schimb toată lumea se pricepe la vals, igiena tinde t-ot mai mult să ia locul moralei.

Am ajuns să-mi dau seama de toate acestea încă de la sfârşitul adolescenţei şi am înţeles că înălţimea naşterii mele mă arunca, fără vreun drept de apel, în tabăra celor învinşi, căci aparţineam unei clase condamnate iremediabil la moarte. Atunci am încercat să mă apropii de cauza duşmanilor noştri şi, sub numele fals de signor Pellegrino, am început să călătoresc, spre supărarea tatălui meu, care punea toate aceste călătorii pe seama pornirii mele către desfrâu, pe care, chipurile, locaşurile de petrecere ale Vienei nu mi-o mai puteau satisface. Schimbând mereu masca lui Rudolf von Habsburg cu masca lui signor Pellegrino, am reuşit să scap de agenţii poliţiei imperiale, care mişună până şi prin apartamentele Kaiserinei. Astfel am ajuns pentru o scurtă vreme ucenicul lui Enrico Malatesta, am stat de vorbă cu vestitele minţi anarhiste ale Parisului şi trebuie să-ţi mărturisesc că în mijlocul acestor oameni, în ale căror pupile se putea desluşi jăraticul sumbru al urii de clasă, m-am simţit mult mai bine decât în saloanele de la Hofburg, unde în zadar ai fi aşteptat să renască, prin creierele istovite ale consilierilor imperiali, geniul nemuritor al lui Metternich.

Sub felurite nume de împrumut, am publicat în ziarele anarhiştilor o sumedenie de articole în care dădeam pe faţa toată putreziciunea imperiului, am ajutat cu bani cercurile vieneze ale mişcării şi n-am fost cu totul străin nici de cele câteva atentate care au răvăşit capitala, stârnind panica burtă-verzimii şi furia neputincioasă a poliţiei. În rapoartele adresate tatălui meu începuse să se vorbească despre un misterios signor Pellegrino, pe care agenţii noştri cei mai abili îl căutau în zadar prin mai multe capitale europene. Şi mă gândeam ades, cu o neascunsă satisfacţie, la mutra pe care ar face-o ministrul poliţiei aflând adevărata identitate a acestui rebel cu care, fără să ştie, dădea nas în nas, de mai multe ori pe săptămână, prin pompa mâncată de molii a curţii imperiale.

O vreme am putut să mă amăgesc astfel cu gândul că sunt de partea dreptăţii în războiul pe care aceasta îl duce cu nedreptatea, apoi, într-o bună zi, am descoperit că de fapt făceam toate acestea din plictiseală. Am înţeles

atunci dintr-o clipire de ochi că în sângele meu lucrează aceeaşi patimă blestemată a autodistrugerii, iar ura mea împotriva tronurilor imperiale nu era decât forma sub care lucra, în adâncimile neluminate ale cugetului meu, dezgustul de viaţă şi ura de sine, în care vedeam semnele cele mai vădite ale degenerescenţei.

Aceeaşi patimă care îl trimisese pe unchiul meu Maximilian în sumbra lui aventură mexicană, făcându-l să sfârşească sub gloanţele unui pluton de execuţie republican, mă însufleţise şi pe mine atunci când îl zămislisem pe signor Pellegrino. Şi am încercat atunci să aflu cât mai multe despre acest unchi, ale cărui idei liberale oripilaseră cândva creierul iremediabil mediocru al tatălui meu. Existau fără doar şi poate multe asemănări între mine şi arhiducele Maximilian, care vieţuia şi dânsul mai mult în lumea închipuirilor şi căruia pesemne că îi moşteneam şi dorinţa nesăţioasă de moarte. Această dorinţă de moarte părea să fie principala boală a ultimilor Habsburgi: o regăseam pe chipul prelung al unchiului Max sub forma unei oboseli foarte aristocratice, care trăda dezgustul de viaţă, dar o regăseam şi în trăsăturile nobile ale mamei sau în crizele ei lungi de melancolie, ce o făceau să caute tot mai adesea singurătatea. Numai tata părea să fie cu desăvârşire lipsit de acest beteşug princiar, pentru că la el degenerarea atinsese, nu, ca la mine şi Maximilian, instinctul vital, ci inteligenţa.

Eram aşadar răsadul unei rase bolnave, care potrivit cu legile ştiinţelor naturale, dar şi cu legile selecţiei sociale, nu mai putea să supravieţuiască mai mult de două sau trei generaţii, pentru că îşi tocise în totalitate dorinţa de viaţă.

Pot pune pe seama aceleiaşi degenerescenţe şi a sângelui sleit pe care îl moştenisem odată cu titlul de arhiduce şi neputinţa mea de a gusta cu adevărat plăcerile dragostei.

Am cunoscut femeia de timpuriu, dar după ce aprinderile cărnii se domoleau, nu simţeam decât o teribilă lehamite, iar trupul pe care cu numai câteva clipe mai înainte îl îmbrăţişasem cu patimă mi se părea un maldăr de carne dezgustător. Aveam atunci accese cumplite de violenţă, ura mea se revărsa din plin asupra acelor biete mormane de măruntaie, pe care începeam să le lovesc cu cruzime şi să le muşe câteodată până la sânge, căutând o plăcere ce nu se arăta însă nici la capătul acestor răbufniri de sălbăticie, căci vederea sângelui nu-mi stârnea decât scârbă, ura mea nu era decât ură

neputincioasă a unui degenerat.

Am căutat atunci mijloace şi mai drăceşti de înjosire a corpului femeiesc. Mi-am deşertat udul şi excrementele pe feţele unor prostituate anume plătite pentru asta; muindu-mi buricele degetelor în propria-mi scârnă, le-am mânjind cu căcat de sus până jos, iară să gust nici cel mai mic fior de plăcere; le-am convins, amenințându-le cu moartea sau făgăduindu-le sume uriaşe de bani, să-şi mănânce în faţa mea propriile murdării, dar totul s-a dovedit în zadar, firea mea nu era în stare să juiseze şi singurul câştig era o stare de mahmureală posomorâtă, care a început să devină cu timpul starea mea naturală.

Scârbit de femeie, nu-mi mai rămânea decât să mă năpustesc asupra bărbaţilor, dar, dacă la început farmecul noului a izbutit să stoarcă din corpul meu atins de degenerescenţă, câteva frisoane de voluptate, dezgustul şi plictiseala au revenit, iar dorinţa de a-mi lua zilele devenea tot mai stăruitoare.

Îngrijorată de starea sănătăţii mele, ca şi de zvonurile care începuseră să circule prin Viena, alimentate şi de rapoartele agenţilor de poliţie, despre nemaipomenitele mele orgii, mama m-a sfătuit atunci să fac o călătorie prin Ungaria.

I-am primit sfatul cu dragă inimă, căci trebuie să ştii că, dacă sufletul meu este în stare să simtă vreo scânteie de dragoste, atunci cei pe care îi mai iubesc într-o oarecare măsură sunt tocmai maghiarii.

Descoperind la clasa austriacă de sus semnele vădite ale degenerării şi conştient de răspunderile ce-mi vor reveni odată ce o să moştenesc coroana tatălui meu, am început să trag cu ochiul la celelalte neamuri care vieţuiesc cu noi în imperiu.

La acestea sănătatea rasei se păstrează mai bine: un instinct puternic de supravieţuire le fereşte deocamdată de patima bolnăvicioasă a autodistrugerii, moravurile lor sunt mai simple şi mai sănătoase, iar duhul de libertate care le face să-şi revendice mereu drepturile izvorăşte tocmai din faptul că sunt mult mai apte ca noi să ducă bătălia cu viaţa.

Dacă împărăţia chesaro-erăiască mai are vreun viitor, chezăşia lui o constituie tocmai aceste rase, relativ tinere şi robuste, ce sunt departe de a-şi fi rostit ultimul cuvânt în istorie.

Iar maghiarii mi se par cel mai viu şi cel mai puternic dintre popoarele împărăţiei, de aceea i-am iubit întotdeauna mai mult ca pe austrieci. Lipsiţi de

misticismul bolnăvicios al slavilor, ca şi de spiritul delăsător al românilor, sunt neamul cu cel mai ridicat potenţial de vitalitate, rasa ce va trebui să alcătuiască temelia viitoarei construcţii politice a imperiului, la care mă gândesc uneori şi o voi duce poate la bun sfârşit dacă nu voi fi răpus până atunci de patimile mele sinucigaşe sau de bolile mele lumeşti.

Urmând aşadar sfaturile împărătesei, respiram peste câteva zile, însoţit doar de doi valeţi şi de un vizitiu, aerul tare al pustei maghiare. Un mic conac, aşezat în câmpia nesfârşită a Hortobâgy-ului, unde mă aşezasem, sub numele de signor Pellegrino, prin bunăvoinţa proprietarului, aflat cu nişte afaceri la Viena, casele albe ale cătunului din apropiere, caii pe jumătate sălbatici care zburdau în voie prin fâneţele fără sfârşit ca şi portul semeţ al ţăranilor, care au, în acele sălbăticii uitate de Dumnezeu, un pronunţat sentiment al demnităţii lor personale, au fost pentru mine tot atâtea prilejuri de încântare.

Timp de câteva săptămâni am dus viaţa simplă şi sănătoasă a unui ţăran.

Trezirea de dimineaţă, plimbările matinale, pâinea ţărănească şi laptele proaspăt au avut un efect imediat asupra sănătăţii mele sufleteşti. În scurt timp m-am simţit pe deplin revigorat şi mi-am reluat observaţiile sistematice asupra naturii, pe care le abandonasem din adolescenţă. Prezenţa unor soiuri de insecte, despre care, după ştiinţa mea de atunci, nu vorbea niciun tratat de entomologie mi-a dat ideea unui studiu ştiinţific, pe care am şi început să-l pregătesc, încercând să fac puţină ordine în observaţiile mele; simţeam nevoie de rigoare şi precizie.

Studiile îmi ocupau cea mai mare parte de timp.

Totuşi, în timpul lungilor mele plimbări, nu ocoleam cârciuma satului, unde îmi plăcea să trag cu coada ochiului la coapsele frumoase ale flăcăilor cu nădragii perfect mulaţi pe picior, dar mai ales să privesc la perechile care veneau să danseze în după-amiezele de duminică, descoperind în aceste dansuri barbare, aduse pesemne din stepele reci ale Asiei, o frumuseţe sălbatică, dar nu lipsită de măreţie.

Acolo l-am văzut pentru prima dată pe Sandor, un fecior zvelt cu ochi de cărbune şi pieliţa feţei albă ca laptele, de care m-am simţit atras de la prima vedere. Sub înrâurirea traiului sănătos pe care îl duceam de câtăva vreme, simţurile mele tocite începeau să-şi dobândească o oarecare vigoare, iar dorinţa trupească deveni la scurt timp atât de puternică, încât m-am hotărât să-l seduc cu orice preţ pe acest băieţandru neştiutor, care nu cunoscuse încă

femeia şi nu auzise în viaţa lui despre împreunarea dintre bărbaţi.

Sub pretextul că am nevoie de un argat, l-am adus la conac şi prin toate mijloacele de seducţie, pe care mintea mea perversă nu înceta să le născocească, îmbrăcând dorinţa în veşmintele celei mai curate feciorelnicii, am izbutit în cele din urmă să-l fac să fie al meu.

Dureroase la început, dezmierdările mele au sfârşit prin a-l deprinde pe Sandor cu gustul dulce al voluptăţii, de care, spre deosebire de mine, el se putea bucura pe deplin. Mi se dăruia cu pasiunea, dar şi cu inocenţa unui animal tânăr, iar gemetele pe care le scotea în toiul împreunărilor noastre mi se păreau muzica cea mai suavă şi mai plină de gingăşie pe care o ureche omenească a perceput-o vreodată.

După ce pârjolul cărnii s-a mai potolit, am început să simt un sentiment de duioşie, cum nu mă mai cercetase niciodată până atunci, faţă de băiatul acesta atât de frumos şi atât de nevinovat, ale cărui farmece aveau pentru mine, deprins mai mult cu perversitatea putridă a pederaştilor vienezi, ceva din dulceaţa apei proaspete de izvor.

Eram hotărât să-l iau cu mine la Viena, simţeam că sângele lui viguros şi aspru de ţărăncuţă ar putea să fie leacul mahmurelilor mele posace, care acum mă încercau mult mai rar, doream să-l păstrez în preajma mea pentru totdeauna şi i-am tulburat încă o dată minţile, povestindu-i, cât puteam eu de fermecător, despre palatele şi grădinile capitalei, dar mai ales despre livreaua purpurie cu galoane de aur pe care o va purta când îl voi pune mai mare peste grajdurile castelului meu, dacă va binevoi să îmi dăruiască şi pe mai departe dragostea lui.

Ştiind cât de mult îndrăgea Sandor caii, l-am vrăjit vorbindu-i despre frumuseţea armăsarilor mei lipiţeni, pe care îi va putea călări după voie şi i-am înfăţişat pe larg concursurile hipice care adună mii şi mii de suflete în tribunele hipodromului vienez.

Găsisem cheia cea mai bună spre sufletul flăcăiandrului, iar plecarea noastră la Viena a fost hotărâtă peste o săptămână.

Catastrofa s-a produs chiar a doua zi, făcându-mă să părăsesc în cea mai mare grabă conacul din inima Hortobâgy-ului, cu inima cutremurată de groază.

Era puţin după răsăritul soarelui, când o bătaie în uşa dormitorului meu m-a smuls cu brutalitate din somn. Chipul răvăşit de spaimă al valetului, care mi se arătă în faţa ochilor, îmi dădu certitudinea că s-a întâmplat o nenorocire.

În loc să răspundă la întrebările mele neliniştite, Franz mă rugă cu un glas sugrumat să-l însoţesc în curtea conacului, iar în timp ce pronunţa aceste cuvinte, mâinile şi picioarele îi tremurau atât de tare, încât am avut pentru o clipă senzaţia că bărbatul ăsta dintr-o bucată, care văzuse multe la viaţa lui, se găsea în pragul leşinului.

Ceea ce mi-a fost dat să văd afară depăşea însă orice închipuire.

Mai întâi am dat cu ochii de cadavrul despuiat al lui Sandor, care zăcea într-o băltoacă mare de sânge, cu podoabele bărbăteşti retezate din rădăcină. Câţiva paşi mai încolo, de creanga cea mai de jos a unui plop subţiratic atârna un bărbat îmbrăcat ţărăneşte, cu faţa negricioasă şi mustăţile groase.

Bărbatul acela, stropit de sânge de sus până jos, ca un măcelar, fusese, aşa cum am aflat de îndată din vorbele împleticite ale lui Franz, tatăl lui Sandor.

Ţăranii din pustietăţile Hortobâgy-ului aveau într-adevăr un sentiment foarte dezvoltat al demnităţii lor personale.

M-am întors la Viena pe jumătate nebun.

Moartea lui Sandor, pe care o pricinuisem fără voia mea, mă aruncase în ghearele celei mai negre disperări pe care o încercasem până atunci, iar crizele de nebunie ale prinţului moştenitor deveniră în scurt timp subiectul de conversaţie preferat al saloanelor vieneze.

Se spunea că fusesem văzut alergând în pielea goală pe o alee din Prater, că urinasem pe trena unei doamne de onoare a împărătesei, că sărisem să-l muşe de obraz pe însuşi majestatea sa împăratul Franz-Joseph atunci când încercase să mă convingă că ar trebui să mă supun unui consult medical şi că îmi omorâsem în bătaie mai mulţi servitori.

Cumplit cu adevărat e că aceste zvonuri erau pe jumătate adevărate.

În cele din urmă, un consiliu de coroană secret a hotărât internarea mea într-o casă de sănătate.

Am ieşit de acolo oarecum vindecat şi, pentru că medicii îmi recomandau stăruitor să călătoresc (şederea mea la Viena nu era prea bine văzută nici de curtea imperială, care se temea de noi accese de nebunie), am luat aproape de îndată drumul Parisului. Acolo am îmbrăcat iarăşi bluză de proletar a lui signor Pellegrino şi m-am amestecat din nou în urzelile anarhiştilor, chiar dacă planurile lor revoluţionare nu-mi mai stârneau entuziasmul de altădată. Trebuia însă să-mi umplu zilele cu ceva, durerea morţii lui Sandor revenea câteodată cu

o asemenea forţă, încât aveam iarăşi scurte crize de demenţă, din care îmi reveneam tot mai greu şi începusem să nutresc convingerea că zilele mele se vor sfârşi după gardurile unui ospiciu.

Anumiţi membri ai emigraţiei maghiare au încercat să mă contacteze, propunându-mi coroana Ungariei, pe care mi se cerea s-o scot de sub autoritatea tatălui meu şi să-i acord o independenţă deplină.

În timpul şederii mele la Paris am avut prilejul să te întâlnesc şi pe tine şi am fost fermecat de frumuseţea chipului tău bărbătos, ca şi de darurile tale cu adevărat nemaivăzute de scamator, simţind că tu ai putea, prin înzestrările pe care natura ţi le-a dăruit cu generozitate, să iei în inima mea locul lui Sandor.

Iată de ce ai fost adus în acest pavilion singuratic de vânătoare, iată de ce m-am îngrijit de educaţia ta şi iată de ce m-am hotărât să te smulg originii tale umile.

Cu vremea, am început să mă deprind cu prezenţa masivă a lui signortomzsso, iar sprâncenele lui încruntate nu-mi mai stârneau, nici ele, frica de altădată.

Atunci mi-a venit gândul să îl înşel. Am început să trec sub tăcere unele crâmpeie din povestea lui Kostas, mai ales pe acelea legate de ochiul gheţos al lui beizadea Mihalache, am schimbat nume de oameni şi locuri, m-am apucat să născocesc întâmplări pe care buzele lui Venetis nu le istorisiseră niciodată.

Cu vremea, povestea lui Kostas Venetis se prefăcea tot mai mult într-o poveste inventată de mine.

Credeam că în felul acesta îmi voi putea răscumpăra păcatul abject al trădării, care îmi apăsa inima ca un bolovan.

Zilele petrecute în tovărăşia arhiducelui Rudolf n-au fost tocmai cele mai fericite zile din viaţa mea – continuă să-şi spună istorisirea Kostas Venetis.

Cu gustul său atât de ciudat pentru păcăleală, în care vedea un soi de palmă azvârlită în obrazul unei societăţi pe care îi făcea o mare plăcere să o batjocorească, signor Pellegrino se hotărâse să mă introducă în saloanele cele mai alese ale nobilimii austriaco – maghiare. Un nobil sărăcit şi senil, plătit cu banii lui Rudolf, a fost convins să mă înfieze, iar Kostas Venetis a devenit în felul acesta, deşi abia ştiam pe vremea aceea să bâigui câteva vorbe nemţeşti, Konrad von Moellendorf – secretarul personal al alteţei sale imperiale, prinţul moştenitor.

Ajunsesem tovarăşul de nedespărţit al Kronprinzului la seratele şi balurile

aristocraţiei, dădeam mâna cu miniştrii şi generalii şi chiar dacă aceştia nu erau atât de neghiobi încât să mă considere cu adevărat unul de-ai lor, niciunul nu îndrăznea să-mi întoarcă spatele sau să-mi trântească uşa în nas, căci accesele de furie ale lui Rudolf băgaseră în sperieţi nobilimea pomădată a capitalei.

În realitate, toată lumea ştia, deşi nimeni nu o spunea tare şi răspicat, că eram amantul odraslei împărăteşti, care mă ridicase din straturile de jos ale societăţii din cine ştie ce capriciu bolnăvicios şi se silea atât de puţin să ascundă legăturile dintre noi, încât mă lua adeseori de mână în public sau mă mângâia pe obraz, dând încă o dată cu tifla moralei atât de făţarnice a saloanelor, căci eu, care eram silit să iau parte la toate orgiile organizate în apartamentele arhiducelui, ştiam mai bine ca oricare altul câţi curlangii se ascund în spatele fracurilor presărate cu decoraţii.

Rudolf nu mi-a ascuns niciun moment că relaţia noastră stârnise o mare furtună în sânul familiei imperiale. Şi pentru a mă răsplăti pentru numerele de scamatorie, cu care încercam să-i înveselesc ceasurile de întristare, a început să imite în faţa mea behăiturile furioase ale bătrânului împărat sau sâsâiturile de gâscan al cutărui unchi mai îndepărtat, uimindu-mă cu darurile lui de imitator, care nu l-ar fi făcut de ruşine pe nicio scenă din lume.

Da, arhiducele era negreşit un mare actor! Neputând să mai simtă din plin niciun sentiment omenesc, se pricepea în schimb să le imite pe toate în chip aproape desăvârşit, iar râsul şi plânsul erau la dânsul deopotrivă de prefăcute, căci sufletul său era gol, gol cu desăvârşire, ca al tuturor oamenilor cu inimă împietrită.

În toiul drăgostelilor noastre izbutea uneori să maimuţărească plăcerea, gemetele lui de voluptate reuşeau să pară câteodată aproape adevărate, dar exista de fiecare dată câte un mic amănunt, un rictus al feţei, o încordare a sprâncenelor sau o notă în falset a suspinelor sale, care îi dădeau pe faţă prefăcătoria. Până acum avusesem stăpânire deplină peste simţurile amanţilor mei, lui Rudolf nu reuşeam să-i ofer însă decât plăceri mediocre şi, simţindu-l cum pleacă din braţele mele doar pe jumătate satisfăcut, eram podidit de ciudă şi de mânie.

Vinul şi şampania, drogurile, licorile afrodiziace erau consumate de prinţul moştenitor fără măsură, dar şi fără folos. Desfrâurile fără sfârşit, orgiile pentru care îşi aflase tovarăşi printre cele mai depravate spirite ale Vienei şi

care îi ruinaseră sănătatea, pricopsindu-l adesea cu boli ruşinoase, giugiulelile cele mai zbanghii, care i-ar fi făcut să se ruşineze şi pe bărbaţii cei vechi ai Sodomei, se arătau deopotrivă de neputincioase: Rudolf rămânea la fel de departe de culmile voluptăţii ca şi atunci când, folosind biciul, lanţurile sau cătuşele, se chinuia în zadar să atingă plăcerile sângeroase ale cruzimii.

În apartamentele sale se desfăşurau scene de necrezut, scornite de închipuirea bogată a arhiducelui. Muzica, dansul, jocurile de umbre şi lumini, miresmele cele mai subtile şi mai perverse, aurul şi pietrele preţioase, goliciunile femeilor şi ale băieţandrilor – tot ce poate aţâţa simţurile şi încânta sufletul – erau chemate, prin strădania unui vestit director de scenă al operei vieneze aflat în solda lui Rudolf, să-i adauge desfrâului pojghiţa poleită a frumuseţii. Roşeaţa sângelui revărsată şi dânsa ades peste blănurile vărgate de tigru pe care se săvârşea liturghia împerecherii le dădea acestor tablouri, la care la început am asistat uluit, ceva din asprimea bărbătoasă şi mohorâtă a câmpurilor de bătălie.

Nu eram singurul iubit al Kronprinzului, dar pot să mă laud că pentru o vreme am fost amantul său favorit. Suferam însă din pricina firii lui schimbătoare: nu numai că Rudolf nu-mi era credincios, înlocuindu-mă mereu ba cu un bărbat, ba cu o femeie, dar chiar şi faţă de mine purtarea arhiducelui se schimba de la o zi la alta: arătându-se când binevoitor şi plin de generozitate, când arogant şi dispreţuitor, amintindu-mi prin fiecare gest şi prin fiecare cuvânt originea mea umilă, ca şi faptul că-i sunt dator cu o uriaşă recunoştinţă. Se întâmpla chiar să-mi spună cât de mult îl dezgustă proasta mea creştere sau mirosul de ţărănoi al trupului meu, să se strâmbe la mine cu scârbă şi să mă scuipe, iar odată a mers atât de departe cu aroganţa, încât m-a izbit peste faţă cu biciuşca de călărie.

Asta n-o mai puteam răbda, nici chiar din partea moştenitorului coroanei austro-ungare! Sângele iute al sulioţilor s-a încins de mânie, iar pumnul meu l-a izbit pe Rudolf drept în mijlocul bărbiei sale prelungi.

Cu gura podidită de sânge, arhiducele a izbucnit atunci într-un hohot de râs cristalin, a sărit la gâtul meu şi a început să mă sărute şi să mă îmbrăţişeze.

Am încercat să mă smulg din îmbrăţişarea lui şi să-i întorc spatele, făcând mai departe pe bosumflatul. Dar el se străduia să mă reţină în continuare, aşa că între noi s-a pornit o scurtă luptă corp la corp. Opintindu-mă din răsputeri, am reuşit destul de repede să-l răstorn pe covor, iar când în

semn de izbândă mi-am aşezat piciorul pe fruntea lui palidă, i-am simţit degetele fierbinţi cuprinzându-mi glezna cu gingăşie şi o sărutare uşoară, ca un zbor primăvăratic de fluture, mi-a atins, uşor, talpa piciorului.

Cu toate că îl împărţeam pe Rudolf cu cel puţin o duzină de bărbaţi şi femei, prin Viena bântuia zvonul că aş fi geniul cel rău al prinţului moştenitor.

Oameni care nu mă văzuseră niciodată la faţă povesteau, în faţa stacanelor pline cu bere, despre străinul care, folosindu-se fără doar şi poate de vrăjitorie (căci nici înzestrările mele de scamator nu rămăseseră cu totul necunoscute), dobândise o mare putere asupra arhiducelui, împingându-l către o viaţă de desfrâu, ale cărei urmări nu putea fi decât uzura fizică timpurie, boala şi, în cele din urmă, mormântul.

În ciuda năbădăilor sale, ca şi a luxuriei pe care nu încerca nicidecum să şi-o ascundă sub masca făţarnica a virtuţii, Rudolf era foarte iubit, iar vienezii erau dispuşi să-i treacă toate neputinţele cu vederea. Acum, în sfârşit, găsiseră pricina purtărilor lui scandaloase, pe care le puneau cu uşurătate pe seama mea. Nenumărate anecdote, scornite nu se ştie cum şi nu se ştie de cine, mă înfăţişau ca pe un fel de diavol cu chip omenesc, eram învinuit de crime, violuri şi tâlhării, ba chiar şi paloarea care acoperea în ultima vreme fata lui Rudolf nu era socotită decât o urmare a actelor mele de vampirism.

Arhiducele se amuza straşnic pe seama acestor poveşti şi, potrivit aplecării sale către tot ce putea să scandalizeze societatea mai bună sau mai proastă a Vienei, îmi arăta în public o dragoste tot mai aprinsă. Dar viaţa noastră în doi nu era tocmai pe potriva acestor dovezi deşucheate de afecţiune, se alcătuia din certuri pătimaşe şi împăcări, din momente de o mare tandreţe care aproape că ne prefăceau într-un singur suflet, dar şi din scene violente de gelozie, din împreunări înfocate, cărora le urmau momente de dezgust şi de mahmureală.

Aşa cum ţi-am spus, arhiducele era schimbător şi capricios, trecea foartea uşor de la o umoare la alta.

Şi nu ştiu nici astăzi dacă am fost vreodată cu adevărat iubitul lui Rudolf von Habsburg sau doar măscăriciul acestuia.

Cred că undeva în afundul inimii sale învârtoşate, care semăna atât de mult cu inima mea, Kronprinzul avea totuşi pentru mine o fărâmă de dragoste, căci, dacă zvonurile pe care le colportau pe seama noastră clienţii statornici ai berăriilor şi muierile guralive îi stârneau numai hohotele cristaline de râs,

discuţiile purtate în cancelariile de la Hofburg despre proaspăta legătura de dragoste a moştenitorului începură de la un timp să-l îngrijoreze.

Spionat cu înverşunare de agenţii tatălui său, Rudolf izbutise să-şi pună pe picioare, fără să se zgârcească la cheltuieli, propria sa poliţie. Iscoadele lui ajungeau să se strecoare până în colţurile cele mai tainice ale palatului imperial, să forfotească prin ministere, să se furişeze printre oamenii poliţiei secrete, să afle puneri la cale şi dedesubturi, astfel că arhiducele, care poate că nu era chiar atât de nebun pe cât voia să arate, era la curent cam cu toate urzelile de la curtea împărătească.

În timp ce făcea pe bufonul, vrând parcă să dea cu tifla întregii ordini imperiale, prinţul moştenitor pândea totodată cu un ochi atent la tot ce se întâmpla în cabinetul tatălui său, avea – aşa cum mă lăsau să ghicesc anumite vorbe cu două înţelesuri pe care mi le arunca la răstimpuri – propriile sale planuri şi propriile sale urzeli.

Iar într-o seară târzie, după ce a ascultat raportul uneia dintre numeroasele sale iscoade, Rudolf m-a chemat la el şi mi-a spus că are numeroase pricini de îngrijorare din cauza mea: temându-se să mă aresteze sub o acuzaţie oarecare (ceea ce ar fi putut stârni accesele de nebunie ale Kronprinzului), capii poliţiei secrete luaseră hotărârea să mă ucidă. O otravă care nu lasă urme era socotită mijlocul cel mai sigur prin care urma să dispar pentru totdeauna din viaţa lui Rudolf von Habsburg.

Pe măsură ce îmi dezvăluia toate acestea, arhiducele se lăsa cuprins tot mai mult de mânie. Obrajii săi, atât de palizi de obicei, se coloraseră într-un roşu aprins, iar gesturile lui îşi pierduseră toată moliciunea şi graţia, deveniseră dezordonate şi violente. L-am auzind zbierând că un stat în care virtutea nu mai poate să fie păzită decât prin crimă merită cu prisosinţă să fie şters de pe faţa pământului, că otrava, care astăzi mi-e hărăzită mie, mâine o să-i fie hărăzită şi lui şi că a ajuns să se teamă în ultima vreme nu doar pentru viaţa mea, ci şi pentru propria-i viaţă.

Deocamdată – conchise prinţul moştenitor – singura soluţie este fuga.

A doua zi părăseam Viena în mare grabă, îndreptându-ne spre unul dintre castelele de vânătoare ale lui Rudolf, iar la puţin timp după asta porneam, ţinând între degetele mele înfrigurate mâna prelungă a arhiducelui, într-o lungă călătorie prin Europa.

Primul nostru popas a fost la Veneţia, unde aveam să împărţim nu doar

acelaşi apartament de hotel, ci şi trupul aceluiaşi băieţandru palid şi brun, care îmi aducea aminte de chipul frumos al lui Manoil.

Aici Rudolf mi-a arătat pentru prima dată sipetul său de lemn preţios în care îşi păstra fiolele cu otravă. Spunea că viaţa e mai lesne de suportat atunci când ştii că ai întotdeauna moartea la îndemână şi îmi vorbi pe larg despre aceste otrăvuri, lăudând virtuţile arsenicului, pe care romanii îl foloseau ca depilator, şi ale uleiurilor de migdală ce au însuşirea de a ucide fulgerător, pomenindu-mi despre veninurile anumitor liane americane care pot face mortală cea mai uşoară înţepătură sau despre stricnina extrasă din nux vomica ale unui arbore african, fără a lăsa deoparte tinctura de opiu care produce moartea cea mai uşoară şi mai nedureroasă sau faimoasa Aqua Tofana, de care se leagă renumele vestitei marchize de Brinvilliers. Pronunţa numele tuturor acestor licori şi prafuri otrăvitoare cu un soi de tandreţe ciudată, ca şi cum ar fi rostit numele câinilor săi preferaţi, pe care, aşa cum mi-a mărturisit, încercase de mai multe ori, de altfel, puterea feluritelor sale otrăvuri. Ascultându-l, îmi dădeam seama că Rudolf ar fi în stare să mă otrăvească fără să şovăie într-unul din momentele sale de nebunie şi atunci am simţit pentru prima dată mirosul de gropniţă al acestui oraş, în care am venit acum ca să-mi sfârşesc zilele.

Arhiducele s-a arătat la fel de posomorât şi la Roma, unde aveam să zăbovim două săptămâni şi unde vederea ruinelor care fac mândria acestei cetăţi l-a pus să-mi vorbească despre deşertăciunea tuturor înfăptuirilor omeneşti. Patima nimicirii de sine, pe care Rudolf o descoperise la clasele de sus ale Europei, îi mistuise, după părerea lui, şi pe ultimii împăraţi ai romanilor, iar nebunia lui Caligula sau a lui Nero era întrucâtva şi propria lui nebunie, născută dintr-o nevoie drăcească de a lua în derâdere toate credinţele şi toate pravilele, în spatele cărora nu desluşea decât pulberea şi nimicnicia.

La Roma, Rudolf m-a părăsit pentru prima dată de la începutul călătoriei. A apărut după câteva zile, încă şi mai posomorât, cu hainele în dezordine şi ameţit de şampanie. Din vorbele lui am înţeles că nici măcar pensionarele focoase ale unui lupanar din Trastevere nu izbutiseră să-i lecuiască melanholia, iar când am încercat să-l îmbrăţişez s-a uitat la mine cu scârbă şi mi-a poruncit să-i pregătesc o pipă cu opiu.

Doar când am ajuns în părţile de miazăzi ale Italiei, Kronprinzul s-a mai înviorat.

Micul palazzo pe care izbutiserăm să-l închiriem la Napoli a adăpostit zilele cele mai fericite pe care eu, Kostas Venetis, le-am trăit vreodată în tovărăşia lui Rudolf von Habsburg. Pe uliţele acestei aşezări zgomotoase l-am văzut pentru prima dată pe arhiduce întrând în vorbă cu precupeţele, scormonind curios prin coşurile vânzătorilor de peşte, ciupind braţele rotunde ale florăreselor, minunându-se de frumuseţea vreunui băieţandru rufos sau de croiala vreunui picior femeiesc, care fulgera brusc de sub fustele purpurii, pe care focoasele napoletane se pricep să le poarte cu o graţie unică.

În sfârşit, la Napoli l-am auzit pentru prima dată pe arhiducele Rudolf râzând din toată inima. Nu mai erau acele hohote cristaline, oarecum femeieşti, cu care fusesem obişnuit până atunci, ci era râsul sănătos şi puternic al unui tânăr bărbat, din care lipsea de data aceasta orice strop de făţărnicie.

Soarele începuse să-i prindă obrajii, care dobândiseră o tentă de brun, ce se armoniza într-un chip atât de plăcut cu barba şi cu sprâncenele sale bălaie, încât Rudolf devenise mai frumos şi mai fermecător ca oricând, răscolindu-mi cu sălbăticie dorinţa. Am avut parte de nopţi de dragoste minunate, care mi se păreau o răsplată de mult aşteptată a tuturor umilinţelor şi trădărilor la care fusesem supus de toanele arhiducelui.

Tocmai ne pregăteam să plecăm spre Sicilia, când o scrisoare primită pe neaşteptate puse capăt săptămânilor noastre de fericire, întunecat iarăşi la faţă, Kronprinzul mă chemă la el şi îmi porunci cu asprime să-mi fac degrabă bagajele, căci trebuie să ajungem neîntârziat la Paris, unde este chemat de o împrejurare grabnică.

N-aveam de unde să ştiu, dar parcă presimţeam că această călătorie va aduce numai nenorociri, că o voi plăti cu un sânge scump şi că mă va despărţi pentru totdeauna de Rudolf.

Iată, au trecut de atunci aproape treizeci de ani.

La Paris am tras la un hotel mai ferit, unde arhiducele s-a înscris sub numele de signor Pellegrino.

Primisem încuviinţare să bat după voie bulevardele pariziene, pe care se arătau primele semne ale toamnei, căci Rudolf era mereu plecat, chemat de cine ştie ce pricini tainice, care făceau ca, în multe nopţi, patul său de la hotel să rămână neatins până dimineaţa, când se arăta, cu ochii încercănaţi şi privirile tulburi, fără a catadiesi să-mi adreseze vreo vorbă.

Nici eu nu îndrăzneam să-l întreb nimic, pentru că mă temeam de

accesele lui de mânie.

Am încercat să-mi reiau vechile legături. Socoteam că s-ar cuveni să-l văd mai întâi pe Schmoll şi m-am îndreptat spre binecunoscuta străduţă din Cartierul Latin, am trecut liniştit de colţul unde obişnuia să mă întâmpine pe vremuri cerşetorul cu nasul bubos, dar, spre marea mea dezamăgire, am aflat de la portăreasa care încerca să mă dea gata cu zâmbetele sale mieroase că fosta mea gazdă, austriacul, murise de curând, sfărâmat de roţile unei trăsuri. Femeile cu care vieţuise plecaseră la rudele lor din Austria, pisicile se risipiseră prin curţile caselor învecinate, pianul şi celelalte obiecte din casă încăpuseră pe mâinile rapace ale unui telal.

Am părăsit locuinţa lui Schmoll cu un început de tristeţe în inimă.

Nici încercările mele de a da de urmele lui Aleppo Aleppi n-au fost mai rodnice. În fereastra căsuţei sale dintr-un cartier muncitoresc al Parisului era lipit un carton pe care cineva scrisese cu litere stângace şi greşeli de ortografie că locuinţa e de închiriat.

Tavernele anarhiştilor, unde am încercat să ştiricesc câte ceva de soarta bătrânului magician, erau populate de chipuri necunoscute, iar cârciumarii pe care îi potopeam cu întrebările mele se mulţumeau să ridice cu nepăsare din umeri.

După doar câteva luni de absenţă, Parisul devenise pentru mine un oraş cu desăvârşire străin, în care nu mai aveam nici prieteni, nici cunoscuţi.

Peste un timp, Rudolf a închiriat o locuinţă luxoasă în cartierul Auteuil, nu departe de hipodromul din pădurea Boulogne, care îmi readucea în memorie figura măcinată de boală a secretarului boieresc.

Era o clădire cu un singur cat, situată în mijlocul unei grădini întinse, pentru a cărei orânduire Kronprinzul a făcut o adevărată risipă. Mobilele şi covoarele cele mai scumpe, tablourile şi obiectele fine de porţelan ieşite din mâinile renumiţilor artizani de la Sèvres, cristalele de Murano ale candelabrelor, solniţele şi paharele de argint, lucrate cu o măiestrie ce ar fi putut să stârnească invidia lui Benvenuto Cellini îi dădeau acestei locuinţe, construite în timpul lui Ludovic al XV-lea, fastul unei adevărate reşedinţe imperiale. Nici că se putea un cuib mai potrivit pentru firea fantastă a arhiducelui, care îşi freca mâinile mulţumit în timp ce-mi poruncea să admir sufrageria mobilată după moda de pe timpul lui Henric al III-lea, cele două saloane împodobite cu tapiserii vechi de câteva sute’ de ani, vândute de cine

ştie ce familie scăpătată, dormitorul în mijlocul căruia veghea un pat cu perdelele purpurii pe care era brodată cu auriu (lucru de mirare, căci prinţului îi plăcea să trăiască sub nume necunoscut) stema familiei Habsburg.

Pentru a-l pune la încercare pe Rudolf, i-am spus că singura podoabă care îi lipseşte pentru moment acestui locaş al plăcerilor este, firește, femeia.

În inima mea încolţise bănuiala că micul palat din Auteuil fusese pregătit pentru o gaură din faţă, nu pentru una dinapoi.

La auzul cuvintelor mele, arhiducele a făcut o figură poznaşă şi, cu unul dintre acele zâmbete pline de farmec, în stare să zdrobească deopotrivă inimile bărbaţilor şi ale femeilor, mi-a destăinuit că în curând vom avea musafiri.

De când n-o mai văzusem, contesa von Andrassy se mai împlinise la trup.

Zvârluga îmbrăcată în straiele simple ale mocanilor, ce îmi stârnise dorinţele în creierul munţilor românești, se transformase într-o femeie cu ţâţe vârtoase şi coapse falnice, care mă privea de sus, cu aerul distant al unei aristocrate, şi abia binevoi să-mi arunce o strâmbătură dispreţuitoare când i-am fost prezentat de către arhiducele Rudolf.

Din spatele ei, ochii pârjoliţi de febră ai lui Manoil se uitau la mine cu dragoste.

Aceştia erau musafirii aşteptaţi cu atâta nerăbdare de prinţul moştenitor al Austriei.

Toată ura mea împotriva neamului femeiesc izbucni din nou, cu şi mai multă înverşunare.

În patul lui Rudolf împărăţea acum unguroaica, ea dobândise peste simţurile tocite ale moştenitorului o stăpânire deplină.

Din amantul odraslei împărăteşti devenisem un soi de valet, care trebuia să-i servească la masă, să le ducă la pat gustarea de dimineaţă şi să se îngrijească de boala lui Manoil, cu care împărţeam acum aceeaşi cameră; îi dădeam, la anumite soroace, leacurile orânduite de medici şi îi mângâiam uneori, mâinile străvezii de madonă, la care licărea inelul cu piatră întunecată. Secretarul boieresc se zbătea de multă vreme între viaţă şi moarte, boala lui î de piept, care ar fi trebuit să-l doboare de mult, amâna să-l răpună, dar nu-l lăsa nici să trăiască de-adevărat.

De îndată ce am rămas singuri, omul lui beizadea Mihalache îmi mărturisi că îşi doreşte moartea cu patimă. Şi mai cumplite că boala erau poftele unguroaicei, care-i storceau ultimele puteri şi pe care rareori mai izbutea să le

domolească. Doar băutura, dobândită cu greu, ori de câte ori izbutea să-i mituiască pe servitorii lui Erzsi, mai alina într-o oarecare măsură deznădejdea ce-i întuneca sufletul.

Mai mult însă decât despre chinurile pe care trebuia să le îndure în ultimele sale zile de viaţă, Manoil îmi vorbi despre dragostea lui pentru mine. Spunea că, de când boala i-a subţiat simţurile, iar vâlvătăile poftelor nu mai au tăria lor de odinioară, această dragoste s-a limpezit de tot ce avea murdar şi prea pământesc. Nu-mi mai râvneşte atingerile trupeşti, s-ar mulţumi cu cele mai mici semne de atenţie şi de gingăşie din partea mea, socotind că iubirea pe care mi-o poartă e una din acele iubiri blestemate, care nu-şi pot găsi împlinirea pe pământ şi ajung la desăvârşire numai în cer. Şi spunând toate acestea, Manoil îmi săruta mâinile cu delicateţe, mulţumindu-i cu tărie lui Dumnezeu, care i-a dat fericirea să mă mai vadă o dată şi să se bucure de frumuseţea chipului meu.

Nimeni nu-mi spusese până atunci vorbe de dragoste atât de înflăcărate, iar acum, când am ajuns la înţelepciune, înţeleg că dragostea lui Manoil – care, aşa cum o să vezi din partea ce a mai rămas din această istorisire, va fi desăvârşită prin moarte – a fost singură de care m-am bucurat vreodată cu adevărat. Nu rareori chipul său palid mi se arată în ultima vreme în vis privindu-mă mustrător şi sunt încercat de căinţa că nu i-am arătat preţuirea cuvenită acestei iubiri îngereşti, din pricină că eu nu mai aveam inimă.

Nădăjduiesc că Dumnezeu l-a iertat pentru păcatele lui şi că odihneşte alături de drepţi, acolo unde eu n-o să ajung niciodată.

În curând mi-am dat seama că, pus pesemne la cale de Erzsi, arhiducele nu pierdea niciun prilej de a mă umili şi de a mă batjocori.

Acum mă trata ca pe un servitor, mă punea, spre marea bucurie a unguroaicei, care privea cu o vădită încântare la toate aceste ticăloşii, să-i scot cizmele din picioare şi să-i lustruiesc încălţările, iar atunci când m-a însărcinat cu deşertatul oalei de noapte şi a ghicit pe faţa mea un semn de împotrivire, arhiducele nu a şovăit să mă pălmuiască, smulgându-i contesei von Andrâssy un surâs drăgăstos.

Manoil era confidentul umilinţelor mele. De fiecare dată mă i asculta cu răbdare şi încerca să mă mângâie, sfătuindu-mă să tac şi să rabd, aşa cum o făcea el însuşi, căci orice gest de revoltă ar fi putut avea urmările cele mai nefericite, de vreme ce eram însemnat cu pecetea lui beizadea Mihalache, care

mă silea să mă supun la toate toanele unguroaicei.

Nu mică mi-a fost mirarea aflând de la Manoil că Erzsi era pe jumătate grecoaică.

Mama ei aparţinea unei cunoscute familii de bancheri greci din Constantinopol, iar, prin căsătoria ei cu un tânăr diplomat ungur, aflat în misie la Stambul, întrase în rândurile nobilimii austro – maghiare.

Introdusă la curte de timpuriu după măritişul ei cu contele Andrâssy, Erszi sau mai degrabă Elisabeth, cum îşi spunea ea pe atunci, s-a numărat pentru o vreme printre doamnele de onoare ale Kaiserinei, iar prin frumuseţea şi vorbele ei mieroase a izbutit să sucească minţile arhiducelui Rudolf, care abia ieşise din vârsta adolescenţei. Prin cotloanele bârfitorilor de la Hofburg se zvonea că Erzsi fusese prima femeie pe care o cunoscuse prinţul moştenitor.

Alarmată de aceste zvonuri, împărăteasa a îndepărtat-o de la curte pe contesa von Andrâssy, iar un ordin scris şi semnat de însuşi Franz Joseph o exila pe moşia ei de lângă Kecskemet, care a devenit, la scurt timp după aceea, unul dintre cuiburile cele mai pătimaşe ale naţionalismului unguresc. Aici se adunau toţi cei care plănuiau neatârnarea deplină a Ungariei şi tot aici, bănuia Manoil, a încolţit gândul de a încredinţa coroana viitorului stat maghiar, total indepedent de Austria, arhiducelui Rudolf.

Harsita aşadar de câţiva ani buni prin dedesubturile politichiei, Erzsi nu era chiar aşa tânără pe cât socoteam eu. Trebuie să fi avut cam vârsta maică-mii de pe timpul când îşi dezgolea coapsele până la şolduri în faţa mustăciosului de Vanghelis.

Văduvă după moartea contelui, care căzuse victimă unuia dintre atentatele anarhiste ce răvăşiseră Viena în ultima vreme şi stăpână pe mintea şi simţurile lui Rudolf, contesa plănuia acum să devină (după credinţa lui Manoil) regina Ungariei.

Prin multe cancelarii europene era dat ca sigur divorţul apropiat al moştenitorului de arhiducesa Ştefănia.

Într-o noapte am fost chemat părtaş la desfrânările din dormitorul lui Rudolf.

Atunci am putut să privesc pentru prima dată la goliciunea falnică a lui Erzsi. Ţâţele ei, care aveau rotunjimea desăvârşită a cupelor de Murano, şoldurile sale puternice, coapsele, robuste şi totuşi cioplite cu o nesfârşită delicateţe (căci aşa sunt croite coapsele tuturor iubăreţelor din Grecia noastră

pietroasă), genunchii care aveau culoarea fildeşului străvechi, smocul de păr negru şi creţ care îi umbrea valea dintre picioare au răscolit în mine cuiele poftei cu o tărie nemaiîncercată din timpul drăgostelilor cu Léon.

Să nu crezi însă că mi-a fost dat să mă bucur în vreun fel oarecare de gaura unguroaicei. Rudolf mi-a prins mâinile şi picioarele cu nişte cătuşe. Pentru că simţurile sale, care se toropeau repede după ce primele năbădăi ale cărnii erau domolite, să se trezească la viaţa, Kronprinzul avea nevoie de privitori.

În zilele ce-au urmat am început să-mi dau seama că în patul împodobit cu stema casei de Habsburg lucrurile începuseră să se strice.

La masă cei doi aproape că nu-şi mai vorbeau, se uitau doar unul la altul posac, cu nişte priviri în care mi se părea că citesc o licărire de ură, iar din dormitorul în care stăteau ferecaţi cea mai mare parte din zi, mi-a năzărit că aud de mai multe ori vorbe de ocară şi certuri. Urletele lui Rudolf, apucat de unul din obişnuitele sale accese de furie, nu mi-au lăsat apoi nici cea mai mică îndoială că peştele apucase să se împută.

Era limpede că arhiducele se săturase de unguroaică şi am început să nădăjduiesc.

Cu Manoil nu se mai putea vorbi de câteva zile. Izbutise să pună mâna pe câteva sticle de băutură.

Veni apoi şi noaptea de sânge, când un urlet ca de fiară rănită, urmat de nişte urlete mai domoale şi de nişte ţipete slabe de ajutor, mi-au tulburat somnul.

Am recunoscut glasul lui Erzsi şi am alergat degrabă spre dormitor, simţind că se întâmplase o nenorocire.

Unguroaica era goală, acoperită de sus până jos cu nişte tăieturi care sângerau din belşug şi încerca să se ridice de pe cearşafurile pătate cu sânge. La picioarele patului, pe covorul scump de Buhara, am recunoscut cuţitul de vânătoare al arhiducelui Rudolf.

Văzându-mă, Erszi îngăimă că are trebuinţă de ajutor şi mă imploră să pornesc grabnic după un medic.

Simţurile mele parcă înnebuniseră. Mi-am scos ştremeleagul sculat şi m-am apropiat de contesa von Andrassy. Înţelegând că vreau s-o posed, femeia s-a lăsat pe spate, şi-a desfăcut picioarele larg şi mi-a apucat maşinal mădularul, dorind pesemne să-l călăuzească. În clipa aceea am simţit limpede mirosul de

gropniţă, iar ceva ca o sfârşeală îmi cuprinse partea de jos a pântecelui. Şi m-am deşertat îndelung de sămânţă, vărsându-mi malahia, cu un uriaş geamăt de uşurare, în palmele unguroaicei.

Femeia se uită la mine dispreţuitor, cu aceeaşi privire pe care o mai văzusem în ochii de curviştină ai maică-mii, pe vremea când se juca cu simţurile mele de copilandru.

Atunci m-am repezit la gâtul ei şi am sugrumat-o. Apoi am ridicat de pe covor cuţitul de vânătoare al arhiducelui şi mi-am scrâjelit iniţialele pe pântecele de alabastru al moartei.

Dintr-o cameră alăturată se auzea sforăitul greu de beţiv al lui Manoil.

După ce am omorât-o pe Erzsi, am umblat multă vreme ca un nebun pe aleile din pădurea Boulogne, bătute de o ploaie măruntă de toamnă.

Spre dimineaţă am intrat într-o cârciumă, unde absintul mi-a învălmăşit şi mai rău gândurile. Îmi amintesc ca prin ceaţă de şepcile pleoştite ale apaşilor împreună cu care am dat gata mai multe rânduri de băutură, de vocea răguşită a unei prostituate ce se căznea să-mi şteargă de pe mâneca fracului o pată de borâtură, de coşurile de pe faţa unui tânăr acordeonist pe care încercam să-l învăţ melodia îndrăcită a sirtaki-ului.

Apoi, cu pantalonii lăsaţi pe vine, m-am cocoţat pe o masă, arătându-le tovarăşilor mei de petrecere paşii dansurilor noastre greceşti.

După asta, totul s-a scufundat într-o beznă deplină, iar când, după nu ştiu câte zile sau săptămâni de fierbinţeală a creierilor ce ar fi putut foarte bine să mă ucidă, am deschis iarăşi ochii, mă găseam (cum aveam să descopăr mult mai târziu) după gardurile unui ospiciu de la marginile Parisului.

Uitasem aproape cu totul de mine, la început nu mai ştiam nici unde mă aflu, nici cine sunt, iar singurul leac pe care îl căpătăm în toiul acceselor mele de nebunie, când mă izbeam cu capul de pereţii coşcovi ai temniţei sau mă tăvăleam pe jos, cu spume la gură, erau bătăile cu funia udă şi cămaşa de forţă.

Vindecarea a venit de la sine, după nu ştiu cât timp. Începeam să-mi aduc aminte de întâmplările din copilărie, revedeam cu ochii minţii chipurile părinţilor mei, obrajii bucălaţi ai lui Iannis, mustăţile lui Vanghelis şi coapsele ţări ale Kivei, faţa severă a părintelui Makarios, potaia lui Mustafa, burdihanul lui Kir Apostolis.

Scormoneam iarăşi prin tainiţele Stambulului alături de Abdulah, mă

uitam cu durere la mânuţa bandajată a sărmanei Biulbiul, suferеam îmbrăţişările scârnave ale lui Fatih Efendi şi priveam cu tristeţe movilă de pământ din câmpiile mocirloase ale Bulgariei sub care zăcea trupul doborât de holeră al lui Yussuf.

Mintea mea începuse să dea unele semne de sănătate.

Acum locul bătăilor cu funia udă l-au luat nişte doftorii care îmi dădeau o puternică stare de moleşeală, făcându-mă să zac zile întregi sub cearşafurile primenite la Sfântul Aşteaptă, între care ploşniţele fojgăiau cu nemiluita.

Pierdusem de mult socoteala zilelor şi a săptămânilor, nu mai ştiam dacă trecuseră zile sau luni de la moartea lui Erszi, când felcerul care avea grijă de mine m-a anunţat că am un vizitator.

Am coborât în încăperea golaşă a vorbitorului.

Nu, nu putea să fie adevărat! Pesemne că îmi revenise fierbinţeala de creieri!

Printre gratiile groase de fier care îi despărţeau pe cei nebuni de cei sănătoşi, am zărit (sau mi s-a năzărit că zăresc) chipul ascuţit al lui beizadea Mihalache.

Leacurile ce-mi amorţiseră mintea, ca şi groaza pe care a stârnit-o în mine vorbirea boierului chior, fac să nu mai am o amintire desluşită despre cuvintele spuse atunci de beizadea Mihalache, nici n-aş putea să hotărăsc limpede dacă toate acestea s-au petrecut alevea, ori au fost doar vis şi vedenie.

Al doilea cuvânt al lui beizadea Mihalache

Dregându-şi vocea răutăcioasă şi batjocoritoare, vizitatorul m-a cântărit multă vreme din singuru-i ochi, apoi a cuvântat după cum urmează:

Kostas Venetis, nu te mira că te afli în faţa mea şi că mă auzi vorbindu-ţi iarăşi în limba părinţilor tăi, căci ochiul meu nu s-a dezlipit niciodată de tine. Ţi-ai îndeplinit cu bine slujbele pe care ţi le-am menit şi te-ai dovedit vrednic de încrederea pe care ţi-am arătat-o. La rândul lui, semnul meu te-a ocrotit şi te-a ajutat. Ai trecut prin încercări grele şi ai fost ameninţat de multe primejdii, dar prin grija mea şi a puterii pe care o servim amândoi, iată-te viu şi întreg. Te-am lăsat să-l pedepseşti după voia ta pe dascălul Iorgu şi te-am smuls din închisorile româneşti; ţi-am îngăduit să te răzbuni pe birtaşii din Podul Calicilor,

te-am scos din România, unde te-ar fi aşteptat ani grei de ocnă, te-am ferit de primejdiile unui atentat nebunesc, iar numele tău n-a fost pomenit niciodată în procesele de la Paris ale anarhiştilor. Ai săvârşit o crimă pentru care ai fi fost condamnat fără îndoială la moarte, iar în loc să ajungi pe scândura ghilotinei, ai ajuns în această casă de sănătate, unde te afli într-o siguranţă deplină. Agenţii Curţii din Viena te caută, iscoadele lui Rudolf von Habsburg te caută de asemenea, naţionaliştii maghiari fac spume la gură din pricina ta, dar atâta timp cât o să mă slujeşti cu credinţă, nimeni şi nimic nu te poate atinge. Niciun judecător n-a fost atât de naiv încât să creadă că un muribund ar fi putut s-o strângă de gât pe contesa von Andrăssy; e drept că Manoil a luat asupra lui crimă comisă de tine, vinovăţia lui ar fi trebuit însă dovedită cu probe temeinice, dar sentinţa a venit şi fără aceste dovezi, pentru că aşa am vrut eu şi puterea pe care o slujesc după putinţele mele. Manoil nu mai merita să trăiască, pentru că nu mai era bun de nimic, ce mai conta dacă murea de ftizie sau de satârul călăului?

În ultimele sale zile de viaţă era atât de slăbit, încât a trebuit să fie dus cu targa la ghilotină, dar a murit fericit la gândul că moare din dragoste faţă de tine.

Vestea morţii lui Manoil mi-a umplut ochii de lacrimi. Şi mi-am amintit de tabloul cu tăietoarea de capete pe care omul boierului chior socotise să mi-l lase ca amintire.

Beizadea Mihalache nu păru să se sinchisească de durerea pe care mi-o stârnise vorbindu-mi de sfârşitul iubitului meu şi glăsui mai departe:

După judecata oamenilor de rând, faptele pe care le-ai săvârşit, călăuzit la tot pasul de mine, sunt nişte nelegiuri. Dar tu nu după o asemenea judecată trebuie să te conduci, iar inima ta cea nouă, care a fost semnul legământului dintre tine şi mine, o să te înveţe cu timpul că pentru a instaura Binele general şi Pacea de o mie de ani, orice crimă e îngăduită.

Nu peste mult va izbucni cel mai mare război pe care l-a cunoscut până acum umanitatea şi care va cuprinde toate popoarele Europei, pe urmă se va aprinde flacăra revoluţiilor, ce va mătura multe regate şi împărăţii.

După ce toate puterile întemeiate pe silnicie se vor nărui, prin lucrarea acestor războaie şi revoluţii cum nu s-au văzut de la facerea lumii, va veni împărăţia belşugului.

Nu va mai exista sărăcie, căci fiecare va fi hrănit şi îmbrăcat mult mai

presus de nevoile sale. Banii vor fi la dispoziţia tuturor graţie unor aşezăminte care vor gospodări toate avuţiile, vor trece peste vechile graniţe şi vor revărsa peste tot bunăstarea, dovedind că nimic nu-i uneşte mai trainic pe oameni decât creditul şi dobânda, profitul şi intersul; patima bătrânicioasă a agoniselii, care a strâmbat şi a ofilit atâtea suflete, va fi înlocuită cu patima tinerească a risipei, aplecarea spre cheltuielile abundente va ajunge o virtute încurajată prin toate mijloacele, iar cetăţenii vor fi judecaţi nu după mărimea păcatelor lor, ci după aceea a cheltuielilor. Cu vremea, majoritatea oamenilor or să devină datornici, iar asta le va spori respectul şi supunerea faţă de Stat, legându-i totodată şi mai mult unii de alţii.

În felul acesta duhul de răzmeriţă o să fie stârpit cu desăvârşire fără nicio violenţă din partea autorităţilor, iar pacea socială se va instala pentru totdeauna, glasurile cârcotaşe fiind înăbuşite de grosimea facturilor.

Sporul de belşug, ca şi înlocuirea muncii cu braţele prin munca maşinilor, va aduce şi sporul de libertate. Un Cabinet al Plăcerii o să lucreze zi şi noapte pentru ca fiecare membru al societăţii să-şi primească bucăţica de fericire: bătrânii vor regăsi bucuria copilăroasă a jocului, tinerii, scutiţi de agoniseala unor cunoştinţe fără folos, vor avea la dispoziţie muzica, dansul, saloanele unde îşi vor putea spori, prin truda unor profesori încercaţi de gimnastică, frumuseţea trupului, locurile de petrecere, mijloacele de a se feri de urmările neplăcute ale împreunării.

După ce filosofii cei vechi au vorbit despre frumuseţea deşartă a sufletului, noi vom pune în lumină adevărata şi singura frumuseţe: aceea a trupului. Moda ipocrită a zilelor noastre va fi părăsită, o să inventăm haine care mai mult or să dezgolească decât or să acopere ceea ce merită să fie văzut, se va sfârşi şi cu tirania făţarnică a familiei, iar toate chipurile de împreunare or să fie îngăduite. Femeia nu va mai fi silită să dea ascultare bărbatului ei, copiii se vor putea ridica împotriva părinţilor, bătrânii care nu se vor purta precum copiii şi adolescenţii vor fi internaţi în case de sănătate.

Schilozii or să se bucure de aceeaşi preţuire ca şi cei sănătoşi, strâmbătatea din naştere va fi privită ca un blazon de nobleţe.

Pecetea mea va apărea pretutindeni, în toate casele şi în toate aşezămintele publice, luând locul Dumnezeului vostru nevolnic, spânzurat de un lemn, pe care eu l-am ucis de mult în inima mea.

Bisericile vor fi transformate în temple ale prosperităţii şi ale plăcerii,

vom inventa un zeu al belşugului şi o zeiţă a voluptăţii, iar buzunarele cele mai pline şi şoldurile cele mai frumos arcuite vor deveni obiecte de adoraţie.

)

Vom înlocui simbolurile religioase cu falusul şi dragostea de aproape prin prostituţie.

Kostas tăcu pe neaşteptate.

Rămase câteva clipe cu ochii în gol, ca şi cum firul amintirilor sale ar fi fost retezat pe neaşteptate, apoi sări în picioare şi, după ce făcu câteva mişcări dezordonate cu mâinile, se repezi la mine, îmi smulse uneltele de scris şi hârtia şi se apucă el însuşi să scrie.

Paralizasem de groază: am avut pentru o clipă convingerea că Venetis se pregăteşte să mă ucidă.

Chircit la măsuţa scundă, pe care o întrebuinţam drept masă de scris după ce tovarăşul meu începuse să povestească, Kostas scria, scria că un apucat, atât de absorbit de această îndeletnicire, încât n-a schiţat nici cel mai mic gest atunci când i-am strigat numele, când i-am pus mâna pe un genunchi sau, în cele din urmă, când am încercat să-l zgâlţâi tare de umeri.

Părea că nu mai vede şi nu mai aude nimic, iar trupul său ardea atât de puternic, încât am crezut că acestea trebuie să fie semnele sfârşitului.

)

Am izbucnit într-un plâns zgomotos, tot mai convins că sosise ceasul despărţirii mele de Kostas.

Toată noaptea am ascultat scârţâitul condeiului pe hârtie, şuierăturile scurte care izbucneau uneori dintre buzele vinete ale lui Venetis, ticăitul tot mai înspăimântat al inimii mele.

Apoi, în lumină tulbure a zorilor, am descoperit că acum Kostas scria cu ochii închişi, iar podeaua cocioabei noastre era năpădită de un noian de hârtii, acoperite de scrisul tot mai greu de citit al iubitului meu.

Când ceasul unei biserici din apropiere a bătut de nouă ori, am sărit însă ca împins de un arc şi m-am grăbit spre slujba mea odioasă din casa lui signor Galeazzo.

Teama de laţul spânzurătorii se dovedea mai puternică şi de data aceasta decât teama pentru viaţa lui Kostas.

În faţa sprâncenelor încruntate ale lui signortomasso am inventat o nouă poveste.

La întoarcere nu l-am mai găsit pe Kostas Venetis. Dispăruseră şi hârtiile pe care aşternusem povestea acestuia.

Au urmat zile de singurătate şi nebunie.

Nu m-am mai dus la locuinţa lui signor Galeazzo şi nici signor Tomasso nu m-a mai căutat.

Inima mea sângera pentru că dădusem în vileag o parte din tainele vieţii lui Kostas.

Somnul mă dobora rareori, pecetluindu-mi pleoapele înroşite de oboseală, iar în puţinele mele ceasuri de somn am început să visez visurile lui Kostas Venetis.

Se făcea că mă aflu într-o cameră văruită în alb, în mijlocul căreia se ridica o tăietoare de capete, alcătuită din doi bulumaci între care spânzura oţelul strălucitor al satârului. Eu stăteam pe o laviţă, într-un colţ al camerei, alături de o muiere mare şi ciolănoasă, care mă strângea tare de mână. Faţa ei era acoperită cu un voal alb de mireasă, prin care nu i se desluşeau decât buzele, boite tare cu roşu. Am încercat de mai multe ori să-i dau voalul la o parte şi să-i privesc chipul, dar ea se împotrivea, scoţând chicote înfundate de râs. În timpul înghiontelilor noastre, poala rochiei i se ridicase mult deasupra genunchilor şi am văzut cu mirare că avea nişte coapse tuciurii de bărbat, acoperite cu peri negri şi deşi. Apoi, dintr-odată, un călău fără nas se apropie de noi, smulse femeia de lângă mine şi îi ridică voalul.

Atunci din pieptul meu izbucni un ţipăt de groază.

Femeia, care păşea acum cu spatele spre tăietoarea de capete, zâmbindu-mi neruşinat şi făcându-mi nişte plecăciuni caraghioase, avea trăsăturile lui Kostas Venetis.

Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi, spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi.

Am vrut să mă ridic de pe laviţă şi să fug, dar picioarele nu-mi mai dădeau ascultare.

Peretele din faţa mea dispăruse.

În locul lui se întindea acum un maidan plin de brusturi şi de scaieţi. Aici se adunase o mare mulţime de oameni care urlau, ameninţau cu pumnul şi o arătau cu degetul pe femeia căreia tocmai i se legau mâinile.

Câteva pietre zburară prin aer şi una din ele îmi trecu la un deget de tâmplă.

Femeia fu trântită cu faţa în jos pe o scândură, apoi chipul ei (care era aidoma cu cel al lui Kostas Venetis) apăru sub satâr, prins între două lemne ce se îmbucau, ca-ntr-o menghină.

Cuţitul se prăvăli cu un zgomot asurzitor. Capul femeii căzu într-un coş de nuiele.

Trunchiul ei, din care ţâşnea un şuvoi gros de sânge, zăcea lângă mine, pe laviţă.

Cred că am înţeles în cele din urmă povestea lui Kostas Venetis.

Mi-am amintit despre cercul care se învârte înainte şi înapoi şi am priceput că totul se face în lume prin lucrarea celor zece puteri care izvorăsc din Cel Nesfârşit, binecuvântat fie-i Numele. Iar omul e alcătuit tot din aceste puteri: în picioare e Temelia, Slava Pământească – în pântece. Lumina – în inimă, Coroana Sfinţeniei (care pe evreieşte se zice Kether) – în creştetul capului, unde se face nunta Mirelui cu Mireasa.

Cercul e prins între cele două mâini ale lui Dumnezeu: mâna care apucă şi mâna care sloboade.

Cuvântul pleacă din gura lui Dumnezeu, e spânzurat pe Crucea Materiei şi se întoarce apoi în gura lui Dumnezeu.

Fiecare dintre noi purcede din Spirit şi se întoarce în Spirit.

Iar rotirea cercului – de la Coroană la Temelie şi înapoi – e zugrăvită amănunţit pe Arcanele Majore ale Tarotului.

În dimineaţa următoare mi-am adunat puţinele boarfe, hotărât să părăsesc pentru totdeauna Veneţia.

Într-o ascunzătoare de sub podea, pe care o ştiam numai noi, am găsit un morman de hârtii acoperite de scrisul chinuit al lui Kostas. Uitându-mă la slovele diforme şi ascuţite, care abia se puteau desluşi, la ştersăturile şi la adaosurile numeroase de pe marginea filelor, am înţeles că voi avea mult de lucru cu aceste hârtii, care bănuiam că ascund urmarea poveştii lui Kostas.

Din orice poveste care se termină se naşte mereu o altă poveste.

Cine ştie, poate Kostas Venetis n-a murit niciodată.

Rahova 2003 – Dristor 2010

Cuprins

Câteva cuvinte de lămurire ale autorului

I. Picioarele
II. Pântecele
III. Inima
IV. Capul 221
V. Coroana 327

www.polirom.ro
Bun de tipar: decembrie 2010. Apărut: 2011
Editura Polirom

Am convieţuit şapte ani. Mai întâi a fost doar un nume, descoperit de Nora Iuga, într-un cimitir mărginaş dintr-o capitală occidentală. Apoi a devenit o umbră care s-a furişat în paginile romanului Textele de la Monte Negro şi în câteva din poemele mele. Uneori mi s-a părut că îl zăresc, cu pălăria lui neagră trasă pe ochi, prin fumul gros de ţigară din nu mai ştiu ce loc de pierzanie bucureştean, la ore de noapte târzii; ba, într-un rând, chiar mi-a arătat unul din vestitele sale numere de iluzionism. Astfel că umbra s-a făcut încet-încet trup, iar după aceea poveste. Am scris şapte ani la această Istorie, întrerupând şi reluând, ca într-o relaţie în care nu eşti sigur de celălalt şi, de la un punct încolo, nici de tine însuţi. Am fost mereu chinuit de gândul că nu voi izbuti să-i duc povestea la bun sfârşit. Iar atunci când deveneam tot mai conştient de puţinătatea puterilor mele de romancier, mi se năzărea că-i aud râsul sarcastic, confirmându-mi lipsa harurilor de povestaş şi recomandându-mi parcă să mă apuc de grădinărit sau de contabilitate. Ceea ce public acum e doar începutul unei poveşti, căreia mă întreb dacă o să-i dau vreodată de capăt. Şi mă mai întreb, de asemenea, la fel ca unul dintre personajele acestei hagiografii: oare ce s-ar fi ales de mine dacă nu l-aş fi întâlnit niciodată pe Kostas Venetis?

Octavian Soviany

Pe copertă:

Jean Louis André Théodore Géricault (1791-1824), Alienatul (cea 1822), ulei pe pânză, Musée des Beaux-Arts, Gent, Belgia

Romanul Viaţa lui Kostas Venetis conţine aventurile unui picaro cu

identitate scindată – virtual ascet convertit la o religie a viciului. Tânărul Kostas Venetis, care uceniceşte în anii copilăriei într-o mănăstire din Grecia de la sfârşitul secolului al XIX-lea, cunoaşte o spectaculoasă „schimbare la faţă”: invertit demonic (cu orgolii de supraom nietzscheean), străbate spaţii dintre cele mai variate – cunoaşte mizeria şi fascinaţia Istanbulului, pitorescul unui Bucureşti ce aminteşte de atmosfera din Princepele şi din Săptămâna nebunilor, efervescenţa Parisului revoluţionar, splendoarea Vienei, melancolia Veneţiei, mişcându-se prin felurite medii, de la pegra tavernelor la cercurile nobiliare. Poveste despre iniţierea întru Rău, în care Sodomia şi jocul intertextual, violenţa şi notaţia răsfăţat calofilă, cabalismul şi mitul conspiraţionist, ficţiunea şi documentarismul, crima şi complexelecedipiene se îmbină în urzeala unei istorisiri iniţiatice deghizate în thriller, Viaţa lui Kostas Venetis se plasează în linia decadenţilor de acum un veac. Dincolo de luxurianţa acţiunii şi pitorescul descrierilor, cititorul este invitat să descopere taina vieţii lui Kostas Venetis şi pe romancierul Octavian Soviany, care egalează acum şi pe teren prozastic bine-cunoscutele sale performanţe poetice.

Când păcătosul are revelaţia sacrului, nimic şi nimeni nu-l mai pot întoarce. Cam aşa e şi cu scriitorul: o să vă lingeţi pe degete cu limba română a lui Octavian Soviany, curgătoare, spumoasă, arhaică şi nervoasă, o să chefuiţi şi o să suferiţi odată cu personajele lui retro şi cu pasiunile lor sfâşietoare în cel mai savuros roman de epocă din literatura română recentă.

Alexandru Matei

CARTEA ROMÂNEASCĂ

www.cartearomaneasca. Ro